

ม.จ. ชัยวลิศ เกษมสันต์

THAI NATIONAL ASSEMBLY LIBRARY

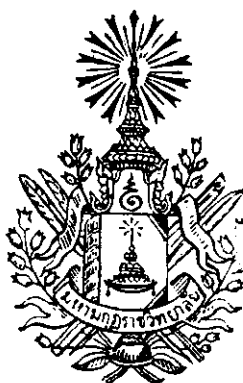
THAI NATIONAL ASSEMBLY LIBRARY

3961116357

พลอากาศเอก หะริน หงสกุล
มอบให้ห้วงสมุทรวิบูล

สวดมนต์แปล

วันที่ 5 / 10 / 34
เลขทะเบียน 0454
เลขที่ ๐๗
๖๒๕๘๔

สมบัติห้องสมุดรัฐสภา

พระศาสนโศภน วัดมกุฏกษัตริยาราม

กรรมการมหามกุฏราชวิทยาลัย

รวบรวมและแปล

มูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย ในพระบรมราชูปถัมภ์

พิมพ์โดยมกุฏราชวิทยาลัย

หม่อมเจ้า ชัชวาลิต เกษมสันต์

ณ เมรุหน้าพลับพลาอิศริยาภรณ์

วัดเทพศิรินทราวาส

วันที่ ๑ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๐๗

คำนำ

สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงตั้ง
มหาวิทยาลัย เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๔๓๖ เพื่อเฉลิมพระ-
ราชเกียรติแด่สมเด็จพระบรมราชชนก คือ พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้า-
เจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๔ โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อ

เป็นสถานที่ศึกษาพระปริยัติธรรม

เป็นสถานที่เล่าเรียนวิทยาอันเป็นของชาติภูมิและต่าง
ประเทศ

เป็นสถานที่สั่งสอนพระพุทธศาสนา

ในตอนเริ่มต้นมีพระบรมวงศานุวงศ์ เจ้านายชั้นผู้ใหญ่ เข้ามา
ทรงช่วยเหลือจัดการ เช่น สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระ-
สมมติกอมรินทร์ สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระจันทบุรีนฤนาถ
เป็นต้น

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๔๗๖ ถึงสมัย พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรม-
หลวงชินวรสิริวัฒน์ สมเด็จพระสังฆราชเจ้า วัดราชบพิธ ได้จัด
ทะเบียนตราสาร เป็นมูลนิธิฯ ขยายวัตถุประสงค์ให้กว้างออกไป

เพื่อรับหรือจัดให้ได้มาหรือผาติกรรมซึ่งกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินและจัดหาผลประโยชน์ โดยทางที่ชอบด้วยกฎหมายและพระธรรมวินัย สำหรับใช้จ่ายในการบำรุงและอุดหนุนการศึกษาพระปริยัติธรรม และส่งเสริมเผยแผ่พระพุทธศาสนาให้ถาวรรุ่งเรืองเจริญยิ่งขึ้น

ภารกิจของมูลนิธิฯ ได้ขยายวงกว้างออกไปตามกาลสมัย พระมหาเถรานุเถระ กรรมการฝ่ายบรรพชิตกิตติ กรรมการฝ่ายคฤหัสถ์กิตติ ต่างก็มีฉันทะอัธยาศัยเสียสละเข้ามาช่วยกันบริหารฉลองพระเดชพระคุณเพื่อสนองคุณบูรพาจารย์ที่ได้เริ่มต้นไว้แล้วให้เป็นไปด้วยดีสืบต่อไป

ม.จ. ชัชวาลิต เกษมสันต์ หนึ่งในจำนวนผู้เสียสละ ทรงเป็นผู้จัดการ ในสมัยที่สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ ทรงเป็นนายกกรรมการฯ ตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๙๓ ตลอดมา จนถึง พ.ศ. ๒๕๑๓ ซึ่งเป็นสมัยที่สมเด็จพระอริยวงศาคตญาณ สมเด็จพระสังฆราช (อุฎฐายิมหาเถระ) ทรงเป็นนายกกรรมการฯ ผลงานของ ม.จ. ชัชวาลิต เกษมสันต์ ได้ปรากฏเป็นเกียรติประวัติตั้งจารึกในพระประวัติขั้วท้ายนี้แล้ว ผลงานของท่านสมควรแก่การยกย่องเชิดชูสรรเสริญเป็นอย่างยิ่ง กล่าวได้ว่า ม.จ. ชัชวาลิต เกษมสันต์ ทรงเป็นผู้สร้างสรรค์ทั้งความเจริญและความมั่นคงให้แก่มูลนิธิฯ เป็นความภาคภูมิใจ ของผู้ได้ร่วมงานร่วมการกันโดยตลอดมา

มูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย ขาบซึ่งในพระอุปการคุณเป็นที่สุดในงานพระราชทานเพลิงพระศพ จึงได้จัดหนังสือ “สวตมณต์แปล” เป็นธรรมบรรณาการเพื่อเชิดชูพระเกียรติร่วมกับเจ้าภาพอีกส่วนหนึ่ง

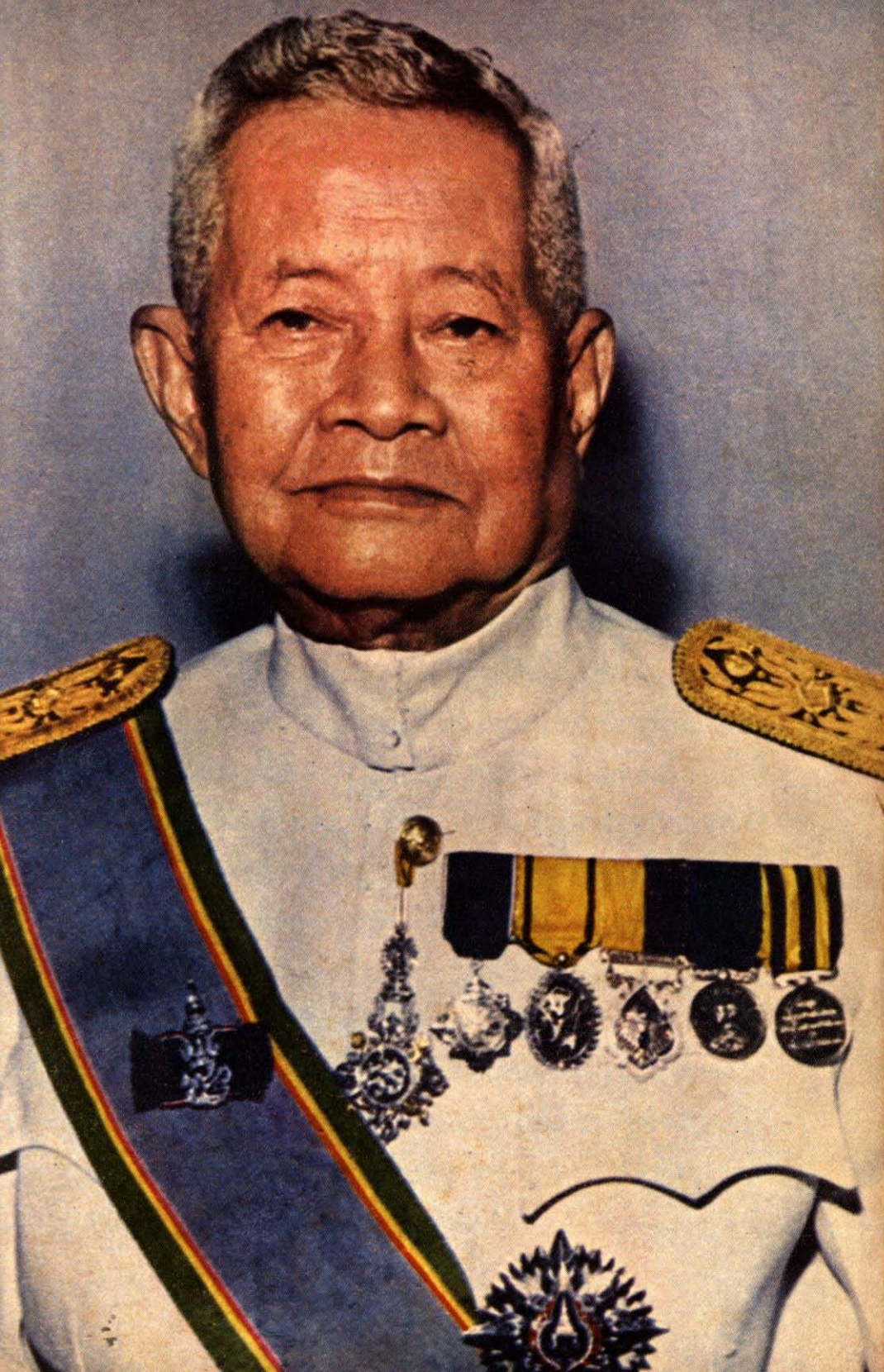
ก

หนังสือสวทนต์แปล จะให้เกิดความเข้าใจความหมายของคำ
ภาษาบาลีต่าง ๆ แก่ท่านผู้สนใจ และยังกว่านั้นยังจะได้ธรรมแห่ง
ธรรมะเป็นที่พึงทางใจส่งเสริมในสัมมาปฏิบัติยิ่ง ๆ ขึ้นไป

มหาหมกุฏราชวิทยาลัย ขอถวายอนุโมทนา ขออำนาจแห่งกุศล-
จริยา ที่มูลนิธิฯ ได้ดำเนินเป็นการกุศล อำนาจประโยชน์แก่ภารกิจทาง
ทางพระพุทธศาสนาเป็นเวลานาน รวมทั้งธรรมบรรณาการในครั้งนี้
จงอำนาจอิริยาบถมโนผล ให้สัมฤทธิ์ได้สัมฤทธิ์ ให้สัมฤทธิ์ แก่
หม่อมเจ้าชวลิต เกษมสันต์ สมควรแก่พระคตภาพสมพระประสงค์
จงทุกประการ

มหาหมกุฏราชวิทยาลัย

๓๑ กรกฎาคม ๒๕๑๗

พระประวัติ

หม่อมเจ้าชวัลิต เกษมสันต์

หม่อมเจ้าชวัลิต เกษมสันต์ เป็นพระโอรสพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมหลวงพรหมวรานุรักษ์ (พระองค์เจ้าเกษมสันต์โสภาค) กับหม่อมทองสุข เกษมสันต์ ตกฟากวันที่ ๑๒ มิถุนายน ๒๔๓๗ เวลา ๑๑.๕ น. ตรงกับขึ้น ๙ ค่ำ เดือน ๗ ปีมะเมีย ร.ศ. ๑๑๓ (ตกฟาก) ณ วังประจักษ์ราชนาถ (บัดนี้เป็นสถานที่ตำรวจนครบาลสำราญราษฎร์)

เมื่อชนมายุได้ ๑๐ ปีปลาย เสด็จพ่อทรงดำเนิการให้โกนจุก เสด็จบำ พระเจ้าบรมวงศ์เธอ พระองค์เจ้าภักตร์พิมลพรรณ กราบทูล สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีพันปีหลวง ในรัชกาลที่ ๖ และที่ ๗ ถวายหม่อมเจ้าชวัลิตเป็นมหาดเล็ก ทั้งนี้ โดยมีพระประสงค์จะให้สมเด็จพระพันปีหลวงประทานพระบรมราชินียานุเคราะห์ในเรื่องแต่งตัวสำหรับเกษากันต์ สมเด็จพระพันปีหลวงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้อุปการ และได้ทรงให้แต่งองค์เพื่อเกษากันต์ในพระราชพิธีสมโภชจรณที่วัดสุทัศนเทพวราราม ๑๒๓ ณ พระที่นั่งสุทไธสน์มหาปราสาท เมื่อเสร็จการเกษากันต์แล้ว สมเด็จพระพันปีหลวงมีพระราชเสาวนีย์ให้นำหม่อมเจ้าชวัลิตไปถวายสมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธสยามมกุฎราชกุมาร เสด็จพ่อจึงทรงนำหม่อมเจ้าชวัลิตไปถวายสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชตามพระราชเสาวนีย์ เมื่อวันที่ ๔ พฤษภาคม ๒๔๔๘

สมเด็จพระบรมโอรสาธิราช เจ้าฟ้ามหาวชิราวุธ สยามมกุฎราชกุมาร มีที่ประทับในกรุงเทพมหานครสองแห่งคือ พระราชวังสราญรมย์แห่งหนึ่ง และที่สวนจิตรลดาอีกแห่งหนึ่ง (สวนจิตรลดาในปัจจุบันรวมเข้าเป็นสวนปารุสกวันทางคั่นเหนือ) สมเด็จพระบรมโอรสาธิราชทรงอุปการะเลี้ยงดูเด็กไว้หลายคน ประมาณสัก ๓๐ คน เด็ก ๆ เหล่านี้เข้าในกรมเรียกว่า “หม่อมเจ้าและบุตรข้าราชการ” เด็ก ๆ ในอุปการะทั้งหมดได้รับประทานทั้งเครื่องอุปโภคและบริโภค และการศึกษา และยังประทานเงินค่าขนมอย่างต่ำเดือนละ ๕ บาท อย่างสูงเดือนละ ๓๐ บาท อาหารที่ประทานนั้นวันละ ๓ เวลา เช้า กลางวัน และเย็น สำหรับหม่อมเจ้านั้น มีกลางวันและกลางคืนทรงพระกรุณาให้มาร่วมโต๊ะเสวย การศึกษานั้นทรงจัดให้ตามใจสมัคร บางคนขอประทานไปโรงเรียนนายร้อยทหารบกบ้าง โรงเรียนนายเรือบ้าง โรงเรียนราชวิทยาลัยบ้าง แต่หม่อมเจ้ารัชชวลิตขอประทานไปโรงเรียนวัดราชประดิษฐ เพราะเห็นว่าอยู่ใกล้พระราชวังสราญรมย์ เล่าเรียนอยู่ที่โรงเรียนวัดราชประดิษฐประมาณ ๑ ปี ก็ขอประทานย้ายไปเรียนที่โรงเรียนวัดมหาธาตุ เพราะเห็นว่าโรงเรียนวัดราชประดิษฐสอนแต่วิชาหนังสือไทย หาได้สอนตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการไม่ ที่โรงเรียนวัดมหาธาตุนั้น หม่อมเจ้ารัชชวลิต ต้องเข้าเรียนเริ่มแต่ “ชั้นมูล” และเลื่อนขึ้นทุกปีจนถึงชั้นประถม ๒ วันหนึ่งสมเด็จพระบรมโอรสาธิราชโปรดเกล้าฯ ให้บุตรข้าราชการคนหนึ่ง ซึ่งเรียนอยู่โรงเรียนวัดมหาธาตุอ่านหนังสือถวายให้ทรงสดับ นักเรียนผู้นั้นอ่านไม่ออก สมเด็จพระ-

บรมโอรสาธิราชฯ จึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดตั้งโรงเรียนขึ้นในพระราชวังสราญรมย์ โปรดเกล้าฯ เลขานุกรในพระองค์คนหนึ่งเป็นครูสอน และให้เด็กที่เรียนอยู่ตามโรงเรียนวัดต่าง ๆ กับเด็กที่ยังไม่ได้เข้าโรงเรียนหนึ่งโรงเรียนใดเข้าเรียนในโรงเรียนที่ตั้งใหม่ สำหรับภาษาไทยนั้นใช้หนังสือมูลบทบรรพกิจเป็นหลัก หม่อมเจ้าชวลิตได้เล่าเรียนอยู่ที่โรงเรียนนี้จนถึงวันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๔๕๓

พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จสวรรคตในวันที่ ๒๓ ตุลาคม ๒๔๕๓ ตามคติในอดีต สมเด็จพระพุทธเจ้าเสด็จขึ้นครองราชสมบัติยังมิใช่กษัตริย์ ประมาธิว่า “พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว” จนกระทั่งได้ทรงรับน้ำพระมูรธาภิเษกแล้ว แต่คติสมัยใหม่เห็นว่าประเทศจะต้องไม่มีเวลาว่างจากพระเจ้าแผ่นดิน พระราชวงศ์ชั้นสูง และเสนาบดีจึงมีมติให้เฉลิมพระราชอิสริยยศว่า “สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว” ไม่มี “พระบาท” (ทรงพระราชดำเนินได้อย่างไร) และคำทูลขานของมโหรีก็ให้ใช้แต่เพียง “ขอเดชะฝ่าละอองพระบาท” ไม่มี “ธุลี” (ขอบด้วยเหตุผล เพราะทรงฉลองพระบาท จึงไม่มี “ธุลี”) ทั้งนี้จนกว่าจะได้ทรงรับน้ำพระมูรธาภิเษกแล้ว จึงให้ถวายคำว่า “พระบาท” และ “ธุลี”

เมื่อเสร็จพระราชพิธีประดิษฐานพระบรมศพพระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงในพระที่นั่งสุทไธสมหาปราสาทแล้ว เสด็จ “สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว” ให้ประทับที่พระที่นั่งจักรีมหาปราสาทด้านตะวันออก เข้าพระที่นั่ง “ห้องไปรวท” จัดพระปรศว์ด้านตะวันออก

เป็นที่เสวย ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้หม่อมเจ้าปิยะบุตร จักรพันธุ์ ๑ หม่อมเจ้าชวลิต เกษมสันต์ ๑ หม่อมหลวงเพ็ญ พึ่งบุญ ๑ หม่อมหลวงพิน พึ่งบุญ ๑ ร่วมโต๊ะเสวยด้วย และโปรดเกล้าฯ ให้ทั้ง ๔ คน นอนที่พระปรีศวัง องค์ที่เสวยนี้ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวประทับที่พระที่นั่งจักรีจนกระทั่งการซ่อมแซมพระที่นั่งบรรณาคมนิยน์เสร็จ จึงเสด็จไปประทับที่พระที่นั่งองค์นี้ และทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ทั้ง ๔ คนที่กล่าวแล้วนั้นเข้าไปอยู่ใกล้ที่ประทับ (ชื่อพระที่นั่งอะไรยังนึกไม่ออก แต่เรียกกันว่า “ห้องเขียว”)

ทั้ง ๔ คนนี้มีหน้าที่ตามเสด็จทุกหนทุกแห่ง รวมทั้งพระราชพิธีต่าง ๆ ด้วย การตามเสด็จนี้ ผลัดกันเชิญหีบพระศรีและพระสุพรรณศรี (ข้าหลวงเดิม ซึ่งมหาดเล็กเชิญตามเสด็จพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวในปัจจุบันนี้) ในการเฉลิมพระราชมณเฑียรเนื่องในพระราชพิธีบรมราชาภิเษก เสด็จเข้าพระที่นั่งในพระที่นั่งจักรพรรดิพิมานทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ ๔ คนนี้เข้าไปนอนห้องโถงในพระที่นั่งองค์นี้ การรับใช้ใกล้ชิดพระองค์เป็นไปจนกระทั่งจัดระเบียบกรมมหาดเล็กหลวงใหม่ ๓ คนนั้นไปรับราชการตามทำเนียบ ส่วนหม่อมเจ้าชวลิตตกเป็นคนหลักลอย ไม่มีตำแหน่งอะไรเลย นอกจากนั่งโต๊ะเสวยและรับใช้ในเวลาทรงเกมต่าง ๆ ในเวลาว่างคืน

ว่าด้วยตำแหน่งหน้าที่และยศศักดิ์ ในเบื้องต้นหม่อมเจ้าชวลิตอยู่ในฐานะอาภัพอย่างยิ่ง เมื่อต้นรัชกาล ในเดือนพฤศจิกายน ๒๔๕๓ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้มียศ “รองหุ้มแพร” (เทียบเท่า “รอง

เสวกโท” หรือร้อยโท) และเป็นรองเสวกโทอยู่นาน คนทั้งหลายเลย
ขนานนามให้ว่า “ท่านรอง” เจ้าหมื่นสรรเพชญ์ภักดี (เจ้าพระยาราม
ราชพล) ขอพระราชทานเลื่อนยศเป็น “หมื่นแพร” (เทียบเท่า “รอง
เสวกเอก”) พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรับสั่งว่า “นึกว่าเป็นมานาน
แล้ว” หม่อมเจ้าปิยบุตร (ขณะนั้นเป็นจางวางตรี เทียบเท่า มหา
เสวกตรี ตำแหน่งเลขาธิการกรมบัญชาการกลางมหาดเล็ก) ขอหม่อม
เจ้าชัชวลิตไปประจำกรมบัญชาการกลาง ฯ และขอพระราชทานยศให้
เป็น “จ่า” (เทียบเท่า “เสวกตรี”) จางวางตรี พระยาประสิทธิ์ศุภการ
(เจ้าพระยารามราชพล) ขณะนั้นเป็นอธิบดีกรมมหาดเล็ก ขอย้าย
หม่อมเจ้าชัชวลิต มาเป็นนายเวรของท่าน ต่อมามหาเสวกเอก เจ้า
พระยารามราชพล ผู้สำเร็จราชการมหาดเล็ก บังคับบัญชากรมอธิบดี
ทั้ง ๔ คือ กรมมหาดเล็ก กรมชาวที่ กรมพระอัครราช และกรม
มหรสพ ย้ายหม่อมเจ้าชัชวลิตไปเป็นปลัดกรมกรมการเรือนต์หลวง
และขอพระราชทานยศให้เป็น “รองหัวหมื่น” (เทียบเท่า “เสวกโท”)
เป็นปลัดกรมกรมการเรือนต์หลวงได้ไม่ถึงหนึ่งเดือน พระเจ้าอยู่หัว
รับสั่งแก่หม่อมเจ้าชัชวลิต ว่า “เธอย้ายมารับใช้ฉันดีกว่า ฉันจะให้
เธอเป็นหัวหมื่น” เป็นอันว่าหม่อมเจ้าชัชวลิตได้เป็นหัวหมื่น (เทียบ
เท่า “เสวกเอก”) ได้เป็นหัวหมื่นก็ตาม แต่เงินเดือนได้แค่รองหัวหมื่น
(เดือนละ ๓๐๐ บาท ขึ้นต้น ส่วนหัวหมื่นได้เดือนละ ๕๐๐ บาท ขึ้นต้น
กินเงินเดือนรองหัวหมื่นอยู่สามเดือนจึงได้เงินเดือนขึ้นหัวหมื่น)

การที่จะถือว่าอาภัพอัปโชคนั้นก็ต้อนำตัวไปเปรียบกับบุคคล

รู้เรื่องราวเดียวกัน แต่ถ้าว่าด้วยหลักทั่ว ๆ ไปแล้วละก็ หม่อมเจ้า
 ชวัลิตได้รับพระราชทานเลื่อนยศเร็วมาก ภายใน ๕ ปี ได้เลื่อนยศ
 ขึ้นมาถึงหัวหมื่น พอถึงพุทธศักราช ๒๔๖๑ กุศลกรรมเริ่มให้ผลแรง
 ไม่น้อย วันหนึ่งใกล้เข้าพรรษา พุทธศักราช ๒๔๖๑ พระเจ้าอยู่หัว
 ทรงปรารภขึ้นว่า “ พวกหม่อมเจ้าที่ฉันเลี้ยงมา ไม่มีใครบวชอุทิศกุศล
 ให้ฉันเลย คนที่เมียแล้วจะอุทิศกุศลให้ฉัน ๆ ก็จะไม่ได้รับกุศลเต็มที่
 เมียจะแบ่งเอาไปเสีย บัดนี้เหลือแต่เธอคนเดียว ” (ทรงหันพระพักตร์
 มาทางหม่อมเจ้าชวัลิต แล้วทรงมีพระราชบัญชาว่า) เธอจะบวช
 ให้ฉันได้หรือไม่ หม่อมเจ้าชวัลิตกราบบังคมทูลว่า ยินดีสนองพระเดช
 พระคุณ

ต่อจากที่กราบบังคมทูลว่าจะบวชสนองพระเดชพระคุณแล้ว ไม่
 นาน หม่อมเจ้าชวัลิตก็ได้รับพระราชทานที่ดินแปลงหนึ่งที่มุกدن
 สามเสนและถนนราชวัตร ทิศตะวันออกจดถนนสามเสน ทิศตะวันตก
 จดโรงไฟฟ้าหลวงและทรงกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ปลูกตึกแถวชั้นเดียว
 ริมถนนสามเสนตั้งแต่ถนนราชวัตรจรดสะพานกิมเชิงหลิ พระราชทาน
 ถ้วย ยังได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้ปลูกเรือนให้มารดาอยู่ใน
 ที่ดินที่พระราชทานนั้นด้วย นอกจากก่อสร้างมหรพรมที่พระราชทาน
 ดังได้แล้วนั้น ยังทรงบันทึกลงในบัญชีสำหรับให้พระเจ้าแผ่นดินพระ-
 องค์ที่จะทรงสืบราชสมบัติต่อจากพระองค์พระราชทานเงินเลี้ยงชีพข้า-
 ราชบริพารบางคนมีจำนวนต่าง ๆ กัน สำหรับหม่อมเจ้าชวัลิตพระ-
 ราชทานปีละ ๑๒,๐๐๐ บาท และได้พระราชทานพระบรมราโชบายที่

พระราชทานเงินเลี้ยงชีพที่โต๊ะเสวยว่า “ฉันได้ตัดทอนการศึกษาของพวกเธอโดยเอามาใช้ตั้งแต่ยังเป็นเด็ก ๆ ให้เล่าเรียนกับกบ ๆ พร่อง ๆ เมื่อนั้นตายลง พวกเธอไม่มีความรู้จะหากิน ฉันจึงให้เงินเลี้ยงชีพเป็นการทดแทนที่ฉันได้พำราชีวิตพวกเธอ” พวกเรารู้สึกตื้นตันในพระมหากรุณาธิคุณเป็นล้นพ้น ทุกคนลงกราบถวายบังคมพร้อมด้วยน้ำตาไหลด้วยความปิติ แต่เมื่อเสด็จสวรรคตแล้ว พระบาทสมเด็จพระปกเกล้าเจ้าอยู่หัวพระราชทานเพียงปีละ ๘,๕๓๐ บาท ที่ขาดจาก ๑๒,๐๐๐ บาท ไป ๒,๔๗๐ บาทนั้น เพราะหม่อมเจ้ารัชสวัสดิ์ได้รับพระราชทานเบี้ยบำนาญปีละ ๒,๔๗๐ บาทแล้ว เมื่อรวมกับที่พระราชทานก็เท่ากับปีละ ๑๒,๐๐๐ บาท ตามพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว การที่ทรงวางหลักเกณฑ์ขึ้นใหม่นี้ เพราะกรมพระคลังข้างที่มีเงินสดไม่เพียงพอจ่ายตามพระราชประสงค์พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

หม่อมเจ้าที่ทรงผนวชในพุทธศักราช ๒๔๖๒ มี ๓ องค์ คือ หม่อมเจ้ารัษฎัญญลักษณ สุขสวัสดิ์ ๑ หม่อมเจ้ารัชสวัสดิ์ เกษมสันต์ ๑ หม่อมเจ้าแววจักร จักรพันธุ์ ๑ สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงเป็นอุปัชฌาย์ทั้ง ๓ องค์ ส่วนพระกรรมวาจาจารย์นั้นต่างกัน สำหรับหม่อมเจ้ารัชสวัสดิ์นั้น พระเจ้าวรวงศ์เธอ กรมหลวงชินวรสิริวัฒน์ทรงเป็น และเมื่อขอบรรพชาเป็นสามเณร พระญาณวราภรณ์ (ภายหลังเป็น สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์) ให้บรรพชา พ.ศ. ๒๔๖๒ จึงโปรดให้ทำงานเป็นหลักฐาน

เป็นเลขาธิการกรมบัญชาการมหาดเล็ก กรมมหาดเล็กนั้น มีกรมใหญ่
เป็นกรมอธิบดี คือ กรมมหาดเล็ก มีหน้าที่รับใช้ส่วนพระองค์ และ
พระราชพิธีต่าง ๆ มหาดเล็กปฏิบัติ

๑. กรมชาวที่ มีหน้าที่ดูแลพระที่นั่งต่าง ๆ และสวนหลวง

๒. กรมมหรสพ มีหน้าที่ดูแลการพ่อนรำขับร้อง พิณพาทย์
เครื่องสายฝรั่ง

๓. กรมพระอัครราช มีหน้าที่ดูแล รด รดม้า เรือนรถ และ
รถยนต์

๔. กรมโรงเรียนมี ร.ร. มหาดเล็กหลวงราชวิทยาลัย และ
มหาดเล็กหลวงที่เชียงใหม่ กรมตำรวจ มีหน้าที่ตรวจราชการ
มหาดเล็กทั่วไป

กรมเหล่านี้ ผู้เป็นใหญ่ในมหาดเล็กเรียกว่า ผู้สำเร็จราชการ
มหาดเล็ก เมื่อ ม.จ. ชัยวลิตเป็นเลขาธิการนั้น (เทียบเท่ามหาเสวกโท)
เจ้าพระยามารามพเป็นผู้สำเร็จราชการ บรรดากิจการทั้งหลายทั้งปวง
ต้องผ่านกรมบัญชาการมหาดเล็ก เป็นหน้าที่ของเลขาธิการดูแล ม.จ.
ชัยวลิตเป็นอยู่จนเสด็จสวรรคตจึงออกจากราชการ

เมื่อออกจากราชการแล้ว ๒๔๗๒ ไปประเทศอังกฤษ พร้อม
ด้วยครอบครัว ออกไปเรียนภาษาอังกฤษพิเศษ

ปี ๒๔๗๔ เข้าเรียนกฎหมาย (Lincoln inn) สอบได้ปี ๗๗

กลับกรุงเทพ ฯ เป็นทนายความอยู่เทพศิรินทร์

ม.จ. ชัยวลิต เกษมสันต์ ได้ทำงานรับใช้ประเทศชาติ ศาสนา

พระมหากษัตริย์ อย่างบริบูรณ์ รัชชูปการเป็นสมาชิกวุฒิสภา
ตั้งแต่เริ่มตั้งจนยุบสภาเป็นกรรมาธิการหลายคณะ

ทางศาสนา ไปทำงานเป็นผู้จัดการมหามกุฏ ๖ กว่า ๒๐ ปี เริ่ม
ตั้งแต่มหามกุฏ ๖ ยังมีทรัพย์สินเพียงจำนวน (ดูตราสารที่๕) แต่เมื่อ
ออกมีทรัพย์สินนับจำนวนล้าน สำหรับพระมหากษัตริย์ ได้รับราชการ
ฉลองพระเดชพระคุณในรัชกาลที่ ๖ ตลอดรัชกาล ต่อจากนั้น ก็
จงรักภักดีต่อพระเจ้าอยู่หัวทุกพระองค์ เฉพาะรัชกาลปัจจุบันนี้ได้เฝ้า
ในโอกาสที่ควรเฝ้าได้เกือบทุกครั้ง พระเจ้าอยู่หัวและสมเด็จพระบรม-
ราชินีนาถ ทรงพระกรุณาเป็นพิเศษ

วันที่ ๑๑ สิงหาคม ๒๔๖๕ ได้เสกสมรสกับ น.ส. คล้อง ณ
ระนอง การสมรสนี้ พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ
พระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงประกอบพระราชทาน ณ พระที่นั่งอัมพร
สถาน พระราชวังดุสิต

หม่อมเจ้าชวัลิต เกษมสันต์ ได้รับพระราชทานอสังหาริมทรัพย์
จากพระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีศรีสินทรมหาวชิราวุธ พระมงกุฎเกล้า-
เจ้าอยู่หัว มีที่ดินมูณถนนวิฑู และถนนเพลินจิต เนื้อที่ ๒๐ ไร่เศษ
มีที่ดินเดี่ยวติดที่ดิน ๑ หลัง และตึกแถว ๒ ชั้น ริมถนนเจริญกรุง
อีก ๑๒ คูหา เป็นที่ ๆ ขอแลกกับที่สามเสน

กิจการมูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย

หม่อมเจ้าชวัลิต เกษมสันต์ ทรงรับเป็นกรรมการที่ปรึกษา มา

แต่ พ.ศ. ๒๔๙๐ ในขณะที่เป็นทนายความอยู่สำนักงานเทพศรีทริส

ในปี พ.ศ. ๒๔๙๒ ร.ท.ท. จิตจรูญ จารุกัถิ ผู้จัดการลาออก
ม.จ. ชัชวาลิต เกษมสันต์ ทรงรับตำแหน่งผู้จัดการ ตั้งแต่นั้นมาจนถึง
ปี พ.ศ. ๒๕๑๓

ตลอดระยะเวลาที่ทรงงานให้แก่มูลนิธิ ฯ อยู่เนั้น ได้ทรงอุทิศ
พระวรกาย กำลังพระสติปัญญาปรับปรุงการบริหาร เริ่มต้นแต่ทรง
จัดวางข้อบังคับประมวลระเบียบแบบแผน วางโครงการดำเนินงานให้
เป็นไปตามวัตถุประสงค์ได้ผลกว้างขวางยิ่งขึ้น เป็นมาตรฐาน ซึ่งต่อมา
ก็ได้ถือเป็นเนติแบบอย่างปฏิบัติอยู่จนทุกวันนี้

ภารกิจของมูลนิธิ ฯ ส่วนใหญ่อยู่ที่จัดหารายได้

๑. จัดอสังหาริมทรัพย์ เช่นที่ดิน อาคารสถานที่

๒. จัดอสังหาริมทรัพย์ด้วยการรับจำนอง ขายฝาก โดยมีหลักทรัพย์
ประกัน

๓. จัดตั้งทุนบุญนิธิ เพื่อหาดอกผล

๔. พิมพ์หนังสือต่าง ๆ

๕. รับบริจาคจากผู้มีศรัทธา

ในปีหนึ่ง ๆ เมื่อมีรายได้แน่นอนก็จัดทำงบประมาณรายจ่าย นำ
ไปบำรุงส่งเสริมสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ทางพระพุทธศาสนา ดังนี้

๑. การศึกษา

ก. บำรุงสำนักเรียนชั้นตรี, โท, เอก, ท้าวราชอาณาจักร ๑๒๒
สำนักเรียน

- ข. บำรุงนักเรียนครูที่มาจากต่างจังหวัด
- ค. จัดส่งครูส่วนกลางไปยังส่วนภูมิภาค
- ฅ. อุปการะภิกษุผู้ไปศึกษาต่างประเทศ
- ง. อุปถัมภ์ภิกษุต่างประเทศที่เข้ามาศึกษา
- จ. จัดการศึกษาในรูปมหาวิทยาลัย
- ฉ. จัดโรงเรียนพุทธศาสนาวินัยสำหรับเยาวชน
- ช. โรงเรียนวชิรมกุฏ ฯ วัดมกุฏกษัตริยาราม
- ซ. โรงเรียนสาขาวังน้อย จ. ออยุธยา

๒. การเผยแพร่พระพุทธศาสนา

- ก. ออกหนังสือวารสาร ธรรมจักร
- ข. พิมพ์หลักสูตรและอุปกรณ์การศึกษา ด้วยราคาเยว่
- ค. พิมพ์พระธรรมเทศนา
- ฅ. ให้หนังสือแก่สำนักเรียนต่าง ๆ แก่ห้องสมุดและบุคคลต่าง ๆ
- ง. จัดส่งพระภิกษุไปสอนพระพุทธศาสนาต่างประเทศ

๓. การปกครองคณะสงฆ์

อุปถัมภ์การบริหารคณะสงฆ์ ในการประชุมพระสังฆาธิการทุกระดับ บำรุงวัดที่อดัดขัดขาดแคลน

๔. จัดผลประโยชน์ให้แก่วัดต่าง ๆ

มีวัด ๑๐๐ กว่าวัดทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค นำทุนของวัดมาฝากเพื่อให้หม่อมกุฏ ฯ จัดหาผลประโยชน์นำกลับไปบำรุงวัด

[๑๒]

ภารกิจของมหามกุฏ ๖ ที่ทรงงานมาแต่ พ.ศ. ๒๔๕๓ ซึ่ง
ในขณะนั้นภารกิจยังมีจำนวนน้อย เพียงมีทุนฝากอยู่ ๒,๔๗๔,๓๙๑.๔๐
บาท ได้เพิ่มขึ้นโดยลำดับ ถึงปี ๒๕๑๓ มีจำนวนทุนฝากถึง
๙๙,๑๒๙,๔๔๙.๒๒ บาท.

บัญชีแสดงยอดเปรียบเทียบงบดุล

ของมหาวิทยาลัย

ของปี ๒๔๙๓ กับปี ๒๔๑๓

ที่	รายการ	ปี ๒๔๕๓		ปี ๒๔๑๓		เพิ่มขึ้น	
เงินทุนและหนี้สิน							
๑	เงินทุนสะสมสำนักงาน	๑,๖๓๑,๐๓๔	๐๒	๑๐,๐๕๓,๐๕๓	๑๑	๘,๔๒๖,๐๖๓	๐๕
๒	เงินทุนสินต่าง ๆ	๒๕๕,๔๖๑	๗๗	๑๗,๓๓๗,๕๑๗	๐๘	๑๗,๐๔๒,๕๕๕	๓๑
๓	เงินรับฝากเพื่อจัดหาประโยชน์ให้แก่วัด	๕๑๒,๒๖๔	๕๘	๖๕,๒๑๓,๕๒๘	๖๓	๖๕,๗๐๑,๒๖๔	๐๔
๔	เงินทุนสงเคราะห์พนักงาน	๒๓,๘๕๖	๐๓	๒,๐๘๓,๖๕๕	๑๐	๒,๐๕๕,๗๖๓	๐๗
๕	เงินอื่น ๆ	๑๒,๗๓๕	—	๓,๕๖๗,๖๔๕	๘๒	๓,๕๕๕,๕๑๔	๘๒
๖	เงินทุนสะสมสภาการศึกษา ฯ	—	—	๘๗๐,๐๕๗	๔๕	๘๗๐,๐๕๗	๔๕
		๒,๔๒๕,๓๕๑	๔๐	๕๕,๑๒๕,๕๕๕	๒๒	๕๖,๖๕๕,๐๕๗	๘๒
สินทรัพย์							
๑	ที่ดิน	๑๕๕,๗๕๑	๘๑	๑๐,๖๓๑,๓๑๑	๒๐	๑๐,๕๗๑,๕๑๕	๓๕
๒	เครื่องจักรการพิมพ์	๑๕๕,๓๑๓	๖๑	๗๗๖,๕๒๔	๗๒	๖๓๑,๖๑๑	๑๑
๓	เครื่องใช้	๔๘,๒๐๘	๖๐	๑๐๒,๘๘๐	๑๔	๕๕,๗๗๑	๕๔
๔	อาคารทำการและทอน	—	—	๕๖๑,๘๕๔	๗๗	๕๖๑,๘๕๔	๗๗
๕	หลักทรัพย์หมุนเวียน	๑,๕๕๓,๕๐๖	๘๕	๔๔,๘๘๕,๘๑๕	๐๒	๔๔,๕๓๑,๕๐๘	๑๓
๖	สินทรัพย์อื่น ๆ	๖๒,๕๖๘	๓๕	๑๕๑,๑๗๓	๕๐	๘๘,๖๕๕	๑๑
๗	หลักทรัพย์ถาวร	—	—	๑๘,๖๑๐,๐๐๐	—	๑๘,๖๑๐,๐๐๐	—
๘	เงินสด	๑๐๔,๗๖๖	๑๐	๒๓,๔๐๕,๕๕๕	๘๗	๒๓,๓๐๕,๗๕๓	๗๗
		๒,๔๒๕,๓๕๑	๔๐	๕๕,๑๒๕,๕๕๕	๒๒	๕๖,๖๕๕,๐๕๗	๘๒

ได้แก้ไขระเบียบบริหารเพื่อให้มูลนิธิได้รับความเจริญรุ่งเรืองตลอดมา และได้วางระเบียบข้อบังคับการรักษาทุนและสินทุกชนิดขึ้นใช้เมื่อปี พ. ศ. ๒๕๐๐ จนได้รับความนิยมและเห็นคุณประโยชน์จากผู้มีจิตศรัทธาทั้งหลาย ได้ก่อสร้างตึกทำการของมูลนิธิขึ้น ในปี ๒๕๐๕ สิ้นค่าก่อสร้างจำนวน ๖๔๖,๓๑๗ บาท.

ไวยาวัจกรวัดบวรนิเวศวิหาร

ม.จ. ชัชวาลิต เกษมสันต์ ทรงดำรงตำแหน่งไวยาวัจกรมาแต่ พ.ศ. ๒๔๙๓ ในสมัยสมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ ทรงเป็นเจ้าอาวาส คู่กับตำแหน่งผู้จัดการมูลนิธิมหามกุฏราชวิทยาลัย เพราะทรัพย์สินบางส่วนของวัดกิติ ของมหามกุฏ ฯ กิติ ยังอยู่ในความดูแลของพระคลังข้างที่สำนักพระราชวัง ผู้ที่มาเป็นผู้จัดการมหามกุฏ ฯ ต้องดูแลจัดการทรัพย์สินของวัดบวรนิเวศวิหารด้วย จึงนิยมเรียกกันว่า “ไวยาวัจกรใหญ่”

ในสมัยที่ ม.จ. ชัชวาลิต เกษมสันต์ ทรงเป็นไวยาวัจกรในระหว่างปี ๒๔๙๗-๙๙ สมเด็จพระสังฆราชเจ้า กรมหลวงวชิรญาณวงศ์ ทรงขอคืนมาจากพระคลังข้างที่เป็นบางส่วนยังไม่หมด ยังคงเหลือที่พระคลังข้างที่อีกส่วนมากเป็นเนื้อที่นา ซึ่งมีมาแต่สมัยสมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส ทรงเป็นเจ้าอาวาส หลังจากได้รับมอบโฉนดที่ดิน รวม ๑๙ แห่งแล้ว ภารกิจในการจัดผลประโยชน์ก็มากขึ้นตามลำดับ ต้องใช้คนมากขึ้นเช่นเดียวกัน ได้จัดตั้งแผนกผลประโยชน์ เมื่อวันที่ ๒๑ มิถุนายน ๒๔๙๙ ได้ตั้งพระหทัยเอาใจใส่ต่อกิจการของวัด ทำให้วัดมีผลประโยชน์มากขึ้นทุกปี ได้ปรับปรุงห้องแถวไม้สิบสามห้องเป็นตึก ๔ ชั้นครึ่ง โดยมีให้เช่าอาศัยอยู่เดิมเพื่อต้อนรับ ด้วยวิธีให้ผู้เช่าเดิมกู้ทุนของวัดไปทำการก่อสร้าง แล้วผ่อนส่งจนครบ

ปรับปรุงห้องแถวไม้ของวัด ๘ ห้อง หน้าสำนักงานจัดผลประโยชน์บริพัตรข้างวัดมหารณ

ในปี ๒๕๑๒ ร่วมมือกับเทศบาลร้อยึกโรงครัวเก่าติดกับกำแพงหน้าวัด จัดสร้างซุ้มประตูและกำแพงให้มีแนวเดียวกัน ดูเรียบร้อยงามตายิ่งขึ้น.

ทรงรับอุปถัมภ์สามเณร

ในเทศกาลใกล้เข้าพรรษา สอบถามหาสามเณรผู้มีอายุครบ ๒๐ ปีที่จะอุปสมบทได้ ก็รับเป็นผู้อุปถัมภ์ ในการอุปสมบท ตั้งแต่ปี ๒๕๑๐ เป็นต้นมา รวม ๗ รูป

๑. พระศิลา สุนิโป
๒. พระมหาณรงค์ วรรณโณ ป.ธ. ๕
๓. พระมหาสันต์ชัย ขมปบุญโณ ป.ธ. ๕
๔. พระสำเภา ภาสโร น.ธ.โท
๕. พระมหาเมฆม มธุโก ป.ธ. ๔
๖. พระอัมพร ธนาโก น.ธ. เอก
๗. พระเสน่ห์ สนิทโร น.ธ. เอก

ทรงลาออกจากตำแหน่งไวยาวัจกร วัดบวรนิเวศวิหาร เมื่อปลายปี ๒๕๑๓

ม.จ. ชัชวาลิต เกษมสันต์ ประชวรด้วยพระโรคภายใน เสด็จเข้า
โรงพยาบาลรับการผ่าตัดไม่น้อยกว่า ๓ ครั้ง ก็ทรงมีพระอนามัยคดีตลอด
มา กลางเดือนพฤษภาคม ๒๕๑๗ ระหว่างวันที่ ๑๒-๑๗ ได้เสด็จไป
สิงคโปร์เพื่อเยี่ยมลูกสาวคนเล็ก และเสด็จกลับโดยสวัสดิภาพ

วันที่ ๒๖ พฤษภาคม เสด็จจัตบวรนิเวศวิหาร ทรงเป็นเจ้าภาพ
อุปสมบทสามเณรเสนห์ และสามเณรเสกสรรค์

วันที่ ๕ มิถุนายน ๒๕๑๗ ได้เสด็จไปวัดศีลขันธ์าราม อำเภอบึง
โพธิ์ทอง จังหวัดอ่างทอง เมื่อเสด็จกลับมาแล้วทรงสบายดีมิได้ประชวร
อะไร

เช้าวันที่ ๖ มิถุนายน ยังทรงสังกนรณไว้ว่าตอนเย็นจะไปตัดผม
แต่ครั้นถึงเวลา ๑๐.๒๐ น. ทรงเป็นลมปัจจุบันถึงชีพิตักษัยด้วยหทัยวาย
ที่ตำหนักถนนวิฑู สิริรวมพระชนมายุได้ ๗๙ ปี ๑๑ เดือน ๒๔ วัน
ขาดอีก ๖ วัน ครบ ๘๐ พระพรรษา

คำนำ

การสวดมนต์ มีผู้นิยมใช้กันมาก ตั้งแต่ครั้งพุทธกาลจนถึงทุกวันนี้ ต่างโดยสวดในงานมงคลบ้าง ในงานทักษิณานุประทานบ้าง ทั้งในวัดทั้งในบ้าน เรื่องที่สำหรับสวดนั้น ที่เป็นพุทธภาษิตก็มี เป็นคำสัจดีและให้พรที่โบราณกษัตริย์แต่งไว้ก็มี ถึงกับได้รวบรวมขึ้นเป็นสวดมนต์ฉบับหลวง แต่ถ้อยคำนั้น ๆ เป็นภาษาบาลี ผู้ไม่ได้เรียนรู้อาฬ ย่อมไม่ทราบเนื้อความอันเต็มามและไพเราะ ซึ่งอาจก่อให้เกิดสัทธาปสาทะ เพราะฉะนั้น จึงได้มีคำแปลไว้ด้วย จัดไว้คนละแผนก เพื่อไม่ให้สับสนกัน สะดวกในการท่องอ่าน.

หนังสือสวดมนต์แปลฉบับนี้ ได้เคยพิมพ์มาหลายคราวแล้ว ยังไม่พอแก่ผู้ต้องการ คราวนี้จึงได้พิมพ์ขึ้นอีก มอบให้มหาวิทยาลัยราชวิทยาลัยเป็นเจ้าของ กองตำราของมหาวิทยาลัยเป็นผู้ชำระ นับว่าเรียบร้อยดีกว่าทุกคราว และได้เติมมหาสติปัฏฐานสูตรขึ้นอีกสูตรหนึ่ง นับว่ามากกว่าทุกคราว เพียงเท่านี้เห็นพอสมควรแก่ผู้ต้องการแล้ว.

พระธรรมโกศล

๑/๖/-๘๑

วัดมกุฏกษัตริยาราม

คำอนุโมทนา

การสวดมนต์ ได้ยินกันมานานแล้ว แต่ก็สวดกันไปตามภาษาบาลี ท่านที่ไม่ได้เรียนภาษาบาลี ก็ยากที่จะรู้เรื่องของการสวดมนต์ถึงอย่างนั้นก็นิยมกันอยู่ ท่านเจ้าคุณพระศาสนโศภน (จตุตสสุล) วัชรมกุฎกษัตริยาราม ได้ปรารภเรื่องนี้ หวังจะให้ผู้สนใจได้รู้เนื้อความ จึงได้เลือกแปลขึ้นไว้ และได้พิมพ์ขึ้นแจกจ่ายแก่ผู้ต้องการหลายคราวมาแล้ว บัดนี้ท่านได้แปลเพิ่มขึ้นอีก และได้มอบให้มหาวิทยาลัยเป็นเจ้าของ มหาวิทยาลัยจึงได้จัดพิมพ์ขึ้น เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้สนใจในพระพุทธศาสนา.

กองตำราขออนุโมทนาในพระคุณของท่านเจ้าคุณพระศาสนโศภนผู้แปลและมอบให้เป็นสมบัติของมหาวิทยาลัยไว้ ณ ที่นี้ด้วย.

กองตำรา

มหาวิทยาลัย

๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๘๑

บัญชีเรื่อง

หน้า

ทำวัตรเช้า	๑
ทำวัตรเย็น	๑๑
ทำวัตรพระ	๒๑
บอกวัตร	๒๘
บอกศักราชอย่างเก่า	๓๙
บอกศักราชอย่างใหม่	๔๐

เจ็ดตำนาน

ชุมนุมเทวดา	๔๓
นมัสการ	๔๔
สรวงมณีน	๔๕
สัมพุทเธ	๔๖
นโมการัฏฐกคาถา	๔๘
มงคลสูตร	๕๒
รัตนสูตร	๕๗
กรณียเมตตสูตร	๖๖
ขันธปริตร	๖๙
โมรปริตร	๗๒
ธชัคคสูตร	๗๖
อาฏานาฏิยปริตร	๘๒

	หน้า
อังกุติมาลปริตร	๙๓
โพชฌังคปริตร	๙๔
ปภิรณกคาถา ต่อเจ็ดตำนาน	๙๕
รัตนัตถยปภาวภิกขานคาถา	๑๐๔
สุขาภิกขานคาถา	๑๐๖
มงคลจักรวาฬ	๑๑๐
สิบสองตำนาน	
ฉัททันตปริตร	๑๑๙
วัฏฏกปริตร	๑๒๐
อาณานาญปริตร	๑๒๒
อนุโมทนาวิธี	
อนุโมทนารัมภคาถา	๑๓๐
สามัญญานุโมทนาคาถา	๑๓๑
มงคลจักรวาฬน้อย	๑๓๒
เกณียานุโมทนาคาถา	๑๓๕
กาลทานสุตตคาถา	๑๓๖
วิหารทานคาถา	๑๓๗
เทวคาทิสสัททักขินานุโมทนาคาถา	๑๓๙
ปริตตกรณปาฐ	๑๔๑
อัคคัปปสาทสุตตคาถา	๑๔๙

	หน้า
นริกังถกคาถา	๑๔๙
สังคหวัตถุคาถา	๑๕๔
โกชนานุโมทนาคาถา	๑๕๕
อาทิสุตตคาถา	๑๕๕
ติโรกฐาทกัณฐคาถา	๑๕๖
สัจจานวิธานรูปรคาถา	๑๖๐
ทานานุโมทนาคาถา	๑๖๒
กาถาพิธี	
คาถาจุตเทียนชัย	๑๖๔
คาถากับเทียนชัย	๑๖๔
คาถาจุตเทียนชัยสำหรับพิธีพรุณเศสตร์	๑๖๙
คาถาสวดพระราชพิธีพรุณเศสตร์	๑๖๙
กาถาขอฝน	๑๗๔
กาถาพืชมงคล	๑๘๐
พระสูตรแปล	
ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร	๑๘๖
อนัตตลักขณสูตร	๒๐๔
อาทิตตปริยายสูตร	๒๑๙
มหาสมยสูตร	๒๓๔
กิริมานันทสูตร	๒๖๐

โคตมสูตร

๒๗๘

โคตมกเจติยธัมมปริยาย

๒๘๔

ปกรณกคาถา

คิรตนปณามคาถา

๒๘๖

นมการสัทธิกาถา

๒๘๙

พุทธชัยมังคลคาถา

๒๙๒

พุทธอุทานคาถา

๒๙๕

พุทธมังคลคาถา

๒๙๖

เขมาเขมสรณทักขิกาถา

๒๙๗

อริยธรรคาถา

๒๙๘

สังจกิริยคาถา

๒๙๙

ธัมมการวาทิกาถา

๓๐๐

มหาการุณิกโ

๓๐๔

ปัฟฟโตปมคาถา

๓๐๕

ภัทเทภรตตคาถา

๓๐๗

อุคคตยาทิสังเวกคาถา

๓๐๘

สังวราสังวรคาถา

๓๐๙

ติลักขณาทิกาถา

๓๑๑

ภารสุตตคาถา

๓๑๓

โมกขุปายคาถา

๓๑๔

	หน้า
ทายนคาถา	๓๑๘
บักขคณนาวิธานคาถา	๓๒๐
เทวคาทิปัตติทานคาถา	๓๒๑
สัพพปัตติทานคาถา	๓๒๓
ปัจจนิมคาถา	๓๒๘
มหาสติปัฏฐานสูตร	๓๓๐
สิงคาลกสูตร	๓๖๔
กาลามสูตร	๕๐๖

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส.

ขอนอบน้อม แด่พระผู้มีพระภาค
อรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า พระองค์นั้น.

ทำวัตรเช้า

พุทธานุสติ

โ ย โส ตถาคโต	พระตถาคตเจ้าชั้น	พระองค์ใด
อรหัน	เป็นผู้ไกลกิเลส	เป็นผู้ควรไหว้
	ควรบูชา	
สมฺมาสมฺพุทฺธ	เป็นผู้ชอบเอง	
วิชาจรณสมฺปนฺโน	เป็นผู้บริบูรณ์แล้วด้วยวิชาและ	จรณะ
สุกโต	เป็นผู้ไปดีแล้ว	
โลกวิทู	เป็นผู้ทรงรู้โลก	
อนุตฺตโร ปุริสทมฺมสารถิ	เป็นผู้ฝึกบรูษที่ควรฝึก	ไม่มีผู้ยิ่งกว่า
สตะทา เทวมนุสฺसानิ	เป็นผู้สอนของเทวดา และมนุษย์	ทั้งหลาย
พุทฺโธ	เป็นผู้เบิกบานแล้ว	

๑. วิทู=วิฆาตุ ในความรู้ ลง รุ บั๊จยในนามกิตติ.

ภควา

เป็นผู้จำแนกธรรม

โอบ

พระองค์ไต่

อิมิ โลกิ สเทวกิ สมารกิ
 สพรหมกิ สสสมณพราหมณิ
 ปจิ สเทวมนุสสิ สยิ อภิณญา
 สจณิกตวา ปเวทสิ.

ทำให้แจ้งด้วยปัญญาอันยิ่งเองแล้ว
 สอนโลกนี้ กับทั้งเทวดา มาร
 พรหม และหมู่สัตว์ พร้อมทั้ง
 สมณพราหมณ์ และเทวดา มนุษย์
 ให้รู้ตาม.

โอบ

พระองค์ไต่

ธมฺมิ เทสสิ

ทรงแสดงแล้วซึ่งธรรม

อาทิกุลยาณิ

ไพบราในเบื้องต้น

มชฺเฌกุลยาณิ

ไพบราในท่ามกลาง

ปริโยसानกุลยาณิ

ไพบราในที่สุด

สาตฺถิ สพฺพญฺชนํ เกวลปริ-

ประกาศพรหมจรรย์ พร้อมทั้ง

ปุณฺณํ ปริสุทฺธํ พฺรหฺมจฺริยํ

อรรค พร้อมทั้งพญฺชนะ บริสุทฺธ

ปกาสสิ

บริบูรณ์สิ้นเชิง

ตมฺหิ ภกฺวนฺตํ อภิปุชฺยามิ

ข้าพเจ้า ขอบูชาโดยยิ่ง ซึ่งพระ

ผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น

ตมฺหิ ภกฺวนฺตํ สิริสา นมามิ.

ข้าพเจ้า ขอนอบน้อมซึ่งพระผู้มี

พระภาคเจ้าพระองค์นั้น ด้วย

เศียรเกล้า.

ธัมมภาติ

โย โส สุวากุขาโต

ภควตา ธมฺโม

สนฺติญฺจิโก

อกาลิโก

เอหิปฺสฺสึโก

โอปนยิโก

พระธรรมนั้นอันใด อันพระผู้มี

พระภาคเจ้า ตรัสดีแล้ว

เป็นของอันบุคคลพึงเห็นเอง

เป็นของไม่มีกาลเวลา

เป็นของจะร้องเรียกผู้อื่นให้มาดูได้

เป็นของอันบุคคลพึงน้อมเข้ามา

ใส่ใจ

ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺโพ วิญญูหิ

เป็นของอันวิญญูชนทั้งหลายพึงรู้

เฉพาะตัว

ตมฺหํ ธมฺมํ อภิปุชฺชามิ

ข้าพเจ้าขอบูชาโดยยิ่ง ซึ่งพระ

ธรรมอันนั้น

ตมฺหํ ธมฺมํ สิริสา นมามิ.

ข้าพเจ้าขอนอบน้อมซึ่งพระธรรม

อันนั้น ด้วยเศียรเกล้า.

สังฆภาติ

โย โส สุปฺปิปนโน

ภควโต สวากสงฺโฆ

พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระ

ภาคเจ้านั้น หมู่ใด เป็นผู้ปฏิบัติ

ดีแล้ว

สวตมณฑ์แปล

อุชุปฏิปนโน ภควโต สวาก- สงโฆ	พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาค เจ้า (หมู่ใด) เป็นผู้ปฏิบัติตรงแล้ว
ณายปฏิปนโน ภควโต สวาก- สงโฆ	พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาค- เจ้า (หมู่ใด) เป็นปฏิบัติถูกแล้ว
สามจีปฏิปนโน ภควโต สวากสงโฆ	พระสงฆ์สาวกของพระผู้มีพระภาค เจ้า (หมู่ใด) เป็นผู้ปฏิบัติชอบ แล้ว
ยทิท	คือ
จตุตถาริ ปุริสยุดานิ	คู่แห่งบุรุษทั้งหลาย ๔
อญฺจ ปุริสปุคฺคฺลา	บุรุษบุคคลทั้งหลาย ๘
เอส ภควโต สวากสงโฆ	นี้พระสงฆ์สาวก ของพระผู้มีพระ ภาคเจ้า
อาหุเนยฺโย	ท่านเป็นผู้ควรสักการะที่เขานำมา บูชา
ปาหุเนยฺโย	ท่านเป็นผู้ควรของต้อนรับ
ทกฺขิณเณยฺโย	ท่านเป็นผู้ควรทักษิณาทาน
อณฺชลิกรณิโย	ท่านเป็นผู้ควรอัญชลีกรรม
อนุตฺตโร ปุณฺณกฺเขตฺโต โสกสฺส	ท่านเป็นนาบุญของโลก ไม่มี นาอื่นยิ่งกว่า
ตมห์ สงฺฆิ อภิปุชฺยามิ	ข้าพเจ้าขอบูชาโดยยิ่ง ซึ่งพระสงฆ์ หมู่ ^{นี้} นั้น

สงฺโฆ สฺวเขตฺตาทกฺขติเขตฺต-
สณฺณโต โย ทิฏฺฐสณฺโณ
สูกตานุโพธโก

โกลปฺปหิโน อริโย สุมฺมธโส

วนฺทามิ สงฺฆํ อหฺมาทเรน ตํ

อิจฺจวมกนฺตภิปปุชฺชนยฺยกํ
วตฺถุคฺคตํ วนฺทิตาภิสงฺฆตํ
ปฺปญฺญํ มยฺยํ มม สพฺพุปฺพุทฺทา
มา โหนฺตุ เว ตสฺส ปภาว-
สิทธิยา.

พระสงฆ์หมู่ใดจัดเป็นนาคียิ่งกว่า
นาทิตี มีความระงับอันประจักษ์
แล้ว รู้ตามเสด็จพระสุคตเจ้า
มีกิเลสโลเลอันละได้แล้ว เป็น
อริยเจ้ามีปัญญาดี

ข้าพเจ้าขอไหว้พระสงฆ์หมุนั้นโดย
ความเคารพ

บุญอันใด ที่ข้าพเจ้าไหว้วัตถุ ๓
ซึ่งเป็นของควรบูชาโดยส่วนเดียว
สั่งสมแล้วอย่างนี้ ๆ ขอสรรพ-
อุปัทวะทั้งหลายจงอย่ามี ด้วย
ความประสิทธิธานุภาพแห่งบุญนั้น
แล.

สังเวคปริกิตตนปาฐ

อิธ ตถาคโต โลเก
อุปฺปนฺโน อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ
ธมฺโม จ เทสิโต

นิยุยานิโก

ในโลกนี้ พระตถาคตอรหันต-
สัมมาสัมพุทธเจ้าได้เกิดขึ้นแล้ว
และธรรมอันพระตถาคตเจ้าทรง
แสดงแล้ว
เป็นไปเพื่อนำสัตว์ออก

อุปสมโก	เป็นไปเพื่ออันสงบระงับ
ปรินิพพานโก	เป็นไปเพื่ออันดับรอบ
สมุโพธคามิ	ให้ถึงความตรัสรู้
สุกตปุพฺพาติโต	พระสุกตประกาศแล้ว
มยฺหํ ฐมฺมํ สุตฺวา เอว	เราได้ฟังธรรมนั้นแล้ว จึงรู้อย่าง
ขานาม	นี้ว่า
ชาติปี ทุกฺขา	แม้ความเกิด เป็นทุกข์
ชราปี ทุกฺขา	แม้ความแก่ เป็นทุกข์
มรณฺมปี ทุกฺขํ	แม้ความตาย เป็นทุกข์
โลกปริเทวทุกฺขโทมนสฺสุ-	แม้ความเหงาใจ ความร่ำไรเพื่อ
ปายาสาปี ทุกฺขา	ความทุกข์ ความเสียใจ ความ
อပ္ปีเยหิ สมุปโยโค ทุกฺโข	ความคับแค้นใจ เป็นทุกข์
ปีเยหิ วิปฺปโยโค ทุกฺโข	ความประจวบสิ่งอันไม่เป็นที่รัก
ยมฺปิจฺฉํ น ลกฺติ	เป็นทุกข์
ตมฺปิ ทุกฺขํ	ความพลัดพรากจากสิ่งอันเป็นที่รัก
สงฺจิตฺเตน ปณฺจูปาทานกฺขนฺธา	เป็นทุกข์
ทุกฺขา	ปรารถนาอยู่ย่อมไม่ได้ แม้อันใด
เสยฺยถิํ	แม้อันนั้นเป็นทุกข์
	โดยย่อ อุปาทานขันธ์ ๕ เป็น
	ทุกข์
	กล่าวคือ

รูปุปาทานกฺขนฺโธ

เวทฺฐูปาทานกฺขนฺโธ

สญฺญูปาทานกฺขนฺโธ

สงฺขารูปาทานกฺขนฺโธ

วิญฺญาณูปาทานกฺขนฺโธ

เยถํ ปริณฺธาย ธรรมาโน

โส ภควา เอวํ พหุลํ

สาวเก วินิตํ

เอวํ ภาคา จ ปนฺสฺส ภควโต

สาวเกสุ อนฺุสาสนํ พหุลา

ปวตฺตติ

รูปํ อนิจฺจํ

เวทนา อนิจฺจา

สญฺญา อนิจฺจา

สงฺขารา อนิจฺจา

วิญฺญาณํ อนิจฺจํ

รูปํ อนตฺตา

เวทนา อนตฺตา

สญฺญา อนตฺตา

สงฺขารา อนตฺตา

อุปาทานฉັນธํ คือ รูป

อุปาทานฉັນธํ คือ เวทนา

อุปาทานฉັນธํ คือ สัญญา

อุปาทานฉັນธํ คือ สังขาร

อุปาทานฉັນธํ คือ วิญญาน

เมื่อพระผู้มีพระภาคเจ้า ยังดำรง
พระชนม์อยู่ ย่อมแนะนำสาวก
ทั้งหลาย เพื่อให้กำหนดรู้อุปาทาน-
ฉันธ ๕ อย่างนี้โดยมาก

ก็เลอนุสาสนนี้เป็นอันมากของพระ
ผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้นเป็นไป
ในสาวกทั้งหลาย มีส่วนอย่างนี้

รูป ไม่เที่ยง

เวทนา ไม่เที่ยง

สัญญา ไม่เที่ยง

สังขารทั้งหลาย ไม่เที่ยง

วิญญาน ไม่เที่ยง

รูป เป็นอนัตตา

เวทนา เป็นอนัตตา

สัญญา เป็นอนัตตา

สังขารทั้งหลาย เป็นอนัตตา

วิญญาณ อนาคตา
สพเพ สงขารา อนิจา
สพเพ ธมฺมา อนตฺตาติ

วิญญาณ เป็นอนัตตา
สังขารทั้งหลายทั้งปวง ไม่เที่ยง
ธรรมทั้งหลายทั้งปวง เป็นอนัตตา
ทั้งนี้

เต ^๑ } มยํ โอตินฺณามฺห ชาตฺยา
ตา ^๒

เราทั้งหลายเป็นผู้อัน ชาติ ชรา

ชรามรณฺน โสเกหิ ปรีเทวหิ
ทุกฺเขหิ โทมนสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺสฺส
ทุกฺโขตฺติณฺณ
ทุกฺขปรตฺตา

มรณะ โสกะ ปรีเทวะ ทุกข์
โหมนัส อุปายาส ครอบงำแล้ว
ชื่อว่าเป็นผู้ทุกข์ครอบงำแล้ว
ผู้ทุกข์เป็นเบื้องหน้าแล้ว

อปฺเปวนามิมฺสฺส กฺเวลสฺส
ทุกฺขกฺขนฺธสฺส อนตฺกิริยา
ปณฺณายถาติ

โชน ความทำที่สุดแห่งกองทุกข์
ทั้งมวลนี้ จะพึงปรากฏ

จิรปริณิพฺพุตฺมปี ตํ ภควนฺตํ
สรณํ กตา

เราถึงแล้วซึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้า
แม้ปริณิพพานนานแล้ว พระองค์
นั้น เป็นสรณะ

ธมฺมณฺจ
ภิกฺขุสงฺฆณฺจ

ซึ่งพระธรรมด้วย
ซึ่งภิกษุสงฆ์ด้วย

ตสฺส ภควโต สาสนํ ขลา-
สฺสฺส ขลาพลํ มนสิกโร

กระทำในใจอยู่ ปฏิบัติตามอยู่
ซึ่งคำสอนของพระผู้มีพระภาคเจ้า
พระองค์นั้น ตามสติกำลัง

อนุปฺปิฯ ขาม

๑. บรูว่า เต มยํ. ๒. สตรีว่า ตา มยํ ๓. ควรเป็น สติ แปลว่า สามารถ.

สา สา โน ปฏิปตฺติ อิมสฺส เกวลสฺส ทุกฺขกฺขนฺธสฺส อนฺตกิริยา ย ลวฺตตฺตฺ.	ขอความปฏิบัตินั้น ๆ ของเรา จงเป็นไปเพื่ออันกระทำที่สุดแห่ง กองทุกข์ทั้งมวลนี้ เทอญ.

ถ้าเป็นภิกษุสวดถึง ปรุณายเถภาติ แล้วเปลี่ยนสวด ดังนี้	
จิรปรินิพฺพตฺมปี ตํ ภควนฺตํ อุตฺทิสฺส อรหนฺตํ สมฺมาสมฺพุทฺธํ	เราอุทิศเฉพาะพระผู้มีพระภาค อรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า แม้ ปรินิพพานแล้ว พระองค์นั้น
สทุธา อการสฺมา อนคาริยํ ปพฺพชิตา	มีศรัทธาออก (บวช) จากเรือน เป็นอนาคาริกะ
ตสฺมี ภควติ พฺรหฺมจริยํ จราม	ประพฤติพรหมจรรย์ ในพระผู้มี พระภาคเจ้า พระองค์นั้น
ภิกฺขุโน ลิกฺขาสาชีวสฺมาปฺนนา	ถึงพร้อมแล้วด้วยสิกขาสาชีพของ ภิกษุทั้งหลาย
ตํ โน พฺรหฺมจริยํ อิมสฺส เกวลสฺส ทุกฺขกฺขนฺธสฺส อนฺตกิริยา ย ลวฺตตฺตฺ.	ขอพรหมจรรย์ของเราทั้งหลายนั้น จงเป็นไปเพื่ออันกระทำที่สุดแห่ง กองทุกข์ทั้งมวลนี้ เทอญ.

ทำวัตรเย็น

พุทธานุสสติ

คัมภีร์ ปณ กถา	ก็เกียรติยศอันงาม ของพระผู้มี
กถาปิณ กิตติสัทโท อพุกุคโต	พระภาคเจ้า พระองค์นั้นแล
อติป	พึงเพ่งไป ดังนี้ว่า
โส ภควา	แม่พระเหตุ ^๕ นั้น ๆ
อรหัง	พระผู้มีพระภาคเจ้า พระองค์นั้น
	เป็นผู้ไกลกิเลส เป็นผู้ควรไหว
	ควรบูชา
สมุมาสมพุทโธ	เป็นผู้ชอบเอง
วิชาจรณสมุปนโน	เป็นผู้บริบูรณ์แล้วด้วยวิชาและ
	จรณะ
สุกโต	เป็นผู้ไปดีแล้ว
โลกวิทู	เป็นผู้ทรงรู้โลก
อนุตตโร ปุริสทมมสารถิ	เป็นผู้ฝึกบุรุษที่ควรฝึก ไม่มีผู้ ^๕ อื่น
	ยิ่งกว่า
สตถา เทวมนุสสานิ	เป็นผู้สอนของเทวดา และมนุษย์
	ทั้งหลาย
พุทโธ	เป็นผู้เบิกบานแล้ว
ภควาติ.	เป็นผู้จำแนกธรรม ดังนี้.

พุทธาภิสัทธิ

พุทธฐาวันนตวรตาทีคุณา- ภียุตโต	พระพุทธเจ้า เป็นผู้ประกอบแล้ว ด้วยพระคุณ มีความเป็นพระ อรหันต์เป็นต้น
สุทธาภิธานกรณาหิ สมาคตโต	มีพระอริยาศัย ประกอบด้วยพระ บริสุทธิคุณ พระปัญญาคุณและ พระกรุณาคุณ
โพธิสสิ โย สุขนตัม กมลัว สุโร	พระองค์ใด ยังประชุมชนดีให้ เบิกบานแล้ว ตั้งดวงพระอาทิตย์ ยังคอกบัวให้บานฉ่ำนั้น
วนุทามหิ ตมรณิ สิริสา ชินเนทฺ	ข้าพเจ้า ขอไหว้พระผู้มีพระภาค- เจ้าพระองค์นั้น ผู้ไม่เฝ้าศึก ผู้ เป็นจอมชนะ ด้วยเคียวเกล้า
พุทธุโ โย สพพปาณินิ สรณิ เจมมุตฺตมํ	พระพุทธเจ้าพระองค์ใด เป็น สรณะอันเกษมสุข ของสรรพสัตว์ ทั้งหลาย
ปจมานุสฺสติฏฺฐานิ วนุทามิ ตํ สิริเรนหิ	ข้าพเจ้า ขอไหว้พระผู้มีพระภาค- เจ้าพระองค์นั้น ผู้เป็นที่ตั้งแห่ง อนุสสติที่ ๑ ด้วยเคียวเกล้า

พุทธสัทสาหลุมิ ทาโสว^๑ }
ทาสว^๒

ข้าพเจ้าขอเป็น ทาส^๑ } ของ
ทาส^๒

พุทฺธ เม สามิกิสฺสโร

พระพุทธเจ้าเทียว
พระพุทธเจ้า เป็นเจ้านายของ
ข้าพเจ้า

พุทฺธ ทุกฺขสฺส มาตา จ
วิชาตา จ หิตสฺส เม

พระพุทธเจ้าเป็นผู้กำจัดทุกข์ด้วย
เป็นผู้ทำซึ่งประโยชน์เกื้อกูลแก่
ข้าพเจ้าด้วย

พุทฺธสฺสาคํ นิยุยาเทมิ
สรณชฺชิตฺตจิตฺตํ

ข้าพเจ้า ขอมอบกายถวายชีวิต
อันแก่พระพุทธเจ้า

วนฺทนโต^๑หํ } จริสฺสาลิมิ
วนฺทนโต^๒หํ }

ข้าพเจ้าไหว้อยู่ จักประพฤติ

พุทฺธสฺสเว สุปิธํ

ซึ่งความตรัสรู้ของพระพุทธเจ้า
ที่เดียว

นตฺถิ เม สรณํ อณฺณํ

สรณะอื่นของข้าพเจ้าไม่มี

พุทฺธ เม สรณํ วรํ

พระพุทธเจ้า เป็นสรณะอัน
ประเสริฐของข้าพเจ้า

เอเตน สจฺจวชฺเชน

ด้วยความกล่าวสัตย์

๑. บุรุษว่า ทาโสว แปลว่า เป็นทาส. สตรีว่า ทาสว แปลว่า ทาสี. ๒. บุรุษว่า
วนฺทนโตหํ. สตรีว่า วณฺณนโตหํ.

วทุฒยํ สตุ สาสเน

ขอข้าพเจ้าพึงเจริญในพระศาสนา
ของพระศาสดา

พุทฺธํ เม วทุทมานนํ
วทุทมานาย }

บุญใด อันข้าพเจ้าไหว้พระพุท-

ธํ ปุณฺณํ ปสฺสํ อิต

เจ้า ขวนขวายแล้วในที่นี้

สพฺเพปี อนฺตรายา เม

แม้สรรพอันตรายทั้งหลาย อย่า

มาหลู่ ตสฺส เตชสา.

ได้มีแก่ข้าพเจ้าด้วยเดชบุญนั้น

กาเยน วาจา ว เจตสา ว

กรรมน้ำเกลียดอันใด ที่ข้าพเจ้า

พุทฺธ กุณฺมํ ปกตํ มยา ยํ

ได้กระทำแล้ว ในพระพุทธรเจ้า

ด้วยกายหรือด้วยวาจาใจ

พุทฺธ ปฏิกุณฺหนตฺ อจฺยณตํ

ขอพระพุทธรเจ้าจงทรงคโชนัน

กาลนฺตรํ สํวริตฺ ว พุทฺธ.

เพื่อระวังต่อไปในพระพุทธรเจ้า.

ธัมมานุสสติ

สุวากฺขาโต ภควตา ธมฺโม

พระธรรมอันพระผู้มีพระภาคเจ้า
ตรัสแล้ว

สนฺทิฏฺฐิโก

เป็นของอันบุคคลพึงเห็นเอง

อกาลิโก

เป็นของไม่มีกาลเวลา

เอหิปสฺสโก

เป็นของจะร้องเรียกผู้อื่นให้มาดูได้

๑. บุษว่า วทุทมานน. สัตว์ว่า วทุทมานาย.

โอบนนิโก

เป็นของอันบุคคลพึงน้อมเข้ามา
ใส่ใจ

ปัจจุคตัม เวทิตพฺโพ วิญญูหิติ.

เป็นของอันวิญญูชนทั้งหลายพึงรู้
เฉพาะตัว ดังนี้.

ธัมมาภิกคิติ

สุวากุชาตตาทีคุณโยควสณ
เสขโยพระธรรมเป็นของอันประเสริฐ
ด้วยอำนาจอันประกอบด้วยคุณมี
ความเป็นแห่งสวากุชาตะเป็นต้นโย มกฺกปาปกปริยตฺติวิโมกฺข-
เภโทอันใด ต่างด้วยมรรค ปฏิบัติ
และวิโมกข์

ธมฺโม กุโลกปตนา ตทธาริธาริ

พระธรรมกันผู้ทรงธรรมนั้นจาก
ความตกไปในโลกที่ชั่ว

วนฺทามหิ ตมหาริ วรธมฺมเมตฺติ

ข้าพเจ้าขอไหว้พระธรรมอันขจัด
ความมีต่อนั้นธมฺโม โย สพฺพปาณินํ สรณํ
เขมมุตฺตมํพระธรรมอันใด เป็นสรณะอัน
เกษมสุขของสรรพสัตว์ทั้งหลายทฺติยานุสฺสติญฺจณํ วณฺทามิ ตํ
สิเรนหิข้าพเจ้า ขอไหว้พระธรรมอันนั้น
ซึ่งเป็นที่ตั้งแห่งอนุสสติที่ ๒ ด้วย
เศียรเกล้า

ธมฺมสุตฺตาสหฺมิมิ ทาโสว^๑ }
 ทาสี^๒ }

ธมฺโม เม สามิกิสฺสโร
 ธมฺโม ทุภฺขสฺส มาตา จ

วิธาคา จ หิตสฺส เม

ธมฺมสุตฺตํ นินฺยฺยาเทมิ
 สรรณชฺชิตฺตญฺจิ
 วทนฺโตหิ^๑ } จริสฺสามิ
 วทนฺตํ^๒ }

ธมฺมสุตฺตสว สุธมฺมตํ

นคฺคิ เม สรณํ อญฺญํ
 ธมฺโม เม สรณํ วรํ

เอเตน สจฺจวชฺเชน
 วทฺธเมยฺยํ สคฺคํ สาสเน

ข้าพเจ้าขอเป็น ทาสี^๑ } ของ
 ทาสี^๒ }

พระธรรมเทียว

พระธรรม เป็นเจ้านายของข้าพเจ้า
 พระธรรม เป็นธรรมกำจัดทุกข
 ด้วย

เป็นธรรมทำซึ่งประโยชน์เกื้อกูล
 แก่ข้าพเจ้าด้วย

ข้าพเจ้าขอมอบกายถวายชีวิตอันนี้
 แต่พระธรรม

ข้าพเจ้าไหว้อยู่ จักประพฤติ

ซึ่งความเป็นธรรมดี แห่งพระ
 ธรรมที่เดียว

สรณะอันอื่นของข้าพเจ้าไม่มี
 พระธรรมเป็นสรณะอันประเสริฐ
 ของข้าพเจ้า

ด้วยความกล่าวสัตย์นี้
 ขอข้าพเจ้าพึงเจริญในพระศาสนา
 ของพระศาสดา

ธมฺมํ เม วนฺทมานเนน
วนฺทมานาย }

ยํ ปุณฺณํ ปสฺสํ อธิ
สพฺเพปิ อนฺตรายา เม
มาเหสิํ ตสฺส เตชสา.

กาเยน วาจา ว เจตสา ว
ธมฺเม กุมฺมํ ปกฺกํ มยา ยํ

ธมฺโม ปฏิกฺกณฺหตุ อจฺจยณฺตุ
กาลนฺตรํ สํวริตฺ ว ธมฺเม.

บุญอันใด ข้าพเจ้าไหว้พระธรรม
ช่วยชวยแล้วในที่นี้

แม้สรรพอันตรายทั้งหลายอย่าได้
มีแก่ข้าพเจ้า ด้วยเดชบุญนั้น.

กรรมน่าเกลียดอันใดที่ข้าพเจ้าได้
กระทำแล้ว ในพระธรรม ด้วย
กายหรือวาจาใจ

ขอพระธรรมจงคโทษนั้น
เพื่อระวังต่อไปในพระธรรม.

สังฆานุสสติ

สุปฏิปนฺโน ภควโต
สวากสงฺโฆ

อุชฺฐปฏิปนฺโน ภควโต
สวากสงฺโฆ

ฉายปฏิปนฺโน ภควโต
สวากสงฺโฆ

สามิจิปฏิปนฺโน ภควโต
สวากสงฺโฆ

พระสงฆ์สาวก ของพระผู้มีพระ
ภาคเจ้า เป็นผู้ปฏิบัติดีแล้ว

พระสงฆ์สาวก ของพระผู้มีพระ
ภาคเจ้า เป็นผู้ปฏิบัติตรงแล้ว

พระสงฆ์สาวก ของพระผู้มีพระ
ภาคเจ้า เป็นผู้ปฏิบัติถูกแล้ว

พระสงฆ์สาวก ของพระผู้มีพระ
ภาคเจ้า เป็นผู้ปฏิบัติชอบแล้ว

๑. มุขว่า ๒. สตรีว่า

ยทิทำ	คือ
จตุตาริ ปุริสยุดานิ	คู่แห่งบุรุษทั้งหลาย ๔
อณฺฐ ปุริสบุคฺคฺลา	บุรุษบุคคฺลทั้งหลาย ๘
เอส ภควโต สวากสงฺโม	นี้พระสงฆ์สวาก ของพระผู้มีพระ ภาคเจ้า
อาหุเนยฺโย	ท่านเป็นผู้ควรสักการะที่เขานำมา บูชา
ปาหุเนยฺโย	ท่านเป็นผู้ควรของต้อนรับ
ทกฺขิณเณยฺโย	ท่านเป็นผู้ควรทักษิณาทาน
อณฺชลิกรณเณยฺโย	ท่านเป็นผู้ควรอัญชลีกรรม
อนนฺตตรํ ปุณฺณกฺขเขตฺตํ	ท่านเป็นนาบุญของโลก ไม่มีนา อื่นยิ่งกว่า ดังนี้.
โลกสุตฺติ.	

สังฆภาณิกัตติ

สทฺธมฺมโข สุปฺปิปฺตติ-	พระสงฆ์สวาก ของพระผู้มีพระ ภาคเจ้า เป็นผู้เกิดจากสัทธรรม ประกอบแล้วด้วยคุณ มีสุปฏิบัติ คุณเป็นต้น
กฺุณมาทิตฺตโต	
โยณฺณพฺพิโธ	พวกใดเป็นหมู่แห่งอริยบุคคฺลอัน ประเสริฐสุด ๘ จำพวก
สงฺฆมเสณฺโง	
อริยบุคฺคฺล-	

สัทธัมมปวารายกายจิตโต

วนฺทามหิ คมรียาน คณิ
สุสุทฺธิ

สงฺโฆ โย สพุพปานิ
สรณิ เขมมุตตม
ตติยานุสฺสติกุชาน
วนฺทามิ ตํ สิเรนหิ

สงฺฆสฺสสาหสมิ ทาโสวิ
ทาสิวิ } ๒

สงฺโฆ เม สามิกิสฺสโร
สงฺโฆ ทฺวักขสฺส ชาตา จ
วิธตา จ หิตสฺส เม

สงฺฆสฺสทาหิ นิยุยาเทมิ
สรณชิวตฺตจิตฺติ
วนฺทนโตหิ } จริสฺสามิ
วนฺทนโตหิ } ๑

มีกายและจิต อาศัยธรรมอัน

ประเสริฐมีศีลเป็นต้น

ข้าพเจ้าขอไหว้ หม่อมพระอริยะ
ทั้งหลายพวกนั้น ซึ่งหมดจด
สะอาด

พระสงฆ์พวกใด เป็นสรณะอัน
เกษมสุขของสรรพสัตว์ทั้งหลาย
ข้าพเจ้า ขอไหว้พระสงฆ์พวกนั้น
ผู้เป็นที่พึ่งแห่งอนุสติที่ ๓ ด้วย
เศียรเกล้า

ข้าพเจ้าขอเป็น ทาส } ของ
ทาสี

พระสงฆ์เทียว
พระสงฆ์เป็นเจ้านายของข้าพเจ้า
พระสงฆ์เป็นผู้กำจัดทุกข์ด้วย
เป็นผู้ทำซึ่งประโยชน์เกื้อกูลแก่
ข้าพเจ้าด้วย

ข้าพเจ้าขอมอบกายถวายชีวิตอัน
แด่พระสงฆ์

ข้าพเจ้าไหว้อยู่ จักประพฤติ

สงฺขลฺโสปฏิปนฺนํ
 นตฺถิ เม สรณํ อณฺณํ
 สงฺโฆ เม สรณํ วรํ

เอเตน สจฺจวชฺเชน
 วทฺเตมฺยํ สตฺถุ ตาสเน

สงฺฆํ เม วนฺทมานานิ }
 วนฺทมานายิ }
 ยํ ปุณฺณํ ปสฺสํ อีธ
 สพฺเพปี อนฺตรายา เม
 มาหลํ ตสฺส เตชสา.

กาเยน วาจา ย ว เจตสา วา
 สงฺเข กุณฺมํ ปกตํ มยา ยํ

สงฺโฆ ปฏิภุคฺคหตุ อจฺจนตํ
 กาลนฺตเร สํวริตํ ว สงฺเข.

ซึ่งความปฏิบัติแห่งพระสงฆ์
 สรรณะอื่นของข้าพเจ้าไม่มี
 พระสงฆ์เป็นสรณะอันประเสริฐ
 ของข้าพเจ้า
 ด้วยความกล่าวสัตย์นี้
 ขอข้าพเจ้าพึงเจริญในพระศาสนา
 ของพระศาสนา

บุญใด อันข้าพเจ้าไหว้พระสงฆ์
 ขวนขวายแล้วในที่นี้

แม้สรรพอันตรายทั้งหลายอย่าได้
 มีแก่ข้าพเจ้า ด้วยเดชบุญนั้น.

กรรมอันน่าเกลียดอันใดที่ข้าพเจ้า
 ได้กระทำแล้วในพระสงฆ์ ด้วย
 กายหรือวาจาใจ

ขอพระสงฆ์จงตโทษนั้น
 เพื่อระวังต่อไป ในพระสงฆ์.

สมบัติห้องสมุดรัฐสภา

ทำวัตรเย็น

๒๑

ทำวัตรพระ

นโม ตสฺส ภควโต อรโหโต สมฺมาสมุพฺพุตฺส.	ขอนอบน้อม แต่พระผู้มีพระภาค อรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์ นี้.
โย สन्नินฺนโน วรโพธิมุเล	ท่านพระองค์ใด ประทับนั่งสงบ อารมณ์อยู่แล้ว ณ ควงโพธิพฤกษ์ อันประเสริฐ
มารํ สเสนํ สุขิตํ วิเชยฺย	ทรงชยชนะเป็นอันดี ซึ่งมาร พร้อมด้วยเสนามาร
สมโพธิมาจฺจนฺนิ อนนฺตนาโณ โลกุตฺตโม ตํ ปณฺณามิ พุทฺธํ	เป็นผู้มีปัญญาไม่สิ้นสุด อุดมใน โลก ได้บรรลุพระสัมโพธิญาณ แล้ว ข้าพเจ้าขอนมัสการท่าน พระองค์นั้น ตรัสรู้แล้ว
เย จ พุทฺธา อตีตา จ	ก็พระพุทธเจ้าทั้งหลายเหล่าใดที่ ล่วงไปแล้วด้วย
เย จ พุทฺธา อนาคตา	พระพุทธเจ้าทั้งหลายเหล่าใดที่จะ มีมาข้างหน้าด้วย
ปจฺจุปฺปนฺนา จ เย พุทฺธา	พระพุทธเจ้าทั้งหลายเหล่าใดที่ ประจักษ์อยู่ ณ บัดนี้ด้วย
อหํ วนฺทามิ สพฺพทา	ข้าพเจ้าขอนมัสการพระพุทธเจ้า ทั้งหลาย ๓ พวกนั้น ในกาลทุกเมื่อ

THAI NATIONAL ASSEMBLY LIBRARY

3961116357

อติป	แม่เพราะเหตุนี้ ๆ
โส ภควา	พระผู้มีพระภาคเจ้าพระองค์นั้น
อรห	เป็นผู้ไกลกิเลส เป็นผู้ควรให้
	ควรบูชา
สมฺมาสมฺพุทฺโธ	เป็นผู้ชอบเอง
วิชาจรณสมฺปนฺโน	เป็นผู้บริบูรณ์แล้วด้วยวิชาและ
	จรณะ
สุกโต	เป็นผู้ไปดีแล้ว
โลกวิทู	เป็นผู้ทรงรู้โลก
อนุตฺตโร ปริสทมฺมสารถิ	เป็นผู้ฝึกบุรุษที่ควรฝึก ไม่มีผู้อื่น
	ยิ่งกว่า
สตุถา เทวมนุสฺสานิ	เป็นผู้สอนของเทวดา และมนุษย์
	ทั้งหลาย
พุทฺโธ	เป็นผู้เบิกบานแล้ว
ภควาติ.	เป็นผู้จำแนกธรรม ดังนี้.
พุทฺธํ ชีวิตํ บาวนิพฺพานํ	ข้าพเจ้า ขอดึงพระพุทธรเจ้าว่าเป็น
สรณํ กุณฺดา	สรณะตลอดชีวิต ทราบเท่าพระ-
	นิพพาน
นตฺถิ เม สรณํ อณฺเฏ	สรณะอื่นของข้าพเจ้าไม่มี
พุทฺโธ เม สรณํ วรํ	พระพุทธรเจ้าเป็นสรณะอันประ-
	เสริฐของข้าพเจ้า

เอเตน สจฺจวชฺเชน
โหตุ เม ชยมงฺคลํ
อตุตฺตมฺเณ วนฺเทหํ
ปาปปัสฺสํ วรุตฺตมํ
พฺพุเท โย ขลิโต โทโส

พฺพุโร ขมตุ ตํ มม.

อญฺจุโก อริบโป ชนํ

โมกฺขปฺปเวสย อฺชฺช จ มกุโ

ธมฺโม อํ สนฺติกโร ปณฺโฑ

นิยุยานิโก ตํ ปณฺณามิ ธมฺมํ

เย จ ธมฺมา อตฺตํตา จ

เย จ ธมฺมา อนาคตา

ด้วยความกล่าวสัตย์

ขอชัยมงคลจงมีแก่ข้าพเจ้า

ข้าพเจ้าขอนมัสการพระบาทบงสุ

อันสูงสุด ด้วยอวยวะอันสูงสุด

โทษอันใด อันข้าพเจ้าได้ผิดพลั้ง

ไว้ในพระพุทเจ้า

ขอพระพุทเจ้าจงอดโทษนั้น ให้

ข้าพเจ้า.

อัญญักมกต์ เป็นทางอัน

ประเสริฐของชนทั้งหลาย

เป็นทางอันตรง เพื่่อันให้เข้าไปสู่

พระนิพพาน

พระธรรมนี้ เป็นธรรมทำความ

สงบระงับอันประณีต

เป็นนิยานิกธรรม ข้าพเจ้าขอ

นมัสการพระธรรมนั้น

ก็พระธรรมทั้งหลายเหล่าใดที่ล่วง

ไปแล้วด้วย

พระธรรมทั้งหลายเหล่าใด ที่จะมี

มาข้างหน้าด้วย

ปจฺจุปปุณฺหา จ เย ธมฺมา

อหํ วณฺทาเม สพฺพทา.

สฺวาภฺยาโต ภกฺวตา ธมฺโม

สทนฺทญฺชโก

อกาลโก

เอหิปสฺสโก

โอปนยโก

ปจฺจตฺตํ เวทิตพฺโพ วิญญูหิตํ.

ธมฺมํ ชีวิตํ ยาวนิพฺพานํ

สรณํ กจฺฉามิ

นตฺถิ เม สรณํ อณฺถิ

ธมฺโม เม สรณํ วรํ

เอเตน สจฺจุจฺจุเชน

โหตุ เม ขยมงฺคลํ

พระธรรมทั้งหลายเหล่าใด ที่มี

ประจักษ์อยู่ ณ บัดนี้ด้วย

ข้าพเจ้าขอนมัสการพระธรรมทั้ง

หลาย ๆ พวกนั้น ในกาลทุกเมื่อ.

พระธรรม อันพระผู้มีพระภาคเจ้า
ตรัสดีแล้ว

เป็นของอันบุคคลพึงเห็นเอง

เป็นของอันไม่มีกาลเวลา

เป็นของจะร้องเรียกผู้อื่นให้มากู้ได้

เป็นของอันบุคคลพึงน้อมเข้ามาใส่
ใจ

เป็นของอัน วิญญูชนทั้งหลายพึงรู้
เฉพาะตน ดังนี้.

ข้าพเจ้าขอถึงพระธรรม ว่าเป็นที่
พึ่งตลอดชีวิต トラบเท่าพระ
นิพพาน

สละอื่นของข้าพเจ้าไม่มี

พระธรรม เป็นสละอันประเสริฐ
ของข้าพเจ้า

ด้วยความกล่าวสัตย์นี้

ขอขมยงคงจะมีแก่ข้าพเจ้า

อุตุตมมฺเณ วณฺเทหิ

ธมฺมณฺจ ทฺวริํ วรํ

ธมฺเม โย จลิตฺโต โทโส

ธมฺโม ชมฺตุํ ตํ มมํ.

สงฺโฆ วิสฺสุทฺโธ วรทกฺขิ-
ณฺญโย

สณฺตินฺทฺริโย สพฺพมลปฺปหิโน

กุณฺเณเนเกหิ สมิตฺธิปฺตฺโต

อนาสโว ตํ ปณฺนามิ สงฺฆํ

เย จ สงฺฆา อตฺตํ จ

เย จ สงฺฆา อนาคตา

ปจฺจุปฺปนฺนา จ ये สงฺฆา

ข้าพเจ้าขอนมัสการพระธรรม ๒

ประเภท ด้วยอวยวาระอันสูงสุด

โทษอันใด อันข้าพเจ้าได้คิดพลั้ง
ไว้ในพระธรรม

ขอพระธรรม จงดอดโทษนั้นให้
ข้าพเจ้า

พระสงฆ์เป็นผู้หมดจด เป็นทักษิ-
ณียบุคคลอันประเสริฐ

เป็นผู้มีอินทรีย์อันสงบ เป็นผู้ละ
เสียได้ซึ่งมลทินทั้งปวง

เป็นผู้ถึงความสำเร็จด้วยคุณหลาย
อย่าง

เป็นผู้หาอาสวะมิได้ ข้าพเจ้าขอ
นมัสการพระสงฆ์นั้น

ก็พระสงฆ์ทั้งหลายเหล่าใดที่ล่วงไป
แล้วด้วย

พระสงฆ์ทั้งหลายเหล่าใด ที่จะมี
มาข้างหน้าด้วย

พระสงฆ์ทั้งหลายเหล่าใด ที่มี
ประจักษ์อยู่ ณ บัดนี้ด้วย

อหิ วนุทามิ สพุพทา.

สุปฏิปันโน ภควโต

สาวกสงฺโฆ

อุสุปฏิปันโน ภควโต

สาวกสงฺโฆ

ฉายปฏิปันโน ภควโต

สาวกสงฺโฆ

สามจีปฏิปันโน ภควโต

สาวกสงฺโฆ

ยทิทํ

จตุตถปริสยฺกานิ

อญฺช ปริสฺสบุคคลา

เอส ภควโต สาวกสงฺโฆ

อาหุเนยฺโย

ปาหุเนยฺโย

ทกฺขิณเณยฺโย

อณฺชลิกรณเณยฺโย

อนุตฺตรํ ปุณฺณกฺขเขตฺติ

โลกสุตฺตา,

ข้าพเจ้า ขอนมัสการพระสงฆ์ทั้งหลาย ๓ พวกนั้น ในกาลทุกเมื่อ.

พระสงฆ์สาวก ของพระผู้มีพระภาคเจ้า เป็นผู้ปฏิบัติดีแล้ว

พระสงฆ์สาวก ของพระผู้มีพระภาคเจ้า เป็นผู้ปฏิบัติตรงแล้ว

พระสงฆ์สาวก ของพระผู้มีพระภาคเจ้า เป็นผู้ปฏิบัติถูกแล้ว

พระสงฆ์สาวก ของพระผู้มีพระภาคเจ้า เป็นผู้ปฏิบัติชอบแล้ว

คือ

คู่แห่งบุรุษทั้งหลาย ๔

บุรุษบุคคลทั้งหลาย ๘

นี้พระสงฆ์สาวก ของพระผู้มีพระภาคเจ้า

ท่านเป็นผู้ควรสักการะที่เขานำมาบูชา

ท่านเป็นผู้ควรของต้อนรับ

ท่านเป็นผู้ควรทักษิณาทาน

ท่านเป็นผู้ควรอัญชลีกรรม

ท่านเป็นนาบุญของโลก ไม่มีนาอื่นยิ่งกว่า ดังนี้.

สงฆ์ ชีวกิ ยาวนิพพาน
 สรณิ กจฺณามิ
 นตฺถิ เม สรณิ อญฺณิ
 สงฺโฆ เม สรณิ วรํ

เอเตน สจฺจวชฺเชน
 โหตุ เม ชยมงฺกุลํ
 อุตฺตมมฺงฺเกน วนฺเทหิ
 สงฺฆณฺจ ทฺวิธุตฺตมํ
 สงฺเข โย ขลิโต โทโส

สงฺโฆ ขมตุ ตํ มมํ

อิจฺเจวมจฺจนฺตณฺมสฺสเนยฺยํ
 นมสฺสมาโน รตนตฺตยํ ยํ

ปฺญญาภิสทํ วิปฺปลํ อลตฺถิ
 ตสฺสสถานฺภาเวน หตฺนตฺราโย

ข้าพเจ้าขอถึงพระสงฆ์ว่าเป็นที่พึ่ง
 ตลอดชีวิต ตราบเท่าพระนิพพาน
 สรณะอื่นของข้าพเจ้าไม่มี
 พระสงฆ์ เป็นสรณะอันประเสริฐ
 ของข้าพเจ้า

ด้วยความกลัวสัจย์นี้
 ขอขัยมงคลจงมีแก่ข้าพเจ้า

ข้าพเจ้าขอนมัสการพระสงฆ์ทั้ง ๒
 ผู้สูงสุด ด้วยอวยวະอันสูงสุด
 โทษอันใด อันข้าพเจ้าได้ฉกปลั่ง
 ไว้ในพระสงฆ์

ขอพระสงฆ์ จงอดโทษนั้นให้
 ข้าพเจ้า

ข้าพเจ้านมัสการอยู่ซึ่งพระรัตน-
 ตรัยใด อันบุคคลควรนมัสการ
 โดยส่วนยิ่งอย่างนี้ ด้วยประการ
 ฉะนี้

ได้แล้วซึ่งห้วงบุญอันไพศาล
 ด้วยอานุภาพแห่งพระรัตนตรัยนั้น
 จงเป็นผู้ขจัดอันตรายเสียเถิด

บอกวัตร

อุกาส โย ปน ภิกขุ?	ข้าจะขอโอกาส ภิกษุผู้ใด
ธมฺมานุธมฺมปฏิปฺปโน วิหริ	เป็นผู้ปฏิบัติธรรม สมควรแก่
	ธรรมอยู่
สามิจิปฏิปฺปโน อนุธมฺมจารี	เป็นผู้ปฏิบัติชอบ เป็นผู้ประพฤติ
	ตามธรรมเป็นปกติ
โส ตถาคตํ สกฺกโรติ	ผู้นั้น ชื่อย่อมทำสักการะ ทำความ
กรุกโรติ มาเนติ ปุเชติ	เคารพ นับถือ บูชาซึ่งพระตถาคต- เจ้า
ปรมา ย ปุชาย ปฏิปตฺติปุชาย.	ด้วยปฏิบัติบูชา อันเป็นบูชาอย่างยิ่ง
สพฺพปาปสฺส อภินิ	ความไม่ทำบาปทั้งปวง
กุสฺสสฺสอุปสมฺมทา	ความบำเพ็ญกุศลให้ถึงพร้อม
สจิตฺตปริโยทปนํ	ความทำจิตของตนให้ผ่องแผ้ว
เอตํ พุทฺธาน สาสนํ	นี้ เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้า ทั้งหลาย
ขณฺตี ปรมํ ตโป ตีติกฺขา	ความอดทน คือความทนทาน เป็นตปอย่างยิ่ง
นิพฺพานํ ปรมํ วทฺตี พุทฺธา	ท่านผู้รู้ทั้งหลาย ย่อมกล่าวพระ นิพพานว่าเป็นเยี่ยม
น หิ ปหุพฺพิโต ปรุพฺผาตี	บรรพชิตผู้มาสัตว์อื่นเบียดเบียน
สมโณ โหติ ปรี วิหสฺสนุโต	สัตว์อื่น ไม่ชื่อว่าสมณะเลย

อนุปวาโท อนุปมาโต

ปาฏิโมกฺเข จ สัมมโร
มตฺตณฺณตา จ ภตฺตสฺมี

ปนฺตณฺจ สยนาสนํ
อริจิตฺเต จ อาโยโก
เอตํ พุทฺธาน สาสนํ.

สัสสสมาธิคุณานํ
ขณฺตี ปธานการณํ
สพฺเพปิ กุสลา ธมฺมา
ขณฺตยาเยว วฑฺฒนฺติ เต

เกวลานํปี ปาปานํ
ขณฺตี มฺลํ นิกฺกนฺตติ

กรหกลหาทีนํ
มฺลํ ขณฺติ ขณฺติโก

ความไม่เข้าไปว่าร้ายกันด้วย
ความไม่เข้าไปล้างผลาญกันด้วย
ความสำรวมในพระปาฏิโมกข์ด้วย
ความเป็นผู้รู้ประมาณในภัตตาหาร
ด้วย

ที่นอนที่นั่งอันสงัดด้วย
ประกอบความเพียรในอธิจิตด้วย
นี้ เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้า
ทั้งหลาย

ความอดทน เป็นเหตุเป็นที่ตั้งแห่ง
คุณ คือสัสสมาธิทั้งหลาย

กุศลธรรมทั้งหลาย แม้ทั้งสันน^๕
ย่อมเจริญด้วยความอดทนแท้

ความอดทน ย่อมตัดเสียได้ซึ่ง
รากเง่าแห่งความชั่วทั้งหลาย แม้
ทั้งสัน^๕

ผู้อดทน ชื่อว่าย่อมขุดเสียได้ซึ่ง
รากเง่าแห่งหายนะ เหตุทั้งหลาย
มีการติเตียนกัน และการทะเลาะ
กัน เป็นต้น

ขนฺตี ธีรสฺส ลุงกาโร

ความอดทนเป็นเครื่องประดับของ
นักปราชญ์

ขนฺตี ตโป ตปสฺสโน

ความอดทนเป็นตบะของผู้มีตบะ

ขนฺตี พลํ ว ยตฺถิ

ความอดทนเป็นกำลังของผู้บำเพ็ญ
พรตทั้งหลาย

ขนฺตี หิตสุขาวหา

ความอดทนนำประโยชน์และความ
สุขมาให้

ขนฺติโก เมตฺตวา ลาภิ

ยสฺสสึ สฺขสฺสึลว

ผู้อดทน ชื่อว่าเป็นผู้มีมิตร เป็น
ผู้มีลาภ เป็นผู้มียศ เป็นผู้มีความ
สุขเป็นปกติ

ปิโย เทวมนุสฺसानํ

มนาโป โหติ ขนฺติโก

ผู้อดทน ชื่อว่าย่อมเป็นที่รักเป็น
ที่เจริญใจของเทวดา และมนุษย์
ทั้งหลาย

อตุตฺตโนปิ ปเรตฺตจ

อตุตฺตาวโห ว ขนฺติโก

ผู้อดทน ชื่อว่าเป็นผู้นำประโยชน์
มาให้แก่ตน และแก่ชนเหล่าอื่น
อีกด้วย

สกุคโมกฺกขมํ มกฺกํ

อารุโฬห โหติ ขนฺติโก

ผู้อดทน ชื่อว่าย่อมเป็นผู้ย่างขึ้น
สู่หนทาง เป็นที่ไปสวรรค์และ
พระนิพพาน

สตุฏฺโณ วจโนวาทิ

กโรติเยว ขนฺติโก

ผู้อดทน ชื่อว่าย่อมทำตามวจโนวาท
ของพระศาสดาทีเดียว

ปรมา ย จ ปุชยา
 จินิ ปุเชติ ขนฺติโก.

ทุลลภญจ มนุสฺสตุคํ
 พุทฺธปุปฺปาโท จ ทุลฺลโก

ทุลฺลภา ขณสมฺปตฺติ

สทฺธมฺโม ปรมทุลฺลโก

สุโข พุทฺธานมฺปุปฺปาโท

สุขา สทฺธมฺมเทสนา
 สุขา สงฺฆสฺส สามกฺกิ

สมกฺกานํ ตโป สุโข

สุโข วิวโก ตุณฺณสฺส
 สุตฺตมฺมสฺส ปสฺสโต
 อหฺยาปชฺฌํ สุขํ โลก
 ปาณญฺเตสุ สณฺณโม

ผู้ออกทน ชื่อว่าย่อมบูชาสมเด็จ
 พระชินเจ้าด้วยการบูชาอย่างยิ่ง.

ความเป็นมนุษย์ก็หาได้ยาก
 ความเกิดขึ้นแห่งพระพุทฺธเจ้า ก็
 หาได้ยาก

ความถึงพร้อมด้วยขณะสมัย ก็หา
 ได้ยาก

ธรรมของสัทบุรุษ หาได้ยาก
 อย่างยิ่ง

ความเกิดขึ้น แห่งพระพุทฺธเจ้า
 ทั้งหลาย ให้เกิดสุข

การแสดงสัทธรรม ให้เกิดสุข
 ความพร้อมเพรียงของหมู่ ให้เกิด
 สุข

ความเพียรของผู้พร้อมเพรียงกัน
 ให้เกิดสุข

ความสงัดของผู้ยินดี มีธรรม
 ปรากฏแล้ว เห็นอยู่ ให้เกิดสุข

ความไม่เบียดเบียน คือความ
 ส้ารวมในสัตว์ทั้งหลาย เป็นสุข
 ในโลก

สุขา วิจารณ์ โลก
กามานํ สมตักโกโม

อสุมิमानสุส วินโย
เอตํ เว ปรมํ สุขํ.

กัจฉโน มนุสฺสปฏิลโก

กัจฉนํ มจฺจาน ชีวตํ

กัจฉนํ สทฺธมฺมสุสฺวานํ

กัจฉโน พุทฺธานมุปฺปาโท.

อปฺปมาโท อมตํ ปทํ
ปมาโท มจฺจุโน ปทํ

อปฺปมตฺตา น มียฺยุนฺติ

เย ปมตฺตา ยถา มตา

ความปราศจากกำหนด คือความ
ล่องกามทั้งหลายในโลกเสียได้เป็น
สุข

ความนอัสสมิมานะให้หมดได้
ข้อนี้แล เป็นสุขอย่างยิ่ง.

ความกลับได้อัตภาพเป็นมนุษย์
เป็นการยาก

ความเป็นอยู่ของสัตว์ทั้งหลายอัน
สัตว์ได้โดยยาก

การที่ได้ฟังพระสัทธรรม เป็น
การยาก

ความเกิดขึ้น แห่งพระพุทฺธเจ้า
ทั้งหลายเป็นการยาก.

ความไม่ประมาท เป็นทางไม่ตาย
ความประมาท เป็นทางแห่งความ
ตาย

ชนผู้ไม่ประมาทแล้วทั้งหลาย ชื่อ
ย่อมไม่ตาย

ผู้ซึ่งประมาทแล้ว ก็เหมือนคน
ตายแล้ว

เอตํ วิสสโต ฌตฺวา
อปฺปมาทฺมฺหิ ปณฺทิตา

อปฺปมาท ปโมทฺนติ
อริยานํ โคจร รัต

เต ฌายิโน สาทติกา
นิจํ ทพฺพปรกฺกมา
มุสฺสติ ธีรา นิพฺพานํ
โยคกฺขมํ อนุตฺตรํ

สตุฏฺโณ สทฺธมฺมํ สุตฺวา
สพฺพสฺมึ ชินสาสน

กปฺปานิ สดสฺสสุตฺตานิ
ทฺถกตํ โส น กจฺนติ.

ปฺพุพฺเพเห ปิณฺฑปาทคฺจ
สาขคฺจเห ธมฺมเทสนํ
ปโทเส ภิกฺขุโสภาทํ

บัณฑิตทั้งหลาย ทราบความ
ซึ้งนั้นโดยແกกันแล้ว ทั้งอยู่
ในความไม่ประมาท

ย่อมบันเทิงในความไม่ประมาท
ยินดีแล้วในธรรมเป็นโคจรของ
พระอริยเจ้าทั้งหลาย

บัณฑิตผู้เป็นนักปราชญ์เหล่านั้น
มีความเพียรติดต่อกัน มีความ
บากบั่นมั่นเป็นนิตย์ ย่อมถูกต้อง
พระนิพพานอันเกษมจากโยคะ หา
ธรรมอื่นยิ่งกว่ามิได้

บุคคลใด ได้สดับพระสัทธรรม
ของพระศาสดา ในพระศาสนา
ของสมเด็จพระชินเจ้าทั้งปวง

บุคคลนั้น ย่อมไม่ไปสู่ทุกฺติ
ตลอดแสนกัลป์.

เวลาเช้าเสด็จบิณฑบาตอย่าง ๑
เวลาเย็นทรงแสดงธรรมอย่าง ๑
เวลาย่ำค่ำ ประทานโอวาทแก่
ภิกษุอย่าง ๑

อหุณฺรตฺเต เทวปณฺหนิ

เวลาเที่ยงคืน ทรงพยากรณ์ปัญหา
แก่เทวดาอย่าง ๑

ปจฺจุเสว คเต กาเล
ภพฺพภพฺเพ วิโลกนํ

เวลาयरุ่ง ทอดพระเนตรดูสัตว์-
โลก ผู้ควรจะตรัสรู้และไม่ควร
อย่าง ๑

เอเต ปญฺจวิธ กิจฺजे
วิโสธติ มุนิปฺภควโต.

พระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้เป็นพระ
มุนีประเสริฐ ย่อมทำกิจ ๕ ประการ
เหล่านี้ให้หมดจด ทั้งนั้นแล.

กุกฺกุณฺเณ กพฺภวโร จ

อนึ่ง พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเสด็จ
สู่พระกรรมในปรีชา

โสณํ จูทรนิกฺขมิ

ประสูติจากพระคัพโภทรในปีจอ

อุสสํ ราชสมฺปตฺติ

เสวยราชสมบัติในปีฉลู

สสํ ปพฺพชิตํ ชินํ

สมเด็จพระชินเจ้า ออกทรงผนวช
ในปีเถาะ

กุกฺกุณฺเณ สพฺพพฺพณฺ พุทฺโธ

พระสัพพัญญูตรัสรู้ในปีระกา

ตตฺถ จกฺกํ ปวตฺตติ

ทรงประกาศพระธรรมจักร ให้
เป็นไปในปีนั้น

นิพฺพานคมนํ สปป

เสด็จเข้าสู่พระนิพพานในปีมะเส็ง

สทฺธสํ ปญฺจมุสิก

พระพุทฺธศาสนา จะครบ ๕ พันปี
ถ้วน ในปีชวด

โอภกนุโต จ กรุวารสุมิ

สุกรวเร จ นิกขมิ
สมพุทุโธ พุทธวารสุมิ
องการ ปรีนิพุทุโต
อาสาพุทฺถมโฏกนุโต

วิสาขเว นิกขมิ
วิสาขปุณณมีสมพุทุโธ

วิสาข ปรีนิพุทุโต.

นิพุทุเต โลกนาถมहि
สมพุทุธ อภคปุณณ

ปฎิมา โพธิรุกขา จ
อุปา จ ชินธาคูโย

จตุราสตีตสสุต-
ธมมกษนธา สุกเสติตา

อนึ่ง สมเด็จพระชินศาสดา เสด็จ
สู่พระกรรมในวันพุทฺธสบัติ
ประสูติในวันศุกร
ตรัสรู้ในวันพุธ
ปรีนิพพานในวันอังคาร
เสด็จลงสู่พระกัฬโกทรในวันเพ็ญ
เดือนอาสาฬหมาส (เดือน ๘)
ประสูติในวันเพ็ญเดือนวิสาขมาส
ตรัสรู้ในวันเพ็ญเดือนวิสาขมาส
(เดือน ๖)
ปรีนิพพานในวันเพ็ญเดือนวิสาข-
มาส.

เมื่อพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้เป็น
อัครบุคคล ผู้เป็นนาถแห่งโลก
ปรีนิพพานแล้ว

พระปฎิมา ๑ โพธิพฤษ ๑
พระสตูป ๑ พระธาตุแห่งพระ
ชินเจ้า ๑

พระธรรม ๘ หมื่น ๔ พัน พระ
ธรรมชั้นร์ ที่พระองค์ทรงแสดง
ก็แล้ว ๑

ออคคปวตฺตณฺณาน
จปีตา โหนฺติ ปาณินิ.

มุสิโก อฺสโก พุยกฺโข
สโส นาโก จ สปปโก
อสฺสอพโก กปี เจว
กุกฺกุโฏ โสณฺณสุกริ
จิตฺตวิสาขมฺมฺเจ จ

อาสฬพฺห สฬณฺณ ตถา
โปฏฺฐปเท อสฺสยฺเช
กตฺติเก มิกฺสิเร ตถา
ปฺสฺสเ มาเม ผกฺกฺณเ จ

โลกิ ปาเลนฺติ ธมฺมตา.
รวี จนฺโท จ ภูมิโม จ

วฺโร จ คุรุณา สห
สุโกโร โสโรติเม สดฺด
คหา วารากิธานิยา.

เป็นของอันท่านทั้งไว้ในฐานะอัน
เป็นไปเพื่อความเป็นบุญเขตอัน
เลิศ ของสัตว์ทั้งหลาย.

ชวค ๑ ฉลุ ๑ ขาล ๑
เถาะ ๑ มะโรง ๑ มะเส็ง ๑
มะเมีย ๑ มะยม ๑ วอก ๑
ระกา ๑ จอ ๑ กุน ๑
จิตรมาส ๑ วิสาขมาส ๑ เชษฐ-
มาส ๑

อาสาฬหมาส ๑ สฬณฺณมาส ๑
โปฏฺฐปทมาส ๑ อสฺสยฺชมาส ๑
กตฺติกมาส ๑ มิกฺสิรมาส ๑
ปฺสฺสมาส ๑ มาฆมาส ๑ ผกฺกฺณ-
มาส ๑

เป็นธรรมตาเลี้ยงโลก.
วันอาทิตย์ ๑ วันจันทร์ ๑ วัน
อังคาร ๑

วันพุธ ๑ วันพฤหัสบดี ๑
วันศุกร์ ๑ วันเสาร์ ๑ รวม
พระเคราะห์ทั้ง ๗ เหล่านี้ เป็นชื่อ
แห่งวัน.

อสุสบุโซ ภรณิตุถิ

สกตติกา โรหิณี เจว

มิกสิรมททา จ ปุณพพสุ

มุสโส จาสิเลสาปี

มฆา จ ผกคุณิ เทว จ

หตุโก จิตุตา จ สาคิปี

วิสาขานุราธา เขญจา

มูลาสาพุหา ทเว ตถา

สาวณ จ ธนัญจา จ

สตกิสโซ ปุพพุตตรภททปทา

เรวตูปัตติ กมโต

สตุตาริกวิสันถขตุตา

คาวฤกษ์ชื่ออัสสยชะ ๑ ชื่อภรณี ๑

ชื่อกัตติกา ๑ ชื่อโรหิณี ๑

ชื่อมิกสิระ ๑ ชื่ออัททา ๑ ชื่อ

ปุณพพสุ ๑

ชื่อมุสสะ ๑ ชื่ออสิเลสะ ๑

ชื่อมฆะ ๑ ชื่อผักคุณิทั้ง ๒ (คือ

ปุพพผักคุณิ ๑ อุตตรผักคุณิ ๑)

ชื่อหัตตะ ๑ ชื่อจิตตะ ๑ ชื่อสาคิ ๑

ชื่อวิสาชะ ๑ ชื่ออนุราชะ ๑ ชื่อ

เขญฐะ ๑

ชื่อมูละ ๑ ชื่ออาสาพหะทั้ง ๒

(คือ ปุพพสาพหะ ๑ อุตตรา-

สาพหะ ๑)

ชื่อสาวณะ ๑ ชื่อธนัญฐะ ๑

ชื่อสตกิสชะ ๑ ชื่อภัททปทะทั้ง ๒

(คือ ปุพพภัททปทะ ๑ อุตตร-

ภัททปทะ ๑)

ชื่อเรวติ ๑ รวมเป็นดาว ๒๗ ฤกษ์

โดยลำดับ.

อติ สมมาสมพุทฺธเรน เทลิตํ
 โอวาทํ จิตฺเต จเปตฺวา
 สมมาสมพุทฺธเรน วุตฺตปฏาเรน
 ปฏิปตฺติปูชาเย ปุชฺชํ กโรนฺเตน
 โลเกยฺยโลกุตฺตรสมปตฺติสัทธํ
 กาทพฺพํ อุกาส อารารณํ กโรมิ.

อุกาส สิริสกุญฺมณิสพฺพณฺญ-
 พุทฺธสฺส พลวปจฺจุสสมเย
 กุสินาราย ยมกสาลานมนฺตร
 อมฺมุหิ สปปสํวจฺจนเร กิมฺห-
 อุตฺมุหิ วิสาขมาเส สุกฺกปฏฺเย
 ปณฺณรสมิยา ติถิยํ ญมฺมวาร
 ญมฺมยามเณ อนฺนราชนกฺขตฺต-
 ทิวเส ปรีนิพฺพานํ อโหสิ
 อนฺนปาทิสเสนา นิพฺพานธาคูโย

บุคคลตั้งโอวาทที่พระสัมมาสัม-
 พุทธเจ้าทรงแสดงแล้ว ไว้ในจิต
 แล้วทำการบูชาด้วยปฏิบัติบูชาตาม
 ประการที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้า
 ตรัสแล้ว ฟังกระทำความสำเร็จ
 สมบัติ อันเป็นโลกียะและโลกุตระ
 ข้าพเจ้าขอโอกาสเชื่อเชิญไว้ด้วย
 ประการอย่างนี้.

ข้าพเจ้าขอโอกาสสมเด็จพระศรี-
 ศากยมนีสรรเพชญ์พุทธเจ้า ได้
 เสด็จปรินิพพานแล้ว ด้วยอน-
 ปาทิสเสนิพพานธาคู ที่ระหว่าง
 ไม้รังคู้ ใกล้เมืองกุสินารา เวลา
 ใกล้รุ่งในวันแห่งคาวนักษัตรฤกษ์
 ชื่ออนฺนราชะ ในญมฺมยาม ตรงกับ
 วันอังคาร ติถิเพ็ญข้างขึ้นเดือน ๖
 กิมฺหฤตฺถุ ปีมะเส็งโน้น.

บอกศักราชอย่างเก่า

อุกาส สิริสกุณนิสพพณฺญ-
พุทธสส ปรีนิพุตทิสโต
ปฏจาบ

ฉทิสฺสตฺร ปณฺจมาสาธิก
เทว สตฺตติ สํวณฺรุตฺร
จตฺตสาธิกานิ เทว สํวณฺร-
สทฺสทานิ อหสิ.

อิมสฺมิ ปจฺจุปฺปนฺนกาล
สปฺปสํวณฺเร วสฺถานอฺตุมฺหิ
โปฏฺฐปทฺมาเส กาพปฺกฺเข
นฺนุจฺยา ติถิยํ ภุมฺมวาร

อนาคเต กาลे เตวีสติ
ทิสฺสตฺร นมาสาธิก สตฺต วิสติ
สํวณฺรุตฺร ปณฺจสทฺธิกานิ
เทว สํวณฺรสทฺสทานิ ภวิสฺสนฺติ.

สิริศุภมัสสุ พระพุทธศาสนกาล
นับจำเดิมแต่วันสมเด็จพระบรม-
ศาทยมุนีศรีสรรเพชญ์พุทธเจ้านั้น
เสด็จดับขันธปรินิพพานมา

ล่วงมาแล้ว ๒๔๗๒ พรรษา เศษ
นับแต่หน้าวันไพศาชบุรณมีมา ๕
เดือนกับ ๖ วัน.

จะกล่าวกาลปัจจุบัน วันหนึ่ง
บัดนี้มะเส็งเอกศก วัสสถานฤตุ
เดือน ๑๐ แรม ๖ ค่ำ วันอังคาร
เป็นปัจจุบันวาร.

ยังพระพุทธศาสนกาลส่วนอนาคต
ซึ่งกำหนดว่าจะเป็นไปนเบื้องหน้า
นั้นอีก ๒๕๒๗ พรรษา เศษก่อน
แต่กาลที่วันไพศาชบุรณมีจะมายัง
อีก ๖ เดือนกับ ๒๓ วัน รวมพระ
พุทธศาสนกาล ๓ ส่วน ประมวล
ณ ที่เดียวกัน จึงจะบรรจบครบ
๕๐๐๐ พรรษา.

บอกศักราชอย่างใหม่

อิทานิ ตสฺส ภควโต
 อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส
 ปรีนิพฺพานโต ปญฺจาย เทว
 สत्ตฺตฺติ ลํวจุรฺรตฺตร จตฺตฺตา-
 ธิกานิ เทว ลํวจุรฺรตฺทสฺตานิ
 อติกฺกนฺตานิ.

ปัจจุปฺปนกาลวเสน
 โปญฺจปทฺมาสฺส จตฺตฺวิสติมํ
 ทินํ วารวเสน ปน ภุมฺมวโร
 โหติ.

เอวํ ตสฺส ภควโต ปรี-
 นิพฺพานา สาสนาयูกาลกณนา
 สลฺลภฺเขตฺตพฺพาติ.

ศุภมัสฺสํ พระพุทฺธศาสนายูกาล
 จำเดิมแต่ปรีนิพฺพานแห่งพระองค์
 สมเด็จพระผู้มีพระภาค อรหันต-
 สมฺมาสมฺพุทฺธเจ้านั้น บัดนี้ล่วง
 แล้ว ๒๔๗๒ พรรษา.

ปัจจุบันสมัย กัณฺยายนมาสฺ สฺสรทิน
 ที่ ๒๔ อังการवार.

พระพุทฺธศาสนายูกาล จำเดิมแต่
 ปรีนิพฺพาน แห่งพระองค์สมเด็จพระ
 ผู้มีพระภาคเจ้านั้น มีนัยจะพึง
 กำหนดนับด้วยประการฉะนี้.

วณฺหามิ พุทฺธํ ภวปาริตินฺณํ

ตีโลกเกตุํ ติกเวกนาถํ

ข้าพเจ้าขอนมัสการพระพุทฺธเจ้าผู้
 ข้ามนั้นผู้แห่งภพ
 ผู้เป็นธงชัยแห่งไตรโลก ผู้เป็น
 นาถเอกของไตรภพ

โย โลกเสฏโฐ สกถิ กิเสถ
เฉตฺวาน โพธิสฺส ชนํ อนนตํ

ผู้ประเสริฐในโลก ตักกิละสทั้งสิ้น
ได้แล้ว ช่วยปลุกชนหาที่สุตมิได้
ให้ตื่น

ยํ นมฺมทาย นทียา ปุณฺเณ จ
ตีเร

รอยพระบาทใด อันพระพุทธรองค์
ได้ทรงแสดงไว้บนหาดทรายแทบ
ฝั่งแม่น้ำนมมทา

ยํ สจฺจพณฺธุริโก
สุมนาจลฺลเก

รอยพระบาทใด อันพระพุทธรองค์
ได้ทรงแสดงไว้ เหนือภูเขาสัจ-
พันธ์และเหนือยอดภูเขาสุมนา

ยํ ตตฺถ โยนกปุเร มุนิโน
จ ปาหํ
คํ ปาทลฺลชนมฺหํ สิริสา
นนามิ

รอยพระบาทใด อันพระพุทธรองค์
ได้ทรงแสดงไว้ ในเมืองโยนก
ข้าพเจ้าขอนมัสการพระบาท และ
รอยพระบาทนั้น ๆ ของพระมุนี
ด้วยเศียรเกล้า

สุวณฺณมालิกํ สุวณฺณปพฺพเต
สุมนกฺกุญฺเญ โยนกปุเร นมฺมทาย
นทียา
ปฺลจฺปาทวรี จานํ
อหํ วนฺทามิ ทูรโต.

ข้าพเจ้า ขอนมัสการสถานที่ที่มี
รอยพระบาท ๕ สถานที่ แต่ที่ใกล้
คือ ที่ภูเขาสุวรรณมालิก ๑ ที่
ภูเขาสุวรรณบรรพต ๑ ที่ภูเขา
สุมนกฺกุญ ๑ ที่โยนกบุรี ๑ ที่แม่น้ำ
นมมทา ๑.

อิจฺเจวมจฺจนฺตามสฺสเนยฺยํ
นมสฺสมาโน รตนตฺตยํ ยํ

ปฺญญาภิสฺสทํ วิปลํ อลฺลทํ
ตสฺสานุภาเวน หตฺนฺตราโย.

อามนฺตยา มิ โว ภิกฺขเว

ปฏฺธิเวทยา มิ โว ภิกฺขเว

ขยวธฺมมา สงฺขาร

อปฺปมาเทน สมฺปเทธาติ.

ข้าพเจ้า นมัสการอยู่ซึ่งพระรัตน-
ตรัยใด อันบุคคลควรไหว้โดย
อย่างเดียวกัน ด้วยประการฉะนี้
ได้แล้วซึ่งห้วงแห่งบุญอันไพบูล
ขออานุภาพพระรัตนตรัยนั้น จง
จัดอันตรายเสียเถิด.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เราขอเตือน
ท่านทั้งหลาย

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เราขอให้
ท่านทั้งหลายทราบไว้ว่า

สังขารทั้งหลาย มีอันเสื่อมสิ้นไป
เป็นธรรมดา

ขอท่านทั้งหลาย จงยังประโยชน์
ตน ประโยชน์ท่าน ให้ถึงพร้อม
ด้วยความไม่ประมาทเถิด.

[แบบบอกศักราช ทั้งอย่างเก่าและอย่างใหม่ ที่พิมพ์ไว้
(หน้า ๔๑ - ๔๒) ให้เฉพาะปี พ. ศ. ๒๔๗๒ หากจะใช้ในเวลาเทศนา
ก็พึงเปลี่ยนให้ถูกต้องกับ ปี. พ. ศ. เดือน. วัน. เป็นต้นนั้น ๆ ตามความ
ต้องการ].

เจ็ดตำนาน

เบญจมนุมเทวตา

สรชั สเสน สพนุ นรินท์
ปรีตานุภาโว สทา รกษตุติ
ผริตวาน เมตต์ สมมตตา
ภทนต์
อวิจิตจิตตดา ปรีตติ ภณนุ

ท่านผู้เจริญทั้งหลาย ผู้มีเมตตา
จงแผ่ไมตรีจิต ด้วยคิดว่า ขอ
อานุภาพพระปรีติ จงรักษาพระ
ราชาผู้เป็นเจ้าแห่งนครน พร้อม
ด้วยราชสมบัติ พร้อมด้วยพระ
ราชวงศ์ พร้อมด้วยเสนามาตย์
แล้วย่อมมีจิตฟุ้งซ่าน ตั้งใจสวด
พระปรีติ

สกุเก กามะ จ รูป
กิริยารตญะ จนตลิกะ วิมาน
ทีเป รณเฑ จ กาม
ตรวนคหเน เกหวัตถุมิ
เขตเต
ภุมมา จายนตุ เทวา
ชลลลวิสมะ ยกษณรพพนา
คิณชนตา สนติกะ ยัม มุนีวรวจ
สาธโว เม สุนนตุ

ขอเชิญเหล่าเทพเจ้า ซึ่งสถิตอยู่
ในสวรรค์ ชั้นกามภพก็ดี รูปภ
พก็ดี และภุมมเทวตาซึ่งสถิตอยู่ใน
วิมาน หรือยอดภูเขา และหุบผา
ในอากาศ ในเกาะ ในแวนแคว้น
ในบ้าน ในต้นพุกษา และป่าช้า
ในเรือนและในไร่นาก็ดี และยักษ์
คณธรรพนาค ซึ่งสถิตอยู่ในน้ำ
บนบก และที่อันไม่เรียบราบก็
ดี อันอยู่ในที่ไกลเคียง จงมาประชุม
พร้อมกันในที่นี้ คำใดเป็นของ
พระมุนี ท่านสาธุชนทั้งหลาย จง
สดับคำข้าพเจ้านี้

ธมฺมสุตฺตนาถาโล อโยมฺภทฺตนา	ตูก่อนท่านผู้เจริญทั้งหลาย กาลนี้ ^๕ เป็นกาลฟังธรรม
ธมฺมสุตฺตนาถาโล อโยมฺภทฺตนา	ตูก่อนท่านผู้เจริญทั้งหลาย กาลนี้ ^๕ เป็นกาลฟังธรรม
ธมฺมสุตฺตนาถาโล อโยมฺภทฺตนา	ตูก่อนท่านผู้เจริญทั้งหลาย กาลนี้ ^๕ เป็นกาลฟังธรรม.

นมัสการ

นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส.	ขอนอบน้อม แก่พระผู้มีพระภาค อรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์ นั้น.
นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส.	ขอนอบน้อม แก่พระผู้มีพระภาค อรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์ นั้น.
นโม ตสฺส ภควโต อรหโต สมฺมาสมฺพุทฺธสฺส.	ขอนอบน้อม แก่พระผู้มีพระภาค อรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้าพระองค์ นั้น.

สรมคมน์

พุทฺธ สรณํ กจฺณามิ	ข้าพเจ้าขอถึงพระพุทฺธ ว่าเป็น พระลิก
ธมฺมํ สรณํ กจฺณามิ	ข้าพเจ้าขอถึงพระธรรม ว่าเป็น พระลิก
สงฺฆํ สรณํ กจฺณามิ	ข้าพเจ้าขอถึงพระสงฆ์ ว่าเป็น พระลิก
ทุติยมนฺปี พุทฺธ สรณํ กจฺณามิ	แม้วาระที่ ๒ ข้าพเจ้าขอถึงพระ พุทฺธ ว่าเป็นพระลิก
ทุติยมนฺปี ธมฺมํ สรณํ กจฺณามิ	แม้วาระที่ ๒ ข้าพเจ้าขอถึงพระ ธรรม ว่าเป็นพระลิก
ทุติยมนฺปี สงฺฆํ สรณํ กจฺณามิ	แม้วาระที่ ๒ ข้าพเจ้าขอถึงพระ สงฆ์ ว่าเป็นพระลิก
ตติยมนฺปี พุทฺธ สรณํ กจฺณามิ	แม้วาระที่ ๓ ข้าพเจ้าขอถึงพระ พุทฺธ ว่าเป็นพระลิก
ตติยมนฺปี ธมฺมํ สรณํ กจฺณามิ	แม้วาระที่ ๓ ข้าพเจ้าขอถึงพระ ธรรม ว่าเป็นพระลิก
ตติยมนฺปี สงฺฆํ สรณํ กจฺณามิ.	แม้วาระที่ ๓ ข้าพเจ้าขอถึงพระ สงฆ์ ว่าเป็นพระลิก.

สัมพุทเธ

สมพุทเธ อญฺฐวีสถฺย

ทฺวาทสถฺย สหสฺสเก

ปญฺจตตสหสฺสานิ

นนามิ สิริสา อหํ

เตสํ ธมฺมญฺจ สงฺฆญฺจ

อาทเรน นนามิหํ

นมการานุภาเวน

หนตุวา สพุเพ อูปทฺทเว

อนกา อนฺตรายปิ

วินสฺสณฺตุ อสฺสโต.

สมพุทเธ ปญฺจปณฺณาสถฺย

จตุวิสฺตติสหสฺสเก

ทสฺสตตสหสฺสานิ

นนามิ สิริสา อหํ

เตสํ ธมฺมญฺจ สงฺฆญฺจ

อาทเรน นนามิหํ

ข้าพเจ้า ขอนอบน้อม พระ

สัมพุทเธเจ้าทั้งหลาย ๕ แสน

๑ หมื่น ๒ พัน ๒๘ พระองค์ ด้วย

เศียรเกล้า

ข้าพเจ้า ขอนอบน้อม พระธรรม

ด้วย พระสงฆ์ด้วย ของพระสัม-

พุทเธเจ้าเหล่านั้น โดยเคารพ

ด้วยอานุภาพ แห่งการกระทำ

ความนอบน้อม

จงขจัดเสียซึ่งอุปัทวะทั้งปวง

แม้อันตรายทั้งหลาย เป็นอนก

จงพินาศไป โดยไม่เหลือ.

ข้าพเจ้า ขอนอบน้อม พระ

สัมพุทเธเจ้าทั้งหลาย ๑ ล้าน

๒ หมื่น ๔ พัน ๕๕ พระองค์ ด้วย

เศียรเกล้า

ข้าพเจ้า ขอนอบน้อม พระธรรม

ด้วย พระสงฆ์ด้วย ของพระสัม-

พุทเธเจ้าเหล่านั้น โดยเคารพ

นมการานุภาวน

ด้วยอานุภาพ แห่งการกระทำ
ความนอบน้อม

หนุตฺวา สพุเพ อุปฺพุทฺเว
อนเกา อนฺตรายาปี
วินฺสฺสนฺตุ อสฺสโต.

จงขจัดเสียซึ่งอุปัทวะทั้งปวง
แม้อันตรายทั้งหลาย เป็นอนก
จงพินาศไป โดยไม่เหลือ.

สมฺพุทฺธ นวฺตุตฺรสฺส
อญฺจกฺคตาฬีสสฺสสฺส
วิสฺตีสสฺสสฺส
นฺนามิ สิริสา อหิ

ข้าพเจ้า ขอนอบน้อม พระ
สัมพุทฺธเจ้าทั้งหลาย ๒ ล้าน
๔ หมื่น ๘ พัน ๑๐๘ พระองค์ ด้วย
เศียรเกล้า

เตสํ ฐมฺมญฺจ สงฺฆญฺจ
อาทเรน นฺนามิหิ

ข้าพเจ้า ขอนอบน้อม พระธรรม
ด้วย พระสงฆ์ด้วย ของพระ
สัมพุทฺธเจ้าเหล่านั้น โดยเคารพ

นมการานุภาวน

ด้วยอานุภาพ แห่งการกระทำ
ความนอบน้อม

หนุตฺวา สพุเพ อุปฺพุทฺเว
อนเกา อนฺตรายาปี
วินฺสฺสนฺตุ อสฺสโต.

จงขจัดเสียซึ่งอุปัทวะทั้งปวง
แม้อันตรายทั้งหลาย เป็นอนก
จงพินาศไป โดยไม่เหลือ.

นโมการัญญกคาถา

นโม อรหโต สมมา-
สมพุทฺธสฺส มหาลิโน

นโม อุดฺดมธมฺมสฺส

สฺวภาทสฺสว เตนฺธิ

นโม มหาสงฺฆสฺสปิ
วิสุทฺธสฺสทิจฺฉิโน

นโม โอมาคฺคยารทฺธสฺส
รตนคฺคยสฺส สาธุกํ

นโม โอมกาตํคฺคสฺส
คฺคสฺส วคฺคคฺคยสฺสปิ

นโมการปฺปภาเวน

วิคฺคณฺณคฺค อุปทฺทวา

นโมการานุกาเวน

ขอนอบน้อม แก่พระผู้มีพระภาค
อรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า ผู้แสวง
หาซึ่งประโยชน์อันใหญ่

ขอนอบน้อม แก่พระธรรมอัน
สูงสุด

ในพระศาสนานี้ ที่พระองค์ตรัส
ได้แล้ว

ขอนอบน้อม แก่พระสงฆ์หมู่ใหญ่
ผู้มีศีลและทวิปฏิญาณหมดจด

การนอบน้อม แก่พระรัตนตรัยที่
ปรารภแล้วว่าโอม (คือ อ. อุ. ม.)
ดังนี้ ให้สำเร็จประโยชน์

ขอนอบน้อม แม้แต่หมวคฺคคฤๅ
อันล่งพันโทษคำช้านั้น

ด้วยความประกาศ การกระทำ
ความนอบน้อม

อุปัฏฐาททั้งหลาย จงปราศจากไป
ด้วยอาณภาพ แห่งการกระทำ
ความนอบน้อม

สุวตฺถิ โหตุ สพุพพา
นโมการสฺส เตเชน
วิธิมฺหิ โหมิ เตชวา.

ขอความสวัสดิ์จงมีทุกเมื่อ
ด้วยเดช แห่งการกระทำความ
นอบน้อม
เราจึงเป็นผู้มีเดช ในมงคลพิธีเด็ก.

บทขัดตำนาน

เบ สนฺตา สนฺตจิตฺตา
คิสรณสรณา เอตฺถ
โลกนฺตร วา
ภุมฺมาภุมฺมา จ เทวา

คุณกณกฺกณพฺยาภา
สพุพกาลิ
เอเต อายนฺตุ เทวา
วรณกมฺเบ เมรฺราเช วสนฺโต

สนฺโต สนฺโต สหคฺ
มฺนิวรวณฺโณ โสตุมคฺคิ สมคฺคิ

เทพเจ้าเหล่าใด เป็นภุมมเทวตา
และมีใช้ภุมมเทวาทักตี ผู้มีจิต
อันระงับ มีพระไตรรัตน์เป็นที่พึ่ง
ที่ระลึก ซึ่งอยู่ในโลกนี้หรือใน
โลกอื่น

ผู้ชวนช่วยในการถือเอาซึ่งหมู่
แห่งคุณตลอดกาลทั้งปวง
ขอเทพเจ้าเหล่านั้นจงมา
อนึ่ง ขอเทพเจ้าผู้สถิตอยู่ ณ ภูเขา
เมรุราชแล้วด้วยทองอันประเสริฐ
จงมาด้วย

ขอเทพเจ้าเหล่าสัตบุรุษ จงมาสู่
สถานที่สมาคม เพื่อฟังคำของ
พระมุนี พร้อมทั้งเหตุ

สพฺเพสุ จกฺวาเพสุ
 ยกฺขา เทวา จ พุรฺหมุโน
 ยํ อมฺเหหิ กตํ ปุณฺณํ
 สพฺพสมฺปตฺติสํสํ
 สพฺเพ ตํ อนฺุมอฺหิตฺวา
 สมกฺกฯ สาสเน รตา

ปมาทรหิตา โหนตุ
 อารกฺขาสฺ วิเสสโต
 สาสนสฺส จ โลกสฺส
 วุฑฺฒิํ ภาวตุ สพฺพทา
 สาสนํปิ จ โลกณฺจ
 เทวา รกฺขนตุ สพฺพทา

สทฺธิํ โหนตุ สฺสํ สพฺเพ
 ปริวารเหิ อตฺตโน

อนิมา สุมนา โหนตุ
 สห สพฺเพหิ ฌาตฺริภิ.

เหล่ายักษ์ เทพเจ้า และพรหมใน
 จักรวาลทั้งหมด จงมาด้วย
 บุญอันใด ให้สำเร็จสมบัติทั้งปวง
 อันเรากระทำแล้ว

ขอเหล่าเทพเจ้าทั้งสิ้น จงอนุ-
 โมทนาซึ่งบุญอันนั้น แล้วพร้อม
 เพี้ยกันยินดีในพระศาสนา
 เป็นผู้ปราศจากความประมาท

ในอันรักษาพระศาสนาและโลก
 โดยเฉพาะ

ขอความเจริญ จงมีทุกเมื่อ
 ขอเทพเจ้าทั้งหลาย จงรักษาแม่
 ซึ่งพระศาสนา และโลกในกาล
 ทุกเมื่อ

ขอสรรพสัตว์ พร้อมด้วยเหล่า
 บริวารของตน จงเป็นผู้มีสุข
 สรรพ

จงเป็นผู้ไม่มีทุกข์ สบายใจ
 พร้อมด้วยญาติทั้งปวง.

เริ่มมงคลสูตร

ยลฺเจ ทฺวาทส วสฺถานิ
 จินฺตยีสฺส สทฺวกา
 จิรฺสฺส จินฺตยฺนฺตปิ
 เณว ชานีสฺส มงฺกลํ
 จกฺวาทสฺสสฺส
 ทสฺส เณ ตตฺตํ
 กาลํ โกลาหลํ ชาตํ
 ยาว พุรฺหมนิเวสนา
 ยํ โลกนาโถ เทเสติ

สพฺพปาปวินาสนํ

ยํ สุตฺวา สพฺพพุทฺธเชหิ
 มุจฺจนฺตาสงฺฆิยา นรา

เอวมาทิกฺกุเปตํ
 มงฺกลนฺตมฺภณาม เห.

ก็มีมนุษย์ทั้งหลาย พร้อมทั้งเทพดา
 คิดหามงคลอันใด สิ้น ๑๒ ปี
 มนุษย์และเทพดาเหล่านั้นในหมื่น
 จักรวาท แม้เมื่อคิดหาช้านานก็
 ไม่รู้ ซึ่งมงคลอันนั้น ด้วยกาล
 มีประมาณเท่าใด โกลาหลก็เกิด
 ตลอดถึงที่อยู่แห่งพรหม สิ้นกาล
 มีประมาณเท่านั้น

สมเด็จพระโลกนาถ ได้เทศนา
 มงคลอันใด

เครื่องยังลามกทั้งปวงให้ฉิบหาย
 ไป

นรชนทั้งหลายนับไม่ถ้วน ได้ฟัง
 มงคลอันใดแล้ว พ้นจากทุกข์
 ทั้งปวง

เราจึงกล่าวมงคลอันนั้น อัน
 ประกอบด้วยคุณ มีอย่างนี้เป็นต้น
 เทอญ.

มงคลสูตร

เอวมุเม สุตํ	อันข้าพเจ้า (คือพระอนนทเถระ) ได้สัทธมาแล้วอย่างนี้
เอกํ สมยํ ภควา	สมัยหนึ่ง สมเด็จพระผู้มีพระ ภาคเจ้า
สาวตถึยํ วิหริติ เขตวนเ อนาถปิณฑิกสุต อารามเ	เสด็จประทับอยู่ ที่เขตวันวิหาร อารามของอนาถปิณฑิกเศรษฐี ใกล้เมืองสาวตถึ
อถ โข อญฺญตรา เทวตา อภิกฺกนฺตยา รตฺติยา อภิกฺกนฺตวณฺณา	ครั้งนั้นแลเทพดาองค์ใดองค์หนึ่ง ครั้งเมื่อราตรีปฐมยามล่วงไปแล้ว มีรัศมีอันงามยิ่งนัก
เกวลกปฺปิ เขตวนํ โอภาเสตฺวา เขน ภควา เตนฺอุปสงฺกมิ	ยังเขตวันทั้งสี่ให้สว่าง พระผู้มีพระภาคเจ้า เสด็จประทับ อยู่โดยที่ใด ก็เข้าไปเฝ้าโดยที่นั้น
อุปสงฺกมิตฺวา ภควนฺตํ อภิวาเทตฺวา	ครั้งเข้าไปเฝ้าแล้ว จึงถวาย อภิวาทพระผู้มีพระภาคเจ้าแล้ว
เอกมนฺตํ อญฺจาสี	ได้ยืนอยู่ ในท่ามกลางส่วนข้าง หนึ่ง
เอกมนฺตํ จิตา โข สว เทวตา	ครั้งเทพดานั้น ยืนในที่สมควร ส่วนข้างหนึ่งแล้วแล

ภควนฺตํ กาถาย อชฺฌภาสิ

ได้ทูลพระผู้มีพระภาคเจ้า ท้าย
กาถาว่า

พหู เทวา มนุสฺสา จ
มงฺกลานิ อจินฺตยฺ
อากงฺขมานา โสตุถานํ
พฺรหฺมิ มงฺกลมุตฺตมํ

หมู่เทวดาและมนุษย์เป็นอันมาก
ผู้หวังความสุขสวัสดี ได้คิดหามงคล
ทั้งหลาย

ขอพระองค์จงเทศนา มงคลอัน
สูงสุด.

อเสวนา จ พาลานํ
ปณฺธิตานญจ เสวนา
ปุชฺชา จ ปุชฺชนียานํ
เอตมมงฺกลมุตฺตมํ
ปฏฺฐิรูปเทสวาโส จ
ปฺพหุเพ จ กตปฺพญตา

ความไม่คบชนพาลทั้งหลาย ๑
ความคบบัณฑิตทั้งหลาย ๑
ความบูชาชนควรบูชาทั้งหลาย ๑
ข้อนี้เป็นมงคลอันสูงสุด.
ความอยู่ในประเทศอันสมควร ๑
ความเป็นผู้มีบุญ อันทำแล้วใน
กาลก่อน ๑

อตุตฺตสมฺมาปณฺธิ จ
เอตมมงฺกลมุตฺตมํ
พาหุสจฺจุญจ ลิปฺปญจ

ความทั้งตนไว้ชอบ ๑
ข้อนี้เป็นมงคลอันสูงสุด.
ความได้ฟังแล้วมาก ๑ ศิลป-
ศาสตร์ ๑

วินโย จ สุสิกฺขิโต
สุภาสิตา จ ยา วาจา

วินัยอันชนศึกษาดีแล้ว ๑
วาจาอันชนกล่าวดีแล้ว ๑

ເຂດມຸນງຸດລຸມທຸກໆ

มาตราปิตุอุปจักษ์

ปุตตทาสุต สงคโห

อนาถา จ กมมุตตา

ເຕມມງຄລມຕຸຕມໍ

ทานจ ฐมจريا จ

ฌาตกานนฺจ สงฺกโห

อนวัชฺชานิ กมฺมานิ

ເອຕນຸມຈຸດລຸດຕຸນັມ

อาร์ต วิรัตน์ ปาปา

มชชปนา จ สณณโม

อปุปมาโท จ ธมฺเมสุ

ເອກະມະນຸດລະຫຼັກ

การโว จ นิวาโต จ

สนทนุญจ จ กตลยลดา

กาหลง ธรรมสุสาน

ເຕັມນຸ່ງຄລມຸຕຸຕມໍ

ขนต์ จ โสวจสฺสตา

๒ ๕ ๘
ขอเนนมงคลอันสูงส่ง.

ความบำรุงมารดาและบิดา ๑

ความสงเคราะห์ลูกและเมีย ๑

๕
การงานทั้งหลายไม่อาภูล ๑

๕ ๕ ๗
ขอเนนมงคลอันสูงส่ง.

ความให้๑ ความประพาศิธรรม๑

ความสงเคราะห์ญาติทั้งหลาย ๑

กรรมทั้งหลายไม่มีโทษ ๑

๒ ๕ ๗ ๒
ขอเนนมงคลอนสงสค.

ความงอกเงยจากบาป ๑

ความสํารวมจากการคํานาเมา ๑

ความไม่ประมาท ในธรรม
ทั้งหลาย ๑

• ขอนแก่นมงคลอันสูงส่ง.

ความเคารพ ๑ ความไม่จองหอง ๑

ความยินดี ถ้วยของอันมีอยู่ ๑

ความเป็นผู้รอบรู้ประการ อันท่านทำ
แล้วแก้ตน ๑

ความพึงธรรมโดยกาล ๑

๒ ๕ ๗
ขอนเบนมงคลอันสูงสุด.

ความอดทน ๑ ความเป็นผู้ว่าง่าย ๑

สมณานนฺจ ทสฺสนํ
กาเลน ธมฺมสากจนํ
เอตมฺมงฺกลมุตฺตมํ
ตโป จ พุรหฺมจริยญจ

อริบสฺสจฺจน ทสฺสนํ
นิพฺพานสจฺจนิกิริยา จ
เอตมฺมงฺกลมุตฺตมํ
มุจฺจุสฺส โลภธมฺเมหิ
จิตฺตํ บสฺส น กมฺปติ

อโสภํ วิรชํ เขมํ
เอตมฺมงฺกลมุตฺตมํ
เอตาทิสานิ กตฺวาน

สพฺพตฺถมปฺราษิตา
สพฺพตฺถ โสคฺคิ กจฺจนฺติ
คนฺเตสํ มงฺกลมุตฺตมนฺติ.

ความเห็นสมณทั้งหลาย ๑
ความเจรจาธรรมโดยกาล ๑
ข้อ^๕เป็นมงคลอันสูงสุด.
ความเพียรเผากิเลส ๑ ความ
ประพฤติดุอย่างพรหม ๑
ความเห็นอริยสัจทั้งหลาย ๑
ความทำพระนิพพานให้แจ้ง ๑
ข้อ^{๕ ๗}เป็นมงคลอันสูงสุด.
จิตของผู้ใด อันโลกธรรม
ทั้งหลายถูกต้องแล้ว ย่อมไม่
หวั่นไหว
ไม่มีโรค ปราศจากธุลี เกษม
ข้อ^๕เป็นมงคลอันสูงสุด.
เทพดาและมนุษย์ทั้งหลายกระทำ
มงคลทั้งหลายเช่น^๕นี้แล้ว
เป็นผู้ ไม่พ่ายแพ้ใน^๕ที่ทั้งปวง
ย่อมถึงความสวัสดิ์ในที่ทั้งปวง
ข้อ^๕นี้ เป็นมงคลอันสูงสุด ของ
เทพดา และมนุษย์ทั้งหลายเหล่า^๕
นั้นแล.

เริ่มรัตนสูตร

ปลิธานโต ปุจฉาย
 ตถาคตสฺส ทส ปารมีโย
 ทส อุปปารมีโย
 ทส ปรมัตถุปปารมีโย
 ปลฺลจ มหาปรัจฉนค
 ติสฺสโต จริยา
 ปจฺฉิมพฺภเว คพฺภาวกฺกนฺตี
 ชาตี อภินิภฺขมนํ ปธานจริยํ
 โพธิปลฺลลฺเก มารวิชฺยัง
 สพฺพพญฺญตฺถญาณปฺปฎิเวธํ
 นว โลกุตฺตรธรรมเมติ
 สพฺเพปิเม พุทฺธคุณ
 อวชฺชติวา เวสาลิยา
 ติสฺส ปาการนฺตรสฺส
 ติยามรตฺตํ ปรีตํ กโรนฺโต
 อาขสฺมา อานนฺตตฺถโร วิ
 การญฺญจิตฺตํ อปฺปจฺเปตฺวา
 โกฏิสทสฺสสฺส
 จกฺกวนพฺสฺ เทวตา

เราทั้งหลาย จึงตั้งจิตอันประกอบ
 ไปด้วยความกรุณาในสัตว์ทั้งหลาย
 ตั้งพระอานนตเถระผู้มีอายุ นิก
 ถึงพระพุทฺธคุณทั้งหลายแม้ทั้งปวง
 ของพระตถาคตเจ้า จำเดิมแต่
 บรรดาพุทฺธภูมิมา คือบารมี ๑๐
 อุปบารมี ๑๐ ปรมัตถบารมี ๑๐
 มหาบริจา๕ จริยา ๓ เสด็จลงสู่
 คัพโภทร ในภพมีในที่สุด ประสูติ
 เสด็จออกอภิเนษกรรมณํ บำเพ็ญ
 ทุกรกิริยา ชนะมาร ตรัสรู้พระ
 สัพพัญญุตญาณ ณ โพธิบัลลังก์
 นวโลกุตฺตรธรรม ๙ ทั้งนี้ แล้ว
 กระทำปริตร ตลอดราตรีทั้ง ๓
 ยาม ในภายในกำแพง ๓ ชั้น
 ในเมืองเวสาลี

เทวตาทั้งหลายในแสนโกฏิจักร-
 วาฬ

ยสฺสาณมฺปฏิกฺคณฺหนฺติ

ย่อมรับเอาแม้ซึ่งอาชญาแห่งพระ
ปรีตรอันใด

ขณฺจ เวสาลียมฺปร
โรกามนุสฺสทุพฺภิกฺข.

อนึ่ง พระปรีตรอันใด ยังภย ๓
ประการอันเกิดจากโรค อมนุษย์
และข้าวแพงในเมืองเวสาลี

สมฺภูตฺตณฺตีวธิมฺภยํ

ให้อันตรธานไปโดยเร็วพลัน

จิปฺปมนฺตรธาเปลิ

เราทั้งหลาย จงสวดปรีตรอันนั้น
เทอญ.

ปรีตฺตณฺตมฺภณาม เห.

รัตนสูตร

ยานิธ ภูตานิ สมากตานิ
ภุมมานิ วา ยานิ ว อนุตฺตลิกฺเข

หมู่ภูตประจำถิ่นเหล่าใด ประชุม
กันแล้วในนครนี้ก็ดี เหล่าใด
ประชุมกันแล้วในอากาศก็ดี

สพฺเพว ภูตา สุมฺนา ภวนฺตุ
อโณป สกฺกจฺจ สฺถนฺตฺต ภาสิตํ
ตสฺมา หิ ภูตา นิสาเมถ สพฺเพ

ขอหมู่ภูตทั้งปวงจงเป็นผู้ดีใจ
และจงพึงภายิตโดยเคารพ
เพราะเหตุนี้แล ท่านภูตทั้งปวง
จงตั้งใจฟัง

เมตฺตํ กโรถ มานุสฺสียา ปชาย

กระทำไมตรีจิต ในหมู่มนุษย์ชาติ
ประชุมชน

ทิวา จ รตฺโต จ หรณฺติ เย พลี

มนุษย์เหล่าใด ย่อมสังเวททั้ง
กลางวันกลางคืน

ตสุมะ หิ เน รกฺขถ อปฺปมตฺตา	เพราะเหตุ ^๕ นั้นแล ท่านทั้งหลาย
	จงเป็นผู้ไม่ประมาท รักษาหมู่
	มนุษย์เหล่านั้น
บงฺกิณฺณจิ วิตุตฺตํ อิท วา หุริ วา	ทรัพย์สินเครื่องปลื้มใจ อันใดอัน
	หนึ่ง ในโลกนี้หรือโลกอื่น
สกุณฺณสุ วา ยํ รตนํ ปณฺีตํ	หรือรัตนะอันใด อันประณีตใน
	สววรรค์
น โน สมนํ อตุฏฺฐิ ตถาคเตน	รัตนะอันนั้นเสมอด้วยพระตถาคต-
	เจ้าไม่มีเลย
อิทฺมปิ ํ พุทฺเธ รตนาํ ปณฺีตํ	แม้อันนี้ เป็นรัตนะอันประณีตใน
	พระพุทธเจ้า
เอเตน สจฺเจน สุวตุฏฺฐิ โหตุ	ด้วยคำสัตย์ ^๕ ขอความสวัสดิ์จึงมี
ขยํ วิราคํ อมตํ ปณฺีตํ	พระศากยมนีเจ้า มีพระหฤทัย
ยทฺชณฺเณ สกฺขมฺนี สมหาโต	ดำรงมั่น ได้บรรลุลหรรณอันใด
	เป็นทสันกิเลส เป็นทสันราคะ
	เป็นอมฤตธรรมอันประณีต
น เตน ธมฺเมเน สมนตุฏฺฐิ กิณฺณจิ	สิ่งใด ๆ เสมอด้วยพระธรรมนั้น
	ย่อมไม่มี
อิทฺมปิ ํ ธมฺเม รตนํ ปณฺีตํ	แม้อันนี้ เป็นรัตนะอันประณีต
	ในพระธรรม
เอเตน สจฺเจน สุวตุฏฺฐิ โหตุ	ด้วยคำสัตย์ ^๕ ขอความสวัสดิ์จึงมี

บรมพุทธเสฏโฐ
ปรีณณีย์ สัจ

พระพุทธเจ้าผู้ประเสริฐสุด ทรง
สรรเสริญแล้ว ซึ่งสมาธิอันใด
ว่าเป็นธรรมอันสะอาด

สมาธิมานนตริกณณมาหุ

บัณฑิตทั้งหลาย กล่าวซึ่งสมาธิ
อันใด ว่าให้ผลโดยลำดับ

สมาธินา เตน สโม น วิชชติ

สมาธิอื่น เสมอด้วยสมาธินั้นย่อม
ไม่มี

อิทมปิ ธมฺเม รตนํ ปณีตํ

แม้อันนี้ เป็นรัตนอันประณีต
ในพระธรรม

เอเตน สจฺเจน สุวตฺติ โหตุ
เย ปุคฺคลา อฏฺฐ สติ ปสฺสตา
จตุตฺตาริ เอตานิ บุคฺคานิ โหนฺติ
เต ทกฺขิณชฺชยา สุกตสฺส สวากา.

ด้วยคำสัตย์นี้ ขอความสวัสดิ์จึงมี
บุคคลเหล่าใด ๘ จำพวก ๔ คู่ อัน
สัตบุรุษทั้งหลายสรรเสริญแล้ว

เอเตสุ ทินฺนานิ มหปุณฺณานิ

บุคคลเหล่านั้น เป็นสาวกของ
พระสุคต ควรแก่ทักษิณาทน
ทานทั้งหลาย อันบุคคลถวาย
ในท่านเหล่านั้น ย่อมมีผลมาก

อิทมปิ สจฺเช รตนํ ปณีตํ

แม้อันนี้ เป็นรัตนอันประณีต
ในพระสงฆ์

เอเตน สจฺเจน สุวตฺติ โหตุ

ด้วยคำสัตย์นี้ ขอความสวัสดิ์จึงมี

เย สุปฺปยุตฺตา มนสา ทพฺเหน
นิกฺกามิโน โคตมสาสนมฺหิ

พระอริยบุคคลทั้งหลายเหล่าใด
ในศาสนาพระโคตมเจ้า ประกอบ
ดีแล้ว มีใจมั่นคง มีความใคร่
ออกไปแล้ว

เต ปตฺติปตฺตา อมตํ วิชฺชเห

พระอริยบุคคลทั้งหลายเหล่านั้น
ถึงพระอรหัตผลที่ควรถึง หยั่ง
เข้าสู่พระนิพพาน

ลหฺฐา มุธา นิพฺพุตํ ภูชฺชมานา

ได้ซึ่งความดับกิเลส โดยเปล่า ๆ
แล้วเสวยผลอยู่

อิทฺมปิ สงฺฆเ รตนํ ปณฺฑิตํ

แม้ฉันนี้ เป็นรัตนอันประณีต
ในพระสงฆ์

เอเตน สจฺเจน สุวตฺติ โหตุ
ยถินฺทหฺโโล ปจฺวี สีโต สียา
จตุพฺภิ วาเตภิ อสมฺบุกมฺปิโย
ตถูปมํ สปปริสํ วทามิ

ด้วยคำสัตย์นี้ ขอความสวัสดิ์จงมี
เสาเชือกที่ลงกินแล้ว ไม่ห้วนไหว
ด้วยอายุ ๔ ทิศฉันใด

โย อริยสจฺจานิ อเวจฺจ ปสฺสตี

ผู้ใด เล็งเห็นอริยสัจทั้งหลาย
เราเรียกผู้นั้นว่า เป็นสัตบุรุษผู้
ไม่ห้วนไหวด้วยโลกธรรม อุปมา
ฉันนั้น

อิทฺมปิ สงฺฆเ รตนํ ปณฺฑิตํ

แม้ฉันนี้ เป็นรัตนอันประณีต
ในพระสงฆ์

เอเตน สจฺเจน สุวตฺติ โหตุ

ด้วยคำสัตย์นี้ ขอความสวัสดิ์จงมี

เย อริยสัจจานิ วิภาวณฺหิ
กมฺภีรปญฺเณน สุเทสฺสคานิ

กิลฺยาปปี เต โหณฺติ
ภุสฺสํปมฺตฺตา
น เต ภวํ อญฺจมมาทียนฺติ

อิทฺมฺปิ สงฺฆเณ รตนํ ปณีตํ

เอเตน สจฺเจน สฺวคฺคิ โหตุ
สหาวิสุตฺตํ ทสฺสณสมฺปทา
คฺยสฺส ฐมฺมา ขหิตา ภวณฺติ
สภฺกกายทิกฺขุจิ วิจิกิณฺณิตฺตญฺจ
สัลลพฺพคํ วาปี ยทฺตฺติ กิลฺยจิ

จตุหฺปาเยหิ จ วิปฺปมฺตฺโต

พระโศตบันจำพวกใด กระทำ
ให้แจ้งอยู่ ซึ่งอริยสัจทั้งหลาย
อันพระศาสดาผู้มีปัญญาอันลึกซึ้ง
แสดงดีแล้ว

พระโศตบันจำพวกนั้น ยังเป็น
ผู้ประมาทก็ดี
ถึงกระนั้น ท่านย่อมไม่ถือเอา
ภพที่ ๘ (คือเกิดอีกอย่างมา
๗ชาติ)

แม้อันนี้ เป็นรัตนอันประณีต
ในพระสงฆ์

ด้วยคำสัตย์นี้ ขอความสวัสดีจึงมี
สักกายทิฏฐิ วิจิกิณฺณ สัลลพพ-
ปฺรามาส อันใดอันหนึ่งยังมีอยู่
ธรรมเหล่านั้น อันพระโศตบัน
ละได้แล้ว พร้อมด้วยทศสน-
สมบัติ (คือโศตบัตติมรรค)
ทีเดียว

อนึ่ง พระโศตบันเป็นผู้พ้นแล้ว
จากอบายทั้ง ๔

ณ จาภิจานานิ อภุโพ กาคุ ไม่อาจเพื่อจะกระทำฐานทั้ง ๖
(คืออนันตริยกรรม ๕ และการ
เข้ารีต)

อิทฺมปิ สงฺเข รตนํ ปณฺตีตํ แมื่อนั้น เป็นรัตนอันประณีต
ในพระสงฆ์

เอเตน สงฺเขน สุวตฺติ โหตุ ด้วยคำสัตย์นี้ ขอความสวัสดิ์จึงมี
กิตฺตํปิ โส กมฺมํ กโรติ ปาปํ พระโสคาบันนั้น ยังกระทำบาป-
กาเยน วาจาเยน เจตสา วา กรรม ด้วยกายหรือวาจาหรือใจ
ได้บ้าง (เพราะความพลั้งพลาด)

อภุโพ โส ตสฺส ปฏิจฺจทาย ถึงกระนั้นท่านไม่ควรเพื่อจะปกปิด
บาปกรรมอันนั้น

อภุพฺพา ทิฏฺฐปทสฺส วุตฺตา ความเป็นผู้มีทางพระนิพพานอัน
เห็นแล้ว ไม่ควรปกปิดบาปกรรม
นั้น อันพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัส
แล้ว

อิทฺมปิ สงฺเข รตนํ ปณฺตีตํ แมื่อนั้น เป็นรัตนอันประณีต
ในพระสงฆ์

เอเตน สงฺเขน สุวตฺติ โหตุ ด้วยคำสัตย์นี้ ขอความสวัสดิ์จึงมี
วนปฺปคุมฺพะ ยถา สุสฺสิตฺตเกิ พุ่มไม้ในป่า มียอดอันบานแล้ว
กิมฺหามาเส ปจฺมสมิ กิมฺหะ ในเดือนต้นคิมหะ แห่งคิมหฤดู
ฉันใด

๑. สุสฺสิตฺตเกิ ที่แปลว่า มียอดอันบานแล้ว โดยใจความก็คือ แดกขยอดแล้ว.

ตณุปม รมุมวร อเทสย
นิพพานคามี ปรม หิตาย

พระผู้มีพระภาคเจ้า ได้ทรงแสดง
พระธรรม ให้ถึงพระนิพพาน
เพื่อประโยชน์แก่สัตว์ทั้งหลาย มี
อุปมาฉันนั้น

อิทมปิ พุทธะ รตนํ ปณิตํ

แม่อันนี้ เป็นรัตนะอันประณีต
ในพระพุทธเจ้า

เอเตน สจฺเจน สุวตฺติ โหตุ
วโร วรณฺณ วรโท วราหโร

ด้วยคำสัจนี้ ขอความสวัสดิ์จึงมี
พระพุทธเจ้าผู้ประเสริฐ ทรง
ทราบธรรมอันประเสริฐ ประทาน
ธรรมอันประเสริฐ นำมาซึ่งธรรม
อันประเสริฐ

อนุตฺตโร รมุมวร อเทสย

เป็นผู้ลบล้น ได้ทรงแสดงแล้วซึ่ง
พระธรรมอันประเสริฐ

อิทมปิ พุทธะ รตนํ ปณิตํ

แม่อันนี้ เป็นรัตนะอันประณีต
ในพระพุทธเจ้า

เอเตน สจฺเจน สุวตฺติ โหตุ
จันํ ปฺรณํ นวํ นตฺติ สมฺภวํ

ด้วยคำสัจนี้ ขอความสวัสดิ์จึงมี
กรรมเก่า ของพระอริยบุคคล
เหล่าใดสิ้นแล้ว กรรมสมภพใหม่
ย่อมไม่มี

วิรุตฺตจิตฺตยาตฺติเก ภาสุมิ

พระอริยบุคคลเหล่าใด มีจิตอัน
หน่ายแล้วในภพต่อไป

เต จัณพีชา อวิรุฬ्हินนทา

นิพฺพนฺติ ธีรา ยถา ยมฺปทีโป

อิทฺมฺปิ สงฺฆเ รตนํ ปณฺฑิตํ

เอเตน สงฺฆเณ สฺวตฺถิ โหตุ.

ยานีธ ภูตานิ สมากตานิ
ภุมฺมานิ วา ยานิว อนฺตลิกฺข

ตถาคตํ เทวมนุสฺสปุชิตํ

พฺพุทธํ นมสฺสาม สฺวตฺถิ โหตุ

ยานีธ ภูตานิ สมากตานิ

ภุมฺมานิ วา ยานิว อนฺตลิกฺข

ตถาคตํ เทวมนุสฺสปุชิตํ

ธมฺมํ นมสฺสาม สฺวตฺถิ โหตุ

พระอริยบุคคลเหล่านั้น มีพืชสัน
ไปแล้ว มีความพอใจอกไม่ไต่แล้ว
เป็นผู้มีปัญญา ย่อมปรินิพพาน
เหมือนประทีปอันดับไป ฉะนั้น
เมื่ออันนี้ เป็นรัตนอันประณีต
ในพระสงฆ์

ด้วยคำสัจนี้ ขอความสวัสดิ์จงมี.
ภูตประจำดินเหล่าใด ประชุม
กันแล้วในพระนครกัศิ เหล่าใด
ประชุมกันแล้วในอากาศกัศิ

เราทั้งหลาย จงนมัสการพระ
พุทธเจ้าผู้มาแล้วอย่างนั้น ผู้อัน
เทพดาและมนุษย์บูชาแล้ว ขอ
ความสวัสดิ์จงมี

ภูตประจำดินเหล่าใด ประชุม
กันแล้วในพระนครกัศิ เหล่าใด
ประชุมกันแล้วในอากาศกัศิ

เราทั้งหลาย จงนมัสการพระธรรม
อันมาแล้วอย่างนั้น อันเทพดา
และมนุษย์บูชาแล้ว ขอความ
สวัสดิ์จงมี

ยานีธ ภูตานี สมากตานี
ภุมมานี วา ยานิว อนุตติเกว

ภูตประจำถิ่นเหล่าใด ประชุม
กันแล้วในพระนครนี้ก็ดี เหล่าใด
ประชุมกันแล้วในอากาศก็ดี

ตถาคคํ เทวมนุสสุปฺปชิตํ
สงฺฆํ นมสฺสาม สุตฺตํ โหตุ.

เราทั้งหลาย จงนมัสการพระสงฆ์
ผู้มาแล้วยังนั้น ผู้อันเทพดา
และมนุษย์บูชาแล้ว ขอความ
สวัสดิ์จงมี.

เริ่มกรณียเมตตสูตร

ยสฺसानุภาวโต ยถา
เนว ทสฺเสนฺตํ ภิสนํ

ยักษ์ทั้งหลาย ย่อมไม่แสดงอาการ
อันพิลึก เพราะอานุภาพแห่ง
ปริตรอันใด

ยมฺหิ เจวณฺญชฺชนโต
รตฺตนิทฺทิมตนฺทิตโต

อนึ่ง บุคคลผู้ไม่เกียจคร้านแล้ว
ทั้งกลางวันและกลางคืน ผักไผ่
ในพระปริตรอันใด

สุขํ สุปฺติ สุตฺโต จ
ปาปํ กิณฺจํ น ปสฺสตี
เอวมาทิกฺขณฺเปตํ
ปรีตฺตนตฺมภณาม เห.

จะหลับและหลับแล้วก็สุข
ย่อมไม่เห็นสับอินลามกไร ๆ
เราทั้งหลาย จงสวดปริตรอันนั้น
อันประกอบไปด้วยคุณมีย่างนั้น
เป็นต้น เทอญ.

กรณียเมตตสูตร

กรณียเมตตกุสเลน
ยนต์ สนต์ ปทํ อภิสเมจ

สกุโก อุช จ สุหุช จ

สุวโจ จสฺส มุทุ อนติมานิ

สนตฺตสกุโก จ สกุโร จ
อปฺปกิจโจ จ สลฺลหุภุคฺติ

สนตฺติทุริโย จ นิปโก จ
อปฺปคพฺโก กุเลสุ อนนฺนิกิริโ

น จ ขุทฺทํ สมาจเร ภิชฺชิ
เบน วิณฺณฺ ปเร อุปวเทยฺย

สุชินฺ วา เขมิโน โหนตุ
สพฺเพ สตฺตา กวานฺตุ สฺวจิตฺตา

กิจนั้นไคอันพระอริยเจ้า บรรลุ
บทธัมมะวัจนะกระทำแล้ว กิจนั้น
อันกุสบุตรผู้ฉลาดในประโยชน์พึง
กระทำ

กุสบุตรนั้น พึงเป็นผู้อาจหาญ
และซื่อตรงดี

เป็นผู้ที่ว่าง่าย อ่อนโยน ไม่มี
อติมานะ

เป็นผู้สันโดษ เลี้ยงง่าย

เป็นผู้มีกิจธุระน้อย ประพฤติเบา
กายจิต

มีอินทรีย์อันระงับแล้ว มีปัญญา

เป็นผู้ไม่คะนอง ไม่พัวพันใน
สกุสทั้งหลาย

วิญญูชนกิตฺเตนชนทั้งหลายอื่นได้
ด้วยกรรมอันใด ไม่พึงประพฤติก
กรรมอันนั้นเลย (พึงแผ่ไมตรีจิต
ไปในหมู่มสัตว์ว่า)

ขอสัตว์ทั้งปวง จงเป็นผู้มีสุข มี
ความเกษม มีตนถึงความสุขเกิด

เบ เกจิ ปาณภูตฤติ	สัตว์มีชีวิตทั้งหลาย เหล่าใด เหล่าหนึ่งมีอยู่
คสา วา ถาวรา วา อนนตสสา	ยังเป็นผู้สะดึง (คือมีต้นหา) หรือเป็นผู้มั่นคง (ไม่มีต้นหา) ทั้งหมดไม่เหลือ
ทิฆา วา เบ มหนตา วา มชฺฌิมา รสฺสกา อณุกูลา ทิฏฺฐา วา เบ จ อทิฏฺฐา	เหล่าใดยาวหรือใหญ่ หรือปาน กลาง หรือสั้น หรือพอม พื เหล่าใดที่เราเห็นแล้ว หรือมิได้ เห็น
เบ จ ทูเร วสนฺติ อวิทูเร ภูตา วา สมภูวสึ วา	เหล่าใดอยู่ในที่ไกลหรือที่ไม่ไกล ที่เกิดแล้ว หรือกำลังแสวงหาภ พก็ตาม
สพฺเพ สคฺตา ภวนฺตุ สฺจุตฺตตา	ขอสัตว์ทั้งปวงเหล่านั้น จงเป็น ผู้มีตนถึงความสุขเถิด
น ปโร ปรี นิคุพฺเพถ นาติมณฺเฑถ กตฺถจิ นํ กิณฺจิ	สัตว์อื่นอย่าพึงข่มเหงสัตว์อื่น อย่าพึงดูหมิ่นอะไร ๆ เขาในที่ไร ๆ เลย
พฺยาโรสฺนา ปฏฺิษสณฺหา นาณฺณมณฺณสฺส ทฺฤกฺขมิจฺเจบฺบ	ไม่ควรปรารถนาทุกข์แก่กันและ กัน เพราะความกริ้วโกรธและ เพราะความขุ่นแค้น
มาตา ยถา นิยํ ปฺตํ อายุสา เอกปฺตํตนฺนุรฺกฺเข	มารดาถนอมลูกคนเดียว ผู้เกิด ในตนด้วยยอมพร่าชีวิตได้ ฉันท

เอวมปี สพฺพภูเตสุ มานสมฺภาวเย อปริมาณํ เมตฺตญฺจ สพฺพโลกสมฺม มานสมฺภาวเย อปริมาณํ อุทฺธํ อโร จ ติริยญฺจ อสมฺพาธํ อเวรํ อสปตฺตํ	พึงเจริญเมตตา มีในใจไม่มี ประมาณในสัตว์ทั้งปวง แม้ฉันนั้น บุคคลพึงเจริญเมตตา มีในใจ ไม่มีประมาณไปในโลกทั้งสาม ทั้งเบื้องบนเบื้องต่ำเบื้องเฉียง เป็นธรรมอันไม่คับแคบ ไม่มีเวร ไม่มีศัตรู ผู้เจริญเมตตาจิตนั้น ยืนอยู่ก็ดี เดินไปก็ดี นั่งแล้วก็ดี นอนแล้วก็ดี เป็นผู้ปราศจาก ความง่วงนอนเพียงใด ก็ตั้งสติอันนั้นไว้เพียงนั้น บันทึกทั้งหลาย กล่าวกริยาอันนี้ ว่าเป็นพรหมวิหารในพระศาสนา บุคคลที่มีเมตตา ไม่เข้าถึงทวิญญู เป็นผู้มีศีล ถึงพร้อมแล้วด้วยทัสสนะ (คือ โสดาปัตติมรรค) นำความหมกมุ่นในกามทั้งหลายออก ย่อมไม่ถึงความนอน (เกิด) ใน กรรมอีก โดยแท้ทีเดียวแล.
ติญฺชฉจรํ นิสินฺโน วา	
สขาโน วา ยาวตสฺส วิคตมิทฺโธ	
เอตํ สตฺถิ อธิญฺเชยฺย พฺรหฺมเมตํ วิหารํ อิธมาหุ	
ทิญฺชิจฺจ อนุปกมฺม สัลลา	
ทสฺสเนน สมฺปนฺโน	
กามสฺส วินยฺย เภธํ น หิ ชาตุ คพฺภสยฺยํ ปฺนเรตฺติ.	

เริ่มขันธปริตร

สพฺพาสวีสชาตํ
ทิพฺพมนุสฺสาคทํ วิย
ชนฺนาเสติ วิสํ โฆรํ

เสตฺถจาปี ปริสุตฺยํ
อาณกฺเขตฺตมฺหิ สพฺพตฺถ
สพฺพทา สพฺพปาณินํ
สพฺพโสปี นินฺวาเรติ

ปริตฺตุนตฺตมฺภณาม เห.

พระปริตรอันใด ย่อมยังพิษอัน
ร้ายแห่งงูร้ายทั้งปวง ให้ฉิบหาย
ไป จุจยวิเศษอันประกอบด้วย
มนต์ทิพย์.

อนึ่ง พระปริตรอันใด ย่อมห้าม
กันอันตรายอันเศษ, ของสัตว์
ทั้งสิ้น โดยประการทั้งปวง ใน
อาณาเขตในที่ทั้งหมด ในกาล
ทุกเมื่อ
เราทั้งหลาย จงสวดปริตรอันนั้น
เทอญ.

ขันธปริตร

วิรูปกฺเขหิ เม เมตฺตํ

เมตฺตํ เอราปเถหิ เม

ความเป็นมิตรของเรา จงมีกับ
พระยานาคทั้งหลาย สกฺลวิรูปักข
ด้วย

ความเป็นมิตรของเรา จงมีกับ
พระยานาคทั้งหลาย สกฺลเอราปถ
ด้วย

ฉพฺยาปฺตฺเตหิ เม เมตฺตํ

ความเป็นมิตรของเรา จงมีกับ
พระยานาคทั้งหลาย สกฺกุลฉฺพยา-
บุตฺรด้วย

เมตฺตํ กณฺหาโกตฺมเกหิ จ

ความเป็นมิตรของเรา จงมีกับ
พระยานาคทั้งหลาย สกฺกุลกณฺหา-
โกตฺมกะด้วย

อปาทเกหิ เม เมตฺตํ

ความเป็นมิตรของเรา จงมีกับ
สัตว์ทั้งหลาย ที่ไม่มีเท้าด้วย

เมตฺตํ ทิปาทเกหิ เม

ความเป็นมิตรของเรา จงมีกับ
สัตว์ทั้งหลาย ที่มี ๒ เท้าด้วย

จตุปฺปเทหิ เม เมตฺตํ

ความเป็นมิตรของเรา จงมีกับ
สัตว์ทั้งหลาย ที่มี ๔ เท้าด้วย

เมตฺตํ พหุปฺปเทหิ เม

ความเป็นมิตรของเรา จงมีกับ
สัตว์ทั้งหลาย ที่มีเท้ามากด้วย

มา มํ อปาทโก หีลํ

สัตว์ไม่มีเท้าอย่าเบียดเบียนเรา

มา มํ หีลํ ทิปาทโก

สัตว์ ๒ เท้าอย่าเบียดเบียนเรา

มา มํ จตุปฺปโท หีลํ

สัตว์ ๔ เท้าอย่าเบียดเบียนเรา

มา มํ หีลํ พหุปฺปโท

สัตว์มากเท้าอย่าเบียดเบียนเรา

สพฺเพ สตฺตา สพฺเพ ปาณา

ขอสรรพสัตว์มีชีวิตทั้งหลาย

สพฺเพ ภูตา จ เกวลา

ที่เกิดมาทั้งหมดจงสันติสุขด้วย

สพฺพ ภทรานิ ปสฺสณฺตุ	จงเห็นซึ่งความเจริญทั้งหลายทั้งปวงเกิด
มา กิณฺจิ ปาปมาคฺคา	โทษลามกไร ๆ อย่าได้มาถึงแล้ว แก่สัตว์เหล่านั้น
อปฺปมาโน พุทฺโธ	พระพุทฺธเจ้า ทรงพระคุณไม่มีประมาณ
อปฺปมาโน ธมฺโม	พระธรรม ทรงพระคุณไม่มีประมาณ
อปฺปมาโน สจฺจํ	พระสงฆ์ ทรงพระคุณไม่มีประมาณ
ปมาณวนฺตานิ สิริสฺสฺสํ อหิ วิจฺฉินฺทิตฺวา สตปฺตี อุณฺณนาภี สรพฺพ มูสิกา	สัตว์เลื้อยคลานทั้งหลาย คือ งู แมลงป่อง ตะเข็บ ตะขาบ แมลงมุม ตั๊กแตน หนู เหล่านี้ ล้วนมีประมาณ (ไม่มากเหมือน คุณพระรัตนตรัย)
กตา เม รกฺขา กตา เม ปรีติตา	ความรักษา อันเรากระทำแล้ว ความป้องกัน อันเรากระทำแล้ว
ปฏิกุมฺมณฺตุ กุฑานิ โสฬํ นโม ภควโต	หมู่สัตว์ทั้งหลาย จงหลีกไปเสีย เราจักกระทำการนอบน้อม แต่ พระผู้มีพระภาคเจ้าอยู่

นโม สุตตุนัน
สมมาสมพุทธาน์.

ทำการนอบน้อม แต่พระสัมมา-
สัมพุทธเจ้าทั้งหลาย ๗ พระองค์
อยู่.

เริ่มโมรปริตร

ปุเรนตมโพธิสมภาร
นิพพตฺตํ โมรโยนิยํ
เยน สวิหิตารกฺขํ
มหาสत्ตํ วเน จรา
จิรสฺสํ วายมนตฺตํ
เนว สกฺขีสุ คณฺหิตํ
พฺรหฺมมนตฺตํ อุกฺขาตํ
ปริตฺตตมมกฺกณํ เห.

พวกพรานไพร แม้พยายามอยู่ช้านานไม่อาจนั้นเที่ยว เพื่อจะจับมหาสัตว์ ผู้บังเกิดแล้วในกำเนิดแห่งนกยูง ผู้ยังโพธิสมภารให้บริบูรณ์อยู่ มีความรักษานั่นจัดแจงดีแล้ว ด้วยพระปริตรอันใดเราทั้งหลาย จงสวดปริตรอันนั้นที่พระพุทธเจ้าทรงเรียกว่า พรหมมณตร์ เทอญ.

โมรปริตร

อุทตฺตยจฺจุขฺมา เอกราชา
หริสฺสวณฺโณ ปจฺวิปฺภาโส

พระอาทิตย์ เป็นดวงตาของโลก
เป็นเอกราช มีสีเพียงดั่งสีแห่งทอง
ยังพื้นปฐพีให้สว่างอุทัยขึ้นมา

ตัม ติ นมสฺสามิ	เพราะเหตุ ^{นั้น} ข้า ^ง นอนบ้น้อม พระอาทิตย์ ^{นั้น}
หริสฺสวณฺณํ ปจฺวิปฺภาสํ	ซึ่งมี ^{สี} เพียง ^{ดั่ง} สีแห่งทอง ยัง ^{มี} ปฐพีให้ ^{สว่าง}
ตยชฺช กุตุตา วิหเรมุ ทิวสํ	ข้า ^ง ทั้งหลาย อัน ^{ว่า} ท่านปกครองแล้ว ในวัน ^{นั้น} พึง ^{อยู่} เป็นสุขตลอด ^{วัน}
เย พุราหุมนฺนา เวทกฺ สพฺพธมฺเม	พราหมณ์ ^{ทั้ง} หลายเหล่า ^{ใด} ผู้ ^{ถึง} ซึ่ง ^{เวท} ในธรรม ^{ทั้ง} ปวง
เต เม นโม	พราหมณ์ ^{ทั้ง} หลายเหล่า ^{นั้น} จง ^{รับ} ความ ^{นอบน้อม} ของข้า ^ง
เต จ มํ ปลายนฺตุ	อนึ่ง พราหมณ์ ^{ทั้ง} หลายเหล่า ^{นั้น} จง ^{รักษา} ซึ่ง ^{ข้า}
นมตฺถุ พุทฺธานํ	ความ ^{นอบน้อม} ของข้า ^ง จง ^{มี} แต่ พระพุท ^{เจ้า} ทั้งหลาย
นมตฺถุ โพธิยา	ความ ^{นอบน้อม} ของข้า ^ง จง ^{มี} แต่ พระโพธิ ^{ญาณ}
นโม วิมฺุตตานํ	ความ ^{นอบน้อม} ของข้า ^ง จง ^{มี} แต่ ท่านผู้ ^{พ้น} แล้ว ^{ทั้ง} หลาย
นโม วิมฺุตติยา	ความ ^{นอบน้อม} ของข้า ^ง จง ^{มี} แต่ วิมุตติ ^{ธรรม}

อิมํ โส ปริตํ กตฺวา

โมโร จรติ เอสนา.

อเปตยณฺจกฺขมา เอกกราชา

หริสฺสวณฺโณ ปจฺวิปฺภาโส

ตํ ตํ นมสฺสามิ

หริสฺสวณฺโณ ปจฺวิปฺภาสํ

คฺยชฺช กุตุตา วิหเรมฺ รตฺตี

เย พฺราหฺมณา เวทกฺ สพฺพพรมฺเม

เต เม นโม

เต จ มํ ปาลยนฺตุ

นมตฺถ พุทฺธานํ

นมตฺถ โพรธิยา

นกยฺงนั้นได้กระทำปริตรอันนี้แล้ว
จึงเที่ยวไปเพื่ออันแสวงหาอาหาร.
พระอาทิตย์นั้น เป็นดวงตาของโลก
เป็นเอกราช มีสีเพียงดั่งสีแห่งทอง
ยังพินปรูฟให้สว่าง ย่อมอัสตงคต
ไป

เพราะเหตุนั้น ข้าขอนอบน้อม
พระอาทิตย์นั้น
ซึ่งมีสีเพียงดั่งสีแห่งทอง ยังพิน
ปรูฟให้สว่าง
ข้าทั้งหลาย อันท่านปกครองแล้ว
ในวันนี้ พึงอยู่เป็นสุขตลอดคืน
พราหมณ์ทั้งหลายเหล่าใด ผู้ถึง
ซึ่งเวทในธรรมทั้งปวง
พราหมณ์ทั้งหลายเหล่านั้น จงรับ
ความนอบน้อมของข้า
อนึ่ง พราหมณ์ทั้งหลายเหล่านั้น
จงรักษาซึ่งข้า
ความนอบน้อมของข้า จงมีแก่
พระพุทฺธเจ้าทั้งหลาย
ความนอบน้อมของข้า จงมีแก่
พระโพธิญาณ

นโม วิมุตตานํ

ความนอบน้อมของข้า จงมีแต่

ท่านผู้พ้นแล้วทั้งหลาย

นโม วิมุตติยา

ความนอบน้อมของข้า จงมีแต่

วิมุตติธรรม

อัม โส ปริตุคฺ กตฺวา

นกยุง^๕นั้น ได้กระทำปริตรอันนี้

โมโร วาสมกปป์ยิตฺติ.

แล้ว จึงสำเร็จความอยู่แล.

เริ่มच्छัคคสูตร

ยสฺसानุสฺสรณนาปี

แม้ด้วยการระลึกถึงปริตรอันใด

อนุตฺติฏฺเฐปี ปาณินโน

สัตว์ทั้งหลายแม้ในท้องฟ้า

ปติฏฺฐมธิกจฺจนฺติ

ย่อมได้ที่พึง

ภูมิมิ วิย สพฺพทา

จุจสัตว์ในแผ่นดินในกาลทุกเมื่อ

สพฺพปทุททวชาลฺมหา

ก็ความนับสัตว์ทั้งหลาย ผู้พ้นจาก

ยถุจโจราทิสฺมวหา

ข่าย คืออุปัทวะทั้งปวง อันเกิด

กณฺนา น จ มุตฺตานํ

แก่สัตว์มีภัยและโจรเป็นต้น มิได้

มี

ปริตฺตตนตฺมกณฺม เห.

เราทั้งหลาย จงสวดปริตรอันนั้น

เทอญ.

ธัคคสูตร

เอวมเม สุตํ

เอกํ สมยํ ภควา

สาวตฺถิยํ วิหริติ

เชตวน อนาถปิณฑิกสฺส

อาราม

ตตฺร โข ภควา ภิกฺขุ

อามนฺเตสิ ภิกฺขโวติ

ภทฺตเตติ เต ภิกฺขุ

ภควโต ปจฺจสฺสโสสุ

ภควา เอตทโวจ

ภูตปุพฺพํ ภิกฺขเว

เทवासฺสสงฺคาโม

สมบุพฺพุพฺโห อโหสิ

อถ โข ภิกฺขเว สกโก

อันข้าพเจ้า (พระอนนทเถระ)

ได้เสด็จมาแล้วอย่างนี้

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคเจ้า

เสด็จประทับอยู่ที่เชตวันวิหาร

อารามของอนาถปิณฑิกเศรษฐี

ใกล้เมืองสาวัตถี

ในกาลนั้นแล พระผู้มีพระภาคเจ้า

ตรัสเรียกพระภิกษุทั้งหลายว่า ดู

ก่อนภิกษุทั้งหลาย ดั่งนี้แล้ว

พระภิกษุเหล่านั้น จึงทูลรับพระ

พุทธพจน์ ของพระผู้มีพระภาคเจ้า

ว่า พระพุทธเจ้าข้า ดั่งนี้

พระผู้มีพระภาคเจ้า จึงได้ตรัส

พระพุทฺธพจน์ว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เรื่องคิก

คำบรรพเคยมีมาแล้ว

สงครามแห่งเทพดากบ่อสุร

ได้เกิดประชิดกันแล้ว

ครั้งนั้นแล ภิกษุทั้งหลาย ท้าว

สักกเทวราช

เทวานมินโท เทว
ดาวดีเส อามนเตสิ
สเจ มาริสา เทวานัง สงฺคาม
กตานัง อุปฺปชฺชเยย ภยํ วา
ณฺมุภิตตฺตํ วา โลมหํโส วา

ผู้เป็นเจ้าแห่งพวกเทพดา เรียก
หมู่เทพดาในชั้นดาวดึงส์มาสั่งว่า
ดูก่อนท่านผู้บริสุทธิ ถ้าความ
กลัวก็ดี ความหวาดสะอุ้งก็ดี
ชนพองสยองเกล้าก็ดี พึงบังเกิด
ขึ้นแก่หมู่เทพดา ผู้ไปสู่สงคราม
ในสมัยใด

มเมว ตสฺมี สมเย
ธชฺศุคฺคํ อุลฺโลเกยฺยาถ
มมํ หิ โว ธชฺศุคฺคํ อุลฺโลกยตฺถ

ในสมัยนั้น ท่านทั้งหลายพึงแลดู
ชายธงของเรานั้นเถียว
เพราะว่า เมื่อท่านทั้งหลายแลดู
ชายธงของเราอยู่

ยมภวิสฺสตี ภยํ วา ณฺมุภิตตฺตํ
วา โลมหํโส วา

ความกลัวก็ดี ความหวาดสะอุ้ง
ก็ดี ชนพองสยองเกล้าก็ดี อันใด
จักมี

โส ปหิยฺยิสฺสตี

อันนั้นจักหายไป

โน เจ เม ธชฺศุคฺคํ อุลฺโลเกยฺยาถ

ถ้าท่านทั้งหลาย ไม่แลดูชายธง
ของเรา

อถ ปชฺาปติสฺส เทวราชสฺส
ธชฺศุคฺคํ อุลฺโลเกยฺยาถ

ทีนั้นท่านทั้งหลาย พึงแลดูชายธง
ของเทวราชชื่อปชาบดี

ปชฺาปติสฺส หิ โว เทวราชสฺส
ธชฺศุคฺคํ อุลฺโลกยตฺถ

เพราะว่า เมื่อท่านทั้งหลายแลดู
ชายธงของเทวราช ชื่อปชาบดีอยู่

ยมภูวิสฺสติ ภยํ วา นมฺภิตตฺตํ วา โลมหํโส วา	ความกลัวก็ตี ความหวาดสะทึง ก็ตี ขนพองสยองเกล้าก็ตี อันใด จักมี
โส ปหิยฺยิสฺสติ	อันนั้นจักหายไป
โน เจ ปชาปติสฺส เทวราชสฺส ธชคฺคํ อุตฺตโลเกยฺยาถ	ถ้าท่านทั้งหลาย ไม่เลศดูชายธง ของเทวราช ชื่อปชาบดี
อถ วรฺณสฺส เทวราชสฺส ธชคฺคํ อุตฺตโลเกยฺยาถ	ทีนั้น ท่านทั้งหลาย พึงเลศดูชายธง ของเทวราช ชื่อวรณ
วรฺณสฺส หิ โว เทวราชสฺส ธชคฺคํ อุตฺตโลกยตํ	เพราะว่า เมื่อท่านทั้งหลายเลศ ชายธงของเทวราช ชื่อวรณอยู่
ยมภูวิสฺสติ ภยํ วา นมฺภิตตฺตํ วา โลมหํโส วา	ความกลัวก็ตี ความหวาดสะทึง ก็ตี ขนพองสยองเกล้าก็ตี อันใด จักมี
โส ปหิยฺยิสฺสติ	อันนั้นจักหายไป
โน เจ วรฺณสฺส เทวราชสฺส ธชคฺคํ อุตฺตโลเกยฺยาถ	ถ้าท่านทั้งหลาย ไม่เลศดูชายธง ของเทวราช ชื่อวรณ
อถ อีสานสฺส เทวราชสฺส ธชคฺคํ อุตฺตโลเกยฺยาถ	ทีนั้นท่านทั้งหลาย พึงเลศดูชายธง ของเทวราช ชื่ออิสาน
อิสานสฺส หิ โว เทวราชสฺส ธชคฺคํ อุตฺตโลกยตํ	เพราะว่า เมื่อท่านทั้งหลายเลศ ชายธงของเทวราช ชื่ออิสานอยู่

ยมภวิสฺสตี ภาํ วา นมภิตตํ
วา โลมหํโส วา

ความกลัวก็ตี ความหวาดสะกั
งก็ตี ขนพองสยของเกล้าก็ตี อันไ
จก็มี

โส ปหิยฺยิสฺสตีติ

อันนั้นจักหายไป ดังนี้

ตํ โข ปน ภิกฺขเว

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็ข้อนั้นแล

สกุสฺส วา เทวานมินุสฺส

คือการแลดูชายธงของสักกเทวราช

ธชคฺคํ อุตฺตโลกยํ

ผู้เป็นเจ้าแห่งเทพตาก็ตาม

ปชาปติสฺส วา เทวราชสฺส

การแลดูชายธงของเทวราช ชื่อ

ธชคฺคํ อุตฺตโลกยํ

ปชาบดีก็ตาม

วรุณสฺส วา เทวราชสฺส

การแลดูชายธงของเทวราช ชื่อ

ธชคฺคํ อุตฺตโลกยํ

วรุณก็ตาม

อิสานสฺส วา เทวราชสฺส

การแลดูชายธงของเทวราช ชื่อ

ธชคฺคํ อุตฺตโลกยํ

อิสานก็ตาม

ยมภวิสฺสตี ภาํ วา นมภิตตํ

ความกลัวก็ตี ความหวาดสะกั

วา โลมหํโส วา

งก็ตี ขนพองสยของเกล้าก็ตี อันไ

จก็มี

โส ปหิยฺยเอตาปี โนปี ปหิยฺยเอ

อันนั้นพึงหายไปได้บ้าง ไม่หาย
บ้าง

ตํ กิสฺส เหตุ

ข้อนั้นเป็นเหตุแห่งอะไร

สกุโก หิ ภิกฺขเว เทวานมินุโท

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เหตุว่าท้าว

สักกเทวราชผู้เป็นเจ้าแห่งเทพตา

อวิตราโค อวิตโทโส อวิตโมโฮ	เรามีราคะยังไม่สิ้นไป มีโทสะยัง ไม่สิ้นไป มีโมหะยังไม่สิ้นไป
ภิกุ ฌมฺภิ อุตฺตราสี ปลาชัยิ	เธอยังเป็นผู้กลัว ยังเป็นผู้หวาด ยังเป็นผู้สะทึง ยังเป็นผู้หนี ดังนั้น คู่ก่อนภิกษุทั้งหลาย ส่วนเราแล กล่าวอย่างนี้ว่า
อหฺนฺจ โข ภิกฺขเว เอวํ วทามิ	ถ้าเมื่อท่านทั้งหลาย ไปอยู่ใน ป่าก็ตาม ไปอยู่ที่โคนต้นไม้ก็ตาม ไปอยู่ในเรือนก็ตาม
สเจ ตุมฺหากิ ภิกฺขเว อรณฺณ- คตานิ วา รุกฺขมฺูลคตานิ วา สุญฺญาคารคตานิ วา	ความกลัวก็ดี ความหวาดสะทึง ก็ดี ขนพองสยองเกล้าก็ดี พึง เกิดขึ้นในสมัยใด
อุปฺปชฺชชฺชย ภยํ วา ฌมฺภิตตฺถํ วา โลมหํโส วา	ในสมัยนั้น ท่านทั้งหลายพึงระลึก ถึงเรานั้นทีเดียวว่า แม้เพราะเหตุนี้ ๆ
มมฺว ตสฺมี สมฺเบ	พระผู้มีพระภาคเจ้านั้น
อนฺุสฺสเรยฺยาถ	เป็นผู้ไกลกิเลส เป็นผู้ควรไหว้
อิติปิ	ควรบูชา
โส ภควา	เป็นผู้รู้ชอบเอง
อรหํ	เป็นผู้บริบูรณ์แล้วด้วยวิชาและ จรรยา
สมฺมาสมฺพุทฺโธ	
วิชาจรณสมฺปนฺโน	

สุกโต	เป็นพระสุกตผู้เสด็จไปทีแล้ว
โลกวิทู	เป็นผู้ทรงรู้โลก
อนุตตโร ปุริสทมมสารถิ	เป็นผู้ฝึกบุรุษที่ควรฝึก ไม่มีผู้อื่น ยิ่งกว่า
สตถา เทวมนุสฺสานิ	เป็นศาสดาผู้สอนของเทพดา และ มนุษย์ทั้งหลาย
พทุโธ	เป็นผู้เบิกบานแล้ว
ภควาติ	เป็นผู้จำแนกกรรม ดังนี้
มมํ หิ वो ภิกฺขเว อนุสฺสرتํ	ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะว่าเมื่อ ท่านทั้งหลาย ตามระลึกถึงเราอยู่
ยมภูวิสฺสติ ภยํ वा นมฺภิตตฺตํ	ความกลัวก็ดี ความหวาดสะตั้ง
วา โลมหํโส वा	ก็ดี ขนพองสยองเกล้าก็ดี อันใด จักมี
โส ปหิยฺยิสฺสติ	อันนั้นจักหายไป
โน เจ มํ อนุสฺสเรยฺยาถ	ถ้าท่านทั้งหลายไม่ระลึกถึงเรา
อก ฐมฺมํ อนุสฺสเรยฺยาถ	ดังนี้พึงตามระลึกถึงพระธรรมว่า
สุวากฺขาโต ภควตา ฐมฺโม	พระธรรมอันพระผู้มีพระภาคเจ้า ตรัสดีแล้ว
สนฺทฺธิจฺฉิโก	เป็นของอันบุคคลพึงเห็นเอง
อกาลิโก	เป็นของไม่มีกาลเวลา
เอหิปสฺสโก	เป็นของจะร้องเรียกผู้อื่นให้มาดูได้

โอบนยโก	เป็นของอันบุคคลพึงน้อมเข้ามา ใส่ใจ
ปัจจุตัม เวทิตุโพ วิญญูหิติ	เป็นของอันวิญญูชนทั้งหลาย พึง รู้เฉพาะทั่ว ทั้งนี้
ธมฺมํ หิ โว ภิกฺขว อนุสฺสเรตฺถ	ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะว่า เมื่อท่านทั้งหลาย ตามระลึกถึง พระธรรมอยู่
ยมฺภวิสฺสตี ภยํ วา นมฺภิตฺตํ วา โลมหํโส วา	ความกลัวก็ดี ความหวาดสะทึง ก็ดี ชนพองสยองเกล้ามืด อันใด จักมี
โส ปหิยฺยิสฺสตี	อันนั้นจักหายไป
โน เจ ธมฺมํ อนุสฺสเรยฺยาถ	ถ้าท่านทั้งหลาย ไม่ระลึกถึง พระธรรม
อถ สงฺฆํ อนุสฺสเรยฺยาถ	ที่นั้นพึงตามระลึกถึงพระสงฆ์ว่า
สุปฺปนิโน ภควโต สวากสงฺโฆ	พระสงฆ์สาวก ของพระผู้มีพระ ภาคเจ้า เป็นผู้ปฏิบัติดีแล้ว
อุชฺฐปฺปนิโน ภควโต สวากสงฺโฆ	พระสงฆ์สาวก ของพระผู้มีพระ ภาคเจ้า เป็นผู้ปฏิบัติตรงแล้ว
ฉายปฺปนิโน ภควโต สวากสงฺโฆ	พระสงฆ์สาวก ของพระผู้มีพระ ภาคเจ้า เป็นผู้ปฏิบัติถูกแล้ว

สามจีปฏิปนโน ภควโต	พระสงฆ์สาวก ของพระผู้มีพระ
สาวกสงโฆ	ภาคเจ้า เป็นผู้ปฏิบัติชอบแล้ว
ยทิท	คือ
จตุตถปริสยูกานิ	คู่แห่งบุรุษทั้งหลาย ๔
อญฺช ปุริสบุคฺคลา	บุรุษบุคคตทั้งหลาย ๘
เอส ภควโต สาวกสงโฆ	นี้พระสงฆ์สาวก ของพระผู้มี
	พระภาคเจ้า
อาหุเนยฺโย	ท่านเป็นผู้ควรสักการะที่เขานำมา
	บูชา
ปาหุเนยฺโย	ท่านเป็นผู้ควรของต้อนรับ
ทกฺขิณเณยฺโย	ท่านเป็นผู้ควรทักษิณาทาน
อณฺชติกรณเณยฺโย	ท่านเป็นผู้ควรอัฐศีกรรม
อนุตฺตรํ ปุณฺณกฺเขตฺตํ	ท่านเป็นนาบุญของโลก ไม่มี
โลกสุตฺตํ	นาอื่นยิ่งกว่า ดังนี้
สงฺฆํ หิ वो ภิกฺขเว อนุตฺตรํ	ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เพราะว่า
	เมื่อท่านทั้งหลาย ระลึกถึงพระ
	สงฆ์อยู่
ยมฺภวิสฺสตี ภยํ วา นมฺภิตฺตํ	ความกลัวก็ดี ความหวาดสะท้าน
วา โลมหํโส วา	ก็ดี ขนพองสยองเกล้าก็ดี อันใด
	จักมี
โส ปหิยฺยิสฺสตี	อันนั้นจักหายไป

ตำ กิสุส เหตุ
ตถาคโค หิ ภิกขเว

อรหิ สมฺมาสมฺพุทฺโธ
วิตราคโค วิตโทโส วิตโมโห

อภิริ อจฺจนฺภิ
อนุตฺตราสี อปฺลายนีติ

อิทมวโจ ภควา

อิหิ วตฺวาน สุกโค

อถาปรี เอตทวโจ สตุถา

อรณฺเณ รุกฺขมฺมูลे वा
सुख्खलकान्नेว भिक्षुवा

อนฺนุสฺสเรถ สมฺพุทฺธํ
ภยํ ตุมฺหาก โน ลียา

ชั้นนี้เป็นเหตุแห่งอะไร

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เหตุว่าพระ
ตถาคค

เป็นพระอรหันตสัมมาสัมพุทธเจ้า
มีราคะสิ้นไปแล้ว มีโทสะสิ้นไป
แล้ว มีโมหะสิ้นไปแล้ว

เป็นผู้ไม่กลัว เป็นผู้ไม่หวาด
เป็นผู้ไม่สะดุ้ง เป็นผู้ไม่หนี ดังนั้น
แล

พระผู้มีพระภาคเจ้า ได้ตรัสพระ
พุทธพจน์^๕

พระองค์ผู้เป็นพระสุกต ครนตรัส
พระพุทธพจน์^๕แล้ว

ลำดับนั้น พระองค์ผู้เป็นพระ
ศาสดา จึงตรัสพระพุทธพจน์^๕
อีกว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เมื่อท่าน
ทั้งหลายอยู่ในป่า หรือในรุกขมूल
หรือในเรือนเปล่า

พึงระลึกถึงพระสัมพุทธ
ภัยจะไม่พึงมี แก่ท่านทั้งหลาย

โน เจ พุทธิ สเรยฺยาถ

โลกเชฏฺฐิ นราสภิ

อถ ฐมฺมิ สเรยฺยาถ

นียฺยานิกิ สุตฺตํ

โน เจ ฐมฺมิ สเรยฺยาถ

นียฺยานิกิ สุตฺตํ

อถ สจฺจํ สเรยฺยาถ

ปฺปญฺญกฺขเขตฺติ อนุตฺตรํ

เอวฺมพุทธิ สรณฺตานํ

ฐมฺมิ สจฺจญฺจ ภิกฺขโว

ภวํ วา นมฺภิตตฺตํ วา

โลมฺหํโส น เหสฺสตีติ.

ถ้าท่านทั้งหลาย ไม่ระลึกถึงพระ

พุทธ

ซึ่งเป็นใหญ่กว่าโลก ประเสริฐ

กว่านรชน

ที่นั่นพึงระลึกถึงพระธรรม

อันเป็นเครื่องนำออก ที่เราแสดงไว้ดีแล้ว

ถ้าท่านทั้งหลาย ไม่ระลึกถึง

พระธรรม

อันเป็นเครื่องนำออก ที่เราแสดงไว้ดีแล้ว

ที่นั่นพึงระลึกถึงพระสงฆ์

ซึ่งเป็นนาบุญของโลก ไม่มีนาอื่นยิ่งกว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เมื่อท่าน

ทั้งหลายมาระลึกถึงพระพุทธ พระ

ธรรม และพระสงฆ์อยู่อย่างนี้

ความกลัวก็ดี ความหวาดสะท้าน

ก็ดี ขนพองสยองเกล้าก็ดี จัก

ไม่มีแล.

เริ่มอาณานาถียปริตร

อปฺปสฺสนฺเนหิ นาดสฺส
 สาสเน สารุสมฺมเต
 อมนุสฺเสหิ จณฺเฑหิ
 สทา กิพฺพิสการิกิ
 ปรีสานญฺจตสฺสนฺ-
 มหีสาย จ กุตุคฺคิยา
 ยนฺเทสฺสิ มหาวิโร

พระพุทธรเจ้าผู้แก่วัฏฐาใหญ่ยิ่ง
 ทรงแสดงพระปริตรอันใด เพื่อ
 ความไม่เบียดเบียนกันด้วย เพื่อ
 ความคุ้มครองตนด้วย แก่บริบท
 ๔ เหล่า อันเกิดจากหมู่มนุษย์ที่
 ร้ายกาจกระทำซึ่งกรรมอันหยาบช้า
 ทุกเมื่อ ผู้มิได้เลื่อมใสในพระ
 ศาสนาของพระพุทธรเจ้า ผู้เป็นที่
 พึ่งของโลก อันสัตบุรุษสมมติว่า
 เป็นศาสนาอันดี

ปรีตุนฺตมภูณาม เม.

เราทั้งหลาย จงสวคปริตรอันนั้น
 เทอญ.

อาณานาถียปริตร

วิปสฺสิตสฺส นมตฺถ
 จกฺขมนฺตสฺส สิริมโต
 สิจิสฺสปี นมตฺถ

ความนอบน้อมแห่งข้าพเจ้า จงมี
 แก่พระวิปัสสีพุทธรเจ้า
 ผู้มีจักขุ ผู้มีสิริ
 ความนอบน้อมแห่งข้าพเจ้า จงมี
 แก่พระสิจีพุทธรเจ้า

สหพภูตานุกุมบีโน
เวสสุทตฺต นมตฺถุ

ผู้มีปกติอนุเคราะห์แก่สัตว์ทั้งปวง
ความนอบน้อมแห่งข้าพเจ้า จงมี
แต่พระเวสสุทตฺตพุทธเจ้า

นุหาคทสฺส ตปสฺสีโน
นมตฺถุ กกุสนฺธสฺส

ผู้มีกิลเลศอันล้างแล้ว ผู้มีตะปะ
ความนอบน้อมแห่งข้าพเจ้า จงมี
แต่พระกกุสนฺธพุทธเจ้า

มารเสนปฺปมทฺธิโน
โกนาคมนสฺส นมตฺถุ

ผู้ย้ายเสียซึ่งมารและเสนา
ความนอบน้อมแห่งข้าพเจ้า จงมี
แต่พระโกนาคมนพุทธเจ้า

พฺรหฺมณสฺส วุสฺมิตฺโต

ผู้มีบาปอันลอยเสียแล้ว ผู้มี
พรหมจรรย์อันอยู่จบแล้ว

กสฺสทปสฺส นมตฺถุ

ความนอบน้อมแห่งข้าพเจ้า จงมี
แต่พระกัสสปพุทธเจ้า

วิปฺปยุตฺตสฺส สหฺพธิ
องฺคิรสฺส นมตฺถุ

ผู้พ้นแล้วจากกิเลสทั้งปวง
ความนอบน้อมแห่งข้าพเจ้า จงมี
แต่พระองฺคิรพุทธเจ้า

สกุญฺปุตฺตสฺส ลีรฺมิตฺโต
โย อิมํ ธมฺมมเทสสิ

ผู้เป็นโอรสแห่งศากยราช ผู้มีสิริ
พระพุทฺธเจ้าพระองค์ใด ได้ทรง
แสดงแล้วซึ่งธรรมนี้

สหพฺพทฺฐาปณฺหนิ

เป็นเครื่องบรรเทาเสีย ซึ่งทุกข์
ทั้งปวง

เย จาปี นิพพุตา โลก

อนึ่ง พระพุทธเจ้าทั้งหลายเหล่าใด
ก็ดี ที่ดับกิเลสแล้วในโลก

ยถาภูคํ วิปสฺสึสุ
เต ชนา อปัสฺสนา

เห็นแจ้งธรรมตามเป็นจริง
พระพุทธเจ้าทั้งหลายเหล่านั้น เป็น
คนไม่มีความสงสัย

มหนฺตา วิตสารถา

ผู้ใหญ่ ผู้มีความครั่นคร้ามไป
ปราศแล้ว

หิตํ เทวมนุสฺसानํ
อํ นมสฺสนฺติ โคตมํ

เทพยดาและมนุษย์ทั้งหลาย นอบ
น้อมอยู่ ซึ่งพระพุทธเจ้าพระองค์
ใด ผู้เป็นโคตมโคตร ผู้เป็น
ประโยชน์เกื้อกูลแก่เทพดา และ
มนุษย์ทั้งหลาย

วิชาจรณสมฺปนฺนํ
มหนฺตํ วิตสารถํ

ถึงพร้อมแล้วด้วยวิชา และจรณะ
ผู้ใหญ่ ผู้มีความครั่นคร้ามไป
ปราศแล้ว

วิชาจรณสมฺปนฺนํ
พุทฺธํ วนฺทาม โคตมฺนฺติ

ข้าพเจ้าทั้งหลาย ขอนมัสการ
พระพุทธเจ้าพระองค์นั้น ผู้โคตม-
โคตร ผู้ถึงพร้อมแล้วด้วยวิชา
และจรณะ

เอเต จญฺเณ จ สมฺพุทฺธา

พระพุทธเจ้าเหล่านั้นก็ดี เหล่าอื่น
ก็ดี

อเนกสตโกฏโย

สพเพ พุทธา อสมสมา

สพเพ พุทธา มหิทธิกา

สพเพ ทสพลูเปตา

เวสารชฺชหุปาคตา

สพเพ เต ปุณฺณินฺติ

อาสณฺณจฺานมฺคฺตมํ

สีหนาทํ นทฺนเต เต

ปริสาสุ วิสารทา

พฺรหฺมจกฺกํ ปวตฺเตนฺติ

โลเก อปฺปฉฺวตฺติยํ

อุเปตา พุทฺธมฺเมหิ

อญฺจารสฺหิ นาทกา

หลายร้อยโกฏิ

พระพุทธเจ้าเหล่านั้น ทั้งหมด
เสมอกัน ไม่มีใครเหมือน

พระพุทธเจ้าเหล่านั้น ล้วนมีฤทธิ์
มาก

ล้วนประกอบแล้ว ด้วยทศพล-
ญาณ

ประกอบไปด้วยเวสารัชชญาณ

พระพุทธเจ้าเหล่านั้น ล้วนตรัสรู้
อยู่

ซึ่งอาสฐานอันอุดม

พระพุทธเจ้าเหล่านั้น เป็นผู้องอาจ
ไม่ครั่นคร้าม บันลือสีหนาทใน
บริษัททั้งหลาย

ยังพรหมจักรให้เป็นไป

อันใคร ๆ ยังไม่ให้เป็นไปแล้วใน
โลก

พระพุทธเจ้าทั้งหลายเหล่านั้น

ประกอบแล้วด้วยพุทธธรรมทั้ง
หลาย

๑๘ เป็นนายก

ทวาคติ์สลกขณูปดา
สัคคยานุพยุชณาธรา

ผู้ประกอบด้วยพระลักษณะ ๓๒
ประการ และทรงซึ่งอนุพยุชณะ
๘๐

พยุฆมปุปกาย สุปุปกา

มีพระรัศมีอันงาม ด้วยพระรัศมี
มีมณฑลข้างละวา

สพฺพ เท มุนิกุณฺธรา

พระพุทธรเจ้าเหล่านั้น ล้วนเป็น
มุนีอันประเสริฐ

พทุธา สพฺพณฺฑโน เอเต

พระพุทธรเจ้าเหล่านั้น ล้วนเป็น
พระสัมพันธุ

สพฺเพ จินฺดสวา จินา

ล้วนเป็นพระชินาสพผู้ชนะ

มหปุปกา มหาเตชรา

มีพระรัศมีมาก มีพระเดชมาก

มหาปณฺดา มหพฺพลา

มีพระปัญญามาก มีพระกำลังมาก

มหาการุณิกา ธีรา

มีพระกรุณามาก เป็นนักปราชญ์

สพฺเพสํ สฺขาวหา

นำสุขมาเพื่อสัตว์ทั้งหลายทั้งปวง

ทีปา นาคา ปติฏฺฐา จ

เป็นเกาะ เป็นที่พึ่ง และเป็นที่
อาศัย

ตาณฺหา เลณฺหา จ ปาณินิ

เป็นที่ต้านทาน และเป็นที่เร้นของ
สัตว์

กตฺติ พนฺธุ มหสฺสสา

เป็นคติ เป็นเผ่าพันธุ์ เป็นที่ยินดี
มาก

สรณา จ หิตสินโน

เป็นที่ระลึก และทรงแสงหา
ประโยชน์

สเทวกสุต โลกสุต

เพื่อสัตว์โลกกับเทวโลก

สพฺพ เอเต ปฺรายนา

พระพุทธเจ้าเหล่านั้น ล้วนเป็น
เบื้องหน้าของสัตว์

เตสํหิ สิริสา ปาเท

ข้าพเจ้า ขอวันทาพระบาทของ

วนฺทามิ ปุริสุตฺตเม

พระพุทธเจ้าทั้งหลายเหล่านั้นด้วย

วจสา มนสา เจว

เศียรเกล้า และขอวันทาพระ

วนฺทามเต ตถาคเต

พุทธเจ้าทั้งหลายเหล่านั้น ผู้เป็น

บุรุษอันอุดม ผู้เป็นตถาคต ด้วย
วาจาและใจที่เดียว

สยเน อาสเน จาน

ในที่นอนด้วย ในที่นั่งด้วย ในที่
ยืนด้วย

กมเน จาปี สพฺพทา.

แม้ในที่เดินด้วย ในกาลทุกเมื่อ.

สทา สุเขน รกฺขนฺตุ

พระพุทธเจ้าผู้กระทำความระงับ

พฺพุธา สนฺติกฺรา ตฺวํ

จงรักษาท่านด้วยสุขในกาลทุกเมื่อ

เตหิ ตฺวํ รกฺขิตฺโถ สนฺโต

ท่านผู้นั้นพระพุทธเจ้าเหล่านั้นทรง
รักษาแล้ว จงเป็นผู้ระงับ

มฺหฺมฺโต สพฺพภยเน จ

พ้นแล้วจากภัยทั้งปวง และพ้น

สพฺพโรควินมฺหฺมฺโต

แล้วจากโรคทั้งปวง

สพฺพสนฺตาปวชฺชิโต

เว้นแล้วจากความเดือดร้อนทั้ง-
ปวง

สพฺพเวรมติกฺกนฺโต

ล่วงเสียซึ่งเวรทั้งปวง

นิพฺพุโต จ ตุํ ภว

ท่านจงเป็นผู้ดับทุกข์ทั้งปวงด้วย

สพฺพหิตฺติโย วิวชฺชนฺตุ

ความจัญไรทั้งปวงจงเว้นไป

สพฺพโรโค วินสฺสตุ

โรคทั้งปวงจงนิพหายไป

มา เต ภวตฺวนฺตรายो

อันตรายอย่าได้มีแก่ท่าน

สุขํ ที่นํายโก ภว

ขอท่านจงเป็นผู้มีสุข มีอายุยืน

อภิวาทนสฺลิสฺส

ธรรมทั้งหลาย ๔ คือ อายุ วรรณะ

นิจํ วุฑฺฒาปจายโน

สุขะ พละ ย่อมเจริญแก่บุคคลมี

จตุตฺตารो ธมฺมา วุฑฺฒนฺติ

ความไหว้ต่อบุคคลผู้ควรไหว้เป็น

อายุ วรรณะ สุขํ พละ.

ปกติ ผู้อ่อนน้อมต่อบุคคลผู้เจริญ
เป็นนิตย์.

เริ่มอังคุลิมาลปริตร

ปริตฺตํ ยมฺภณนฺตสฺส

แม่น้ำลำที่นึ่งของพระองค์กุลิมาล

นินฺนินฺนุจฺจานโรหณํ

เถระ ผู้กล่าวอยู่ซึ่งพระปริตร

อุทกมฺปิ วินาสติ

อันใด ให้อันตรายทั้งปวงพินาศ

สพฺพมว ปริสฺสยํ

ไป

โสตุธินา กพฺภวฺญฺจํ
 ญจ สวธติ ตํขณ

เอรสุสฺสกุสิมมาสฺส
 โลกนาถน ภาสิตํ
 กปฺปญฺจายิ มหนตฺธํ
 ปริตฺตณตฺตมฺภณาม เห.

อนึ่ง พระปริตรอันใด ยิ่งความ
 คลอดจากกรรมให้สำเร็จ โดย
 สวัสดิ์ในขณะนั้น

ที่พระโลกนาถทรงภาษิตแก่พระ
 องค์กุสิมมาเถระ

เราทั้งหลาย จงสวดปริตรอันนั้น
 ซึ่งเป็นของทงอยู่ตลอดกาลปี และ
 มีเดชอันใหญ่ เทอญ.

อังกุสิมมาลปริตร

ยโตหิ ภคินี อริยาบ
 ชาติยา ชาโต
 นาภิชานามิ สญฺจิจ
 ปาณํ ชีวตา โวโรเปตา
 เตน สจฺเจน โสตุถิ เต

โหตุ โสตุถิ กพฺภสฺส.

ดูก่อนน้องหญิง ตั้งแต่เราเกิด
 แล้วโดยชาติอริยะ

ไม่รู้จักแกล้ง
 ปลงสัตว์มีชีพจากชีวิต
 ด้วยคำสัตย์นี้ ขอความสวัสดิ์จงมี
 แก่ท่าน

ขอความสวัสดิ์ จงมีแก่กรรมของ
 ท่าน.

โพชนังคปริตร

โพชฌงโค สติสงฆาโต
ธมฺมานํ วิจโย ตถา
วิริยมุปีติปสสทุริ

โพชฌงฺกา จ ตถาปร
สมาธูปฺภวโพชฌงฺกา
สตะเตเต สพฺพทสฺสีนา
มุนินา สมฺมทกฺขาตา
ภาวิตา พหุสลักตา

สัตว์คนตี อภินิหาร
นิพพานาย จ โพธิยา
เอเตน สจฺจวชฺเชน
โสตถิ เต โหตุ สัพพทา
เอกสฺมึ สมเย นาโถ
โมกฺขคฤदानญจ กสฺสปั
คิลานะ ทกฺขิต ทัสสา

โพธิ์แดง เก สดุด เทสย
เต จ ตํ อภินนุทิตวา
โรคา มุจจิสฺส คัมภณ
เอเตน สจจวชเชน

โพชฌงค์ ๗ ประการ คือ สติ-
สัมโพชฌงค์ ธรรมวิยสัมโพช-
ฌงค์ วิริยสัมโพชฌงค์ ปัตติสัม-
โพชฌงค์ ปัสสัทธิสัมโพชฌงค์
สมาธิสัมโพชฌงค์ อุกเบกขาสัม-
โพชฌงค์เหล่านี้ อันพระมุนีเจ้าผู้
เห็นธรรมทางสัน ^๕ ทรสไว้ชอบแล้ว
อันบุคคลมาเจริญทำให้มากแล้ว
ย่อมเป็นไปเพื่อความรู้อย่าง

เพื่อนพยาน และเพื่อความตรัสรู้
ด้วยความกล้าสัจตน

ขอความสวัสดี จงมีแก่ท่านทุกเมื่อ
ในสมัยหนึ่งพระโลกนาถเจ้า

ทอดพระเนตร พระโมกข์กลานะ
และพระกัสสปะ เป็นใช้ถึงทุกข-
เวทนาแล้ว

ทรงแสดงโพชฌงค์ ๗ ประการ
ทำนอง ๒ ก็ผลิตเพลินภาวนิตนั้น
หายโรคในขณะนั้น
ด้วยความกล้าว่าสัจจะ

โสตุถิ เต โหตุ สพุพทา	ขอความสวัสดิ์ จงมีแก่ท่านทุกเมื่อ
เอกทา ฐมมราชาปี	ครั้งหนึ่ง แม่พระธรรมราชา
เคลณณนาภิปีพิโต	อันความประชวรเบียดเบียนแล้ว
จุนทตฺเถเรน คณเณว	รับสั่งให้พระจุนทเถระ แสดง
ภณาเปตฺวาน สาทร	โพชฌงค์นั้นโดยยินดี
สมโมทิตฺวา จ อาพาธา	ก็ทรงบันเทิงพระหฤทัย หาย
ตมฺหา วุฏฺฐาสิ ชานโส	ความประชวรนั้นไปโดยฐานะ
เอเตน สจฺจวชฺเชน	ด้วยความกล่าวสัจย์นี้
โสตุถิ เต โหตุ สพุพทา	ขอความสวัสดิ์ จงมีแก่ท่านทุกเมื่อ
ปหีนา เต จ อาพาธา	ก็อาพาธทั้งหลายนั้น อันพระ
คินฺณนฺนํมปี มเหสิน	มหาฤษีทั้ง ๓ องค์ละได้แล้ว
มกุคาหตฺถิเลสา	ถึงความไม่บังเกิดเป็นธรรมดาตุจ
ปตฺตานุปฺปตฺติธมฺมต	กิเลสอันมรรคกำจัดแล้ว
เอเตน สจฺจวชฺเชน	ด้วยความกล่าวสัจย์นี้
โสตุถิ เต โหตุ สพุพทา.	ขอความสวัสดิ์ จงมีแก่ท่านทุกเมื่อ

ปกรณกถาสำหรับสวดต่อเจ็ดตำนาน

บนฺทฺนนิมิตฺติ อวมฺกฺลณฺจ	นางชั่วร้ายอันใด และอวมงคล
	อันใด
โย จามนาโป สกฺขสฺส สทฺโท	เสียงนก เป็นที่ไม่ชอบใจอันใด

ปาปคฺคโห ทุสฺสปีนํ อกนฺตํ	และบาปเคราะห์อันใด สุนินชั่ว อันไม่พอใจอันใด มีอยู่
พทุธานุภาเวน วินาสเมนตุ	ขอสิ่งเหล่านั้น จงถึงความพินาศ ไป ด้วยอำนาจพระพุทเจ้า
ยนฺทุณฺณิมิตฺตํ อวมงฺคณฺจ	ลงชั่วร้ายอันใด และอวมงคล อันใด
โย จามนาโป สกฺกณฺสฺส สทฺโห	เสียงนก เป็นที่ไม่ชอบใจอันใด
ปาปคฺคโห ทุสฺสปีนํ อกนฺตํ	และบาปเคราะห์อันใด สุนินชั่ว อันไม่พอใจอันใด มีอยู่
ธมฺมานุภาเวน วินาสเมนตุ	ขอสิ่งเหล่านั้น จงถึงความพินาศ ไป ด้วยอำนาจพระธรรมเจ้า
ยนฺทุณฺณิมิตฺตํ อวมงฺคณฺจ	ลงชั่วร้ายอันใด และอวมงคล อันใด
โย จามนาโป สกฺกณฺสฺส สทฺโห	เสียงนก เป็นที่ไม่ชอบใจอันใด
ปาปคฺคโห ทุสฺสปีนํ อกนฺตํ	และบาปเคราะห์อันใด สุนินชั่ว อันไม่พอใจอันใด มีอยู่
สงฺฆานุภาเวน วินาสเมนตุ.	ขอสิ่งเหล่านั้น จงถึงความพินาศ ไป ด้วยอำนาจพระสงฆเจ้า.

ทุกขปุตตา จ นิทุกขา
ภยปุตตา จ นิภยา
โสภปุตตา จ นิโสภา
โหนตุ สหุเพ ปาณโน
เอตดาวตา จ อมูเห
สมุภคิ ปุณณสมุภคิ
สพเพ เทวานุโมหนตุ

สพพสมุปติสทิธิยา
ทานิ ทหนตุ สทฐาย

สลิ รกษนตุ สพพทา
ภาวนาภิตา โหนตุ
กจณนตุ เทวตา กตา

สพเพ พุทฺธา พลปุตตา

ปจฺเจกานนฺจ ยิ พล
อรหนฺตานนฺจ เตเชน
รกฺขิ ฆนฺธามิ สพฺพโส.

ขอสรรพสัตว์ทั้งหลาย ที่ถึงแล้ว
ซึ่งทุกข์ จงเป็นผู้ไม่มีทุกข์ และที่
ถึงแล้วซึ่งภัย จงเป็นผู้ไม่มีภัย และ
ถึงแล้วซึ่งโรค จงเป็นผู้ไม่มีโรค
และขอเหล่าเทพเจ้าทั้งปวง จง
อนุโมทนาซึ่งบุญสมบัติ อันเรา
ทั้งหลายก่อสร้างแล้ว ด้วยเหตุ
มีประมาณเท่านั้น

เพื่ออันสำเร็จสมบัติทั้งปวง
มนุษย์ทั้งหลาย จงให้ทานด้วย
ศรัทธา

จงรักษาศีลในกาลทั้งปวง
จงเป็นผู้ยินดีแล้วในภาวนา
เทพดาทั้งหลายที่มาแล้ว เชิญ
กลับไปเกิด

พระพุทธเจ้าทั้งหลาย ล้วนทรง
พระกำลังทั้งหมด

กำลังใจแห่งพระปัจเจกพุทธเจ้า
ทั้งหลาย และแห่งพระอรหันต์
ทั้งหลายมีอยู่ ข้าพเจ้าขอฝากความ
รักษา ด้วยเดชแห่งกำลังนั้น
โดยประการทั้งปวง.

มหาการุณิกโก นาโถ

หิตาย สหุพปานิ

ปุเรตวา ปารมี สหุพา

ปตุโต สมโพธิมุตตม

เอเตน สจฺจวชฺเชน

โหตุ เต ชยมงฺกล

ผู้เป็นที่พึ่งของสัตว์ ประกอบ

แล้วด้วยพระมหากรุณา

ยังบารมีทั้งหลายทั้งปวงให้เต็ม

เพื่อประโยชน์แก่สรรพสัตว์ทั้ง

หลาย

ถึงแล้วซึ่งความตรัสรู้อันอุดม

ด้วยความกล้าสัตย์

ขอชัยมงคลจงมีแก่ท่าน.

ชยฺหโต โพธิยา มุเล

สกุยานํ นนฺทิวฑฺฒโน

เอวํ ตวํ วิชโย โหหิ

ชยสฺส ชยมงฺกล

อปราจิตปฺลลนฺเก

สีเส ปชฺวีโปกฺขเร

อภิเสก สหุพฺพหุธานํ

อภฺกตฺตปฺตฺโต ปโมหติ.

ขอท่านจงมีชัยชนะ ในมงคลพิธี

เหมือนพระจอมมุนีทรงชนะมาร

ที่โคนโพธิพฤกษ์ ถึงความเป็น

ผู้เลิศในสรรพพุทธานิเชก ทรง

ปราโมทย์อยู่บนอปราจิตบัลลังก์

อันสูง เป็นจอมมหาปฐพี ทรง

เพิ่มพูนความยินดี แก่เหล่าประยูร

ญาติศากยวงศ์ฉะนั้น เทอญ.

สุนกษัตติ์ สุนกุลิ	เวลาที่สัตว์ประพาศชอบ ชื่อว่า ฤกษ์ดี มงคลดี
สุภาตม์ สุนุจิ	สว่างดี รุ่งดี
สุขโณ สุนุติโต จ	และขณะดี กล้วยดี
สุวิณั พุรหมจาริสุ	บูชาดีแล้ว ในพรหมจารีบุคกล ทั้งหลาย
ปทกฺขิณั กายกมมัม	กายกรรม เป็นประทักษิณ ส่วน เบื้องขวา
วาจากมมัม ปทกฺขิณั	วจีกรรม เป็นประทักษิณ ส่วน เบื้องขวา
ปทกฺขิณั มโนกมมัม	มโนกรรม เป็นประทักษิณ ส่วน เบื้องขวา
ปณิธิ เต ปทกฺขิณา	ความปรารถนาของท่าน เป็น ประทักษิณ ส่วนเบื้องขวา
ปทกฺขิณานิ กตฺวาน	สัตว์ทั้งหลาย ทำกรรมอันเป็น ประทักษิณ ส่วนเบื้องขวาแล้ว
ลกฺขณตฺตฺเถ ปทกฺขิณเณ.	ย่อมได้ประโยชน์ทั้งหลาย อันเป็น ประทักษิณ ส่วนเบื้องขวา.

โส อตุลลทุโร สฺจิโต	ท่านนั้น (ชาย)	จึงเป็นผู้มี
	ประโยชน์อันได้แล้ว	ถึงแล้วซึ่ง
	ความสุข	
วิรุฬโห พุทธสาสนเ	เจริญในพระพุทธศาสนา	
อโรโค สฺจิโต โหหิ	ไม่มีโรค ถึงแล้วซึ่งความสุข	
สห สพฺเพหิ ฌาติภิ	กับด้วยญาติทั้งหลายทั้งหมด	
ธา อตุลลทุธา สฺจิตา	ท่านนั้น (หญิง)	จึงเป็นผู้มี
	ประโยชน์อันได้แล้ว	ถึงแล้วซึ่ง
	ความสุข	
วิรุฬหา พุทธสาสนเ	เจริญในพระพุทธศาสนา	
อโรกา สฺจิตา โหหิ	ไม่มีโรค ถึงแล้วซึ่งความสุข	
สห สพฺเพหิ ฌาติภิ	กับด้วยญาติทั้งหลายทั้งหมด	
เต อตุลลทุธา สฺจิตา	ท่านทั้งหลายนั้น (ทั้งชายทั้งหญิง)	จึงเป็นผู้มีประโยชน์อันได้แล้ว ถึง
	แล้วซึ่งความสุข	
วิรุฬหา พุทธสาสนเ	เจริญในพระพุทธศาสนา	
อโรกา สฺจิตา โห	ไม่มีโรค ถึงแล้วซึ่งความสุข	
สห สพฺเพหิ ฌาติภิ.	กับด้วยญาติทั้งหลายทั้งหมด.	

สกุทวา พุทธธน

เพราะทำความเคารพ พระพุทธ-
รัตนะ

โสดถิ อุตุมิ วร
หิต เทวมนุสสาน

อันเป็นทั้งโสดถิอันอุดมประเสริฐ
เป็นประโยชน์ แก่เทพดาและ
มนุษย์ทั้งหลาย

พุทธเตเชน โสตุธินา
นสฺสนตฺตปทฺทวา สพฺเพ
ทฺทฺชา วุปฺสเมนฺตฺเต

ขอสรพอุปัทวะทั้งหลาย จง
ฉิบหายไป ขอทุกข์ทั้งหลายของ
ท่านจงสงบไป โดยสวัสดิ์ ด้วย
เดชแห่งพระพุทธเจ้า

สกุทวา ธรรมธน

เพราะทำความเคารพ พระธรรม-
รัตนะ

โสดถิ อุตุมิ วร
ปริพาหุปสมน

อันเป็นทั้งโสดถิอันอุดมประเสริฐ
สำหรับระงับความกระวนกระวาย

ธรรมเตเชน โสตุธินา
นสฺสนตฺตปทฺทวา สพฺเพ
ภฺยา วุปฺสเมนฺตฺเต

ขอสรพอุปัทวะทั้งหลาย จง
ฉิบหายไป ขอภัยทั้งหลายของ
ท่านจงสงบไป โดยสวัสดิ์ ด้วย
เดชแห่งพระธรรม

สกุทวา สงฺฆธน

เพราะทำความเคารพ พระสังฆ-
รัตนะ

โสดถิ อุตุมิ วร

อันเป็นทั้งโสดถิอันอุดมประเสริฐ

อาหุเนยฺย ปาหุเนยฺย

สงฺฆเตเชน โสตุถินา
นสฺสอนุตฺตปฺปทฺวา สหฺพ
โรคา วุปฺสเมนฺตุ เต.

ควรเพื่อวัตถุอันเขานำมาบูชา ควร
เพื่อวัตถุอันเขาก้อนรับ

ขอสรรพพอบัวทะทังหลาย จง
ฉิบหายไป ขอโรคทั้งหลายของ
ท่านจงสงบไป โดยสวัสดิ์ ด้วย
เดชแห่งพระสงฆ์.

นตฺถิ เม สรณํ อญฺญํ
พฺพุโร เม สรณํ วรํ

เอเตน สจฺจวชฺเชน
โหตุ เต ขมฺมกฺลํ
นตฺถิ เม สรณํ อญฺญํ
ธมฺโม เม สรณํ วรํ

เอเตน สจฺจวชฺเชน
โหตุ เต ขมฺมกฺลํ
นตฺถิ เม สรณํ อญฺญํ
สงฺโฆ เม สรณํ วรํ

ที่พึ่งอื่นของข้าพเจ้าไม่มี
พระพุทธรเจ้าเป็นที่พึ่งอันประเสริฐ
ของข้าพเจ้า

ด้วยความกล่าวสัจย์นี้
ขอขมฺมกฺลจงมีแก่ท่าน
ที่พึ่งอื่นของข้าพเจ้าไม่มี
พระธรรมเป็นที่พึ่งอันประเสริฐ
ของข้าพเจ้า

ด้วยความกล่าวสัจย์นี้
ขอขมฺมกฺลจงมีแก่ท่าน
ที่พึ่งอื่นของข้าพเจ้าไม่มี
พระสงฆ์เป็นที่พึ่งอันประเสริฐ
ของข้าพเจ้า

เอเตน สจฺจวชฺเชน
โหตุ เต ขมมฺภคฺติ.

ด้วยความกล่าวสัจย์นี้
ขอขัยมงคลจงมีแก่ท่าน.

บงฺกิลฺลิจิ รตนํ โลก
วิขฺชติ วิวัธํ ปุณฺ
รตนํ พุทฺธสฺมํ นตฺถิ

ตสฺมา โสตุถิ ภาวนตุ เต

บงฺกิลฺลิจิ รตนํ โลก
วิขฺชติ วิวัธํ ปุณฺ
รตนํ ธมฺมสฺมํ นตฺถิ

ตสฺมา โสตุถิ ภาวนตุ เต

บงฺกิลฺลิจิ รตนํ โลก
วิขฺชติ วิวัธํ ปุณฺ
รตนํ สจฺจสฺมํ นตฺถิ

ตสฺมา โสตุถิ ภาวนตุ เต.

รัตนอันใดอันหนึ่งในโลก
มีมากมายหลายอย่าง
รัตนะนั้นเสมอด้วยพระพุทธรัตนะ
ย่อมไม่มี

เพราะเหตุนี้ ขอความสวัสดี
ทั้งหลาย จงมีแก่ท่าน

รัตนอันใดอันหนึ่งในโลก
มีมากหลายอย่าง
รัตนะนั้นเสมอด้วยพระธรรมรัตนะ
ย่อมไม่มี

เพราะเหตุนี้ ขอความสวัสดี
ทั้งหลาย จงมีแก่ท่าน

รัตนอันใดอันหนึ่งในโลก
มีมากหลายอย่าง
รัตนะนั้นเสมอด้วยพระสังฆรัตนะ
ย่อมไม่มี

เพราะเหตุนี้ ขอความสวัสดี
ทั้งหลาย จงมีแก่ท่าน

รัตนัตถยปภาววิทยาจนคาลา

อรหํ สมมาสมพุทฺธ	พระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นพระ อรหันต์
อตุตฺมํ ธรรมมขณค	ได้บรรลुธรรมอันอุดม
มหาสงฺฆํ ปโปเธสิ	ยังสงฆ์หมู่ใหญ่ ให้ตรัสรู้แล้ว
อิจฺเจตํ รตนตฺตยํ	หมาวสามแห่งรัตนะนี้อย่างนี้
พุทฺธ ธรรม สงฺโฆ จาติ	พระรัตนตรัย แม้เป็นต่างกันโดย
นานาโหนตฺตมปี วตฺตโต	วัตถุว่า “พุทฺธ ธรรม และ สงฺโฆ” ทั้งนี้
อณฺณมณฺณวโยค	แต่เป็นอย่างเดียวกันโดยเนื้อความ
เอกโกฏมฺปนตฺตโต	เพราะไม่พรากรากกันและกันได้
พุทฺธ ธรรมสฺส โพเธตา	พระพุทฺธเจ้า เป็นผู้ตรัสรู้พระ ธรรม
ธรรม สงฺเขน ธาริต	พระธรรม อันพระสงฆ์ทรงจำไว้
สงฺโฆ จ สวโก พุทฺธสฺส	พระสงฆ์ก็เป็นสาวกของพระพุทฺธ- เจ้า
อิจฺจกาพฺพุทธเมวิทํ	พระรัตนตรัยเนื่องเป็นอันเดียวกัน อย่างนี้นั่นเทียว
วิสุทฺธํ อตุตฺมํ เสฏฺฐํ	พระรัตนตรียันี้ เป็นของหมดจด
โลกสฺมี รตนตฺตยํ	อุดมประเสริฐในโลก

ลวตฺตติ ปสนฺนํ
 อตฺตโน สุทฺธิกามิํ
 สมฺมา ปฏิปชฺชนฺตานํ
 ปรมาย วิสฺสุทฺธิยา
 วิสฺสุทฺธิ สพฺพกุเลสฺหิ

โหติ ทฺวเกหิ นิพฺพุติ
 นิพฺพานํ ปรมํ สฺสอํ
 นิพฺพานํ ปรมํ สฺสํ
 เอเตน สจฺจวชฺเชน
 ลวตฺตติ โหตุ สพฺพทา
 รตนตฺตยานุกาเวน
 รตนตฺตยเตชสา
 อุตฺตทฺวณฺตรายา จ
 อุตฺตคฺคา จ สพฺพโส
 มา กทาจิ สมฺมุสฺสีสุ
 รณฺฑิํ สฺยามานเมวํ
 อโรคฺยสุขณฺเจว

คโต ทิฆายุตฺตปิ จ

ย่อมเป็นไปพร้อมเพื่อความหมด
 จตอย่างยิ่ง แก่สัตว์ทั้งหลายผู้
 เลื่อมใสแล้ว ผู้ใคร่ซึ่งความหมด
 จดแก่ตนผู้ปฏิบัติอยู่โดยชอบ
 ความหมดจตจากสรรพกิเลสทั้ง
 หลาย

ย่อมเป็นความดับจากทุกข์ทั้งหลาย
 ความดับ เป็นธรรมสูงอย่างยิ่ง
 ความดับ เป็นสุขอย่างยิ่ง
 ด้วยความกล่าวสัตย์นี้

ขอความสวัสดิ์ จงมีในกาลทั้งปวง
 ด้วยอานุภาพแห่งพระรัตนตรัย
 ด้วยเดชแห่งพระรัตนตรัย
 อุบัติและอันตรายทั้งหลายด้วย

ความข้องขัดทั้งหลาย อย่าได้พ้อง
 พานสยามรัฐนี้ ในกาลไหน ๆ
 เลย

สุขเกิดแต่ความเป็นคนไม่มีโรค
 ด้วยนั่นเทียว

แต่นั้น แม้ความเป็นผู้มีอายุยืน
 ด้วย

คพพตฺถณฺณจ สมฺปโตย

ความสมบูรณ์แห่งวัตถุทั้งหลาย
เหล่านั้นด้วย

สุขํ สพฺพตฺถ โสตฺถิ จ

ความสุขสวัสดิ ในเหตุทั้งหลาย
ทั้งปวงด้วย

ภวนตุ สมฺปตฺตุนตุ

จงมี จงเป็นไปพร้อม

สุยามานํ ฤษฺยปาณินิ

แก่พวกรัฐบาลสยามทั้งหลาย

เต จ ฤษฺยณฺจ รกฺขณตุ

ขอเหล่าเทพดา ผู้ดำรงอยู่ใน

สุยามฤษฺยิกเทวตา

สยามรัฐ อันพวกรัฐบาลสยาม

สุยามานํ ฤษฺยปาณินิ

บูชาแล้วด้วยธรรมพลี และอามิส

ธมฺมามิสฺสึ ปุชิตา

พลีทั้งหลาย จงรักษาซึ่งพวก

รัฐบาลสยามนั้นด้วย ซึ่งแว่น

แคว้นด้วย

สิทฺถมฺมตฺถุ สิทฺถมฺมตฺถุ

ขอผลแห่งจิต อันเลื่อมใสในพระ

สิทฺถมฺมตฺถุ อิทํ ผลํ

รัตนตรัยนั้น จงเป็นผลสำเร็จ

เอตฺสฺมี รตนตฺตยสฺมี

จงเป็นผลสำเร็จ จงเป็นผลสำเร็จ

สมฺปลาทณฺเจตฺโส.

เทอญ.

สุภาภิยาจนคาถา

ยํ ยํ เทวมนุสฺสฺตานํ

พระปริตรใด ๆ อันเราสวดแล้ว

มจฺจลตฺถาย ภาสิตํ

เพื่อประโยชน์แก่มงคล แห่ง

เทพดาและมนุษย์ทั้งหลาย

ตสฺส ตสฺसानุภาเวน
โหนตุ ราชกุเล สฺขํ
เย เย อารกฺษกา เทวา

ตตฺถ ตตฺถาธิวาสโน
อิมินา รมฺมทานเนน
สพฺเพ อมฺเหหิ ปุชิตา
สทา ภทฺรานิ ปสฺสนตุ

สฺวจิตา โหนตุ นิพฺภยา

อปฺปมตฺตา จ อมฺเหสุ
สพฺเพ รกฺษนตุ โน สทา

ยญฺจ โน ภาสฺมาเนหิ
กฺุสลํ ปสฺสํ พหุํ
ตนฺโน เทวานุโมทนตุ

จิรํ คิณฺณนตุ สาคตํ
เย วา ชลาพฺุชฺชชชา

ด้วยอานุภาพแห่งพระปริตรนั้น ๆ
ขอความสุขจงมีในราชสกุล
เทพเจ้าทั้งหลายใด ๆ ผู้รักษา
โดยเอื้อเฟื้อ

ผู้สืงสดีอยู่ในสถานนั้น ๆ
ทั้งหมด อันเราบูชาแล้วด้วย

ธรรมทานนั้น
เทพเจ้าทั้งหลายนั้น ๆ จงเห็นสิ่ง
อันเจริญทั้งหลายทุกเมื่อ

จงเป็นผู้ถึงซึ่งความสุข ปราศจาก
ภัยทุกเมื่อ

อนึ่ง เหล่าเทพเจ้าทั้งสิ้น จงอย่า
ประมาทแล้วในเรา รักษาเราทุก
เมื่อ

อนึ่ง กุศลอันใดมากอันเราภาษิต
อยู่ ขวนขวายแล้ว

เทพเจ้าทั้งหลาย จงอนุโมทนา
กุศลอันนั้นของเรา

จงดำรงอยู่ติดต่อกันสืบกาลนาน
อนึ่ง สัตว์ทั้งหลายใด ที่เป็นชลา-
พุชชะกำเนิดในภพกรรมมารดา และ
ที่เป็นอณฺทชะกำเนิดในฟอง

สัมสทโฆปปาติกา

และที่เป็นสังเสทชะกำเนิดในเหงื่อ
ไคล และที่เป็นอุปปาติกะกำเนิด
ลอยขึ้น

อเวรรา โหนตุ สพุเพ เต

ขอสรรพสัตว์ทั้งหลายนั้น จงเป็น
ผู้ไม่มีเวร

อนีมา นิรุพทุทวา

ไม่มีทุกข์ ไม่มีอุปัทวะ

ปลุสสนตุ อนนชฺชานิ

เห็นกรรมทั้งหลาย อันหาโทษ
มิได้

มา จ สวชฺชมาคมา

อนึ่ง กรรมอันมีโทษ อย่ามาพ้อง
พานสัตว์เหล่านั้น

จิรํ ติญฺนตุ โลกสฺมี

ขอคำสั่งสอน ของพระสัมมาสัม-
พุทธเจ้า อันแสดงมรรคาแก่สัตว์
ผู้มีโสตวิญญาณธาคู เพื่อความ
หมดจดแก่สัตว์ จงดำรงอยู่ใน
โลกสันกาลนาน

สมฺมาสมฺพุทฺธสาลนํ

ทสฺสเนนํ โสตนฺตุนํ

มกฺกํ สตฺตฺตฺวิสุทฺธิยา

ยาว พุทฺธโรติ นามมปิ

โลกเชฏฺฐสฺส สตฺตฺตฺโน

สมฺมาเทสิตธมฺมสฺส

ปวตฺตติ มเหสิโน

แม้พระนามว่า พุทธโร ดังนี้ ของ
พระศาสดาผู้ประเสริฐในโลก ผู้
มีธรรมอันแสดงแล้วโดยชอบ ผู้
แสวงหาซึ่งคุณอันใหญ่ ยังเป็น
ไปอยู่เพียงใด

ปสนุนา โหนตุ สพุเพปี
ปาณโน พุทธสาสน
สมมา ธารี ปวจณฺโต
กาเล เทโว ปวสสตุ
วฑฺฒิกาวย สตุตานํ
สมิทฺธํ เนตุ เมทนี

แม่สรพสัตัวทั้งหลาย จงเป็นผู้
เลื่อมใสแล้วในพระพุทธศาสนา
ฝนจงเพิ่มให้อุทกธาร ตกต้องใน
กาลโดยชอบ

จงนำไปซึ่งเมทนีกล ให้สำเร็จ
ประโยชน์ เพื่ออันบังเกิดความ
เจริญแก่สัตว์ทั้งหลาย

มาตา ปีตา จ อตุรชํ
นิจํ รกฺขนฺติ ปุตฺตํ

มารดาและบิดา ย่อมถนอมบุตร
น้อย อันบังเกิดในตนเป็นนิตย์
ฉันใด

เอวํ ธมฺเมน ราชานो
ปชํ รกฺขนฺตุ สพุพพา.

พระราชาทั้งหลาย จงทรงรักษา
ประชาราษฎร์โดยชอบ ในกาล
ทั้งปวงฉันนั้น.

มงคลจักรวาล

สิริธิติมติเตโชขยสิทธิ-
มหิทธิมหาคุณาปรमितปุณฺณธา-
การสุต สพฺพนุตรายนินวารณ-
สมตฺถสุต ภควโต อรหโต
สมฺมาสมพุทฺธสุต ทวคฺตีส-
มหาปฺริสทกฺขณานุภาเวน

ด้วยอานุภาพแห่งพระมหาปรีส-
ถักษณะ ๓๒ ประการ แห่งพระ
ผู้มีพระภาคเจ้าผู้อรหันต์ ผู้ตรัสรู้
แล้วเองชอบ ผู้มีบุญญาธิการอัน
กำหนดมิได้ ด้วยพระฤทธิอันใหญ่
และพระคุณอันใหญ่ อันสำเร็จ
ด้วยพระสิริพระปัญญาเครื่องทั้ง
มัน ปัญญาเครื่องรู้พระเดชและ
พระชัย ผู้สามารถในอันห้ามเสีย
ซึ่งสรรพอันตราย

อัสติยานุพยุขณานุภาเวน

ด้วยอานุภาพ แห่งพระอนุพยัญ-
ชนะ ๘๐

อญฺชุตฺตรสทฺมกฺกลานุภาเวน

ด้วยอานุภาพ แห่งมงคล ๑๐๘
ประการ

ฉพฺพนุณฺตรีสยานุภาเวน

ด้วยอานุภาพ แห่งพระรัศมี
มีพรรณ ๖ ประการ

เกตุมาลาณานุภาเวน

ด้วยอานุภาพ แห่งพระเกตุมาลา

ทสปรามิตานุภาเวน

ด้วยอานุภาพ แห่งพระบารมี ๑๐
ประการ

ทศอุปปารมิตานุภาเวน	ด้วยอานุภาพ แห่งพระอุปบารมี ๑๐ ประการ
ทศปรมัตถุปปารมิตานุภาเวน	ด้วยอานุภาพ แห่งพระปรมัตถ- บารมี ๑๐ ประการ
ศีลสมาธิปัญหานุภาเวน	ด้วยอานุภาพ แห่ง ศีล สมาธิ ปัญญา
พุทธานุภาเวน	ด้วยอานุภาพ แห่งพระพุทธฐานะ
ธรรมานุภาเวน	ด้วยอานุภาพ แห่งพระธรรมฐานะ
สงฆานุภาเวน	ด้วยอานุภาพ แห่งพระสังฆฐานะ
เตชานุภาเวน	ด้วยอานุภาพ แห่งพระเดช
อิทธิวนุภาเวน	ด้วยอานุภาพ แห่งพระฤทธิ์
พลานุภาเวน	ด้วยอานุภาพ แห่งพระกำลัง
เอวยุทธมนานุภาเวน	ด้วยอานุภาพ แห่งพระเอวยุทธม
จตุราสัทธิสหัสสมมุขานุภาเวน	ด้วยอานุภาพ แห่งพระธรรมชั้น ๘ หมื่น ๔ พัน
นวโลกุตตรมมานุภาเวน	ด้วยอานุภาพ แห่งโลกุตตรธรรม ๘ ประการ
อชฺฐชกิมกถานุภาเวน	ด้วยอานุภาพ แห่งพระอริยมรรค มีองค์ ๘ ประการ
อชฺฐสมาปตฺติยานุภาเวน	ด้วยอานุภาพ แห่งพระสมาบัติ ๘ ประการ

ฉพภิกขุณยานุภาเวน	ด้วยอานุภาพ	แห่งพระอภิญา ๖ ประการ
จตุสัจจญาณานุภาเวน	ด้วยอานุภาพ	แห่งพระญาณใน สัจจะ ๔
ทสพผลญาณานุภาเวน	ด้วยอานุภาพ	แห่งพระญาณมี กำลัง ๑๐ ประการ
สพพญญุตญาณานุภาเวน	ด้วยอานุภาพ	แห่งพระสัพพัญญุตญาณ
เมตตากุณามุทิตา- อุปกษานุภาเวน	ด้วยอานุภาพ	แห่งพระเมตตา พระกรุณา พระมุทิตา พระ อุเบกขา
สพพปริตุดานานุภาเวน	ด้วยอานุภาพ	แห่งพระปริตร ทั้งปวง
รัตนคตยสรณานุภาเวน	ด้วยอานุภาพ	แห่งอันระลึกถึง พระรัตนตรัย (ที่กล่าวมานี้)
คุยหิ สพพโรคโสกุปทุทว- ทุกขโหมนสสุปายาสปี วินสฺสนตุ	แม่เหล่าโรค โสกะ อุบัติะ ทุกข์ โหมนัส อุปายาส ทั้งปวง ของ ท่านจงสิ้นสูญไป	
สพพอนฺตราบาปี วินสฺสนตุ	แม่เหล่าอันตรายทั้งปวง	จงสิ้น สูญไป

สพฺพสงกปฺปา ตฺยหิ สมฺมุณฺณตฺ

สรรพความคำร้ทั้งหลายของท่าน
จงสำเร็จด้วยดี

ทึมายฺตา ตฺยหิ โหตุ
สวสฺสชเณน สมฺมุติโก
โหตุ สพฺพทา

ความเป็นผู้มีอายุยืน จงมีแก่ท่าน
ท่านจงเป็นผู้มีความพร้อมเพรียง
ด้วยความเป็นอยู่ สัน ๑๐๐ ปี
ทุกเมื่อ

อากาสพฺพทวนภุมิกฺคา-
มหาสมุทฺทา อารกฺขกา เทวตา

เทพเจ้าทั้งหลาย ผู้คุ้มครองสถิต
อยู่ในอากาศ และบรรพตไพโร-
สณฑ์ ภุมิสถาน แม่น้ำคงคา
มหาสมุทร

สทา ตุมฺเห อนฺรกฺขนฺตฺ.

จงตามรักษาท่านทั้งหลายทุกเมื่อ
เทอญ.

ภวตุ สพฺพมฺงคฺลํ
รฺกฺขนฺตฺ สพฺพเทวตา

ขอสรรพมงคล จงมีแก่ท่าน
ขอเหล่าเทพดาทั้งปวง จงรักษาท่าน

สพฺพพทุธานุภาเวน
สทา โสตุถิ ภาวนตฺ เต

ด้วยอานุภาพ แห่งพระพุทธรเจ้า
ขอความสวัสดิ์ทั้งหลาย จงมีแก่
ท่านทุกเมื่อ

ภวตุ สพฺพมฺงคฺลํ

ขอสรรพมงคล จงมีแก่ท่าน

รกุขนตุ สหุพเทวตา

ขอเหล่าเทพดาทั้งปวง จงรักษา
ท่าน

สพฺพธมฺมานุภาเวน

ด้วยอานุภาพ แห่งพระธรรม

สทา โสตุถิ ภาวนตุ เต

ขอความสวัสดิ์ทั้งหลาย จงมีแก่
ท่านทุกเมื่อ

ภาวตุ สหุพมฺงกลิ

ขอสรรพมงคล จงมีแก่ท่าน

รกุขนตุ สหุพเทวตา

ขอเหล่าเทพดาทั้งปวง จงรักษา
ท่าน

สพฺพสฺขมฺมานุภาเวน

ด้วยอานุภาพ แห่งพระสงฆ์

สทา โสตุถิ ภาวนตุ เต.

ขอความสวัสดิ์ทั้งหลาย จงมีแก่
ท่านทุกเมื่อ.

นกุขตุยกุขภูตานํ
ปาปคฺคหนิวารณา

ความป้องกัน บาปเคราะห์ทั้ง
หลาย แต่สำนักแห่งเหล่านักขัต
และยักษ์และภูตได้มีแล้ว

ปริตฺตสฺสานุภาเวน
หนตุวา เตสํ อุปฺทฺทเว

ด้วยอานุภาพ แห่งพระปริตร
จงกำจัดเสียซึ่งอุปัทวะทั้งหลาย แต่
สำนักแห่งนักขัต และยักษ์และ
ภูตเหล่านั้น

นภขตุยภขภูตานัน
ปาปคฤหนิวารณา

ความป้องกัน บาปเคราะห์ทั้ง
หลาย แต่สำนักแห่งเหล่านักษัตร
และยักษ์และภูตได้มีแล้ว

ปรีตตุสสถานภาเวน
หนตุวา เตสึ อุปทุทเว

ด้วยอานุภาพ แห่งพระปริตร
จงกำจัดเสียซึ่งอุปัทวะทั้งหลาย แต่
สำนักแห่งนักษัตร และยักษ์และ
ภูตเหล่านั้น

นภขตุยภขภูตานัน
ปาปคฤหนิวารณา

ความป้องกัน บาปเคราะห์ทั้ง
หลาย แต่สำนักแห่งเหล่านักษัตร
และยักษ์และภูตได้มีแล้ว

ปรีตตุสสถานภาเวน
หนตุวา เตสึ อุปทุทเว.

ด้วยอานุภาพ แห่งพระปริตร
จงกำจัดเสียซึ่งอุปัทวะทั้งหลาย แต่
สำนักแห่งนักษัตร และยักษ์และ
ภูตเหล่านั้น

จบเจ็ดตำนาน.

สิบสองตำนาน

ในตำนานหมวดนี้ มีเพิ่มเติมมากกว่าเจ็ดตำนาน ที่เหมือนกับเจ็ดตำนานก็มี ที่ต่างจากเจ็ดตำนานก็มี จะเรียงแต่ที่ต่างจากเจ็ดตำนาน ที่เหมือนกับเจ็ดตำนาน จงเปิดดูในเจ็ดตำนานที่มีแล้วระเบียบของสิบสองตำนานท่านเรียงไว้ดังนี้:-

เชิญชุมนุมเทวดา	สรรพ-ภณนุ	มีแล้ว
๑. สมณคา-สกุณโมกขทำ		ไม่มี
สกุณ-อวยมภทนต์		มีแล้ว
นโม ทสฺส-สรณํ กจฺจามิ		มีแล้ว
สมพุทฺธะ-อเสสโต		มีแล้ว
นโมการอฏฐกะ		มีแล้ว
เริ่มมงคลสูตรและมงคลสูตร		มีแล้ว
๒. เริ่มรัตนสูตร	ทอนต้น	มีแปลก
	ทอนปลาย	มีแล้ว
รัตนสูตร		มีแล้ว
เริ่มกรณียเมตตสูตรและกรณียเมตตสูตร		มีแล้ว
เริ่มขันธปริตรและขันธปริตร		มีแล้ว
๓. จัททันตปริตร		ไม่มี
เริ่มโมรปริตรและโมรปริตร		มีแล้ว
๔. เริ่มวัฏฏกปริตรและวัฏฏกปริตร		ไม่มี
เริ่มธชัคคสูตรและธชัคคสูตร		มีแล้ว

เริ่มอาณานาฎิยปริตร	มีแล้ว
๕. อาณานาฎิยปริตร	มีแปลก
เริ่มอังคฺลิมาลปริตรและอังคฺลิมาลปริตร	มีแล้ว
๖ เริ่มโพชฌกปริตร	ไม่มี
โพชฌกปริตร	มีแล้ว
๗. เริ่มอภยปริตร	ไม่มี
อภยปริตรคือ ยนฺตุนฺนิมิตฺตํ-กับ ทุกฺขปฺปตฺตา-	
สพฺเพ พุทฺธา-สพฺพโส ท่อท่าย	มีแล้ว
๘. เริ่มชยปริตร คือ มหาการุณิกโก-สุนกฺขตฺตํ-โส อตฺถลทฺโร-	
รตนํตฺตยปภาวภิยาจนกาดา	มีแล้ว
สุขาภิยาจนกาดา	มีแล้ว
มงคลจักรวาล	มีแล้ว
ภวตุ สพฺพมงคลํ กับ นกฺขตฺตยกฺขมฺมุตานํ	มีแล้ว

สิบสองตำนาน ที่ไม่มีในเจ็ดตำนาน และที่แปลกจากเจ็ดตำนาน

ดังนี้ :-

สมนฺตา จกฺกวาเพสุ
อตุรํจณนฺตุ เทวตา
สทฺธมฺมํ มุนิราชสุส
สฺสณนฺตุ สกฺกโมกฺขํ

เทพดาในรอบจักรวาลทั้งหลาย
จงมาประชุมกันในสถานที่นี้
จงฟังซึ่งสัทธรรม อันให้สววรรค์
และนิพพาน ของพระสัมมา-
สัมพุทธเจ้า ผู้เป็นเจ้าแห่งมุนี

๒. เริ่มรัตนสูตร

ปณิธานโต ปุณฺณาย
 ตถาคตสฺส ทส ปารมิโย
 ทส อูปารมิโย
 ทส ปรมตฺตูปารมิโย
 สมคัสส ปารมิโย ปุรตฺวา
 ปณฺจ มหาปริจฺจานก
 คิสุโส จริยา
 ปจฺฉิมพฺภเว คพฺภาวกฺกนฺตี
 ชาตี อภิณิกฺขมนํ ปธานจริยํ
 โพธิปฺลุลฺลเก มารวิชัย
 สพฺพพญฺญตฺตญาณปฺปฏฺิเวธํ
 ธมฺมจกฺกปฺปวตฺตณํ
 นวโลกุตฺตรธมฺเมติ
 สพฺเพปิ เม พุทฺธกฺุณ
 อวชฺชิตฺวา เวสาลิยา ติสฺสุ
 ปาการนฺตรสฺส ติยามรคฺติ
 ปริคฺตํ กโรนฺโต อายสฺมา
 อานนฺตคฺเตโร วิย การุณฺณ-
 จิตฺตํ อูปุณฺณเปตฺวา

เราทั้งหลาย จงตั้งใจอันประ-
 กอบไปด้วยความกรุณาในสัตว์
 ทั้งหลาย ทั้งพระอานนตเถระผู้มี
 อายุ พิจารณาพระพุทธรูปอัน
 หลายแม้ทั้งปางของพระตถาคต-
 เจ้า จำเดิมแต่ปรารธนาพุทธรูปี
 มา คือ บารมี ๑๐ อูปบารมี ๑๐
 ปรมัตถบารมี ๑๐ ยังบารมี ๓๐ ทัก
 นี้ให้บริบูรณ์ และมหาปริจาค ๕
 จริยา ๓ เสด็จลงสู่คัพโภทรใน
 ภพภูมิในที่สุด ประสูติ เสด็จออก
 อภิเนษกรรมณํ นำเพ็ญทุกกร-
 กิริยา ทรงชนะมาร และตรัสรู้
 พระสัพพัญญุตญาณ ณ โพธิ-
 บัลลังก์ ทรงแสดงธัมมจักกัปป-
 วัตตนสูตรนวโลกุตตรธรรม ใน
 พระองค์ทั้งนี้ แล้วทำพระปริตร
 ตลอดราตรี มี ๓ ยาม ในภายใน
 กำแพงทั้งหลาย ๓ ชั้น ในเมือง
 เวสาลี

๔. เริ่มวัฏฏกปริตร

ปุเรนตมฺโพธิสมภาร
 นิพฺพตํ วัฏฏชาตีย์
 ยสฺส เตเชน ทาวกฺกิ
 มหาสคฺคํ วิวชฺชยิ
 เณรฺสฺส สารีปุตฺตสฺส
 โลกนาถน ภาสิตํ
 กปฺปญฺจาบิ มหาเดชะ
 ปรีตุนตมฺภณาม เห.

ไฟป่าหล็กมหาสัคว์ ผู้บำเพ็ญ
 โพธิสมภาร บังเกิดในกำเนิด
 นกคุ้มไฟ ค่ายเคชแห่งพระ
 ปริตรโต
 เราทั้งหลาย จงสวทพระปริตร
 อันนั้น ซึ่งมีเศษมาก ตั้งอยู่ชั่ว
 กัลป์ ที่พระโลกนาถทรงภาษิต
 แก่พระสารีบุตรเถระ เทอญ.

วัฏฏกปริตร

อตฺถิ โลเก สัตถุโณ
 สจฺจํ โสจยฺยนุทฺทยา
 เตน สจฺเจน กาหามิ
 สจฺจกิริยมนฺตฺตรํ
 อวชฺชิตฺวา ธมฺมพลํ

คุณแห่งศีลมีอยู่ในโลก
 ความสัตย์ ความสะอาดกาย
 และความเอ็นดู มีอยู่ในโลก
 ค่ายคำสัตย์นั้น ข้าพเจ้าจักทำ
 สัจกิริยาอันเยี่ยม
 ข้าพเจ้าพิจารณา ซึ่งกำลังแห่ง
 ธรรม

สรีดวา ปุพฺพกา ชิน	และระลึกถึงพระชินเจ้าทั้งหลายใน ปางก่อน
สจฺจพลมวตฺตสย	อาศัยกำลังสัจจะ
สจฺจกิริยมกาสห	ขอทำสักจกิริยา
สนฺติ ปกฺขา อปตฺตนา	ปีกทั้งหลายของข้ามีอยู่ แต่บิน ไม่ได้
สนฺติ ปาทา อวณฺจนา	เท้าทั้งหลายของข้ามีอยู่ แต่เดิน ไม่ได้
มาตา ปิตา จ นิภูษนฺตา	มารดาและบิดาของข้า ออกไป หาอาหาร
ชาตเวท ปฏิกุม	ดูก่อนไฟป่า ขอท่านจงหลีกไป
สทฺ สจฺจ กเต มยฺห	ครั้นเมื่อสัจจะ อันเราทำแล้ว
มหาปชฺชลิโต ลีจ	เปลวไฟอันรุ่งเรืองใหญ่ หลีก
วชฺเชสิ โสฬส กรีสานิ	ไป ๑๖ กรีส พร้อมกับคำสัตย์
อุทกํ ปตฺวา ขณฺธา ลีจ	ประหนึ่งเปลวไฟอันตกถึงน้ำ
สจฺจเนน เม สโม นตฺถิ	สิ่งไรเสมอคล้ายสัจจะของเราไม่มี
เอตา เม สจฺจปารมิตี.	นี้ เป็นสัจจบารมีของเรา ดังนี้.

๕. อาณานาฎิยปริตร

วิปัสสิสส นมตุ-มหนตัม วิตสารถัม มีแล้ว

นโม เม สพุพพุธานิ	ข้าพเจ้าขอนอบน้อมแก่พระพุท-
อุปปนฺนํ มหสิํ	เจ้าทั้งหลายทั้งปวง
คณฺหฺกโร มหาวีโร	ผู้แสวงหาคุณอันใหญ่ ซึ่งได้
เมธฺกโร มหาลโส	อุปบัติแล้ว
สรณฺกโร โลกहित	คือพระรัตนังกร ผู้กล้าหาญ
ทีปฺกโร ชุตินฺธโร	พระเมธังกร ผู้มียศใหญ่
โกณฺฑลฺโย ชนปโมกุโข	พระสรณังกร ผู้แก้กมลแก่โลก
มฺกโล ปริสาลโก	พระทีปังกร ผู้ทรงไว้ซึ่งปัญญา
สุมโน สุมโน ธีโร	อันรุ่งเรือง
เรวโต รติวฑฺฒโน	พระโกณฑัญญะ ผู้เป็นประมุข
โสภิตो คุณสมฺปนฺโน	แห่งหมู่ชน
อนมทสฺสี ชนุตฺตโม	พระมังกละ ผู้เป็นบุรุษประเสริฐ
ปทุโม โลกปชฺโชโต	พระสุมนะ ผู้เป็นธีรบุรุษ มีพระ
	หทัยงาม
	พระเรวตะ ผู้เพิ่มพูนความยินดี
	พระโสภิตะ ผู้สมบุรณด้วยพระคุณ
	พระอนมทสสี ผู้อุทิศอยู่ในหมู่ชน
	พระปทุมะ ผู้ทำโลกให้สว่าง

นารโท วรสารถี
ปทุมุตโตโร สดุดตาโร

พระนารทะ ผู้เป็นสารดีประเสริฐ
พระปทุมุตตระ ผู้เป็นที่พึ่งของ
หมู่สัตว์

สุเมธ อปฺปฏิกุลโล
สุชาโต สพฺพโลกกุโร

พระสุเมธ ผู้หาบุคคลเปรียบมิได้
พระสุชาตะ ผู้เลิศกว่าสัตว์โลก
ทั้งปวง

ปิยทสฺสี นราสโก

พระปิยทสฺสี ผู้ประเสริฐกว่าหมู่
นรชน

อตุถทสฺสี การุณโก
ธมฺมทสฺสี ตโมนุโท
สิทธิคุโธ อสโม โลก

พระอตุถทสฺสี ผู้มีพระกรุณา
พระธรรมทสฺสี ผู้บรรเทา
พระสิทธิคุตะ ผู้หาบุคคลเสมอ
มิได้ในโลก

ติสฺโส จ วทํ วิโร

พระติสสะ ผู้ประเสริฐกว่านัก-
ปราชญ์ทั้งหลาย

ปุสฺโส จ วรโท พุทฺธโร

พระปุสสะพุทธเจ้า ผู้ประทาน
ธรรมอันประเสริฐ

วิปสฺสี จ อนุปโม
สิขี สพฺพหิตो สดฺดา

พระวิปสฺสี ผู้หาที่เปรียบมิได้
พระสิขี ผู้เป็นศาสดาเกื้อกูลแก่
สรรพสัตว์

เวสฺสฏฺฐ สุกฺขทายโก

พระเวสสฏฐ ผู้ประทานความสุข

กกุสนโร สตุถวาโห

พระกกุสนธะ ผู้นำสัตว์ออกจาก
กัณการคือกิเลส

โกนาคนโน รณณชโห

พระโกนาคนนะ ผู้หักเสียซึ่งข้าศึก
คือกิเลส

กสฺสโป สิริสมฺปนฺโน

พระกัสสปะ ผู้สมบรูณด้วยสิริ

โกตโม สกฺยปฺปจฺจโว.

พระโกตมะ ผู้ประเสริฐแห่งหมู่
ศากยราช.

เอเต จฉฺฉเ จ สมฺพุทฺธา-นิพฺพุโต จ ตฺวํ ภว มึแล้ว

เตสํ สจฺจน สึเลน
ชนฺติเมตฺตาพเลน จ

ด้วยสัจจะ ด้วยศีล และด้วยกำลัง
แห่งขันติ และเมตตา ของพระ
พุทธเจ้าเหล่านั้น

เตปี ตุมฺเห อนฺรกฺขณฺตุ

แม้คุณธรรมเหล่านั้น จงตาม
รักษาซึ่งท่านทั้งหลาย

อาโรเกฺยน สุเขน จ

ด้วยความเป็นผู้ไม่มีโรค ด้วย
ความสุข

ปฺรตฺถิมสฺมิ ทิสากาณ
สนฺติ ภูตา มหิทฺธิกา

กณธรรพทั้งหลายมีฤทธิ์มาก มี
อยู่ในค้ำหนักบุรพา

เตปี ตุมฺเห อนฺรกฺขณฺตุ

แม้กณธรรพเหล่านั้น จงตาม
รักษาซึ่งท่านทั้งหลาย

อาโรเกยน สุชน จ

ด้วยความเป็นผู้ไม่มีโรค และ
ด้วยความสุข

ทกฺขินสุมิ ทิสภาเก

เทพดาทั้งหลายผู้มีฤทธิ์มาก มี

สนฺติ เทวา มหิทธิกา

อยู่ในทิศทักษิณ

เตปิ ตุมฺเห อนฺรภฺชนฺตุ

แม้เทพดาเหล่านั้น จงตามรักษา
ซึ่งท่านทั้งหลาย

อาโรเกยน สุชน จ

ด้วยความเป็นผู้ไม่มีโรค และ
ด้วยความสุข

ปจฺฉิมสุมิ ทิสภาเก

นาคทั้งหลายผู้มีฤทธิ์มาก มีอยู่

สนฺติ นาคา มหิทธิกา

ในค้ำนทิศปัจจิม

เตปิ ตุมฺเห อนฺรภฺชนฺตุ

เมื่อนาคเหล่านั้น จงตามรักษา
ซึ่งท่านทั้งหลาย

อาโรเกยน สุชน จ

ด้วยความเป็นผู้ไม่มีโรค และ
ด้วยความสุข

อฺตุตฺตรสุมิ ทิสภาเก

ยักษ์ทั้งหลายผู้มีฤทธิ์มาก มีอยู่

สนฺติ ยกฺขา มหิทธิกา

ในค้ำนทิศอุดร

เตปิ ตุมฺเห อนฺรภฺชนฺตุ

แม้ยักษ์เหล่านั้น จงตามรักษา
ซึ่งท่านทั้งหลาย

อาโรเกยน สุชน จ

ด้วยความเป็นผู้ไม่มีโรค และ
ด้วยความสุข

ปฺรโมทิสํ ธรรมญฺโ

ท้าวธรรมฐ์ อยู่ประจำทิศบูรพา

ทกขิณณ วิรุพฺพโก
 ปจฺฉิเมณ วิรุพฺพโก
 กุเวโร อุตฺตรํ ทิสํ
 จตุตาโร เต มหาราชา
 โลกपालา ยสฺสสฺสโน
 เตปี ตุมฺเห อนฺนรฺกขณฺตุ

อาโรเกยน สุเขน จ

อากาเสฏฺฐา จ ภูมิสมฺภูชา
 เทวา นาคา มหิทธิกา

เตปี ตุมฺเห อนฺนรฺกขณฺตุ

อาโรเกยน สุเขน จ.

ท้าววิรุพฺพก อยู่ประจำทิศทักษิณ
 ท้าววิรุพฺพก อยู่ประจำทิศปัจจิม
 ท้าวกุเวร อยู่ประจำทิศอุดร
 มหาราชทั้ง ๔ เหล่านี้
 เป็นผู้มียศ รักษาโลก
 แม้มหาราชเหล่านี้ จงตามรักษา
 ซึ่งท่านทั้งหลาย
 ด้วยความเป็นผู้ไม่มีโรค และ
 ด้วยความสุข

เทพดาและนาคทั้งหลาย ผู้มีฤทธิ์
 มาก ซึ่งสถิตอยู่ในอากาศก็ค
 สถิตอยู่ในภาคพื้นก็ค
 แม้เทพดาและนาคเหล่านี้ จง
 ตามรักษาซึ่งท่านทั้งหลาย
 ด้วยความเป็นผู้ไม่มีโรค ด้วย
 ความสุข.

นตฺถิ เม สรณํ อณฺเฏ— มีแล้ว
 ยงฺกิลฺลิจิ รตนํ โลเก— มีแล้ว
 สกุกฺกวา พุทฺธรตนํ— มีแล้ว
 สพฺพิติโย วิวชฺชนตฺ— มีแล้ว

๖. เริ่มโพชนังคปริตร

สํสાર สํสรณานํ
 สพฺพทุกฺขวินาสเน
 สตฺตธมฺเม จ โพชนังเก
 มารเสนปฺปมฺหุทีโน
 พุชฺฌิตฺวา เขปีเม สตฺตา

ติภวามุตฺตกุตฺตมา
 อชาตี อชราพฺยาธึ
 อมตํ นิพฺภยํ คตา

เอวมาทิกุลฺลเปตํ
 อเนกกุลฺลสฺสูกหํ
 โอสถณฺจ อิมํ มนฺตํ
 โพชนังกนฺตมฺภณาม เห.

สัตว์เหล่านี้ แม่ใจ วัชรธรรม
 ทั้งหลาย ๗ นั้นแล อันเป็นองค์
 เครื่องตรัสรู้ ยังทุกข์ทั้งปวงแห่ง
 สัตว์ทั้งหลาย ผู้ท่องเที่ยวไปใน
 สงสาร ให้พินาศ ย้ายเสียได้ซึ่ง
 มารและเสนามาร

เป็นผู้สูงสุด หลุดพ้นจากไตรภพ
 สัตว์เหล่านั้น ชื่อถึงแล้วซึ่งพระ
 นิพพาน อันไม่มีชาติ ชรา พยาธิ
 มรณะ ไม่มีภัย

เราทั้งหลาย จงสวทมนต์นี้ อัน
 ชื่อว่าโพชนังคปริตร เป็นโอสถ
 แท้จริง สงเคราะห์ซึ่งคุณเป็น
 อเนก ประกอบด้วยคุณมีอย่างนี้
 เป็นต้น เทอญ.

๑. เริ่มอภยปริตร

ปุลฺลลาภี มหาตคฺขั
 วณฺณกิตฺติมหายสั
 สพฺพสत्ตฺตฺติหิตํ ชาตํ
 ตํ สุนนฺตํ อสฺสโต

อตุตฺตปฺรหิตํ ชาตํ
 ปรีตฺตนฺตมฺภณาม เห.

สาธุชนทั้งหลาย จงฟังพระปริตร
 อันจะให้ไค้ซึ่งบุญ มีเกษมहिมา
 มีคุณและเกียรติยศอันใหญ่ เป็น
 ประโยชน์แก่สัตว์ทั้งปวงโดยสิ้น
 เเชิงนั้น

เราทั้งหลาย จงสวทพระปริตร
 นั้น อันเป็นประโยชน์แก่ตนและ
 ผู้อื่น เทอญ.

๔. เริ่มขยปริตร

ขยํ เทวมนุสฺสุตานํ
 ขโย โหตุ ปฺราชีโต
 มารเสนา อภิภูกนฺตา
 สมฺมุตตา ทฺวาทสโยชนา
 ขนฺติเมตฺตาอธฺธิชานา
 วิหฺธเสตฺวาน จกฺขุมา
 ภวากฺขเว สัสนฺโต
 ทิพฺพจกฺขุ วิโสธยิ

ขอชัยชนะ จงมีแก่เทพดาและ
 มนุษย์ทั้งหลาย
 ผู้ที่แพ้แล้ว จงกลับเป็นผู้ชนะ
 พระผู้มีพระภาคเจ้าผู้มีจักขุ เมื่อ
 ยังท่องเที่ยวไปในภพน้อยใหญ่
 ทรงกำจัดมารและเสนามาร ให้
 ล่วงพ้นไป ๑๒ โยชน์ในรอบด้วย
 ขันติบารมี เมตตาบารมี และ
 อธิษฐานบารมี แล้วทรงชำระ
 ทิพยจักขุ

ปรีชาปณฺหาทีโสตุถํ
 หิตาย จ สุขาย จ
 พุทฺธกิจฺจํ วิโสเธตุวา

ปริตฺตณฺตมฺภณาม เห.

ทรงบำเพ็ญพุทฺธกิจ เพื่อประ-
 โยชนและความสุข แก่สัตว์
 ทั้งหลาย ผู้สมควรที่จะถึงความ
 สวัสดิ์เป็นอัน

เราทั้งหลาย จงสวดพระปริตร
 นั้น เทอญ.

อนุโมทนาวิธี

อนุโมทนารัมภคาถา

ยถา วาริวหา ปุรา
ปริปุเรนติ สาคร
เอวเมว อโศก ทินุน
เปตานํ อุกกปติ

อิจฺฉิตํ ปตฺถิตํ ตุมฺหํ

จิปฺปเมว สมฺมชฺชตุ
สพฺเพ ปุเรนตุ สงฺกปฺปา
จนฺโท ปณฺณรโส ยถา
มณิ โชติรโส ยถา

ห้วงน้ำที่เต็ม ย่อมยังสมุทรสาคร
ให้บริบูรณ์ได้ฉันใด
ทานที่ท่านอุทิศให้แล้วแต่โลกนี้
ย่อมสำเร็จประโยชน์ แก่ผู้ทีละ
โลกนี้ไปแล้ว ฉะนั้น

ขออริยผล ที่ท่านปรารถนาแล้ว
จงใจแล้ว

จงสำเร็จโดยฉับพลัน

ขอความดำริทั้งปวง จงเต็มที
เหมือนพระจันทร์วันเพ็ญ
เหมือนแก้วมณีอันสว่างไสว ควร
ยินดี.

สามัญญานโมทนาคาถา

สพฺพัตติโย วิชฺชชนฺตุ
 สพฺพโรโค วินสฺสตุ
 มา เต ภวตฺวนฺตรายโ
 สฺสํ ที่ฆายโก ภว
 สพฺพัตติโย วิชฺชชนฺตุ
 สพฺพโรโค วินสฺสตุ
 มา เต ภวตฺวนฺตรายโ
 สฺสํ ที่ฆายโก ภว
 สพฺพัตติโย วิชฺชชนฺตุ
 สพฺพโรโค วินสฺสตุ
 มา เต ภวตฺวนฺตรายโ
 สฺสํ ที่ฆายโก ภว
 อภิวัตฺนสฺสํ
 นิจฺจํ วุฑฺฒาปจายโน
 จตฺตาริ ธมฺมา วุฑฺฒนฺติ
 อายุ วณฺโณ สฺสํ พลํ

ความจัญไรทั้งปวง จงบําราศไป
 โรคทั้งปวง (ของท่าน) จงหาย
 อันตรายอย่ามีแก่ท่าน
 ท่านจงเป็นผู้มีความสุข มีอายุยืน
 ความจัญไรทั้งปวง จงบําราศไป
 โรคทั้งปวง (ของท่าน) จงหาย
 อันตรายอย่ามีแก่ท่าน
 ท่านจงเป็นผู้มีความสุข มีอายุยืน
 ความจัญไรทั้งปวง จงบําราศไป
 โรคทั้งปวง (ของท่าน) จงหาย
 อันตรายจงมีแก่ท่าน
 ท่านจงเป็นผู้มีความสุข มีอายุยืน
 ธรรม ๔ ประการ คือ อายุ วรรณะ
 สุขะ พละ ย่อมเจริญแก่บุคคลผู้มี
 ปกติกราบไหว มีปกติอ่อนน้อม
 ต่อผู้ใหญ่เป็นนิตย์.

มงคลจักรวาสน้อย

สพฺพพุธานุภาเวน	ด้วยอานุภาพ	แห่งพระพุทธเจ้า ทั้งปวง
สพฺพธมฺมานุภาเวน	ด้วยอานุภาพ	แห่งพระธรรม ทั้งปวง
สพฺพสงฺฆานุภาเวน	ด้วยอานุภาพ	แห่งพระสงฆ์ ทั้งปวง
พุทฺธรตน์ ธมฺมรตน์ สงฺขรตน์ คินฺนรํ รตนานํ อานุภาเวน	ด้วยอานุภาพ	แห่งรัตนะ ๓ คือ พุทฺธรัตนะ ธมฺมรัตนะ สังฆ- รัตนะ
จตุราสฺติสทสฺสธมฺมกฺขนธา- นุภาเวน	ด้วยอานุภาพ	แห่งพระธรรมชั้น ๘ หมื่น ๔ พัน
ปิฎกคฺคฺตยานุภาเวน	ด้วยอานุภาพ	แห่งพระไตรปิฎก
ชินสาวกานุภาเวน	ด้วยอานุภาพ	แห่งพระสาวกของ พระชินเจ้า
สพฺเพ เต โรคา	สรรพโรคทั้ง	หลายของท่าน
สพฺเพ เต ภัย	สรรพภัยทั้ง	หลายของท่าน
สพฺเพ เต อนฺตรายา	สรรพอันตรายทั้ง	หลายของท่าน
สพฺเพ เต อุปฺทฺทฺวา	สรรพอุปัทวะทั้ง	หลายของท่าน
สพฺเพ เต ทฺนฺนํมิตฺตา	สรรพพณิมิตรร้ายทั้ง	หลายของท่าน
สพฺเพ เต อวมงฺกลา	สรรพอวมงคลทั้ง	หลายของท่าน

วินสฺสณฺตุ	จงพินาศไป
อายุวฑฺฒโก	ความเจริญอายุ
ชนวฑฺฒโก	ความเจริญทรัพย์
สิริวฑฺฒโก	ความเจริญสิริ
ยสวฑฺฒโก	ความเจริญยศ
พลวฑฺฒโก	ความเจริญกำลัง
วณฺณวฑฺฒโก	ความเจริญวรรณะ
สุขวฑฺฒโก	ความเจริญสุข
โหตุ สพฺพทา	จงมี (แก่ท่าน) ในกาลทั้งปวง
ทุกฺขโรคฺคยา เวรา	ทุกข์โรคนัย และเวรทั้งปวง
โสกา สตฺตุ จุปฺพุทฺวา	ความโศก ศัตรู และอุปัทว ^๕ ทั้งหลาย
อนเภา อนฺตรายาปี	ทั้งอันตรายทั้งหลายเป็นอนเภา
วินสฺสณฺตุ จ เตชสา	จงพินาศไปด้วยเดช
ขยสิทฺธิ ฐนํ ลาภํ	ความชนะ ความสำเร็จ ทรัพย์ ลาภ
โสตุถิ ภาคุยํ สุขํ พลํ	ความสวัสดิ์ ความมีโชค ความ สุข กำลัง
สิริ อายุ จ วณฺโณ จ	สิริ อายุ และ วรรณะ

๑. วาฑฺฒก ทั้ง ๗ แห่งนี้ ท่านใช้เป็นคุณศัพท์ก็มี แปลว่า เป็นผู้เจริญ.

โกคำ วุฑฒี จ ยสวา

โกกะ ความเจริญ และความเป็น
ผู้มียศ

สทวสุตา จ อายุ จ
ชีวลัทธี ภวนตุ เต.

และอายุยืน ๑๐๐ ปี
และความสำเร็จกิจในความเป็นอยู่
จึงมีแก่ท่าน

ภวตุ สหุพมฺภคฺฉิ
รกุขนตุ สหุพเทวตา

ขอสรรพมงคล จึงมีแก่ท่าน
ขอเหล่าเทพดาทั้งปวง จงรักษา
ท่าน

สพฺพพุทฺธานุภาเวน

ด้วยอานุภาพ แห่งพระพุทธเจ้า
ทั้งปวง

สทา โสตุถิ ภวนตุ เต

ขอความสวัสดิ์ทั้งหลาย จึงมี
แก่ท่านทุกเมื่อ

ภวตุ สหุพมฺภคฺฉิ
รกุขนตุ สหุพเทวตา

ขอสรรพมงคล จึงมีแก่ท่าน
ขอเหล่าเทพดาทั้งปวง จงรักษา
ท่าน

สพฺพพรมฺมานุภาเวน

ด้วยอานุภาพ แห่งพระธรรม
ทั้งปวง

สทา โสตุถิ ภวนตุ เต

ขอความสวัสดิ์ทั้งหลาย จึงมี
แก่ท่านทุกเมื่อ

ภวตุ สหุพมฺภคฺฉิ

ขอสรรพมงคล จึงมีแก่ท่าน

รกุขนตุ สหุพเทวตา

ขอเหล่าเทพดาทั้งปวง จงรักษา
ท่าน

สพฺพสงฺฆานุกาเวน

ด้วยอานุภาพ แห่งพระสงฆ์ทั้งปวง

สทา โสตถี ภาวนตุ เต.

ขอความสวัสดิ์ทั้งหลายจงมีแก่ท่าน
ทุกเมื่อ.

เกณียานุโมทนาคาถา

อภิกุหุคฺคิ มุขา ขณฺณา

ยัญญ์ทั้งหลาย
เป็นหัวหน้า

มีการบูชาไฟ

สาวิตฺติ ฉนฺทโส มุขํ

สาวิตติจันทร์
ฉันทศาสตร์

เป็นประมุขแห่ง

ราชา มุขํ มนุสฺสทานิ

พระมหाराช
มนุษย์นิกร

เป็นประมุขแห่ง

นทีนํ สากโร มุขํ

สมุทรสาคร
แม่น้ำทั้งปวง

เป็นประมุขแห่ง

นภขตุตานํ มุขํ จนฺโท

ดวงจันทร์
ดาวนักษัตรฤกษ์

เป็นประมุขแห่งดวง

อาทิจฺโจ ตปตี มุขํ

ดวงอาทิตย์
ที่มีแสงร้อนทั้งหลาย

เป็นประมุขแห่งของ

จันโท

ปุณฺณมาภฺยฆมานานํ
 สงฺโฆ เว ยชตํ มุจฺ
 ภณิสฺสาม มยฺ คาลา
 กาลทานปฺปทีปิกํ }
 วิหารทานปฺปทีปิกํ }
 เอตา สุนนฺตุ สกฺกจฺ
 ทายกา ปุณฺณกามิโน.

สงฆ์ย่อมเป็นประมุข แห่งทายก
 หวังบุญบำเพ็ญทาน ฉะนั้น
 เราจักกล่าวคาถา
 แสดงอานิสงส์การให้ตามกาลิ }
 แสดงอานิสงส์การให้ที่อยู่ }
 ขอทายกทั้งหลาย ผู้ต้องการบุญ
 จงตั้งใจฟังคาถาเหล่านี้เถิด.

กาลทานสูตรคาถา

กาลเ ททฺหติ สปฺณฺดา
 วทณฺญ วิตมฺจุรรา
 กาเลน ทินฺนํ อริยสฺ
 อชฺชุตฺส ตาทิสฺ
 วิปฺปสนฺนมนฺนา ตสฺส
 วิปฺปลา โหติ ทกฺขิณา

ทายกทั้งหลายเหล่าใด เป็นผู้
 บัญญา มีปกติรู้จักกำหนด ปราศ-
 จากตระหนี่ มีใจเลื่อมใสแล้วใน
 พระอริยเจ้าทั้งหลาย ซึ่งเป็นผู้
 ตรงก่งที่ บริจาคทานทำให้เป็น
 ของที่ตนถวายโดยกาลนิยม ใน
 กาลสมัย ทักขิณาของทายกนั้น
 เป็นสมบัติมีผลไพศาล

เข ตตถ อนุโมทนติ
เวยุขาวจํ กรอนติ วา

ชนทั้งหลายเหล่าใด อนุโมทนา
หรือช่วยทำการชวนชวายเป็นทาน
นั้น

น เตน ทกฺขิณา โอนา

ทักษิณาทานของเขามีได้บกพร่อง
ไปด้วยเหตุนี้

เตปี ปุณฺณสฺส ภากิโน

ชนทั้งหลายแม้เหล่านั้น ย่อมเป็น
ผู้มีส่วนแห่งบุญนี้ด้วย

ตสฺมา ทเท อปฺปฏิวานจิตฺโต
ยตฺถ ทินฺนํ มหปฺพลํ

เหตุนี้ ทายกควรเป็นผู้มีจิต
ไม่ทอดทิ้ง ให้ในทีใดมีผลมาก
ควรให้ในที่นั้น

ปุณฺณานิ ปฺรโลกสฺมี
ปติฏฺฐา โหนติ ปาณินฺนติ.

บุญย่อมเป็นที่พึ่งอาศัยของสัตว์
ทั้งหลายในโลกหน้า ฉะนั้น.

วิหารทานคณา

สํ ตํ อญฺหํ ปฏฺิหนฺติ
ตโต วาพฺมิกานิ จ
สิริสเป จ มกเส
สิสิเร จาปี วุญฺชิโย
ตโต วาตาตโป โฆโร

เสนาสนะย่อมป้องกันเย็นร้อน
และเนื้อร้าย
งูและยุง
ฝนที่ตกลงในสิริรุก
แต่นั้นลมและแดดอันกล้า

สณฺหาโต ปณฺหณฺณติ

เลณฺคฺคณฺจ สุขฺคณฺจ

ณฺยาบิํ จ วิปสฺสิตํ

วิหารทานํ สงฺขสฺส

อภฺคํ พุทฺเธหิ วนฺณิตํ

ตสฺมา หิ ปณฺหิโต โปโส

สมฺปสฺสํ อคฺคณฺตฺตโน

วิหารเ การเย รณฺเม

วาสเยคฺค พหุสฺสฺสฺส

เตสํ อนฺนณฺจ ปานณฺจ

วคฺคเสนาสนานิ จ

ทเทยฺย อชฺชฏเตสฺ

วิปฺปสฺสนนฺ เจตสา

เต ตสฺส ธมฺมํ เทเสนฺติ

สพฺพทฺฤชาปฺนุหนิ

ยํ โส ธมฺมมิชฺฌณาย

ปรินิพฺพาตฺยนาสวอติ.

เกิดขึ้นแล้ว ย่อมบรรเทาไป

การถวายเป็นการแก้แค้น เพื่อ

เร้นอยู่ เพื่อความสุข เพื่อ

เพ่งพิจารณา และเพื่อเห็นแจ้ง

พระพุทธรเจ้าทรงสรรเสริญว่าเป็น

ทานเลิศ

เพราะเหตุนี้แล บุรุษบัณฑิต

เมื่อเล็งเห็นประโยชน์ตน

จึงสร้างวิหารอันรื่นรมย์

ให้ภิกษุทั้งหลาย ผู้เป็นพหูสูต

อยู่เถิด

อนึ่ง พึงถวายข้าวน้ำผ้าเสนาสนะ

แก่ท่านเหล่านั้น ด้วยน้ำใจอัน

เลื่อมใสในท่านผู้ซื่อตรง

เขารู้ธรรมอันใดในโลกนี้แล้ว จะ

เป็นผู้ไม่มีอาสวะปรินิพพาน ท่าน

ย่อมแสดงธรรมนั้น อันเป็นเครื่อง

บรรเทาทุกข์ทั้งปวงแก่เขา ดังนี้แล.

เทวดาทิสสทักขิณานุโมทนา

ยสฺมี ปเทส กปเปติ
 วาสํ ปณฺทิตฺตชาติโย
 สลฺวณฺเตตฺถ โกเชตฺวา
 สณฺณเต พุรฺหมจาริโน

ยา ตตฺถ เทวตา อสฺสิ
 ตาสํ ทกฺขิณมาทิส

ตา ปุชิตา ปุชยนฺติ

มานิดา มานยนฺติ นํ
 ตโต นํ อนุกมฺปนฺติ
 มาตา ปุตฺตํ โอรัส

เทวดานุกมฺปิโต โปโส

สทา ภทฺรานิ ปสฺสตี.

บัณฑิตชาติ สำเร็จการอยู่ใน
 ประเทศสถานที่ใด

พึงเชิฐเกล้าท่านที่มีศีลสำรวม
 ระวัง ประพฤติพรหมจรรย์เลี้ยง
 คุ้มกันในที่นั้น

เทพดาเหล่าใด มีในที่นั้น
 ควรอุทิศทักษิณาทานเพื่อเทพดา
 เหล่านั้นด้วย

เทพดาที่ได้บูชาแล้ว ท่านย่อม
 บูชาบ้าง

ที่ได้นับถือแล้ว ย่อมนับถือบ้าง
 เท่านั้น ท่านย่อมอนุเคราะห์เขา
 ประหนึ่งมารดาอนุเคราะห์บุตรผู้
 เกิดจากอก

บุรุษได้อาศัยเทพดาอนุเคราะห์
 แล้ว

ย่อมเห็นกิจการอันเจริญทุกเมื่อ.

ยานิธ ภูตานิ สماعيل	หมู่ภูตเหล่าใด เป็นเจ้าถิ่นก็ดี
ภุมมานิ วา ยานิว อนตลิกเข	เหล่าใด สถิตแล้วในอากาศก็ดี
	ซึ่งมาประชุมกันแล้วในที่นี้
สพฺเพว ภูตา สุมณา ภวนตุ	ขอหมู่ภูตเหล่านั้น ทั้งหมดทเถียว
	จงเป็นผู้มีจิตโสมนัส
อโณปี สกฺกจฺจ สฺสณฺนตุ ภาสิตํ	อนึ่ง จงฟังภาษิตโดยเคารพ
สุภาสิตํ กิณฺณจีวี โว ภณฺเม	เราจะกล่าวสุภาษิต แม้บาง
	ประการแก่ท่านทั้งหลาย
ปฺปญฺเญ สตุปฺปาทกโร อปาปี	ไม่เป็นบาป เป็นเครื่องทำความ
	เตือนสติในบุญ
ธมฺมูปเทสิ อนุการณานิ	เป็นอุบายเครื่องแนะนำอันชอบ
	ธรรม ของบุคคลผู้ทำตามทั้ง
	หลาย
คสฺสฺมา หิ ภูตานิ สเมนฺตุ สพฺเพ	เพราะเหตุนี้แหละ หมู่ภูตทั้งปวง
	จงพึงเกิด
เมตฺตํ กโรถ มานุสฺสียา ปชาย	ท่านทั้งหลาย จงทำไมตรีจิต
	ในหมู่มนุษยชาติ
ภูเตสุ พาวุหํ กตภตฺติกาย	ผู้ภักดีอันทำแล้วมันในหมู่ภูต
ทิวา จ รตฺโต จ หรฺนฺติ เย พลี	มนุษย์ทั้งหลายเหล่าใด ย่อมนำทำ
	พลีกรรม ในกลางวันและกลางคืน

ปจฺโจปการํ อภิกงฺขมานา	มุ่งหวังอยู่ซึ่งความอุทหนุนตอบ แทน
เต โข มนุสฺสา ตนกานุกาเว	มนุษย์ทั้งหลายเหล่านั้นแล เป็น ผู้มีอำนาจน้อย
ภูตา วิเสสณ มหิทธิกา จ	ส่วนภูตทั้งหลาย เป็นผู้มฤต มากโดยแปลกกัน
อทิสฺสมานา มนุเชหิ ฉาตา	เป็นพวกอทิสฺสมานกาย ที่มีมนุษย์ ทั้งหลายรู้จัก
คสฺมา หิ เน รกฺษถ	เพราะเหตุนี้แล ท่านทั้งหลายจง เป็นผู้ไม่ประมาท รักษามนุษย์ เหล่านั้นเถิด.
อปฺปมตฺตา.	

ปริตตกรณปาฐ

ยาวตา สตุตา	สัตว์ทั้งหลายมีประมาณเท่าใด
อปทา วา ทวิปทา วา	ไม่มีเท่าก็ดี มี ๒ เท่าก็ดี
จตุปฺปทา วา พหุปฺปทา วา	มี ๔ เท่าก็ดี มีมากเท่าก็ดี
รูปิโน วา อรูปิโน วา	มีรูปก็ดี ไม่มีรูปก็ดี
สณฺณิโน วา อสณฺณิโน วา	มีสณฺณากัฏฐิ ไม่มีสณฺณากัฏฐิ
เนวสณฺณินาสณฺณิโน วา	มีสณฺณากาหมิได้ และไม่มีสณฺณากา หมิได้ก็ดี

ตถาคโต เตสํ อकुคมกุขาเยติ
อรหํ สมฺมาสมฺพุทฺโธ

พระตถาคตอรหันตสัมมาสัมพุทธ-
เจ้า ปรากฏว่าเลิศกว่าสัตว์ทั้ง-
หลายเหล่านั้น

เย โข พุทฺเธ ปสนฺนา

ผู้ใดแล เลื่อมใสแล้วในพระ
พุทธเจ้า

อกุเเต เต ปสนฺนา

ผู้นั้น ชื่อว่าเลื่อมใสแล้วในท่าน
ผู้เลิศ

อกุเเต โข ปน ปสนฺนํ

ก็แลวิบากที่เลิศ ย่อมมีแก่ผู้ที่

อกุโโค วิปาโก

เลื่อมใสในท่านผู้เลิศ

ยงฺกิญฺจิ วิตุตํ อิท วา หุํ วา

ทรัพย์สินเครื่องปลื้มใจอันใดอันหนึ่ง

ในโลกนี้ก็ดี ในโลกอื่นก็ดี

สกุเณสุ วา ยํ รตนํ ปณีตํ

รัตนะอันใด อันประณีตในสววรรค
ก็ดี

น โน สมํ อตุถิ ตถาคเตน

วัตถุนี้อันเสมอกัวยพระตถาคต-
เจ้า ย่อมไม่มี

อิทฺมปิ พุทฺเธ รตนํ ปณีตํ

แม้อันนี้ เป็นรัตนะอันประณีตใน
พระพุทธเจ้า

เอเตน สจฺเจน สุตตุถิ โหตุ.

ด้วยคำสัตย์นี้ ขอความสวัสดี
จงมี.

ยาวตา ธมฺมา

ธรรมทั้งหลายมีประมาณเท่าใด

สงฺขตา วา อสงฺขตา วา

เป็นสังขตะก็ดี เป็นอสังขตะก็ดี

วิราโค เตส อคฺคมกฺขายติ

วิราคะธรรม ปรากฏว่าเลิกว่า

ธรรมทั้งหลายเหล่านั้น

ยทิทํ

คือ

มทนินฺมมฺทโน

ธรรมยังความมัวเมาให้สร้าง

ปีปาสวินโย

ธรรมอันนำความอยากออก

อาลยสมฺภวาทิ

ความถอนขึ้นด้วยดีซึ่งอาลัย

วฏฺฐุปจฺเจโท

ความเข้าไปติดเสียซึ่งวัฏฏะ

ตณฺหกฺขโย

ความสั่นแห่งตัณหา

วิราโค

ความหมดราคะ

นิโรธ

ความดับ

นิพฺพานํ

นิพพาน

เย โข วิราคะมฺเม ปสฺสนนา

ผู้ใดแล เลื่อมใสแล้วในวิราคะ-
ธรรม

อฺกุเเต เต ปสฺสนนา

ผู้นั้น ชื่อว่าเลื่อมใสแล้วในธรรม
ที่เลิศ

อฺกุเเต โข ปน ปสฺสนนํ

ก็แลวิบากที่เลิศ ย่อมมีแก่ผู้ที่

อฺกุโถ วิปาโก

เลื่อมใสแล้วในธรรมที่เลิศ

ขยํ วิราคํ อมตํ ปณฺธีตํ

พระศากยมุนีเจ้า มีพระเหตุที่ยัง

ยทชฺชคฺคา สกฺขมฺขุนี สมหาหิโต

มัน ได้บรรลุนิพพานอันใดเป็นที่สัน

ไปแห่งกิเลส เป็นธรรมอันไม่

ม้วยมรณ เป็นธรรมอันประณีต

น เตน ธมฺเมน สมฺคฺติ กิณฺจิ	สิ่งใดสิ่งหนึ่งเสมอด้วยพระธรรม นั้นย่อมไม่มี
อิทฺมปิ ธมฺเม รตนํ ปณฺโฑ	แม้ฉันนี้ เป็นรัตนอันประเสริฐใน พระธรรม
เอเตน สจฺเจน สฺวคฺติ โหตุ.	ด้วยคำสัจนี้ ขอความสวัสดิ จงมี.
ยวตา ธมฺมา สงฺขตา	ธรรมทั้งหลาย ที่เป็นสังขตะมี ประมาณเท่าใด
อริโย อฏฺฐงฺกโก มกฺโก	ทางมีองค์ ๘ เครื่องไปจากข้าศึก คือกิเลส
เตสํ อคฺคมกฺขายติ	ปรากฏว่าเล็ดกว่าสังขตธรรมทั้ง หลายเหล่านั้น
เสยฺยถิ	ทางนั้นอย่างไร
(๑) สมฺมาทิฏฺฐิ	ปัญญาอันเห็นชอบ
(๒) สมฺมาสงฺกปโป	ความดำริชอบ
(๓) สมฺมาวาจา	วาจาชอบ
(๔) สมฺมากมฺมุนโต	การงานชอบ
(๕) สมฺมาอาชีโว	ความเลี้ยงชีวิตชอบ
(๖) สมฺมาวายาโม	ความเพียรชอบ
(๗) สมฺมาสติ	ความระลึกชอบ
(๘) สมฺมาสมาธิ	ความตั้งจิตชอบ

เย โข อริยมกุชฌมเม ปสนนา	ผู้ใดแลเลื่อมใสแล้วในอริยมรรค- ธรรม
อกุเค เต ปสนนา	ผู้นั้น ชื่อว่าเลื่อมใสแล้วในธรรม ที่เลิศ
อกุเค โข ปน ปสนนानิ อกุโค วิปาโก	ก็แลวิบากที่เลิศ ย่อมมีแก่ผู้ เลื่อมใสแล้วในธรรมที่เลิศ
ขมพุทธเสฏโฐ ปรีวณณียี สัจ	พระพุทธเจ้าผู้ประเสริฐ ทรง สรรเสริญแล้วซึ่งสมาธิอันใดว่า เป็นธรรมอันสะอาด
สมาธิมานนุตริกณฺณมาหุ	บัณฑิตทั้งหลาย กล่าวแล้วซึ่ง สมาธิอันใด ว่าเป็นอนันตริกะให้ ผลโดยลำดับ
สมาธินา เตน สโม น วิชฺชติ	สมาธิอื่นเสมอด้วยสมาธินั้นย่อม ไม่มี
อิทมปิ ธมฺเม รตนํ ปณิฑิ	แม้อันนี้ เป็นรัตนะอันประณีตใน พระธรรม
เอเตน สจฺเจน สุวตฺติ โหตุ.	ด้วยคำสัตย์นี้ ขอความสวัสดิ์จึงมี.
ยาวตา สงฺฆา วา คณา วา	หมู่ก็ดี พวกก็ดี มีประมาณเท่าใด
ตถาคตสาวกสงฺโฆ	สงฆ์สาวกของพระตถาคตเจ้า
เตสํ อกุคมกฺขายติ	ปรากฏว่าเลิศกว่าหมู่ และพวก เหล่านั้น

ยทิทำ	คือ
จตุตถา ปุริสยุกานิ	หมู่แห่งบุรุษทั้งหลาย ๔
อณฺฐ ปุริสปุคฺคลา	บุรุษบุคคตทั้งหลาย ๘
เย โข สงฺฆะ ปสนฺนา	ผู้ใดแล เลื่อมใสแล้วในสงฆ์
อกุเ เท ปสนฺนา	ผู้นั้น ชื่อว่าเลื่อมใสแล้วในสงฆ์ ที่เลิศ
อกุเ โข ปน ปสนฺนานิ	ก็แลวิบากที่เลิศ ย่อมมีแก่ผู้ที่
อกุโ วิปาโก	เลื่อมใสแล้วในสงฆ์ที่เลิศ
เย ปุคฺคลา อณฺฐ สत्ถํ ปสฺสฺวา	บุคคตทั้งหลายเหล่าใด ๘ พวก
จตุตถา เอตานิ ยุกานิ โหนฺติ.	๔ หมู่ อันสัตบุรุษทั้งหลาย สรรเสริญแล้ว
เต ทกฺขิณฺณยุยา สุกตสฺส	บุคคตทั้งหลายเหล่านั้น เป็น
สวากา	สวากของพระสุกต กวระแก่
เอเตสุ ทินฺนานิ มหปุผลานิ	ทักษิณาทาน
อิทฺมปิ สงฺฆะ รตนํ ปณฺีตํ	ทานทั้งหลาย อันบุคคตถวายแล้ว ในท่านเหล่านั้น ย่อมเป็นของมี ผลมาก
เอเตน สจฺเจน สุตฺตํ โหตุ.	แม้อันนี้ เป็นรัตนะอันประณีตใน พระสงฆ์
	ด้วยคำสัตย์นี้ ขอความสวัสดิ์จึงมี.

เย สุปฺปยุตฺตา มนสา ทพฺพเห
นิกฺกามีโน โคตมฺมตฺตมฺมहि

พระอริยบุคคลทั้งหลายเหล่าใด
ในศาสนาพระโคตมเจ้า ประกอบ
ดีแล้ว มีใจมั่นคง มีความใคร่
ออกไปแล้ว

เต ปตฺติปตฺตา อมตํ วิชฺชเห

พระอริยบุคคลทั้งหลายเหล่านั้น
ถึงแล้วซึ่งพระอรหัตผลที่ควรถึง
หยั่งเข้าสู่พระนิพพาน

ลทฺธา มฺธา นิพฺพุตฺติ ภูณฺชมานา

ได้ซึ่งความดับกิเลสโดยเปล่า ๆ
ไม่ต้องซื้อ แล้วเสวยผลอยู่

อิทฺมปิ สงฺฆเ รตนํ ปณฺธิตํ

แม้ฉันนี้ เป็นรัตนอันประณีตใน
พระสงฆ์

เอเตน สขฺเขน สุวตฺติ โหตุ.
จันฺถํ ปฺราณํ นวํ นตฺติ สมฺภวํ

ด้วยคำสัจอัน ขอความสวัสดิ์จึงมี.
กรรมเก่า ของพระอริยบุคคล
เหล่าใดสิ้นแล้ว กรรมใหม่อัน
เป็นเหตุเกิดย่อมไม่มี

วิรตฺตจิตฺตาตฺติเก ภาวสุมี

พระอริยบุคคลเหล่าใด มีจิตอัน
หน่ายแล้วในภพต่อไป

เต จันเฬิชา อวิรุฬฺหิณฺนทา

พระอริยบุคคลเหล่านั้น มีพิษอัน
สิ้นไปแล้ว มีความพอใจอกไม่
ได้แล้ว

นิพฺพนฺติ ชีรา ยถา ยมฺปทีโป	เป็นผู้มีปัญญา ย่อมปรีณิพพาน
	เหมือนอนประทีปดับไปฉะนั้น
อิทฺมปิ สงฺฆเ รตนํ ปณฺีตํ	แม้อันนี้ เป็นรัตนะอันประณีตใน
	พระสงฆ์
เอเตน สงฺฆเณ สฺวคฺคิ โหตุ.	ด้วยคำสัตย์นี้ ขอความสวัสดิ์จงมี.

อัครปัสสาทสุตตคาถา

อกฺกโต เว ปสฺนฺนํ	เมื่อบุคคลรู้จักธรรมอันเลิศเลี่ยม
อกฺกํ ธมฺมํ วิชานตํ	ใสแล้วโดยความเป็นของเลิศ
อกฺเก พุทฺธเ ปสฺนฺนํ	เลี่ยมใสแล้วในพระพุทธรเจ้าผู้เลิศ
ทกฺขิณฺเอยเ อนุตฺตรเ	ซึ่งเป็นทักษิณเอยบุคคลอันเยี่ยม
	ยอด
อกฺเก ธมฺเม ปสฺนฺนํ	เลี่ยมใสแล้วในพระธรรมอันเลิศ
วิราฎฺฐปสฺเม สุขเ	ซึ่งเป็นธรรมปราศจากราคะ และ
	สงบระงับเป็นสุข
อกฺเก สงฺฆเ ปสฺนฺนํ	เลี่ยมใสแล้วในพระสงฆ์ผู้เลิศ
ปฺญฺณกุชฺเชตฺเต อนุตฺตรเ	ซึ่งเป็นบุญเขตอย่างยอด
อกฺกสฺมิ ทานํ ททตํ	ถวายทานในท่านผู้เลิศนั้น
อกฺกํ ปฺญฺณํ ปวทฺตมฺติ	บุญที่เลิศก็ย่อมเจริญ
อกฺกํ อายุ จ วณฺโณ จ	อายุ วรรณะ ที่เลิศ

ยโส กิตติ สุขํ พลํ

อภุคฺคฺสฺส ทาทา เมธวี
อภุคฺคฺรมฺมสฺมาหิโต

เทวภูโต มนุสฺสโต วา

อภุคฺคฺปฺปตฺโต ปโมทตฺติ.

และยศ เกียรติคุณ สุขะ พละ
ที่เลิศย่อมเจริญ

ผู้มีปัญญา ตั้งมั่นในธรรมอันเลิศ
แล้ว ให้ท่านแก่ท่านผู้เป็นบุญเขต
อันเลิศ

จะไปเกิดเป็นเทพดา หรือไปเกิด
เป็นมนุษย์ก็ตาม
ย่อมถึงความเป็นผู้เลิศ บันเทิงอยู่
ทั้งนี้แล.

นิติกัณฺทคาลา

นิธี นิเรติ ปุริโส
กมุทีเร อุตกนฺติเก
อตุเถ กิจฺजे สมฺปฺปนฺเน
อตุถาย เม ภวิสฺสติ
ราชโต วา หุรุตฺตสฺส
โจรโต ปิฬิตฺสฺส วา
อินฺทสฺส วา ปโมกฺขาย
หุพฺพุทฺทเก อาปาทสฺส วา

บุรุษย่อมผั่งชุมทรัพย์ไว้
ในที่ลึกมีน้ำเป็นที่สุด
ด้วยคิดว่า เมื่อกิจที่จำเป็นเกิดขึ้น
ทรัพย์นั้นจักเป็นประโยชน์แก่เรา
เพื่อเปลื้องตนจากราชภัยบ้าง
เพื่อช่วยตนให้พ้นจากโจรภัยบ้าง
เพื่อเปลื้องหนี้บ้าง
ในคราวทุกข์ภัยภัยบ้าง ในคราว
กับขันบ้าง

เอตทตถาย โลกสมิ
 นิธิ นาม นิธิยุติ
 ดาวสุตฺตุนิโต สนฺโต
 คมฺภีเร อุตฺกนฺติเก
 น สพฺโพ สพฺพทาเยว
 ตสฺส ตํ อุกฺกปฺปติ

นิธิ วา จานา จวติ

สญฺญา วาสฺส วิมุยฺหติ

นาคา วา อปฺปนาเมนฺติ
 ยกุขา วาปี หฺรณฺติ นํ
 อปฺปียา วาปี ทายาทา
 อุตฺถรณฺติ อปฺปสฺสโต
 ยทา ปุณฺณกุขโย โหติ
 สพฺพเมตํ วินสฺสติ
 ยสฺส ทาเนน สีเลน
 สญฺจเมน ทเมน จ
 นิธิ สุนฺนิโต โหติ
 อิตฺติยา ปุริสสฺส วา

ขุมทรัพย์ที่เขาฝังไว้ในโลก ก็เพื่อ
 ประโยชน์นั้นแล

ขุมทรัพย์ที่เขาฝังไว้เป็นอย่างดีใน
 ที่ลึกลับนั้นที่สุด เพียงนั้น

ขุมทรัพย์นั้นทั้งหมด ย่อมหา
 สำเร็จประโยชน์แก่เขา ในกาล
 หนึ่งปวงที่เกี่ยวไม่

เพราะขุมทรัพย์เคลื่อนจากที่เสีย
 บ้าง

ความจำของเขา เคลื่อนคลาดเสีย
 บ้าง

นาคทั้งหลายลักไปเสียบ้าง

ยักษ์ทั้งหลายลักไปเสียบ้าง

ผู้รับมฤตกที่ไม่ชอบกัน

ซุกเอาไปเมื่อเขาไม่เห็นบ้าง

ในเวลาที่เขาสันนุญ

ขุมทรัพย์ทั้งหมดคนนั้น ย่อมสูญไป

ขุมทรัพย์ก็อบุญ ของผู้ใด เป็น
 หนึ่งก็ตาม เป็นชายก็ตาม ฝัง
 ไว้ดีแล้ว ถ้ายาทาน คือ ความ
 สำรวม และความผิ่กตน

เจติยมฺหิ จ สงฺฆเ ว
 ปุคฺคเล อติถีสฺ วา
 มาตริ ปิตริ วาปี
 อโถ เชฏฺฐมฺหิ ภาตริ
 เอโส นิธิ สุนฺหิตो
 อหฺมุโย อนุคามิโย

ปฬาย กมฺนึเยสุ

เอตํ อาทาย กจฺจติ
 อสาทารณมฺญเณสํ
 อโอรฺหรโณ นิธิ
 กยิราถ ธโร ปญฺณานิ
 โย นิธิ อนุคามิโก
 เอส เทวมนุสฺसानํ
 สหฺพกามทโท นิธิ

ยํ ยํ เทวภิปฺตฺถเนนฺติ

สพฺพมมฺเตน ลพฺภติ

ในเจตีย์กัถิ ในสงฆ์กัถิ
 ในบุคคลกัถิ ในแขกกัถิ
 ในมารคากัถิ ในบิดากัถิ
 ในพี่ชายกัถิ
 ชุมทรัพย์นั้น ชื่อว่าฝังไว้ดีแล้ว
 ใคร ๆ ไม่อาจผจญได้ เป็นของ
 ติดตามตนไปได้

บรรดาภิกะทั้งหลาย เขาจำต้อง
 ละไป

เขาจะพาชุมทรัพย์คือบุญนั้นไป
 ชุมทรัพย์คือบุญ ไม่สาธารณะแก่
 ชนเหล่าอื่น ใจก็ลักไปไม่ได้
 บุญนิธิอันใด ติดตามตนไปได้
 ปราศญ์พึงทำบุญนิธิอันนั้น
 บุญนิธินั้น ให้สิ่งที่ต้องการทุก
 อย่าง แก่เทพดาและมนุษย์
 ทั้งหลาย

เทพดาและมนุษย์ทั้งหลายปรารถนา
 นักซึ่งผลใด ๆ
 ผลนั้น ๆ ทั้งหมด อันตนย่อมได้
 ด้วยบุญนิธินั้น

สวณฺณตา สุสรตา

ความเป็นผู้มีผิวพรรณงาม ความเป็นผู้มีเสียงไพเราะ

สุสณฺฐานํ สุรูปตา

ความเป็นผู้มีทรวดทรงดี ความเป็นผู้มีรูปสวย

อาธิปจํ ปรีวาโร

ความเป็นใหญ่ยิ่ง ความเป็นผู้มีบรืวาร

สพฺพเมตฺตน ลพฺภติ

อิฏฐุผลทั้งปวงนั้น อันเทพดาและมนุษย์ ย่อมได้ด้วยบุญนิธินั้น

ปเทสฺรขฺหํ อีสฺสริยํ

ความเป็นพระราชาเฉพาะประเทศ ความเป็นใหญ่ (คือความเป็นพระเจ้าจักรพรรดิ)

จกฺกาวตฺติ สฺขํ ปิยํ

สุขของพระเจ้าจักรพรรดิ อันเป็นที่พึงใจ

เทวเรขุขมฺปิ ทิพฺพเพสุ

ความเป็นพระราชาแห่งเทพดาในทิพยกายทั้งหลาย

สพฺพเมตฺตน ลพฺภติ

อิฏฐุผลทั้งปวงนั้น อันเทพดาและมนุษย์ทั้งหลาย ย่อมได้ด้วยบุญนิธินั้น

มานุสสิกา จ สมฺปตฺติ

สมบัติเป็นของมนุษย์ด้วย

เทวโลกे จ ยา रति

สมบัติอันบุคคลพึงปรารถนา ในเทวโลกด้วย

บา จ นิพพานสมบัติ
สพฺพเมตฺตน ลพฺภติ

มิตฺตสมฺปทฺมาคฺคม
โชนิสฺส เจ ปญฺญชฺโต
วิชฺชาวิมุตฺตวิสฺสาโว

สพฺพเมตฺตน ลพฺภติ

ปฏิสัมภิตา วิโมกฺขา จ
บา จ สวากปารมี
ปจฺเจกโพรฺธิ พุทฺธภูมि
สพฺพเมตฺตน ลพฺภติ

เอวํ มหตฺติกา เอสา
ยทฺธิ ปุณฺณสมฺปทา
ตสฺมา ธีรา ปสฺสณฺติ
ปณฺชิตา กตฺตปุณฺณตนฺติ.

สมบัติคือพระนิพพานด้วย
สมบัติทั้งปวงนั้น อันเทพดาและ
มนุษย์ทั้งหลาย ย่อมได้ด้วยบุญ
นิธินั้น

ความที่อาศัยคุณเครื่องถึงพร้อม
คือมิตรแล้ว ถ้าประกอบโดย
อุบายที่ชอบ เป็นผู้ชำนาญใน
วิชาและวิมุตติ

อิฏฐผลทั้งปวงนั้น อันเทพดา
และมนุษย์ทั้งหลาย ย่อมได้ด้วย
บุญนิธินั้น

ปฏิสัมภิตา และวิโมกข์
และสวากบารมีญาณ
ปัจเจกโพธิญาณ พุทธภูมิ
อิฏฐผลทั้งปวงนั้น อันเทพดา
และมนุษย์ทั้งหลาย ย่อมได้ด้วย
บุญนิธินั้น

คุณเครื่องถึงพร้อม คือบุญนั้น
เป็นไปเพื่อประโยชน์ใหญ่อย่างนี้
เพราะเหตุนี้ บัณฑิตผู้มีปัญญา
จึงสรรเสริญข้อที่บุคคลมีบุญอัน
ทำไว้แล้ว ดังนี้แล.

สังคหวัตถุคาถา

ทานนจ เปยวชชณจ
อตุถจริยา จ ยา อิธ

สมานตตดา จ ธมฺเมสุ
ตตถ ตตถ ยถารหิ

เอเต โข สงฺกหา โลก

รตฺสฺสณิว ยายโต

เอเต จ สงฺกหา นาสฺส

น มาตา ปุตฺตการณา
ลภถ มานํ ปุํ วา

ปีตา วา ปุตฺตการณา
ยสฺมา จ สงฺกหา เอเต
สมเวกฺขนฺติ ปณฺธิตา
ตสฺมา มหตุํ ปโปปนฺติ
ปาสฺสา จ ภาวนฺติ เตติ.

การให้ ๑ ถ้อยคำอันไพเราะ ๑
ความประพฤติประโยชน์ในโลก
นี้ ๑

ความเป็นผู้ประพฤตินั้นเสมอ ใน
ธรรมนั้น ๆ ในบุคคลนั้น ๆ ตาม
ควร ๑

ธรรมเครื่องสงเคราะห์ ในโลก
เหล่านี้แล

เปรียบเหมือนลิ่มสลักแห่งรถอัน
ไปอยู่

ถ้าธรรมเครื่องสงเคราะห์เหล่านี้
ไม่พึงมีไซ้

มารดาหรือบิดา ไม่พึงได้ความ
นับถือหรือบูชา เพราะเหตุที่ตน
มีบุตร

เหตุใด บัณฑิตทั้งหลาย ย่อม
พิจารณาเห็นชอบ ซึ่งธรรม
เครื่องสงเคราะห์เหล่านี้

เหตุนี้ จึงถึงความเป็นคนใหญ่
บัณฑิตทั้งหลายนั้น ย่อมเป็นผู้ที่
ควรสรรเสริญ ทั้งนั้นแล.

โภชนานุโมทนาคาถา

อายุโท พลโท ธีโร	ผู้มีปัญญา ให้อายุ ให้กำลัง
วณฺณโท ปฏิภาณโท	ให้วรรณะ ให้ปฏิภาณ
สุขุสส ทาทา เมธวี	ผู้มีปัญญา ให้ความสุข
สุขํ โส อธิกจฺฉติ	ทำน้อมประสมสุข
อายุํ ทตฺวา พลํ วณฺณํ	บุคคลให้อายุ พละ วรรณะ สุขะ
สุขญจ ปฏิภาณโท	และปฏิภาณ
ทํายํ ยสฺวา โหติ	บังเกิดในที่ใด ๆ ย่อมเป็นผู้มีอายุ
ยตุถ ยตุถูปปชฺชตฺติ.	ยืน มียศในที่นั้น ๆ ดังนี้แล.

อาทียสุตตคาถา

ภุคฺคตา โภคา ภตา ภจฺจา	โภคะทั้งหลาย เราได้บริโภคแล้ว
	บุคคลทั้งหลายที่ควรเลี้ยง เราได้
	เลี้ยงแล้ว
วิคฺคณฺนา อาปทาสุ เม	อันตรายทั้งหลาย เราได้ข้ามพ้น
	ไปแล้ว
อุทฺธชฺชกา ทกฺขิณฺนา ทินฺนา	ทักษิณาที่เจริญผล เราได้ให้แล้ว
อโธ ปญฺจพลี กตา	อนึ่ง พลี ๕ เราได้ทำแล้ว
อุปญฺจิตา สีสวนฺโต	ท่านผู้มีศีลสำรวมแล้ว ประพฤติ
สณฺณตฺตา พุรฺหมจาริโน	พรหมจรรย์ เราได้บำรุงแล้ว

ขทตฺถิ โภกมิจุเลบฺย
ปณฺทิตฺโต ชรมาวสํ

โส เม อตุโถ อนุปฺตฺโต
กตํ อนนฺตาปิยํ

เอตํ อนุสฺสรั มจฺโจ
อริยธมฺเม จิตฺโต นโร

อิธว นํ ปสฺสณฺติ

เปจฺจ สกฺกเก ปโมทตฺติ.

บัณฑิตผู้ครองเรือน ประราธนา
โภคะเพื่อประโยชน์อันใด

ประโยชน์นั้น เราได้บรรลุแล้ว
กรรมไม่เป็นที่ตั้งแห่งความเดือด-
ร้อนภายหลัง เราได้ทำแล้ว

นรชนผู้จะต้องตาย เมื่อตามระลึก
ถึงคุณซ้อนอยู่ ย่อมเป็นผู้ตั้งอยู่
ในอริยธรรม

เทพดาและมนุษย์ทั้งหลาย ย่อม
สรรเสริญนรชนนั้น ในโลกนี้
นรชนนั้น ละโลกนี้ไปแล้ว ย่อม
บันเทิงในสวรรค์ ตั้งนั้นแล.

ติโรกูททกัณฺทคาลา

ติโรกูทฺทเทสุ ติฏฺฐนฺติ
สนธิสิขิงาภูเกสุ จ
ทวารพาหาสุ ติฏฺฐนฺติ
อาคนตุวาน สกํ ชรํ

ฝูงเประตมาสู่เรือนของตน ยืนอยู่
ภายนอกฝาเรือนบ้าง ณ ทาง ๔
แฉ่งและทาง ๓ แฉ่งบ้าง ใกล้
บานประตูบ้าง

ปทุเต อนนปามุหิ
ขชชโกชเช อุปฺภูจิต

น เตสํ โกจิ สรติ

สตฺตานํ กมฺมปจฺจยา

เอวํ ททนต์ ฌาตึนํ
เบ โหนติ อนุกมฺปกา
สฺสึ ปณฺธิตํ กาเลน
กปฺปิยํ ปานโกชนํ

อิทํ ว ฌาตึนํ โหตุ
สฺสจิตา โหนตุ ฌาตโย
เต จ ตตฺถ สมากนฺตฺวา
ฌาติเปตา สมากตา

ปทุเต อนนปามุหิ
สกุภจฺจํ อนฺนโมทเร

ครั้นเมื่อข้าวและน้ำ ของเกี้ยว
และของบริโภคนั้นอันมาก ทั้ง
ไว้แล้ว

ญาติไร ๆ ของเปรตเหล่านั้น
ระลึกไม่ได้

เพราะกรรมของสัตว์ทั้งหลายเป็น
ปัจจัย

ชนเหล่าใดเป็นผู้เอ็นดู ชนเหล่า
นั้นย่อมให้น้ำควรรคิมและโภชนะ
อันสะอาดประณีต เป็นของควร
(อุทิศ) เพื่อญาติทั้งหลาย อย่าง
นี้ว่า

ท่านนี้ จนถึงแก่ญาติทั้งหลาย
ขอญาติทั้งหลาย จงเป็นสุขเถิด
และพวกญาติ ผู้ละโลกนี้ไปแล้ว
เหล่านั้น พร้อมกันมาประชุมใน
สถานที่ให้ท่านนั้น

อนุโมทนาโดยเคารพในข้าวและ
น้ำเป็นอันมากกว่า

จิรั ช้วนตุ โน ชาติ
เบสั เหตุ ลกาม เส

อมุหากณจ กตา ปุชา

ทายกา จ อนิปุผลา
น หิ ตตฺถ กสิ อตุถิ

โครภูเขตุถ น วิชฺชติ
วณิขฺชา ตาหิสี นตฺถิ
หิรณฺณณ กยาถยั
อิโต ทินฺนเนน ยาเปนฺติ
เปตา กาลกตา ตหิ

อุณฺณเต อุทกั วุญฺจ
ยถา นิมนฺ ปวตฺตติ
เอวมเว อิโต ทินฺน
เปตานํ อุปกปฺปติ
ยถา วาริวหา ปุรา
ปรีปุเรนฺติ สาครั

เราทั้งหลาย ได้สมบัติเช่นนั้น
เพราะญาติเหล่าใด ขอญาติ
เหล่านั้นของพวกเรา จงเป็นอยู่
นานเกิด

บุชชาอันทายกทั้งหลายทำแล้วแก่
เราทั้งหลาย

และทายกทั้งหลายก็หาไร้ผลไม่
อันที่จริง ในเปรตวิสัยนั้น ไม่มี
กสิกรรม

ไม่มีไครักษกรรม

ไม่มีการค้าขายเช่นนั้น

ไม่มีการแลกเปลี่ยนด้วยเงิน

ผู้ทำกาลกิรียาละไปแล้ว ย่อมยัง
อัฏภาพให้เป็นไปในเปรตวิสัยนั้น
ด้วยทานที่ญาติให้แล้วในโลกนี้

น้ำฝนตกลงในที่ดอน

ย่อมไหลไปสู่ที่ลุ่ม ฉนฺโต

ทานที่ทายกให้แล้วแด่มนุษย์โลกนี้
ย่อมสำเร็จแก่เปรตทั้งหลายฉนฺตนั้น

ห้วงน้ำเต็มด้วยน้ำ ย่อมยังสมุทร-
สาครให้เต็มเปี่ยม ฉนฺโต

เอวเมว อิตโต ทินัน
เปตานัน อุกกปุปติ
อหาสี เม อกาสิ เม
ฉาติมิตฺตา สขา จ เม
เปตานัน ทกฺขิณํ ทชฺชา
ปฺพุเพ กตมนุสฺสํ

น หิ รุณฺณํ วา โสโก วา
ยวณฺเฒา ปริเทวนา

น ตํ เปตานมตฺถาย

เอวํ ติฏฺฐนฺติ ฉาตโย
ออยฺยจ ไซ ทกฺขิณา ทินฺนา
สงฺฆมฺหิ สุปฺปิฏฺฐิตา
ทิมฺรตฺตํ หิตายสฺส
จฺานโส อุกกปุปติ

ทานที่ทายกให้แล้วเต็มมนุษย์โลกนี้
ย่อมสำเร็จแก่เปรตทั้งหลายฉนั้น
บุคคลมาระลึกถึงอุปการะ อัน
ท่านได้ทำแก่ตนในกาลก่อน ว่า
ผู้^๕นี้ได้ให้สิ่ง^๕แก่เรา ผู้^๕นี้ได้ทำกิจ
น^๕ของเรา ผู้^๕นี้เป็นญาติ เป็นมิตร
เป็นเพื่อนของเราทั้ง^๕นี้ ก็ควรให้
ทักษิณาทาน เพื่อผู้^๕ที่ละโลกนี้
ไปแล้ว

การร้องไห้ก็ดี การเศร้าโศกก็ดี
หรือการรำไรรำพันอย่างอื่นก็ดี
บุคคลไม่ควรทำที่เดียว

เพราะว่า การร้องไห้เป็นต้นนั้น
ไม่เป็นประ โยชน์แก่ญาติทั้งหลาย
ผู้ละโลกนี้ไปแล้ว

ญาติทั้งหลายย่อมตั้งอยู่อย่างนั้น
ก็ทักษิณานี้แล อันท่านให้แล้ว

ประคิษฐานไว้ดีแล้วในสงฆ์

ย่อมสำเร็จประโยชน์แก่กุลแก่ผู้^๕
ที่ละโลกนี้ไปแล้วนี้ ตลอดกาล
นานตามฐานะ

โส ฌาติธมฺโม จ อโย นิตฺตสฺสโต ฌาติธรรมนั้น ท่านได้แสดงให้
ปรากฏแล้ว
เปตานิ ปุชา จ กตา อุพารา และบูชาอันยิ่ง ท่านก็ได้ทำแล้ว
แก้ญาติทั้งหลาย ผู้ละโลกนี้ไปแล้ว
พลญจ ภิกฺขุณฺณมนุสฺสปฏิปันฺนํ กำลังแห่งภิกษุทั้งหลาย ชื่อว่า
ท่านได้เพิ่มให้แล้วด้วย
ตุเมหิ ปุณฺณํ ปสฺสํ อนุปกนฺติ. บุญไม่น้อย ท่านได้ชวนช่วยแล้ว
ทั้งนี้ แล.

สัจจานวิธานรูปคาลา

สจฺจํ เว อมตา วาจา	คำจริงแล เป็นคำอันไม่ตาย
เอส ธมฺโม สนนฺตโน	ธรรมนี้เป็นของเก่า
สจฺจํ อตฺตํ จ ธมฺเม จ	สัจบุรุษทั้งหลาย เป็นผู้ดำรงอยู่
อหุ สนฺโต ปติญฺจิตา	แล้วในสัจจะ ที่เป็นอรรดด้วย
	เป็นธรรมด้วย
สทฺธิธฺม วิตฺตํ ปุริสสฺส เสฏฺฐิ	ความเชื่อ เป็นทรัพย์เครื่องปลื้มใจ
	อันประเสริฐของบุรุษในโลกนี้
ธมฺโม สจฺจญาณํ สุขมวหาติ	ธรรมอันบุคคลประพาศก็ได้แล้ว นำ
	สุขมาให้

สจฺจํ หเว สาธุตฺรํ รสํ

คำจริงแล เป็นรสอันอร่อยกว่ารส
ทั้งหลาย

ปณฺณํ ชีวํ วิตมาหุ เสฏฺฐํ

นักปราชญ์กล่าวชีวิตของผู้ที่เป็น
อยู่ด้วยปัญญา ว่าประเสริฐ

สทฺทหาโน อรหตํ

เมื่อบุคคลเชื่อต่อความบรรลुพระ
นิพพาน อันเป็นธรรมของพระ
อรหันต์

ธมฺมํ นิพฺพานปตฺติยา

สุสฺสฺสํ ลภเต ปณฺณํ

พึงด้วยดีย่อมได้ปัญญา

อปฺปมตฺโต วิจฺขณฺโณ

บุคคลผู้ไม่ประมาท ไกรกรรม

ปฏฺริปการี ชฺรราว

มีธุระ กระทำการอันสมควร

อญฺจาทา วินฺทเต ธนํ

เป็นผู้ขยันย่อมได้ทรัพย์

สจฺเจน กิตฺติํ ปปฺโปติ

บุคคลย่อมถึงเกียรติด้วยสัจจะ

ททํ มิตฺตานิ คนฺถติ

ผู้ให้ย่อมผูกพันมิตรทั้งหลายไว้ได้

ยสฺเสเต จตฺโร ธมฺมา

ธรรม ๔ ประการเหล่านี้ มีอยู่แก่

บุคคลใด

สทฺธสฺส ชรเมสฺสินो

ซึ่งเป็นผู้มีศรัทธาอยู่ครองเรือน

สจฺจํ ธมฺโม ธิติ จาโค

คือสัจจะ ธรรม ความตั้งมั่น จาคะ

ส เว เปจฺจ น โสจติ

บุคคลผู้นั้นแล ละโลกนี้ไปแล้ว

ย่อมไม่เศร้าโศก

อิงฺฆ อณฺเณปี ปุจฺฉสฺสุ

เชิญท่านลองถามสมณพราหมณ์

ปุณฺณ สมณพฺราหฺมณ

ทั้งหลายเหล่านี้นะ

ยทิ สจุจา ทมา จา
ขนตุยา ภียุโยธ วิชชติ.

ซึ่งถ้าธรรมในโลกนี้ย่อมมียิ่งไป
กว่า สัจจะ ทมะ จาคะ ชนติ ทั้ง
นี้แล.

ทานานุโมทนาคาถา

อนัน ปานัน วตุถิ ยานัน
มาลา กนุธิ วิเลปนัน
เสขยาวสถิ ปทีเปยฺย
ทานวตุถุ อิม ทส.

ทานวัตถุ ๑๐ อย่างเหล่านี้ คือ
ข้าว, น้ำ, ผ้า, ยาน, ระเบียบ
ดอกไม้, ของหอม, เครื่องลูบ
ไล่, ที่นอน, ที่พักอาศัย, เครื่อง
ประทีป

อนุนโท พลโท โหติ
วตุถโท โหติ วณฺณโท
ยานโท สุขโท โหติ
ทีปโท โหติ จกฺขุโท.
มณาปทาเย ลภเต มณาปี

ผู้ให้ข้าว ชื่อว่าให้กำลัง
ผู้ให้ผ้า ชื่อว่าให้วรรณะ
ผู้ให้ยาน ชื่อว่าให้ความสุข
ผู้ให้ประทีป ชื่อว่าให้จักษุ.
ผู้ให้ของที่พอใจ ย่อมได้ของที่
พอใจ

อภุคฺคสุส ทาตา ลภเต ปุณฺณคํ

ผู้ให้วัตถุอันเลิศ ย่อมได้วัตถุ
อันเลิศ

วรสุส ทาตา วรลาภิ โหติ

ผู้ให้ของดี ย่อมได้ของดี

เสกขจันทโท เสกขมุเปติ จานํ. ผู้ให้ฐานะอันประเสริฐ ย่อมเข้า
ถึงฐานะอันประเสริฐ

อกุททายี วรทายี เสฏฐทายี จ โย นโร	นระโตให้ของทีเลิศ ให้ของทีดี และให้ฐานะอันประเสริฐ

ที่ขาย ขสว โหติ ขตุล ขตุลุปขุขัตติ.	นระนั้นเกิดในที่ใด ๆ ย่อมเป็นผู้มี อายุยืน มียศ ในที่นั้น ๆ ทั้งนั้นแล.

เอเตน สจวชเชน ก้วยสัจจาจากาษิณ

สุดถึ โหด สัพพทา | ขอความสวัสดิ์ และความสุข

อารักขาสุนัขจิ้งจอก	อันเกิดแต่ความไม่มีโรค และ

กฤษณจ อนามัย	อนามัยเป็นอันดี จงมี (แก้ทำน ทั้งหลาย) ทุกเมื่อ

สิทธิมนุษยชน สิทธิมนุษยชน | ขอผลแห่งจิต อันเลื่อมใสในพระ

สิทธิธรรมคุณ อิทํ ผลํ รัตนตรัยนิน จงเป็นผลสำเร็จ

เอตสุมิ รตนตฺตยสุมิ จงเป็นผลสำเร็จ จงเป็นผลสำเร็จ.

สมุปสาทณเจตโส.

คาถาพิธี

คาถาจุดเทียนชัย

พุทฺโธ สพุทฺธณฺตนาโณ	พระพุทฺธเจ้า มีพระสัพพัญญุตญาณ
ชมฺโม โลกุตฺตโร วโร	พระธรรมประเสริฐเป็นโลกุตระ
สงฺฆो มกฺคผลญฺโโจ จ	พระสงฆ์ เป็นผู้ตั้งอยู่ในมรรคและ
	ผล
อิหฺมเจตํ รัตนตฺตํ	นี้รวมเป็น ๓ รัตนะ ดังนี้
เอตสฺส อานุภาเวน	ด้วยอานุภาพแห่งรัตนตรัยนี้
สพุทฺธกฺขา อุปทฺทวา	ทุกข์ทั้งปวง อุบัติะทั้งหลาย
อนฺตรายา จ นสฺสนฺตุ	และอันตรายทั้งหลาย จงเสื่อม
	สูญไป
สพุทฺโธตถิ ภาวนฺตุ เต.	ขอความสวัสดิ์ทั้งปวง จงมีแก่
	ท่าน.

คาถาดับเทียนชัย

นตฺถิ เม สรณํ อญฺญํ	ที่พึ่งอื่นของข้าพเจ้าไม่มี
พุทฺโธ เม สรณํ วรํ	พระพุทฺธเจ้าเป็นที่พึ่งอันประเสริฐ
	ของข้าพเจ้า
เอเตน สจฺจวชฺเชน	ด้วยความกล่าวสัตย์

โหตุ เต ชยมงฺกลั
นตุถิ เม สรณั อญณั
ธมฺโม เม สรณั วรั

เอเตน สจฺจวชฺเชน
โหตุ เต ชยมงฺกลั
นตุถิ เม สรณั อญณั
สฺสฺสฺส เม สรณั วรั

เอเตน สจฺจวชฺเชน
โหตุ เต ชยมงฺกลั.

ขอชัยมงคล จงมีแก่ท่าน
ที่พึ่งอื่นของข้าพเจ้าไม่มี
พระธรรม เป็นที่พึ่งอันประเสริฐ
ของข้าพเจ้า

ด้วยความกล่าวสัตย์นี้
ขอชัยมงคล จงมีแก่ท่าน
ที่พึ่งอื่นของข้าพเจ้าไม่มี
พระสงฆ์ เป็นที่พึ่งอันประเสริฐ
ของข้าพเจ้า

ด้วยความกล่าวสัตย์นี้
ขอชัยมงคล จงมีแก่ท่าน.

บงฺกิณฺณจิ วิตุตฺติ อธิ วา หุริ วา
สกุณฺณสุ วา ยํ รตนํ ปณิธํ
น โน สมนํ อตุถิ ตถาคเตน
อิทฺมปิ พุทฺธ รตนํ ปณิธํ

ทรัพย์เครื่องปลื้มใจอันใดอันหนึ่ง
ในโลกนี้ หรือในโลกอื่นก็ดี
หรือรัตนอันใดอันประณีต ใน
สววรรค์
วัตถุอันนั้น จะเสมอด้วยพระ
ตถาคตเจ้าย่อมไม่มี
แม้อันนี้ เป็นรัตนอันประณีตใน
พระพุทธรเจ้า

เอเตน สจฺเจน สุวตฺติ โหตุ
 ขบฺ ีวราคํ อมตํ ปณฺีตํ
 ยทชฺฌนกา สกฺขมฺนี สสมาหิตํ

ด้วยคำสัตย์นี้ ขอความสวัสดิ์จึงมี
 พระศากยมนีเจ้า มีพระหฤทัย
 ดำรงมั่น ได้บรรลุนิพพานเป็น
 ที่สิ้นไปแห่งกิเลส เป็นที่สำรอก
 กิเลส เป็นนิพพานไม่ม้วยมรณ
 เป็นนิพพานประณีต

น เตน ธมฺเมน สมตฺติ กิณฺจ

สิ่งใดสิ่งหนึ่งเสมอด้วยพระธรรม
 นั้นย่อมไม่มี

อิทฺมปิ ธมฺเม รตนํ ปณฺีตํ

แม้อันนี้ เป็นรัตนอันประณีตใน
 พระธรรม

เอเตน สจฺเจน สุวตฺติ โหตุ
 ยมพุทฺธเสฏฺโฐ ปรีวณฺเณ สฺสุ

ด้วยคำสัตย์นี้ ขอความสวัสดิ์จึงมี
 พระพุทธเจ้าผู้ประเสริฐ ทรง
 สรรเสริญแล้ว ซึ่งสมาธิอันใดว่า
 เป็นนิพพานสะอาด

สมาธิมานนฺตริกณฺณมาหุ

บัณฑิตทั้งหลาย กล่าวแล้วซึ่ง
 สมาธิอันใดว่า เป็นอนันตริกะให้
 ผลโดยลำดับ

สมาธินา เตน สโม น วิชฺชติ

สมาธิอื่นเสมอด้วยสมาธินั้น ย่อม
 ไม่มี

อิทฺมปิ ธมฺเม รตนํ ปณฺีตํ

แม้อันนี้ เป็นรัตนอันประณีตใน
 พระธรรม

เอเตน สจฺเจน สุวตฺติ โหตุ
 เข ปุคฺคฺลา อญฺช สคฺคํ ปสฺสฺชา
 จตฺตาริ เอตานิ บุคฺคานิ โหนติ

ด้วยคำสัตย์นี้ ขอความสวัสดิ์จึงมี
 บุคคลทั้งหลายเหล่านี้ ๘ จำพวก
 ๔ คู่ อันสัตบุรุษทั้งหลายสรร-
 เสริญแล้ว

เต ทกฺขิณฺเอยฺยา สุกตฺตสฺส สากา

บุคคลทั้งหลายเหล่านี้ เป็นสาวก
 ของพระสุกต กวระแก่ทักษิณาทน
 ทานทั้งหลาย อันบุคลลถวายแล้ว
 ในทานเหล่านั้น ย่อมเป็นของมี
 ผลมาก

เอเตสุ ทินฺนํ นานิ มหปฺพลานิ

แมื่อนั้น เป็นรัตนอันประณีตใน
 พระสงฆ์

อิทมปิ สงฺฆม รตนํ ปณีตํ

เอเตน สจฺเจน สุวตฺติ โหตุ
 เข สุปฺปยุตฺตา มนฺสา ทพฺพะเนน
 นิภฺกามิโน โคตมฺสาสนมฺหิ

ด้วยคำสัตย์นี้ ขอความสวัสดิ์จึงมี
 อริยบุคคลทั้งหลายเหล่านี้ ใน
 ศาสนาพระโคตมเจ้า ประกอบ
 แล้วดี มีใจมั่นคง มีความใคร่
 ออกไปแล้ว

เต ปตฺติปตฺตา อมตํ วิภฺยห

อริยบุคคลทั้งหลายเหล่านั้น ถึง
 แล้วซึ่งพระอรหัตผลที่ควรถึง หยั่ง
 เข้าสู่พระนิพพาน

ลทฺฐา มุฐา นิพฺพุตํ ภูษฺฆมานา

ได้ซึ่งความดับกิเลสโดยเปล่า ๆ
 ไม่ต้องซื้อแล้วเสวยผลอยู่

อิทมุปี สงฺเข รตนํ ปณฺตี

เอเตน สจฺเจน สุวตฺติ โหตุ
จํญํ ปฺราณํ นวํ นตฺติ สมุภวํ

วิรตฺตจิตฺตยาตฺติเก ภวสฺมึ

เต ชินฺพิชา อวิรุฬฺหิณฺหา

นิพฺพนฺติ อีรา ยถาขมฺปทีโป

อิทมุปี สงฺเข รตนํ ปณฺตี

เอเตน สจฺเจน สุวตฺติ โหตุ.
สพฺพโรควินิมุตฺโต
สพฺพสนฺดาปวชฺชิตฺโต

สพฺพเวรมตฺติกฺกนฺโต
ยถา ทีโป จ นิพฺพุตฺโต.

แม่อันัน เป็นรัตนอันประณีตใน
พระสงฆ์

ด้วยคำสัตย์นี้ ขอความสวัสดิ์จึงมี
กรรมเก่า ของพระอริยบุคคล
เหล่าใดสิ้นไปแล้ว กรรมใหม่
เป็นเหตุเกิดย่อมไม่มี

พระอริยบุคคลเหล่าใด มีจิตอัน
หน่ายแล้วในภพต่อไป

พระอริยบุคคลเหล่านั้น มีพืช
อันสิ้นแล้ว มีความพอใจอก
ไม่ได้แล้ว

เป็นผู้มีปัญญา ย่อมปรินิพพาน
เหมือนประทีปนี้ดับไปฉะนั้น.

แม่อันัน เป็นรัตนอันประณีตใน
พระสงฆ์

ด้วยคำสัตย์นี้ ขอความสวัสดิ์จึงมี
จงพ้นจากโรคทั้งปวง
จงพ้นจากความเค็มร้อนทั้งปวง
ด้วย

จงล่วงเสียซึ่งเวรทั้งปวงด้วย
เหมือนดวงประทีปดับไปฉะนั้น.

กาลาจุดเทียนชัยสำหรับพิธีพินาศศาสตร์

พุทฺโธ สพฺพญฺณตฺวาโน	พระพุทฺธเจ้า มีพระสัพพญฺณต-
	ญาณ
ธมฺโม โลกุตฺตโร วโร	พระธรรมประเสริฐเป็นโลกุตระ
สงฺโฆ มกฺกผลญฺโฆ จ	พระสงฆ์ เป็นผู้ตั้งอยู่ในมรรค
	และผล
อิจฺเจตํ รตนตฺตยํ	นี้รวมเป็น ๓ รัตนะ ทั้งนี้
เอตฺตสฺส อานุภาวน	ด้วยอานุภาพแห่งพระรัตนตรัยนี้
เทโว วสฺสตุ กาลโต	ขอฝนจงตกตามฤดูกาล
วสฺสณฺตรายา มาเหสุ	อันตรายแห่งฝนทั้งหลายอย่าได้มี
	แล้ว
สพฺพโสตุถิ ภาวนตุ โน.	ขอความสวัสดิ์ทั้งปวง จงมีแก่
	เราทั้งหลาย.

กาลาสวดพระราชนิพนธ์พิธีพินาศศาสตร์

ภควา อรหํ สมฺมา-	สมเด็จพะผู้มีพระภาคอรหันต-	
สมฺพุทฺโธ ฌายินํ วโร		สัมมาสัมพุทฺธเจ้า เลิศแห่งบุคคล
		ผู้มีฌานทั้งหลาย
อุตฺตโม อิทฺธิมนฺตานํ		เป็นยอดของผู้มีฤทธิ์ทั้งหลาย

สตตเสฐาภิตยาอุโก

มีพระฤทัย เต็มไปด้วยความ
เอ็นดูยิ่ง ในสัตว์ทั้งหลาย

สาวตฺถิยเมกทา เจส

ก็แลคราวหนึ่ง พระพุทธองค์

พุทฺธो เขตวนํ วสํ

เสด็จจำพรรษาอยู่ในเขตวนาราม

อนาถปิณฑิการาม

ของอนาถบิณฑิกเศรษฐี ใกล้

วสุมฺพคโต อหุ

กรุงสาวัตถี

ตทา พุทฺธุจฺฉิยา สุภฺชา

ครั้งนั้นภูมิภาคทั้งหลาย ในโกศล

สพฺพา โกสฺลณฺมิโย

ชนบท เกิดฝนแล้งแห้งผากทุก

ตำบล

มหนฺตมาสี พุทฺธิกขํ

และทุพภิกขภัย อันเป็นทุกข์อย่าง

ทุกขํ มหาชนสฺส จ

ใหญ่ได้มีแก่มหาชน

ปิณฑาย จ ปวิสฺนํ

มหาชนจึงทูลวิงวอนพระผู้มีพระ

ภควนฺตํ ตเหิ ตเหิ

ภาคเจ้า ผู้เสด็จเข้าไปบิณฑบาต

วสุสํ วสุสาปนตฺถาย

เพื่อต้องการให้ฝนตกในที่นั้น ๆ

อภฺยาจิ มหาชน

ตสฺมี ปฏฺิจฺจ การุณฺณํ

พระพุทธรองค์ ทรงอาศัยความ

พุทฺธो เขตวนํ คโต

กรุณาในมหาชนนั้น เสด็จไปสู่

เขตวันแล้ว

สุภฺชา ย โปกฺขรณฺณปิ

ประทับยืนที่ขอบสระโบกขรณี

ตีเร จิตฺโต นฺหาโยคํ

แห่ง เพื่อจะทรงสนาน

นิวาเสตวา ตตฺเตเกน
อนฺเตโนทกสาณฺณํ
เอเกน จ ปารุปฺปิ ตวา
โสปาณ ภาควา จิโต
อด ปจฺจิมาย ทิสาย
มหามโฆ สมฺมูจฺหิ
ตโต ตาว วสุตฺติ วสุตฺ
ยวคฺคโธ อาสิ ปุริโต
ตสฺส เตนานุภาเวน
วิสฺสุเตเนวิทฺตานี
เทโว วสุตฺตํ กาเลน
สมิทฺธํ เนตฺตํ เมทนี

มหาราญญิกโก นาโถ

อตุลาบ สพฺพปาณินิ
ปุเรตฺวา ปารมี สพฺพา
ปตฺโต สมฺโพธิมุตฺตมํ
เอเตน สจฺจวชฺเชน
เทโว วสุตฺตํ ธมฺมโต

ทรงนุ่งผ้าสำหรับสรงด้วยชายข้าง
หนึ่ง และทรงห่มด้วยชายข้างหนึ่ง
ประทับยืนที่บันได ที่สระโบกขรณี
นั้น

ที่นั้นมหาเมฆได้ตั้งเก้าชั้นทางทิศ
ปัจจิม

แล้วยังฝนให้ตกจนเต็มที ตาม
ความต้องการ

ด้วยพระอนุภาพนั้นของพระองค์
ที่ปรากฏแล้วจนถึงทุกวันนี้

ขอฝนจงตกต้องตามฤดูกาล
จงนำพินแผ่นดินให้สำเร็จประ
โยชน์

พระบรมโลกนาถ มีพระกรุณา
ใหญ่

ยังบารมีทั้งสี่ให้เต็มแล้ว เพื่อ
ประโยชน์แก่สัตว์ทั้งปวง
ได้บรรลुสัมโพธิญาณอันอุตมแล้ว
ด้วยความกล่าวสัตย์นี้

ขอฝนจงตกตามธรรมคา

มหาการุณิก นาโถ

หิตาย สหุพปาณิน
ปุเรตวา ปารมี สหุพา
ปตฺโต สมุโพธิมุตฺตม
เอเตน สจฺจวชฺเชน
เทโว วสุตฺต กาลโต
มหาการุณิก นาโถ

สุขาย สหุพปาณิน
ปุเรตวา ปารมี สหุพา
ปตฺโต สมุโพธิมุตฺตม
เอเตน สจฺจวชฺเชน
เทโว วสุตฺต จานโส
สุญฺโต จ มหาเถโร
มหากาโย มโหฺthro
นีลวณฺโณ มหาเตโช
ปวสุตฺต วลาหกา

ฉนฺนา เม กุณฺฑิกา สุขา นีวาตา

พระบรมโลกนาถ มีพระกรุณา
ใหญ่

ยังบารมีทั้งสิ้นให้เต็มแล้ว เพื่อ
ความเกื้อกูลแก่สัตว์ทั้งปวง
ได้บรรลुสัมโพธิญาณอันอุดมแล้ว
ด้วยความกล้าหาญนี้

ขอฝนจงตกตามฤดูกาล
พระบรมโลกนาถ มีพระกรุณา
ใหญ่

ยังบารมีทั้งสิ้นให้เต็มแล้ว เพื่อ
ความสุขแก่สัตว์ทั้งปวง
ได้บรรลุสัมโพธิญาณอันอุดมแล้ว
ด้วยความกล้าหาญนี้

ขอฝนจงตกตามฐานะ
อนึ่ง พระมหาเถระ ชื่อสุญฺต
มีกายล้ำสัน มีทองพลู
มีผิวทั้งนิล มีเดชมาก
ด้วยเดช แห่งพระมหาเถระนั้น
พลาหกเทพบุตรทั้งหลาย จงให้
ฝนตกลงเกิด

กุฎีทั้งหลายของเรา มุงบังแล้ว
อยู่สบาย กันลมได้

วสุส เทว ยถาสุขํ

จิตฺตํ เม สุตมาหิตํ วิมุตฺตํ
อาตาปี วิหรามิ วสุส เทวาติ

อนุสฺสริตฺวา สตํ ธมฺมํ
ปรมตฺตํ วิจิณฺตยํ
อกาสิ สจฺจกิริยํ
ยํ โลกํ ชฺวสฺสสฺสํ
ยโต สรามิ อตฺตนา
ยโต ปตฺโตตฺตสมิ วิณฺณตํ
นาภิขานามิ สลฺยจิจฺจ
เอกปาณมฺปิ หิสีดา
เอเตน สจฺจวชฺเชน
ปชฺชนโน อภิวสฺสตุ
อภิตฺถณยํ ปชฺชน

นิธี กากสฺส นาสย
กาทํ โสกาบ รมฺเหหิ
มจฺเณ โสกา ปโมจย

ตูก่อนเทพบุตร ท่านจงให้ฝนตก
ตามสบายเถิด

จิตของเราทั้งมันต์ พ้นแล้ว
เรามีความพากเพียรอยู่ ขอท่าน
จงให้ฝนตกเกิดเทพบุตร ทั้งนี้

เราตามระลึกถึงธรรมของสัตบุรุษ
แล้วก็คั่นอยู่ซึ่งอรรตอันยิ่ง ได้
ทำสัจจกิริยาใด เป็นธรรมมั่นคง
ยังยืนในโลก

เมื่อใด เราระลึกถึงตนได้
เมื่อใด เราถึงความเป็นผู้รู้เที่ยงสา
เมื่อนั้น เรารู้ตัวอยู่ ไม่ได้แก่ง
เบียดเบียนสัตว์แม้แต่ตัวเดียว
ด้วยความกล่าวสัตย์นี้

ขอมหาเมฆจงให้ฝนตกเกิด
ตูก่อน ปชุนนเทพบุตร ท่านจง
คำรามให้ฝนตก

ยังชุมทรัพย์ของกาให้ฉิบหาย
ท่านจงรุกรานกาเสียด้วยความโสภ
จงปลดปล่อยปลาทิ้งหลายจาก
ความโสภ

สห กต สจฺจวเร
ปชฺชนโน อภิวสุตฺย

ถลั นินฺนณฺจ ปุเรนฺโต
ขณฺน อภิวสุตฺย

เอวรูปํ สจฺจกิริยํ
กตฺวา วิริยมุตฺตมํ
วสุตาปเล มหาเมฆํ
สจฺจเตชพลสฺสโต

สจฺจเณ เม สโม นตฺถิ
เอตา เม สจฺจปารมีติ.

เมื่อความสัตย์อันประเสริฐ เรา
ได้ทำแล้ว ฝนได้ตกลงพร้อมกับ
สัจจกิริยานั้น

ตกพัดเดียว ทำที่ค่อนและที่ลุ่ม
ให้เต็ม

เราอาศัยเดชและกำลังแห่งสัจจะ
แล้วทำสัจจกิริยาเห็นปานนี้ และ
ความเพียรอันอุดม ได้ยังมหาเมฆ
ให้หลั่งน้ำฝนลงแล้ว

สิ่งที่เสมอด้วยสัจจะของเราไม่มี นี้
เป็นสัจจบารมีของเรา ทั้งนี้แล.

คาถาขอฝน

สมฺพุทฺธมุตฺตมมูพาร-
มณฺณตฺตนาณิ

สत्ตตฺตตฺตมํ ทสพลํ กรุณาธิวาสํ
สกุการภาชนมภาชนมฺภุคณานํ
สทฺธาณเตน สตตํ สิริสา นมามิ

ข้าพเจ้าขอนมัสการเนื่อง ๆ ด้วย
เศียรเกล้า อันน้อมไปด้วยความ
เชื่อ ซึ่งพระทศผลสัมพุทธเจ้าผู้
อุดมเลิศ มีพระญาณหาที่สุดมิได้
เป็นผู้สูงสุดในหมู่สัตว์ ทนธาร
ได้ด้วยพระกรุณาเป็นที่รองรับ
สักการะ ไม่เป็นภาชนะแห่งกิเลส
เครื่องยั่ววน

วีร วิสาลมปารคุณมพุราสี
ธีรบุรโพรบรติ ธีรธมมกาย
ปารุคคิ ภวภยากรสาครสุส
สารณฺชนสุ สุกคิ สิริสา นมามิ

ข้าพเจ้าขอนมัสการด้วยเศียรเกล้า
ซึ่งพระสุกตเจ้า ผู้เกลวักกล้า ผู้มี
พระคุณไม่มีเขตกัน ทั้งน่านน้ำ
เป็นนักปราชญ์ผู้ปรีชา เปรียบ
ด้วยแผ่นดิน มีพระธรรมกายมัน
คง ถึงฝั่งแห่งสาคร อันเป็นแดน
เกิดแห่งภัยคือภพ เป็นผู้ประเสริฐ
ในหมู่ชน

โลกกจกขุมตุลาลมปลนจกขุ
โลกกการมชรามธมมสาริ
โลกกพนธุมรวินทุสหายพนธุ
โลกกการุติลกิ สิริสา นมามิ

ข้าพเจ้าขอนมัสการด้วยเศียรเกล้า
ซึ่งพระโลกนาถเจ้า ผู้มีพระจักขุ
๕ ทวง กระจ่างหาที่เปรียบมิได้
ซึ่งเป็นดวงตาอันเอกในโลก มี
ธรรมอันไม่แก่ไม่ตายเป็นแก่นสาร
ซึ่งเป็นแก่นอันเอกในโลก เป็น
เผ่าพันธุ์แห่งพระอาทิตย์ ซึ่งเป็น
เผ่าพันธุ์อันเอกในโลก ผู้สูงเด่น
เป็นเอกในโลก

วิโตปมานมปมาณมนานาถิ
 สุตุธิ์ สุตุทุทธนยน์ นยนาภิรามิ
 สัถารจกุกมถนั วรรธมมจกุกิ
 จกุกุกิโตรุจธณั สิริสา นมามิ

เนกขมมมนตพลวริตรากยุกิ
 เมตุดมบุสา สมิติโกธมมหาหุตาสิ
 ปญญาปทีปหตโมหมนุทธการิ
 โลกตุถจารุปญริ์ สิริสา นมามิ

ข้าพเจ้าขอนมัสการด้วยเศียรเกล้า
 ซึ่งพระโลกนาถเจ้า ผู้ปราศจาก
 เหตุที่ควรดูหมิ่น เป็นที่พึ่งของผู้
 อนาคตาไม่มีประมาณ ผู้หมดจด
 มีพระเนตรอันหมดจดดี เป็นที่
 อภิรมแห่งนัยน์ตา มีพระธรรมจักร
 เป็นเครื่องย้ายสังสารจักร มีพระ
 ธรรมสำหรับเที่ยวไปกำหนดด้วยจักร

ข้าพเจ้าขอนมัสการด้วยเศียรเกล้า
 ซึ่งพระโลกนาถเจ้า ผู้มีภัย คือ
 ความกำหนดอันพระองค์ทรงห้าม
 เสียแล้ว ด้วยกำลังแห่งมนต์ คือ
 เนกขัมมะ ผู้มีไฟกองใหญ่ คือ
 ความโกรธอันดับแล้วด้วยน้ำ คือ
 พระเมตตา มีความมีตนใหญ่
 หลวง คือโมหะ อันขจัดแล้วด้วย
 ประทีป คือพระปัญญา ผู้เป็นคุ
 กองทอง อันเป็นประโยชน์แก่โลก

สทุธมฺมราชมปราชิตมฺมเสนํ
สทุธมฺมเตชหตมารสฺสโฆรเสนํ
สทุธมฺมเทสนมโนหรเกริโขลํ
สทุธมฺมसारมกฺโข สิริสา นมามิ

ข้าพเจ้าขอนมัสการด้วยเศียรเกล้า
ซึ่งพระโลกนาถเจ้า ผู้เป็นสัท-
ธรรมราชา มีธรรมเสนาอันไม่
พ่ายแพ้ ทรงผจญมาร และ
เสนามารผู้เหี้ยมหาญ ด้วยเดช
แห่งพระสัทธรรม มีพระสัทธรรม
เทศนา อันก็กก้องคึกเกรียวที่จูงใจ
มีพระสัทธรรมอันอุดมเป็นมกฺโข

ยุดฺธํ กุณฺเฬ สกเลหิ สุนิมฺมเลหิ
โทเสหิ มุตฺตมจิลเลหิ สวาสนะหิ
พฺยูมปฺปภาจิตภาสฺสวลฺลภา-
มาโลปโสภิตตฺนํ สิริสา นมามิ

ข้าพเจ้าขอนมัสการด้วยเศียรเกล้า
ซึ่งพระโลกนาถเจ้า ผู้ประกอบ
ด้วยพระคุณทั้งสิ้น ปราศจาก
มลทินพันโทษทั้งมวล กับทั้ง
วาสนา มีพระกายงดงามด้วย
ระเบียบวัรมี มีลักษณะอันรุ่ง
เรือง ซึ่งประดับไปด้วยวัรมีช้าง
ลวาว

ปณฺฑิตวาการวินิคุตเทศนาภา
 นิหฺรุตตสพฺพปราวทมนนฺธการิ
 การุณฺณวารินนิวาริตโลกตาปี
 ทุภฺษคุภฺษาลวิสริ สิริสา นมามิ

ณฺเบยฺยณฺณํ สกฺลเมว ปรีกฺขหิตํ
 ชาติาหิ ญาณกรุณาหิ มหาชาติาหิ
 โลกสฺส ทุภฺษมวธฺยุย สฺขปฺปทายี
 โลกคุภฺษนาถมตฺถลํ สิริสา นมามิ

ข้าพเจ้าขอนมัสการด้วยเศียรเกล้า
 ซึ่งพระโลกนาถเจ้า ผู้ทรงกำจัด
 ปราวาท อันทำความมีดกลุ่มทั้ง-
 ปวงด้วยแสง คือเทศนาที่พบว่า
 ออกจากดวงอาทิตย์ คือปัญญา
 มีกลุ่มแห่งเปลวไฟ คือทุกข์ ซึ่ง
 แฉกเผาโลกอันพระองค์บ้องกันไว้
 ด้วยน้ำ คือพระการุณ

ข้าพเจ้าขอนมัสการด้วยเศียรเกล้า
 ซึ่งพระโลกนาถเจ้า ผู้ทรงกำหนด
 ชน ที่ควรตรัสรู้ทั้งสิ้น ด้วยพระ
 ญาณ และพระกรุณาที่เกิดขึ้น
 อย่างว่องไว ผู้ทรงบำบัดทุกข์
 แล้วประทานสุขแก่สัตว์โลก เป็น
 อัครนาถของโลก หาผู้เปรียบ
 ปานมิได้

พยามปลุกาลยจารุสุรินทจาปี
อุนณารุสิวิสรุขลวิษุชาล
ธมมมพุฏฐิชนิต์ มิตสาธุสสุส
สพพณณเมมมนนํ สิริสถานนามิ

ข้าพเจ้าขอนมัสการด้วยเศียรเกล้า
ซึ่งพระโลกนาถเจ้า ผู้ทรงวลัย
คือพระรัศมีข้างละวา อันงามคุด
แล่งศรของจอมสุริโยธิน มีชื่อ
แห่งพระรัศมีที่พระอุณาโลม อัน
รุ่งเรืองคุดประกายฟ้าแลบ ทรง
ยังน้ำฝนคือธรรมให้เกิด มีข้าวกล้า
คือความคือนทรงนับแล้ว มีเมฆ
คือพระสัพพัญญูอันหาค่ามิได้

ปาโปปตาปนปรนุนปรนุตปนุต
อจุนุตสนุตชนนํ ชนนํ ชนุกถิ
สมภุกถิสพพปภํ สรณณชนานํ
สพพภิกุํ ทสพลํ สิริสา นนามิ

ข้าพเจ้าขอนมัสการด้วยเศียรเกล้า
ซึ่งพระทศพลเจ้า ผู้มีอันยังบาป
ให้เราร้อนเป็นเบืองหน้า ไม่ทำ
ผู้อื่นให้เดือดร้อน มีความเกิดอัน
ระงับโดยส่วนเดียว ผู้เป็นชนก
แห่งสังฆรัตนะ เป็นยอดของชน
ทรงจักโทษเศร้าหมองทั้งปวงเสีย
เป็นสรณะของชนทั้งหลาย เป็น
ใหญ่ในธรรมทั้งปวง

สุกตมมิตพุทฺธิ โลกนาถํ นมิตฺวา	กุศลอันใด ที่ข้าพเจ้านมัสการ
กุศลมุปจิตํ ยนฺเตน เตชฺสุตฺแทน	พระสุกตโลกนาถเจ้า ผู้มีพระ
วิลยมนุพนฺตโรคฺตพุทฺธิกุชฺชทุกฺขา	ปัญญาอันมิได้ สร้างสมไว้แล้ว
วิปุลสฺถิลธารา วสฺสโน โหนตุ	ด้วยเดชอันกล้าแข็งแห่งกุศลนั้น
เมฆา.	ขอโรค ทุกภิกขภัย และทุกข์
	ทั้งหลาย จงถึงความพินาศไป
	ขอเมฆอันมีสฺถิลธาราอันไพบูลย์จง
	ยังฝนให้ตกลงเกิด.

คาถาพินชมงคล

นโม ตสฺส ภควโต	ขอนอบน้อม แต่พระผู้มีพระภาค
สุนิพฺพุตสฺส ตาทีโน	เจ้าพระองค์นั้น
สมฺมาวิรุพฺพธมฺมสฺส	ผู้เสด็จนิพพานดีแล้ว ยังมีพระคุณ
สาวกานํ ปรมุปร่า	คงที่
ตสฺส ปารมิเตชน	มีพระธรรมงอกงามโดยชอบแล้ว
สทฺธมฺโม อมตปฺลโธ	เพราะอันนำสืบ ๆ มา แห่งพระ
	สาวกทั้งหลาย
	ด้วยเดชแห่งบารมี ของพระผู้มี
	พระภาคเจ้านั้น
	พระสัทธรรม มีอมตะเป็นผล

เกตุสสนตาปัจจุณเหปี
โลก รุหติ จานโส

คัม โข พุทุธิ ภควนคัม
สสทุหมมัม สสาวกัม
อภิวนทีย ปุเชตวา
สุเชตเต รตนคตเต
โรเปม ปุณณพีชานิ
ฉาณสส สาธกานิ โน

โลก ทุกุสสส โลกมहा
สมมา นิสฺสธณสฺส จ

นानุปกาโรปการ-
ผลานัม ชุตฺตกาลโต

ทิกฺขุชรมเม สมฺปฺราเป
อปรายปริเยปี จ
ชยฺเจตฺถ ทิกฺขุชรมมฺสุมิ
ผลานัม สมฺปทาเยกัม
ปวฺตคัม ปุณณวชิรํ ชัม

ย่อมเจริญขึ้นในโลก แม้ร้อน
ระงมด้วยความแผดเผาแห่งกิเลส
ตามฐานะ

เราทั้งหลายอภิวาทบูชาแล้ว ซึ่ง
พระผู้มีพระภาคพุทธเจ้านั้น ทั้ง
พระสัทธรรม ทั้งพระสาวก

ชื่อว่าหว่านพืชคือบุญทั้งหลาย ใน
พระรัตนตรัยอันเป็นเขตต์
พืชคือบุญนั้น เป็นเครื่องยังญาณ
ของเราทั้งหลาย ให้สำเร็จด้วย

ยังความทำที่สุดแห่งทุกข์ในโลก
ให้สำเร็จด้วย ยังความหลีกออก
จากโลกโดยชอบ ให้สำเร็จด้วย

พืชคือบุญมอบให้ซึ่งผล เป็นอุป-
การะมีประการต่าง ๆ ตามกาลอัน
เหมาะ

ในทิกฺขุชรรมด้วยในสัมปรายภพ
ด้วย ทั้งในภพต่อ ๆ ไปด้วย

ส่วนพืชคือบุญชนิดใด ๆ มอบให้
ซึ่งผลทั้งหลาย ในทิกฺขุชรรมนั้น
ที่เราได้หว่านไว้แล้ว

เหตุ ต่ อิจฉิตปผล

กาเล สมมา วิรุหนตุ
มา วินสฺสนตุ สพฺพโส
ปฺพพณฺณาปรณวฺชานิ
อิมานิ อธิสฺถานิ จ
ยานิ อิมสฺมึ ปวฺตุตฺตานิ
สุยามรณฺเช ตหิ ตหิ

ภาสิตํ พุทฺธเสณฺเจน
สจฺจํ โลกคฺคฺวาทีนา

สทฺธา พิชฺ คโป วุณฺณิ
ปณฺญา เม ยฺคนงฺคํ
หิริ อีสํ มโน โยตุคํ
สติ เม ฌาลปาจนํ
กายคฺคฺโต วจฺจคฺคฺโต

อาหาร อุทฺเธ บโต
สจฺจํ กรอฺมิ นิทฺธานํ

ขอพืชคือบุญนั้น ๆ จงให้ผลที่เรา
ปรารถนาแล้ว

บุพพัตถพืช และอปฺรณฺณพืช
ทั้งหลายเหล่านี้ ที่กสิกรทั้งหลาย
หว่านไว้แล้ว ในที่นั้น ๆ ใน
สยามรัฐนี้ ขอบุพพัตถพืช และ
อปฺรณฺณพืชทั้งหลายเช่นนั้น เหล่านี้
จงงอกงามดี ตามฤดูกาลเถิด
อย่าเสียไปโดยประการทั้งปวงเลย

คำสัตย์อันพระพุทธเจ้าผู้ประเสริฐ
ที่สุด เป็นอัครวาทีในโลก ได้ตรัส
ไว้แล้วว่า

ศรัทธาเป็นพืช ทบะเป็นฝน
ปัญญาของเราเป็นแอกและไถ
หิริเป็นงอนไถ ใจเป็นเชือก
สติของเราเป็นพาลและปะจุก
เรากุ้มทางกายแล้ว คุ้มทางวาจา
แล้ว

ประหยัดท้องในเรื่องอาหารแล้ว
เราทำสัจจะให้เป็นเหตุการณ์ผัดจ

โสทรจ้ เม ปโมจัน

วิริย์ เม ฐโรธรรักษ์

โยกกุเขมาธิวาหน

กจฺจติ อนิวตฺตนต

ยตุถ คนฺตฺวา น โสจติ

เอวเมสา กสึ กญฺชา

สา โหติ อมตปฺมลา

เอตํ กสึ กสิตฺวาน

สพฺพทฺฤชา ปมฺจจตีติ

เอเตน สจฺจวชฺเชน

ปฺวตฺตา พิชชาติโย

ปฺพพณฺณา จาปรณฺณา จ

วิรุหนฺตุ ตฺหิ ตฺหิ

ราชาณกฺเขตฺตภูตฺตม

สพฺพตฺถ ภูริมณฺฑเล

ปฺปฺพการผลปฺนิยฺติ-

ธรา โหนฺตฺว สพฺพโส

ภาสิตา จยิมา คาถา

มุกฺคกฺกณ สตฺถนา

ความพอใจของเรา ก็ความพ้น
หน้าที่

วิริยะของเราเป็นกิจการงาน

ซึ่งนำถึงที่อันเกษมจากโยคะ

ไม่สู้ที่ไม่กลับ

ที่ไปถึงแล้วไม่เศร้าโศก

การทํานานี้ ใครทำได้อย่างนี้

ย่อมเป็นที่มอมตะเป็นผล

บุคคลทํานานี้แล้ว

ย่อมพ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้

ด้วยความกล่าวสัตย์นี้

บุพพัตถเพ็ช และอปรัตถเพ็ช

ทั้งหลาย ที่หว่านไว้แล้ว จง

งอกขึ้นในที่นั้น ๆ

ต้นไม้ผลทั้งหลาย ในภูริมณฑล

ทั้งปวง ซึ่งเป็นพระราชอาณาเขต

จงทรงไว้ซึ่งคอกและผลเป็นกลุ่ม

ขอ โดยประการทั้งปวง เทอญ

อนึ่ง คาถาเหล่านี้ อันพระศาสดา

ผู้หักรานเสียซึ่งความบ้ ได้ทรง

ภาสิตไว้ว่า

สวตมณฑ์แปล

กาโว ตสฺส ปชายนติ
เขตเต วุตฺตํ วิรุหติ
วุตฺตानํ ผลมสนาติ
โย มิตฺตानํ น ทฺพกฺติ

วิรุฬฺหมูลสนฺตํ
นิโครธมํ มาลุโธ
อมิตฺตา นปฺปสหนติ
โย มิตฺตํ น ทฺพกฺติ

เอเตน จาปี สจฺเจน
ปวฺตฺตา พิชชาติโย
ปฺพพณฺนา จาปรณฺนา จ
วิรุหนฺตุ ตฺหิ ตฺหิ
ราชาณฺกุเขตฺตญฺจสฺมึ
สพฺพตฺถ ญฺริมณฺฑเล
สมฺปญฺณา ผลปฺปฺเพหิ
ปชายนฺเตว สพฺพโส
อมฺหากญฺจ มหาราชา
สุยามินฺโท มหิปปติ
รญฺจิ สมฺมาภิปาเลนฺโต

ผู้ใด ไม่ประทุษร้ายมิตร โภ
กทั้งหลายของผู้นี้ย่อมตกลง พืช
ที่หวานไว้ในนาย่อมงอกงาม ผู้นี้
ย่อมบริโภคน้ำผลไม้ทั้งหลายที่
หวานไว้แล้ว

ผู้ใด ไม่ประทุษร้ายมิตร ศัตรู
ทั้งหลาย ย่อมข่มเหงผู้นี้ไม่ได้
เหมือนลมรังควานต้นไม้ อันมี
รากและลำต้นงอกงามแล้ว ไม่ได้
ฉะนั้น

แม้ด้วยคำสัตย์เช่นนี้ด้วย

บุพพัตถพืช และอปรัตถพืช
ทั้งหลาย ที่หวานไว้แล้ว จง
งอกขึ้นในที่นั้น ๆ

ต้นไม้ผลไม้ทั้งหลาย ในแดนดิน
ทั้งปวง ซึ่งเป็นพระราชอาณาเขต
จงสมบูรณ์ด้วยผลและดอก เพลิดเพลิน
ออกโดยประการทั้งปวงทีเดียว

ก็สมเด็จพระมหาราชของพวกเรา
ผู้เป็นพระเจ้าแผ่นดินจอมสยาม
ทรงอภิบาลแคว้นแคว้นโดยชอบ

สมพุทธสุตปิ ลานัน

ทั้งพระศาสนาของพระสัมพุทธเจ้า
ด้วย

ราชอาณาจักรตฤตสุมี

สกล มหิมณฑล

สหประชาชาติ นิวาสัน

ปณิน สุขกามิน

สุข รุทมิ จ ปตฺเถติ

เวปุลลฉานบุพฺผโส

เอเตน จาปี สจฺเจน

ปวฺตฺตา พิชชาติโย

บุพฺผณฺณา จาปรณฺณา จ

วิรุหนฺตุ ตฺหิ ตฺหิ

ราชอาณาจักรตฤตสุมี

สหประชาชาติ ภูมิณฑล

สมปณฺณา วิปฺลา โหนฺตุ

สมปฺชฺชนฺเตว สหฺพโสติ.

ทรงปรารถนาความสุข ความ
เจริญและความไพบูรณ์โดยลำดับ
แก่ประชาชนแม้ทั้งปวง ผู้อยาก
ได้ความสุข อาศัยอยู่ในแดนดิน
ทั้งชั้น อันเป็นพระราชอาณาเขต

แม้ด้วยกำลังอัน

บุพพัตถ์ และอปรัตถ์
ทั้งหลาย ที่หว่านไว้แล้ว จง
งอกขึ้นในที่นั้น ๆ

ต้นไม้ผลทั้งหลาย ในแดนดิน
ทั้งปวง ซึ่งเป็นพระราชอาณาเขต
จงเป็นพสกษชาติสมบุรณ์ไพบูรณ์
จงถึงพร้อมโดยประการทั้งปวง
เทอญ.

ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร

เริ่มธัมมจักกัปปวัตตนสูตร

อนุตฺตรํ อภิสมฺโพธิ
สมฺพุชฺฌิตฺวา ตถาคโ
ปจฺมํ ยํ อเทสสิ
ธมฺมจกฺกํ อนุตฺตรํ
สมฺมทฺว ปวตฺตฺนโต
โลกे อปฺปฉิตฺตํ
ยตฺถากฺขตา อุกฺโก อนฺตา
ปฏฺธิปฺตํ จ มชฺฌิมา
จตุสวาริยสจฺเจสุ
วิสุทฺธํ ฌานทสฺสนํ
เทสํ ธมฺมราชน
สมฺมาสมฺโพธิกิตฺตํ
นามน วิสฺสุตํ สุตฺตํ
ธมฺมจกฺกปฺปวตฺตํ
เวยฺยากรณปาเจ
สงฺคีตฺนตฺมกณาม เส.

พระตถาคตเจ้า ได้ตรัสรู้ซึ่งพระ
อนุตตรสัมมาสัมโพธิญาณแล้ว
เมื่อจะทรงประกาศธรรมที่ใคร ๆ
ยังมีได้ให้เป็นไปแล้วในโลก ให้
เป็นไปโดยชอบแท้ ได้ทรงแสดง
พระอนุตตรธรรมจักรใดก่อน
คือในธรรมจักรใด พระองค์ตรัส
ซึ่งที่สุด ๒ ประการ และข้อปฏิบัติ
เป็นกลาง และปัญญาอันรู้เห็นอัน
หมดจดแล้วในอริยสัจทั้ง ๔
เราทั้งหลาย จงสวคธรรมจักรนั้น
ที่พระองค์ผู้พระธรรมราชาทรง
แสดงแล้ว ปรากฏโดยชื่อว่า
ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร เป็นสูตร
ประกาศพระสัมมาสัมโพธิญาณ อัน
พระสังคีติกาจารย์ร้อยกรองไว้โดย
เวยยากรณปาฐะ เทอญ.

ฉัมมจักกัปปวัตตนสูตร

เอวมเม สุตํ

เอกํ สมยํ ภควา

พาราณสียํ วิหรติ

อิสิปตเน มิคทาย

ตตฺร โข ภควา ปณฺจวคฺคิเย

ภิกฺขุ อามนฺตสิ

เทวมเม ภิกฺขเว อนฺตา

ปพฺพชิตเน น เสวิตพฺพา

โย จายํ กามสฺสุ

กามสฺสุลฺลิกานุโยโค

หิโน

คมฺโม

โปถุชฺชนิโก

อนริโย

อนตฺตสณฺหิโต

อันข้าพเจ้า (คือพระอนนทเถระ)

ได้สัต์บมาแล้วอย่างนี้

สมัยหนึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้า

เสด็จประทับอยู่ที่ป่าอิสิปตนมฤค-

ทายวัน ใกล้เมืองพาราณสี

ในกาลนั้นแล พระผู้มีพระภาคเจ้า

ตรัสเตือนพระภิกษุปัญจวคคีย์^๑

ว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ที่สุดสอง
อย่างนี้

อันบรรพชิตไม่ควรเสพ

คือการประกอบตนให้พัวพันด้วย

กาม ในกามทั้งหลายนี้ใด

เป็นธรรมอันเลว

เป็นเหตุให้ตั้งบ้านเรือน

เป็นของคนมีกิเลสหนา

ไม่ใช่ไปจากข้าศึกคือกิเลส

ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ อย่าง
หนึ่ง

๑. คือ โกณฑัญญะ, วัปปะ, ภัททิยะ, มหานาม, อัสสชิ.

สวทมนต์แปล

โย จาญ์ อตุตถิลมถานุโยโค

ทุกุโ

อนริโย

อนตุตถสณฺหิโต

เอเต เต ภิกฺขเว

อุโภ อนฺเต อนุปคมฺม

มชฺฌิมา ปฏิปทา

ตถาคเตน อภิสมฺพุทฺธา

จกฺขุกรณี ฌานกรณี

อุปสมาย อภินฺถาย

สมฺโพธาย นิพฺพานาย

สํวตฺตติ

กตมา จ สา ภิกฺขเว

มชฺฌิมา ปฏิปทา

ตถาคเตน อภิสมฺพุทฺธา

จกฺขุกรณี ฌานกรณี

คือการประกอบความเหน็ดเหนื่อย
ด้วยตนเปล่านั้นโค

ให้เกิดทุกข์แก่ผู้ประกอบ

ไม่ใช่ไปจากชาติคือกิเลส

ไม่ประกอบด้วยประโยชน์ อย่าง
หนึ่ง

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ข้อปฏิบัติ
อันเป็นกลาง ไม่เข้าไปใกล้ที่สุด
สองอย่างนั้นนั้น

อันตถาคตได้ตรัสรู้แล้ว ด้วยปัญญา
อันยิ่ง

ทำดวงตา ทำญาณเครื่องรู้

ย่อมเป็นไปเพื่อความเข้าไปสงบ
ระงับ เพื่อความรู้ยิ่ง เพื่อความ
รู้ดี เพื่อความดับ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็ข้อปฏิบัติ
ซึ่งเป็นกลางนั้นเป็นไฉน

ที่ตถาคตได้ตรัสรู้แล้ว ด้วยปัญญา
อันยิ่ง

ทำดวงตา ทำญาณเครื่องรู้

อุปสมาย อภิญฌาย
สมุโพธาย นิพพานาย
สัพพัตติ

อยมว อริโย
อญฺชุกิโก มกุโค
เสยฺยถิ

- (๑) สมุมมาทิฏฺฐิ
- (๒) สมุมมาตฺถกปโป
- (๓) สมุมมาวจา
- (๔) สมุมมากมฺมุนโต
- (๕) สมุมมาอาชีโว
- (๖) สมุมมาวาชาโม
- (๗) สมุมมาสติ
- (๘) สมุมมาสมาธิ

อัย โข สว ภิกฺขเว
มชฺฌิมา ปฏิปทา
ตถาคเตน อภิสมฺพุทฺธา

จกฺขุกรณิ ฌาณกรณิ
อุปสมาย อภิญฌาย
สมุโพธาย นิพพานาย
สัพพัตติ

ย่อมเป็นไปเพื่อความเข้าไปสงบ
ระงับ เพื่อความรู้ยิ่ง เพื่อความ
รู้ดี เพื่อความดับ

ทางมีองค์ ๘ เครื่องไปจากข้าศึก
คือกิเลสตนเอง
กล่าวคือ

- ปัญญาอันเห็นชอบ
- ความดำริชอบ
- วาจาชอบ
- การงานชอบ
- ความเลี้ยงชีวิตชอบ
- ความเพียรชอบ
- ความระลึกชอบ
- ความตั้งใจดีชอบ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อันนี้แล
ข้อปฏิบัติซึ่งเป็นกลางนั้น
ที่ตถาคตได้ตรัสรู้แล้ว ด้วยปัญญา
อันยิ่ง

ทำดวงตา ทำญาณเครื่องรู้
ย่อมเป็นไปเพื่อความเข้าไปสงบ
ระงับ เพื่อความรู้ยิ่ง เพื่อความ
รู้ดี เพื่อความดับ

สวคมณฑ์แปล

อิหํ โข ปน ภิกฺขเว

ทุกฺขํ อริยสัจจํ

ชาติปิ ทุกฺขา

ชราปิ ทุกฺขา

มรณมฺปิ ทุกฺขํ

โสภปริเทวทุกฺขโทมนส-

สุปายาสาปิ ทุกฺขา

อปฺปิเยหิ สมฺปโยโค ทุกฺโข

ปิเยหิ วิปฺปโยโค ทุกฺโข

ยมฺปิจุณํ น ลกฺติ.

ตมฺปิ ทุกฺขํ

สงฺขิตฺเตน ปณฺจุปาทานกฺขนฺธา

ทุกฺขา

อิหํ โข ปน ภิกฺขเว

ทุกฺขสมฺมทโย อริยสัจจํ

ยายํ ตณฺหา

โปโนพฺพวีกา

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย กิเลส เป็น

ทุกข์อย่างแท้จริง คือ

ความเกิดก็เป็นทุกข์

ความแก่ก็เป็นทุกข์

ความตายก็เป็นทุกข์

ความโศก ความรำไรรำพัน

ความทุกข์โทมนัส และความ

คับแค้นใจ ก็เป็นทุกข์

ความประสบด้วยสิ่งที่ไม่เป็นที่รัก

ทั้งหลายเป็นทุกข์

ความพลัดพรากจากสิ่งทีรัก

ทั้งหลายเป็นทุกข์

ปรารถนาอยู่อย่างไม่ได้ แม้อันใด

แม้อันนั้นก็เป็นทุกข์

โดยย่อแล้ว อุปาทานชั้น ๕ เป็น

ทุกข์

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย กิเลส เป็น

เหตุให้ทุกข์เกิดขึ้นอย่างจริงแท้ คือ

ความทะยานอยาก

ทำให้มีภพอีก

ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร

นनुทิวราคสหคตา

เป็นไปกับความกำหนด ด้วย

อำนาจความเพลिन

ตตฺรตตฺราภินนฺทนี

เพลิตเพลिनในอารมณ์นั้น ๆ

เสยฺยถิทำ

กล่าวคือ

กามตณฺหา

คือความทะยานอยากในอารมณ์
ที่ใคร่

ภวตณฺหา

คือความทะยานอยากในความมี
ความเป็น

วิภวตณฺหา

คือความทะยานอยากในความไม่มี
ไม่เป็น

อิทํ โข ปน ภิกฺขเว
หุทฺธนิโรธํ อริยสัจจํ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย กั้นแล เป็น
ความดับทุกข์อย่างจริงแท้ คือ

โย ตสฺสสวฺว ตณฺหาหยา
อเสสวिरาคนิโรธํ

ความดับโดยสิ้นกำหนด โดย
ไม่เหลือแห่งตัณหานั้นนั้นเกี่ยว
อันใด

จาโค

ความสละตัณหานั้น

ปณฺธิสฺสสฺสโก

ความวางตัณหานั้น

มฺคฺคฺติ

ความปล่อยตัณหานั้น

อนาลโย

ความไม่พัวพันแห่งตัณหานั้น

สวत्मन्ต์แปล

อิหํ โข ปน ภิกฺขเว ทุกฺข-
นิโรธคามินี ปฏิปทา อริยสัจจํ

อหเมว อริโย

อญฺจกฺโข มคฺโข

เสยฺยถิหํ

(๑) สมฺมาทิฏฺฐิ

(๒) สมฺมาสงฺกปโป

(๓) สมฺมาวาจา

(๔) สมฺมากมฺมมฺโนโต

(๕) สมฺมาอาชีโว

(๖) สมฺมาวายาโม

(๗) สมฺมาสติ

(๘) สมฺมาสมาธิ.

อิหํ ทุกฺขํ อริยสัจฺจนฺติ เม
ภิกฺขเว

ปุพฺเพ อนนฺตสุเตสุ ธมฺเมสุ

จกฺขุ อุตฺปาติ ฌาณํ อุตฺปาติ

ปญฺญา อุตฺปาติ วิชฺชา อุตฺปาติ

อาโลโก อุตฺปาติ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ที่นั่นแล เป็น
ข้อปฏิบัติให้ถึงความดับทุกข์อย่าง
จริงแท้ คือ

ทางมีองค์ ๘ เครื่องไปจากข้าศึก
คือกิเลสเหล่านั้น

กล่าวคือ

ปัญญาอันเห็นชอบ

ความดำริชอบ

วาจาชอบ

การงานชอบ

ความเลี้ยงชีวิตชอบ

ความเพียรชอบ

ความระลึกชอบ

ความตั้งจิตชอบ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย จักขุได้เกิด
ขึ้นแล้ว ญาณได้เกิดขึ้นแล้ว

ปัญญาได้เกิดขึ้นแล้ว วิทยาได้
เกิดขึ้นแล้ว แสงสว่างได้เกิดขึ้น
แล้วแก่เรา ในธรรมทั้งหลายที่
เราไม่ได้เคยฟังแล้วในกาลก่อนว่า
นี้เป็นทุกข์อริยสัจ

คัม โข ปณิทัมทุกขัง อริยสัจ
 ปริณฺเอยฺยณฺติ เม ภิกฺขเว
 ปุพฺเพ อนนฺตสฺส เตสุ ธมฺเมสุ
 จกฺขุ อุตฺปาติ ฌาณํ อุตฺปาติ
 ปญฺญา อุตฺปาติ วิชฺชา อุตฺปาติ
 อาโลโก อุตฺปาติ

คัม โข ปณิทัมทุกขัง อริยสัจ
 ปริณฺเอยฺยณฺติ เม ภิกฺขเว
 ปุพฺเพ อนนฺตสฺส เตสุ ธมฺเมสุ
 จกฺขุ อุตฺปาติ ฌาณํ อุตฺปาติ
 ปญฺญา อุตฺปาติ วิชฺชา อุตฺปาติ
 อาโลโก อุตฺปาติ

อิหมํ ทุกฺขสมุทฺทโย อริยสัจจณฺติ
 เม ภิกฺขเว
 ปุพฺเพ อนนฺตสฺส เตสุ ธมฺเมสุ
 จกฺขุ อุตฺปาติ ฌาณํ อุตฺปาติ
 ปญฺญา อุตฺปาติ วิชฺชา อุตฺปาติ
 อาโลโก อุตฺปาติ

ตูก่อนภิกษุทั้งหลาย จักขุได้เกิด
 ขึ้นแล้ว ญาณได้เกิดขึ้นแล้ว
 ปัญญาได้เกิดขึ้นแล้ว วิชยาได้
 เกิดขึ้นแล้ว แสงสว่างได้เกิดขึ้น
 แล้วแก่เรา ในธรรมทั้งหลายที่เรา
 ไม่ได้เคยฟังแล้ว ในกาลก่อนว่า ก็
 ทุกขอริยสัจนั้นแล ควรกำหนดรู้

ตูก่อนภิกษุทั้งหลาย จักขุได้เกิด
 ขึ้นแล้ว ญาณได้เกิดขึ้นแล้ว
 ปัญญาได้เกิดขึ้นแล้ว วิชยาได้
 เกิดขึ้นแล้ว แสงสว่างได้เกิดขึ้น
 แล้วแก่เรา ในธรรมทั้งหลายที่เรา
 ไม่ได้เคยฟังแล้ว ในกาลก่อนว่า
 ก็ทุกขอริยสัจนั้นแล อันเราได้
 กำหนดรู้แล้ว

ตูก่อนภิกษุทั้งหลาย จักขุได้เกิด
 ขึ้นแล้ว ญาณได้เกิดขึ้นแล้ว
 ปัญญาได้เกิดขึ้นแล้ว วิชยาได้
 เกิดขึ้นแล้ว แสงสว่างได้เกิดขึ้น
 แล้วแก่เรา ในธรรมทั้งหลายที่เรา
 ไม่ได้เคยฟังแล้ว ในกาลก่อนว่า
 นทุกขสมุททัยอริยสัจ

สวคมนต์แปล

คัม โข ปณิทัํ ทุคฺขสมุทโย อริย-
สจฺจํ ปหาตพฺพนติ เม ภิกฺขเว
ปฺพเพ อนนุสฺสฺสฺเตสฺส ธมฺเมสฺส
จกฺขุํ อุตฺปาติ ฌาณํ อุตฺปาติ
ปญฺญา อุตฺปาติ วิชฺชา อุตฺปาติ
อาโลโก อุตฺปาติ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย จักขุได้เกิด
ขึ้นแล้ว ญาณได้เกิดขึ้นแล้ว
ปัญญาได้เกิดขึ้นแล้ว วิद्याได้
เกิดขึ้นแล้ว แสงสว่างได้เกิดขึ้น
แล้วแก่เรา ในธรรมทั้งหลายที่เรา
ไม่ได้เคยฟังแล้ว ในกาลก่อนว่า
ก็ทุกข์สมุทัยอริยสัจนั้นแล ควร
ละเสีย

คัม โข ปณิทัํ ทุคฺขสมุทโย
อริยสจฺจํ ปหีนนฺติ เม ภิกฺขเว
ปฺพเพ อนนุสฺสฺสฺเตสฺส ธมฺเมสฺส
จกฺขุํ อุตฺปาติ ฌาณํ อุตฺปาติ
ปญฺญา อุตฺปาติ วิชฺชา อุตฺปาติ
อาโลโก อุตฺปาติ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย จักขุได้เกิด
ขึ้นแล้ว ญาณได้เกิดขึ้นแล้ว
ปัญญาได้เกิดขึ้นแล้ว วิद्याได้
เกิดขึ้นแล้ว แสงสว่างได้เกิด
ขึ้นแล้วแก่เรา ในธรรมทั้งหลาย
ที่เราไม่ได้เคยฟังแล้วในกาลก่อน
ว่า ก็ทุกข์สมุทัยอริยสัจนั้นแล
อันเราได้ละแล้ว

ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร

อิทํ ทุกฺขนิโรธํ อริยสจฺจนตํ
เม ภิกฺขเว

ปฺพเพ อนนฺตสุเตสฺส ธมฺเมสฺส
จกฺขํ อุตฺปาที ฌานํ อุตฺปาที
ปญฺญา อุตฺปาที วิชฺชา อุตฺปาที
อาโลโก อุตฺปาที

ตํ โข ปณิทํ ทุกฺขนิโรธํ
อริยสจฺจํ สจฺจนิกตพฺพนตํ
เม ภิกฺขเว

ปฺพเพ อนนฺตสุเตสฺส ธมฺเมสฺส
จกฺขํ อุตฺปาที ฌานํ อุตฺปาที
ปญฺญา อุตฺปาที วิชฺชา อุตฺปาที
อาโลโก อุตฺปาที

ตํ โข ปณิทํ ทุกฺขนิโรธํ อริย-
สจฺจํ สจฺจนิกตตฺติ เม ภิกฺขเว
ปฺพเพ อนนฺตสุเตสฺส ธมฺเมสฺส
จกฺขํ อุตฺปาที ฌานํ อุตฺปาที
ปญฺญา อุตฺปาที วิชฺชา อุตฺปาที
อาโลโก อุตฺปาที

ตูก่อนภิกษุทั้งหลาย จักขุได้เกิด
ขึ้นแล้ว ญาณได้เกิดขึ้นแล้ว
ปัญญาได้เกิดขึ้นแล้ว วิชยาได้
เกิดขึ้นแล้ว แสงสว่างได้เกิด
ขึ้นแล้วแก่เรา ในธรรมทั้งหลาย
ที่เราไม่ได้เคยฟังแล้วในกาลก่อน
ว่า นีทุกฺขนิโรธอริยสัจ

ตูก่อนภิกษุทั้งหลาย จักขุได้เกิด
ขึ้นแล้ว ญาณได้เกิดขึ้นแล้ว ปัญญา
ได้เกิดขึ้นแล้ว วิชยาได้เกิดขึ้น
แล้ว แสงสว่างได้เกิดขึ้นแล้ว
แก่เรา ในธรรมทั้งที่เราไม่ได้เคย
ฟังแล้วในกาลก่อนว่า ก็ทุกฺขนิโรธ
อริยสัจนั้นแน่ ควรทำให้แจ้ง

ตูก่อนภิกษุทั้งหลาย จักขุได้เกิด
ขึ้นแล้ว ญาณได้เกิดขึ้นแล้ว
ปัญญาได้เกิดขึ้นแล้ว วิชยาได้
เกิดขึ้นแล้ว แสงสว่างได้เกิด
ขึ้นแล้วแก่เรา ในธรรมทั้งหลาย
ที่เราไม่ได้เคยฟังแล้วในกาลก่อน
ว่า ก็ทุกฺขนิโรธอริยสัจนั้นแน่
อันเราได้ทำให้แจ้งแล้ว

สวคมณฑ์แปล

อิหํ ทุกฺขนิโรธคามินี ปฏิปทา
อริยสัจจันติ เม ภิกฺขเว
ปุพฺเพ อนนฺตสุเตสุ ธมฺเมสุ
จกฺขุ อุตฺปาติ ฌาณํ อุตฺปาติ
ปญฺญา อุตฺปาติ วิชฺชา อุตฺปาติ
อาโลโก อุตฺปาติ

ตํ โข ปณิหํ ทุกฺขนิโรธคามินี
ปฏิปทา อริยสัจจํ
ภาเวตพฺพนฺติ เม ภิกฺขเว
ปุพฺเพ อนนฺตสุเตสุ ธมฺเมสุ
จกฺขุ อุตฺปาติ ฌาณํ อุตฺปาติ
ปญฺญา อุตฺปาติ วิชฺชา อุตฺปาติ
อาโลโก อุตฺปาติ

ตูก่อนภิกษุทั้งหลาย จักขุได้เกิด
ขึ้นแล้ว ญาณได้เกิดขึ้นแล้ว
ปัญญาได้เกิดขึ้นแล้ว วิทยาได้
เกิดขึ้นแล้ว แสงสว่างได้เกิด
ขึ้นแล้วแก่เรา ในธรรมทั้งหลาย
ที่เราไม่ได้เคยฟังแล้วในกาลก่อน
ว่า นี่ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา-
อริยสัจ

ตูก่อนภิกษุทั้งหลาย จักขุได้เกิด
ขึ้นแล้ว ญาณได้เกิดขึ้นแล้ว
ปัญญาได้เกิดขึ้นแล้ว วิทยาได้
เกิดขึ้นแล้ว แสงสว่างได้เกิด
ขึ้นแล้วแก่เรา ในธรรมทั้งหลาย
ที่เราไม่ได้เคยฟังแล้วในกาลก่อน
ว่า ก็ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา-
อริยสัจนั้นแล ควรให้เจริญ

ตัม โข ปณิทัํ ทุกฺขนิโรธคามินี
ปฏิบัติทา อริยสัจจํ ภาวิตนฺติ
เม ภิกฺขเว

ปุพฺพเพ อนนฺตสุตฺตสุ ธมฺมเมสฺสุ
จกฺขุํ อุตฺปาติ ฌาณํ อุตฺปาติ
ปณฺณวา อุตฺปาติ วิชฺชา อุตฺปาติ
อาโลโก อุตฺปาติ

ยาวกัวณฺจ เม ภิกฺขเว
อิมสฺส จตฺตสฺส อริยสัจฺจสฺส
เววนฺติปริวณฺณํ ทฺวาทสาการํ
ยถากฺกุตํ ฌาณทสฺสนํ
น สุวิสุทฺธํ อโหสิ

เนว คาวาหํ ภิกฺขเว สเทวนก
โลเก สมารเก สพฺรหฺมณก
สสฺสสมณพฺรหฺมณินิยา ปชาย
สเทวมนฺตฺตสย อนฺตฺตรํ
สมฺมาสมฺโพธิ อภิสมฺพุทฺโธ
ปจฺจุตฺตวาสิ

ตูก่อนภิกษุทั้งหลาย จักขุได้เกิด
ขึ้นแล้ว ญาณได้เกิดขึ้นแล้ว
ปัญญาได้เกิดขึ้นแล้ว วิชยาได้
เกิดขึ้นแล้ว แสงสว่างได้เกิด
ขึ้นแล้วแก่เรา ในธรรมทั้งหลาย
ที่เราไม่ได้เคยฟังแล้วในกาลก่อน
ว่า ก็ทุกขนิโรธคามินีปฏิบัติทา-
อริยสัจจนันแนแล อันเราเจริญ
แล้ว

ตูก่อนภิกษุทั้งหลาย ปัญญาอันรู้
เห็นตามเป็นจริงแล้วอย่างไร ใน
อริยสัจ ๔ เหล่านี้ของเรา ซึ่ง
มีรอบ ๓ มีอาการ ๑๒ อย่างนี้
ยังไม่หมดจดเพียงใดแล้ว

ตูก่อนภิกษุทั้งหลาย เราได้ยืนยัน
ตนว่า เป็นผู้ตรัสรู้พร้อมเฉพาะ
ซึ่งปัญญาเครื่องตรัสรู้ชอบ ไม่
มีความตรัสรู้อื่นจะยิ่งกว่าในโลก
เป็นไปกับด้วยเทพดา มาร พรหม
ในหมู่สัตว์ ทั้งสมณพราหมณ์
เทพดา มนุษย์ ไม่ได้เพียงนั้น

ยโต จ โข เม ภิกขเว
อิมสุ จตุสุ อริยสขเจสุ
เอวณติปริวณฺณํ ทวาทสาการํ
ยถาภูตํ ฌาณทสฺสนํ สุวิสุทฺธํ
อโหสิ

อถาหํ ภิกขเว สทเวเก
โลเก สมารเก สพฺรหฺมเก
สสฺสสมณพฺรหฺมณฺเฑชา ปชาย
สทเวมนุสฺสาย อนุตฺตรํ
สมฺมาสมฺโพธิ อภิสมฺพุทฺโธ
ปัจจุณฺณาสี

ฌาณณฺจ ปน เม ทสฺสนํ อุปาเท

อกุปฺปา เม วิมุตฺติ
อยมนฺตฺติมา ชาติ
นตฺถิทาเน ปุณฺนทุกฺโกติ
อิทมวโจ ภควา

อตุตฺตมนฺนา ปญฺจวคฺคิยา ภิกขู
ภควโต ภาสิตํ อภินนฺหํ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็เมื่อใดแล
ปัญญาอันรู้เห็นตามเป็นจริงอย่างไร
ในอริยสัจ ๔ เหล่านี้ ของเรา
ซึ่งมีรอบ ๓ มีอาการ ๑๒ อย่างนี้
หมดจดดีแล้ว

เมื่อนั้น เราจึงได้ยืนยันตนว่าเป็น
ผู้ตรัสรู้พร้อมเฉพาะ ซึ่งปัญญา
เครื่องตรัสรู้ชอบ ไม่มีความ
ตรัสรู้อื่นยิ่งกว่าในโลก เป็นไปกับ
ด้วยเทพดา มาร พรหม ใน
หมู่สัตว์ ทั้งสมณพราหมณ์ เทพดา
มนุษย์

ก็แล ปัญญาอันรู้เห็นได้เกิดขึ้น
แล้วแก่เรา

ว่าความพิเศษของเราไม่กลับ
กำเริบ ซากินเป็นที่สุดแล้ว บัดนี้
ไม่มีภพอีก

พระผู้มีพระภาคเจ้า ได้ตรัสธรรม
ปริยายนี้แล้ว

ภิกษุปัญจวคคีย์ก็มีใจยินดี
เพเลินภาสิตของพระผู้มีพระภาคเจ้า

อิมสุมิณฺจ ปน เวชฺชากรณสุมี
ภณฺณมานเ

อายสุมโต โกณฺทณฺณสุต
วิรัช วิตมถํ ธมฺมจกฺขุ อุตฺปาที

ยงฺกิลฺลิจิ สมุทฺยธมฺมํ สพฺพพฺพคํ
นิโรธธมฺมนฺติ

ปวตฺติเต จ ภควตา ธมฺมจกฺเก

ภุมฺมา เทวา สทฺทมนฺนุสฺสาเวสุํ

เอตมฺภควตา พาราณสียํ
อิลิปฺตเน มิกฺทาเย อนฺตุตฺรํ
ธมฺมจกฺกํ ปวตฺติตํ

อปฺปฉฺวิตฺติยํ สมณเณ วา
พฺราหฺมณเณ วา เทเวน วา
มาเรณ วา พฺรหฺมณฺนา วา
เกนจิ วา โลกลุมนฺติ

ภุมฺมานํ เทวานํ สทฺทํ สุตฺวา
จาตุมฺมหาราชิกา เทวา
สทฺทมนฺนุสฺสาเวสุํ

ก็แลเมื่อเวชชากรณนี้ อันพระผู้มี
พระภาคเจ้าตรัสอยู่

จักขุในธรรม อันปราศจากธุลี
ปราศจากมลทิน ได้เกิดขึ้นแล้ว
แก่พระผู้มีอายุโกณฑัญญะ

ว่าสิ่งใดสิ่งหนึ่ง มีอันเกิดขึ้นเป็น
ธรรมตา สิ่งทั้งปวงนั้น มีอันดับ
ไปเป็นธรรมตา

ก็ครั้นเมื่อธรรมจักร อันพระผู้มี
พระภาคเจ้าให้เป็นไปแล้ว

เหล่าภุมมเทพตา ก็ยังเสียงให้
บันลือลั่น

ว่านั่นจักร คือธรรม ไม่มีจักร
อื่นสู้ได้ อันพระผู้มีพระภาคเจ้า
ให้เป็นไปแล้ว ที่ป่าอิลิปตนะ
มฤคทายวัน ใกล้เมืองพาราณสี
อันสมณพราหมณ์ เทพตา มาร
พรหม และใคร ๆ ในโลกยังให้
เป็นไปไม่ได้ ดังนี้

เทพเจ้าเหล่าชั้นจาตุมหาราช ได้
ฟังเสียงของเทพเจ้า เหล่าภุมม-
เทพตาแล้ว ก็ยังเสียงให้บันลือลั่น

จาตุมหาราชิกานํ เทวานํ
สทฺหํ สุตฺวา ตาวตีสํ เทว
สทฺทมนุสฺสาเวสุํ

เทพเจ้าเหล่าชั้นดาวดึงส์ ได้ฟัง
เสียงของเทพเจ้า เหล่าชั้นจาตุ-
มหาราชแล้ว ก็ยังเสียงให้บันลือ
ลั่น

ตาวตีสานํ เทวานํ สทฺหํ สุตฺวา
ยามา เทว สทฺทมนุสฺสาเวสุํ

เทพเจ้าเหล่าชั้นยามะ ได้ฟังเสียง
ของเทพเจ้าเหล่าชั้นดาวดึงส์แล้ว
ก็ยังเสียงให้บันลือลั่น

ยามานํ เทวานํ สทฺหํ สุตฺวา
คฺุสิตา เทว สทฺทมนุสฺสาเวสุํ

เทพเจ้าเหล่าชั้นกุสิต ได้ฟังเสียง
ของเทพเจ้า เหล่าชั้นยามะแล้ว
ก็ยังเสียงให้บันลือลั่น

คฺุสิตานํ เทวานํ สทฺหํ สุตฺวา
นิมฺมานรตฺติ เทว สทฺท-
มนุสฺสาเวสุํ

เทพเจ้าเหล่าชั้นนิมมานรดี ได้ฟัง
เสียงของเทพเจ้า เหล่าชั้นกุสิต
แล้ว ก็ยังเสียงให้บันลือลั่น

นิมฺมานรตฺตินํ เทวานํ สทฺหํ
สุตฺวา ปฺรนิมฺมิตวสวตฺติ เทว
สทฺทมนุสฺสาเวสุํ

เทพเจ้าเหล่าชั้นปรนิมมิตวสวัตติ
ได้ฟังเสียงของเทพเจ้า เหล่าชั้น
นิมมานรดีแล้ว ก็ยังเสียงให้บันลือ
ลั่น

ปฺรนิมฺมิตวสวตฺตินํ เทวานํ สทฺหํ
สุตฺวา พุรฺหมกายิกา เทว
สทฺทมนุสฺสาเวสุํ

เทพเจ้าเหล่าที่เกิดในหมู่พรหม ได้
ฟังเสียงของเทพเจ้า เหล่าชั้น
ปรนิมมิตวสวัตติแล้ว ก็ยังเสียง
ให้บันลือลั่น

เอตมฺภควตา พาราณสียํ
อัสสิปตเน มิกทาเย อนุตฺตรํ
ธมฺมจกฺกํ ปวตฺติตํ อปฺปฎิวัตฺติยํ
สมณฺเณ วา พุราหฺมณฺเณ วา
เทเวณ วา มารเณ วา
พฺรหฺมณา วา เกณจิ วา
โลกสฺมินฺติ.

อิตฺติห เตน ขณฺเณ เตน
มฺหุตฺตเตน ยาว พฺรหฺมโลกา
สทฺโท อพฺภุกฺคจฺฉิ
อชฺฉจฺจ ทสสทฺสสฺสํ โลกธฺาตุ
สงฺกมฺปิ สมฺปกมฺปิ สมฺปเวริ
อปฺปมาโน จ โอาพาโร
โอภาโส โลเก ปาตุโรหิ
อติภฺกมฺเมว เทวานํ เทวานุภาวํ

อถปิ ภควา อุทานํ อุทานสฺสิ
อณฺเณวสฺสิ วต โภ โกณฺฑนฺเณว
อณฺเณวสฺสิ วต โภ โกณฺฑนฺเณวติ

ว่านั่นจักร คือธรรม ไม่มีจักรอื่น
สู้ได้ อันพระผู้มีพระภาคเจ้า
ให้เป็นไปแล้ว ที่ป่าอสิปตนะ
มฤคทายวัน ใกล้เมืองพาราณสี
อันสมณพราหมณ์ เทพดา มาร
พรหม และใคร ๆ ในโลกยังให้
เป็นไปไม่ได้ ทั้งนี้.

โดยขณะครั้นเดิวนั้น เสียงขึ้นไป
ถึงพรหมโลก ด้วยประการฉะนี้

ทั้งหมื่นโลกธำต
ไค้หวั่นไหวสะเทือนสะท้านลงไป
ทั้งแสงสว่างอันยังไม่มีประมาณ
ได้ปรากฏแล้วในโลก

ล่องเทวานุภาพ ของเทพดา
ทั้งหลายเสียหมด

ลำดับนั้นแล พระผู้มีพระภาคเจ้า
ได้ทรงเปล่งอุทานว่า
ว่าโกณฑัญญะได้รู้แล้วหนอ ผู้
เจริญ โกณฑัญญะได้รู้แล้วหนอ
ผู้เจริญ

อิติหิทำ อายสุมโต โกลนุทญลลสฺส อญญาโกลนุทญโลเตว นามิ อโหสีติ.	เพราะเหตุนี้ นามว่า อัญญา- โกลนุทญลลนั้นนเทียว ได้มีแล้ว แก่พระผู้มีอายุโกลนุทญลล กว้ย ประการฉะนี้แล.

จบ ธัมมจักกัปปวัตตนสูตร.

อนัตตลักขณสูตร

เริ่มอนัตตลักขณสูตร

บนต์ สตุเทหิ ทุกฺเคน
เณยฺย อนตฺตลักฺขณํ
อตุตฺวาหาตฺตสณฺณานํ
สมฺมเทว วิโมจนํ
สมฺพุทฺโธ ตํ ปกาเสสิ

ทิฏฺฐสจฺจาน โยคินํ

อุตฺตริ ปฏิวธาเย
ภาเวตฺถ ฌาณมุตฺตมํ
บนฺเตสํ ทิฏฺฐธมฺมานํ
ฌาเณนุปปริกฺขตํ
สพฺพาสเวหิ จิตฺตานํ
วิมฺบุจิสฺส อเสสโต

อนัตตลักขณะอันใด อันสัทว์
ทั้งหลายพึงรู้ได้โดยยาก
พระสัมพุทธเจ้า ได้ทรงประกาศ
อนัตตลักขณะนั้น เป็นธรรมอัน
ปลดปล่อยอัสสวาทุปาทาน การ
ติอมนักวายนกล่าวว่าตน และ
อัสสสัญญา ความสำคัญว่าตน
โดยชอบแท้

แก่เหล่าพระโยคี คือปัญจวัคคีย์
ผู้มีสัจจะอันเห็นแล้ว

เพื่อให้เจริญญาณอันอุคค เพื่อ
ตรัสรู้ธรรมอันยิ่ง

จิตของพระปัญจวัคคีย์เหล่านั้น ผู้
มีธรรมอันได้เห็นแล้ว ไคร่ครวญ
แล้วด้วยญาณ พ้นแล้วจากอาสวะ
ทั้งปวงโดยไม่เหลือ ด้วยพระสูตร
อันใด

ตลา ฌาณานุสาเรน
 ตาสนํ กาคุมิจฺฉตํ
 ตาธุนํ อคฺคตสิทฺธตฺถิ
 ตํ สุตฺตุนตํ ภณาม เส.

เราทั้งหลาย จงสวดพระสูตร
 อันนั้น เพื่อสำเร็จประโยชน์แก่
 สาธุชนทั้งหลาย ผู้ปรารถนาจะ
 ทำคำสอน โดยระลึกตามญาณ
 อย่างนั้น เทอญ.

อนัตตลักขณสูตร

เอวมมេ สุตํ

อันข้าพเจ้า (คือพระอานนทเถระ)
 ได้สดับมาแล้วอย่างนี้

เอกํ สมยํ ภควา
 พาราณสียํ วิหริติ
 อิลิปตเน มิคทาเย

สมัยหนึ่งพระผู้มีพระภาคเจ้า
 เสด็จประทับอยู่ที่ป่าอิสิปตนะ-
 มฤคทายวัน ใกล้เมืองพาราณสี

ตตฺร ใจ ภควา ปญฺจวคฺคิเย
 ภิกฺขุ อามนฺเตสิ

ในกาลนั้นแล พระผู้มีพระภาคเจ้า
 ตรัสเตือนพระภิกษุปัญจวคคีย์ (ให้
 ตั้งใจฟังภาษิตนั้นว่า)

รูปํ ภิกฺขเว อนตฺตา

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย รูป (คือ
 ร่างกายนี้) เป็นอนัตตา (มิใช่ตน)

รูปฺเญ หิ ติ ภิกฺขเว
 อตฺตา อภิวิสฺส

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็รูปนี้จักได้
 เป็นอัตตา (ตน) แล้ว

นยิทํ รูปํ อาพาธาย สํวตฺตํ

รูปนี้ก็มิพึงเป็นไปเพื่ออาพาธ

(ความลำบาก)

ลพฺภณ จ รูปํ

อนึ่ง สัตว์พึงได้^๕ในรูปตามใจหวัง

เอวํ เม รูปํ โหตุ

ว่ารูปของเรา จงเป็นอย่าง^๕นี้เกิด

เอวํ เม รูปํ มา อโหสํติ

รูปของเรา อย่าได้เป็นอย่าง^๕นั้น

เลย

ยสฺมา จ โข ภิกฺขเว

ก็เพราะเหตุใดแล ภิกษุทั้งหลาย

รูปํ อนตฺตา

รูปจึงเป็นอนัตตา

ตสฺมา รูปํ อาพาธาย สํวตฺตํ

เพราะเหตุ^๕นั้น รูปจึงเป็นไปเพื่อ

อาพาธ

น จ ลพฺภณํ รูปํ

อนึ่ง สัตว์ย่อมไม่^๕ได้^๕ในรูปตามใจ

หวัง

เอวํ เม รูปํ โหตุ

ว่ารูปของเรา จงเป็นอย่าง^๕นี้เกิด

เอวํ เม รูปํ มา อโหสํติ

รูปของเรา อย่าได้เป็นอย่าง^๕นั้น

เลย

เวทนา อนตฺตา

เวทนา (คือความรู้สึกอารมณ์)

เป็นอนัตตา

เวทนา จ หิทํ ภิกฺขเว

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็เวทนานี้

อตฺตา อภิวํสํ

จักได้เป็นอัตตาแล้ว

นยิทํ เวทนา อาพาธาย

เวทนานี้ ก็มิพึงเป็นไปเพื่อ

สํวตฺตํ

อาพาธ

ลพฺภเถ จ เวทนาย

อนึ่ง สัตว์พึงได้^๕ในเวทนาตามใจ
หวัง

เอวํ เม เวทนา โหตุ

เอวํ เม เวทนา มา อโหสีติ

ว่าเวทนาของเรา จงเป็นอย่าง^๕
เถิด เวทนาของเรา อย่าได้เป็น
อย่างนั้นเลย

ยสฺมา จ โข ภิกฺขเว

เวทนา อนตฺตา

ตสฺมา เวทนา อาพาธาย

สํวตฺตติ

ก็เพราะเหตุใดแล ภิกษุทั้งหลาย
เวทนาจึงเป็นอนัตตา

เพราะเหตุ^๕นั้น เวทนาจึงเป็นไป
เพื่ออาพาธ

น จ ลพฺภติ เวทนาย

อนึ่ง สัตว์ย่อมไม่^๕ได้ในเวทนาตาม
ใจหวัง

เอวํ เม เวทนา โหตุ

เอวํ เม เวทนา มา อโหสีติ

ว่าเวทนาของเรา จงเป็นอย่าง^๕
เถิด เวทนาของเรา อย่าได้เป็น
อย่างนั้นเลย

สยฺมา อนตฺตา

สยฺมา จ หิ ภิกฺขเว

อตฺตา อภิสฺส

นยิํ สยฺมา อาพาธาย

สํวตฺเตยฺย

สัญญา (คือความจำ) เป็นอนัตตา

ตุก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็สัญญานี้^๕
จักได้เป็นอัตตาแล้ว

สัญญานี้^๕ ก็ไม่พึงเป็นไปเพื่ออาพาธ

ลพฺภเถ จ สยฺมาย

อนึ่ง สัตว์พึงได้^๕ในสัญญาตามใจ
หวัง

เอวํ เม สณฺหา โหตุ
เอวํ เม สณฺหา มา อโหสีติ

ว่าสัญญาของเรา จงเป็นอย่างนี้
เถิด สัญญาของเรา อย่าได้เป็น
อย่างนั้นเลย

ยสฺมา จ โข ภิกฺขเว
สณฺหา อนตฺตา
ตสฺมา สณฺหา อาพาธาย
สํวตฺตติ

ก็เพราะเหตุใดแล ภิกษุทั้งหลาย
สัญญาจึงเป็นอนัตตา
เพราะเหตุนี้ สัญญาจึงเป็นไป
เพื่ออาพาธ

น จ ลพฺภติ สณฺหา

อนึ่ง สัตว์ย่อมไม่ได้ในสัญญาตาม
ใจหวัง

เอวํ เม สณฺหา โหตุ
เอวํ เม สณฺหา มา อโหสีติ

ว่าสัญญาของเรา จงเป็นอย่างนี้
เถิด สัญญาของเรา อย่าได้เป็น
อย่างนั้นเลย

สงฺขารา อนตฺตา

สังขารทั้งหลาย (คือสภาพที่เกิด
กับใจ ประจุใจให้ค้ำบ้าง ชั่วบ้าง)
เป็นอนัตตา

สงฺขารา จ หิ ํ ภิกฺขเว
อตฺตา อภิสํสํ
นยิ ํ สงฺขารา อาพาธาย
สํวตฺเตยฺยํ
ลพฺภถ จ สงฺขารสํ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็สังขาร
ทั้งหลายนี้ จักได้เป็นอัตตาแล้ว
สังขารทั้งหลายนี้ ก็ไม่พึงเป็นไป
เพื่ออาพาธ
อนึ่ง สัตว์พึงได้ในสังขารทั้งหลาย
ตามใจหวัง

เอว้ เม สงฺขารา โหนตุ
เอว้ เม สงฺขารา มา อหสฺสนฺติ

ยสฺมา จ โข ภิกฺขเว
สงฺขารา อนคฺตา
ตสฺมา สงฺขารา อาพาธย
สํวตฺตนฺติ

น จ ลพฺภติ สงฺขาราสุ

เอว้ เม สงฺขารา โหนตุ
เอว้ เม สงฺขารา มา อหสฺสนฺติ

วิญฺญาณํ อนคฺตา
วิญฺญาณณฺจ หิ ภิกฺขเว
อคฺตา อภิสฺส
นยิํ วิญฺญาณํ อาพาธย
สํวตฺตย
ลพฺภถ จ วิญฺญาณ

เอว้ เม วิญฺญาณํ โหนตุ
เอว้ เม วิญฺญาณํ มา อโหสฺสีติ

ว่าสังขารทั้งหลายของเรา จงเป็น
อย่างนี้เถิด สังขารทั้งหลายของเรา
อย่าได้เป็นอย่างนั้นเลย

ก็เพราะเหตุใดแล ภิกษุทั้งหลาย
สังขารทั้งหลายจึงเป็นอนัตตา

เพราะเหตุนี้ สังขารทั้งหลาย
จึงเป็นไปเพื่ออาพาธ

อนึ่ง สัตว์ย่อมไม่ได้ในสังขาร
ทั้งหลายตามใจหวัง

ว่าสังขารทั้งหลายของเรา จงเป็น
อย่างนี้เถิด สังขารทั้งหลายของเรา
อย่าได้เป็นอย่างนั้นเลย

วิญฺญาณ (คือใจ) เป็นอนัตตา
ก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็วิญฺญาณนี้
จักได้เป็นอัตตาแล้ว

วิญฺญาณนี้ ก็ไม่พึงเป็นไปเพื่อ
อาพาธ

อนึ่ง สัตว์พึงได้ในวิญฺญาณตามใจ
หวัง

ว่าวิญฺญาณของเรา จงเป็นอย่างนี้
เถิด วิญฺญาณของเรา อย่าได้
เป็นอย่างนั้นเลย

ยสฺมา จ โข ภิกฺขเว
 ญาณํ อนตฺตา
 ตสฺมา ญาณํ อาพาธาย
 ลวฺตฺตติ
 น จ ลพฺภติ ญาณเม

เอวํ เม ญาณํ โหตุ
 เอวํ เม ญาณํ มา อโหสฺสึ

ตํ กิํ มนุสฺสํ ภิกฺขเว

รูปํ นิจฺจํ วา อนิจฺจํ วาติ
 อนิจฺจํ ภนฺเต
 ยมฺปนาณิจฺจํ ทุกฺขํ วา
 ตํ สุขํ วาติ
 ทุกฺขํ ภนฺเต
 ยมฺปนาณิจฺจํ ทุกฺขํ
 วิปริณามธมฺมํ
 กลฺลํ นุ ตํ สมนุสฺสลิคฺคํ
 เอตํ มม เอโสหฺมสฺมิ
 เอโส เม อตฺตาคิ

ก็เพราะเหตุใดแล ภิกษุทั้งหลาย
 ญาณจึงเป็นอนัตตา
 เพราะเหตุนี้ ญาณจึงเป็นไป
 เพื่ออาพาธ
 อนึ่ง สัตว์ย่อมไม่ได้ในญาณ
 ตามใจหวัง
 ว่าญาณของเรา จงเป็นอย่างนี้
 เกิด ญาณของเรา อย่าได้
 เป็นอย่างนั้นเลย
 ท่านทั้งหลายย่อมสำคัญความนั้น
 เป็นโณ ภิกษุทั้งหลาย
 รูปเที่ยงหรือไม่เที่ยง
 ไม่เที่ยง พระเจ้าข้า
 สิ่งใดไม่เที่ยง สิ่งนั้นเป็นทุกข์หรือ
 เป็นสุขเล่า
 เป็นทุกข์ พระเจ้าข้า
 ก็สิ่งใดไม่เที่ยง เป็นทุกข์
 มีความแปรปรวนไปเป็นธรรมดา
 ควรหรือ เพื่อจะตามเห็นสิ่งนั้น
 ว่านั่นของเรา เราเป็นนั่นเป็นนี่
 นั่นเป็นตนของเรา

โน เหต์ ภนฺเต

ตํ ก็ มลฺลณ ภิกฺขเว

เวทนา นิจุจา วา อนิจุจา วาติ

อนิจุจา ภนฺเต

ยมฺปนาณิจุํ ทฺวํ วา

ตํ สฺวํ วาติ

ทฺวํ ภนฺเต

ยมฺปนาณิจุํ ทฺวํ

วิปริณามธมฺมํ

กถฺถํ นุ ตํ สมฺนุปลฺลิตุํ

เอตํ มม เอโสหฺมสมฺมิ

เอโส เม อตฺตาคาติ

โน เหต์ ภนฺเต

ตํ ก็ มลฺลณ ภิกฺขเว

สญฺญา นิจุจา วา อนิจุจา วาติ

อนิจุจา ภนฺเต

ยมฺปนาณิจุํ ทฺวํ วา

ตํ สฺวํ วาติ

ทฺวํ ภนฺเต

หาอย่างนั้นไม่ พระเจ้าข้า

ท่านทั้งหลายย่อมสำคัญความนั้น

เป็นไฉน ภิกษุทั้งหลาย

เวทนา เที่ยงหรือไม่เที่ยง

ไม่เที่ยง พระเจ้าข้า

ก็สิ่งใดไม่เที่ยง สิ่งนั้นเป็นทุกข์

หรือเป็นสุขเล่า

เป็นทุกข์ พระเจ้าข้า

ก็สิ่งใดไม่เที่ยง เป็นทุกข์

มีความแปรปรวนไปเป็นธรรมดา

ควรหรือ เพื่อจะตามเห็นสิ่งนั้น

ว่านั่นของเรา เราเป็นนั่นเป็นนี่

นั่นเป็นตนของเรา

หาอย่างนั้นไม่ พระเจ้าข้า

ท่านทั้งหลายย่อมสำคัญความนั้น

เป็นไฉน ภิกษุทั้งหลาย

สัญญา เที่ยงหรือไม่เที่ยง

ไม่เที่ยง พระเจ้าข้า

ก็สิ่งใดไม่เที่ยง สิ่งนั้นเป็นทุกข์

หรือเป็นสุขเล่า

เป็นทุกข์ พระเจ้าข้า

ขมฺปนาณิจํ ทุกฺขํ
 วิปริณามธมฺมํ
 กถุํ น ตํ สมนุสฺสึตฺถุํ
 เอตํ มม เอโสหฺมสฺมิ
 เอโส เม อตฺตาตึ
 โน เหตํ ภนฺเต
 ตํ ก็ มลฺลณฺถ ภิกฺขเว

สงฺขารา นิจฺจา ว อนิจฺจา วาติ
 อนิจฺจา ภนฺเต
 ขมฺปนาณิจํ ทุกฺขํ วา
 ตํ สขํ วาติ
 ทุกฺขํ ภนฺเต
 ขมฺปนาณิจํ ทุกฺขํ
 วิปริณามธมฺมํ
 กถุํ น ตํ สมนุสฺสึตฺถุํ
 เอตํ มม เอโสหฺมสฺมิ
 เอโส เม อตฺตาตึ
 โน เหตํ ภนฺเต
 ตํ ก็ มลฺลณฺถ ภิกฺขเว

ก็สิ่งใดไม่เที่ยง เป็นทุกข์
 มีความแปรปรวนไปเป็นธรรมดา
 ควรหรือ เพื่อจะตามเห็นสิ่งนั้น
 ว่าเป็นของเรา เราเป็นนั่นเป็นนี่
 นั่นเป็นตนของเรา
 หาอย่างนั้นไม่ พระเจ้าข้า
 ท่านทั้งหลายย่อมสำคัญความนั้น
 เป็นไฉน ภิกษุทั้งหลาย
 สังขารทั้งหลายเที่ยงหรือไม่เที่ยง
 ไม่เที่ยง พระเจ้าข้า
 ก็สิ่งใดไม่เที่ยง สิ่งนั้นเป็นทุกข์
 หรือเป็นสุขเล่า
 เป็นทุกข์ พระเจ้าข้า
 สิ่งใดไม่เที่ยง เป็นทุกข์
 มีความแปรปรวนไปเป็นธรรมดา
 ควรหรือ เพื่อจะตามเห็นสิ่งนั้น
 ว่าเป็นของเรา เราเป็นนั่นเป็นนี่
 นั่นเป็นตนของเรา
 หาอย่างนั้นไม่ พระเจ้าข้า
 ท่านทั้งหลายย่อมสำคัญความนั้น
 เป็นไฉน ภิกษุทั้งหลาย

วิญญานํ นิจฺจํ วา อนิจฺจํ วาติ

อนิจฺจํ ภาณเต

ยมฺปนาณิจฺจํ ทุกฺขํ วา

ตํ สุขํ วาติ

ทุกฺขํ ภาณเต

ยมฺปนาณิจฺจํ ทุกฺขํ

วิปริณามธมฺมํ

กถุถํ นุ ตํ สมฺนุสฺสลิตุํ

เอตํ มม เอโสหฺมสฺมิ

เอโส เม อตฺตาติ

โน เหนฺตํ ภาณเต

ตสฺมาติห ภิกฺขเว

ยงฺกิญฺจิ รุปํ

อตีตานาคตปจฺจุปปนฺนํ

อชฺชตฺตํ วา พหิทฺธา วา

โอฬาริกํ วา สุขุมํ วา

หีนํ วา ปณฺธิตํ วา

ยนฺทฺหร สนฺติเก วา

สพฺพํ รุปํ

เนตํ มม

วิญญานเที่ยงหรือไม่เที่ยง

ไม่เที่ยง พระเจ้าข้า

ก็สิ่งใดไม่เที่ยง สิ่งนั้นเป็นทุกข์

หรือเป็นสุขเล่า

เป็นทุกข์ พระเจ้าข้า

สิ่งใดไม่เที่ยง เป็นทุกข์

มีความแปรปรวนไปเป็นธรรมดา

ควรหรือ เพื่อจะตามเห็นสิ่งนั้น

ว่านั่นของเรา เราเป็นนั่นเป็นนี่

นั่นเป็นตนของเรา

หาอย่างนั้นไม่ พระเจ้าข้า

เพราะเหตุนั้นแล ภิกษุทั้งหลาย

รู้อย่างใดอย่างหนึ่ง

ที่เป็นอดีตกัตติ อนาคตกัตติ ปัจจุบัน

กัตติ

ภายในกัตติ ภายนอกกัตติ

หยาบกัตติ ละเอียกกัตติ

เลวกัตติ ประณีตกัตติ

อันใด มีในที่ไกลกัตติ ในที่ใกล้กัตติ

รูปทั้งหมด ก็เป็นสักว่ารูป

นั่นไม่ใช่ของเรา

เนโสมหสมิ

น เมโส อตุตฺตาติ

เอวเมตํ ยถาภูตํ สมฺมปฺปณฺณาย

ทฎฺฐพฺพ์

ยากาจิ เวทนา

อติตํ นาคตปฺปจฺจุปฺปนฺนา

อชฺชตฺตา วา พหิทฺธา วา

โอฬาริกา วา สุขฺมา วา

หีนา วา ปณฺธิตา วา

ยา ทูเร สนฺติเก วา

สพฺพา เวทนา

เนตํ มม

เนโสมหสมิ

น เมโส อตุตฺตาติ

เอวเมตํ ยถาภูตํ สมฺมปฺปณฺณาย

ทฎฺฐพฺพ์

ยากาจิ สยฺหา

เราไม่เป็นนั่นเป็นนี่

นั่นไม่ใช่ตนของเรา ดังนี้

ข้ออื่นท่านทั้งหลาย พึงเห็นด้วย

ปัญญาอันชอบตามเป็นจริงแล้ว

อย่างนี้

เวทนาอย่างใดอย่างหนึ่ง

ที่เป็นอดีตกัตติ อนาคตกัตติ ปัจจุบันกัตติ

ภายในกัตติ ภายนอกกัตติ

หยาบกัตติ ละเอียดกัตติ

เลวกัตติ ประณีตกัตติ

อันใด มีในที่ไกลกัตติ ในที่ใกล้กัตติ

เวทนาทั้งหมด ก็เป็นสักว่าเวทนา

นั่นไม่ใช่ของเรา

เราไม่เป็นนั่นเป็นนี่

นั่นไม่ใช่ตนของเรา ดังนี้

ข้ออื่นท่านทั้งหลาย พึงเห็นด้วย

ปัญญาอันชอบตามเป็นจริงแล้ว

อย่างนี้

สัญญาอย่างใดอย่างหนึ่ง

อดีตานาคตปัจจุปปนนา

อหุตฺตตา วา พหิทฺธา วา

โอฬาริกา วา สุขุมฯ วา

หีนฯ วา ปณฺธิตา วา

ยา ทูเร สนฺติเก วา

สพฺพา สณฺญา

เนตํ มม

เนโสหฺมสมฺมิ

น เมโส อตฺตาคิ

เอวเมตํ ยถาภูตํ สมฺมปฺปญฺญา

ทญฺจพฺพํ

เยเกจิ สงฺขารฯ

อดีตานาคตปัจจุปปนนา

อหุตฺตตา วา พหิทฺธา วา

โอฬาริกา วา สุขุมฯ วา

หีนฯ วา ปณฺธิตา วา

เย ทูเร สนฺติเก วา

ที่เป็นอดีตกัถี อนาคตกัถี ปัจจุบัน
กัถี

ภายในกัถี ภายนอกกัถี

หยาบกัถี ละเอียดกัถี

เลวกัถี ประณีตกัถี

อันใด มีในที่ไกลกัถี ในที่ใกล้กัถี

สัญญาทั้งหมดก็เป็นสักว่าสัญญา

นั้นไม่ใช่ของเรา

เราไม่เป็นนั้นเป็นนี้

นั้นไม่ใช่ตนของเรา ดังนี้

ข้ออันท่านทั้งหลาย พึงเห็นด้วย

ปัญญาอันชอบตามเป็นจริงแล้ว

อย่างนั้น

สังขารทั้งหลายเหล่าใดเหล่าหนึ่ง

ที่เป็นอดีตกัถี อนาคตกัถี ปัจจุบัน

กัถี

ภายในกัถี ภายนอกกัถี

หยาบกัถี ละเอียดกัถี

เลวกัถี ประณีตกัถี

เหล่าใด มีในที่ไกลกัถี ในที่ใกล้

กัถี

สพเพ สงฺขารา

สังขารทั้งหลายทั้งหมด

ก็เป็น

สักว่าสังขาร

เนตํ มม

นั่นไม่ใช่ของเรา

เนโสหฺมสมิ

เราไม่เป็นนั่นเป็นนี่

น เมโส อตฺตาติ

นั่นไม่ใช่ตนของเรา ดังนี้

เอวเมตํ ยถาภูตํ สมฺมปฺปญฺญา

ข้ออันท่านทั้งหลาย พึงเห็นด้วย

ทญฺจพฺพํ

ปัญญาอันชอบตามเป็นจริงแล้ว

อย่างนั้น

ยงฺกิลฺลจิ วิญฺญาณํ

วิญญาณอย่างใดอย่างหนึ่ง

อตีตานาคตปจฺจุปปนฺนํ

ที่เป็นอดีตกิตติ อนาคตกิตติ ปัจจุบัน

กิตติ

อชฺชุตฺตํ वा พหิทฺธา वा

ภายในกิตติ ภายนอกกิตติ

โอฬาริกํ वा สุขุมํ वा

หยาบกิตติ ละเอียดกิตติ

หีนํ वा ปณีตํ वा

เลวกิตติ ประณีตกิตติ

ยนฺทุเร สนฺติเก वा

อันใด มีในที่ไกลกิตติ ในที่ใกล้กิตติ

สพฺพํ วิญฺญาณํ

วิญญาณทั้งหมด ก็เป็นสักว่า

วิญญาณ

เนตํ มม

นั่นไม่ใช่ของเรา

เนโสหฺมสมิ

เราไม่เป็นนั่นเป็นนี่

น เมโส อตฺตาติ

นั่นไม่ใช่ตนของเรา ดังนี้

เอวเมตํ บถากุตํ สมมุปปญฺญา
ทญฺจพฺพํ

ข้อนี้ท่านทั้งหลาย พึงเห็นด้วย
ปัญญาอันชอบ ตามเป็นจริงแล้ว
อย่างนั้นดังนี้

เอวํ ปสฺสํ ภิกฺขเว
สุทฺวา อริยสาวโก
รูปสฺมึปํ นิพฺพินฺทติ
เวทนายปํ นิพฺพินฺทติ
สณฺณายปํ นิพฺพินฺทติ
สงฺขารेषฺสํ นิพฺพินฺทติ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อริยสาวกผู้
ได้สดับแล้วอย่างนี้

ย่อมเบื่อหน่าย ทั้งในรูป
ย่อมเบื่อหน่าย ทั้งในเวทนา
ย่อมเบื่อหน่าย ทั้งในสัญญา
ย่อมเบื่อหน่าย ทั้งในสังขาร
ทั้งหลาย

วิญฺญาณสฺมึปํ นิพฺพินฺทติ
นิพฺพินฺทํ วิรชชติ
วิราคา วิมูจติ
วิมุตฺตสฺมึ วิมุตฺตมิตฺติ ฌานํ โหติ

ย่อมเบื่อหน่าย ทั้งในวิญญาน
เมื่อเบื่อหน่าย ย่อมคลายความติด
เพราะคลายความติด จิตก็พ้น
เมื่อจิตพ้นแล้ว ก็เกิดญาณรู้ว่า
พ้นแล้ว ดังนี้

จีณา ชาติ วุสิตํ พุรฺหมจฺริยํ
กตํ กรณียํ นาปรํ อิตฺถุตฺตายาติ
ปชานาตีติ

อริยสาวกนั้น ย่อมทราบชัดว่า
ชาติสิ้นแล้ว พรหมจรรย์เรา
ได้อยู่จบแล้ว กิจที่ควรทำเราได้
ทำเสร็จแล้ว กิจอื่นอีกเพื่อความ
เป็นอย่างอื่นมิได้

อิทมโวจ ภควา

พระผู้มีพระภาคเจ้า ได้ตรัสพระ
สูตรนี้จบลง

อตุตมมา ปญฺจวคฺคิยา ภิกฺขุ
ภควโต ภาสิตํ อภินนฺทํ

พระภิกษุปัญจวคคียก็มีใจยินดี
เปลितเปล็นภาษิตของพระผู้มีพระ
ภาคเจ้า

อิมสฺมิณฺจ ปน เวยยาकरणสฺมิ
ภณฺณมานเ

ก็แลเมื่อเวยยาकरण^๕ อันพระผู้มี
พระภาคเจ้าตรัสอยู่

ปญฺจวคฺคิยานํ ภิกฺขุณฺ ออนุปาทาย
อาสเวหิ จิตฺตานิ วิมฺจุจฺจุสฺสติ.

จิตของพระภิกษุปัญจวคคียพ้นแล้ว
จากอาสวะทั้งหลาย ไม่ถ่อมมันด้วย
อุปาทานแล.

จบ อนัตตลักขณสูตร

อาทิตตปริยายสูตร

เริ่มอาทิตตปริยายสูตร

เวเนยฺยทมโนปาย
สพฺพโส ปารมี คโต
อโมฆวจนฺ พุทฺโธ
อภิณฺณยานุสาสโก

จิณฺณนรูปโต จาปี
ธมฺเมเน วินยํ ปชํ

จิณฺณาคุกิปปาริจริยานํ
สมฺโพชฺฌณารหโยคินํ
ยมาทิตฺตปริยายํ
เทสยนฺโต มโนหรั
เต โสตาโร วิโมเจสิ

อเสกฺขาย วิมุตฺติยา

พระพุทธเจ้า ได้ถึงพระบารมีแล้ว
โดยประการทั้งปวง ในอุบายฝึก
เวไนยสัตว์ มีพระวาจาไม่เปล่า
จากประโยชน์ ทรงปราศสอนเพื่อ
ความตรัสรู้ยิ่ง

และทรงแนะนำหมู่สัตว์ โดย
ธรรมตามสมควรแก่อุปนิสัยที่เคย
ประพฤติกมา

ทรงแสดงอาทิตตปริยายอันใดเป็น
เครื่องนำใจ ของพวกพระโยคี
ผู้ควรจะตรัสรู้ ซึ่งเป็นขจฺจุลเคย
บำเรอไฟ

ได้ทรงยังพระโยคีผู้สดับเหล่านั้น
ให้พ้นแล้ว

ด้วยอเสกขวิมุตติ

ตเถโวปปริกขาย
 วิญญู โสตุมิจฺจนฺตํ
 ทฺกฺขตาถกฺขโนปายํ
 ตํ สุตฺตนํ ภาณาม เส.

เราทั้งหลาย จงสวดอาทิตต-
 ปริยายสูตรนั้น เป็นอุบายเครื่อง
 กำหนดความทุกข์ เพื่อวิญญูชน
 ทั้งหลาย ผู้ปรารภนาเพื่อจะฟัง
 โดยความใคร่ครวญอย่างนั้นเทอญ

อาทิตตปริยายสูตร

เอวมเม สุตํ

อันข้าพเจ้า (คือพระอนนทเถระ)
 ได้สดับมาแล้วอย่างนี้

เอกํ สมยํ ภควา
 กยาบํ วิหริติ กยาตีเส

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคเจ้า
 เสด็จประทับอยู่ที่คยาสี่สะ ใกล้
 แม่น้ำคยา

สทฺธิํ ภิกฺขุสหสฺสเสน
 ตตฺร โข ภควา
 ภิกฺขุ อามนฺเตสิ

กับด้วยพระภิกษุพันหนึ่ง
 ในกาลนั้นแล พระผู้มีพระภาคเจ้า
 ตรัสเตือนพระภิกษุทั้งหลาย (ให้
 ตั้งใจสดับพุทธภาษิตนี้) ว่า

สพฺพํ ภิกฺขเว อาทิตฺตํ

ทุก่อนภิกษุทั้งหลาย สิ่งทั้งปวง
 เป็นของร้อน

ภิกฺขเว ภิกฺขเว สพฺพํ อาทิตฺตํ

ทุก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็อะไรเล่า
 ชื่อว่าสิ่งทั้งปวง เป็นของร้อน

จกฺขํ ภิกฺขเว อหิตฺตํ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย จักขุ (คือ
นัยน์ตา) เป็นของร้อน

รূปา อหิตฺตา

รูปทั้งหลาย เป็นของร้อน

จกฺขุวิญฺญาณํ อหิตฺตํ

วิญญานอาศัยจักขุ เป็นของร้อน

จกฺขุสมฺมผลโส อหิตฺโต

สัมผัสอาศัยจักขุ เป็นของร้อน

ยมฺปิํ จกฺขุสมฺมผลสฺสปจฺยา

ความรู้สึกราวมนนั้น เกิดขึ้นเพราะ

อุปฺปชฺชติ เวทียํ

จักขุสัมผัสเป็นปัจจัย แม้นันใด

สุขํ वा ทุกฺขํ वा

เป็นสุขก็ดี ทุกข์ก็ดี

อทุกฺขมฺสุขํ वा

ไม่ใช่ทุกข์ ไม่ใช่สุขก็ดี

ตมฺปิํ อหิตฺตํ

แม้นั้น ก็เป็นของร้อน

เกณ อหิตฺตํ

ร้อนเพราะไร

อหิตฺตํ รากฺกณิยา

ร้อนเพราะไฟคือราคะ

โทสฺสณิยา โมหฺสณิยา

เพราะไฟคือโทสะ เพราะไฟคือ
โมหะ

อหิตฺตํ ชาตียา

ร้อนเพราะความเกิด

ชรามรณน

เพราะความแก่และความตาย

โสเกหิ ปริเทเวหิ

เพราะความโศก เพราะความร่ำไร
ร่ำพัน

ทุกฺขเหิ โทมนสฺสเหิ

เพราะความทุกข์ เพราะความ
เสียใจ

อุปฺปายาสเหิ

เพราะความคับแค้นใจ

อาทิตฺตนฺติ วทามิ

โสคํ อาทิตฺตํ

สทฺททา อาทิตฺตา

โสทวิญฺญาณํ อาทิตฺตํ

โสทสมฺมุสฺโส อาทิตฺโต

ขมฺปิํโส โสทสมฺมุสฺสปจฺจยา

อุปฺปชฺชติ เวทิตํ

สุขํ วา ทุกฺขํ วา

อทุกฺขมฺสุขํ วา

ตมฺปิ อาทิตฺตํ

เกณ อาทิตฺตํ

อาทิตฺตํ รากฺคณินา

โทสคฺคณินา โมหคฺคณินา

อาทิตฺตํ ชาตฺติยา

ชรามรณฺณ

โสเกหิ ปริเทวหิ

ทุกฺขเหิ โทมนสฺสเหิ

อุปฺปาตเหิ

เราจึงกล่าวว่าเป็นของร้อน

โสตะ (คือหู) เป็นของร้อน

เสียงทั้งหลาย เป็นของร้อน

วิญฺญาณอาศัยโสตะ เป็นของร้อน

สัมผัสอาศัยโสตะ เป็นของร้อน

ความรู้สึกอารมณ์นั้น เกิดขึ้นเพราะ

โสทสัมผัสเป็นปัจจัย แม้นันใด

เป็นสุขก็ดี ทุกข์ก็ดี

ไม่ใช่ทุกข์ ไม่ใช่สุขก็ดี

แม้นั้น ก็เป็นของร้อน

ร้อนเพราะอะไร

ร้อนเพราะไฟคือราคะ

เพราะไฟคือโทสะ เพราะไฟคือ

โมหะ

ร้อนเพราะความเกิด

เพราะความแก่และความตาย

เพราะความโศก และความรำไร

รำพัน

เพราะความทุกข์ เพราะความ

เสียใจ

เพราะความคับแค้นใจ

อาทิตฺตุนฺติ วทามิ

ขานํ อาทิตฺตํ

กนฺธา อาทิตฺตา

ขานวิณฺณณํ อาทิตฺตํ

ขานสมฺมุสฺสโต อาทิตฺโต

ขมฺปิํ ขานสมฺมุสฺสปจฺจา

อุปฺปชฺชติ เวทิตํ

สุขํ วา ทุกฺขํ วา

อทุกฺขมฺสุขํ วา

ตมฺปิ อาทิตฺตํ

เกน อาทิตฺตํ

อาทิตฺตํ รากฺกณินา

โทสฺสกณินา โมหฺสกณินา

อาทิตฺตํ ชาตียา

ขรามรณฺณ

โสเกหิ ปริเทเวหิ

ทุกฺขเหิ โทมนสฺสเหิ

อุปายาสเหิ

เราจึงกล่าวว่าเป็นของร้อน

ขานะ (คือจุมูก) เป็นของร้อน

กลิ่นทั้งหลาย เป็นของร้อน

วิณฺณณอาคัยขานะ เป็นของร้อน

สัมผัสอาคัยขานะ เป็นของร้อน

ความรู้สึกรวมณนั้น เกิดขึ้นเพราะ

ขานสัมผัสเป็นปัจจัย แม้นใจ

เป็นสุขก็ดี ทุกข์ก็ดี

ไม่ใช่ทุกข์ ไม่ใช่สุขก็ดี

แม้นนั้น ก็เป็นของร้อน

ร้อนเพราะอะไร

ร้อนเพราะไฟคือราคะ

เพราะไฟคือโทสะ เพราะไฟคือ

โมหะ

ร้อนเพราะความเกิด

เพราะความแก่และความตาย

เพราะความโศก เพราะความรำไร

รำพัน

เพราะความทุกข์ เพราะความ

เสียใจ

เพราะความคับแค้นใจ

อาทิตฺตนฺติ วทามิ

ชีวหา อาทิตฺตา

รสสา อาทิตฺตา

ชีวหาวิญฺญาณํ อาทิตฺตํ

ชีวหาสมฺผลโส อาทิตฺโต

ยมฺปิํ ชิวหาสมฺผลสฺสปจฺยา

อุปฺปชฺชติ เวทฺยํ

สุขํ วา ทุกฺขํ วา

อทุกฺขมฺสุขํ วา

ตมฺปิ อาทิตฺตํ

เกณ อาทิตฺตํ

อาทิตฺตํ รากฺขณิยา

โทสฺสณิยา โมหฺสณิยา

อาทิตฺตํ ชาตฺติยา

ชรามรณฺน

โสเกหิ ปริเทวฺหิ

ทุกฺขเหิ โทมนสฺสเหิ

เราจึงกล่าวว่าเป็นของร้อน

ชีวหา (คือสัน) เป็นของร้อน

รสทั้งหลาย เป็นของร้อน

วิญฺญาณอาศัยชีวหาเป็นของร้อน

สัมผัสอาศัยชีวหา เป็นของร้อน

ความรู้สึกร้อนนั้น เกิดขึ้น

เพราะชีวหาสัมผัสเป็นปัจจัย แม้
อันใด

เป็นสุขก็ดี ทุกข์ก็ดี

ไม่ใช่ทุกข์ ไม่ใช่สุขก็ดี

แม้อันนั้น ก็เป็นของร้อน

ร้อนเพราะอะไร

ร้อนเพราะไฟคือราคะ

เพราะไฟคือโทสะ เพราะไฟคือ

โมหะ

ร้อนเพราะความเกิด

เพราะความแก่และความตาย

เพราะความโศก เพราะความรำไร

รำพัน

เพราะความทุกข์ เพราะความ

เสียใจ

อุปายาสเทหิ

อาทิตฺตุนฺติ วทามิ

กาโย อาทิตฺโต

โณฏฐพฺพา อาทิตฺตา

กายวิญฺญาณํ อาทิตฺตํ

กายสมฺมุสฺสโต อาทิตฺโต

ยมนปีทํ กายสมฺมุสฺสสฺสพฺจุจยา

อุปฺปชฺชติ เวทิตํ

สุขํ วา ทุกฺขํ วา

อทุกฺขมสุขํ วา

ตมฺปิ อาทิตฺตํ

เกณ อาทิตฺตํ

อาทิตฺตํ รากคฺคินา

โทสคฺคินา

โมหคฺคินา

อาทิตฺตํ ชาตียา

ชรามรณณ

โสเกหิ

ปริเทเวหิ

ทุกฺขเขหิ

เพราะความคับแค้นใจ

เราจึงกล่าวว่าเป็นของร้อน

กายเป็นของร้อน

โณฏฐัพพะ (คือสิ่งที่ถูกต้องทาง
กาย) เป็นของร้อน

วิญฺญาณอาคัยกาย เป็นของร้อน

สัมผัสอาคัยกาย เป็นของร้อน

ความรู้สึการมณฺเฑนเกิดขึ้น เพราะ

กายสัมผัสเป็นปัจจัย แม้นใจ

เป็นสุขก็ดี เป็นทุกข์ก็ดี

ไม่ใช่ทุกข์ ไม่ใช่สุขก็ดี

แม้นนั้น ก็เป็นของร้อน

ร้อนเพราะอะไร

ร้อนเพราะไฟคือราคะ

เพราะไฟคือโทสะ

เพราะไฟคือโมหะ

ร้อนเพราะความเกิด

เพราะความแก่และความตาย

เพราะความโศก

เพราะความรำไรรำพัน

เพราะความทุกข์

โทมนสฺสเลหิ
 อฺปายาเลหิ
 อาทิตฺตุนฺติ วทามิ
 มโน อาทิตฺโต
 ธมฺมา อาทิตฺตา

 มโนวิญฺญาณํ อาทิตฺตํ
 มโนสมฺมุตฺตสฺส อาทิตฺโต
 บมฺบิํทํ มโนสมฺมุตฺตสฺสปฺจฺจุยา
 อฺปฺปชฺชติ เวทยิตํ
 สฺขํ วา ทุกฺขํ วา
 อทุกฺขมสฺขํ วา
 ตมฺปิ อาทิตฺตํ
 เกน อาทิตฺตํ
 อาทิตฺตํ รากฺกุณิยา
 โทสฺสกุณิยา
 โมหฺสกุณิยา
 อาทิตฺตํ ชาตฺติยา
 ชรามรณฺน
 โสภณิ
 ปรีเทวหิ

เพราะความเสียใจ
 เพราะความคับแค้นใจ
 เราจึงกล่าวว่าเป็นของร้อน
 มนะ (คือใจ) เป็นของร้อน
 ธรรมทั้งหลาย (คืออารมณ์ที่เกิด
 แก่ใจ) เป็นของร้อน
 วิญญานอาศัยมนะเป็นของร้อน
 สัมผัสอาศัยมนะเป็นของร้อน
 ความรู้สึกอารมณ์^๕ เกิดขึ้นเพราะ
 มโนสัมผัสเป็นปัจจัย แม้อันใด
 เป็นสุขก็ดี เป็นทุกข์ก็ดี
 ไม่ใช่ทุกข์ ไม่ใช่สุขก็ดี
 แม้อันนั้น ก็เป็นของร้อน
 ร้อนเพราะอะไร
 ร้อนเพราะไฟคือราคะ
 เพราะไฟคือโทสะ
 เพราะไฟคือโมหะ
 ร้อนเพราะความเกิด
 เพราะความแก่และความตาย
 เพราะความโศก
 เพราะความร่ำไรร่ำพัน

ทุกุเขหิ
 โทมนสุเสหิ
 อุปาขณเสหิ
 อาทิตฺตุนฺติ วทามิ
 เอวํ ปสฺสํ ภิกฺขเว
 สุตวา อริยสวโก
 จกฺขุสฺมึปํ นินฺหุพินฺทติ
 รุเปสฺมึปํ นินฺหุพินฺทติ
 จกฺขุวิญญาณํปํ นินฺหุพินฺทติ

 จกฺขุสมุสฺสเสปํ นินฺหุพินฺทติ

 ยมฺปิทํ จกฺขุสมุสฺสสฺสพฺจยา
 อุปฺปชฺชติ เวทยิตํ
 สุขํ वा ทุกขํ वा
 อทุกขมฺสุขํ वा
 ตสฺมึปํ นินฺหุพินฺทติ
 โสตสฺมึปํ นินฺหุพินฺทติ
 สทฺทุทฺสฺมึปํ นินฺหุพินฺทติ
 โสตวิญญาณํปํ นินฺหุพินฺทติ

เพราะความทุกข์
 เพราะความเสียใจ
 เพราะความคับแค้นใจ
 เราจึงกล่าวว่าเป็นของร้อน
 | ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อริยสาวกผู้
 ได้สดับมาแล้ว เห็นอยู่อย่างนี้
 ย่อมเบื่อหน่าย ทั้งในจักษุ
 ย่อมเบื่อหน่าย ทั้งในรูปทั้งหลาย
 ย่อมเบื่อหน่าย ทั้งในวิญญาณ
 อาศัยจักษุ
 ย่อมเบื่อหน่าย ทั้งในสัมผัสอาศัย
 จักษุ
 | ความรู้สึกอารมณ์นี้ เกิดขึ้นเพราะ
 จักษุสัมผัสเป็นปัจจัย แม้อันใด
 เป็นสุขก็ดี เป็นทุกข์ก็ดี
 ไม่ใช่ทุกข์ ไม่ใช่สุขก็ดี
 ย่อมเบื่อหน่าย ทั้งในความรู้สึกนั้น
 ย่อมเบื่อหน่าย ทั้งในโสตะ
 ย่อมเบื่อหน่ายทั้งในเสียงทั้งหลาย
 ย่อมเบื่อหน่าย ทั้งในวิญญาณ
 อาศัยโสตะ

โศตสมุผลสุเลปี นิพฺพินฺนํ

ย่อมเบือน่าย ทั้งในสัมพัทธอาคัย
โศตะ

ยมุปีทํ โศตสมุผลสุปจฺจยา

ความรู้สึگارมณั้ เกิดขึ้นเพราะ
โศตสัมพัธเป็นปัจจัย แม้อันใด

อุปฺปชฺชติ เวทิตํ

เป็นสุขก็ดี เป็นทุกข์ก็ดี

สุํ วา ทุกํ วา

ไม่ใช่ทุกข์ ไม่ใช่สุขก็ดี

อทุกฺขมสุํ วา

ย่อมเบือน่ายทั้งในความรู้สึคนั้น

ตสมุปี นิพฺพินฺนํ

ย่อมเบือน่าย ทั้งในมานะ

ฆานสมุปี นิพฺพินฺนํ

ย่อมเบือน่าย ทั้งในกลืนทั้งหลาย

กนฺธสุปี นิพฺพินฺนํ

ย่อมเบือน่าย ทั้งในวิญญาณ

ฆานวิญญาณปี นิพฺพินฺนํ

อาคัยมานะ

ฆานสมุผลสุเลปี นิพฺพินฺนํ

ย่อมเบือน่าย ทั้งในสัมพัทธอาคัย
มานะ

ยมุปีทํ ฆานสมุผลสุปจฺจยา

ความรู้สึگارมณั้ เกิดขึ้นเพราะ
ฆานะสัมพัธเป็นปัจจัย แม้อันใด

อุปฺปชฺชติ เวทิตํ

เป็นสุขก็ดี เป็นทุกข์ก็ดี

สุํ วา ทุกํ วา

ไม่ใช่ทุกข์ ไม่ใช่สุขก็ดี

อทุกฺขมสุํ วา

ย่อมเบือน่าย ทั้งในความรู้สึคนั้น

ตสมุปี นิพฺพินฺนํ

ย่อมเบือน่าย ทั้งในชีวหา

จิวิหายปี นิพฺพินฺนํ

ย่อมเบือน่าย ทั้งในรสทั้งหลาย

รเสสุปี นิพฺพินฺนํ

ชีวหาวิญญาณเปี นัพพินฺทติ

ย่อมเบื่อหน่าย ทั้งในวิญญาณ
อาศัยชีวหา

ชีวหาสมุสฺสเลปี นัพพินฺทติ

ย่อมเบื่อหน่าย ทั้งในสัมผัสอาศัย
ชีวหา

ยมุปีทํ ชิวหาสมุสฺสสปลฺจยา

อุปฺปชฺชติ เวทยิตํ

สุขํ วา ทุกขํ วา

อทุกขมสุขํ วา

ตสมฺปิ นัพพินฺทติ

กายสมฺปิ นัพพินฺทติ

โณฏฐพฺเพสุปี นัพพินฺทติ

ความรู้สึگارมณฺเฐ เกิดขึ้นเพราะ
ชีวหาสัมผัสเป็นปัจจัย แม้อันใด

เป็นสุขก็ดี เป็นทุกข์ก็ดี

ไม่ใช่ทุกข์ ไม่ใช่สุขก็ดี

ย่อมเบื่อหน่าย ทั้งในความรู้สึกนั้น

ย่อมเบื่อหน่าย ทั้งในกาย

ย่อมเบื่อหน่าย ทั้งในโณฏฐัพพะ
ทั้งหลาย

กายวิญญาณเปี นัพพินฺทติ

ย่อมเบื่อหน่าย ทั้งในวิญญาณ
อาศัยกาย

กายสมุสฺสเลปี นัพพินฺทติ

ย่อมเบื่อหน่าย ทั้งในสัมผัสอาศัย
กาย

ยมุปีทํ กายสมุสฺสสปลฺจยา

อุปฺปชฺชติ เวทยิตํ

สุขํ วา ทุกขํ วา

อทุกขมสุขํ วา

ตสมฺปิ นัพพินฺทติ

ความรู้สึگارมณฺเฐ เกิดขึ้นเพราะ
กายสัมผัสเป็นปัจจัย แม้อันใด

เป็นสุขก็ดี เป็นทุกข์ก็ดี

ไม่ใช่ทุกข์ ไม่ใช่สุขก็ดี

ย่อมเบื่อหน่าย ทั้งในความรู้สึกนั้น

มนสุมบี นีพพินทติ

ย่อมเบื่อหน่าย ทั้งในมนะ

ธมฺเมสฺมบี นีพพินทติ

ย่อมเบื่อหน่าย ทั้งในธรรมทั้ง

หลาย

มโนวิญญาณบี นีพพินทติ

ย่อมเบื่อหน่าย ทั้งในวิญญาณ

อาศัยมนะ

มโนสมฺผลสฺสบี นีพพินทติ

ย่อมเบื่อหน่าย ทั้งในสัมผัสอาศัย

มนะ

ขมฺบิํทํ มโนสมฺผลสฺสปจฺจยา

ความรู้สึกอารมณ์นี้ เกิดขึ้นเพราะ

อุปฺปชฺชติ เวทิตํ

มโนสัมผัสเป็นปัจจัย แม้อันใด

สฺขํ วา ทุกฺขํ วา

เป็นสุขก็ดี เป็นทุกข์ก็ดี

อทุกฺขมสฺขํ วา

ไม่ใช่ทุกข์ ไม่ใช่สุขก็ดี

ตสฺมบี นีพพินทติ

ย่อมเบื่อหน่าย ทั้งในความรู้สึกนั้น

นีพพินทํ วิรชฺชติ

เมื่อเบื่อหน่าย ย่อมคลายติด

วิราคา วิมูจฺจติ

เพราะคลายติด จิตก็พ้น

วิมุตตสฺมบี

เมื่อจิตพ้น

วิมุตตมิตฺติ ฌาณํ โหติ

ก็มีญาณรู้ว่าพ้นแล้ว

จีณา ชาติ วุสิตํ พรหมจฺริยํ

อริยสาวกนั้น ย่อมทราบชัดว่า

กตํ กรณียํ นาปรํ อิตฺถตฺตาयाติ

ชาติสิ้นแล้ว พรหมจรรย์ได้อยู่

ปชานาตีติ

จบแล้ว ก็จึ่งควรทำได้ทำเสร็จ

แล้ว ก็จ้องอีกเพื่อความเป็น

อย่างนี้มีได้มี

อิทมโวจ ภควา

พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสธรรม-
ปริยายอันนี้แล้ว

อตฺตมฺนา เต ภิกฺขุ

พระภิกษุเหล่านั้น ก็มีใจยินดี

ภควโต ภาสิตํ อภินนฺทํ

เพเลินภาสิตของพระผู้มีพระภาคเจ้า

อิมสุมิณฺจ ปน เวชฺชากรณสฺมึ

ก็แลเมื่อเวชชากรณ์อันนี้ อันพระผู้-
มีพระภาคเจ้าตรัสอยู่

ภณฺณมานเ

ตสฺส ภิกฺขุสฺสทสฺสสฺส อนฺนปาทาย

จิตของพระภิกษุทุกรูปนั้น ก็พ้น
จากอาสวะทั้งหลาย ไม่ถือมั่นด้วย
อุปาทานแล.

อาสเวหิ จิตฺตานิ วิมฺจุจฺจุสฺสตี.

จบ อาทิตตปริยายสูตร

พิมพ์ิสารสมาคเม ปุณปาฏิญญาคาถา

กิเมว ทิสฺวา อรุเวลลวติ
ปหาสิ อคฺคิ กิตฺโถวทาโน
ปุณฺณามิ ตํ กสฺสป เอตมตฺถํ
กถํ ปหีนํ ตว อคฺคิหุตํ.

รูปे ज सप्तमे ज ओठो रसे ज
गामिदुधो जाग्वन्तु धि वन्द्या

เอตํ มลนฺติ อปฺปฐึสฺส ฅตฺวา
ตสฺมา น ปิณฺเฑน น หุเต
อรณฺเฑ.

เอตฺถ จ เต มโน น รมิตฺถ
กสฺสปํติ ภควา
รูปสฺส สप्तเมสฺส ओठो रसेสฺส

ก่อนกัสนปะ ผู้อยู่รู่เวลามานาน
เคยเป็นอาจารย์สั่งสอนหมู่ชฎิล
ผู้ดม (ด้วยกำลังพรต) ท่าน
เห็นเหตุอะไรแล้ว จึงละไฟเสีย
เรตามเนื้อความนั้นกะท่าน เหตุ
ไหน ท่านจึงละการบูชาไฟของ
ท่านเสีย.

พระเจ้าข้า ยัญญ์ทั้งหลายกล่าว
สรรเสริญผล ก็อรุณเสียงและรส
เป็นอารมณ์ ที่สัตว์ปรารถนา
และสตรึงทั้งหลาย

ข้าพระองค์ได้รู่ว่า ผลคือกามนั้น
เป็นมลทินเครื่องเศร้าหมอง ตก
อยู่ในอุปธิเลสทั้งหลาย เหตุนั้น
จึงมิได้ยินดีในการเซ่น และการ
บูชาไฟ.

พระผู้มีพระภาคเจ้า ตรัสถามอีกว่า
กัสนปะ ก็ใจของท่านไม่ยินดีใน
อารมณ์เหล่านั้น คือ รูป เสียง และ
รสทั้งหลาย ซึ่งเป็นวัตถุกามแล้ว

อด โจรหิ เทวมนุสฺสโลเก
รโต มโน กสฺสป พุรุหิ เมตฺ.

ก็ทีนั้น ใจของท่านยินดีแล้วใน
สิ่งไรเล่า ในเทวโลกหรือใน
มนุษย์โลก ท่านจงบอกข้อนั้น
แก่เรา.

ทิสฺวา ปทํ สนฺตมฺนุปรีกํ
อภิญฺจนํ กามภเว อสฺสํ
อณฺเฏธาวินนณฺเณนุญฺ

พระเจ้าข้า ข้าพระองค์ได้เห็น
ทางอันสงบไม่มีกิเลส ไม่มีกังวล
เข้าพัวพัน ไม่ติดอยู่ในกามภพ
มีอันจะไม่แปรปรวน เป็นอย่าง
อื่น ไม่ใช่ธรรมที่บุคคลผู้อื่นแนะนำ
ให้เชื่อ

ตสฺมา น ยิณฺเฏเจ น หุตฺ
อรณฺชิณฺติ.

เหตุนี้ ข้าพระองค์มิได้ยินดีแล้ว
ในการเช่นสรวงและการบูชาไฟ.

มหาสมยสูตร

เริ่มมหาสมยสูตร

ทุลลภี ทสฺสนํ ชสฺส
สมฺพุทฺธสฺส อภินฺทโร
โลกมฺหิ อนนฺตฤตฺถมฺหิ
ทุลลภุเปปาทสฺส ตฺถโน
สกุเกสฺส กปฺปิตฺตฤตฺถมฺหิ
วิหรนฺตํ มหาวเน
ตณฺทสฺสนาย สมฺพุทฺธํ
ภิกฺขุสงฺฆมฺหิ นิมฺมลํ
ทสฺสา สงฺกมณฺณยาสฺส
โลกธาคูสฺส เทวตา
อนนกา อปฺปเมยฺยว
โมทมานา สมากตา
ตาสํ ปิยํ มนนาปญฺจ
จิตฺตสฺสโตทฺถคฺคิยาวํ
ยํ โส เทเสสิ สมฺพุทฺโธ
หาสนนฺโตติ เม สุตํ

การได้เห็นพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
เนื่อง ๆ หาได้ยาก

การเป็นที่เกิดขึ้นแห่งพระศาสนา
ในโลกอันมืด หาได้ยาก

(เพราะฉะนั้น) เหล่าเทพดาใน ๑๐
โลกธาตุ เป็นอเนกประมาณ จึง
ขึ้นชมมาประชุมกัน เพื่อทักสนา
พระสัมพุทธเจ้า และพระภิกษุสงฆ์
ผู้บริสุทธิ์ ซึ่งประทับอยู่ ณ ป่า
มหาวัน ใกล้กรุงกบิลพัสดุ์ ใน
สักกชนบท

พระสัมพุทธเจ้า ได้ทรงแสดง
พระสูตรเป็นที่รัก และเป็นที่พึงใจ
นำมาซึ่งปิตุปราโมทย์ แห่งจิต
ของเทพดาเหล่านั้น ให้เทพดา
เหล่านั้นร่าเริงอยู่ ข้าพเจ้าได้
สดับมาอย่างนี้

เทวกายบุปผาสถิตี
 ตัม สุตตุนตัม ภณาม เส.

เราทั้งหลาย จงสวคพระสูตรนั้น
 เพื่อเป็นที่รำเริง แห่งหมู่เทพดา
 เทอญ.

มหาสมัยสูตร

เอวมเม สุตัม

เอกัม สมัยํ ภควา
 สกฺกเกสุ วิหริตี
 กปิฉฺวตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺตฺต
 มหตา ภิกฺขุสงฺฆเมว สทฺธิ
 ปณฺจมตฺเตหิ ภิกฺขุสฺสเทหิ
 สพฺพเพหฺว อรหณฺเตหิ
 ทสฺสี จ โลกธาคูหิ
 เทวตา เขภฺยุเขน
 สนนฺปิตฺตา โหนฺติ
 ภควนฺตัม ทสฺสณาย
 ภิกฺขุสงฺฆมณฺจ
 อถ โข จตฺตุนันํ สุตฺถาวาส-
 กาปิگانันํ เทวานันํ เอตทโหสิ

อันข้าพเจ้า (คือพระอนันตเถระ)
 ได้สดับมาแล้วอย่างนี้
 สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคเจ้า
 เสด็จประทับอยู่ในสักกชนบท
 ณ ป่ามทวัน ใกล้กรุงกบิลพัสดุ์
 กับด้วยภิกษุสงฆ์หมู่ใหญ่
 คือภิกษุประมาณ ๕๐๐
 ล้วนเป็นพระอรหันต์ทั้งหมด
 อนึ่ง เทพดาทั้งหลาย ก็มาแล้ว
 จากโลกธาตุ ๑๐ โดยมาก
 เป็นผู้ประชุมกันแล้ว
 เพื่อทักสทนาพระผู้มีพระภาคเจ้า
 และภิกษุสงฆ์
 ครั้นนั้นแล ความปรวิตกนี้ ได้มี
 แก่เทพดาชั้นสุทธาวาส ๔ องค์ว่า

อภัย โข ภควา สกฺเกสุ วิรหติ
 กปฺปิตฺตํ มหาวเน

พระผู้มีพระภาคเจ้า^๕แล ประทับ
อยู่ ณ บำนาวัน ไกลกรุงกบิลพัสดุ์
ในสักกชนบท

มหตา ภิกขุสงฺฆเณ สทุธิ
 ปณฺจมตฺเตหิ ภิกขุสฺสเทหิ
 สพุเพหเว อรหนตฺเตหิ
 ทสฺหิ จ โลกธาทูหิ
 เทวตา เขภฺยุเบน
 สนนฺนิปตฺตา โหนตฺติ
 ภควนฺตํ ทสฺสณาย
 ภิกขุสงฺฆมฺหจ
 ขนฺนุน มยฺมปิ
 เยน ภควา

กับตัวภิกษุสงฆ์หมู่ใหญ่
คือภิกษุประมาณ ๕๐๐
ล้วนเป็นพระอรหันต์ทั้งหมด
อนึ่ง เทพเจ้าทั้งหลาย ก็มาแล้ว
จากโลกธาตุ ๑๐ โดยมาก
เป็นผู้ประชุมกันแล้ว
เพื่อทูลสนาพระผู้มีพระภาคเจ้า
และภิกษุสงฆ์
อย่ากระนั้นเลย แม่เราทั้งหลาย
พระผู้มีพระภาคเจ้า ประทับโดย
ที่ใด

เตนุปลงกเมขุขาม
 อุปสงกมิทวา
 ภควโต สันติเก ปจเจกคาลา
 ภาสขุขามาติ
 อถโข ตา เทวตา
 เสขยถาปี นาม พลวา ปุริโส

ฟังเข้าไปโดยที่นั่น
 ครั้นเข้าไปใกล้แล้ว
 ฟังกล่าวคาถาเฉพาะองค์ละ คาถา
 ในสำนักของพระผู้มีพระภาคเจ้า
 ๕ ๕ เทพดาทั้งหลายนั้น
 เปรียบเหมือนบุรุษผู้มีกำลัง

สมมุติขัตติ วา พหัง ปสาเรยุ	พึงเหยียดแขนทั้งออออกหรือ
ปสาร์ติ วา พหัง สมมุติเชยุ	หรือพึงกู่แขนที่เหยียดออกแล้ว
	เข้ามา
เอวเมว สุตฺธาวาสสุ	อย่างเดียวกันฉันนั้น ได้อันตรธาน
เทเวสุ อนฺตรหิตา	ในเทวโลกชั้นสุทธาวาส
ภควโต ปุโรโต ปาตุรหิสฺสุ	มาปรากฏเบื้องพระพักตร์ของพระ
	ผู้มีพระภาคเจ้า
อถ โข ตา เทวตา	ครั้งนั้นแล เทพดาทั้งหลายนั้น
ภควนฺตํ อภิเวทตฺวา	ถวายอภิเวทพระผู้มีพระภาคเจ้า
	แล้ว
เอกมนฺตํ อญฺจุสฺสุ	ได้ยืนอยู่ส่วนข้างหนึ่ง
เอกมนฺตํ จิตา โข เอกา	เทพดาองค์หนึ่ง ซึ่งยืนอยู่แล้ว
เทวตา	ส่วนข้างหนึ่งแล
ภควโต สนฺติเก อิมิ คาลิ	ได้ภาษิตกาถา ^๕ ในสำนักของ
อภาสิ	พระผู้มีพระภาคเจ้าว่า
มหาสมโย ปวนสฺมิมิ	วัน ^{๕๗} นี้เป็นมหาสมัยในป่ามหาวัน
เทวกายา สมาคตา	หมู่เทพดาทั้งหลายมาประชุมกัน
	แล้ว
อาคตมฺห อิมิ ฐมฺมสมยํ	เราเป็นผู้มาแล้วสู่ธรรมสมัย ^๕
ทกฺขิตาเยว อปฺราจิตสงฺฆมนฺติ	ได้เห็นพระพุทฺธเจ้าและพระสงฆ์
อถ โข อปฺรา เทวตา	ลำดับนั้นแล เทพดาอีกองค์หนึ่ง

ภควโต สนฺติเก อิมํ กถํ
อภาสี
ตตฺร ภิกฺขโว สมาทหํสุ

จิตฺตํ อตฺตโน อชฺชกมกํสุ
สารถํ เนตฺตานิ กเหตฺวา

อินทฺริยานิ รกฺขนฺติ ปณฺชิตาติ

อถ โข อปฺรา เทวตา
ภควโต สนฺติเก อิมํ กถํ
อภาสี

เนตฺวา จีลํ เนตฺวา ปลีฆํ

อินทฺจีลํ โอหจฺจมนฺชา

เต จรณฺติ สุทฺธา วิมลา

จกฺขุมตา สุทฺนฺตา สฺสู นาคาติ

อถ โข อปฺรา เทวตา

ได้ภาษิตคาถานี้ ในสำนักของ
พระผู้มีพระภาคเจ้าว่า
พระภิกษุทั้งหลายในที่ประชุมนั้น
มันคงแล้ว

ได้ทำจิตของตนให้ตรง
เหมือนสารถี ถือเชือกทั้งหลาย
ยืนอยู่

ท่านเป็นบัณฑิต รักษาอินทรีย์
ทั้งหลายทั้งนั้น

ลำดับนั้น เทพตาก็องค์หนึ่ง

ได้ภาษิตคาถานี้ ในสำนักของ
พระผู้มีพระภาคเจ้าว่า
ภิกษุทั้งหลายเหล่านั้น ตักกิลีส
คฺจตาปฺปํ กิลีสคฺจลิมฺสลัก

ถอนกิลีสคฺจเสาเชือนแล้ว เป็น
ผู้ไม่หวั่นไหว

ท่านเป็นผู้หมดจด ไม่มีมลทิน
เที่ยวไป

ท่านเป็นพระนาคะหนุ่ม มีดวงตา
ทรมานดีแล้วทั้งนั้น

ลำดับนั้นแล เทพตาก็องค์หนึ่ง

ภควโต สนฺติเก อิมํ คาคํ อภาสิ	ได้ภาษิตกถานี้	ในสำนักของ
เย เกจิ พุทฺธํ สรณํ คตา เส	พระผู้มีพระภาคเจ้าว่า	
น เต คมิสฺสสนฺติ อปายญฺมิ	ชนทั้งหลายเหล่าใดเหล่าหนึ่ง ถึง	
ปหาย มานุสํ เทหํ	พระพุทฺธเจ้าว่าเป็นสรณะ	
เทวกายํ ปริปุเรสฺสสนฺตํ	ชนทั้งหลายเหล่านั้น จักไม่ไปสู่	
อถโข ภควา ภิกฺขุ อามนฺเตสิ	อปายญฺมิ	
เยภฺยฺเยน ภิกฺขเว ทสฺสุ	ละกายเป็นของมนุษย์แล้ว	
โลกธาทูสฺสุ เทวตา สมนิปตฺติตา	จักยังกายทิพย์ให้บริบูรณ์ดังนี้	
ตถาคคํ ทสฺสนาย ภิกฺขุสงฺฆนฺจ	ลำดับนั้นแล พระผู้มีพระภาคเจ้า	
เยปี เต ภิกฺขเว อเหตุํ	รับสั่งกะภิกษุทั้งหลายว่า	
อติตมทฺธานํ อรหฺนฺโต	ภิกษุทั้งหลาย เทพดาทั้งหลาย	
สมฺมาสมฺพุทฺธา	ในโลกธาตุ ๑๐ ประชุมกันแล้ว	
เตสมฺปิ ภควนฺตานํ	โดยมาก	
เอตปรมาเยว เทวตา	เพื่อทสฺสนาตถาคคและภิกษุสงฆ์	
สมนิปตฺติตา อเหตุํ	ภิกษุทั้งหลาย พระผู้มีพระภาค	
	อรหันตสัมมาสัมพุทฺธทั้งหลายนั้น	
	แม้ใด ได้มีแล้วในอดีตกาล	
	เทพดาทั้งหลาย มีประมาณเท่านี้	
	แหละ ได้เป็นผู้ประชุมกันแล้วเพื่อ	
	ทสฺสนาพระผู้มีพระภาคอรหันต-	
	สัมมาสัมพุทฺธเจ้าทั้งหลายเหล่านั้น	

เสยฺยถาปี มยุหํ เอตฺรหิ

เยปี เต ภิกฺขเว ภวิสฺสฺสนฺติ

อนาคตมฺพุทฺธานํ อรหฺนฺโต

สมฺมาสมฺพุทฺธา

เตสมฺปิ ภควนฺตานํ

เอตปรมาเยว เทวตา

สฺสนฺนิปตฺติตา ภวิสฺสฺสนฺติ

เสยฺยถาปี มยุหํ เอตฺรหิ

อาจิกฺขิสฺสํสามิ ภิกฺขเว

เทวกาเยนํ นามานิ

กิตฺตยิสฺสํสามิ ภิกฺขเว

เทวกาเยนํ นามานิ

เทสิสฺสํสามิ ภิกฺขเว

เทวกาเยนํ นามานิ

ตํ สุณฺณถ

สาธุกํ มนฺสิ กโรถ

แม้เหมือนเทพดาทั้งหลาย ประชุม
กันเพื่อทสฺสนาเราในบัดนี้

ภิกษุทั้งหลาย พระผู้มีพระภาค
อรหันตสัมมาสัมพุทฺธทั้งหลายนั้น
แม้ใด จักมีในอนาคต

เทพดาทั้งหลาย มีประมาณเท่านี้
แหละ จักเป็นผู้ประชุมกันแล้วเพื่อ
ทสฺสนาพระผู้มีพระภาคอรหันต-
สัมมาสัมพุทฺธทั้งหลายเมื่อนั้น

แม้เหมือนเทพดาทั้งหลายประชุม
กันเพื่อทสฺสนาเราในบัดนี้

ภิกษุทั้งหลาย เราจักบอก
ซึ่งชื่อของพวกเทพดาทั้งหลาย

ภิกษุทั้งหลาย เราจักกำหนด
ซึ่งชื่อของพวกเทพดาทั้งหลาย

ภิกษุทั้งหลายเราจักแสดง
ซึ่งชื่อของพวกเทพดาทั้งหลาย

ท่านทั้งหลาย จงฟังซึ่งการแสดง
ชื่อของเทพดานั้น

จงทำในใจ ให้สำเร็จประโยชน์
เถิด

ภาสิสฺสามีติ

เอวมฺภนฺเตติ โข เต ภิกฺขุ

ภควโต ปจฺจุสฺสอัสสุ

ภควา เอตทโวจ

สฺโลกมนฺนุสฺสามิ

ขตุถ ภูมฺมา ตทสฺสิตา

เย สิตา คิริกพฺภร

ปหิตตฺตา สมหิตา

ปฺถุ สํหาเว สลฺลีนํ

โลมหํสาภิสฺมฺภโน

โอทาตฺมนสา สุทฺธา

วิปฺปสฺสนมฺมนาวิลา

เราจักภาษิต ณ บัดนี้

ภิกษุทั้งหลายเหล่านั้น ทูลรับแต่

พระผู้มีพระภาคเจ้าว่า อย่างนั้น

พระเจ้าข้า ทั้งนั้นแล

พระผู้มีพระภาคเจ้า จึงได้ตรัส

ภาษิตนั้นว่า

เราจะทำสฺโลก (คือถ้อยคำที่

ประพันธ์ผูกเป็นคำฉันท์)

ภุมมเทพตาทั้งหลาย อาศัยแล้ว

ในที่ใด ภิกษุทั้งหลายอาศัยแล้ว

ในที่นั้น

ภิกษุทั้งหลายเหล่าใด อาศัยแล้ว

ซึ่งชอกแห่งภูเขา

มีตนอันส่งไปแล้ว ทั้งจิตมั่น

เป็นอันมาก ช่อนเร้นอยู่แล้ว

ทั้งราชสีห์

ครอบงำเสียซึ่งชนพองสยองเกล้า

มีใจดุจด่อง หมดจก

ไสสะอาศไม่ชุ่มมัว

ภิกขุ โย ปณฺจสเท ฉตฺวา
วเน กามปฺลวตฺตเว
ตโต อามนฺตยิ สตฺถา
สวากะ สาสเน รเต

เทวกาเย อภิกฺกนฺตา
เต วิชานาถ ภิกฺขโว

เต จ อาตปฺปมกรุ
สฺสวาท พุทฺธสฺส สาสนํ

เตสมฺปาตฺรหุ ฉาณํ
อมนุสฺसानํ ทสฺสนํ
อปฺเปเก สตมมฺมทฺทกฺขํ

สทฺธสฺสํ อถ สตฺตริ
สทฺธํ เอเก สทฺธสฺसानํ
อมนุสฺसानมทฺทสฺสํ
อปฺเปเกนฺนตมมฺมทฺทกฺขํ

พระศาสดา ทรงทราบภิกษุที่อยู่
ณ ป่ามทวัน ใกล้กรุงกบิลพัสดุ์
๕๐๐ เศษ แท้จริงจึงตรัสเรียกพระ
สาวกทั้งหลาย ผู้ยินดีแล้วในพระ
ศาสนาว่า

ภิกษุทั้งหลาย หมู่เทพตามุ่งมา
กันแล้ว ท่านทั้งหลายจงรู้จักหมู่
เทพเหล่านั้น

ภิกษุเหล่านั้น สดับพุทธศาสน์
แล้ว ได้กระทำความเพียรเจริญ
ทิพยจักขุญาณ

ทิพยจักขุญาณ เครื่องเห็นพวก
อมนุษย์ ได้ปรากฏแล้วแก่ท่าน
ภิกษุทั้งหลายบางพวก ได้เห็น
อมนุษย์ ๑ ร้อย

บางพวก ได้เห็นอมนุษย์ ๗ พัน
บางพวก ได้เห็นอมนุษย์ ๑ แสน

บางพวก ได้เห็นอมนุษย์ไม่มี
กำหนด

ทิสสา สพฺพา ฌุฎฺฐา อหุํ

คณฺจ สพฺหิ อภิญฺญา

ววกฺขิตฺวาน จกฺขมา

ตโต อามนฺตฺย สตุถา

สาวเก สาสนเน รเต

เทวกาเย อภิกฺกนฺตา

เต วิชานาถ ภิกฺขโว

เย โวหิ กิตฺตยิสฺสามิ

กิราหิ อนุปฺพุทฺโส

สตุตฺสหสฺสาว ยกฺขา

ภุมฺมา กาบิฉฺวตฺถวา

อิหฺมิมนฺโต ชุตฺติมนฺโต

วณฺณวนฺโต ยสฺสสฺสโน

โมทมานา อภิกฺกามุ

ภิกฺขุณฺ สมิตี วนํ

ฉสฺสสฺสา เหมวตา

ยกฺขา นานคฺตวณฺณโน

อมนุษย์ทั้งหลาย ได้แผ่ไปแล้ว
ทั่วทิศ

พระศาสดาผู้มีดวงตา ทรงไกร
ครวญ ทราบเหตุอันนั้นสิ้นแล้ว แต่
นั้นจึงตรัสเรียกพระสาวก ผู้ยินดี
แล้วในศาสนาว่า

ภิกษุทั้งหลาย หมู่เทพคามาประชุม
กันแล้ว ท่านทั้งหลายจงรู้จัก
หมู่เทพคามาเหล่านั้น

เราจักบอกแก่ท่านทั้งหลาย

ด้วยวาจาโดยลำดับ

ยักษ์ทั้งหลาย ๗ พัน

เป็นภุมมเทพคามา อาศัยกรุงกบิล-
พัสดุ์

มีฤทธิ มีอำนาจ

มีรัศมี มียศ

ยินดีมีงมา

สู่ป่ามหาวัน เป็นที่ประชุมแห่ง
ภิกษุทั้งหลาย

ยักษ์ทั้งหลาย ๖ พัน อยู่ที่เขา

เหมวตา มีรัศมีต่าง ๆ กัน

อิหุธิมนุโต ชุติมนุโต
วณฺณวนุโต ยสฺสลิโน
โมหมานา อภิกฺกามํ
ภิกฺขุณํ สมิตฺติํ วันํ

สาตาภิรา ติสหสฺสา
ยกฺขา นานตฺตวณฺณโน
อิหุธิมนุโต ชุติมนุโต
วณฺณวนุโต ยสฺสลิโน
โมหมานา อภิกฺกามํ
ภิกฺขุณํ สมิตฺติํ วันํ

อิจฺเจเต โสฬสสหสฺสา
ยกฺขา นานตฺตวณฺณโน
อิหุธิมนุโต ชุติมนุโต
วณฺณวนุโต ยสฺสลิโน
โมหมานา อภิกฺกามํ
ภิกฺขุณํ สมิตฺติํ วันํ

เวสฺสตามิตฺตา ปณฺจสตา
ยกฺขา นานตฺตวณฺณโน

มีฤทธิ มีอานุภาพ
มีรัศมี มียศ
ยินดีมุ่งมา
สู่ปามหาวัน เป็นที่ประชุมแห่ง
ภิกษุทั้งหลาย

ยักษทั้งหลาย ๓ พัน อยู่ที่เขา
สาตาภิรี มีรัศมีต่าง ๆ กัน

มีฤทธิ มีอานุภาพ
มีรัศมี มียศ
ยินดีมุ่งมา
สู่ปามหาวัน เป็นที่ประชุมแห่ง
ภิกษุทั้งหลาย

ยักษทั้งหลายเหล่านั้น รวมเป็น
หมื่น ๖ พัน มีรัศมีต่าง ๆ กัน

มีฤทธิ มีอานุภาพ
มีรัศมี มียศ
ยินดีมุ่งมา
สู่ปามหาวัน เป็นที่ประชุมแห่ง
ภิกษุทั้งหลาย

ยักษทั้งหลาย ๕๐๐ อยู่ที่เขา
เวสสามิต มีรัศมีต่าง ๆ กัน

อิทธิมนโต ชุติมโนโต
 วณณวนโต ยสสุติโน
 โมทมานา อภิกกามุ
 ภิกขุณํ สมตํ วัน

กุมภโร ราชคหโก

เวปุลลสฺส นิเวสนํ

ภิกฺขุโย นํ สตสฺสสฺส
 ยถุขานํ ปยิรฺุปาสติ
 กุมภโร ราชคหโก
 โสปาก สมิตํ วัน

ปุริมญจ ทิสํ ราชา
 ฐตรญฺโจ ปสาสติ
 กนฺธพฺพนํ อาธิปติ
 มหาราชา ยสฺสสฺส โส
 ปุตฺตาปี ตสฺส พหโว

มีฤทธิ มีอานุภาพ

มีรัศมี มียศ

ยินดีมุ่งมา

สู่ปามหาวัน เป็นที่ประชุมแห่ง
 ภิกษุทั้งหลาย

ยักษชื่อกุมภโร อยู่แล้วในกรุง
 ราชคฤห์

เขาชื่อเวปุลละ เป็นที่อยู่ของยักษ
 ชื่อกุมภโรนั้น

แสนแห่งยักษทั้งหลายเศษ เข้า
 ไปเฝ้ายักษชื่อกุมภโรนั้น

ยักษชื่อกุมภโร ผู้อยู่แล้วในกรุง
 ราชคฤห์เมื่อนั้น ได้มาแล้วสู่ปาม
 มหาวัน เป็นที่ประชุมแห่งภิกษุ
 ทั้งหลาย

ท้าวธตรฐ ผู้อยู่ค้ำทศบุรพา
 ปกครองอยู่ซึ่งทิศนั้น

เป็นอธิปัตย์ของพวกกนธรรพ

เธอเป็นมหาราช มียศ

แม้บุตรทั้งหลายของเธอเป็นอัน
 มาก

อินุทนามา มหพุผลา
อิทุธินนโต ชุตินนโต
วณฺณวณฺโต ยสสฺสลิโน
โมทมานา อภิกฺกามุ
ภิกฺขุณฺํ สมตฺตี วณฺํ

ทกฺขิณณฺจ ทิสฺส ราชา
วิรุพฺโห ตปฺปสฺสาสติ
กุมภณฺณทณฺํ อาธิปติ
มหาราชา ยสสฺสลิ โส
ปฺตฺตฺตาปี ตสฺส พหโว

อินุทนามา มหพุผลา
อิทุธินนโต ชุตินนโต
วณฺณวณฺโต ยสสฺสลิโน
โมทมานา อภิกฺกามุ
ภิกฺขุณฺํ สมตฺตี วณฺํ

ปจฺฉิมณฺณจ ทิสฺส ราชา
วิรุพฺกุโฆ ปสฺสาสติ
นาคานํ อาธิปติ

มีนามว่าอินทร์ มีกำลังมาก

มีฤทธิ์ มีอานุภาพ

มีรัศมี มียศ

ยินดีมีงมา

สู่ป้ามหาวัน เป็นที่ประชุมแห่ง
ภิกษุทั้งหลาย

ท้าววิรุพหก ผู้อยู่ด้านทิศทักษิณ
ปกครองอยู่ซึ่งทิศนั้น

เป็นอธิบดีของพวกกุมภณัฑ์

เธอเป็นมหาราช มียศ

แม้บุตรทั้งหลายของเธอเป็นอัน
มาก

มีนามว่าอินทร์ มีกำลังมาก

มีฤทธิ์ มีอานุภาพ

มีรัศมี มียศ

ยินดีมีงมา

สู่ป้ามหาวัน เป็นที่ประชุมแห่ง
ภิกษุทั้งหลาย

ท้าววิรุพักษ์ ผู้อยู่ด้านทิศปัจจิม
ปกครองอยู่ซึ่งทิศนั้น

เป็นอธิบดีของพวกนาค

มหาราชา ยสสุติ โส
ปุตฺตาปี ตสฺส พหโว

อินฺทนา มา มหพฺพลา
อิทฺธิมนฺโต ชุตฺติมนฺโต
วณฺณวนฺโต ยสสุติโน
โมทมานา อภิกฺกามุ
ภิกฺขุณฺํ สมิตฺติ วนํ

อตุตฺตรณฺจ ทิสํ ราชา
กุเวโร ตปฺปสฺสาสติ
ยถุขานํ อาธิปติ
มหาราชา ยสสุติ โส
ปุตฺตาปี ตสฺส พหโว

อินฺทนา มา มหพฺพลา
อิทฺธิมนฺโต ชุตฺติมนฺโต
วณฺณวนฺโต ยสสุติโน
โมทมานา อภิกฺกามุ
ภิกฺขุณฺํ สมิตฺติ วนํ

เธอเป็นมหาราช มียศ
แม้บุตรทั้งหลายของเธอเป็นอัน
มาก

มีนามว่าอินทร์ มีกำลังมาก
มีฤทธิ์ มีอำนาจ
มีรัศมี มียศ

ยินดีมุ่งมา
สู่ป้ามหาวัน เป็นที่ประชุมแห่ง
ภิกษุทั้งหลาย

ท้าวกุเวร ผู้อยู่กำหนัดศอุดร
ปกครองอยู่ซึ่งทิศนั้น
เป็นอธิบดีของพวกยักษ์
เธอเป็นมหาราช มียศ
แม้บุตรทั้งหลายของเธอเป็นอัน
มาก

มีนามว่าอินทร์ มีกำลังมาก
มีฤทธิ์ มีอำนาจ
มีรัศมี มียศ

ยินดีมุ่งมา
สู่ป้ามหาวัน เป็นที่ประชุมแห่ง
ภิกษุทั้งหลาย

ปริมทิสั ธตฺตญโ
ทกฺขิณน วิรุฬฺหโก
ปจฺฉิเมน วิรุปกฺโข
กุเวโร อุตฺตรํ ทิสั
จตุตฺตาริ เต มหาราช
สมนฺตา จตุโร ทิสา
ททฺทลฺลมาณา อญฺจุสฺ
วณ กปปิยวตฺตว
เตสั มายาวิโน ทาสา

อาคฺช วณฺจณิกา สขา
มายา กุณฺเดณฺฑุ เวณฺเดณฺฑุ
วิญฺญ จ วิญฺญโต สห
จณฺทโน กามเสณฺฑุจ จ
กิณฺณุณฺฑุ นิณฺณุณฺฑุ จ
ปนาโท โอปมณฺโณ จ
เทวสุโต จ มาตลี
จิตฺตเสนโน จ กนฺธพฺโพ
นโพรราชา ชโนสโก
อาคฺช ปณฺจสัโข เจว
ติมฺพรุ สฺริยวจฺจสา

ท้าวธตฺตญฺ์เป็นใหญ่ทิศบูรพา
ท้าววิรุฬฺหเป็นใหญ่ทิศทักษิณ
ท้าววิรุบัณฺษเป็นใหญ่ทิศปัจจิม
ท้าวกุเวรเป็นใหญ่ทิศอุดร
มหาราชทั้ง ๔ นั้น
ยังทิศทั้ง ๔ โดยรอบ
ให้รุ่งเรืองประทับอยู่
ในป่ามทวณฺ์ใกล้กรุงกบิลพัสดุ์
บ่าวทั้งหลายของมหาราชทั้ง ๔ นั้น
มีมายา

ล่อลวงโอ้อวดเจ้าเล่ห์ มาช่วยกัน
ก็อกุณฺเดณฺฑุ ๑ เวณฺเดณฺฑุ ๑ วิญฺญ ๑
วิญฺญะ ๑
จันทนะ ๑ กามเสณฺฑุ ๑
กิณฺณุณฺฑุ ๑ นิณฺณุณฺฑุ ๑
ปนาทะ ๑ โอปมณฺญะ ๑
เทวสุตะ ๑ มาตลี ๑
จิตฺตเสนะ ๑ กัณธัพพะ ๑
นโพรราชะ ๑ ชโนสกะ ๑
ปณฺจสัทะ ๑ ทิมพรุ ๑ สฺริย-
วจฺจสา ๑ มาทงน

เอเต จณฺเณ จ ราชานโน
กนฺธพฺพา สห ราชูปฺภี

โมหมานา อภิกฺกามุ
ภิกฺขุณฺํ สมตฺตี วนํ

อถาคู นากสา นาคา
เวสาลา สหตจฺจนกา

กมฺพลสฺสตรรา อาคฺคู
ปายาคา สห ฌาตฺติภี

ยามุนา ฐตรณฺฐา จ
อาคฺคู นาคา ยสฺสสฺสโน
เอราวณฺโณ มหานาโก

โสปกก สมิตฺตี วนํ

เย นาคราเช สหสา หรณฺติ
ทพฺพา ทิชา ปกฺกจิ วิสุทฺธจกฺขุ

คนธรรพราชาทั้งหลาย เหล่านี้
และเหล่าอื่น กับด้วยเทวราช
ทั้งหลาย

ยินดีมุ่งมา
สู่ปามหาวัน เป็นที่ประชุมแห่ง
ภิกษุทั้งหลาย

อนึ่ง นาคทั้งหลายอยู่ในสระ ชื่อ
นากสะบั้ง อยู่ในเมืองเวสาลี
บั้ง กับด้วยบริษัทแห่งตัจจน-
นาคราช ก็มา

กัมพลนาคและอัสสตรนาคก็มา
นาคผู้อยู่ในป่า ชื่อปายาคะกับ
ด้วยญาติทั้งหลาย ก็มา

นาคผู้อยู่ในแม่น้ำยมุนา เกิดใน
สกุลธตรัฐ ผู้มียศบริวาร ก็มา
เอราวรรณเทพบุตร ผู้เป็นช้าง
ใหญ่

แม้เขาก็ก้าวสู่ปามหาวัน เป็นที่
ประชุมแห่งภิกษุทั้งหลาย

สัตว์ทวิชาติเป็นทิพย์ มีปีกมีตาอัน
บริสุทธิ์ คือพระยาครุฑเหล่าใด
นำนาคราชไปได้โดยฉับพลัน

เวหายศ เตะ วนมฆุตตะตา

พระยาครุฑเหล่านั้น ได้มาโดย
อากาศ ถึงท่ามกลางแห่งป่า
มหาวัน

จิตรา สุปณฺณา อิติ เตส นาม

ชื่อของพระยาครุฑเหล่านั้นว่า
จิตรสุบรรณ

อภยบุตรา นาคราชานมาสิ

ในกาลนั้น อภยได้มีแล้วแก่
นาคราชทั้งหลาย

สุปณฺณโต เขมมกาสิ พุทุโร

พระพุทเจ้า ได้ทรงกระทำ
พระยานาค ให้เกษมจากพระยา
สุบรรณ

สณฺหาหิ วาจาหิ อูปวฺหยบุตรา

พระยานาคกับพระยาสุบรรณเจรจา
กันด้วยวาจาอันไพเราะ กระทำ
พระพุทเจ้าให้เป็นสรณะ

นาคา สุปณฺณา สรณมกิสฺสุ

พุทุธ

พวกอสูร ซึ่งอยู่ในสมุทรร อัน
วชิรหัตถ์ คือพระอินทร์ ได้รับ
ชนะแล้ว

ชิตา วชิรหตุเถน

สมุทุทํ อสุรา ลิตา

นาคและสุบรรณนั้น เป็นผู้มฤต
มียศ เคยเป็นพี่น้องของท้าว
वासวะ คือพระอินทร์

ภาตโร वासवसेते

อิหฺริมนโต ยสฺสลิโน

พวกกาลกัญชาอสูร มีกายใหญ่
พลีก็มา

กาลกณฺฐา มหาภิสฺมา

อสุรา ทานเวฆสา
เวปจิตติ สัจจิตติ จ
ปหาราโท นมุจี สห

สตณฺจ พลิปุตตานํ
สพฺเพ เวโรจนามกา
สนฺนยหิตฺวา พลี เสนํ
ราหุภทฺทมุปากมู

สมโยทานิ ภทฺทนฺเต

ภิกฺขุณํ สมิตี วนํ

อาโป จ เทวา ปจฺวี จ

เตโช วาโย ตทาคุมุ

วรุณา วารุณา เทวา

โสโม จ ยสฺสา สห

พวกทานเวฆสาอสุราก็มา
เวปจิตคือสุราก็มา สัจจิตคือสุราก็มา
และปหาราโทอสุราก็มา นมุจี
พระยามารก็มาด้วย

บุตรของพลีอสุร ๑ ร้อย
มีชื่อว่าไฟโรจน์ทั้งหมด
ผูกสอดเครื่องเสนาอันมีกำลัง
เข้าไปใกล้สุรินทราหูแล้ว กล่าว
ว่า

ดูก่อนท่านผู้เจริญ บัดนี้เป็นสมัย
กาลที่ประชุมกันตั้งนี้แล้ว

ได้เข้าไปสู่ป่ามรวันเป็นที่ประชุม
แห่งภิกษุทั้งหลาย

เทพดาทั้งหลาย ชื่ออาโปด้วย
ชื่อปฐวีด้วย

ชื่อเตโชด้วย ชื่อวาโยด้วย ก็มา
ในกาลนั้น

เทพดาทั้งหลาย ชื่อวรุณะด้วย
ชื่อวารุณะด้วย

ชื่อโสมะ และชื่อยสะ ก็มาด้วยกัน

เมตตากรรณกาภิภา
อาณู เทวา ยสสุติโน

ทเสเต ทสธา กายา

สพฺเพ นานตฺตวณฺณโน
อิทฺธิมนฺโต ชุตฺติมนฺโต
วณฺณวนฺโต ยสสุติโน
โมทมานา อภิกฺกามุ
ภิกฺขุณฺโณ สมิตํ วณฺ

เวณฺฑู จ เทวา สหสิ จ

อสมมา จ ทฺเว ยมา

จนฺตสฺสอุปฺปิสสา เทวา
จนฺตมาณู ปฺรกุจฺจิตา
สุริยสฺสอุปฺปิสสา เทวา
สุริยมาณู ปฺรกุจฺจิตา
นกุจฺจตฺตานิ ปฺรกุจฺจิตฺวา

เทพดาทั้งหลาย ผู้บังเกิดแล้ว
ด้วยเมตตาและกรุณาฉานเป็นผู้มี
ยศ ก็มา

พวกแห่งเทพดาทั้งหลาย ๑๐ เหล่า
นี้ ตั้งอยู่แล้วโดยส่วน ๑๐

ล้วนมีวิเศษต่าง ๆ กันทั้งหมด

มีฤทธิ์ มีอานุภาพ

มีวิเศษ มียศ

ยินดีมีมา

สู่ปามหาวัน เป็นที่ประชุมแห่ง
ภิกษุทั้งหลาย

เทพดาทั้งหลาย ชื่อเวณฺฑูด้วย
ชื่อสหสิด้วย

ชื่ออสมมาด้วย ชื่อยมด้วย ทั้ง ๒
พวกก็มา

เทพดาทั้งหลายผู้อาศัยพระจันทร์
กระทำพระจันทร์ไว้เบื้องหน้าก็มา
เทพดาทั้งหลายผู้อาศัยพระอาทิตย์
กระทำพระอาทิตย์ไว้เบื้องหน้าก็มา
เทพดาทั้งหลาย กระทำนักษัตร-
ฤกษ์ทั้งหลายไว้เบื้องหน้าก็มา

อาณ มณฑลพลาหกา
วสุนิ วาสโว เสฏโฐ
สกุโโก ปาณ ปุรินุทโท

ทสเสต ทสธา กายา

สพเพ นานตฺตวณฺณโน
อิทุธิมฺนฺโต ชฺตุมฺนฺโต
วณฺณวณฺโต ยสสฺสโน
โมทมานา อภิกฺกามํ
ภิกฺขุณํ สมิตฺติ วนํ

อถาณฺ สหฺญ ทเวา

ชลมกฺคิสิขาริว
อริฏฺฐกา จ โรชา จ
อุมฺมาปฺปณฺณิภาสิโน
วรุณา สหฺมมา จ
อจฺจุตา จ อนนฺชกา
สุเลยฺยวฺจิริอา อาณ

มณฑลพลาหกเทศาทั้งหลายก็มา

แม้ท้าวสักกवासวะปุรินุททะ ผู้
ประเสริฐกว่าอสุรเทศาทั้งหลาย
ก็เสด็จมา

หมู่แห่งเทศาทั้งหลาย ๑๐ เหล่านี้
ตั้งอยู่แล้วโดยส่วน ๑๐

ล้วนมีรัศมีต่าง ๆ กันทั้งหมด

มีฤทธิ์ มีอำนาจ

มีรัศมี มียศ

ยินดีมุ่งมา

สู่ป้อมหาวัน เป็นที่ประชุมแห่ง
ภิกษุทั้งหลาย

อนึ่ง เทศาทั้งหลาย ชื่อสห
ก็มา

รุ่งเรืองคจเปลวประทีป

ชื่ออริฏฐกะและชื่อโรชะก็มา

มีรัศมีดุจสีแห่งดอกผักตบ

ชื่อวรุณะ และชื่อสหธรรม

ชื่ออจฺจุทะ และชื่ออนนชกะ

ชื่อสุเลยฺยวฺจิริะก็มา

อาคฺ วาสนเนสินโน

ทสฺเสเต ทสฺธา กายา

สพฺเพ นานตฺตวณฺณิโน

อิทฺธิมนฺโต ชุตฺติมนฺโต

วณฺณวนฺโต ยสฺสสฺสินโน

โมทมนานา อภิกฺกามํ

ภิกฺขุณฺํ สมิตี วนํ

สมานา มหาสมานา

มานุสฺสา มานุสฺสุตฺตมา

จิหฺฐาปทุสฺสิกา อาคฺ

อาคฺ มโนปทุสฺสิกา

อถาคฺ ุหรโย เทวา

เย จ โลหิตฺวาสินโน

ปารคา มหาปารคา

อาคฺ เทวา ยสฺสสฺสินโน

ทสฺเสเต ทสฺธา กายา

ชื่อวาสนเนสิน กัมา

หมู่แห่งเทพดาทั้งหลาย ๑๐ เหล่านี้

ตั้งอยู่แล้วโดยส่วน ๑๐

ล้วนมีรัศมีต่าง ๆ กันทั้งหมด

มีฤทธิ์ มีอานุภาพ

มีรัศมี มียศ

ยืนค้ำมุงมา

สู่ป้อมหาวัน เป็นที่ประชุมแห่ง

ภิกษุทั้งหลาย

เทพดาทั้งหลาย ชื่อสมานะ ชื่อ

มหาสมานะ

ชื่อมานุสสะ ชื่อมานุสสุตตะมะ

ชื่อจิตฺตาปทุสสิกะ กัมา

ชื่อมโนปทุสสิกะ กัมา

อนึ่ง เทพดาทั้งหลาย ชื่อหระ

กัมา

เทวดาซึ่งชื่อโลหิตวาสี กัมา

เทพดาทั้งหลาย ชื่อปารกะ ชื่อ

มหาปารกะ ผู้มียศ กัมา

หมู่แห่งเทพดาทั้งหลาย ๑๐ เหล่านี้

ตั้งอยู่แล้วโดยส่วน ๑๐

สพฺเพ นานตฺตวณฺณิโน
 อิทฺธิมนฺโต ชุตฺติมนฺโต
 วณฺณวนฺโต ยสฺสสฺสโน
 โมทมานา อภิกฺกามุ
 ภิกฺขุณฺโณ สมิคฺชี วนํ

สกุภา กรุมฺหา อรุณา

อาคฺกุ เวฆฺนสฺสา สห
 โอทาทคฺคยฺหา ปาโมกฺขา
 อาคฺกุ เทว วิภกฺขณา
 สทามตฺตฺตา หารคฺคา
 มิสฺสกา จ ยสฺสสฺสโน
 ถนํ อากา ปชฺชนโน
 โย ทิสฺสา อภิวสฺสติ
 ทสฺเสต ทสฺสา กายา

สพฺเพ นานตฺตวณฺณิโน
 อิทฺธิมนฺโต ชุตฺติมนฺโต
 วณฺณวนฺโต ยสฺสสฺสโน
 โมทมานา อภิกฺกามุ

ล้วนมีรัศมีต่าง ๆ กันทั้งหมด

มีฤทธิ มีอำนาจ

มีรัศมี มียศ

ยินดีมุ่งมา

สู่ป้อมหาวัน เป็นที่ประชุมแห่ง
 ภิกษุทั้งหลาย

เทพดาทั้งหลาย ชื่อสุกกะ ชื่อ
 กรุมหะ ชื่ออรุณะ

ชื่อเวฆนสะ ก็มาด้วยกัน

เทพดาทั้งหลายชื่อ โอทาทคัยหะ

ผู้เป็นหัวหน้า ชื่อวิภกฺขณะ ก็มา

ชื่อสทามัตตะ ชื่อहारกะ

และชื่อมิสสะกะ ผู้มียศ ก็มา

ปชฺชนเทพบุตร ซึ่งกำรามให้ฝน

ตกทั่วทิศ ก็มา

หมู่แห่งเทพดาทั้งหลาย ๑๐ เหล่านี้
 ตั้งอยู่แล้วโดยส่วน ๑๐

ล้วนมีรัศมีต่าง ๆ กันทั้งหมด

มีฤทธิ มีอำนาจ

มีรัศมี มียศ

ยินดีมุ่งมา

ภิกษุณั สมิตี วนั

สู่ป่ามหาวัน เป็นที่ประชุมแห่ง
ภิกษุทั้งหลาย

เขมิยา ตุสสิตา ยามา

เทพคาททั้งหลาย ชื่อเขมิยะ ชื่อ
ตุสสิตะ ชื่อยามะ

กญฺจกา จ ยสสฺสโน

และชื่อกญฺจกะ มียศ

ลมุพิตกา ลามเสฏฺฐา

ชื่อลัมพิตกะ ชื่อลามเสฏฐะ

โชตินามา จ อาสวา

ชื่อโชตินามะ และชื่ออาสวะ

นิมฺมานรติโน อากู

ชื่อนิมมานรติ ก็มา

อถากู ปรมิมฺมิตา

อนึ่ง เทพคาททั้งหลาย ชื่อปรมิม-
มิตะ ก็มา

ทสฺสเถ ทสฺสา กายา

หมู่แห่งเทพคาททั้งหลาย ๑๐ เหล่านี้
ตั้งอยู่แล้วโดยส่วน ๑๐

สพฺเพ นานตฺตวณฺณโน

ล้วนมีรัศมีต่าง ๆ กันทั้งหมด

อิทุธฺมินฺโต ชุตฺตฺมินฺโต

มีฤทธิ์ มีอานุภาพ

วณฺณวนฺโต ยสสฺสโน

มีรัศมี มียศ

โมทมานา อภิกุทามุ

ยินดีมุ่งมา

ภิกษุณั สมิตี วนั

สู่ป่ามหาวัน เป็นที่ประชุมแห่ง
ภิกษุทั้งหลาย

สญฺเจเต เทวนิกายา

หมู่เทพคาททั้งหลาย ๖๐ นี้

สพฺเพ นานตฺตวณฺณโน

ล้วนมีรัศมีต่าง ๆ กันทั้งหมด

นามนฺวเบน อากณฺฏี

มาแล้วโดยกำหนดชื่อ

เย จญฺเณ สทิสสา สห

ปฺวตุตฺถชาตมิกขจํ

โอฆตฺถิณฺณมนาสวํ

ทกฺขโมฆตรํ นาคํ

จนฺทว อสิตาติคํ

สุพฺพหุมา ปรมคฺโค จ

ปฺตฺตา อิทฺธิมคฺโค สห

สนฺนงฺกุมาริ ทิสฺโส จ

โสปาก สมิตี วนํ

สทฺธสุพฺพหุมาโลกานํ

มหาพฺพหุมาภิตฺติจฺจติ

อุปปฺนโน ชฺชติมนคฺโค

ภิสฺมากาโย ยสฺสตี โส

เทพดาทั้งหลายเหล่าอื่นนั้น ก็มา
พร้อมกัน ด้วยคิดว่า

เราทั้งหลาย จักเห็นพระนาคผู้
ปราศจากชาติ ผู้ไม่มีกิเลสตฺถ
ตาปฺ ผู้มีโอฆะอันข้ามได้แล้ว ผู้
ไม่มีอาสวะ พ้นจากโอฆะ

ผู้ล่วงกรรมता คืออกุศลได้แล้ว
ดูจพระจันทร์พ้นจากเมฆพลาห
ฉะนั้น

สุพฺพหุมา กับปรมัตตพฺพหุมา

ผู้เป็นบุตรของท่านผู้มีฤทธิ ก็มา
ด้วย

สันนังกุมารพฺพหุมา กับทิสฺสพฺพหุมา

แม้เขาก็มาสู่ป่ามหาวน เป็นที่
ประชุมแห่งภิกษุทั้งหลาย

ท้าวมหาพฺพหุมา ย่อมปกครอง
พฺพหุมาโลกพื้นหนึ่ง

บังเกิดแล้วในพฺพหุมาโลก มี
อานุภาพ

มีกายใหญ่โต มียศ ก็มา

ทเสตุถ อีสฺสรา อากุ

ปจฺเจกฺวสวตฺติโน

เตสณฺจ มชฺฌโต อาคา

หริโต ปรีวาริโต

เต จ สหฺเพ อภิกฺกนฺเต

สินฺเท เทเว สหฺรหฺมเก

มารเสนา อภิกฺกามิ

ปสฺส กณฺหสฺส มนฺธิยํ

เอถ กณฺหถ พนฺธถ

ราคน พนฺธมตฺถ โว

สมนฺตา ปรีวารถ

มา โว มุณฺจิตฺถ โกจิ นํ

อิติ ตตฺถ มหาเสโน

กณฺหเสนํ อเปสฺยิ

พรหมทั้งหลาย ๑๐ เป็นอิสระใน

พวกพรหมพັນหนึ่งนั้น ก็มา

มีอำนาจอันเป็นไปต่าง ๆ กัน

มหาพรหมนั้น ชื่อหาริทะ อัน

บริวารแวดล้อมแล้ว มาในท่าม

กลางแห่งพรหมทั้งหลายเหล่านั้น

มารเสนา ได้เห็นพวกเทวดา

พร้อมด้วยพระอินทร์ พระพรหม

ทั้งหมดนั้น ก็มาด้วย

แล้วกล่าวว่า ท่านจงดูความเขลา

ของพวกข้าศึก

พญามารจึงกล่าวว่า ท่านทั้งหลาย

จงมาจับพวกเทพดาเหล่านั้นผู้ไขว่

ความผูกด้วยราคะ จงมีแก่ท่าน

ทั้งหลาย

ท่านทั้งหลาย จงแวดล้อมไว้โดย

รอบ

ท่านทั้งหลาย อย่าปล่อยใคร ๆ ไป

พญามาร บังคับเสนามารในที่

ประชุมกัน ทั้ง

ปาณินา ตลมาหจ
 สรํ กตุวาน เกรวํ
 ขลา ปาวุสสุโก เมโฆ
 ถนบนฺโต สวิขุโก
 ตทา โส ปจฺจุทวตฺติ
 สงฺกฺกุโธ อสยํเว
 ตณฺจ สฬหํ อภิณฺญา
 ววกฺขิตฺวาน จกฺขุมา
 ตโต อามนฺตยิ สตุลา
 สวเก สาสเน รเต

มารเสนา อภิกฺกนฺตา
 เต วิชานาถ ภิกฺขโว
 เต จ อาตปฺปมกรํ
 สุตฺวา พุทฺธสฺส สาสนํ

ว้ตฺราเกหิ ปกฺกามุ

เนสํ โลมมฺปิ อิลฺลขยุ

แล้วตบพื้นแผ่นดินด้วยฝ่ามือ
 กระทำเสียงน่ากลัว
 เหมือนมหาเมฆยังฝนให้ตก
 ค่ำรามอยู่ เป็นไปกับด้วยฟ้าแลบ
 ในกาลนั้น พญามารนั้นไม่ยังใคร
 ให้เป็นไปในอำนาจได้เสียใจกลับ
 พระศาสดาผู้มีดวงตา พิจารณา
 แล้วทราบเหตุ^๕นั้น^๕ทั้ง^๕สิ้น^๕ แท้^๕นั้น
 จึงตรัสเรียก
 ซึ่งพระสาวกทั้งหลาย ผู้ยินดีแล้ว
 ในพระศาสนาว่า

ภิกษุทั้งหลาย มารเสนามา ท่าน
 ทั้งหลาย จงรู้จักเขา
 ภิกษุเหล่านั้น สดับพุทธศาสน์
 แล้ว ได้กระทำความเพียรเจริญ
 ทิพยจักขุญาณเห็นแล้ว

มารเสนา ได้หลีกไปจากภิกษุ
 ทั้งหลาย ผู้ปราศจากราคะ
 ไม่ยังแม้โลมชาติของท่านให้ไหว
 ได้

สพเพ วิจิตสงกามา
ภยาตีตา ยสสุลิโน
โมหนุติ สห ภูเตหิ
สาวกา เต ชนุตตาติ.

(พญามารกล่าวสรรเสริญว่า)
พระสาวกทั้งหลายของพระองค์
ทั้งหมด มีสงครามชนะแล้ว ล่วง
ความกลัวเสียได้ มียศปรากฏแล้ว
ในประชุมชน บันเทิงอยู่กับค้ำย
พระอริยะ ผู้เกิดแล้วในพระ
ศาสนา.

จบมหาสมยสูตร

คิริมานันตสูตร

เอวมเม สุตํ

เอกํ สมยํ ภควา
สาวตฺถิยํ วิหริติ เขตฺวเน
อนาถปิณฑิกสุส อารามे

เตน โข ปน สมฺเบเน
อายุสฺมา คิริมานนุโท
อาพาธิโก โหติ
ทฺฤชิตो พาฬหคฺคิลาโน

อถ โข อายุสฺมา อานนุโท
เบเน ภควา เตนุปสงฺกมิ

อุปสงฺกมิตฺวา
ภควนฺตํ อภิเวทิตฺวา
เอกมนฺตํ นิสฺสีทิ
เอกมนฺตํ นิสฺสินโน โข
อายุสฺมา อานนุโท

อันข้าพเจ้า (คือพระอนันทเถระ)
ได้สลับมาแล้วอย่างนี้

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคเจ้า
เสด็จประทับในพระวิหารเชตวัน
อันเป็นอารามของอนาถปิณฑิก-
กฤหบดีสร้างถวายใกล้เมืองสาวัตถี
ก็โดยสมัยนั้นแล

พระคิริมานนที่ผู้มีอายุ
เป็นผู้อาพาธ
ประกอบด้วยทุกข์เวทนาเป็นไข้
หนัก

ครั้งนั้นแล พระอนันทผู้มีอายุ
ได้เข้าไปเฝ้าโดยที่พระผู้มีพระ-
ภาคเจ้าเสด็จประทับอยู่

ครั้นเข้าไปเฝ้าแล้ว
จึงถวายบังคมพระผู้มีพระภาคเจ้า
นั่ง ณ ที่ควรส่วนข้างหนึ่ง

เมื่อพระอนันทนั่ง ณ ที่ควรส่วน
ข้างหนึ่งแล้ว

ภควนฺตํ เอตทโวจ

อายสฺมา ภนฺเต กิริยานนฺโท

อาพาธโก ทุกฺขจิตฺโต

พาฬุหคฺคิลาโน

สาธุ ภนฺเต ภควา

เขนยสฺมา กิริยานนฺโท

เตนุปลงฺกมตฺถุ

อนุกมฺปํ อูปาทายติ

สเจ โข ตวํ อานนฺท

กิริยานนฺตสฺส ภิกฺขุโน

อุปฺสงฺกมิตฺวา

ทส สณฺญา ภาสยฺยาสี

จํ ฆ โข ปเนตํ วิชฺชติ ยํ

กิริยานนฺตสฺส ภิกฺขุโน ทส

สณฺญา สุตฺวา โส อาพาธ

จํ โส ปฏิปฺปสฺสสมฺภยฺย.

กตฺมา ทส

อนิจฺจสณฺญา

จึงกราบทูลคำนี้ กะพระผู้มีพระ
ภาคเจ้าว่า

พระเจ้าข้า พระกิริยานนฺตผู้มีอายุ

อาพาธ ประกอบด้วยทุกขเวทนา

เป็นไข้หนัก

พระเจ้าข้า ดีแล้วขอพระผู้มีพระ

ภาคเจ้า

เสด็จเข้าไปใกล้ โดยที่พระกิริมา-
นนฺตอยู่

เพื่อได้ทรงอนุเคราะห์

พระผู้มีพระภาคเจ้า จึงตรัสว่า

อานนฺท ถ้าท่านแล

พึงเข้าไปหาภิกษุกิริยานนฺตแล้ว

แสดงสัญญา ๑๐

ข้อนี้เป็นเหตุให้อาพาธนั้น ของ

ภิกษุกิริยานนฺตจะดับไปโดยฐานะ

เพราะฟังสัญญา ๑๐

สัญญา ๑๐ เป็นอย่างไร

ความกำหนดหมายว่าไม่เที่ยง

อนตุตสณฺญา	ความกำหนดหมายว่าไม่ใช่ตน
อสุภสณฺญา	ความกำหนดหมายว่าไม่งาม
อาทีนวสณฺญา	ความกำหนดหมายว่าเป็นโทษ
ปหานสณฺญา	ความกำหนดหมายในการละ
วิราคสณฺญา	ความกำหนดหมายในธรรมอัน ปราศจากราคะ
นิโรธสณฺญา	ความกำหนดหมายในธรรมเป็นที่ ดับ
สพฺพโลก อนภิรตสณฺญา	ความกำหนดหมายในความไม่ยินดี ในโลกทั้งปวง
สพฺพสงฺขารสุ อนิจฺจสณฺญา	ความกำหนดหมายโดยความไม่ ปรารถนาในสังขารทั้งปวง
อานาปานสุลลติ	สติกำหนดคลมหายใจเข้าออกเป็น อารมณ์
๑ กตมา จานนฺท อนิจฺจสณฺญา	ดูก่อนอานนท อนิจฺจสณฺญาเป็น อย่างไร
อิธานนฺท ภิกฺขุ	ดูก่อนอานนท ภิกษุในธรรมวินัย นี้
อรณฺณคโต วา	ไปในป่าก็ดี
รุกฺขมุลคโต วา	ไปที่โคนไม้ก็ดี
สุญฺหาการคโต วา	ไปที่เรือนว่างเปล่าก็ดี

อติ ปฏิสลฺยจิกฺขติ

รูปํ อนิจฺจํ

เวทนา อนิจฺจา

สญฺญา อนิจฺจา

สงฺขาร อนิจฺจา

วิญฺญาณํ อนิจฺจนฺติ

อติ อิมสฺส ปณฺจสฺส อูปาทานก-

ชนฺเรสฺส อนิจฺจานุปสฺสํ วิหริ

อัย วุจฺจทานนฺท อนิจฺจสญฺญา

๒ กตมา จานนฺท

อนตฺตสญฺญา

อิธานนฺท ภิกฺขุ

อรณฺณคโถ วา

รุกฺขมฺมูลคโถ วา

สญฺญาการคโถ วา

อติ ปฏิสลฺยจิกฺขติ

จกฺขุ อนตฺตา

รูปา อนตฺตา

เธอย่อมพิจารณาอย่างนี้ว่า

รูปไม่เที่ยง

เวทนาไม่เที่ยง

สัญญาไม่เที่ยง

สังขารไม่เที่ยง

วิญญาณไม่เที่ยง

เธอย่อมเป็นผู้พิจารณาเนื่อง ๆ

โดยความเป็นของไม่เที่ยงใน

อุปาทานชั้นทั้ง ๕ นี้อย่างนี้

ทูก่อนอาณนฺท อันนี้เรา (ผู้ตถาคต)

กล่าวว่าอนิจจสัจฺญา

ทูก่อนอาณนฺท อนัตตสัจฺญาเป็น

อย่างไร

ทูก่อนอาณนฺท ภิกขุในธรรมวินัย

นี้

ไปในบ่าก็ดี

ไปที่โคนไม้ก็ดี

ไปที่เรือนว่างเปล่าก็ดี

เธอย่อมพิจารณาอย่างนี้ว่า

นัยน์ตาไม่ใช่ตัวตน

รูปไม่ใช่ตัวตน

โสตร์ อนตุตา	หูไม่ใช่ตัวตน
สทุทา อนตุตา	เสียงไม่ใช่ตัวตน
ฆานํ อนตุตา	จมูกไม่ใช่ตัวตน
กนฺธา อนตุตา	กลิ่นไม่ใช่ตัวตน
จิวุหา อนตุตา	ลิ้นไม่ใช่ตัวตน
รสา อนตุตา	รสไม่ใช่ตัวตน
กาโย อนตุตา	กายไม่ใช่ตัวตน
โผฏฐัพฺพา อนตุตา	สิ่งที่จะพึงถูกต้องด้วยกาย ไม่ใช่ ตัวตน
มโน อนตุตา	মনะ (ใจ) ไม่ใช่ตัวตน
ธมฺมา อนตุตาติ	ธรรมารมณ์ไม่ใช่ตัวตน
อิตฺติ อิมสฺส นสฺส อชฺชตฺตํ พาหิเรสฺส อายตเนสฺส อตุตา- นุปลสฺสํ วิหริตี	เขื่อย่อมพิจารณาเนื่อง ๆ โดย ความเป็นของไม่ใช่ตัวตน ใน อายตนะทั้งภายในทั้งภายนอก ๖ น อย่างนี้
อัย วุจฺจตานนฺท อนตฺตสณฺญา	ตูก่อนอาณนท อันนี้เรา(ผู้ตถาคต) กล่าวว่าอนัตตสัจฉญา
๓ กตมา จานนฺท อสุภสณฺญา	ตูก่อนอาณนท อสุภสัจฉญาเป็น อย่างไร
อิธานนฺท ภิกฺขุ	ตูก่อนอาณนท ภิกษุในธรรมวินัย นี้

อิมเมว กายํ อุทฺธํ ปาทคฺลา
อโร เกสมตฺตกา ตจฺปริญฺตํ
ปฺรณฺณนปฺปการสฺส อสฺสจโน
ปจฺจเวกฺขติ

อตุถิ อิมสฺมี กายเ

เกสสา โลมา นขา

ทนต์ตา ตโจ

มํสํ นหารู

อญฺชิ อญฺชิมิณฺขํ

วฏฺกํ หทยํ ยกนํ

กิโถมกํ ปิหํ ปปฺผาสํ

อนตํ อนตฺตคฺณํ

อุทฺธิยํ กรีสํ

ปีตํ เสมหํ ปุพฺพโ

โลหิตํ เสโท เมโท

อสุสฺ วสา เขโ

สิงฺฆาณิกา ลสิกา มุตฺตนฺติ

อิติ อิมสฺมี กายเ อสฺสภานุปสฺสี

วิหฺรติ

เธอย่อมพิจารณาภายในนี้แหละ
เบื้องบนแต่พื้นเท้าขึ้นไป เบื้อง
ล่างแต่ปลายผมลงมา มีหนังหุ้ม
อยู่โดยรอบ เต็มไปด้วยของ
ไม่สะอาดมีประการต่าง ๆ

มีอยู่ในภายใน

ผม ขน เล็บ

ฟัน หนัง

เนื้อ เอ็น

กระดูก เยื่อในกระดูก

ม้าม หัวใจ ตับ

พังผืด ไต ปอด

ไส้ใหญ่ ไส้เล็ก

อาหารใหม่ อาหารเก่า

น้ำดี เสลด น้ำเหลือง

เลือด เหงื่อ มันทัน

น้ำตา มันเหลว น้ำลาย

น้ำมูก ไขข้อ มูตร

เธอย่อมเป็นผู้พิจารณาเนื่อง ๆ

โดยความไม่งามแห่งภายใน อย่างนี้

อัย วุจฺจตานนฺท อสุภสณฺญา

๕ กตมา จานนฺท

อาทึนฺวสณฺญา

อิธานนฺท ภิกฺขุ

อรณฺณคโต วา

รุกฺขมฺลคโต วา

สฺสณฺญาการคโต วา

อิติ ปญฺนิสฺสจฺจุขติ

พหุทุกฺโข โข อัย กาโย

พหุอาทึนฺวโต

อิติ อิมสฺมึ กายเ ววิธา

อาพาธา อุปฺปชฺชนฺติ

เสยฺยถิ

จกฺขุโรโค โสตโรโค

ฆานโรโค

ชีวหาโรโค กายโรโค

สีสโรโค

กณฺณโรโค มุขโรโค

ทนต์โรโค

ตูก่อนอาณนท้อันนี้เรา(ผู้ตถาคค)

กล่าวว่าอสุภสัณญา

ตูก่อนอาณนท้อาที่นิวสัณญาเป็น
อย่างไร

ตูก่อนอาณนท้อ ภิกษุในธรรมวินัย
นี้

ไปในป่าก็ดี

ไปที่โคนไม้ก็ดี

ไปที่เรือนว่างเปล่าก็ดี

เธอย่อมพิจารณาอย่างนี้ว่า

กายอันนี้แหละ มีทุกข์มาก มี
โทษมาก

เหล่าอาพาธ (ความเจ็บไข้) ต่าง ๆ
ย่อมเกิดขึ้นในกายนี้

อาพาธเหล่านั้น ก็อะไรบ้าง

คือโรคในตา โรคในหู

โรคในจมูก

โรคในลิ้น โรคในกาย

โรคในศีรษะ

โรคในหู โรคในปาก

โรคที่ฟัน

กาโส ตาโส ปีนาโส
ชโร ชโร กุจโรโค
มุจนา ปกฺขนฺทิกา สุตา

วิสุจิกา กุญฺช คณฺโฑ
กิลาโส โสโส อปมาโร
ทนฺทุ กณฺทุ กจฺจุ
รชสา วิตฺตจฺฉิกา โลหิตํ

ปีตุตํ มธฺเมโห อํสา

ปีฬกา ภคณฺทลา
ปีตุตฺตสมุจฺจนา อาพาธา
เสมฺหสมุจฺจนา อาพาธา
วตฺตสมุจฺจนา อาพาธา
สนฺนิปาตกา อาพาธา

อุตุปรินามชา อาพาธา

โอ หิต หวัก

ไข้พิษ ไข้เชื่อมมัว โรคในท้อง
ลมจับ (สลับ อ่อนหวิว สว่างสวย)
โรคบิด (ลงท้อง) จุกเสียด
(ปวดท้อง)

โรคลงราก โรคเรื้อน ฝี
โรคกลาก มองคร่อ ลมบ้าหมู
หิดเปื่อย หิดดำน กุดทะราด หูด
ละลอก กุดทะราดบอน อาเจียน
โลหิต

โรคตีฬการ โรคเบาหวาน
ริดสีดวง

พุพอง ริดสีดวงลำไส้
ความเจ็บเกิดแต่ดีให้โทษ
ความเจ็บเกิดแต่เสมหะให้โทษ
ความเจ็บเกิดแต่ลมให้โทษ
ไข้สันนิบาต (คือความเจ็บเกิดแต่
ดี เสมหะ และลม ทั้ง ๓ เจือกัน)
ให้โทษ

ความเจ็บเกิดแต่ฤดูแปรปรวน

วิธมบริหารชา อาพาธา

ความเจ็บเกิดแต่การผลัดเปลี่ยน
อิริยาบถไม่เสมอ

โอปุกุมกิกา อาพาธา

ความเจ็บเกิดแต่ความเพียร

กมุขวิปากขา อาพาธา

ความเจ็บเกิดแต่วิบากของกรรม

สีต อุนหิ

เย็น ร้อน

ชิจจุณา ปัสสา

หิวข้าว ระหายน้ำ

อุจจาโร ปัสสาโวติ

อุจจาระ ปัสสาวะ

อิติ อิมสุมิ กาย

เธอย่อมเป็นผู้พิจารณาเนื่อง ๆ

อาทันทวานุปัสสี วิหริติ

โดยความเป็นโทษในกายนี้ อย่างนี้

อัย วุจจทานนุท อาทันทวลลญา

ดูก่อนอานนท์ อันนี้เรา (ผู้ตถาคต)

กล่าวว่าอาทันทวลลญา

๕ กตมา จานนุท

ดูก่อนอานนท์ ปหานสัญญาเป็น

ปหานลลญา

อย่างไร

อิธานนุท ภิกขุ

ดูก่อนอานนท์ ภิกษุในธรรม-

วินัยนี้

อุปปนฺนํ กามวิตกฺกํ

เธอย่อมไม่รับ ย่อมละเสีย ย่อม

นาธิวาเสติ ปชหติ วิโนเทติ

บรรเทา ย่อมทำให้พินาศ ย่อมทำ

พยุชนฺตํกโรติ อนภาวํ คมเมติ

ไม่ให้เกิดอีกต่อไป ซึ่งกามวิตก

(ความตรึกในกามารมณ์) ที่เกิด

ขึ้นแล้ว

อุบุปนฺนํ พุยาปาทวิตกฺกํ
นาธิวเสติ ปชหติ วิโนเทติ
พฺยนฺตํโรติ อนภาวํ คเมติ

เธอย่อมไม่รับ ย่อมละเสีย ย่อม
บรรเทา ย่อมทำให้พินาศ ย่อม
ทำให้ไม่ให้เกิดอีกต่อไป ซึ่งพยาบาท
วิตก (ความตรึกในการแข่งสัตว์
ให้ถึงความพินาศ) ที่เกิดขึ้นแล้ว

อุบุปนฺนํ วิหีสาวิตกฺกํ
นาธิวเสติ ปชหติ วิโนเทติ
พฺยนฺตํโรติ อนภาวํ คเมติ

เธอย่อมไม่รับ ย่อมละเสีย ย่อม
บรรเทา ย่อมทำให้พินาศ ย่อมทำ
ไม่ให้เกิดอีกต่อไป ซึ่งวิหิงสาวิตก
(ความตรึกในการเบียดเบียนสัตว์)
ที่เกิดขึ้นแล้ว

อุบุปนฺนํบุปนฺเน ปาปกะ
อกุสเล ธมฺเม นาธิวเสติ
ปชหติ วิโนเทติ พฺยนฺตํโรติ
อนภาวํ คเมติ

เธอย่อมไม่รับย่อมละเสีย ย่อม
บรรเทา ย่อมทำให้พินาศ ย่อมทำ
ไม่ให้เกิดอีกต่อไป ซึ่งเหล่าธรรม
อันเป็นบาป เป็นอกุศล ที่เกิดขึ้น
แล้ว และเกิดขึ้นแล้ว

อํ วุจฺจทานนฺท ปหานสญฺญา

ดูก่อนอานนท อันนี้เรา (ผู้ตถาคต)
กล่าวว่าปหานสัจญญา

๖ กตมา จานนฺท
วิราคสญฺญา
อิธานนฺท ภิกฺขุ
อรณฺณคโต วา

ดูก่อนอานนท วิราคสัจญญาเป็น
อย่างไร

ดูก่อนอานนท ภิกษุในธรรมวินัยนี้
ไปในป่าก็ดี

รูกขมูลกโต วา

สุณฺณการกโต วา

อิตี ปฏิสณฺณจิกฺขติ

เอตํ สนฺตํ

เอตํ ปณฺีตํ

ยทิตํ

สพฺพสงฺขารสมโ

สพฺพูปปฏินิสฺสํโก

คณฺหกฺขโย

วิราโค

นิพฺพานนฺติ

อํ วุจฺจตํ นนฺท วิราคสณฺญา

๑ กตมา จานนฺท

นิโรธสณฺญา

อิธานนฺท ภิกฺขุ

อรณฺณคโต วา

รูกขมูลกโต วา

สุณฺณการกโต วา

อิตี ปฏิสณฺณจิกฺขติ

ไปที่โคนไม้ก็ดี

ไปที่เรือนว่างเปล่าก็ดี

เธอย่อมพิจารณาอย่างนี้ว่า

ธรรมชาตินั้นละเอียด

ธรรมชาตินั้นประณีต

คือว่า

ธรรมเป็นเครื่องระงับสังขาร
ทั้งปวง

เป็นเครื่องละกิเลสทั้งปวง

เป็นที่สิ้นไปแห่งตัณหา

เป็นเครื่องสํารอกกิเลส

ออกจากตัณหาเป็นเครื่องร้อยรัด

ทูก่อนอานนทอันนี้เรา (ผู้ตถาคต)

กล่าวว่าวิราคสณฺญา

ทูก่อนอานนท นิโรธสณฺญาเป็น
อย่างไร

ทูก่อนอานนท ภิกษุในธรรมวินัยนี้
ไปในป่าก็ดี

ไปที่โคนไม้ก็ดี

ไปที่เรือนว่างเปล่าก็ดี

เธอย่อมพิจารณาอย่างนี้ว่า

เอคํ สนฺตํ	ธรรมชาตนั้นละเอียด
เอคํ ปณฺตํ	ธรรมชาตนั้นประณีต
ยทิทํ	คือว่า
สพฺพสงฺขารสมโถ	ธรรมเป็นเครื่องรองรับสังขาร
	ทั้งปวง
สพฺพุปฺปนิสฺสคฺโก	เป็นเครื่องละกิเลสทั้งปวง
ตณฺหกุชฺโฆ นิโรธो	เป็นที่สิ้นไปแห่งตัณหา เป็นที่ดับ
	สนิท
นิพฺพานนฺติ	ออกจากตัณหาเป็นเครื่องรื้อยรัด
อํ วุจฺจตานุท นิโรธสฺสญา	ดูก่อนอานนท อันนี้เรา (ผู้ตถาคต)
	กล่าวว่านิโรธสัญญา
๘ กตมา จานนุท	ดูก่อนอานนท สัพพโลเกอนภิวต-
สพฺพโลก อนภิตสฺสญา	สัญญาเป็นอย่างไร
อิธานนุท ภิกฺขุ	ดูก่อนอานนท ภิกษุในธรรมวินัยนี้
เย โลก อูปายูปาทานา เจตโส	อุปายเป็นเหตุถือมั่นเหล่าใดในโลก
อธฺมจฺจานาภินิเวสานุสยา	มีความถือมั่นด้วยความตั้งจิตไว้
	เป็นอนุสัยนอนอยู่ในสันดาน
เต ปชฺชนฺโต วิรมติ	เธอละอุปายเป็นเหตุถือมั่นเหล่านั้น
น อูปาทิยนฺโต	เสีย ไม่ถือมั่น ย่อมงกเว้นเสีย
อํ วุจฺจตานุท สพฺพโลก	ดูก่อนอานนท อันนี้เรา (ผู้ตถาคต)
อนภิตสฺสญา	กล่าวว่าสัพพโลเกอนภิตสัญญา

๕ กตมา जानนุท
 สพฺพสงฺขารสฺส อนิจฺจสณฺญา
 อิทานนุท ภิกฺขุ
 สพฺพสงฺขารเห อญฺญิยติ
 หรายติ ชิกฺขจฺจติ
 อยฺม วุจฺจทานนุท สพฺพ-
 สงฺขารสฺส อนิจฺจสณฺญา

๑๐ กตมา जानนุท
 อานาปานสฺสติ
 อิทานนุท ภิกฺขุ
 อรณฺณคโต वा
 รุกฺขมุลคโต वा
 สฺสณฺญาการคโต वा
 นิสิตฺติ ปลฺลลํกํ อากุชิตฺวา
 อุหฺมฺ กายํ ปณฺธิยา
 ปริมุขํ สตี อฺปญฺจเปตฺวา
 โส สโตว อสฺสสฺสติ
 สโต ปลฺลสฺสติ
 ที่นํ वा อสฺสสฺสนฺโต
 ที่นํ อสฺสสฺสามีติ ปชานาติ
 ที่นํ वा ปลฺลสฺสสนฺโต

ดูก่อนอาณนท สัพพสังขารสฺส
 อนิจฺจสณฺญาเป็นอย่างไร
 ดูก่อนอาณนท ภิกษุในธรรมวินัยน
 เหยื่อย่อมเบื่อง่าย ย่อมระอา
 ย่อมเกลียดชัง แต่สังขารทั้งปวง
 ดูก่อนอาณนทอันนี้เรา (ผู้ตถาคต)
 กล่าวว่าสัพพสังขารสฺสอนิจฺจสณฺญา
 ดูก่อนอาณนท อานาปานัสสติเป็น
 อย่างไร
 ดูก่อนอาณนท ภิกษุในธรรมวินัยน
 ไปในป่าก็ดี
 ไปที่โคนไม้ก็ดี
 ไปที่เรือนว่างเปล่าก็ดี
 นั่งคู้บัลลังก์ (นั่งขัดสมาธิ)
 ตั้งกายให้ตรงแล้ว
 ตั้งสติไว้มั่นเฉพาะหน้า
 เหยื่อย่อมเป็นผู้มีสติหายใจเข้า
 ย่อมเป็นผู้มีสติหายใจออก
 เมื่อเธอหายใจเข้ายาว
 ก็รู้ชัดว่า บัดนี้เราหายใจเข้ายาว
 หรือเมื่อหายใจออกยาว

ที่นี้ ปุสฺสสามีติ ปชานาติ
 รสฺสํ วา อสฺสสนฺโต
 รสฺสํ อสฺสสามีติ ปชานาติ
 รสฺสํ วา ปุสฺสสนฺโต
 รสฺสํ ปุสฺสสามีติ ปชานาติ
 สพฺพกายปฏิสํเวที อสฺสสฺสึ-
 สามีติ ลิกฺขติ
 สพฺพกายปฏิสํเวที ปุสฺสสฺสึ-
 สามีติ ลิกฺขติ
 ปุสฺสสมุภํ กายสงฺขารํ
 อสฺสสฺสึสามีติ ลิกฺขติ

ปุสฺสสมุภํ กายสงฺขารํ
 ปุสฺสสฺสึสามีติ ลิกฺขติ
 ปิตีปฏิสํเวที อสฺสสฺสึสามีติ
 ลิกฺขติ

ปิตีปฏิสํเวที ปุสฺสสฺสึสามีติ
 ลิกฺขติ
 สุขปฏิสํเวที อสฺสสฺสึสามีติ
 ลิกฺขติ

ก็รู้ซัดว่า บัดนี้เราหายใจออกยาว
 หรือเมื่อหายใจเข้าสั้น

ก็รู้ซัดว่า บัดนี้เราหายใจเข้าสั้น
 หรือเมื่อหายใจออกสั้น

ก็รู้ซัดว่า บัดนี้เราหายใจออกสั้น
 เธอย่อมศึกษาว่า เราจักเป็นผู้รู้
 แจ่มกมลทั้งปวงหายใจเข้า

เธอย่อมศึกษาว่า เราจักเป็นผู้รู้
 แจ่มกมลทั้งปวงหายใจออก

เธอย่อมศึกษาว่า เราจักเป็นผู้
 ระงับกายสังขาร (คือลมอัสสาสะ-
 บัสสาสะ) หายใจออก

เธอย่อมศึกษาว่า เราจักเป็นผู้
 ระงับกายสังขาร หายใจออก

เธอย่อมศึกษาว่า เราจักเป็นผู้
 รู้แจ้งปีติ (คือความอิมกายอิมใจ)
 หายใจเข้า

เธอย่อมศึกษาว่า เราจักเป็นผู้รู้
 แจ้งปีติ หายใจออก

เธอย่อมศึกษาว่า เราจักเป็นผู้รู้
 แจ้งสุข (คือความสุขกายสุขจิต)
 หายใจเข้า

สุขปฏิสัเวที ปสฺสสฺสฺสํมิตฺติ
ลิกฺขติ

จิตฺตสฺสขารปฏิสัเวที อสฺส-
สฺสํมิตฺติ ลิกฺขติ

จิตฺตสฺสขารปฏิสัเวที ปสฺส-
สฺสํมิตฺติ ลิกฺขติ

ปสฺสสมุภํ จิตฺตสฺสขารํ
อสฺสสฺสํมิตฺติ ลิกฺขติ

ปสฺสสมุภํ จิตฺตสฺสขารํ
ปสฺสสฺสํมิตฺติ ลิกฺขติ

จิตฺตปฏิสัเวที อสฺสสฺสํมิตฺติ
ลิกฺขติ

จิตฺตปฏิสัเวที ปสฺสสฺสํมิตฺติ
ลิกฺขติ

อภิปฺโปมฺหํ จิตฺตํ
อสฺสสฺสํมิตฺติ ลิกฺขติ

อภิปฺโปมฺหํ จิตฺตํ
ปสฺสสฺสํมิตฺติ ลิกฺขติ

สมาทํ จิตฺตํ อสฺสสฺสํมิตฺติ
ลิกฺขติ

เธอย่อมศึกษาว่า เราจักเป็นผู้รู้
แจ้งสุข หายใจออก

เธอย่อมศึกษาว่า เราจักเป็นผู้รู้
แจ้งจิตตสังขาร (คือเวทนาและ
สัญญา) หายใจเข้า

เธอย่อมศึกษาว่า เราจักเป็นผู้รู้
แจ้งจิตตสังขาร หายใจออก

เธอย่อมศึกษาว่า เราจักระงับ
จิตตสังขาร หายใจเข้า

เธอย่อมศึกษาว่า เราจักระงับ
จิตตสังขาร หายใจออก

เธอย่อมศึกษาว่า เราจักเป็นผู้รู้
แจ้งจิต หายใจเข้า

เธอย่อมศึกษาว่า เราจักเป็นผู้รู้
แจ้งจิต หายใจออก

เธอย่อมศึกษาว่า เราจักทำจิต
ให้บันเทิง หายใจเข้า

เธอย่อมศึกษาว่า เราจักทำจิต
ให้บันเทิง หายใจออก

เธอย่อมศึกษาว่า เราจักตั้งจิต
ไว้ หายใจเข้า

สมาทหํ จิตฺตํ ปสฺสสฺสสุทามํติ สํกฺขติ	เธอย่อมศึกษาว่า เราจักตั้งจิต ไว้ หายใจออก
วิโมจยํ จิตฺตํ อสฺสสฺสสุทามํติ สํกฺขติ	เธอย่อมศึกษาว่า เราจักเปลื้อง จิต หายใจเข้า
วิโมจยํ จิตฺตํ ปสฺสสฺสสุทามํติ สํกฺขติ	เธอย่อมศึกษาว่า เราจักเปลื้อง จิต หายใจออก
อนิจฺจานุปสฺสํ อสฺสสฺสสุทามํติ สํกฺขติ	เธอย่อมศึกษาว่า เราจักเป็นผู้ พิจารณาเนื่อง ๆ โดยความเป็น ของไม่เที่ยง หายใจเข้า
อนิจฺจานุปสฺสํ ปสฺสสฺสสุทามํติ สํกฺขติ	เธอย่อมศึกษาว่า เราจักเป็นผู้ พิจารณาเนื่อง ๆ โดยความเป็น ของไม่เที่ยง หายใจออก
วราทานุปสฺสํ อสฺสสฺสสุทามํติ สํกฺขติ	เธอย่อมศึกษาว่า เราจักเป็นผู้ พิจารณาเนื่อง ๆ ซึ่งธรรมอัน ปราศจากราคะ หายใจเข้า
วราทานุปสฺสํ ปสฺสสฺสสุทามํติ สํกฺขติ	เธอย่อมศึกษาว่า เราจักเป็นผู้ พิจารณาเนื่อง ๆ ซึ่งธรรมอัน ปราศจากราคะ หายใจออก
นิโรธานุปสฺสํ อสฺสสฺสสุทามํติ สํกฺขติ	เธอย่อมศึกษาว่า เราจักเป็นผู้ พิจารณาเนื่อง ๆ ซึ่งธรรมเป็น ที่ดับสนิท หายใจเข้า

นิโรธานุปสฺสํ ปสฺสสฺสิตฺตํ
ลิกฺขติ

เธอย่อมศึกษาว่า เราจักเป็นผู้
พิจารณาเนื่อง ๆ ซึ่งธรรมเป็น
ที่ดับสนิท หายใจออก

ปณฺิณิสฺสคฺคานุปสฺสํ
อสฺสสฺสิตฺตํ ลิกฺขติ

เธอย่อมศึกษาว่า เราจักเป็นผู้
พิจารณาเนื่อง ๆ ซึ่งความสละคืน
หายใจเข้า

ปณฺิณิสฺสคฺคานุปสฺสํ
ปสฺสสฺสิตฺตํ ลิกฺขติ

เธอย่อมศึกษาว่า เราจักเป็นผู้
พิจารณาเนื่อง ๆ ซึ่งความสละคืน
หายใจออก

อํ วุจฺจตํ นนฺท
อานาปานสฺสติ

ดูก่อนอานนทอันนี้เรา (ผู้ตถาคต)
กล่าวว่าอานาปานัสสติ

สจ โข ตวํ อานนฺท
คิริมานนฺทสฺส ภิกฺขุโน
อุปสงฺกมิตฺวา อีมา ทส
สญฺญา ภาสยฺยาสี

ดูก่อนอานนท ถ้าว่าท่านแล
พึงเข้าไปแสดงสัญญา ๑๐ ประการ
เหล่านี้ แก่ภิกษุคิริमानนทไซ้

จํ โข ปเนตํ วิชฺชติ
อํ คิริมานนฺทสฺส ภิกฺขุโน
อีมา ทส สญฺญา สุตฺวา
โส อาพาโร จานโส
ปณฺิปปสฺสสมฺภยฺยาคิ

ข้อนี้ เป็นเหตุให้อาพาธของภิกษุ
คิริमानนทระงับไปโดยฐานะเพราะ
ได้ฟังสัญญา ๑๐ ประการเหล่านี้

อถ โข อายสฺมา อานนฺโท

ลำดับนั้น พระอานนทผู้มีอายุ

ภควโต สนฺติเก อีมา ทส สณฺหา อุกฺคเหตฺวา	เรียนสัญญา ๑๐ ประการนี้ ใน สำนักพระผู้มีพระภาคเจ้าแล้ว
เขนยสฺมา กิริมานนฺโท เตนฺปสํกมิ	เข้าไปหาโดยที่ ๆ พระกิริमानนท์ ผู้มีอายุอยู่
อุปสํกมิตฺวา	ครั้นเข้าไปหาแล้ว
อาบสุมโต กิริมานนฺตสฺส อีมา ทส สณฺหา อภาสิ	ได้แสดงสัญญา ๑๐ ประการเหล่านี้ แก่พระกิริमानนท์ผู้มีอายุ
อถ โข อาบสุมโต กิริมา- นนฺตสฺส อีมา ทส สณฺหา สตุวํ โส อาพาโห จานโส ปฏฺธิปฺปสฺสสมฺภิ	ลำดับนั้นแล อาพาธของพระ กิริमानนท์ผู้มีอายุ ระวังไปแล้ว โดยฐานะ เพราะได้ฟังสัญญา ๑๐ ประการเหล่านี้
วฺจุจฺหิ จายสฺมา กิริมานนฺโท ตมฺหา อาพาธา	พระกิริमानนท์ผู้มีอายุ ก็หายจาก อาพาธนั้น
ตถา ปหิโน จ ปนายสุมโต กิริมานนฺตสฺส โส อาพาโห อโหสํติ.	ก็อาพาธนั้น เป็นอันพระกิริमानนท์ ผู้มีอายุได้ละเสียแล้ว ด้วยการ ที่ได้ฟังสัญญา ๑๐ ประการ ที่ พระอานนท์ได้แสดงแล้ว ฉะนั้น ด้วยประการฉะนี้แล.

เริ่มโคตมีสูตร

สพฺพโส สุตฺตสนฺดาโน
 สพฺพชฺฌมาน ปารกฺข
 ฌมฺมณฺจ วินยํ สตฺถุ
 สาสนํ สมฺปทีปยํ
 ยํ โส นาโถ สมฺมรสิ
 ฌมฺมาฌมฺมวินิจฺฉยํ
 สาธุนํ เนตฺติภาวตฺถํ
 ตํ สุตฺตํ ภูณาม เส.

พระโลกนาถ ผู้มีพระสันถานอัน
 หมกจก โดยประการทั้งปวง ถึง
 ซึ่งพึงแห่งธรรมทั้งมวล ทรงแสดง
 ธรรมวินัยที่เป็นสัตถุศาสนแล้ว
 ทรงแสดงพระสูตรสำหรับวินิจัย
 ธรรม และธรรมอันใดไว้
 เพื่อเป็นแบบสำหรับสาธุชน
 เราทั้งหลาย จงสวคพระสูตรนั้น
 เทอญ.

โคตมีสูตร

เอวมมฺ สุตํ

เอกํ สมยํ ภควา
 เวสาลียํ วิหริติ มหาวเน
 กุฎาคารศาลายํ
 อถ โข มหาปชาปตี โคตมี
 เยน ภควา เตนฺอุปสงฺกมิ

อันข้าพเจ้า (คือพระอานนทเถระ)
 สดับมาแล้วอย่างนี้
 สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคเจ้า
 เสด็จอยู่ในกุฎาคารศาลา ในป่า
 มหาวัน ใกล้เมืองเวสาลี
 ครั้งนั้นแล พระนางมหาปชาปตี
 โคตมี
 เข้าไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้า

อุปสงฺกมิตฺวา

ภควนฺตํ อภิวาทิตฺวา

เอกมนฺตํ อญฺจาสิ

เอกมนฺตํ จิตฺตา โข

มหาปชาปตี โคตมึ

ภควนฺตํ เอตทโวจ

ครั้นเข้าไปเฝ้าแล้ว

ถวายอภิวาทพระผู้มีพระภาคเจ้า

ได้ยืนแล้ว ณ ส่วนข้างหนึ่ง

พระนางมหาปชาปตีโคตมียืนแล้ว

ณ ส่วนข้างหนึ่งแล

ได้กราบทุกคำนี้ กะพระผู้มีพระภาคเจ้าว่า

สาธุ เม ภนฺเต ภควา

สงฺขิตฺเตน ธมฺมํ เทสตุ

ขมฺหํ ภควโต ธมฺมํ สุตฺวา

เอกา วูปกฺกฺขา อปฺปมตฺตา

อาตาปึนึ ปหิตตฺตา วิหเรยฺยนฺติ

ก็แล้วพระเจ้าข้า ข้าพระองค์

ได้สดับพระธรรมใด ของพระผู้

มีพระภาคเจ้าแล้ว พึงเป็นผู้ ๆ

เดียวหลีกออกแล้ว เป็นผู้ไม่

ประมาท มีความเพียร มีตนส่ง

ไปแล้วอยู่ ขอพระผู้มีพระภาค

เจ้า ทรงแสดงพระธรรมนั้น แก่

ข้าพระองค์โดยย่อเถิด ดังนี้

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า ทูก่อน

พระนางโคตมึ ท่านพึงรู้ธรรม

เหล่านี้แล

ว่าธรรมเหล่านี้ เป็นไปเพื่อความ

กำหนดข้อยมใจ

หาเป็นไปเพื่อคลายความกำหนัดไม่

เย โข ตวํ โคตมึ

ธมฺเม ชานนฺยาสึ

อิเม ธมฺมา สรคาย

สํวตฺตุนฺติ

โน วิรคาย

ลัมโบคาย ลัมตุนติ

ธรรมเหล่านี้ เป็นไปเพื่อความ
ประกอบทุกข์

โน วิลัมโบคาย

หาเป็นไป เพื่อปราศจากความ
ประกอบทุกข์ไม่

อจายาย ลัมตุนติ

ธรรมเหล่านี้ เป็นไปเพื่อความ
สังสมกองกิเลส

โน อจายาย

หาเป็นไป เพื่อความไม่สังสม
กองกิเลสไม่

มหิจฺฉตาย ลัมตุนติ

ธรรมเหล่านี้ เป็นไปเพื่อความ
อยากใหญ่

โน อปฺปิหิจฺฉตาย

หาเป็นไป เพื่อความอยากอัน
น้อยไม่

อสนฺตญฺชียา ลัมตุนติ

ธรรมเหล่านี้ เป็นไปเพื่อความ
ไม่สันโดษ

โน สนฺตญฺชียา

หาเป็นไปเพื่อความสันโดษไม่

สญฺจณิกาย ลัมตุนติ

ธรรมเหล่านี้ เป็นไปเพื่อความ
คลุกคลีด้วยหมู่คณะ

โน ปวิวกาย

หาเป็นไป เพื่อความสงัดจากหมู่
คณะไม่

โกสขุขาย ลัมตุนติ

ธรรมเหล่านี้ เป็นไปเพื่อความ
เกียจคร้าน

โน วิริยารมฺภาย

หาเป็นไป เพื่อความปรารภความ
เพียรไม่

ทพฺพกรตฺยา ลํวตฺตุนฺติ

ธรรมเหล่านี้ เป็นไปเพื่อความ
เป็นคนเลี้ยงยาก

โน สุกรตฺยาตฺติ

หาเป็นไป เพื่อความเป็นคนเลี้ยง
ง่ายไม่

เอกํเสน โคตมิ ฐาเรยฺยาสี

คู่ก่อนพระนางโคตมี ท่านพึงทรง
จำไว้โดยส่วนเดียว

เนโส ธมฺโม เนโส วินโย

ว่านี้ไม่ใช่ธรรม นี้ไม่ใช่วินัย

เนตํ สตฺตถฺสฺสณฺนํ

นี้ไม่ใช่สัตถุศาสนานะ

เย จ โข ทฺวํ โคตมิ

คู่ก่อนพระนางโคตมี ก็ท่านพึงรู้
ซึ่งธรรมเหล่าใดแล

ธมฺเม ชาเนยฺยาสี

ว่าธรรมเหล่านี้

อิม ธมฺมา วิราคย ลํวตฺตุนฺติ

เป็นไปเพื่อความ
กลายกำหนด

โน สรคาย

หาเป็นไป เพื่อความกำหนดไม่

วิสํโยคย ลํวตฺตุนฺติ

ธรรมเหล่านี้ เป็นไปเพื่อความ
ปราศจากความประกอบทุกข์

โน สํโยคย

หาเป็นไป เพื่อความประกอบ
ทุกข์ไม่

อปจายย ลํวตฺตุนฺติ

ธรรมเหล่านี้ เป็นไปเพื่อความ
ไม่สั่งสมกองกิเลส

โน อายาย
อปปีจุนตย สัตตุนติ

หาเป็นไป เพื่อสั่งสมกองกิเลสไม่
ธรรมเหล่านี้ เป็นไปเพื่อความ
อยากอันน้อย

โน มหิจุนตย
สนตุญจียา สัตตุนติ

หาเป็นไป เพื่อความอยากใหญ่ไม่
ธรรมเหล่านี้ เป็นไปเพื่อความ
สันโทษ

โน อสนตุญจียา
ปวิเวกาย สัตตุนติ

หาเป็นไป เพื่อความไม่สันโทษไม่
ธรรมเหล่านี้ เป็นไปเพื่อความ
สังัดจากหมู่คณะ

โน สกณิกาย

หาเป็นไป เพื่อความกลุกกลืนด้วย
หมู่คณะไม่

วิริยารมภาย สัตตุนติ

ธรรมเหล่านี้ เป็นไปเพื่อความ
ปรารภความเพียร

โน โกสขชาย
สุภรตย สัตตุนติ

หาเป็นไป เพื่อความเกียจคร้านไม่
ธรรมเหล่านี้ เป็นไปเพื่อความ
เป็นคนเลี้ยงง่าย

โน ทพุภรตย

หาเป็นไป เพื่อความเป็นคนเลี้ยง
ยากไม่

เอกัสน โคตมิ ธารยฺยาสิ

ดูก่อนพระนางโคตมิ ท่านพึงทรง
จำไว้โดยส่วนเดียว

เอโส ธมฺโม เอโส วินโย

เอตํ สตุฏฺฐาสนฺนํ

อิทมวโจ ภควา

อตุตฺตมนฺนา มหาปชาปติ โคตมึ

ภควโต ภาสิตํ อภินนฺทิตี.

ว่านี่เป็นธรรม นี่เป็นวินัย นี่เป็น
สัตตสุตฺตศาสนา

พระผู้มีพระภาคเจ้า ได้ตรัสพระ-
สูตรนี้จบลง

พระนางมหาปชาปติโคตมึ ก็มีใจ
ยินดี

เพลนิภาษิตของพระผู้มีพระภาค
เจ้าแล้วแล.

จบโกตมัสสูตร

โคตมกเจติยธัมมปริยายสูตร

อภิณฺณาย โข โส ภควา

ขนม เทศ

โน อนุภิญญา

สนิทานัน ฌมมํ เทเสติ

โน อนิทาน์

สปปาฏิหาริย์ ธรรม์ เทเสติ

โน อปปาฏิหาริย์

ตสส โข ปน ภควโต

อภิณฺณาย ฌมมํ เทสยโต

โน อนุภิญญา

สนิทานันท์ ธรรม์ เทศยโต

โน อนุทาน์

สปปาฏิหาริย์ ธรรม์ เทศบโ

โน อปฺปาณหาริย์

กรณี โอบาโท

กรณียา อนุศาสน์

อลนจ ปน โน ตญจยา

อดิ อุตมุนตาย

อดิ โสมนสฺสหาย

พระผู้^{๒๔}พระภาคเจ้า^{๒๕}นั้น ทรงแสดง

ธรรมเพื่อความรู้อย่างแท้

เพื่อความไม่รุกราน ห้ามได้

ทรงเสด็จธรรมมีเหตุ

ไม่มีเหตุ ห้ามได้

ทรงเสด็จธรรมมีปาฏิหาริย์

ไม่มีปาฏิหาริย์ ห้ามได้

๘๔ ๒๘ ๒๕
กเมือพระผู้มพระภาคเจ้านนแล

ทรงเสด็จธรรมเพื่อความรู้ยิ่ง

เพื่อความไม่ร้ยง ห้ามได้

ทรงเสด็จธรรมมเหต

ไม่มีเหตุ ห้ามได้

ทรงเสด็จธรรมมีปาฏิหาริย์

ไม่มีปาฏิหาริย์ หนีได้

โอวาทของพระองค์สุวรรณกระทำ

อนุสาสน์ของพระองค์ควรกระทำ

กิลเลควอร์แททเราทงหลายจะยนต์

ควรระวัง

ควรจะโสมนัส

สมฺมาสมพุทฺโธ ภควา	ว่าพระผู้มีพระภาคเจ้าเป็นผู้ตรัสรู้ ชอบเองแล้ว
สุวากุขาโต ภควตา ธมฺโม	พระธรรม อันพระผู้มีพระภาคเจ้า ตรัสดีแล้ว
สุปฏฺฐิปนฺโน สงฺฆโมติ.	พระสงฆ์ปฏิบัติดีแล้ว ทั้งนี้.

ปภิรณกคาถา

ตฺรตนปณามคาถา

พุทฺธํ นม รตนภูตสรีรจิตตํ	ข้าพเจ้านมัสการพระพุทธเจ้า ผู้มี พระกายและจิตเป็นรัตนะ
ธมฺมํ นม รตนภูตวิสุทฺธิสํ	ข้าพเจ้านมัสการพระธรรม มีสาระ คือความหมดจดวิเศษเป็นรัตนะ
สงฺฆํ นม รตนภูตสุสํสทิฏฺฐิ	ข้าพเจ้านมัสการพระสงฆ์ผู้มีศีล และทิฏฐิงามเป็นรัตนะ
เอตํ นม ตฺรตนํ รตนตฺตยวํ	ข้าพเจ้านมัสการ ๓ รัตนะนี้ อัน ชื่อว่ารัตนตรัย
สมฺมา สโมสฺรตวตฺถุวิสสภูตํ อณฺโณณณยตฺตคฺคณโยค- วสฺสปฺปวตฺตํ	เป็นวัตรวิเศษสโมสรงันเป็นอันดี ที่เป็นไปด้วยสามารถประกอบด้วย คุณอันสมควรส่วนละอย่าง
อสุมํ ตยมุหิปี ตเถว ยถา ติทณฺฑเท	รัตนตรัยเมื่อนั้น เป็นเหมือนไม้ ๓ อันไขว้ขัดกันอยู่
เอกํ วนา ตทิตเรสมสมฺภวณ	พรากออกเสียอันเดียว ที่เหลืออัน ก็ตั้งตรงอยู่ไม่ได้
โลเก กทาจิ จ จิเรน จ ปาตุภูตํ กมฺภีรณาวินสยํ อติทุทฺทสฺสคํ	นานนักจะมีปรากฏในโลกสักคราว มีอรรถที่เห็นได้ยากยิ่ง แต่เป็น วิสัยของนักปราชญ์ผู้มีปรีชาญาณ ลึกซึ้ง

วิญญูหิ ปณฺทิตฺตชนฺหิ

วิษณฺณรูป

โลกมฺหิ เกหิจิ

กถณฺจฺพลพฺภนียํ

เกสณฺจิ สฺสณฺจฺวิหิตํ

คุณฺกายตยา

เป็นสิ่งที่บัณฑิตชน ผู้รู้วิเศษจะ

พึงรู้แจ่มแจ้ง

ชาวโลกบางเหล่าที่เป็นสามัญ

จะพึงได้พบกะไรได้

บางพวกที่เป็นบัณฑิตชาติ ทราบ

ตระหนักแน่ โดยที่มีพระคุณเป็น

ก่ายกอง

นามมฺหิเยว ชนตยา สฺวิสฺสฺสฺตมฺปิ

แม้ปรากฏชัดแก่หมู่ชน ก็แต่

พระนาม

สมฺปสฺสฺสํ มนฺสิ สฺสทฺธปฺสทาจํ

เป็นที่ตั้งแห่งความเลื่อมใส อัน

หมดจดในใจของสาธุชนผู้เห็นถูก

ปฺญฺณตฺถิกานมสมฺมตฺตมปฺญฺณมฺหิ

เป็นภูมิภาคแห่งบุญ อันอุดมไม่มีที่

เปรียบ ของผู้มีความต้องการบุญ

ทฺถุชา ปมฺจฺจนมฺจํ สรณํ คตํ

เป็นทางแห่งความพ้นทุกข์ของสาธุ

ชนผู้ถึงสรณะ

ปฺชารฺहेสุ ปรมํ อภิปุชฺชนฺยํ

เป็นอภิปุชนียะยอดเยี่ยม ในหมู่

ปชารุสสถาน

นิพฺพานสจฺฉนิกิริยาป-

เป็นประโยชน์จำต้องอาศัย เพื่อ

นิสฺสยตฺถํ

ทำพระนิพพานให้แจ้ง

สมฺมา กิเลสมลโสธฺนสฺสทฺธิยา จ

และเพื่อชำระมลทินกิเลส ให้หมด

จดสำเร็จโดยชอบ

สาธุหิ อตฺถกุสเลหุปเสวนํยํ	อันสาธุชนผู้ฉลาดในอรรถ พึง ส้องเสพ
ปาณหิ จาปี สรณํ กมนํยเมว	ทั้งเป็นของทีเหล้าปานชาติ พึงถึง ว่าเป็นสรณะแท้จริง
ตสฺมา หิ คํ ทิรตํ สรณํ กตมฺห	เพราะเหตุนั้นแล เราถึงพระรัตน- ตรัยนั้นเป็นสรณะ
รตฺติณทิวํ ขณขณสุ นมสฺสमानา	นอนน้อมอยู่ทุกขณะ ทั้งกลางคืน และกลางวัน
ปุชม จาปี สสคํ สุปสนฺนจิตฺตา	ทั้งมีจิตสุนทรประสาท บุชาอยู่ เสมอ
ตตฺถานุปาริจริยา ย สทา รตา จ	ยินดีในการบำเรอพระรัตนตรัยนั้น ทุกเมื่อ
ปุณฺณเณ ตตฺถ สุกเตน สุจี ภเวมฺ	ด้วยบุญที่ก่อสร้างดีแล้ว ในพระ รัตนตรัยนั้น ขอเราจงเป็นผู้สุข
เตเชน ตสฺส จ สทาปี สุวตฺติโหตุ	และด้วยเดชแห่งพระรัตนตรัยนั้น ขอความสุขสวัสดิ์จะมีทุกเมื่อ
โย เจธ ธมฺมวินยมฺหิ ปมาณภูโต โลกุตฺตรภิสฺมโย นียโต สุโพษณํ	ก็แลโลกุตตราภิสมัยอันใด เป็น ความทรมัธฐชอบยืนยง เป็นสิ่ง ซึ่งประสงคในธรรมวินัยนี้

ตสฺสอปินิสฺสยจาย อยมฺปิ
โหตุ วตฺตตฺตเย ปริจิตฺ
สฺปสาทกาโร.

ความเลื่อมใสเป็นอันดีมั่นนี้ ที่เรา
ได้สร้างสมไว้ใน ๓ วัตร จ
เป็นไป เพื่อก่อสร้างอุปนิสัยแห่ง
โลกุตรากัมมัยนั้น เทอญ.

นมการสิทธิคาถา

๑ โย จกฺขมา
โมหฺมลาปฏฺฐโ
ลามํว พุทฺโธ สฺสโค วิมุตฺโต

มารสฺส ปาสา วินิโมจยนฺโต
ปาเปสฺสิ เขมํ ชนตํ วินยฺยํ.

พุทฺธํ วรรณํ สิริสา นมามิ

โลกสฺส นาถญจ วินายกญจ
ตนฺเตชสา เต ชยสิทธิ โหตุ

สพฺพพฺพตฺรายา จ วินาสเมนฺตุ.

ท่านพระองค์ใด มีพระปัญญาจักขุ
ขจัดมลทิน คือโมหะเสียแล้ว
ได้ตรัสเป็นพระพุทธเจ้า โดยล้าพัง
พระองค์เอง เสด็จไปที พ้นไปแล้ว
ทรงเปลื้องขุมนุมนอันเป็นเวไนย
จากบ่วงแห่งมาร นำมาให้ความ
เกษม

ข้าพระพุทธเจ้าขอถวายนมัสการ
พระพุทธเจ้าผู้บวรพระองค์นั้น
ผู้เป็นนาถและเป็นผู้นำแห่งโลก
ด้วยเดชพระพุทธเจ้า^{นั้น} ขอความ
สำเร็จแห่งชัยชนะ จะมีแก่ท่าน
และขออันตรายทั้งมวล จงถึง
ความพินาศ.

๒ ธมฺโม ธฺโช โย วีย

ตสฺส สตฺถุ

ทสฺสเสติ โลกสฺส วิสฺสุทฺธิมคฺคํ

นินฺยฺยานิโก ธมฺมธฺรสฺส ธาเร

สตาวโห สนฺติกโร สฺจิจฺฉโน

ธมฺมํ วรรณํ สิริสา นมามิ

โมหปฺปทาลํ อุปฺสนฺตทาหํ

ตณฺเฑชสา เต ชยสิทธิ โหตุ

สพฺพนฺตรายา จ วินาสเมนฺตุ.

๓ สทุธมฺมเสนา-

สฺสคตานุโก โย

พระธรรมเจ้าโต เป็นคุณจริงชัย

แห่งพระศาสนาพระองค์นั้น

แสดงทางแห่งความบริสุทธิ์แก่โลก

เป็นคุณอันนำคุณเข็ญ ก็คุ้มครอง

ชนผู้ทรงธรรม

ประพาศดีแล้ว นำความสุขมา

ทำความสงบ

ข้าพระพุทธเจ้า ขอถวายนมัสการ

พระธรรมอันบรรณัน

อันทำลายโมหะระงับความเร่าร้อน

ด้วยเดชพระธรรมเจ้านั้นขอความ

สำเร็จแห่งชัยชนะ จงมีแก่ท่าน

และขออันตรายทั้งมวล จงถึง

ความพินาศไป

พระสงฆ์เจ้าโต เป็นเสนาประกาศ

พระสัทธรรม ดำเนินตามพระ

ศาสนา ผู้เสด็จดีแล้ว (ก็มี

สมานฉันท์ ในอันประกาศพระ

ศาสนา)

โลกุตส ปาปุปกิเลสเขตตา	ผจญเสียซึ่งอุปกิเลสอันลามกของ โลก (คือปราบความชั่วลามกของ มุนนุมนชนด้วยสั่งสอนให้ละเสีย)
สนโต สย สนคินิโยชโก จ	เป็นผู้สงบเองด้วย ประกอบผู้อื่น ไว้ในความสงบด้วย
สุวากุขาตธมมัม วิหิตัม ภโรติ	ย่อมทำพระธรรม อันพระศาสดา ตรัสดีแล้วให้มีผู้รู้ตาม.
สขุขัม วรุตัม สิริสา นนามิ	ข้าพระพุทธเจ้า ขอถวายนมัสการ พระสงฆ์เจ้าผู้บรรพชา
พุทธานุพุทฺธ สมนิสลทิฏฺฐิ	ผู้ตรัสรู้ตามพระพุทธเจ้า มีศีล และทิฏฐิเสมอกัน
ตณฺเฑชสา เตะ ขยสัทฺธิ โหตุ	ด้วยเดชพระสงฆ์เจ้านั้น ขอความ สำเร็จแห่งชัยชนะจะมีแก่ท่าน
สพฺพนฺตรายา จ วินาสเมนตุ.	และขออันตรายทั้งมวล จงถึง ความพินาศ เทอญ.

พุทธชัยมงคลคาถา

๑ พาหุ สหสฺสมณินิมิตฺตาวุชนํ
 กุรีเมขลํ อุตฺตโรรสเสนมรํ
 ทานาทิธมฺมวชิรา ชิตฺวา มุนินฺโท

ตนฺเตชสา ภวตุ เต
 ชยมงคลานิ.

๒ มาราดิเรกมภิยุชิต-
 สพุพฺพตฺตี
 โพรมนุปฺนาพวกฺมกฺขมถทฺธยกฺขํ
 ขนฺตีสฺสทนต์วชิรา ชิตฺวา มุนินฺโท

ตนฺเตชสา ภวตุ เต
 ชยมงคลานิ.

๓ นาฬากิริ กขวรํ
 อติมตฺตถฺกตํ
 ทาวกฺกิจกฺกมสนิวั สฺสทารุณนํ
 เมตฺตมฺพฺเสกวชิรา ชิตฺวา
 มุนินฺโท

พระจอมมุนี ได้ชนะพญามารผู้
 นิรมิตแขนมากตงพัน ถืออาวุธ
 ครบมือ ชีกษสสารศรีเมฆละพร้อม
 ด้วยเสนามารให้ร้องก้องกึก ด้วย
 ธรรมวิธีมีทานบารมีเป็นต้น

ขอชัยมงคลทั้งหลาย จงมีแก่ท่าน
 ด้วยเดชแห่งพระพุทธชัยมงคลนั้น

พระจอมมุนี ได้ชนะอาพวกยักษ์
 ผู้มีจิตกระต้าง ปราศจากความ
 อคติหน มีฤทธิ์พิลึกยิ่งกว่าพญามาร
 เข้ามาต่อสู้ยังนักจนตลอดรุ่ง ด้วย
 วิธีทรมานเป็นอันดี คือพระขันตี

ขอชัยมงคลทั้งหลาย จงมีแก่ท่าน
 ด้วยเดชแห่งพระพุทธชัยมงคลนั้น

พระจอมมุนี ได้ชนะช้างตัว
 ประเสริฐชื่อนาฬากิริ เป็นช้างเมา
 ยิ่งนักแสนที่จะทารุณประดุจไฟป่า
 และจักรอาวุธ และสายฟ้า ด้วยวิธี
 รดลงด้วยน้ำ คือพระเมตตา

ตนฺเตชสา ภวตุ เต
ชยมฺภกลานิ.

๔ อุกุจิตฺตชฺคฺคฺมคติหตฺถ-
สฺสทรรุณนํ
ธาวนฺติโยชนปถฺกฺคฺลิมาลวนํ
อิทฺธิภิสฺสขมโน ชิตวา
มุนินฺโท

ตนฺเตชสา ภวตุ เต
ชยมฺภกลานิ.

๕ กตฺวาน กณฺฐมฺพุทฺร
อิว กพฺภินียา
จิณฺจาย ทฺมุจฺจวนํ ชนกาย
มชฺเช
สวฺเตน โสมวธินา ชิตวา
มุนินฺโท

ตนฺเตชสา ภวตุ เต
ชยมฺภกลานิ.

ขอชัยมงคลทั้งหลาย จงมีแก่ท่าน
ด้วยเดชแห่งพระพุทธชัยมงคลนั้น
พระจอมมุนี มีพระหฤทัยไปในที่จะ
กระทำอิทธิปาฏิหาริย์ได้ชนะใจ
ชื่อองคฺลิมาล (ผู้มีพวงคือนิ้วมือ
มนุษย์) แสนร้ายกาจมีฝีมือ ถือ
ดาบวิ่งไล่พระองค์ไปสู่นทาง๓โยชน์

ขอชัยมงคลทั้งหลาย จงมีแก่ท่าน
ด้วยเดชแห่งพระพุทธชัยมงคลนั้น
พระจอมมุนี ได้ชนะความกล่าวร้าย
ของนางจิณฺจมาณวิกา ทำอาการ
ประหนึ่งว่ามีครรภ เพราะทำไม้มี
สัณฐานอันกลม ให้เป็นประคฺจมี
ทอ้ง ด้วยวิธีสมาธิอันงาม คือความ
ระงับพระหฤทัยในท่ามกลางหมู่ชน

ขอชัยมงคลทั้งหลาย จงมีแก่ท่าน
ด้วยเดชแห่งพระพุทธชัยมงคลนั้น

๖ สจฺจํ วิหาเย มตฺติสจฺจก
 วาเทกํ
 วาเทภิโรปีตมนํ อคฺคิณฺธภูตํ
 ปญฺญาปทีปชฺลิโต ชิตฺวา มุนินฺโท

พระจอมมุนี รุ่งเรืองแล้วด้วย
 ประทีป คือปัญญา ไฉนจะ
 สัจจนิกรรณต์ ผู้มีอชฌาสัยในที่
 จะสละเสียซึ่งความสัตย์ มีใจใน
 ที่จะยกถ้อยคำของตน ให้สูงค
 ยกรัง เป็นผู้มึตมนิ่งนัก ด้วย
 เทศนาญาณวิธี คือรู้อชฌาสัย
 แล้วตรัสเทศนา

ตนฺเตชสา ภวตุ เต
 ชยมงฺกลานิ.

ขอชัยมงคลทั้งหลาย จงมีแก่ท่าน
 ด้วยเดชแห่งพระพุทธชัยมงคลนี้

๗ นนฺโทปนนฺทภุชกํ
 วิพฺฐํ มหิทธิ
 ปุตฺเตน เถรกุชเคน
 ทมาปยนฺโต
 อิทฺฐูปเทสฺส วิธินา ชิตฺวา
 มุนินฺโท

พระจอมมุนี โปรดให้พระโมก
 กัลลานเถระพุทธชิโนรส นิรมิต
 กายเป็นนาคราช ไปทรมาน
 พญานาคราช ชื่อนันโทปนันทะ
 ผู้มีความรู้ผิด มีฤทธิ์มาก ด้วยวิธี
 อันให้อุปเท่ห์แห่งฤทธิ์แก่พระเถระ

ตนฺเตชสา ภวตุ เต
 ชยมงฺกลานิ.

ขอชัยมงคลทั้งหลาย จงมีแก่ท่าน
 ด้วยเดชแห่งพระพุทธชัยมงคลนี้

๘ ทูลถามทัญญูจิภูเขน
 สุตญฺหตถํ
 พุรหมํ วิสฺสุตฺติชุตฺติมิตฺตพกาภิธานํ
 ฉาณาคเทณ วิธินา ชิตวา
 มุนินฺโท

ตนฺเตชสา ภวตุ เต
 ชยมงฺกลานิ.
 เอตาปี พุทฺธชยมงฺกลอฏฺฐกาถา
 โย วาจโน ทินทเน สรมต
 มตนํ
 หิตฺวานเนกวิวิธานิ จุปฺพุทฺวานิ
 โมกฺขํ สุขํ อธิกเมยฺยุ นโร
 สปญฺโณ.

พระจอมมุนี ได้ชนะพรหม ผู้
 มีนามว่า ท้าวพกาผู้มีฤทธิ์ มีอัน
 สำคัญตนว่าเป็นผู้รู้เรื่องด้วยคุณ
 อันบริสุทธิ์ มีมืออันท้าวภุชงค์
 คือทัญญูที่ตนถือผิด รักจริงไว้นั้น
 แพบแล้ว ด้วยวิธีวางยาอันพิเศษ
 คือเทศนาญาณ

ขอชัยมงคลทั้งหลาย จงมีแก่ท่าน
 ด้วยเดชแห่งพระพุทธชัยมงคลนั้
 นรชนใด มีปัญญา ไม่เกียจคร้าน
 สวดกัถี ระลึกกัถี ซึ่งพระพุทธ-
 ชัยมงคล ๘ คาถา แม้เหล่านั้
 ทุก ๆ วัน นรชนนั้นจะพึงละเสีย
 ได้ ซึ่งอุปัทวันตรายทั้งหลาย มี
 ประการต่าง ๆ เป็นอเนก ถึงซึ่ง
 วิโมกขสิวาลัย อันเป็นบรมสุขแล.

พุทธชุตานคาถา

ยทา หเว ปาตุภวณฺติ ธมฺมา
 อาตาปีโน ฉายโต พุราหฺมณฺสฺส
 อถสฺส กงฺขา วปยฺนติ สพุพา
 ยโต ปชานาติ สเหตุธมฺมํ

เมื่อใด ธรรมทั้งหลาย ปรากฏ
 แก่พราหมณ์ผู้มีเพียรเพ่งอยู่
 เมื่อนั้น ความสงสัยทั้งปวงของ
 พราหมณ์นั้นย่อมสิ้นไป
 เพราะมารู้แจ้งธรรมว่าเกิดแต่เหตุ

ยทา หเว ปาตุกวนติ ธมฺมา	เมื่อใด ธรรมทั้งหลาย ปรากฏ
อาดาปโน ฌายโต พุราหฺมณสฺส	แก่พราหมณ์ผู้มีเพียรเพ่งอยู่
อถสฺส กงฺขา วปยฺนติ สพฺพา	เมื่อนั้น ความสงสัยทั้งปวงของ
	พราหมณ์นั้นย่อมสิ้นไป
ยโต ขยํ ปจฺจยํ อเวทิต.	เพราะได้รู้ความสิ้นแห่งปัจจัย
	ทั้งหลาย
ยทา หเว ปาตุกวนติ ธมฺมา	เมื่อใด ธรรมทั้งหลาย ปรากฏ
อาดาปโน ฌายโต พุราหฺมณสฺส	แก่พราหมณ์ผู้มีเพียรเพ่งอยู่
วิรูปยํ ทิฏฺฐจติ มรณํ	พราหมณ์นั้น ย่อมกำจัดมาร
	และเสนาดำรงอยู่ได้
สุโรว โสภาสยมนฺตติภฺขนฺติ.	ดูพระอาทิตย์อุทัยกำจัดมืด ทำ
	อากาศให้สว่างฉะนั้น.

พุทธมङ्กลคาถา

ทิวา ตปติ อาทิจฺโจ	พระอาทิตย์รุ่งเรืองในกลางวัน
รตฺติมาภาติ จนฺทิมฺา	พระจันทร์สว่างในกลางคืน
สนฺนทฺโร ขตฺติโย ตปติ	กษัตริย์ทรงเครื่องรบแล้วสง่า
ฌายี ตปติ พุราหฺมโณ	พราหมณ์ผู้มีเพียรเพ่งพินิจอยู่รุ่งเรือง
อถ สพฺพมโหรรตํ	ส่วนพระพุทฺธเจ้า ไผโรจน์ด้วย
พุทฺธโร ตปติ เตชสา	พระเดช ทั้งกลางวันกลางคืน
เอเตน สจฺจวชฺเชน	ด้วยความกล่าวสัตย์นี้
สฺวตฺติ โหตุ สพฺพทา.	ขอความสวัสดิจึงมีทุกเมื่อ.

เขมาเขมสรณทีปิกาถา

พหุ เว สรณั ษณฺติ

ปพฺพทานิ วนานิ จ

อารมรฺกฺขเจตฺตฺยานิ

มนุสฺสตา ภยตฺตฺซฺชิตา

เนตฺติ โข สรณั เขมํ

เนตฺติ สรณมุตฺตมํ

เนตฺติ สรณมาคมฺม

สพฺพทฺกฺขา ปมฺจุจติ

โย จ พุทฺธจ ฐมฺมณฺจ

สงฺฆณฺจ สรณั กโต

จตฺตาริ อริยสัจฺจานิ

สมฺมปฺปณฺณาย ปสฺสตี

ทฺกฺขํ ทฺกฺขสมฺมปฺปาทํ

ทฺกฺขสฺส จ อติภฺกมํ

อริยฉฺฉฏฺฐกํ มคฺคํ

ทฺกฺขปฺสมคามินํ

มนุษย์ทั้งหลายเป็นอันมาก อัน

ภยคุกคามแล้ว ย่อมถึงภูเข

ทั้งหลายบ้าง ป่าทั้งหลายบ้าง

อารามและต้นไม้ที่เป็นเจดีย์ทั้ง

หลายบ้าง ว่าเป็นสรณะ

นั้นแลมิใช่สรณะอันเกษม

นั้นมิใช่สรณะอันอุดม

เขาอาศัยอันนั้นเป็นสรณะแล้ว

ย่อมไม่พ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้

ส่วนผู้ใดถึงพระพุทธเจ้าด้วย พระ

ธรรมด้วย พระสงฆ์ด้วย ว่าเป็น

สรณะแล้ว

มาเห็นอริยสัจทั้ง ๔ ด้วยปัญญา

อันชอบ

คือทุกข์ และค้นหา เป็นแดนเกิด

ขึ้นพร้อมแห่งทุกข์ (คือสมุทัย)

และความกำเริบทุกข์ (คือนิโรธ)

และมรรคมีองค์ ๘ อันไปจากข้าศึก

ให้ถึงพระนิพพาน เป็นที่เข้าไป

ระงับทุกข์

เอตํ โข สรณํ เขมํ
 เอตํ สรณมุตตมํ
 เอตํ สรณมาคัมภ
 สพฺพทุกฺขา ปมฺจุจตีติ.

นี่แลเป็นสรณะอันเกษม
 นี่เป็นสรณะอันอุดม
 เขาอาศัยอันนี้เป็นสรณะแล้ว
 ย่อมพ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้ ดังนี้
 แล.

อริยตนคาถา

ยสฺส สทฺธา ตถาคเต
 อจฺตา สุปตฺติมุชิตา
 สํถนฺจ ยสฺส กถฺยาณํ
 อริยกนฺตํ ปสฺสตี

लग्ने पलातो यस्तत्तुति

अशुभदृष्ट्या तस्य

अपहितोति तं आह

ओमन्त्रस्तु चित्तं

ความเชื่อของบุคคลผู้ใด ตั้งมั่น
 แล้วในพระตถาคตเจ้า
 หนึ่ง ศีลของบุคคลผู้ใดตั้งงาม
 เป็นที่ยินดีแห่งพระอริยเจ้า อัน
 พระอริยเจ้าสรรเสริญแล้ว
 ความเลื่อมใสในพระสงฆ์ มีอยู่
 แก่บุคคลผู้ใด
 หนึ่ง ความเห็นของบุคคลผู้ใด
 เป็นธรรมชาติตรง
 บัณฑิตทั้งหลาย กล่าวผู้นั้นว่า
 เป็นผู้ไม่จน
 ความเป็นอยู่ของผู้นั้น ไม่เปล้า
 จากประโยชน์

ตสฺมา สทฺธณฺจ ลีลณฺจ
ปสาทํ ฌมฺมทสฺสนํ
อนฺุยฺยเชต เมธาวี
สรํ พุทฺธาน สาสนนฺติ.

เพราะเหตุฉะนั้น เมื่อผู้มีปัญญา
มาระลึกถึงคำสอนของพระพุทธ-
เจ้าทั้งหลาย ก็ควรประกอบความ
เชื่อ และศรัทธา และความเลื่อมใส
ความเห็นธรรมไว้นิ่ง ๆ ดังนี้
แล.

สังฆกิริยาคาถา

นตฺถิ เม สรณํ อณฺฺณ
พุทฺโธ เม สรณํ วรํ

ที่พึ่งอื่นของข้าพเจ้าไม่มี
พระพุทธเจ้าเป็นที่พึ่งอันประเสริฐ
ของข้าพเจ้า

เอเตน สจฺจวชฺเชน
โสตุถิ เต โหตุ สพุพฺพา
นตฺถิ เม สรณํ อณฺฺณ
ธมฺโม เม สรณํ วรํ

ด้วยความกล่าวสัตย์
ขอความสวัสดิ์ จงมีแก่ท่านทุกเมื่อ
ที่พึ่งอื่นของข้าพเจ้าไม่มี
พระธรรมเป็นที่พึ่งอันประเสริฐ
ของข้าพเจ้า

เอเตน สจฺจวชฺเชน
โสตุถิ เต โหตุ สพุพฺพา
นตฺถิ เม สรณํ อณฺฺณ

ด้วยความกล่าวสัตย์
ขอความสวัสดิ์ จงมีแก่ท่านทุกเมื่อ
ที่พึ่งอื่นของข้าพเจ้าไม่มี

๑. ถ้าสวดเพื่อความสวัสดิ์แก่ตน ให้เปลี่ยนเป็น เม แปลว่า แก่ข้าพเจ้า

สงฺโฆ เม สรณํ วรํ

พระสงฆ์เป็นที่พึ่งอันประเสริฐของ
ข้าพเจ้า

เอเตน สจฺจวชฺเชน

ด้วยความจริงแล้ว

โสตุสสึ เต โหตุ สพุทฺธา.

ขอความสวัสดิ์ จงมีแก่ท่านทุกเมื่อ

ฉัมมคารวาทิคาคา

เย จ อตฺตา สมฺพุทฺธา

พระสัมพุทธเจ้าทั้งหลายเหล่าใดที่
ล่วงแล้วด้วย

เย จ พุทฺธา อนาคตา

พระพุทฺธเจ้าทั้งหลายเหล่าใด ที่
ยังไม่มาด้วย

โย เจตฺรหิ สมฺพุทฺโธ

พหุณฺณ โสภนาสนโน

พระสัมพุทธเจ้าใดผู้ยังความโศก
ของคนเป็นอันมากให้พินาศไป มี
อยู่ในเดิวนั้นด้วย

สพฺเพ สทฺธมฺมกฺโรโน

พระพุทฺธเจ้าเหล่านั้น ล้วนทรง
เคารพในพระสัทธรรม

วิหรีสุ วิหาติ จ

มีมาแล้วด้วย และมีอยู่ด้วย

อถาปี วิหรีสุสนฺติ

จักมีต่อไปอีกด้วย

เอสา พุทฺธาน ฐมฺมตา

ข้อนี้เป็นธรรมคาของพระพุทฺธเจ้า
ทั้งหลาย

๑. ถ้าสวดเพื่อความสวัสดิ์แก่ตน ให้เปลี่ยนเป็น เม แปลว่า แก่ข้าพเจ้า

ตสฺมา หิ อตฺตกาเมน

เพราะเหตุนี้แล บุคคลผู้ใคร่ต่อ
ประโยชน์ตน

มหตฺตมภิกฺขตา

จํานงความเป็นใหญ่

สทฺธมฺโม ครุภาตพุโ

เมื่อระลึกถึงคำสั่งสอนของพระ
พุทธเจ้าทั้งหลาย พึงทำความ
เคารพพระสัทธรรม

สรํ พุทฺธาน สาสนํ

ทฺทุทฺทํ ททมานานํ

เมื่อสัทบุรุษทั้งหลาย ให้สิ่งที่
บุคคลให้โดยยาก

ทฺฤกรํ กมฺมกุพฺพตํ

กระทำกรรมที่บุคคลกระทำได้โดย
ยากอยู่

อสนฺโต นานุกุพฺพนฺติ

อสัทบุรุษทั้งหลาย ย่อมทำตาม
ไม่ได้

สत्ถํ ธมฺโม ทฺรนาโ

ธรรมของสัทบุรุษทั้งหลาย อัน
อสัทบุรุษเอาอย่างได้โดยยาก

ตสฺมา สตณฺจ อสตณฺจ

เพราะเหตุนี้แล ความไปจากโลกนี้
ของสัทบุรุษและอสัทบุรุษทั้งหลาย
ย่อมเป็นต่างกัน

นानา โหติ อิตฺถิ คตฺติ

อสนฺโต นิรยํ ชนฺติ

อสัทบุรุษทั้งหลายย่อมไปนรก

สนฺโต สกฺกปรายนา

สัทบุรุษทั้งหลายไปสวรรค์

น หิ ธมฺโม อธมฺโม จ

ธรรมและอธรรม ๒ อย่างนี้ มี

อุโป สมวิปาเกโน

ผลเสมอกัน หามิได้เลย

อธมโม นิรยํ เนติ
 ธมโม ปาเปติ สุกุคฺติ
 ธมโม หเว รกฺขติ ธมฺมจารี

ธมฺโม สฺวจินฺโน สุขมาวหาติ

เอตานิสํโส ธมฺเม สฺวจินฺเน

น ทุกุคฺติ กจฺฉติ ธมฺมจารี

น ปุปฺผกฺโข ปณฺฑิตเมติ

น จนฺทน์ ตกรรมลฺลิกา วา

สตถุจ กฺโข ปณฺฑิตเมติ

สพฺพา ทิสฺสา สปุริโส ปวายติ

จนฺทน์ ตกรํ วาปี
 อูปลํ อถ วสฺสํ
 เอเตสํ กนฺธชาตानํ
 สลฺลกฺโข อนุตฺตโร

อธรรมย่อมนำไปนรก
 ธรรมย่อมให้ถึงสุคติ
 ธรรมแล ย่อมรักษาผู้ประพฤติ
 ธรรมเป็นปกติ

ธรรมอันบุคคลประพฤติกิแล้วย่อม
 นำสุขมาให้

ข้อนี้เป็นอาณิสสในพระธรรมอัน
 บุคคลประพฤติกิแล้ว

ผู้ประพฤติธรรมเป็นปกติ ย่อม
 ไม่ไปสู่ทุคติ

กลืนดอกไม้ย่อมไปทวนลมไม่ได้

กลืนจันทน์ หรือกฤษณา และ
 กะลำพัก

ส่วนว่ากลืนของสัตบุรุษทั้งหลาย
 ย่อมไปทวนลมได้

เพราะสัตบุรุษย่อมพึงเฟื่องไปได้
 ทุกทิศ

กลืนคือศีล เป็นเยี่ยมกว่ากลืน
 แห่งคันธชาติทั้งหลายเหล่านี้ คือ
 จันทน์ กฤษณา ดอกบัว และ
 มลิเกรือ

อปฺปมตฺโต อํ กนฺโธ
ยวํ ตฺถจฺจนฺนิ

โย จ สํวตฺตํ กนฺโธ

วติ เทวสุ อุตฺตโม

เตสํ สมฺปนฺนสํสํ

อปฺปมาทวาทินํ

สมฺมทญฺญา วิมุตฺตานํ

มาโร มกฺกํ น วินฺทติ

ยถา สงฺการณํ สุมํ

อฺชฺฉิตํ สุมํ มหาปเล

ปทุมํ ตตฺถ ชนฺยถ

สฺวคินฺธํ มโนรมํ

เอวํ สงฺการญฺเตสุ

อนฺธญฺเต ปุณฺณชน

อติโรจติ ปณฺณาย

สมฺมาสมฺพุทฺธสวโกติ.

กลืนกฤษณาและจันทน์นั้นใด กลืน
นั้นมีประมาณเล็กน้อย

ส่วนว่ากลืนของผู้มีศีลทั้งหลายอัน
ใด

กลืนอันนั้นสูงส่งพุ่งไปในเทพดา
และมนุษย์ทั้งหลาย

มารย่อมไม่ประสบทางของท่าน
ทั้งหลาย ผู้มีศีลถึงพร้อมแล้ว
ผู้อยู่ด้วยความไม่ประมาท ผู้รู้
ชอบพ้นแล้ว

ดอกบัวมีกลิ่นดี พึงเกิดในกอง
แห่งหยากเยื่อ อันเขาทิ้งแล้ว
ใกล้ทางใหญ่นั้น ยังเป็นที่ชอบใจ
ฉันใด

พระสาวกของพระสัมมาสัมพุทธ-
เจ้า (แม้เกิด) ในหมู่ชนผู้เป็นตัง
หยากเยื่อย่อมรุ่งเรืองล่วงปฺณชน
ทั้งหลาย ที่เป็นผู้มีศรัทธาด้วยปัญญา
ฉันนั้นแล.

มหากาฐณีโก

มหากาฐณีโก นาโถ

อุตฺถาย สพฺพปาณินํ
 ปุเรตฺวา ปารมี สพฺพา
 ปตฺโต ตมฺโพนิมุตฺตมํ
 เอเตน สจฺจวชฺเชน
 มา โหนตุ สพฺพุปฺพุทฺธา.

มหากาฐณีโก นาโถ

หิตาย สพฺพปาณินํ
 ปุเรตฺวา ปารมี สพฺพา
 ปตฺโต ตมฺโพนิมุตฺตมํ
 เอเตน สจฺจวชฺเชน
 มา โหนตุ สพฺพุปฺพุทฺธา.

มหากาฐณีโก นาโถ

สุขาย สพฺพปาณินํ
 ปุเรตฺวา ปารมี สพฺพา

พระบรมโลกนาถ ประกอบแล้ว

ด้วยพระกรุณาอันใหญ่

ยังบารมีทั้งสิ้นให้เต็มแล้ว เพื่อ

ประโยชน์แก่สัตว์ทั้งปวง

ได้บรรลुสัมโพธิญาณอันอุคฺมแล้ว

ด้วยความกล่าวสัตย์นี้

ขอสรรพพญัตถะทั้งหลาย จง
 อย่าไ้มี.

พระบรมโลกนาถ ประกอบแล้ว

ด้วยพระกรุณาอันใหญ่

ยังบารมีทั้งสิ้นให้เต็มแล้ว เพื่อ

เกื้อกูลแก่สัตว์ทั้งปวง

ได้บรรลุสัมโพธิญาณอันอุคฺมแล้ว

ด้วยความกล่าวสัตย์นี้

ขอสรรพพญัตถะทั้งหลาย จงอย่า
 ไ้มี.

พระบรมโลกนาถ ประกอบแล้ว

ด้วยพระกรุณาอันใหญ่

ยังบารมีทั้งสิ้นให้เต็มแล้ว เพื่อสุข

แก่สัตว์ทั้งปวง

ปตฺโต สมโพธิมุตฺตมํ
เอเคน สจฺจวชฺเชน
มา โหนฺตุ สพฺพปทฺทว.

ได้บรรลุสัมโพธิญาณอันอุดมแล้ว
ด้วยความกล่าวสัตย์นี้
ขอสรรพอุปัทวทั้งหลาย จงอย่า
ได้มี.

บัพโตปมคถา

ยถาปี เสลา วิปฺลา
นํ อหจฺจ ปพฺพตา
สมนฺตา อนุปฺริยยุํ
นิปฺโปถนฺตา จตฺตทิสฺสา
เอวํ ชรา จ มจฺจุ จ
อธฺวตฺตนฺติ ปาณินิ
ขตฺติเย พฺราหฺมणे เวสฺสเส

สุทฺทเท จณฺทาลปุกฺกุเส

น กิณฺจิ ปวิชฺชชติ
สพฺพเมวาทิมทฺทติ
น ตตฺถ หตฺถินํ ภูมि

ภูเขทั้งหลาย แล้วด้วยหิน อัน
ไพบูล สูงจดฟ้า กลิ้งบดสัตว์มา
โดยรอบทั้ง ๔ ทิศ แม้นันใด

ความแก่ และความตาย ย่อม
ครอบงำสัตว์ทั้งหลาย ฉะนั้น
เป็นกษัตริย์ก็ตาม เป็นพราหมณ์
ก็ตาม เป็นพลเมืองก็ตาม
เป็นไพร่ก็ตาม เป็นเครื่องชาติก็ตาม
เป็นกุลีเทยกายเยือกก็ตาม
มิได้เว้นสิ่งอะไร ๆ ไว้
ย่อมครอบงำสัตว์ทั้งปวงทีเดียว
ภูมิแห่งข้างทั้งหลาย ย่อมไม่มี
ในชราและมรณะนั้น

น รณานิ น ปตฺติยา

น จาปี มนตฺยทุเรน
สกุกา เขตฺ ฐเนน วา

ตสฺมา หิ ปณฺฑิโต โปโส
สมฺปสฺสํ อตฺตมตฺตโน
พฺพุธ ธมฺเม จ สงฺฆे จ
ธโร สทุธํ นิเวสเย

โย ธมฺมจารี กาเยน
วาจา ย อุตฺเตจสสา
อิธว นํ ปสฺสณฺติ

เปจฺจ สกุเก ปโมทติ.

ภูมิแห่งรถทั้งหลาย แห่งพลเดิน
เท้า ย่อมไม่มี

อนึ่ง อันใคร ๆ ไม่อาจเพื่อจะ
ชนะชวามรณะนั้น ด้วยการสู้รบ
ด้วยเวทมนตร์ หรือด้วยทรัพย์

เหตุนั้นแล ผู้เป็นบัณฑิต
เมื่อเห็นประโยชน์ของตน

ผู้มีปัญญา ควรจะปลุกความเชื่อ
ในพระพุทธ พระธรรม และพระ
สงฆ์

ผู้ใดเป็นผู้ประพฤติธรรมด้วยกาย
ด้วยวาจา หรือด้วยใจ

บัณฑิตทั้งหลาย ย่อมสรรเสริญ
ผู้นั้น ในโลกนี้ทีเดียว

ผู้นั้นละโลกนี้ไปแล้ว ย่อมบันเทิง
ในสวรรค์.

ภักทเทรตตคาถา

อดิทั นานวาคเมขุ

ผู้มีปัญญา ไม่ควรคำนึงถึงสิ่งที่
ล่วงไปเสียแล้ว

นปฏิกุเ อนาคต
ยทตัมปหีนนตัม

ไม่ควรหวังสิ่งที่ยังมาไม่ถึง
สิ่งใดที่ล่วงไปแล้ว สิ่งนั้นก็ละเสีย
แล้ว

อปุตตมฺจ อนาคตัม

อนึ่ง สิ่งที่ยังไม่ถึง สิ่งนั้นก็ยังไม่
มาถึง

ปจฺจุปฺปนฺนญฺจ โย ธมฺมํ
ตตฺถ ตตฺถ วิปสฺสติ
อสิหิํ อสงฺกุปฺปี
ตัม วิหฺวธา มนุพฺพุหฺย

กับบุคคลใด มาเห็นแจ้งซึ่งธรรม
ที่เกิดขึ้นเฉพาะหน้าในที่นั้น ๆ
ไม่ถ่วงแน่น ไม่คลอนแคลน
บุคคลนั้น ได้รับความนั้นแล้ว ควร
เจริญไว้เนื่อง ๆ

อชฺชเว กิจฺจมาตปฺปี

ความเพียรเผากิเลส ควรทำใน
วันนั้นแหละ

โก ชณฺหา มรณํ สุเว

ใครเล่าจะพึงรู้ว่า ความตายจะมี
ในวันพรุ่งนี้

น หิ โน สงฺกฺรณฺเตน
มหาเสณน มจฺจุนา

ความต่อสู้ด้วยพญามัจจุราชผู้มีเสนา
ใหญ่นั้น ย่อมไม่มีแก่เราทั้งหลาย
เทียว

เอว วิหาริมิตาปี
 อโหระตมคนทิต
 ตัม เว ภทฺเทกรตฺโตติ
 สนฺโต อาจิภฺขเต มุนีติ.

นักปราชญ์ผู้สงบบระจับ ย่อม
 สรรเสริญบุคคลผู้มีธรรมเป็น
 เครื่องอยู่ ผู้มีความเพียรอันเผา
 กิเลสไม่เกียจคร้านแล้วทั้งกลางวัน
 และกลางคืน อย่างนั้นแล้วว่ามี
 ราตรีเดียวเจริญ (คือถึงเป็นอยู่
 วันเดียวก็ยังดี) แล.

อุตฺตตยาทิสังเวคคาถา

อิธ วสฺสํ วสฺสฺสตามิ
 อิธ เหมนฺตคิมฺหิสฺสุ
 อิติ พาโล วิจฺฉินฺเตติ
 อนฺตรายํ น พุชฺชติ
 ปุပ္ฺพานิหเว ปจฺฉินฺตํ
 พุยาสคฺตมฺนสํ นรํ
 อคติคฺตํเบว กาเมสุ
 อนฺตโก กุรุเต วสฺ

เราจักอยู่ตลอดฤดูฝนในที่นี้
 ในฤดูหนาวและฤดูร้อนในที่นี้
 คนพาลย่อมคิดเสียดังนี้
 ย่อมไม่เจเลียวถึงอันตราย
 ผู้ทำที่สุด (คือมรณะ) ย่อม
 ทำคนที่มีใจซ่องแล้วในอารมณ์
 ต่าง ๆ มัวเก็บดอกไม้มทั้งหลาย
 (คือปัญญาภามคุณ) ยูนั่นเดียว
 ผู้ไม่เบื่อแล้วในกามทั้งหลายทีเดียว
 สู่อำนาจของตน

น สนธิ ปุตุตา ตาณาย
น ปีตา นปี พนธวา
อนุตเกนาริปนุสส

เมื่อบุคคลอื่นมีมัจจุราช ครอบงำ
แล้ว บุตรทั้งหลายมีอยู่เพื่อป้องกัน
มัจจุราชไม่ได้ บิดาก็ไม่ได้ถึงพวก
พ้องก็ไม่ได้

นคฺธิ ฌาตีสุ ตาณตา
เอตมตฺถวสํ ฌตฺวา
ปณฺฑิโต สีสํวโต
นิพฺพานคมนํ มคฺคํ
จิปฺปเมว วิโสธเย.

ความป้องกันย่อมไม่มีในหมู่ญาติ
บัณฑิตทราบอำนาจแห่งเหตุนี้แล้ว
พึงเป็นผู้สำรวมในศีล
พึงเร่งรีบทำทางเป็นที่ไปพระ-
นิพพานให้หมดจด

สังวรราสังวรคถา

สุภานุปฺสฺสี วิหรนฺตํ
อินฺทริเยสุ อสํวตํ
โกชนมฺหิ อมตฺตณฺณํ
กฺขลิทํ หีนวิริยํ
ตํ เว ปสฺสตี มาโร
วาโต รุกฺขํวํ ทุพฺพลํ

มารย่อมรังควาน คนที่ตามเห็น
อารมณ์ว่างามอยู่ ไม่สำรวมแล้ว
ในอินทรีย์ทั้งหลาย ไม่รู้ประมาณ
ในโภชนะ เกียจคร้านแล้ว มี
ความเพียรเลวนั้นแลได้
เหมือนลมรังควานต้นไม้ที่ทุพพล-
ภาพได้ฉะนั้น

อสุภานุปัสสี วิหรนตัม
อินทริเยสุ สุตตัม
โกชนมฺหิ จ มตฺตณฺณํ
สทฺธํ อารทฺธวํ
ตัม เว นปฺปสฺสตี มาโร
วาโต เสถํ ปพฺพตัม

จกฺขุณา สํวโร สาธุ

สาธุ โสเตน สํวโร

ฆาเนน สํวโร สาธุ

สาธุ ชิวฺหาย สํวโร

กาเยน สํวโร สาธุ

สาธุ วาจาเยน สํวโร

มนสา สํวโร สาธุ

มารย่อมรังควานคนที่ตามเห็น
อารมณ์ว่าไม่งามอยู่ สำนวนก็แล้ว
ในอารมณ์ทั้งหลาย รู้ประมาณใน
โภชนะ มีความเชื่อและมีความ
ปรารถแล้วนั้นแลไม่ได้

เหมือนลมรังควานภูเขาหินไม่ได้
จะนั้น

ความสำรวมทางจักขุเป็นคุณให้
ประโยชน์สำเร็จ

ความสำรวมทางหู เป็นคุณให้
ประโยชน์สำเร็จ

ความสำรวมทางจมูก เป็นคุณให้
ประโยชน์สำเร็จ

ความสำรวมทางลิ้น เป็นคุณให้
ประโยชน์สำเร็จ

ความสำรวมทางกาย เป็นคุณให้
ประโยชน์สำเร็จ

ความสำรวมทางวาจา เป็นคุณให้
ประโยชน์สำเร็จ

ความสำรวมทางใจ เป็นคุณให้
ประโยชน์สำเร็จ

สาธุ สัพพตถ สัมโม

สัพพตถ สัมโมติ ภิกขุ

สัพพทุกขา ปมฺจจตฺติ.

ความสำรวมในทวารทั้งปวง เป็น
คุณให้ประโยชน์สำเร็จ
ภิกษุสำรวมแล้วในทวารทั้งปวง
ย่อมพ้นจากทุกข์ทั้งปวงได้ ดังนี้
แล.

ติลักขณาทิกาถา

สพฺเพ สงฺขารา อนิจฺจาติ

ยทา ปญฺญา ย ปสฺสตี

อถ นิพฺพินฺนตี ทฺวเก

เอส มคฺโค วิสฺสุทฺธิยา

สพฺเพ สงฺขารา ทุกฺขาติ

ยทา ปญฺญา ย ปสฺสตี

อถ นิพฺพินฺนตี ทฺวเก

เอส มคฺโค วิสฺสุทฺธิยา

สพฺเพ ธมฺมา อนตฺตาติ

ยทา ปญฺญา ย ปสฺสตี

อถ นิพฺพินฺนตี ทฺวเก

เอส มคฺโค วิสฺสุทฺธิยา

เมื่อใด บุคคลเห็นอยู่ด้วยปัญญา
ว่า สังขารทั้งหลายไม่เที่ยง
เมื่อนั้น ย่อมเบื่อหน่ายในทุกข์
ชั้นนี้เป็นทางแห่งความหมดจด

เมื่อใด บุคคลเห็นอยู่ด้วยปัญญา
ว่า สังขารทั้งหลายเป็นทุกข์
เมื่อนั้น ย่อมเบื่อหน่ายในทุกข์
ชั้นนี้เป็นทางแห่งความหมดจด

เมื่อใด บุคคลเห็นอยู่ด้วยปัญญา
ว่า ธรรมทั้งปวงเป็นอนัตตา
เมื่อนั้น ย่อมเบื่อหน่ายในทุกข์
ชั้นนี้เป็นทางแห่งความหมดจด

อปฺปกา เต มนุสฺสเสสุ
เย ชนา ปารคามิโน

อถายํ อิตรา ปชา
ติรเมวานุชาวติ

เบ จ โข สมฺมทกฺขาเต
ธมฺเม ธมฺมานุตฺติโน

เต ชนา ปารเมสฺสฺสนฺติ

มจฺจุเรยฺยํ สฺสทุตฺตรํ

กณฺหํ ธมฺมํ วิปฺปฬาย
สฺสูกํ ภาวถ ปณฺหิโต
โอกา อโนกมาคมฺม

วิเวเก ขตุถ ทูรมํ

บรรคานมนุษย์ทั้งหลาย ชนเหล่าใด
ที่ไปถึงฝั่ง (คือพระนิพพาน) ชน
เหล่านั้นมีประมาณน้อย

ส่วนหมู่มสัตว์ (คือชน) นอกจาก
นี้ๆ ย่อมเลาะชายฝั่ง (คือสักกาย-
ทิฏฐิ) นั้นแหละ

ก็ชนทั้งหลายเหล่าใดแล เป็นผู้
ปฏิบัติประพฤติตามธรรมในธรรมที่
พระศาสดากล่าวแล้วชอบ

ชนทั้งหลายเหล่านั้น จักถึงฝั่ง
(คือพระนิพพาน)

ล่วงวัฏฏะเป็นที่ตั้งแห่งมัจจุ (คือ
กิเลสमार) อันบุคคลข้ามไต่ยาก
นัก

บัณฑิตควรละธรรมคำเสีย ยัง
ธรรมขาวให้เจริญ

อาศัยพระนิพพาน ไม่มีอาลัย
จากอาลัย (คือออกจากอาลัย
อาศัยพระนิพพาน)

ความยินดีไต่ยากในพระนิพพาน
อันสงัดไกล

ตตฺราภีรติมิชฺเชย
หิตฺวา กาม อภิจโน

พึงละกามทั้งหลายเสีย เป็นผู้ไม่มี
เครื่องกังวลแล้ว บรรณาความ
ยินดีในพระนิพพานนั้น

ปรีโยทเปยฺย อตุตฺตานํ
จิตฺตเกฺลเสหิ ปณฺชิโต
เยสํ สมฺโพธิยฺงเกสุ
สมฺมา จิตฺตํ สุภาวิตํ

บัณฑิตควรยังตนให้ผ่องแผ้วจาก
เครื่องเศร้าหมองแห่งจิตทั้งหลาย
จิตอันบัณฑิตทั้งหลายเหล่าใด
อบรมดีแล้วโดยถูกต้อง ในองค์
เป็นเหตุตรัสรู้ทั้งหลาย

อาทานปณฺนิสฺสกุเก
อนุปาทย เย รตา
จิณฺหาสวา ชุตินฺนโต
เต โลเก ปรีนิพฺพุตาคิ.

บัณฑิตทั้งหลายเหล่าใดไม่ถือมั่น
ยินดีแล้วในอันสละความยึดถือ
บัณฑิตทั้งหลายเหล่านั้น ย่อม
เป็นผู้ไม่มีอาสวะ มีความโพล่ง
ทับสนิทในโลก ดังนี้แล.

การสวดคาถา

ภารา หว ปณฺจกฺขนฺธา
การหาโร จ ปุคฺคโล
การาทนํ ทุกฺขํ โลเก
การนิกฺเขปนํ สุขํ
นิกฺขิปิตฺวา กรํ ภารํ

ชั้น ๕ เป็นภาระแล
ก็บุคคลเป็นผู้นำภาระไป
การถือเอาภาระเป็นทุกข์ในโลก
การปลงภาระเสียเป็นสุข
บุคคลทั้งภาระอันหนักเสียแล้ว

อญฺญํ ภาริ อนาทีย
สมุํลํ ตณฺหํ อพฺพยุห
นิจุฉาโต ปรินิพฺพุโตติ.

ไม่ฉวยเอาสิ่งอื่นเป็นภาระอีก
ถอนตัณหาพร้อมทั้งรากได้แล้ว
หมดความปรารถนาแล้ว ปริ-
นิพพาน ดังนี้แล.

โมกฺขปาเยคาถา

สพฺพวตฺตุตฺตมํ นตฺวา
พฺพุตฺถมฺมกณฺตฺตยํ

เขจุจฺฉกฺขามจุจฺฉานํ
โมกฺขปาเย วทามิหิ
ปาฎิโมกฺขํ ปุเรตพฺพิ
อโถ อินฺทริยสํวโร
อาชีวสฺส อโถ สุตฺติ
อโถ ปจฺจยนิสฺสิตํ
จาตุปาริสฺสฺสิตํ
กาตพฺพิ ว สุนิมฺมลํ
กรณฺนากรณฺเหว
ภิกฺขุณา โมกฺขเมตฺตนา

ข้าพเจ้าขอนมัสการ ๓ รัตนะ คือ
พระพุทธ พระธรรม และพระสงฆ์
อันเป็นวัตรุดุคตมกว่าวัตรุดุคตทั้งปวง
แล้ว

จะบอกอุบายเป็นเครื่องพ้นแก่
เหล่าชนผู้มีร่างกายอันน่าเบื่อหน่าย
ปาฏิโมกขสังวรศีลควรให้บริบูรณ์
อินทริยสังวรศีลด้วย
อาชีวปาริสุทธิศีลด้วย
ปัจจยสนนิสสิตศีลด้วย
ปาริสุทธิศีลทั้ง ๔ (นี้)
อันภิกษุผู้แสวงหาโมกขธรรม
ควรกระทำให้บริบูรณ์ โดยการทำ
และการไม่ทำ (คือทำตามพระ
พุทธานุญาต ไม่ทำตามที่ทรงห้าม)

พุทธานุสสติ เมตตา จ
อสุภี มรณสสติ
อิจฺจมา จตฺตารกฺขา
กาดพฺพา จ วิปัสสนา
วิสุทฺธมฺมสนฺดาโน

อนุตฺตราย โพธิยา
โยคโต จ ปโปธา จ
พฺพุโธ พฺพุโธติ ฉายเต

นรานรตฺติจฺฉาน-
ภกฺตา สตฺตา สุเขติโน

สพฺเพปี สฺขินโน โหนตุ

สฺขิตตฺตา จ เขมิโน

จตฺตารกฺษเฬ้านี้ คือพุทธานุสสติ
เมตตา อสุภะ มรณัสสติ

และวิปัสสนาควรกระทำ

พระพุทธรเจ้า พระองค์มีพระ
สันดานบริบูรณ์ด้วยพระธรรมอัน
บริสุทธิ์

อันสัตว์โลกมารู้สึกว่า พุทธะ ๆ
ดังนี้ เพราะพระปัญญาตรัสรู้
อย่างยิ่ง เพราะประกอบสัตว์ไว้
ในธรรม และเพราะทรงปลุก
สัตว์ผู้หลับอยู่ให้ตื่น (ดังนี้ชื่อว่า
พุทธานุสสติ)

สัตว์ทั้งหลาย ต่างด้วยมนุษย์
อมมนุษย์ และคิรีจฉาน เป็นผู้
แสวงหาความสุข

ขอเหล่าสัตว์แม้ทั้งปวง จงเป็นผู้
ถึงความสุข

และเป็นผู้เกษมสำราญ เพราะ
ถึงความสุข (ดังนี้ชื่อว่าเมตตา
ภาวนา)

เกสโลมาทิดวาน์
 กยเมว สมุสสุโย
 กาโย สพุโพปี เขคุจโน
 วณณาทีโต ปฏิกุกโล

ชีวิตินุทริยุปะเจต-
 สงฺขาคมรณํ ลียา
 สพุเพถปฺมํ ปาณินํ
 ตณฺหิ ธฺวํ น ชีวิตํ

อวิชาทหิ สมภูตา
 รูปญจ เวทนา ตถา
 อโถ สญฺญา จ สงฺขารา
 วิญฺญาณญฺจาติ ปญฺจิเม
 อูปฺปชานฺติ นิรุชฺฌนฺติ
 เอวํ หุตฺวา อภาวโต
 เอเต ธมฺมา อนิจฺจาถ

ดาวกาลิกตาทีโต

กายนั้นแล เป็นที่ประชุมแห่งชา-
 ศพ มีผมนเป็นต้น แม้ทั้งหมด
 เป็นของน่าเบื่อหน่าย

ปฏิกุลโดยส่วนมีสี่เป็นต้น (ทั้งนี้
 ชื่อว่าอสุภกัมมฐาน)

ความตายกล่าวคือความแตกขาด
 แห่งชีวิตอินทรีย์ ฟังมีแก่สัตว์
 ทั้งหลายหมดด้วยกันในโลกนี้

เพราะว่า ความตายเป็นของเที่ยง
 ชีวิตความเป็นอยู่เป็นของไม่เที่ยง
 (ทั้งนี้ชื่อว่ามรณัสสคติ)

เบญจขันธ์เหล่านี้ คือ รูป เวทนา
 สัญญา สังขาร วิญญาณ มีมาแต่
 บ้างจัยต่าง ๆ มีอวิชาเป็นต้น

ย่อมเกิดขึ้นและดับไป

ธรรมเหล่านี้ ชื่อว่าไม่เที่ยง
 เพราะเป็นอย่างนั้นแล้ว หาเป็น
 อย่างนั้นอีกไม่

เพราะเป็นเหมือนของยืมเขามา
 เป็นต้น

ปุ่นปุ่น ปิพิตตดา
อุปปาเทน เวณ จ
เต ทุกขาว อนิจจา เป

อถ สนตคตดาทีโต

วเส อวตตนาเขว
อตุตวิปกุขภาวโต
สญญตตสสามิกตดา จ
เต อนคตดาที ฌายเร

เอว สนเต จ เต ธมฺมา
นิพฺพินฺทิตพฺพภาวโต
ททฺธมฺเมสสมาเขว
อลํ โมกขํ คเวสิตุํ

ปณฺจกฺขนฺธมิมิํ ทุกฺขํ
ตณฺหา สมฺมทโย ภเว

ธรรมเหล่าใดไม่เที่ยง ธรรมเหล่านี้นั้นแล ชื่อว่าเป็นทุกข์ เพราะเป็นสภาพถูกความเกิดขึ้น และความเสื่อมไปเบียดเบียนอยู่ร่ำไป และเพราะความเป็นของเราร้อนเป็นต้น

ธรรมที่ไม่เที่ยงเป็นทุกข์เหล่านั้น อันผู้ปฏิบัติย่อมทราบว่าเป็นอนัตตา เพราะไม่เป็นไปในอำนาจเสียเลยที่เดียวด้วย เพราะเป็นข้าศึกแก่ตนด้วย เพราะความเป็นของว่างเปล่าด้วย เพราะความเป็นของไม่มีเจ้าของด้วย

ก็เมื่อเป็นเช่นนั้น ธรรมเหล่านั้น เสมอด้วยเรือนถูกไฟไหม้แท้ เพราะความเป็นของน่าเบื่อหน่าย การแล้วเพื่อจะแสวงหาอุปายเป็นเครื่องพ้น

ชั้น ๕ นี้เป็นทุกข์
ตณฺหาเป็นสมุทัย

คสฺสา นิโรธ นิพฺพานํ

มคฺโค อญฺจนิการิโย

เอตฺตกานปี ปาจัน
อตุถิ ฌตฺวา ยถารหํ
ปฏิบัติขุเขถ เมธาวิ
ปตฺตํ สงฺขารนิพฺพตฺตินฺติ.

ความดับคั่นหานั้นเสีย เป็นอัน
ดับทุกข์

หนทางอันประเสริฐประกอบด้วย
องค์ ๘ ประการ

ปราชญ์ผู้มีปัญญา มาทราบเนื้อ
ความแห่งปาสฺสะ แม้มีประมาณ
เท่านี้แล้ว พึงปฏิบัติตามสมควร
เพื่อบรรลुพระนิพพาน อันเป็นที่
ดับสังขารด้วยประการฉะนี้แล.

ตายนคาถา

ฉินฺท โสคํ ปฺรกุณฺณม

กาเม ปนฺท พฺราหฺมณ

นปฺปฬาย มฺนิ กาเม

เนกตฺตมฺปชฺชติ

กยิรา เจ กยิราถนํ

ทพฺพเหมนํ ปฺรกุณฺเม

สิถิโล หิ ปฺริพฺพาโซ

ท่านจงพยายามตัดค้นหาเป็นทั้ง
กระแสน้ำเสีย

จงบรรเทาความทั้งหลายเสียเถิด
พราหมณ์

มุนีละความทั้งหลายไม่ได้แล้ว

ย่อมถึงความเป็นโสคไม่ได้

ถ้าบุคคลจะทำก็พึงทำกิจนั้นเถิด

แต่พึงพากเพียรทำกิจนั้นให้จริง

เพราะว่าสมณธรรมเครื่องละเว้น

ที่ย่อยหย่อน

ภิกขุโ อากิเร รชั
อกตํ ทุกุกฺกํ เสยฺโย
ปจฺจนา ตปฺปติ ทุกุกฺกํ

กตญจ สุกตํ เสยฺโย
ยํ กตฺวา นานตปฺปติ

กุโส ยถา ทุกฺกหิโต
หตฺถเมวานุกนฺตติ
สามณฺณํ ทปฺปปรามญฺจํ

นินฺยาชฺชูปกทฺตมฺติ
ยงฺกิลฺลิจิ ลินฺนํ กมฺมํ
สงฺกิลฺลิจฺฉณฺจ ยํ วตํ
สงฺกสฺสํ พฺรหฺมจริยํ

น ตํ โหติ มหฺบฺผลนฺติ.

ยังเกลียโทษจุจฺฐลึ
กรรมชั่วอันบุคคลไม่ทำดีกว่า
เพราะว่ากรรมชั่ว ย่อมเผาผลาญ
ในภายหลัง

ก็บุคคลทำกรรมใดแล้ว ย่อมไม่
เดือดร้อนในภายหลัง กรรมนั้น
เป็นกรรมดี อันบุคคลทำแล้ว
ดีกว่า

หม้ายกาอันบุคคลจับไม่ตีแล้ว (ถึง
มา) ย่อมบาดมีอนั่นเองฉันใด
คุณเครื่องเป็นสมณะ อันบรรพชิต
ลุบกล้ำชั่วแล้ว
ย่อมจุกไปนรกฉันนั้น
การอันใดอันหนึ่ง ที่ย่อหย่อน
และวัตรอันใดที่เคร่งหมองแล้ว
และพรหมจรรย์อันใดที่ตามระลึก
ด้วยความรังเกียจ
กิจ ๓ อย่างนั้น ย่อมเป็นของไม่มี
ผลมาก ดังนี้แล.

ปักขคณนาวิชานคาลา

อิทานิ ฉณฺฐมฺภุเต	บัดนี้เป็นสัมพัหะใหญ่ที่ ๖
มหนฺเตเชว สมฺพัหะ	
ปจฺมสฺสว พฺยุหฺสฺส	พฺยุหะที่ ๑
ปจฺเม สมฺพะ อัย	สมฺพะที่ ๑
ตติยสฺสว วคฺคสฺส	วรรคที่ ๓
ปกฺเข ปจฺมสณฺณิเต	ปักข์ที่ ๑
ปวตฺตติ ปจฺจุปฺปนโน	ปัจจุบันกาล อันท่านกำหนดตาม
กาโล กถฺยุปฺปกฺขิโต	ยุคเป็นไปดังนี้
อิจฺจา ยํ ปกฺขคณฺนา	ความกำหนดปักข์อย่างนี้ ๆ
เวทิตฺพฺพาว กาลโต	บัณฑิตพึงทราบตามกาล
อโห อนิจฺจา สงฺขารรา	โอ! สังขารทั้งหลาย ไม่เที่ยง
เต กาลิกา อสณฺนิตา	สังขารเหล่านั้น ดำรงอยู่ชั่วคราว
	ไม่คงอยู่ได้
สกาลา กาลิกา สพฺเพ	สังขารเหล่านั้นคงอยู่ชั่วคราว
หตฺุวา หตฺุวา น โหนฺติ เต	มีแล้ว ๆ กลับไม่มีแล้ว

๑. สัมพัหะ พฺยุหะ สมฺพะ วรรค ปักข์ ที่พิมพ์ไว้นี้ เฉพาะกาลที่พิมพ์หนังสือ
 ๑๔
 ๓ ๑๑๑ ปีระกา ๘ ตุลาคม ๒๕๐๐ ท่านผู้จะสวด พึงเปลี่ยนตามกาลนั้น ๆ.

คัมภีรุตถ ลพภา โลก
ยทุปฺปนํ น นสฺสติ
เอวมฺภูเตสุเปยเตสุ

สาธุ ตตฺถาชฺชูปฺภวนา

อปี เตสํ นิโรธาย
ปฏิบัติยาติสาธฺกา
สพฺพํ สมฺปาทนียญฺหิ
อูปฺมาเทน สพฺพทาติ.

สิ่งใดเกิดขึ้นแล้ว ไม่ฉิบหายไป
สัตว์จะได้สิ่งนั้นในโลกนี้แต่ที่ไหน
เมื่อสังขารเหล่านั้น แม้เป็นแล้ว
อย่างนี้

ความวางเฉยในสังขารเหล่านั้นเสีย
เป็นการดี

อนึ่ง ความปฏิบัติ เพื่อความดับ
สังขารเหล่านั้นยังเป็นการดี
ก็จนล้วนควรให้ถึงพร้อม
ด้วยความไม่ประมาท ในกาล
ทุกเมื่อแล.

เทวตาที่บัดดีหวนคาลา

ยา เทวตา สนฺติ วิหารวาสินี
ญเป จเร โพธิจเร ตฺหิ ตฺหิ

ตา ธมฺมทานน ภาวนตุ ปุชิตา

โสตุถิ กโรนฺเตธ
วิหารมณฺฑเล

เทพดาเหล่าใด มีปกติอยู่ในวิหาร
สถิตอยู่ที่เรือนพระสถูป ที่เรือน
พระโพธิ ในที่นั้น ๆ

เทพดาเหล่านั้น เป็นผู้อันเรา
ทั้งหลายบูชาแล้วด้วยธรรมทาน

จงกระทำความสวัสดิ์ในวิหาร
มณฑลนั้น

เถรา จ มชฌา นวกา จ ภิกขโว	พระภิกษุทั้งหลาย ที่เป็นเถระ ที่ เป็นปานกลาง ที่ยังใหม่ก็ดี
สารามิกา ทานปตฺตี อุปาสกา	อุบาสกอุบาสิกาทั้งหลาย ผู้เป็น ทานปตฺตี พร้อมด้วยอารามิกชนก็ดี
กามา จ เทสา นิกมา จ อิสฺสุรา	ชนทั้งหลาย ที่เป็นชาวบ้าน ที่ เป็นชาวเมือง ที่เป็นชาวนิกม ที่ เป็นอิสฺสุระก็ดี
สปปาณภูตา สฺจุจิตา ภวนฺตุ เต	สัตว์ที่มีชีวิตทั้งหลายเหล่านั้น จง เป็นผู้ถึงซึ่งความสุข
ชลาพุชา เยปี จ อณฺทสมภูวา	แม้สัตว์เหล่าใด ที่เป็นชลาพุชะ กำเนิด ที่เป็นอณฺทชะกำเนิด
สํเสทชาดา อถโวปปาติกา	ที่เป็นสังเสทชะกำเนิด ที่เป็นอุป- ปาติกะกำเนิดก็ดี
นินฺยยานิกํ ฐมฺมวํ ปญฺจิจ เต	สัตว์เหล่านั้น ได้อาศัยพระธรรม เป็นนินฺยยานิกธรรมแล้ว
สพฺเพปี ทุกฺขสฺส กโรนฺตุ สงฺขยํ	แม้ทั้งหมด จงทำความสิ้นไป แห่งทุกข์
จาตุ จิรํ สตํ ฐมฺโม	ขอธรรมของสัตว์บุรุษทั้งหลาย จง ดำรงอยู่นาน
ฐมฺมทฺธรา จ ปุคฺคฺลา	และบุคคลทั้งหลายที่ทรงธรรมจง ดำรงอยู่นาน

สจฺโฆ โหตุ สมฺภูโกว

ขอพระสงฆ์จงเป็นผู้พร้อมเพรียง
กันเถียว

อตุถาย จ หิตาย จ

เพื่อประโยชน์และเกื้อกูล

อมุเห รกฺขตุ สหุสมฺโม

ขอพระสังฆกรรม จงรักษาเรา
ทั้งหลาย

สพฺพปี รมฺมจาริโน

ผู้ประพฤติธรรม แม้ทั้งปวง

วฺุฑฺฒี สมฺปาปุณฺณบฺบาม

ขอเราทั้งหลาย จงถึงความเจริญ

รมฺเม อริยปฺปเวทิตะ

ในธรรมที่พระอริยเจ้าแสดงแล้ว
เด็ด.

สัพพัตติทานคาถา

๑ ปุณฺณสุตฺตานิ กตฺตสฺส

ยานญฺญานิ กตฺตานิ เม

เตสญฺจ ภากิโน โหนตุ

สตุตฺตานนฺตปาปฺปมาณกา

สัตว์ทั้งหลาย ไม่มีที่สุด ไม่มี
ประมาณ จงเป็นผู้มีส่วนแห่งบุญ
อันข้าพเจ้าทำแล้วณกาลบัดนี้ด้วย
แห่งบุญทั้งหลายอื่น อันข้าพเจ้า
ทำแล้วด้วย

เย ปิยา คุณฺวณฺตา จ

เหล่าใดเป็นที่รัก และมีคุณ

มยฺหํ มาตาปิตาทโย

มีมารดาและบิดาเป็นต้น ของ
ข้าพเจ้า

ทิจฺฐา เม จาปฺยทิจฺฐา วา

เหล่าที่ข้าพเจ้าเห็นแล้ว หรือแม้
ที่ข้าพเจ้าไม่ได้เห็นแล้ว

อณฺเณ มชฺฌตฺตวรีโน

เหล่าอื่น ที่เป็นผู้มีรัชสธัมม์ เป็น
กลาง และเป็นผู้มีเวร

สตุตา คิณฺฐนฺติ โลกสฺมี

สัตว์ทั้งหลาย ตั้งอยู่ในโลก

เตภุมมา จตุโยนิกา

เป็นไปในภุมิ ๓ เป็นไปใน
กามาเนติ ๔

ปญฺเจกจตุโวการา

มีชั้น ๕ มีชั้น ๑ มีชั้น ๔

สัสนฺตา ภวากว

ท่องเที่ยวอยู่ในภพน้อยและภพ
ใหญ่

ฉาตํ เย ปตฺติทานมฺเม

ความให้ส่วนบุญของข้าพเจ้า อัน
สัตว์ทั้งหลายเหล่าใดรู้แล้ว

อนฺโมทนตุ เต สยํ

สัตว์ทั้งหลายเหล่านั้นจงอนุโมทนา
เองเถิด

เย จิมิ นปฺปชานนฺติ

ส่วนสัตว์ทั้งหลายเหล่าใด ยังไม่รู้
ซึ่งความให้ส่วนบุญของข้าพเจ้านี้

เทวา เตสํ นิเวทฺย

ขอเทพดาทั้งหลาย ฟังแจ้งแก่
สัตว์ทั้งหลายนั้นให้รู้ (แล้วอนุ-
โมทนา)

มยา ทินฺนํ ปุณฺณํ

เพราะเหตุที่อนุโมทนา ซึ่งบุญ
ทั้งหลายอันข้าพเจ้าได้ให้แล้ว

อนฺโมทนเหตุนา

สพฺเพ สตุตา สทา โหนตุ
อเวรา สุขชีวิน

เขมปฺปทณฺจ ปปโปนฺตุ

เตสสา สิชฺฌคํ สุภา.

๒ ยนฺทานิ เม กตํ ปุณฺณํ

เตนาเนนุทฺติเสน จ

จิปฺปํ สจฺฉิกเรยฺยาหํ

ธมฺเม โลกุตฺตเร นว
สเจ ตาว อภฺพุโพหิ

สํสारे ปน สํสรํ

นียโต โภชิ สตุโตว

ขอสัตว์ทั้งหลายทั้งปวง จงเป็น
ผู้ไม่มีเวร จงเป็นผู้ดำรงชีพโดย
สุขทุกเมื่อ

จนถึงซึ่งบ่อนเกษม คือพระ
นิพพาน

ขอความปรารถนาที่ตั้งงาม ของ
สัตว์ทั้งหลายทั้งปวงนั้นจะสำเร็จ
เถิด.

บุญใดที่ข้าพเจ้าได้ทำแล้ว ณ กาล
บัดนี้

เพราะบุญที่ข้าพเจ้าได้ทำ ณ กาล
บัดนี้นั้นด้วย เพราะความอุทิศ
ส่วนบุญอันนี้ด้วย

ขอข้าพเจ้าพึงกระทำให้แจ้งโดย
พลัน

ซึ่งโลกุตระธรรมทั้งหลาย ๔
ถ้าข้าพเจ้ายังภัพพ์อยู่ ก็ยัง
ไม่บรรลุลोकุตระธรรมก่อนไซ้
ก็เถิด เมื่อข้าพเจ้ายังท่องเที่ยวอยู่
ในสงสาร

เหมือนพระโพธิสัตว์ผู้เที่ยง

สมบุทุธเนน วิยาโกโต

อันพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพยากรณ์
แล้ว

นาฏจารสปี อภัพพ-
จानานิ ปาปุณเณยฺหิ.

ขอข้าพเจ้า ไม่พึงถึงอภัพพ-
ฐาน ๑๘.

๓ ปณฺจเวรานิ วชฺเชยฺย
รเมยฺยํ สัลลภฺยเณ

ขอข้าพเจ้า พึงเว้นเวร ๕ เสีย
พึงยินดีในอันรักษาศีล

ปณฺจกามะ อลฺลภฺยโห

พึงเป็นผู้ไม่ติดข้องอยู่ในกามาร-
มณ ๕

วชฺเชยฺยํ กามปงฺกโต

พึงเว้นจากเบือกตม คือกามารมณ

ทุกฺกัฏฺฐิยา น บุชฺเชยฺย

ขอข้าพเจ้า ไม่พึงประกอบด้วย
กัฏฐิวั

ลํบุชฺเชยฺยํ สุทฺธิจฺฉิยา

พึงประกอบด้วยกัฏฐิวั

ปาเป มิตฺเต น เสวเยยฺย

ไม่พึงคบมิตรทั้งหลายอันชั่ว

เสวเยยฺยํ ปณฺหิตะ สทา

พึงคบบัณฑิตทั้งหลายทุกเมื่อ

สทฺธาสติหิโรตฺตปฺปา-

ขอข้าพเจ้า พึงเป็นบ่อเกิดแห่ง

ตาปกุณฺณตฺถิคุณากโร

คุณคือศรัทธา สติ หิริ โอตตัปปะ

อปฺปสยฺโหว สตฺตฺตฺติ

อันเหล่าศัตรูไม่พึงครอบงำได้

เหยฺยํ อมนฺทมฺพุทฺโธ

พึงเป็นผู้ไม่เขลา ไม่หลง

สพฺพาปาปาเยสุ
เนโก ธมฺมตฺถโกวิโท

ขอข้าพเจ้า พึงเป็นผู้ฉลาด ใน
ความเจริญและความเสื่อม และ
อุปายของความเจริญ และความ
เสื่อมทั้งปวง พึงเป็นผู้เจียบแหลม
ในธรรมและอรรถ

ณฺชย วตฺตตฺวสฺสชฺชํ เม
ณณํ อเมว มาลฺลโต

ขอญาณของข้าพเจ้า ไม่ขัดข้อง
เป็นไปในธรรมอันบุคคลพึงรู้ ถึง
ลมพัตในอากาศณั้น

ยา กาจิ กุสลา มฺยาสา

ความปรารธนาอันใดอันหนึ่งที่
เป็นกุศลของข้าพเจ้า

สุเขน ลีขุณฺติ สทา
เอวํ วุตฺตา คุณา สพฺเพ

จงสำเร็จโดยง่ายทุกเมื่อ
ขอคุณทั้งหลายทั้งปวงที่กล่าวมา
แล้วอย่างนี้

โหนตุ มยฺหิ ภเว ภเว
ยทา อปฺปชฺชติ โลเก
สมฺพุทฺธโร โมกฺขเทสโก

จงมีแก่ข้าพเจ้าทุก ๆ ภพเกิด
เมื่อใด พระสัมพุทธเจ้าผู้แสดง
ธรรมเป็นเครื่องพ้นจากทุกข์บังเกิด
ขึ้นในโลก

ตทา มุตฺโต กุณฺมเมหิ
ลทฺธโรกาโส ภเวยฺยหํ

เมื่อนั้น ขอข้าพเจ้าเป็นผู้พ้นแล้ว
จากกรรมอันชั่ว คืออกุศลทั้งหลาย
เป็นผู้มีโอกาสอันได้แล้ว

๔ มนุสฺสุตตตณฺจ ลิงฺกณฺจ
ปพฺพชาณฺจอุปสมฺบหํ
ลภิตฺวา เปสฺโส ลีลํ

ธารายํ สคฺคฺกสาสนํ

สุชาปฺปฏิปโท จิปฺปา-
ภิตฺตํ สจฺฉิกเรยฺหํ
อรหตฺตผลํ อภิกํ
วิชฺชาทิกฺขณลงฺกตํ
ยทิ นุปฺปชฺชติ พุทฺโธ
กมฺมํ ปริปรุณฺจ เม

เอวํ สมนฺเต ลภฺยฺยาหํ
ปจฺเจกโพธิมุตฺตมนฺติ.

พึงได้ซึ่งความเป็นมนุษย์ด้วย ซึ่ง
ลิงกสมบัติ คือความเป็นบุรุษด้วย
ซึ่งบรรพชาอุปสมบทด้วย เป็นผู้
มีศีล มีศีลเป็นที่รัก

พึงทรงไว้ซึ่งคำสอนของพระศาสดา
คือทรงพระไตรปิฎก

เป็นผู้มีปฏิปทาง่าย ตรัสรู้โลกุตระ-
ธรรมโดยพลัน พึงกระทำให้แจ้ง
ซึ่งอรรถผลอันเลิศ

อันคุณมีวิชชาเป็นต้นประทับแล้ว
ถ้าหากพระพุทธรเจ้ายังไม่เกิดขึ้น
กุศลกรรมของข้าพเจ้า ก็เต็มเปี่ยม
ไซ้

เมื่อเป็นฉนั้นแล้ว ขอข้าพเจ้าพึง
ได้ซึ่งพระปัจเจกโพธิญาณอันอุดม
เทอญ.

ปัจฉิมคาถา

โหตุ สพุฬํ สุมฺภกฺลํ
รทฺชนตฺถ สพุฬทวตา

ขอศุภมงคลทั้งสันจนมี
ขอเทพดาทั้งปวงจงรักษา

สพพพุธานุภาวน

ด้วยอานุภาพแห่งพระพุทธเจ้า
ทั้งหมด

โสตุถิ โหนตุ นิรันตรํ

ขอความสวัสดิ์ทั้งหลาย จงมีเสมอ
ไม่มีระหว่าง

โหตุ สพฺพํ สุขุมํ

ขอสุขุมงคลทั้งสิ้นจงมี

รทฺชนฺตุ สพฺพเทวตา

ขอเทพดาทั้งปวงจงรักษา

สพฺพธมฺมานุภาวน

ด้วยอานุภาพแห่งพระธรรมทั้ง
หมด

โสตุถิ โหนตุ นิรันตรํ

ขอความสวัสดิ์ทั้งหลาย จงมีเสมอ
ไม่มีระหว่าง

โหตุ สพฺพํ สุขุมํ

ขอสุขุมงคลทั้งสิ้นจงมี

รทฺชนฺตุ สพฺพเทวตา

ขอเทพทั้งปวงจงรักษา

สพฺพสงฺฆานุภาวน

ด้วยอานุภาพแห่งพระสงฆ์ทั้งหมด

โสตุถิ โหนตุ นิรันตรํ.

ขอความสวัสดิ์ทั้งหลาย จงมีเสมอ
ไม่มีระหว่าง.

มหาสติปัฏฐานสูตร

เอวมเม สุตํ

เอกํ สมํ ภควา

กुरुสุ วิหริติ

กมฺมาสรมมํ นาม กุณฺณํ นิกโม

ตตฺร โข ภควา ภิกฺขุ

อามนฺเตสิ ภิกฺขุโวลี

ภทฺทเตติ เต ภิกฺขุ ภควโต

ปจฺจุสฺสโล

ภควา เอตทโวจ

เอกายโน อํ ภิกฺขเว มคฺโค

สตฺตฺตานํ วิสุทฺธิยา

อันข้าพเจ้า (คือพระอนนทเถระ)

ได้สืบทอดมาแล้วอย่างนี้

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคเจ้า

เสด็จประทับอยู่ในหมู่ชนชาวกรุง

นิคมของหมู่ชนชาวกรุง ชื่อกัมมาส-
รัมมะ

ในกาลนั้นแล พระผู้มีพระภาคเจ้า

ตรัสเตือนภิกษุทั้งหลายว่า ดูก่อน

ภิกษุทั้งหลาย ดังนี้

ภิกษุทั้งหลายเหล่านั้น ทูลรับพระ

พุทธพจน์ของพระผู้มีพระภาคเจ้า

ว่า พระเจ้าข้า ดังนี้

พระผู้มีพระภาคเจ้า จึงตรัสพระ

พุทธภาษิตนี้ว่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ทางนี้เป็นที่

ไปอันเอก (เป็นที่ไปของบุคคลผู้

เดียว เป็นที่ไปในที่แห่งเดียว)

เพื่อความหมดจดพิเศษของสัตว์

ทั้งหลาย

โลกปริเทวานํ สมตักกมาย	เพื่อความก้าวล่วง ซึ่งความโศกและความร่ำไร
ทุกขโทมนสฺสํ อญฺจนมาย	เพื่ออัสคังคดับไปแห่งทุกข์และโทมนัส
ฉายสฺส อธิคมาย	เพื่อบรรลุนายธรรม (ธรรมที่ควรรู้ ธรรมที่ถูกต้อง คืออริยมรรค)
นิพฺพานสฺส สจฺฉิกิริยา	เพื่อกระทำพระนิพพานให้แจ้ง
ยทฺธิ จตฺตารอ สติปฏฺฐานา	ทางนี้คือสติปัฏฐาน (ธรรมเป็นที่ตั้งแห่งสติ) ๔ อย่าง
กตเม จตฺตารอ	สติปัฏฐาน ๔ อย่างคืออะไรบ้าง ?
อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ กาย	ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุใน
กายานุปสฺสํ วิหริตี	ธรรมวินัยนี้ ย่อมพิจารณาเห็น
อตาปี สมฺปชาโน สติมา	ภายในกายเนื่อง ๆ อยู่
วินยฺย โลเก อภิชฺฌาโทมนสฺสํ	มีความเพียรให้กิเลสเร่าร้อน มี
เวทนาสุ เวทนานุปสฺสํ วิหริตี	สัมปชัญญะ มีสติ
อตาปี สมฺปชาโน สติมา	พึงนำอภิชฌาและโทมนัส (ความ
	ยินดียินร้าย) ในโลกเสียให้พินาศ
	เธอย่อมพิจารณาเห็นเวทนาใน
	เวทนาเนื่อง ๆ อยู่
	มีความเพียรให้กิเลสเร่าร้อน มี
	สัมปชัญญะ มีสติ

วินยฺย โลก อภิชฺฌาโทมนสฺสํ	พึงนำอภิชฌาและโทมนัสในโลก เสียให้พินาศ
จิตฺเต จิตฺตานุปสฺสึ วีหริ	เธอย่อมพิจารณาเห็นจิตในจิต เนื่อง ๆ อยู่
อาตาปี สมฺปชาโน สติมา	มีความเพียรให้กิเลสเรวร้อน มี สัมปชัญญะ มีสติ
วินยฺย โลก อภิชฺฌาโทมนสฺสํ	พึงนำอภิชฌาและโทมนัสในโลก เสียให้พินาศ
ธมฺเมสุ ธมฺมานุปสฺสึ วีหริ	เธอย่อมพิจารณาเห็นธรรมในธรรม เนื่อง ๆ อยู่
อาตาปี สมฺปชาโน สติมา	มีความเพียรให้กิเลสเรวร้อน มี สัมปชัญญะ มีสติ
วินยฺย โลก อภิชฺฌาโทมนสฺสํ	พึงนำอภิชฌาและโทมนัสในโลก เสียให้พินาศ.

อุทฺทเทโส จบอุทฺทเทส.

กถณฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ
กายเ กายานุปสฺสึ วีหริ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุย่อม
พิจารณาเห็นกายในกายเนื่อง ๆ อยู่
อย่างไรเล่า ?

อิธ ภิกขเว ภิกขุ	ตูก่อนภิกษุทั้งหลาย	ภิกษุใน
	ธรรมวินัยนี้	
อรณฺณคโคโต วา	ไปแล้วสู่ปากก็	
รุกฺขมฺลคโคโต วา	ไปแล้วสู่โคนไม้ก็	
สฺสนฺนาการคโคโต วา	ไปแล้วสู่เรือนว่างเปล่าก็	
นิสฺสํหิตํ ปลฺลํ อากุชิตฺวา	นั่งก้มบัลลังก์ (ขัดสมาธิ)	
อุชฺฌํ กายํ ปณฺธิชช	ตั้งกายให้ตรง	
ปริมุขํ สติ อปฺปญฺสเปตฺวา	ดำรงสติเฉพาะหน้า	
โส สโต ว อสฺสสฺสตี	เธอย่อมมีสติหายใจเข้า	
สโต ปสฺสสฺสตี	ย่อมมีสติหายใจออก	
ทึณฺ्हํ วา อสฺสสฺสนฺโต	เมื่อหายใจเข้ายาว	

๑. บางท่านแปลว่า อสฺสสฺสตี ว่า หายใจออก ปสฺสสฺสตี ว่า หายใจเข้า แต่ในหนังสือนี้ ท่านผู้แปล แปล อสฺสสฺสตี ว่า หายใจเข้า ปสฺสสฺสตี ว่า หายใจออกทุกแห่ง. ใน ดิกขันนารี ภาษาบาลี ที่รับรองกันอยู่ในหมู่ผู้รู้ เช่นของ R. C. Childers และของ T. W Rhys Davies และ William Stede ก็อธิบายกันกันอยู่ในตัว คือ ของ R. C. Childers แปล อสฺสสฺสตี ว่า หายใจเข้า (to inhale air) ปสฺสสฺสตี ว่า หายใจออก (to expel the breath, exhale) ของ T. W Rhys Davies และ William Stede แปล อสฺสสฺสตี ว่า หายใจออก (to breath out, to exhale) ปสฺสสฺสตี ว่า หายใจเข้า (to breath in) เมื่อเป็นเช่นนั้น จึงแปลกัน ได้ตามชอบใจ ไม่ต้องเกรงผิด แต่เมื่อจะวิจารณ์ศัพท์ อสฺสสฺสตี (อา+สส) อุปสัค อา โดยมากมักใช้ในทางที่แปลว่า เข้า เช่น คต ไป อาคต มา หริตฺวา นำไป อาหริตฺวา นำมา ทาน ให้ อาทาน ถือเอา ดังนั้นเป็นต้น เมื่อถือนั่น อสฺสสฺสตี ก็ควรแปลว่า หายใจเข้า และอุปสัค ป ก็มีที่ใช้ในความหมายว่าออก เช่น ปคฺขรติ ไหลออก ดังนั้น และเมื่อมีหลัก อา อุปสัค ประกอบเข้าด้วย ปสฺสสฺสตี จึงควรแปลว่า หายใจออก.

กองคำวา.

ที่หนึ่ง อสุตสามีติ ปชานาติ	ก็รู้ซัดว่า เราหายใจเข้ายาว
ที่หนึ่ง วา ปสุตสนฺโต	หรือเมื่อหายใจออกยาว
ที่หนึ่ง ปสุตสามีติ ปชานาติ	ก็รู้ซัดว่า เราหายใจออกยาว
รสฺสํ วา อสุตสนฺโต	เมื่อหายใจเข้าสั้น
รสฺสํ อสุตสามีติ ปชานาติ	ก็รู้ซัดว่า เราหายใจเข้าสั้น
รสฺสํ วา ปสุตสนฺโต	หรือเมื่อหายใจออกสั้น
รสฺสํ ปสุตสามีติ ปชานาติ	ก็รู้ซัดว่า เราหายใจออกสั้น
สพฺพกายปฏิสัมวัตติ	ย่อมสำเหนียกว่า เราก็คือเป็นผู้
อสุตสสิสุตสามีติ ลิกฺขติ	กำหนดรู้ตลอดคอกองลมหายใจ
	ทั้งปวง หายใจเข้า
สพฺพกายปฏิสัมวัตติ	ย่อมสำเหนียกว่า เราก็คือเป็นผู้
ปสุตสสิสุตสามีติ ลิกฺขติ	กำหนดรู้ตลอดคอกองลมหายใจ
	ทั้งปวง หายใจออก
ปสุตสมุภยํ กายสงฺขารํ	ย่อมสำเหนียกว่า เราจักระับ
อสุตสสิสุตสามีติ ลิกฺขติ	กายสังขาร (คือลมอัสสาสะ
	ปัสสาสะ) หายใจเข้า
ปสุตสมุภยํ กายสงฺขารํ	ย่อมสำเหนียกว่า เราจักระับ
ปสุตสสิสุตสามีติ ลิกฺขติ	กายสังขาร หายใจออก
เสยฺยธาปํ ลิกฺขเว ทกุโ	ทุกก่อนภิกษุทั้งหลาย แม้นันใด
ภมกาโร วา ภมการณฺเตวาสี วา	นายช่างกลึง หรือลูกมือของ
	นายช่างกลึงผู้ฉลาด

ทีฆํ วา อณฺณโต ทีฆํ
อณฺณมิตฺติ ปชานาติ
รสํ วา อณฺณโต รสํ
อณฺณมิตฺติ ปชานาติ
เอวเมว โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ

เมื่อชักเชือกกลิ้งยาว ก็รู้ชัดว่า
เราชักเชือกกลิ้งยาว
หรือเมื่อชักเชือกกลิ้งสั้น ก็รู้ชัด
ว่า เราชักเชือกกลิ้งสั้น
คู่ก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุก็ฉันนั้น
นั่นแหละ

ทีฆํ วา อสฺสสนโต ทีฆํ
อสฺสสามิตฺติ ปชานาติ
ทีฆํ วา ปสฺสสนโต ทีฆํ
ปสฺสสามิตฺติ ปชานาติ
รสํ วา อสฺสสนโต รสํ
อสฺสสามิตฺติ ปชานาติ
รสํ วา ปสฺสสนโต รสํ
ปสฺสสามิตฺติ ปชานาติ
สพฺพกายปฏิสํวาทิ
อสฺสสิสฺสสามิตฺติ ลิกฺขติ

เมื่อหายใจเข้ายาวก็รู้ชัดว่า เรา
หายใจเข้ายาว
หรือเมื่อหายใจออกยาว ก็รู้ชัดว่า
เราหายใจออกยาว
เมื่อหายใจเข้าสั้น ก็รู้ชัดว่า เรา
หายใจเข้าสั้น
หรือเมื่อหายใจออกสั้น ก็รู้ชัดว่า
เราหายใจออกสั้น
ย่อมสำเหนียกว่า เราจักเป็นผู้
กำหนดรู้ตลอดคกงลมหายใจ
ทั้งปวง หายใจเข้า

สพฺพกายปฏิสํวาทิ
ปสฺสสิสฺสสามิตฺติ ลิกฺขติ

ย่อมสำเหนียกว่า เราจักเป็นผู้
กำหนดรู้ตลอดคกงลมหายใจ
ทั้งปวง หายใจออก

ปสฺสสมุภํ กายสงฺขารํ
อสฺสสิสฺสสามิตฺติ ลิกฺขติ

ย่อมสำเหนียกว่า เราจักระงับ
กายสังขาร หายใจเข้า

ปฐมุข กายสขาร	ย่อมสำเนียงว่า เราจักรงับ
ปฐมุขสูตมิตี ลิกขติ	กายสังขาร กายใจออก
อติ อชุตตัม วา กาย	ดังนี้ ภิกษุย่อมพิจารณาเห็นกาย
กายานุปัสสี วิหริ	ในกาย เป็นภายในบ้าง
พหิทฺธา วา กาย กายานุปัสสี	ย่อมพิจารณาเห็นกายในกาย เป็น
วิหริ	ภายนอกบ้าง
อชุตตพหิทฺธา วา กาย	ย่อมพิจารณาเห็นกายในกาย ทั้ง
กายานุปัสสี วิหริ	ภายในทั้งภายนอกบ้าง
สมุทฺถมฺมานุปัสสี วา	ย่อมพิจารณาเห็นธรรมตา คือ
กายสุมิ วิหริ	ความเกิดขึ้นในกายบ้าง
วชฺฐมฺมานุปัสสี วา กายสุมิ	ย่อมพิจารณาเห็นธรรมตา คือ
วิหริ	ความเสื่อมไปในกายบ้าง
สมุทฺถวชฺฐมฺมานุปัสสี วา	ย่อมพิจารณาเห็นธรรมตา คือ
กายสุมิ วิหริ	ทั้งความเกิดขึ้น ทั้งความเสื่อม
	ไปในกายบ้าง
อตุตฺติ กาโยติ วา ปนสฺส สติ	ก็หรือสติว่ากายมีอยู่ เข้าไปตั้งอยู่
ปจฺจุปฺภุจฺจิตา โหติ	เฉพาะหน้าแก่เธอ นั้น
ยวาทว ฌานมตฺตตาย	แต่เพียงสักว่าเป็นที่รู้
ปติสฺสทิมตฺตตาย	แต่เพียงสักว่าเป็นที่อาศัยระลึก
อนิสฺสโต จ วิหริ	เธอย่อมไม่ติดอยู่ด้วย
น จ กิณฺณิ โลเก อปาทิยติ	ย่อมไม่ยึดติดอะไร ๆ ในโลกด้วย

เอมบุรี ภิกขเว ภิกขุ กาย
 กายานุปสฺส วิหริ.

๕ ๖
 ๗ ๘
 ๙ ๑๐
 ๑๑ ๑๒
 ๑๓ ๑๔
 ๑๕ ๑๖
 ๑๗ ๑๘
 ๑๙ ๒๐
 ๒๑ ๒๒
 ๒๓ ๒๔
 ๒๕ ๒๖
 ๒๗ ๒๘
 ๒๙ ๓๐
 ๓๑ ๓๒
 ๓๓ ๓๔
 ๓๕ ๓๖
 ๓๗ ๓๘
 ๓๙ ๔๐
 ๔๑ ๔๒
 ๔๓ ๔๔
 ๔๕ ๔๖
 ๔๗ ๔๘
 ๔๙ ๕๐
 ๕๑ ๕๒
 ๕๓ ๕๔
 ๕๕ ๕๖
 ๕๗ ๕๘
 ๕๙ ๖๐
 ๖๑ ๖๒
 ๖๓ ๖๔
 ๖๕ ๖๖
 ๖๗ ๖๘
 ๖๙ ๗๐
 ๗๑ ๗๒
 ๗๓ ๗๔
 ๗๕ ๗๖
 ๗๗ ๗๘
 ๗๙ ๘๐
 ๘๑ ๘๒
 ๘๓ ๘๔
 ๘๕ ๘๖
 ๘๗ ๘๘
 ๘๙ ๙๐
 ๙๑ ๙๒
 ๙๓ ๙๔
 ๙๕ ๙๖
 ๙๗ ๙๘
 ๙๙ ๑๐๐

อานาปานปัพพะ จบข้อกำหนดกัวยลมหายใจเข้าออก

ປຸນ ຈປຣີ ກິດຸຂເວ ກິດຸບຸ

๕
 ๖
 ๗
 ๘
 ๙
 ๑๐
 ๑๑
 ๑๒
 ๑๓
 ๑๔
 ๑๕
 ๑๖
 ๑๗
 ๑๘
 ๑๙
 ๒๐
 ๒๑
 ๒๒
 ๒๓
 ๒๔
 ๒๕
 ๒๖
 ๒๗
 ๒๘
 ๒๙
 ๓๐
 ๓๑
 ๓๒
 ๓๓
 ๓๔
 ๓๕
 ๓๖
 ๓๗
 ๓๘
 ๓๙
 ๔๐
 ๔๑
 ๔๒
 ๔๓
 ๔๔
 ๔๕
 ๔๖
 ๔๗
 ๔๘
 ๔๙
 ๕๐
 ๕๑
 ๕๒
 ๕๓
 ๕๔
 ๕๕
 ๕๖
 ๕๗
 ๕๘
 ๕๙
 ๖๐
 ๖๑
 ๖๒
 ๖๓
 ๖๔
 ๖๕
 ๖๖
 ๖๗
 ๖๘
 ๖๙
 ๗๐
 ๗๑
 ๗๒
 ๗๓
 ๗๔
 ๗๕
 ๗๖
 ๗๗
 ๗๘
 ๗๙
 ๘๐
 ๘๑
 ๘๒
 ๘๓
 ๘๔
 ๘๕
 ๘๖
 ๘๗
 ๘๘
 ๘๙
 ๙๐
 ๙๑
 ๙๒
 ๙๓
 ๙๔
 ๙๕
 ๙๖
 ๙๗
 ๙๘
 ๙๙
 ๑๐๐

กจณโต वा कज्जामति पञ्चानति

เมื่อเดินอยู่ ก็รู้ชัดว่า (เดียวสิ)
เราเดิน

จิโต วา จิตอมหัตติ ปชานาติ

หรือเมื่อยืน ก็รู้ตัวว่า (เดี๋ยวนี้)
เรายืน

นิสินโน ๖๑ นิสินโนมุกฺคิ
ปชานาติ

หรือเมื่อนั่ง ๒
กราบ ๑ (เตียนวัน)
๒
เรา ๑

สขานอ วา สขานอมุหิตี
ปชานาคี

หรือเมื่อนอน ก็รู้สึกตัว (เดียววัน)
เรานอน

ขดา ขดา วา ปนสฺส กาโย
ปณฺหิตो โหติ

อนึ่ง เมื่อเธอนั้น เป็นผู้ตงกายไว้
แล้วอย่างใด ๆ

ตถา ตถา นมฺปชานาติ

ก็ย่อมรู้จักอาการกายนั้น อย่าง
นั้น ๆ

อิตี อชฺฌตฺตํ วา กายะ
กายานุปสฺสํ วิหริตี

ทั้งนี้ ภาควิชาฯ ขอพิจารณาเห็นกาย
ในกาย เป็นภายในบ้าง

พหิทฐา วา กายะ กายานุปัสสี วิหริติ	ย่อมพิจารณาเห็นกายในกาย เป็น ภายนอกบ้าง
อชฺฌตฺตพหิทฐา วา กายะ กายานุปัสสี วิหริติ	ย่อมพิจารณาเห็นกายในกาย ทั้ง ภายในทั้งภายนอกบ้าง
สมุทฺยธมฺมานุปัสสี วา กายสฺมี วิหริติ	ย่อมพิจารณาเห็นธรรมตา คือ ความเกิดขึ้นในกายบ้าง
วยธมฺมานุปัสสี วา กายสฺมี วิหริติ	ย่อมพิจารณาเห็นธรรมตา คือ ความเสื่อมไปในกายบ้าง
สมุทฺยวยธมฺมานุปัสสี วา กายสฺมี วิหริติ	ย่อมพิจารณาเห็นธรรมตา คือ ทั้งความเกิดขึ้น ทั้งความเสื่อมไป ในกายบ้าง
อตุฏฺฐิ กาโยติ วา ปณฺสฺส สติ ปจฺจุปฺภุจिता โหติ	ก็หรือสติว่ากายมีอยู่ เข้าไปตั้งอยู่ เฉพาะหน้าแก่เธอ นั้น
ขาวทเว ฌาณมตฺตตาย ปติสฺสคฺคิมตฺตตาย	แต่เพียงสักว่าเป็นที่รู้ แต่เพียงสักว่าเป็นที่อาศัยระลึก
อนิสฺสํโถ จ วิหริติ	เธอย่อมไม่ติดอยู่ด้วย
น จ ภิกฺขุ โลเก อูปาทิยติ	ย่อมไม่ยึดถืออะไร ๆ ในโลกด้วย
เอวมฺปิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ กายะ กายานุปัสสี วิหริติ.	ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุย่อม พิจารณาเห็นกายในกายเนื่อง ๆ อยู่อย่างนี้.

อิริยาปถปพฺพํ จบข้อกำหนดด้วยอิริยาบถ.

ปุณ จปริ ภิกขเว ภิกขุ

ทูก่อนภิกษุทั้งหลาย ข้ออื่นยังมี
อยู่อีก ภิกษุ

อภิกุณฺเฑ ปฏิกุณฺเฑ
สมุปฺขานการิ โหติ

ย่อมเป็นผู้ทำสัมปชัญญะ (ความ
เป็นผู้รู้ทั่วพร้อม) ในการก้าวไป
ข้างหน้า และถอยกลับมาข้างหลัง

อาโลกิเต วิโลกิเต
สมุปฺขานการิ โหติ

ย่อมเป็นผู้ทำสัมปชัญญะ ในการ
แลไปข้างหน้า แลเหลียวไปข้าง
ซ้าย ข้างขวา

สมุณฺณชิเต ปสาริเต
สมุปฺขานการิ โหติ

ย่อมเป็นผู้ทำสัมปชัญญะ ในการ
คู้อวัยวะเข้า เขยียดอวัยวะออก

สงฺฆาณฺนิ ปตฺตจิวฺร ธารणे
สมุปฺขานการิ โหติ

ย่อมเป็นผู้ทำสัมปชัญญะ ในการ
ทรงผ้าสังฆาณิ บาตร และจีวร

อลิเต ปิเต ขาปิเต สายิเต
สมุปฺขานการิ โหติ

ย่อมเป็นผู้ทำสัมปชัญญะ ในการ
กิน ดื่ม เคี้ยว และล้ม

อุจฺจารปฺสฺสาว กมฺเบ
สมุปฺขานการิ โหติ

ย่อมเป็นผู้ทำสัมปชัญญะ ในการ
ถ่ายอุจจาระและปัสสาวะ

กตฺเต จิตฺเต นิสินฺเน สฺสฺสฺสฺสฺส
ชากริเต ภาสิตฺเต ตฺถุณฺหิภาว

ย่อมเป็นผู้ทำสัมปชัญญะ ในการ
เดิน ยืน นั่ง หลับ ตื่น พุด และ
ความเป็นผู้นิ่งอยู่

สมุปฺขานการิ โหติ

อิติ อชฺชตฺตํ วา กายเ

ทั้งนี้ ภิกษุย่อมพิจารณาเห็นกาย

กายานุปสฺสี วิหริติ

ในกาย เป็นภายในบ้าง

พหิทฺฐา วา กาย	ย่อมพิจารณาเห็นกายในกาย เป็น
กายานุปสฺสึ วิหริ	ภายนอกบ้าง
อชฺชตฺตพหิทฺฐา วา กาย	ย่อมพิจารณาเห็นกายในกาย ทั้ง
กายานุปสฺสึ วิหริ	ภายในทั้งภายนอกบ้าง
สมุทฺทสมฺมมานุปสฺสึ วา	ย่อมพิจารณาเห็นธรรมตา คือ
กายสมฺม วิหริ	ความเกิดขึ้นในกายบ้าง
วธฺมมานุปสฺสึ วา กายสมฺม	ย่อมพิจารณาเห็นธรรมตา คือ
วิหริ	ความเสื่อมไปในกายบ้าง
สมุทฺทวธฺมมานุปสฺสึ วา	ย่อมพิจารณาเห็นธรรมตา คือ
กายสมฺม วิหริ	ทั้งความเกิดขึ้น ทั้งความเสื่อม
	ไปในกายบ้าง
อตุฏฺฐิ กาโยติ วา ปณฺสสฺส สติ	ก็หรือสติว่ากายมีอยู่ เข้าไปตั้งอยู่
ปจฺจุปฺปจฺจิตา โหติ	เฉพาะหน้าแก่เธอ ^{นี้}
ยาวทฺเว ฌาณมตฺตตาย	แต่เพียงสักว่าเป็นที่รู้
ปติสฺสตฺติมตฺตตาย	แต่เพียงสักว่าเป็นที่อาศัยระลึก
อนิสฺสโร จ วิหริ	เธอย่อมไม่ติดอยู่ด้วย
น จ ภิกฺขุ โลเก อปาทิยติ	ย่อมไม่ยึดถืออะไร ๆ ในโลกด้วย
เอวมฺปิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ กาย	ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุย่อม
กายานุปสฺสึ วิหริ	พิจารณาเห็นกายในกายเนื่อง ๆ อยู่
	อย่าง ^{นี้}

สมุทฺทสมฺมมานุปสฺสึ จบข้อกำหนดด้วยสัมปชัญญะ

ปุณ จปร ภิภุขเว ภิภุข

ทุก่อนภิภุขทั้งหลาย ข้ออื่นยังมี
อยู่อีก ภิภุข

อิมเมว กายํ อุทฺธํ ปาทตลา
อโธ เกสมตฺถกา ตจฺปรียนฺตํ
ปุรณฺณานุปฺปการสฺส อสฺสจฺฉิน
ปจฺจเวกฺขติ

ย่อมพิจารณากายนี้แล เบื้องบน
แต่พื้นเท้าขึ้นไป เบื้องต่ำแต่
ปลายผมลงมา มีหนังหุ้มอยู่เป็น
ที่สุกโดยรอบ เต็มด้วยของไม่
สะอาดมีประการต่าง ๆ ว่า

อตุถิ อิมสฺมึ กายเ

มีอยู่ในกายนี้

เกสา โลมา นขา

ผม ขน เล็บ

ทนต์ตา ตโจ

ฟัน หนัง

มัสํ นหารู

เนื้อ เอ็น

อณฺฐิ อณฺฐิมิณฺขํ

กระดูก เยื่อในกระดูก

วฏฺกํ หทยํ ขกนํ

ม้าม หัวใจ ตับ

กิโลมกํ ปิฬกํ ปปฺผาสํ

พังผืด ไต ปอด

อนตํ อนตฺตคฺคณํ

ไส้ใหญ่ ไส้เล็ก (สายรัดไส้
ไส้ทับ)

อุทฺทริยํ กรีสํ

อาหารใหม่ อาหารเก่า

ปีตํ ตมฺหํ ปุพฺพโ

น้ำดี น้ำเสลด น้ำเหลือง

โลหิตํ เสโท เมโท

น้ำเลือด น้ำเหงื่อ น้ำมันข้น

อสฺสํ วสา เขโ

น้ำตา น้ำมันเหลว น้ำลาย

สิงฺฆาณิกา ลลิกา มุตฺตุนฺติ

น้ำมูก น้ำไขข้อ น้ำมูล

เสยฺยถาปี ภิกฺขเว	ตูก่อนภิกษุทั้งหลาย แมจันโต
อุภโตมุขา มูโตฬิ	ได้มีปาก ๒ ข้าง
ปุรา นานาวิหิตสฺส ธณฺณสฺส	เต็มด้วยธัญญาชาติมีประการต่าง ๆ
เสยฺยถิทํ	คืออะไรบ้าง
สาถิํ วิหิํ	คือข้าวสาลี ข้าวเปลือก
มุกฺกานํ มาสานํ	ถั่วเขียว ถั่วเหลือง
ติลาํ ตณฺฑุลานํ	งา ข้าวสาร
คเมนํ จกฺขมา ปุริโส มุณฺจิจฺวา	บุรุษมีจักษุแก่ได้นั้นออกแล้ว
ปจฺจเวกฺเขยฺย	พึงเห็นได้ว่า
อิมํ สาถิํ	เหล่านี้ ข้าวสาลี
อิมํ วิหิํ	เหล่านี้ ข้าวเปลือก
อิมํ มุกฺกา	เหล่านี้ ถั่วเขียว
อิมํ มาสา	เหล่านี้ ถั่วเหลือง
อิมํ ทิลา	เหล่านี้ งา
อิมํ ตณฺฑุลาติ	เหล่านี้ ข้าวสาร
เอวเมว โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ	ตูก่อนภิกษุทั้งหลาย จันนั้นนั่นแล
	ภิกษุ

อิมเมว กายํ อุทฺธํ ปาหคฺคา
อโร เกสมคฺคกํ คจฺปฺริยนฺตํ
ปุรณฺณานุปฺปการสฺส อสฺสจฺฉินโน
ปจฺจเวกฺขติ

อตฺถปิ อิมสฺมิมิ กายเ
เกสํ โลมา นขา
ทนต์ตา ตโจ
มัสํ นหารู
อณฺฐิ อณฺฐิมิณฺฑรํ
วฏฺกํ หทยํ ยกนํ
กิโถมกํ ปิหํ ปปฺผาสํ
อนตํ อนตฺตคฺคณํ
อุทฺธิยํ กรีสํ
ปีตตํ เสมุหํ ปุปฺโป
โลหิตํ เสโท เมโท
อสุสุ วสา เขโ
สิงฺฆาณิกา ลสิกา มุตฺตุนฺติ
อิติ อชฺชตฺตํ วา กาย
กายานุปสฺสี วิหริ

ย่อมพิจารณากายนี้แล เบื้อง
บนแต่พื้นเท้าขึ้นไป เบื้องต่ำแต่
ปลายผมลงมา มีหนังหุ้มอยู่เป็น
ที่สุดโดยรอบ เต็มด้วยของไม่
สะอาดมีประการต่าง ๆ ว่า

มีอยู่ในกายนี้
ผม ขน เล็บ
ฟัน หนัง
เนื้อ เอ็น
กระดูก เยื่อในกระดูก
ม้าม หัวใจ ตับ
พังผืด ไต ปอด
ไส้ใหญ่ ไส้เล็ก
อาหารใหม่ อาหารเก่า
น้ำดี น้ำเสียค น้ำเหลือง
น้ำเลือด น้ำเหงื่อ นํ้ามันข้น
น้ำตา นํ้ามันเหลว น้ำลาย
น้ำมูก น้ำไขข้อ นํ้ามูตร
ทั้งนี้ ภิกษุย่อมพิจารณาเห็นกาย
ในกาย เป็นภายในบ้าง

พหิทฺฐา วา กายะ กายานุปฺสฺสึ วิหริตี	ย่อมพิจารณาเห็นกายในกายเป็น ภายนอกบ้าง
อชฺชุตฺตพหิทฺฐา วา กายะ กายานุปฺสฺสึ วิหริตี	ย่อมพิจารณาเห็นกายในกาย ทั้ง ภายในทั้งภายนอกบ้าง
สมุทฺยธมฺมานุปฺสฺสึ วา กายสฺมึ วิหริตี	ย่อมพิจารณาเห็นธรรมตา คือ ความเกิดขึ้นในกายบ้าง
วชฺธมฺมานุปฺสฺสึ วา กายสฺมึ วิหริตี	ย่อมพิจารณาเห็นธรรมตา คือ ความเสื่อมไปในกายบ้าง
สมุทฺยวชฺธมฺมานุปฺสฺสึ วา กายสฺมึ วิหริตี	ย่อมพิจารณาเห็นธรรมตา คือ ทั้งความเกิดขึ้น ทั้งความเสื่อม ไปในกายบ้าง
อตุฏฺฐิ กาโยติ วา ปณฺสฺส สติ ปจฺจุปฺปจฺจิตฺตา โหติ	ก็หรือสติว่ากายมีอยู่ เข้าไปตั้งอยู่ เฉพาะหน้าแก่เธอแน่
ยาวทเว ฌาณมตฺตตาย ปติสฺสุตฺติมตฺตตาย	แต่เพียงสักว่าเป็นที่รู้ แต่เพียงสักว่าเป็นที่อาศัยระลึก
อนิสฺสึโต จ วิหริตี	เธอย่อมไม่ติดอยู่ด้วย
น จ กิณฺณจ โลก อูปาทิยติ	ย่อมไม่ยึดถืออะไร ๆ ในโลกด้วย
เอวมุปี ภิกฺขเว ภิกฺขุ กายะ กายานุปฺสฺสึ วิหริตี.	ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุย่อม พิจารณาเห็นกายในกายเนื่อง ๆ อยู่ อย่างนี้.

ปฏิกุณฺณูปพฺพํ จบข้อกำหนดด้วยกายเป็นของปฏิกุณฺณ.

ปุณ จปรํ ภิกขเว ภิกขุ

ตูก่อนภิกษุทั้งหลาย ข้ออื่นยังมี
อยู่อีก ภิกษุ

อิมเมว กายํ ยถาจิตํ ยถา-
ปณิหิตํ ธาตุโส ปจฺจุเวกฺขติ

ย่อมพิจารณากายอันตั้งอยู่ตามที่
ตั้งอยู่ตามปกตินั้นแล โดยความ
เป็นธาตุว่า

อตุถิ อิมสฺมึ กายเ

มีอยู่ในกายนี้

ปจฺวีธาตฺุ อโปธาตฺุ

ธาตุดิน ธาตุน้ำ

เตโชธาตฺุ วาโยธาตฺุติ

ธาตุไฟ ธาตุลม

เสยฺยธาปํ ภิกขเว

ตูก่อนภิกษุทั้งหลาย แม้ฉันใด

ทกฺโข โคฆาตโก วา

คนฆ่าโค หรือลูกมือของคนฆ่าโค

โคฆาตกนฺตฺวาเส วา

ผู้ฉลาด

กาวิ วธิตฺวา

ฆ่าแม่โคแล้ว

จาตุมฺมหาปเถ วิสโส

พึงแบ่งออกเป็นส่วน แล้วนั่งอยู่

ปฏฺวิภิชิตฺวา นิสินฺโน อสฺส

ที่หนทางใหญ่ ๔ แพร่ง

เอวเมว โข ภิกขเว ภิกขุ

ตูก่อนภิกษุทั้งหลาย ฉะนั้นนั้นแล
ภิกษุ

อิมเมว กายํ ยถาจิตํ ยถา-
ปณิหิตํ ธาตุโส ปจฺจุเวกฺขติ

ย่อมพิจารณากาย อันตั้งอยู่ตามที่
ตั้งอยู่ตามปกตินั้นแล โดยความ
เป็นธาตุว่า

อตุถิ อิมสฺมึ กายเ

มีอยู่ในกายนี้

ปจฺวีธาตฺุ อโปธาตฺุ

ธาตุดิน ธาตุน้ำ

เตโชธาตุ วาโยธาตุติ	ธาตุไฟ ธาตุลม
อติ อชฺฌตฺตํ วา กาย	ทั้งนี้ ภิกษุย่อมพิจารณาเห็นกาย
กายานุปสฺสึ วิหริ	ในกาย เป็นภายในบ้าง
พหิทฺธา วา กาย กายานุปสฺสึ	ย่อมพิจารณาเห็นกายในกาย เป็น
วิหริ	ภายนอกบ้าง
อชฺฌตฺตพหิทฺธา วา กาย	ย่อมพิจารณาเห็นกายในกาย ทั้ง
กายานุปสฺสึ วิหริ	ภายในทั้งภายนอกบ้าง
สมุทฺยธมฺมานุปสฺสึ วา	ย่อมพิจารณาเห็นธรรมตา คือ
กายสฺมึ วิหริ	ความเกิดขึ้นในกายบ้าง
วยธมฺมานุปสฺสึ วา กายสฺมึ	ย่อมพิจารณาเห็นธรรมตา คือ
วิหริ	ความเกิดขึ้นในกายบ้าง
สมุทฺยวยธมฺมานุปสฺสึ วา	ย่อมพิจารณาเห็นธรรมตา คือ
กายสฺมึ วิหริ	ทั้งความเกิดขึ้น ทั้งความเสื่อมไป
	ในกายบ้าง
อตุฏฺฐิ กาโยติ วา ปณฺสฺส สติ	ก็หรือสติว่ากายมีอยู่ เข้าไปตั้งอยู่
ปจฺจุปฺนฺนจิตฺตา โหติ	เฉพาะหน้าแก่เรอนั้น
ยาวทฺเว ฌาณมตฺตตฺตา	แต่เพียงสักว่าเป็นที่รู้
ปตฺติสฺสทฺตมตฺตตฺตา	แต่เพียงสักว่าเป็นที่อาศัยระลึก
อนิสฺสํโต จ วิหริ	เธอย่อมไม่ติดอยู่ด้วย
น จ กิณฺณํ โลเก อุปาหิยติ	ย่อมไม่ยึดถืออะไร ๆ ในโลกด้วย

เอวมุปี ภิกขเว ภิกขุ กาเย
กาขานุปสฺสี วิหริติ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุย่อม
พิจารณาเห็นกายในกายเนื่อง ๆ อยู่
อย่างนี้.

ธาคุปพฺพํ จปชํกํกำหนดด้วยธาตุ.

ปุณ จปริ ภิกขเว ภิกขุ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ข้ออื่นยังมี
อยู่อีก ภิกษุ

เสยฺยถาปี ปสฺเสยฺย สรริ

เหมือนกะว่าจะพึงเห็นสรีระ

(ซากศพ)

สฺวถิกาย นทฺทิตํ

ที่เขาทิ้งไว้แล้วในป่าช้า

เอกาหมตํ วา

ตายแล้ววันหนึ่ง

ทฺวี่หมตํ วา

หรือตายแล้ว ๒ วัน

ตี่หมตํ วา

หรือตายแล้ว ๓ วัน

อุทฺธมฺมาตํ วินฺลํ

อันพองขึ้น สีเขียวน่าเกลียด

วิปฺพพฺกชาตํ

เป็นสรีระมีน้ำเหลืองไหล

น่าเกลียด

โส อิมเมว กายํ อุปสํหริ

เธอก็น้อมเข้ามาสู่กายนี้แล้ว

อยมฺปิ โข กาโย

ถึงร่างกายอันนี้แล้ว

เอวํธมฺโม

ก็มีอย่างนี้เป็นธรรมดา

เอวํกาวิ

คงเป็นอย่างนี้

เอวํ อนตฺตโตติ

ไม่ล่วงพ้นความเป็นอย่างนี้ไปได้

อิติ อชฺฌตฺตํ วา กาย กายานุปสฺสึ วิหริ	ดังนี้ ภิกษุย่อมพิจารณาเห็นกาย ในกาย เป็นภายในบ้าง
พหิทฺธา วา กาย กายานุปสฺสึ วิหริ	ย่อมพิจารณาเห็นกายในกาย เป็น ภายนอกบ้าง
อชฺฌตฺตพหิทฺธา วา กาย กายานุปสฺสึ วิหริ	ย่อมพิจารณาเห็นกายในกาย ทั้ง ภายในทั้งภายนอกบ้าง
สมุทฺยธมฺมานุปสฺสึ วา กายสมึ วิหริ	ย่อมพิจารณาเห็นธรรมตา คือ ความเกิดขึ้นในกายบ้าง
วธมฺมานุปสฺสึ วา กายสมึ วิหริ	ย่อมพิจารณาเห็นธรรมตา คือ ความเสื่อมไปในกายบ้าง
สมุทฺยวธมฺมานุปสฺสึ วา กายสมึ วิหริ	ย่อมพิจารณาเห็นธรรมตา คือ ทั้งความเกิดขึ้น ทั้งความเสื่อมไป ในกายบ้าง
อตฺถิ กาโยติ วา ปณฺสฺส สติ ปจฺจุปฺภุจฺจิตา โหติ	ก็หรือสติว่ากายมีอยู่ เข้าไปตั้งอยู่ เฉพาะหน้าแก่เธอแน่
ยาวทฺเว ฌานมตฺตํ ปตฺติสฺสตมตฺตํ	แต่เพียงสักว่าเป็นที่รู้ แต่เพียงสักว่าเป็นที่อาศัยระลึก
อนิสฺสโต จ วิหริ	เธอย่อมไม่ติดอยู่ด้วย
น จ กิณฺณํ โลเก อฺปาทิยติ	ย่อมไม่ยึดถืออะไร ๆ ในโลกด้วย

เอวมปิ ภิกขเว ภิกขุ กาย
 กายานุปัสสี วิหริ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุย่อม
 พิจารณาเห็นกายในกายเนื่องๆ อยู่
 อย่างนี้.

ปุณ จปริ ภิกขเว ภิกขุ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ข้ออื่นยังมี
 อยู่อีก ภิกษุ

เสขยถาปี ปสฺเสขย สรริ

เหมือนกะว่าจะพึงเห็นสรีระ

(ซากศพ)

สฺวณิกาย ฉฑฺฑิตํ

ที่เขาทิ้งไว้แล้วในป่าช้า

กาเกหิ วา ขชฺชมานํ

อันฝูงกาจิกกินอยู่บ้าง

คิชฺฌเนหิ วา ขชฺชมานํ

ฝูงแร้งจิกกินอยู่บ้าง

กฺกุลเลหิ วา ขชฺชมานํ

ฝูงนกตระกูลจิกกินอยู่บ้าง

สฺวาณเนหิ วา ขชฺชมานํ

หมู่สุนัขกัดกินอยู่บ้าง

สิงฺกालेหิ วา ขชฺชมานํ

หมู่สุนัขจิ้งจอกกัดกินอยู่บ้าง

วิวิธเหิ วา ปาณกขาเตหิ

หมู่สัตว์ตัวเล็ก ๆ ต่าง ๆ กัดกิน

ขชฺชมานํ

อยู่บ้าง

โส อิมเมว กายํ อุปสํหริ

เธอก็น้อมเข้ามาสู่กายนี้แล้ว

อยมปิ โข กาโย

ถึงร่างกายอันนี้แล้ว

เอวํธมฺโม

ก็มีอย่างนี้เป็นธรรมดา

เอวํภาวี

คงเป็นอย่างนี้

เอวํ อนตฺตโตติ

ไม่ล่วงความเป็นอย่างนี้ไปได้

อิติ อหฺมตฺตํ วา กาย กายานุปสฺสํ วิหริ	ดังนี้ ภิกษุย่อมพิจารณาเห็นกาย ในกาย เป็นภายในบ้าง
พหิทฺธา วา กาย กายานุปสฺสํ วิหริ	ย่อมพิจารณาเห็นกายในกาย เป็น ภายนอกบ้าง
อหฺมตฺตพหิทฺธา วา กาย กายานุปสฺสํ วิหริ	ย่อมพิจารณาเห็นกายในกาย ทั้ง ภายในทั้งภายนอกบ้าง
สมุทฺยธมฺมานุปสฺสํ วา กายสฺมํ วิหริ	ย่อมพิจารณาเห็นธรรมตา คือ ความเกิดขึ้นในกายบ้าง
วธมฺมานุปสฺสํ วา กายสฺมํ วิหริ	ย่อมพิจารณาเห็นธรรมตา คือ ความเสื่อมไปในกายบ้าง
สมุทฺยวธมฺมานุปสฺสํ วา กายสฺมํ วิหริ	ย่อมพิจารณาเห็นธรรมตา คือ ทั้งความเกิดขึ้น ทั้งความเสื่อมไป ในกายบ้าง
อตุฏฺฐิ กาโยติ วา ปณฺสสฺส สติ ปจฺจุปฺปจฺจिता โหติ	ก็หรือสติว่ากายมีอยู่ เข้าไปตั้งอยู่ เฉพาะหน้าแก่เธอ นั้น
ยาวทว ฌาณมตฺตตฺตา	แต่เพียงสักว่าเป็นที่รู้
ปติสฺสตติมตฺตตฺตา	แต่เพียงสักว่าเป็นที่อาศัยระลึก
อนิสฺสลิโต จ วิหริ	เธอย่อมไม่ติดอยู่ด้วย
น จ กิณฺณจิ โลเก อฺปาทิยติ	ย่อมไม่ยึดถืออะไร ๆ ในโลกด้วย

เอวมปิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ กาย
กายานุปสฺสตี วิหริติ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุย่อม
พิจารณาเห็นกายในกายเนืองๆ อยู่
อย่างนี้.

ปุณ จปริ ภิกฺขเว ภิกฺขุ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ข้ออื่นยังมี
อยู่อีก ภิกษุ

เสยฺยถาปี ปสฺสเสยฺย สรีริ

เหมือนกะว่าจะพึงเห็นสรีระ

(ซากศพ)

สฺวีถิกาย ฉฑฺฑิตํ

ที่เขาทิ้งไว้แล้วในป่าช้า

อฏฺฐจิตฺตํ

เป็นร่างกระดูก

สมํสโรหิตํ

ยังมีเนื้อและเลือด

นหารุสมฺพนฺธิ

อันเส้นเอ็นรัดตรึงอยู่

โส อิมเมว กายํ อุตฺสํหริ

เธอก็น้อมเข้ามาสู่กายนี้แล้ว

อยมปิ โข กายโย

ถึงร่างกายอันนี้แล้ว

เอวํมฺโม

ก็มีอย่างนี้เป็นธรรมดา

เอวํภาวึ

คงเป็นอย่างนี้

เอวํ อนตฺตโตติ

ไม่ล่วงความเป็นอย่างนี้ไปได้

อิติ อชฺฌตฺตํ วา กาย

ดังนี้ ภิกษุย่อมพิจารณาเห็นกาย

กายานุปสฺสตี วิหริ

ในกาย เป็นภายในบ้าง

พหิทฺธา วา กาย กายานุปสฺสตี

ย่อมพิจารณาเห็นกายในกาย เป็น

วิหริ

ภายนอกบ้าง

อชฺฌตฺตพหิทฺธา วา กาย	ย่อมพิจารณาเห็นกายในกาย ทั้ง
กายานุปสฺสึ วิหริติ	ภายในทั้งภายนอกบ้าง
สมุทฺยธมฺมานุปสฺสึ วา	ย่อมพิจารณาเห็นธรรมตา คือ
กายสฺมึ วิหริติ	ความเกิดขึ้นในกายบ้าง
วยธมฺมานุปสฺสึ วา กายสฺมึ	ย่อมพิจารณาเห็นธรรมตา คือ
วิหริติ	ความเสื่อมไปในกายบ้าง
สมุทฺยวยธมฺมานุปสฺสึ วา	ย่อมพิจารณาเห็นธรรมตา คือ
กายสฺมึ วิหริติ	ทั้งความเกิดขึ้น ทั้งความเสื่อมไป ในกายบ้าง
อตฺถิ กาโยติ วา ปนสฺส สติ	ก็หรือสติว่ากายมีอยู่ เข้าไปตั้งอยู่
ปจฺจุปฺนฺนจิตฺตา โหติ	เฉพาะหน้าแก่เธอเน่น
ขาวทเว ฌานมตฺตตาย	แต่เพียงสักว่าเป็นที่รู้
ปตฺติสฺสติมตฺตตาย	แต่เพียงสักว่าเป็นที่อาศัยระลึก
อนิสฺสึโต จ วิหริติ	เธอย่อมไม่ติดอยู่ด้วย
น จ กิณฺณิ โลเก อฺปาทิยติ	ย่อมไม่ยึดถืออะไร ๆ ในโลกด้วย
เอวมฺปิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ กาย	ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุย่อม
กายานุปสฺสึ วิหริติ.	พิจารณาเห็นกายในกายเนื่อง ๆ อยู่ อย่างนั้น
ปฺน จปริ ภิกฺขเว ภิกฺขุ	ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ข้ออื่นยังมี
	อยู่อีก ภิกษุ

เสยฺยถาปี ปสฺสเสยฺย สรீรํ

เหมือนกะว่าจะพึงเห็นสรีระ

(ซากศพ)

สวักกาย ญชฺชทํ

ที่เขาทิ้งไว้แล้วในป่าช้า

อฏฺฐิสงฺขลิกํ

เป็นร่างกระดูก

นิมฺมัลโลหิตํ มกฺขิตํ

เปื้อนด้วยเลือด แต่ปราศจากเนื้อแล้ว

นหารุสมฺพนุรํ

ยังมีเส้นเอ็นรัดตั้งอยู่

โส อิมเมว กายํ อุปสํหริ

เธอก็น้อมเข้ามาสู่กายนั้นแล้ว

อยมฺปิ โข กาโย

ถึงร่างกายอันนี้เล่า

เอวํมโม

ก็มีอย่างนี้เป็นธรรมดา

เอวํภาวํ

คงเป็นอย่างนี้

เอวํ อนตํโถติ

ไม่ล่วงความเป็นอย่างนี้ไปได้

อิตฺติ อชฺชตฺตํ วา กาย

ตั้งนี้ ภิกษุย่อมพิจารณาเห็นกาย

กายานุปสฺสํ วิหริ

ในกาย เป็นภายในบ้าง

พหิทฺธา วา กาย กายานุปสฺสํ

ย่อมพิจารณาเห็นกายในกาย เป็น

วิหริ

ภายนอกบ้าง

อชฺชตฺตพหิทฺธา วา กาย

ย่อมพิจารณาเห็นกายในกาย ทั้ง

กายานุปสฺสํ วิหริ

ภายในทั้งภายนอกบ้าง

สมุทฺยธมฺมานุปสฺสํ วา

ย่อมพิจารณาเห็นธรรมตา คือ

กายสมุณี วิหริ

ความเกิดขึ้นในกายบ้าง

วชฺรมมานุปสฺสึ วา กายสฺมี
วิหริติ

ลมุทวชฺรมมานุปสฺสึ วา
กายสฺมี วิหริติ

อตุถิ กาโยติ วา ปนสฺส สติ
ปจฺจุปฺนุจिता โหติ

ยาวทว ฌาณมตฺตตาย

ปติสฺสตมิตฺตตาย

อนิสฺสโต จ วิหริติ

น จ กิลฺลจิ โลเก อูปาทิยติ

เอวมปิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ กายะ

กายานุปสฺสึ วิหริติ.

ปุณ จปริ ภิกฺขเว ภิกฺขุ

เสยฺยถาปี ปสฺสเสยฺย สรีริ

สัวถิกาย นฺทฺหิตัง

อญฺจิสฺสขลิกัง

อปคตมัสสโลหิตัง

ย่อมพิจารณาเห็นธรรมตา คือ
ความเสื่อมไปในกายบ้าง

ย่อมพิจารณาเห็นธรรมตา คือ
ทั้งความเกิดขึ้น ทั้งความเสื่อมไป
ในกายบ้าง

ก็หรือสติว่ากายมีอยู่ เข้าไปตั้งอยู่
เฉพาะหน้าแก่เธอแน่

แต่เพียงสักว่าเป็นที่รู้

แต่เพียงสักว่าเป็นที่อาศัยระลึก

เธอย่อมไม่ติดอยู่ด้วย

ย่อมไม่ยึดถืออะไร ๆ ในโลกด้วย

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุย่อม
พิจารณาเห็นกายในกายเนื่อง ๆ อยู่
อย่างนั้น.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ข้ออื่นยังมี
อยู่อีก ภิกษุ

เหมือนกะว่าจะพึงเห็นสรีระ

(ชาคศพ)

ที่เขาทิ้งไว้แล้วในป่าช้า

เป็นร่างกระดูก

ปราศจากเนื้อและเลือดแล้ว

นหารุสมุพฺพธํ	ยังมีเส้นเอ็นรัดรั้งอยู่
โส อิมเมว กายํ อุปสํหริ	เธอก็น้อมเข้ามาสู่กายนั้นแล้ว
อยมปิ โจ กายโย	ถึงร่างกายอันนี้แล้ว
เอวํธมฺโม	ก็มิอย่างนี้เป็นธรรมดา
เอวํภาวํ	คงเป็นอย่างนี้
เอวํ อนตํโตติ	ไม่ล่วงความเป็นอย่างนี้ไปได้
อิติ อชฺชตฺตํ วา กาย	ดังนี้ ภิกษุย่อมพิจารณาเห็นกาย
กายานุปสฺสํ วิหริ	ในกาย เป็นภายในบ้าง
พหิทฺธา วา กาย กายานุปสฺสํ	ย่อมพิจารณาเห็นกายในกาย เป็น
วิหริ	ภายนอกบ้าง
อชฺชตฺตพหิทฺธา วา กาย	ย่อมพิจารณาเห็นกายในกาย ทั้ง
กายานุปสฺสํ วิหริ	ภายในทั้งภายนอกบ้าง
สมุทฺยธมฺมานุปสฺสํ วา	ย่อมพิจารณาเห็นธรรมดา คือ
กายสฺมํ วิหริ	ความเกิดขึ้นในกายบ้าง
วธมฺมานุปสฺสํ วา กายสฺมํ	ย่อมพิจารณาเห็นธรรมดา คือ
วิหริ	ความเสื่อมไปในกายบ้าง
สมุทฺยวธมฺมานุปสฺสํ วา	ย่อมพิจารณาเห็นธรรมดา คือ
กายสฺมํ วิหริ	ทั้งความเกิดขึ้น ทั้งความเสื่อมไป
	ในกายบ้าง
อตุฏฺฐิ กาโยติ วา ปนสฺส สติ	ก็หรือสติว่ากายมีอยู่ เข้าไปตั้งอยู่
ปจฺจุปฺปจฺจिता โหติ	เฉพาะหน้าแก่เธอคนนี้

ยาวเทว ฌาณมคฺตตาย

ปตฺติสฺสทิมคฺตตาย

อนิสฺสโต จ วิหริติ

น จ ภิกฺขุ โลเก อปาทิยติ

เอวมปิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ กาย

กายานุปสฺสตี วิหริติ

ปุณ จปริ ภิกฺขเว ภิกฺขุ

เสยฺยถาปี ปสฺสเสยฺย สรรี

สั่วถิกาย นหฺมทิตํ

อญฺฉิกานิ

อปคตนหารุสมฺพนฺธานิ

ทิสาวทิสาว วิภิจิตฺตานิ

อณฺเณน หตฺถญฺฉิกํ

อณฺเณน ปาทญฺฉิกํ

อณฺเณน ชงฺฆญฺฉิกํ

อณฺเณน อูรญฺฉิกํ

อณฺเณน กณฺธิญฺฉิกํ

แต่เพียงสักว่าเป็นที่รู้

แต่เพียงสักว่าเป็นที่อาศัยระลึก

เธอย่อมไม่ติดอยู่ด้วย

ย่อมไม่ยึดถืออะไร ๆ ในโลกด้วย

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุย่อม
พิจารณาเห็นกายในกายเนื่อง ๆ อยู่
อย่างนั้น.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ข้ออื่นยังมี
อยู่อีก ภิกษุ

เหมือนกะว่าจะพึงเห็นสรีระ

(ชาคศพ)

ที่เขาทิ้งไว้แล้วในป่าช้า

คือเป็น (ท่อน) กระดูก

ปราศจากเส้นเอ็นเครื่องรัดคั้งแล้ว

กระจายไปแล้วในทิศน้อย และ
ทิศใหญ่

คือกระดูกมือ (ไปอยู่) ทางอื่น

กระดูกเท้า (ไปอยู่) ทางอื่น

กระดูกแข้ง (ไปอยู่) ทางอื่น

กระดูกขา (ไปอยู่) ทางอื่น

กระดูกสะเอว (ไปอยู่) ทางอื่น

อณฺเณน ปีฎฺฉิกณฺณกญฺจิกํ	กระตุกสันหลัง (ไปอยู่) ทางอื่น
อณฺเณน ผาสุกญฺจิกํ	กระตุกซี่โครง (ไปอยู่) ทางอื่น
อณฺเณน อรุญฺจิกํ	กระตุกหน้าอก (ไปอยู่) ทางอื่น
อณฺเณน พาหุญฺจิกํ	กระตุกแขน (ไปอยู่) ทางอื่น
อณฺเณน อัสถุญฺจิกํ	กระตุกไหล่ (ไปอยู่) ทางอื่น
อณฺเณน กิ่วญฺจิกํ	กระตุกคอ (ไปอยู่) ทางอื่น
อณฺเณน หนุญฺจิกํ	กระตุกคาง (ไปอยู่) ทางอื่น
อณฺเณน ทนฺตญฺจิกํ	กระตุกฟัน (ไปอยู่) ทางอื่น
อณฺเณน สีสกฺกฺหา	กระโหลกศีรษะ (ไปอยู่) ทางอื่น
โส อิมเมว กายํ อุปสํหริ	เธอก็โน้มเข้ามาสู่กายนี้แล้ว
อยมฺปิ โข กาโย	ถึงร่างกายอันนี้แล้ว
เอวํมฺโม	ก็มีอย่างนี้เป็นธรรมดา
เอวํภาวํ	คงเป็นอย่างนี้
เอวํ อนตฺตโตติ	ไม่ล่วงความเป็นอย่างนี้ไปได้
อิติ อชฺชุตฺตํ วา กาย	ดังนี้ ภิกษุย่อมพิจารณาเห็นกาย
กายานุปสฺสํ วิหริ	ในกาย เป็นภายในบ้าง
พหิทฺธา วา กาย	ย่อมพิจารณาเห็นกายในกายเป็น
วิหริ	ภายนอกบ้าง
อชฺชุตฺตพหิทฺธา วา กาย	ย่อมพิจารณาเห็นกายในกาย ทั้ง
กายานุปสฺสํ วิหริ	ภายในทั้งภายนอกบ้าง

สมุทฺยธมฺมานุปสฺสึ วา	ย่อมพิจารณาเห็นธรรมตา	คือ
กายสุมิ วิหริติ	ความเกิดขึ้นในกายบ้าง	
วยธมฺมานุปสฺสึ วา กายสุมิ	ย่อมพิจารณาเห็นธรรมตา	คือ
วิหริติ	ความเสื่อมไปในกายบ้าง	
สมุทฺยวยธมฺมานุปสฺสึ วา	ย่อมพิจารณาเห็นธรรมตา	คือ
กายสุมิ วิหริติ	ทั้งความเกิดขึ้น ทั้งความเสื่อมไป	
	ในกายบ้าง	
อตฺถิ กาโยติ วา ปนสฺส สติ	ก็หรือสติว่ากายมีอยู่	เข้าไปตั้งอยู่
ปจฺจุปฺภุจิกา โหติ	เฉพาะหน้าแก่เธอชั้น	
ยาวเทว ฅาณมตฺตตาย	แต่เพียงสักว่าเป็นที่รู้	
ปตฺติสฺสตมิตฺตตาย	แต่เพียงสักว่าเป็นที่อาศัยระลึก	
อนิสฺสโต จ วิหริติ	เธอย่อมไม่ติดอยู่ด้วย	
น จ ภิกฺขุ โลเก อูปาทิยติ	ย่อมไม่ยึดถืออะไร ๆ ในโลกด้วย	
เอวมฺปิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ กาย	ตุก่อนภิกษุทั้งหลาย	ภิกษุย่อม
กายานุปสฺสึ วิหริติ.	พิจารณาเห็นกายในกายเนื่อง ๆ อยู่	
	อย่างนี้.	
ปฺน จปริ ภิกฺขเว ภิกฺขุ	ตุก่อนภิกษุทั้งหลาย	ข้ออื่นยังมี
เสยฺยถาปี ปสฺสเสยฺย สรีริ	อยู่อีก ภิกษุ	
	เหมือนกะว่าจะพึงเห็นสรีระ	
	(ซากศพ)	
สวตฺถิกาย ฅนฺนุจติ	ที่เขาทิ้งไว้แล้วในป่าช้า	

อญฺจิกานิ	คือเป็น (ท่อน) กระตูก
เสตานิ สงฺขวณฺณูปนิทานิ	มีสีขาวเปรียบด้วยสีสังข์
โส อิมเมว กายํ อุปสํหริติ	เธอก็น้อมเข้ามาสู่กายนั้นแล้ว
อบมุเป โข กาโย	ถึงร่างกายอันนี้แล้ว
เอวํ ธมฺโม	ก็เหมือนกันเป็นธรรมดา
เอวํ ภาวํ	คงเป็นอย่างนี้
เอวํ อนตฺตโตติ	ไม่ล่วงความเป็นอย่างนี้ไปได้
อิติ อชฺชุตฺตํ วา กายะ	ทั้งนี้ ภิกษุย่อมพิจารณาเห็นกาย
กายานุปสฺสํ วิหริติ	ในกาย เป็นภายในบ้าง
พหิทฺธา วา กายะ กายานุปสฺสํ	ย่อมพิจารณาเห็นกายในกาย เป็น
วิหริติ	ภายนอกบ้าง
อชฺชุตฺตพหิทฺธา วา กายะ	ย่อมพิจารณาเห็นกายในกาย ทั้ง
กายานุปสฺสํ วิหริติ	ภายในทั้งภายนอกบ้าง
สมุทฺทยธฺมมานุปสฺสํ วา	ย่อมพิจารณาเห็นธรรมดา คือ
กายสฺมิมิ วิหริติ	ความเกิดขึ้นในกายบ้าง
วชฺชธฺมมานุปสฺสํ วา กายสฺมิมิ	ย่อมพิจารณาเห็นธรรมดา คือ
วิหริติ	ความเสื่อมไปในกายบ้าง
สมุทฺทยวชฺชธฺมมานุปสฺสํ วา	ย่อมพิจารณาเห็นธรรมดา คือ
กายสฺมิมิ วิหริติ	ทั้งความเกิดขึ้น ทั้งความเสื่อมไป
	ในกายบ้าง

อตุถิ กาโยติ วา ปนสฺส สติ
 ปจฺจุปฺนฺจติกา โหติ
 ยาวเทว ฌาณมตฺตตาย
 ปตฺติสฺสตมิตฺตตาย
 อนิสฺสโต จ วิหริติ
 น จ ภิกฺขุ โลเก อปาทิยติ
 เอมมฺปิ ภิกฺขเว ภิกฺขุ กายเ
 กายานุปสฺสตี วิหริติ

ปุณ จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ

เสขุยถาปี ปสฺสเสขุย สรีรํ

สํวตฺติกา ย นจฺจุทิตํ

อณฺุจิกานิ

ปุณฺณกิตานิ

เตโรวสฺสติกานิ

โส อิมเมว กายํ อปสฺสหริ

อณฺมปิ โข กาโย

เอวํธมฺโม

ก็หรือสติว่ากายมีอยู่ เข้าไปตั้งอยู่
 เฉพาะหน้าแก่เธอ^๕
 แต่เพียงสักว่าเป็นที่รู้
 แต่เพียงสักว่าเป็นที่อาศัยระลึก
 เธอย่อมไม่ติดอยู่ด้วย
 ย่อมไม่ยึดถืออะไร ๆ ในโลกด้วย
 ตุก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุย่อม
 พิจารณาเห็นกายในกายเนื่อง ๆ อยู่
 อย่าง^๕

ตุก่อนภิกษุทั้งหลาย ข้ออื่นยังมี
 อยู่อีก ภิกษุ
 เหมือนกะว่าจะพึงเห็นสรีระ

(ชาคศพ)

ที่เขาทิ้งไว้แล้วในป่าช้า

คือเป็น (ท่อน) กระดูก

เป็นกองเรียวยาวแล้ว

มีในภายนอก (เกิน) ปีกหนึ่ง
 ไปแล้ว

เธอก็น้อมเข้ามาสู่กายนั้น^๕ แล้ว
 ถึงร่างกายอัน^๕ เล่า

ก็มีอย่าง^๕นี้เป็นธรรมคา

เอวํภาวํ	คงเป็นอย่างนั้น
เอวํ อนตํโตติ	ไม่ล่วงความเป็นอย่างนั้นไปได้
อติ อชฺฌตฺตํ วา กายะ	ดังนี้ ภิกษุย่อมพิจารณาเห็นกาย
กายานุปสฺสํ วิหริ	ในกาย เป็นภายในบ้าง
พหิทฺธา วา กายะ กายานุปสฺสํ	ย่อมพิจารณาเห็นกายในกาย เป็น
วิหริ	ภายนอกบ้าง
อชฺฌตฺตพหิทฺธา วา กายะ	ย่อมพิจารณาเห็นกายในกาย ทั้ง
กายานุปสฺสํ วิหริ	ภายในทั้งภายนอกบ้าง
สมุทฺยธมฺมานุปสฺสํ วา	ย่อมพิจารณาเห็นธรรมตา คือ
กายสฺมิมิ วิหริ	ความเกิดขึ้นในกายบ้าง
วธมฺมานุปสฺสํ วา กายสฺมิมิ	ย่อมพิจารณาเห็นธรรมตา คือ
วิหริ	ความเสื่อมไปในกายบ้าง
สมุทฺยวธมฺมานุปสฺสํ วา	ย่อมพิจารณาเห็นธรรมตา คือ
กายสฺมิมิ วิหริ	ทั้งความเกิดขึ้น ทั้งความเสื่อมไป
	ในกายบ้าง
อตฺถิ กาโยติ วา ปณฺสฺส สติ	ก็หรือสติว่ากายมีอยู่ เข้าไปทั้งอยู่
ปจฺจุปฺภวจิตฺตา โหติ	เฉพาะหน้าแก่เธอ ^๕ นั้น
ยาวทฺเว ฌาณมตฺตตฺตา	แต่เพียงสักว่าเป็นที่รู้
ปตฺติสฺสตฺติมตฺตตฺตา	แต่เพียงสักว่าเป็นที่อาศัยระลึก
อนิสฺสํโต จ วิหริ	เธอย่อมไม่ติดอยู่ด้วย
น จ ภิชฺชํ โลเก อปาทิยติ	ย่อมไม่ยึดถืออะไร ๆ ในโลกด้วย

เอวมุปี ภิกขเว ภิกขุ กาย
 กายานุปสฺสึ วิหริ.

ปุณ จปร ภิกขเว ภิกขุ

เสยฺยถาปี ปสฺสเสยฺย สรรี

สํวณิกาย ฉทุทิตํ

อญฺจิกานิ

ปุตฺตานิ จุณฺณกษาทานิ

โส อิมเมว กายํ อุปสํหริ

เอวมุปี โข กาโย

เอวธมฺโม

เอวภาวํ

เอว อนตฺโตติ

อิติ อชฺชตฺตํ วา กาย

กายานุปสฺสึ วิหริ

พหิทฺธา วา กาย กายานุปสฺสึ
 วิหริ

อชฺชตฺตพหิทฺธา วา กาย

กายานุปสฺสึ วิหริ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุย่อม
 พิจารณาเห็นกายในกายเนื่องๆอยู่
 อย่างนี้.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ข้ออื่นยังมี
 อยู่อีก ภิกษุ
 เหมือนกันว่าจะพึงเห็นสรีระ

(ชาคศพ)

ที่เขาทิ้งไว้แล้วในป่าช้า
 ก็เป็น (ท่อน) กระดูก

ผุละเอียดแล้ว

เธอก็น้อมเข้ามาสู่กายนี้แล้ว
 ถึงร่างกายอันนี้แล้ว

ก็เหมือนกันเป็นธรรมดา
 คงเป็นอย่างนี้

ไม่ล่วงความเป็นอย่างนี้ไปได้

ดังนี้ ภิกษุย่อมพิจารณาเห็นกาย
 ในกาย เป็นภายในบ้าง

ย่อมพิจารณาเห็นกายในกายเป็น
 ภายนอกบ้าง

ย่อมพิจารณาเห็นกายในกาย ทั้ง
 ภายในทั้งภายนอกบ้าง

สมุทฺทยธมฺมานุปสฺสตี วา	ย่อมพิจารณาเห็นธรรมตา	คือ
กายสุมิ วิหริติ	ความเกิดขึ้นในกายบ้าง	
วยธมฺมานุปสฺสตี วา กายสุมิ	ย่อมพิจารณาเห็นธรรมตา	คือ
วิหริติ	ความเสื่อมไปในกายบ้าง	
สมุทฺทยวยธมฺมานุปสฺสตี วา	ย่อมพิจารณาเห็นธรรมตา	คือ
กายสุมิ วิหริติ	ทั้งความเกิดขึ้น ทั้งความเสื่อมไป	
	ในกายบ้าง	
อตฺถิ กาโยติ วา ปณฺสส สติ	ก็หรือสติว่ากายมีอยู่ เข้าไปตั้งอยู่	
ปจฺจุปฺภุจिता โหติ	เฉพาะหน้าแก่เธอนั่น	
ขาวทว ฌาณมตฺตตาย	แต่เพียงสักว่าเป็นที่รู้	
ปติสฺสตมิตฺตตาย	แต่เพียงสักว่าเป็นที่อาศัยระลึก	
อนิสฺสลิโต จ วิหริติ	เธอย่อมไม่คิดอยู่ด้วย	
น จ ภิณฺณจิ โลเก อุปาทิยติ	ย่อมไม่ยึดถืออะไร ๆ ในโลกด้วย	
เอวมฺปิ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ	ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุย่อม	
กามเย กายานุปสฺสตี วิหริติ.	พิจารณาเห็นกายในกายเนื่อง ๆ	
	อยู่อย่างนั้น.	

นวสัณฺนิทฺธาปพฺพํ จปชฺชกัณฺหนตฺตวฺยาปัสสา ๕ ข้อ

กายานุปสฺสนาสติปัฏฐานํ จบกายนุปสฺสนาสติปัฏฐาน

ภณฺณจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย
ภิกษุ

ก็อย่างไร

เวทนาสุ เวทนานุปสฺสึ วิหริ	ย่อมพิจารณาเห็นเวทนา (ความ เสวยอารมณ์) ในเวทนาเนื่อง ๆ อยู่
อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ	ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุใน ธรรมวินัยนี้
สุขํ เวทนํ เวทียมาโน	เมื่อเสวยสุขเวทนา
สุขํ เวทนํ เวทียมีติ ปชานาติ	ก็รู้ชัดว่า บัดนี้เราเสวยสุขเวทนา
ทุกขํ เวทนํ เวทียมาโน	เมื่อเสวยทุกข์เวทนา
ทุกขํ เวทนํ เวทียมีติ ปชานาติ	ก็รู้ชัดว่า บัดนี้เราเสวยทุกข์เวทนา
อทุกขมสุขํ เวทนํ เวทียมาโน	เมื่อเสวยอทุกขมสุขเวทนา (ไม่ ทุกข์ ไม่สุข)
อทุกขมสุขํ เวทนํ เวทียมีติ ปชานาติ	ก็รู้ชัดว่า บัดนี้เราเสวยอทุกขม- สุขเวทนา
สามิสฺสํ वा สุขํ เวทนํ เวทียมาโน	หรือเมื่อเสวยสุขเวทนามีอามิส (คือเจือกามคุณ)
สามิสฺสํ สุขํ เวทนํ เวทียมีติ ปชานาติ	ก็รู้ชัดว่า บัดนี้เราเสวยสุขเวทนา มีอามิส
นิรามิสฺสํ वा สุขํ เวทนํ เวทียมาโน	หรือเมื่อเสวยสุขเวทนาไม่มีอามิส (คือไม่เจือกามคุณ)

นิรามิสฺ สฺขํ เวทณํ เวทียามิตี ปชานาติ	ก็รู้ชัดว่า บัดนี้เราเสวยสุขเวทนา ไม่มีอามิส
สามิสฺ วา ทุกฺขํ เวทณํ เวทียมาโน	หรือเมื่อเสวยทุกข์เวทนามีอามิส
สามิสฺ ทุกฺขํ เวทณํ เวทียามิตี ปชานาติ	ก็รู้ชัดว่า บัดนี้เราเสวยทุกข์เวทนา มีอามิส
นิรามิสฺ วา ทุกฺขํ เวทณํ เวทียมาโน	หรือเมื่อเสวยทุกข์เวทนาไม่มีอามิส
นิรามิสฺ ทุกฺขํ เวทณํ เวทียามิตี ปชานาติ	ก็รู้ชัดว่า บัดนี้เราเสวยทุกข์เวทนา ไม่มีอามิส
สามิสฺ วา อทุกฺขมสฺสํ เวทณํ เวทียมาโน	หรือเมื่อเสวยอทุกขมสุขเวทนามี อามิส
สามิสฺ อทุกฺขมสฺสํ เวทณํ เวทียามิตี ปชานาติ	ก็รู้ชัดว่า บัดนี้เราเสวยอทุกขม- สุขเวทนามีอามิส
นิรามิสฺ วา อทุกฺขมสฺสํ เวทณํ เวทียมาโน	หรือเมื่อเสวยอทุกขมสุขเวทนา ไม่มีอามิส
นิรามิสฺ อทุกฺขมสฺสํ เวทณํ เวทียามิตี ปชานาติ	ก็รู้ชัดว่า บัดนี้เราเสวยอทุกขม- สุขเวทนาไม่มีอามิส
อิติ อชฺฌตฺตํ วา เวทนาสุ เวทนานุปสฺสี วิหริติ	ดังนั้นภิกษุย่อมพิจารณาเห็นเวทนา ในเวทนา เป็นภายในบ้าง

พหิทฐา วา เวทนาสุ เวทนา- นุปัสสึ วิหริ	ย่อมพิจารณาเห็นเวทนาในเวทนา เป็นภายนอกบ้าง
อชฺฌตฺตพหิทฐา วา เวทนาสุ เวทนานุปัสสึ วิหริ	ย่อมพิจารณาเห็นเวทนาในเวทนา ทั้งภายในทั้งภายนอกบ้าง
สมุทฺยธมฺมานุปัสสึ วา เวทนาสุ วิหริ	ย่อมพิจารณาเห็นธรรมตา คือ ความเกิดขึ้นในเวทนาบ้าง
วยธมฺมานุปัสสึ วา เวทนาสุ วิหริ	ย่อมพิจารณาเห็นธรรมตา คือ ความเสื่อมไปบ้าง
สมุทฺยวยธมฺมานุปัสสึ วา เวทนาสุ วิหริ	ย่อมพิจารณาเห็นธรรมตา คือทั้ง ความเกิดขึ้น ทั้งความเสื่อมไป ในเวทนาบ้าง
อตฺถิ เวทนาติ วา ปนสฺส สติ ปจฺจุปฺภูจิตา โหติ	ก็หรือสติว่าเวทนามีอยู่ เข้าไปถึง อยู่เฉพาะหน้าแก่เรอนั้น
ยาวทเว ฌาณมตฺตตาย ปติสฺสตมิตฺตตาย	แต่เพียงสักว่าเป็นที่รู้ แต่เพียงสักว่าเป็นที่อาศัยระลึก
อนิสฺสลิโต จ วิหริ	เธอย่อมไม่ติดอยู่ด้วย
น จ ภิกฺขุ โลเก อฺปาหิยติ	ย่อมไม่ยึดถืออะไร ๆ ในโลกด้วย
เอวํ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ เวทนาสุ เวทนานุปัสสึ วิหริ.	ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุย่อม พิจารณาเห็นเวทนาในเวทนา เนื่อง ๆ อยู่อย่างนี้แล.

เวทนานุปัสสนาสติปฏฺฐานํ จปเวทนานุปัสสนาสติปฏฺฐาน.

กณฺณจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ
จิตฺเต จิตฺตานุปสฺสี วิหริตี

อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ

สราภํ วา จิตฺตํ สราภํ
จิตฺตุนฺติ ปชานาตี
วีสราภํ วา จิตฺตํ วีสราภํ
จิตฺตุนฺติ ปชานาตี

สโทสํ วา จิตฺตํ สโทสํ
จิตฺตุนฺติ ปชานาตี
วีสโทสํ วา จิตฺตํ วีสโทสํ
จิตฺตุนฺติ ปชานาตี

สโมหํ วา จิตฺตํ สโมหํ
จิตฺตุนฺติ ปชานาตี
วีสโมหํ วา จิตฺตํ วีสโมหํ
จิตฺตุนฺติ ปชานาตี

สงฺขจิตฺตํ วา จิตฺตํ สงฺขจิตฺตํ
จิตฺตุนฺติ ปชานาตี
วิกฺขจิตฺตํ วา จิตฺตํ วิกฺขจิตฺตํ
จิตฺตุนฺติ ปชานาตี

ตฺถก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็อย่างไรภิกษุ
ย่อมพิจารณาเห็นจิตในจิตเนื่อง ๆ

อยู่

ตฺถก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุใน
ธรรมวินัยนี้

อนึ่ง จิตมีราคะ ก็รู้ชัดว่า จิตมี
ราคะ

หรือจิตไม่มีราคะ ก็รู้ชัดว่า จิต
ไม่มีราคะ

หรือจิตมีโทสะ ก็รู้ชัดว่า จิตมี
โทสะ

หรือจิตไม่มีโทสะ ก็รู้ชัดว่า จิต
ไม่มีโทสะ

หรือจิตมีโมหะ ก็รู้ชัดว่า จิตมี
โมหะ

หรือจิตไม่มีโมหะ ก็รู้ชัดว่า จิต
ไม่มีโมหะ

หรือจิตหตฺถุ ก็รู้ชัดว่า จิตหตฺถุ

หรือจิตพฺงฺขานํ ก็รู้ชัดว่า จิตพฺงฺ
ขานํ

มหกุกต์ วา จิตฺตํ มหกุกต์
จิตฺตุนฺติ ปชานาติ

หรือจิตเป็นมหรรค (คือถึงความ
เป็นใหญ่ หมายถึงจิตที่เป็นฌาน
หรือเป็นอัมปมัญญา พรหมวิหาร)
ก็รู้ชัดว่า จิตเป็นมหรรค

อมหกุกต์ วา จิตฺตํ อมหกุกต์
จิตฺตุนฺติ ปชานาติ

หรือจิตไม่เป็นมหรรค ก็รู้ชัดว่า
จิตไม่เป็นมหรรค

สอฺตุตฺตรํ วา จิตฺตํ สอฺตุตฺตรํ
จิตฺตุนฺติ ปชานาติ

หรือจิตเป็นสอตุตตระ (คือกามา-
วจรจิตมีจิตอื่นยิ่งกว่า ไม่ถึง
อุปปจารสมาธิ) ก็รู้ชัดว่า จิตเป็น
สอตุตตระ

อนฺตุตฺตรํ วา จิตฺตํ อนฺตุตฺตรํ
จิตฺตุนฺติ ปชานาติ

หรือจิตเป็นอนตุตตระ (คือกามา-
วจรจิต ไม่มีจิตอื่นยิ่งกว่า หมายถึง
เอาอุปปจารสมาธิ) ก็รู้ชัดว่า จิต
เป็นอนตุตตระ

สมาหิตํ วา จิตฺตํ สมาหิตํ
จิตฺตุนฺติ ปชานาติ

หรือจิตตั้งมั่น ก็รู้ชัดว่า จิตตั้งมั่น

อสมาหิตํ วา จิตฺตํ อสมาหิตํ
จิตฺตุนฺติ ปชานาติ

หรือจิตไม่ตั้งมั่น ก็รู้ชัดว่า จิต
ไม่ตั้งมั่น

วิมฺุตฺตํ วา จิตฺตํ วิมฺุตฺตํ
จิตฺตุนฺติ ปชานาติ

หรือจิตวิมุตติ (คือหลุดพ้นด้วย
ททังควิมุตติ และวิกขัมภณวิมุตติ)
ก็รู้ชัดว่า จิตวิมุตติ

อวิมุตฺตํ วา จิตฺตํ อวิมุตฺตํ จิตฺตनुตฺติ ปชานาติ	หรือจิตยังไม่วิมุตติ ก็รู้ชัดว่า จิต ยังไม่วิมุตติ
อิตฺติ อชฺชุตฺตํ วา จิตฺเต จิตฺตานุปสฺสึ วิหริ	ทั้งนี้ ภิกษุย่อมพิจารณาเห็นจิต ในจิตเป็นภายในบ้าง
พหิทฺธา วา จิตฺเต จิตฺตานุปสฺสึ วิหริ	ย่อมพิจารณาเห็นจิตในจิตเป็นภายใน นอกบ้าง
อชฺชุตฺตพหิทฺธา วา จิตฺเต จิตฺตานุปสฺสึ วิหริ	ย่อมพิจารณาเห็นจิตในจิต ทั้ง ภายในทั้งภายนอกบ้าง
สมุทฺยธมฺมานุปสฺสึ วา จิตฺตสฺมึ วิหริ	ย่อมพิจารณาเห็นธรรมตา คือ ความเกิดขึ้นในจิตบ้าง
วยธมฺมานุปสฺสึ วา จิตฺตสฺมึ วิหริ	ย่อมพิจารณาเห็นธรรมตา คือ ความเสื่อมไปในจิตบ้าง
สมุทฺยวยธมฺมานุปสฺสึ วา จิตฺตสฺมึ วิหริ	ย่อมพิจารณาเห็นธรรมตา คือทั้ง ความเกิดขึ้น ทั้งความเสื่อมไป ในจิตบ้าง
อตุตฺถิ จิตฺตनुตฺติ วา ปนสฺส สติ ปจฺจุปฺปจิตฺตา โหติ	ก็หรือสติว่า จิตมีอยู่ เข้าไปทั้งอยู่ เฉพาะหน้าแก่เธอ นั้น
ยาวาทฺเว ฌานมตฺตตฺยา ปตฺติสฺสตฺติมตฺตตฺยา	แต่เพียงสักว่าเป็นที่รู้ แต่เพียงสักว่าเป็นที่อาศัยระลึก
อนิสฺสฺสฺสโต จ วิหริ	เธอย่อมไม่ติดอยู่ด้วย
น จ กิณฺณจิ โลเก อปาทิยติ	ย่อมไม่ยึดถืออะไร ๆ ในโลกด้วย

เอว โข ภิกขเว ภิกขุ จิตฺเต
จิตฺตานุปสฺสึ วิหริติ.

คู่ก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุย่อม
พิจารณาเห็นจิตในจิตเนื่อง ๆ อยู่
อย่างนั้นแล.

จิตฺตานุปสฺสนาสติปฏฺฐานํ จปจิตฺตานุปสฺสนาสติปฏฺฐาน.

กถณฺจ ภิกขเว ภิกขุ

คู่ก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็อย่างไร
ภิกษุ

ธมฺเมสุ ธมฺมานุปสฺสึ วิหริติ

ย่อมพิจารณาเห็นธรรมในธรรม
เนื่อง ๆ อยู่

อิธ ภิกขเว ภิกขุ

คู่ก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุใน
ธรรมวินัยนี้

ธมฺเมสุ ธมฺมานุปสฺสึ วิหริติ

ย่อมพิจารณาเห็นธรรมในธรรม

ปญฺจสุ นีวรณฺสุ

คือนีวรณ ๕

กถณฺจ ภิกขเว ภิกขุ

คู่ก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็อย่างไร
ภิกษุ

ธมฺเมสุ ธมฺมานุปสฺสึ วิหริติ

ย่อมพิจารณาเห็นธรรมในธรรม

ปญฺจสุ นีวรณฺสุ

คือนีวรณ ๕

อิธ ภิกขเว ภิกขุ

คู่ก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุใน
ธรรมวินัยนี้

สณฺตํ วา อชฺชตฺตํ

เมื่อกามฉันท (ความพอใจใน
กามารมณ์) มี ณ ภายในจิต

กามฉนฺตํ

อตุถิ เม อชฺฌตฺตํ	ย่อมรู้จักว่า	กามฉันทที่มีอยู่ ณ
กามณฺโทติ ปชานาติ	ภายในจิตของเรา	
อสนฺตํ วา อชฺฌตฺตํ	หรือเมื่อกามฉันทไม่มี ณ	ภายใน
กามณฺทํ	จิต	
นตุถิ เม อชฺฌตฺตํ	ย่อมรู้จักว่ากามฉันทไม่มี ณ	ภายใน
กามณฺโทติ ปชานาติ	จิตของเรา	
ยถา จ อนุปฺปนฺนสฺส	อนึ่ง ความที่กามฉันทอันยังไม่	
กามณฺทสฺส อูปฺปาโท โหติ	เกิดขึ้น ย่อมเกิดขึ้นด้วยประการ	ใด
ตถฺจ ปชานาติ	ย่อมรู้ประการนั้นด้วย	
ยถา จ อุปฺปนฺนสฺส	อนึ่ง ความละกามฉันทที่เกิดขึ้น	
กามณฺทสฺส ปหานํ โหติ	แล้วเสียได้ด้วยประการใด	
ตถฺจ ปชานาติ	ย่อมรู้ประการนั้นด้วย	
ยถา จ ปหีนฺสฺส กามณฺทสฺส	อนึ่ง ความที่กามฉันทอันตนละ	
อายตฺติ อนุปฺปาโท โหติ	เสียแล้ว ไม่เกิดขึ้นต่อไปได้ด้วย	ประการใด
ตถฺจ ปชานาติ.	ย่อมรู้ประการนั้นด้วย.	
สนฺตํ วา อชฺฌตฺตํ	อนึ่ง เมื่อพยายาม (ความกิด	
พฺยาปาทํ	แข่งสัตว์ให้พินาศ) มี ณ	ภายใน
	จิต	

อตุถิ मे अष्टदत्तं पुत्रपातोति
 ปชานาติ

อสนุตํ वा अष्टदत्तं पुत्रपातํ
 न तुष्टि मे अष्टदत्तं पुत्रपातोति
 ปชานาติ

यदा ज अनुपपन्नस्त
 पुत्रपातस्त अनुपातो होति
 तद्यज ปชานาति

यदा ज अनुपपन्नस्त
 पुत्रपातस्त ปหानํ होति
 तद्यज ปชานาति

यदा ज ปหिनस्त पुत्रपातस्त
 आयत्ति अनुपातो होति

तद्यज ปชานาติ.

สนุตํ वा अष्टदत्तं ถินมิทुธ

อตุถิ मे अष्टदत्तं ถินมิทุธนติ
 ปชานาติ

อสนุตํ वा अष्टदत्तं ถินมิทุธ

यो มรุชัชัว่า พยาบาทมียอยู่ณ
 ภายในจิตของเรา

หรือเมื่อพยาบาทไม่มีณ ภายในจิต
 ย่อมรู้ชัชัว่า พยาบาทไม่มีณ ภายใน
 ภายในจิตของเรา

อนึ่ง ความที่พยาบาทอันยังไม่เกิด
 ขึ้น ย่อมเกิดขึ้นด้วยประการใด
 ย่อมรู้ประการนั้นด้วย

อนึ่ง ความละพยาบาทที่เกิดขึ้น
 แล้วเสียได้ด้วยประการใด
 ย่อมรู้ประการนั้นด้วย

อนึ่ง ความที่พยาบาทอันตนละ
 เสียแล้ว ไม่เกิดขึ้นต่อไปได้ด้วย
 ประการใด

ย่อมรู้ประการนั้นด้วย.

อนึ่ง เมื่อถินมิทุธ (ความคร้าน
 ภายและง่วงเหงา) มีณ ภายในจิต

यो มรุชัชัว่า ถินมิทุธมียอยู่ณ
 ภายในจิตของเรา

หรือ เมื่อถินมิทุธไม่มีณ ภายใน
 จิต

นตฺถิ เม อหฺมตฺตํ ถีนมิตฺตุนฺติ
ปชานาติ

ย่อมรู้ชัดว่า ถีนมิตฺตไม่มี ณ ภาย
ในจิตของเรา

ยถา จ อปฺปนฺนสฺส
ถีนมิตฺตสฺส อปฺปาทิ โหติ

อนึ่ง ความที่ถีนมิตฺตอันยังไม่
เกิดขึ้น ย่อมเกิดขึ้นด้วยประการ
ใด

ตถฺจ ปชานาติ

ย่อมรู้ประการนั้นด้วย

ยถา จ อปฺปนฺนสฺส
ถีนมิตฺตสฺส ปหานํ โหติ

อนึ่ง ความละถีนมิตฺตที่เกิดขึ้น
แล้วเสียได้ด้วยประการใด

ตถฺจ ปชานาติ

ย่อมรู้ประการนั้นด้วย

ยถา จ อปฺปนฺนสฺส
ถีนมิตฺตสฺส ปหานํ โหติ

อนึ่ง ความละถีนมิตฺตที่เกิดขึ้น
แล้วเสียได้ด้วยประการใด

ตถฺจ ปชานาติ

ย่อมรู้ประการนั้นด้วย

ยถา จ ปหีนสฺส ถีนมิตฺตสฺส
อาบตี อปฺปาทิ โหติ

อนึ่ง ความที่ถีนมิตฺตอันตนละ
เสียแล้ว ไม่เกิดขึ้นต่อไปได้ด้วย
ประการใด

ตถฺจ ปชานาติ.

ย่อมรู้ประการนั้นด้วย.

สนฺตํ วา อหฺมตฺตํ
อฺพุทฺธจฺจุกฺกจฺจุ

อนึ่ง เมื่ออุทฺธจฺจุกฺกจฺจุจะ (ความ
พุ้งซ่านและรำคาญใจ) มี ณ ภาย
ในจิต

อตฺถิ เม อหฺมตฺตํ อฺพุทฺธจ-
จฺจุกฺกจฺจุณฺติ ปชานาติ

ย่อมรู้ชัดว่า อฺพุทฺธจฺจุกฺกจฺจุจะมีอยู่
ณ ภายใตจิตของเรา

อสนํ ॥ อหฺมตํ อหฺมจ-
กุกฺกจํ

นตฺถิ เม อหฺมตํ อหฺมจ-
กุกฺกจนฺติ ปชานาติ

ยถา จ อนุปฺปนฺนสฺส อหฺมจ-
กุกฺกจสฺส อุปฺปาโท โหติ

ตณฺจ ปชานาติ

ยถา จ อุปฺปนฺนสฺส อหฺมจ-
กุกฺกจสฺส ปหานํ โหติ

ตณฺจ ปชานาติ

ยถา จ ปหีนฺนสฺส อหฺมจ-
กุกฺกจสฺส อายตฺถิ อนุปฺปาโท
โหติ

ตณฺจ ปชานาติ.

สํ ॥ อหฺมตํ วิจิกฺขณํ

นตฺถิ เม อหฺมตํ วิจิกฺขณาติ
ปชานาติ

อสนํ ॥ อหฺมตํ วิจิกฺขณํ

หรือเมื่ออุทฺธจกุกฺกจะไม่มี ณ
ภายในจิต

ย่อมรู้ชัดว่า อุทฺธจกุกฺกจะไม่มี
ณ ภายในจิตของเรา

อนึ่ง ความที่อุทฺธจกุกฺกจะอัน
ยังไม่เกิดขึ้น ย่อมเกิดขึ้นด้วย
ประการใด

ย่อมรู้ประการนั้นด้วย

อนึ่ง ความละอุทฺธจกุกฺกจะ
เกิดขึ้นแล้วเสียได้ด้วยประการใด

ย่อมรู้ประการนั้นด้วย

อนึ่ง ความที่อุทฺธจกุกฺกจะอัน
ตนละเสียแล้ว ไม่เกิดขึ้นต่อไปได้
ด้วยประการใด

ย่อมรู้ประการนั้นด้วย.

อนึ่ง เมื่อวิจิกฺขณา (ความเคลือบ
แคลงสงสัย) มี ณ ภายในจิต

ย่อมรู้ชัดว่า วิจิกฺขณามีอยู่ ณ ภายใน
จิตของเรา

หรือ เมื่อวิจิกฺขณาไม่มี ณ ภายใน
จิต

นตถิ เม อชฺชตฺตํ วิจิกิณาติ
ปชานาติ

ย่อมรู้ชัดว่า วิจิกิณาไม่มี ณ ภาย
ในจิตของเรา

ยถา จ อนุปฺปนฺนํ วิจิกิณาย
อฺปฺปาโท โหติ

อนึ่ง ความที่วิจิกิณาอันยังไม
เกิดขึ้น ย่อมเกิดขึ้นด้วยประการ
ใด

ตถฺจ ปชานาติ

ย่อมรู้ประการนั้นด้วย

ยถา จ อฺปฺปนฺนํ วิจิกิณาย
ปหานํ โหติ

อนึ่ง ความละวิจิกิณาที่เกิดขึ้น
แล้วเสียได้ด้วยประการใด

ตถฺจ ปชานาติ

ย่อมรู้ประการนั้นด้วย

ยถา จ ปหีนํ วิจิกิณาย
อายตฺติ อฺนุปฺปาโท โหติ

อนึ่ง ความที่วิจิกิณาอันตนละ
เสียแล้ว ไม่เกิดขึ้นต่อไปได้ด้วย
ประการใด

ตถฺจ ปชานาติ.

ย่อมรู้ประการนั้นด้วย.

อิติ อชฺชตฺตํ วา ธมฺเมสุ
ธมฺมานุปสฺสํ วิหริ

ดังนี้ ภิกษุย่อมพิจารณาเห็นธรรม
ในธรรม เป็นภายในบ้าง

พหิทฺธา วา ธมฺเมสุ
ธมฺมานุปสฺสํ วิหริ

ย่อมพิจารณาเห็นธรรมในธรรม
เป็นภายนอกบ้าง

อชฺชตฺตพหิทฺธา วา ธมฺเมสุ
ธมฺมานุปสฺสํ วิหริ

ย่อมพิจารณาเห็นธรรมในธรรม
ทั้งภายในทั้งภายนอกบ้าง

สมุทฺยธมฺมานุปสฺสํ วา
ธมฺเมสุ วิหริ

ย่อมพิจารณาเห็นธรรมตา คือ
ความเกิดขึ้นในธรรมบ้าง

วชฺฌมานุปสฺสึ วา ฌมฺเมสุ
วิหริ

สมุทฺทวชฺฌมานุปสฺสึ วา
ฌมฺเมสุ วิหริ

อตุถิ ฌมฺมาติ วา ปนสฺส สติ
ปจฺจุปฺนฺนิจิตฺตา โหติ

ยาวเทว ฌาณมคฺคตฺยา

ปตฺติสฺสทิมคฺคตฺยา

อนิสฺสโต จ วิหริ

น จ ภิกฺขุ โลเก อูปาทิยติ

เอวฺมุเป โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ ฌมฺเมสุ

วชฺฌมานุปสฺสึ วิหริ ปณฺจสุ
นึวรณฺสุ

ย่อมพิจารณาเห็นธรรมตา คือ
ความเสื่อมไปในธรรมบ้าง

ย่อมพิจารณาเห็นธรรมตา ก็ทั้ง
ความเกิดขึ้นทั้งความเสื่อมไปใน
ธรรมบ้าง

ก็หรือสติว่าธรรมมีอยู่ เข้าไปตั้ง
อยู่เฉพาะหน้าแก่เธอนั่น

แต่เพียงสักว่าเป็นที่รู้

แต่เพียงสักว่าเป็นที่อาศัยระลึก

เธอย่อมไม่ติดอยู่ด้วย

ย่อมไม่ยึดถืออะไร ๆ ในโลกด้วย

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุย่อม

พิจารณาเห็นธรรมในธรรม คือ
นัวรณ ๕ อย่างนี้แล.

นัวรณปพฺพํ จปจฺจกัณฺโถนัวรณํ.

ปุน จปริ ภิกฺขเว ภิกฺขุ

ฌมฺเมสุ ฌมฺมานุปสฺสึ วิหริ

ปณฺจสุ อูปาทานกฺขณฺนฺสุ

กถณฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ข้ออื่นยังมี
อยู่อีก ภิกษุ

ย่อมพิจารณาเห็นธรรมในธรรม
คืออุปาทานขันธ์ ๕

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็อย่างไรภิกษุ

ธมฺเมสุ ธมฺมานุปสฺสตี วิหริตี
 ปญฺจสุ อูปาทานกฺขนฺธสุ
 อิท ภาิกฺขเว ภาิกฺขุ

อิตี รูป
 อิตี รูปสฺส สมฺมทโย
 อิตี รูปสฺส อฏฺฐงฺกโม
 อิตี เวทนา

อิตี เวทนาย สมฺมทโย
 อิตี เวทนาย อฏฺฐงฺกโม
 อิตี สณฺหา
 อิตี สณฺหาय สมฺมทโย
 อิตี สณฺหาय อฏฺฐงฺกโม

อิตี สงฺขาร
 อิตี สงฺขารานํ สมฺมทโย
 อิตี สงฺขารานํ อฏฺฐงฺกโม
 อิตี วิญฺญาณํ
 อิตี วิญฺญาณสฺส สมฺมทโย
 อิตี วิญฺญาณสฺส อฏฺฐงฺกโมติ
 อิตี อหฺมตฺตํ วา ธมฺเมสุ
 ธมฺมานุปสฺสตี วิหริตี

ย่อมพิจารณาเห็นธรรมในธรรม
 คืออุปาทานชั้น ๕
 คู่ก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรม
 วินัยนี้ (ย่อมพิจารณาดังนี้ว่า)
 อย่างนี้ รูป (สิ่งที่ทรม) ^๕
 อย่างนี้ ความเกิดขึ้นของรูป
 อย่างนี้ ความดับไปของรูป
 อย่างนี้ เวทนา (ความเสวย
 อารมณ์)

อย่างนี้ ความเกิดขึ้นของเวทนา
 อย่างนี้ ความดับไปของเวทนา
 อย่างนี้ สัญญา (ความจำ)
 อย่างนี้ ความเกิดขึ้นของสัญญา
 อย่างนี้ ความดับไปของสัญญา
 อย่างนี้ สังขาร (ความคิด)
 อย่างนี้ ความเกิดขึ้นของสังขาร
 อย่างนี้ ความดับของสังขาร
 อย่างนี้ วิญฺญาณ (ความรู้)
 อย่างนี้ ความเกิดขึ้นของวิญฺญาณ
 อย่างนี้ ความดับไปของวิญฺญาณ
 ดังนี้ ภิกษุย่อมพิจารณาเห็นธรรม
 ในธรรม เป็นภายในบ้าง

พหิทฺธา วา ธมฺเมสุ	ย่อมพิจารณาเห็นธรรมในธรรม
ธมฺมานุปัสสํ วิหริ	เป็นภายนอกบ้าง
อชฺฌตฺตพหิทฺธา วา ธมฺเมสุ	ย่อมพิจารณาเห็นธรรมในธรรม
ธมฺมานุปัสสํ วิหริ	ทั้งภายในทั้งภายนอกบ้าง
สมุทฺทยธมฺมานุปัสสํ วา	ย่อมพิจารณาเห็นธรรมตา คือ
ธมฺเมสุ วิหริ	ความเกิดขึ้นในธรรมบ้าง
วยธมฺมานุปัสสํ วา ธมฺเมสุ	ย่อมพิจารณาเห็นธรรมตา คือ
วิหริ	ความเสื่อมไปในธรรมบ้าง
สมุทฺทยวยธมฺมานุปัสสํ วา	ย่อมพิจารณาเห็นธรรมตา คือ
ธมฺเมสุ วิหริ	ทั้งความเกิดขึ้นทั้งความเสื่อมไป
	ในธรรมบ้าง
อตุฏฺฐิ ธมฺมาติ วา ปนสฺส	ก็หรือสติว่าธรรมมีอยู่ เข้าไปถึง
สติ ปจฺจุปฺปจฺจिता โหติ	อยู่เฉพาะหน้าแก่เธอ นั้น
ยาวทว ฌาณมตฺตตาย	แต่เพียงสักว่าเป็นที่รู้
ปติสฺสตมิตฺตตาย	แต่เพียงสักว่าเป็นที่อาศัยระลึก
อนิสฺสํโตะ จ วิหริ	เธอย่อมไม่ติดอยู่ด้วย
น จ กิณฺณจิ โลเก อูปาทิยติ	ย่อมไม่ยึดถืออะไร ๆ ในโลกด้วย
เอวมฺปิ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ ธมฺเมสุ	ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุย่อม
ธมฺมานุปัสสํ วิหริ ปญฺจสุ	พิจารณาเห็นธรรมในธรรม คือ
อุปาทานกฺขนฺธสุ.	อุปาทานขั้น ๕ อย่างนั้นแล

ชนฺธปพฺพํ จบข้อกำหนดด้วยขั้น

ปุณ จ ปรี ภิกฺขเว ภิกฺขุ	ตูก่อนภิกษุทั้งหลาย	ข้ออื่นยังมี
	อยู่อีก ภิกษุ	
ธมฺเมสุ ธมฺมานุปัสสี วิหริ	ย่อมพิจารณาเห็นธรรมในธรรม	
นฺสุ อชฺชตฺติกพาหิเรสุ	คืออายตนะภายในและอายตนะ	
อายตเนสุ	ภายนอก ๖ (อย่างละ ๖)	
กถญฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ	ตูก่อนภิกษุทั้งหลายก็อย่างไรภิกษุ	
ธมฺเมสุ ธมฺมานุปัสสี วิหริ	ย่อมพิจารณาเห็นธรรมในธรรม	
นฺสุ อชฺชตฺติกพาหิเรสุ	คือ อายตนะภายในและอายตนะ	
อายตเนสุ	ภายนอก ๖	
อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ	ตูก่อนภิกษุทั้งหลาย	ภิกษุใน
	ธรรมวินัยนี้	
จกฺขฺณฺจ ปชานาติ	ย่อมรู้จักตาด้วย	
รูปे จ ปชานาติ	ย่อมรู้จักรูปด้วย	
ยญฺจ ตทฺทุกฺขํ ปฏิจฺจ อุปฺปชฺชติ	อนึ่ง สังโยชน์ (เครื่องผูก) ย่อม	
สญฺโฆชนํ	เกิดขึ้น อาศัยตาและรูปทั้ง ๒ นั้น	
	อันใจ	
ตญฺจ ปชานาติ	ย่อมรู้จักอันนั้นด้วย	
ยถา จ อนุปฺปนฺนสฺส สญฺโฆ-	อนึ่ง ความที่สังโยชน์ อันยังไม่	
ชนสฺส อุปฺปาโท โหติ	เกิดขึ้น ย่อมเกิดขึ้นด้วยประการ	
	ใด	
ตญฺจ ปชานาติ	ย่อมรู้จักประการนั้นด้วย	

ยถา จ อุปฺปนฺนสฺส สลฺโล-

ชนสฺส ปหานํ โหติ

ตถ จ ปหานาติ
ยถา จ ปหีนฺสฺส สลฺโลชนสฺส
อายตฺติ อนฺนุปฺปาโท โหติ

ตถ จ ปหานาติ.

โสตถจ ปหานาติ

สทฺทจ ปหานาติ

ยถ จ ตทฺทกฺขํ ปฏฺิจจ อุปฺปชฺชติ
สลฺโลชนํ

ตถ จ ปหานาติ

ยถา จ อุปฺปนฺนสฺส สลฺโล-

ชนสฺส อุปฺปาโท โหติ

ตถ จ ปหานาติ

ยถา จ อุปฺปนฺนสฺส สลฺโล-

ชนสฺส ปหานํ โหติ

ตถ จ ปหานาติ

อนึ่ง ความที่ละสังโยชน์ ที่เกิด
ขึ้นแล้วเสียได้ ด้วยประการใด

ย่อมรู้จักประการนั้นด้วย

อนึ่ง ความที่สังโยชน์ อันตนละ
เสียแล้ว ย่อมไม่เกิดขึ้นต่อไปได้
ด้วยประการใด

ย่อมรู้จักประการนั้นด้วย.

ย่อมรู้จักเหตุด้วย

ย่อมรู้จักเสียงด้วย

อนึ่ง สังโยชน์ ย่อมเกิดขึ้นอาศัย
หูและเสียงทั้ง ๒ นั้นอันใด

ย่อมรู้จักอันนั้นด้วย

อนึ่ง ความที่สังโยชน์ อันยังไม่
เกิดขึ้น ย่อมเกิดขึ้นด้วยประการ
ใด

ย่อมรู้จักประการนั้นด้วย

อนึ่ง ความที่ละสังโยชน์ ที่เกิดขึ้น
แล้วเสียได้ ด้วยประการใด

ย่อมรู้จักประการนั้นด้วย

ขถา จ ปหีนสฺส สญฺโฆชนสฺส
อายตฺตํ อนุปฺปาโท โหติ

อนึ่ง ความที่สังโยชน์ อันตนละ
เสียแล้ว ย่อมไม่เกิดขึ้นต่อไปได้
ด้วยประการใด

ตถฺยจ ปชานาติ.

ย่อมรู้จักประการนั้นด้วย.

ฆานนฺจ ปชานาติ

ย่อมรู้จักจุมูกด้วย

กนฺเธ จ ปชานาติ

ย่อมรู้จักกลืนด้วย

ขณฺจ ตทฺหํ ปฏิจฺจ อฺปฺปชฺชติ
สญฺโฆชนํ

อนึ่ง สังโยชน์ ย่อมเกิดขึ้นอาศัย
จุมูกและกลืนทั้งสองนั้นอันใด

ตถฺยจ ปชานาติ

ย่อมรู้จักอันนั้นด้วย

ขถา จ อนุปฺปนฺนสฺส สญฺโฆ-
ชนสฺส อฺปฺปาโท โหติ

อนึ่ง ความที่สังโยชน์ อันยังไม่
เกิด ย่อมเกิดขึ้นด้วยประการใด

ตถฺยจ ปชานาติ

ย่อมรู้จักประการนั้นด้วย

ขถา จ อฺปฺปนฺนสฺส สญฺโฆ-
ชนสฺส ปหํ โหติ

อนึ่ง ความละสังโยชน์ ที่เกิดขึ้น
แล้วเสียได้ ด้วยประการใด

ตถฺยจ ปชานาติ

ย่อมรู้จักประการนั้นด้วย

ขถา จ ปหีนสฺส สญฺโฆชนสฺส
อายตฺตํ อนุปฺปาโท โหติ

อนึ่ง ความที่สังโยชน์ อันตนละ
เสียแล้ว ย่อมไม่เกิดขึ้นต่อไปได้
ด้วยประการใด

ตถฺยจ ปชานาติ.

ย่อมรู้จักประการนั้นด้วย.

ขิวฺหณฺจ ปชานาติ

ย่อมรู้จักกลืนด้วย

รเส จ ปชานาติ

ย่อมรู้จักรสด้วย

ขณฺจ ตทฺทุกํ ปฏิจฺจ อปฺปชฺชติ สญฺโฆชนํ	อนึ่ง สังโยชน ย่อมเกิดขึ้นอาศัย สิ้นและรสทั้ง ๒ นั้นอันใด
ตณฺจ ปชานาติ	ย่อมรู้จักอันนั้นด้วย
ยถา จ อนุปฺปนฺนสฺส สญฺโฆ- ชนสฺส อปฺปาทโ หติ	อนึ่ง ความที่สังโยชน อันยังไม เกิดขึ้น ย่อมเกิดขึ้นด้วยประการ ใด
ตณฺจ ปชานาติ	ย่อมรู้จักประการนั้นด้วย
ยถา จ อปฺปนฺนสฺส สญฺโฆ- ชนสฺส ปหานํ โหติ	อนึ่ง ความละสังโยชน ที่เกิดขึ้น แล้วเสียได้ ด้วยประการใด
ตณฺจ ปชานาติ	ย่อมรู้จักประการนั้นด้วย
ยถา จ ปหีนฺสฺส สญฺโฆชนสฺส อายตฺติ อปฺปาทโ หติ	อนึ่ง ความที่สังโยชน อันตนละ เสียแล้ว ย่อมไม่เกิดขึ้นต่อไปได้ ด้วยประการใด
ตณฺจ ปชานาติ.	ย่อมรู้จักประการนั้นด้วย.
กายณฺจ ปชานาติ	ย่อมรู้จักกายด้วย
โผฏฐพฺเพ จ ปชานาติ	ย่อมรู้จักโผฏฐัพพะ (สิ่งที่พึงถูก ต้องด้วยกาย) ด้วย
ขณฺจ ตทฺทุกํ ปฏิจฺจ อปฺปชฺชติ สญฺโฆชนํ	อนึ่ง สังโยชน ย่อมเกิดขึ้นอาศัย กายและโผฏฐัพพะทั้ง ๒ นั้นอันใด
ตณฺจ ปชานาติ	ย่อมรู้จักอันนั้นด้วย

ยถา จ อรูปนฺนสฺส สญฺโฆ-
ชนสฺส อูปปาโท โหติ

อนึ่ง ความที่สังโยชน์ อันยังไม่
เกิดขึ้น ย่อมเกิดขึ้นด้วยประการ
ใด

ตถจ ปชานาติ

ย่อมรู้จักประการนั้นด้วย

ยถา จ อรูปนฺนสฺส สญฺโฆ-
ชนสฺส ปหานํ โหติ

อนึ่ง ความละสังโยชน์ที่เกิดขึ้น
แล้วเสียได้ ด้วยประการใด

ตถจ ปชานาติ

ย่อมรู้จักประการนั้นด้วย

ยถา จ ปหีนสฺส สญฺโฆชนสฺส
อายตฺตํ อูปปาโท โหติ

อนึ่ง ความที่สังโยชน์ อันตนละ
เสียแล้ว ย่อมไม่เกิดขึ้นด้วย
ประการใด

ตถจ ปชานาติ.

ย่อมรู้จักประการนั้นด้วย

มณฺเฑจ ปชานาติ

ย่อมรู้จักใจด้วย

ธมฺเม จ ปชานาติ

ย่อมรู้จักธรรมารมณ (สิ่งที่พึงรู้
ได้ด้วยใจ) ด้วย

ยถจ ตทฺถกมฺ ปฏิจฺจ อูปปชฺชติ
สญฺโฆชนํ

อนึ่ง สังโยชน์ ย่อมเกิดขึ้นอาศัย
ใจและธรรมารมณทั้ง ๒ นั้นอันใด

ตถจ ปชานาติ

ย่อมรู้จักอันนั้นด้วย

ยถา จ อรูปนฺนสฺส สญฺโฆ-
ชนสฺส อูปปาโท โหติ

อนึ่ง ความที่สังโยชน์ อันยังไม่
เกิดขึ้น ย่อมเกิดขึ้นด้วยประการ
ใด

ตถจ ปชานาติ

ย่อมรู้จักประการนั้นด้วย

ยถา จ อปุปนฺนสฺส สลฺโล-
ชนสฺส ปหานํ โหติ

ตถ จ ปชานาติ

ยถา จ ปหีนฺสฺส สลฺโลชนสฺส
อายตฺติ อนุปฺปาโท โหติ

ตถ จ ปชานาติ

อิติ อชฺชตฺตํ วา ธมฺเมสุ

ธมฺมานุปสฺสํ วิหริ

พหิทฺธา วา ธมฺเมสุ ธมฺมา-
นุปสฺสํ วิหริ

อชฺชตฺตพหิทฺธา วา ธมฺเมสุ

ธมฺมานุปสฺสํ วิหริ

สมุทฺยธมฺมานุปสฺสํ วา

ธมฺเมสุ วิหริ

วยธมฺมานุปสฺสํ วา ธมฺเมสุ

วิหริ

สมุทฺยวยธมฺมานุปสฺสํ วา

ธมฺเมสุ วิหริ

อนึ่ง ความละสังโยชน์ ที่เกิดขึ้น
แล้วเสียได้ ด้วยประการใด

ย่อมรู้จักประการนั้นด้วย

อนึ่ง ความที่สังโยชน์ อันตนละ
เสียแล้ว ย่อมไม่เกิดขึ้นต่อไปได้
ด้วยประการใด

ย่อมรู้จักประการนั้นด้วย

ทั้งนี้ภิกษุย่อมพิจารณาเห็นธรรม
ในธรรม เป็นภายในบ้าง

ย่อมพิจารณาเห็นธรรมในธรรม
เป็นภายนอกบ้าง

ย่อมพิจารณาเห็นธรรมในธรรม
ทั้งภายในทั้งภายนอกบ้าง

ย่อมพิจารณาเห็นธรรมตา คือ
ความเกิดขึ้นในธรรมบ้าง

ย่อมพิจารณาเห็นธรรมตา คือ
ความเสื่อมไปในธรรมบ้าง

ย่อมพิจารณาเห็นธรรมตา คือ
ทั้งความเกิดขึ้นทั้งความเสื่อมไป
ในธรรมบ้าง

อตฺถิ ธมฺมาติ วา ปนสฺส

สฺติ ปจฺจุปฺภุจิตา โหติ

ขาวเทว ฌาณมตฺตตาย

ปติสฺสตมิตฺตตาย

อนิสฺสํโต จ วิหริ

น จ กิณฺณํ โลเก อฺปาทิยติ

เอวํปํ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ

ธมฺเมสุ ธมฺมานุปสฺสํ วิหริ

ณฺสฺ อชฺฌตฺตํกพาหิเรสุ

อายตเนสุ.

ก็หรือสติว่าธรรมมีอยู่ เข้าไปตั้ง

อยู่เฉพาะหน้าแก่เรอนั้น

แต่เพียงสักว่าเป็นที่รู้

แต่เพียงสักว่าเป็นที่อาศัยระลึก

เธอย่อมไม่ติดอยู่ด้วย

ย่อมไม่ยึดถืออะไร ๆ ในโลกด้วย

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุย่อม

พิจารณาเห็นธรรมในธรรม คือ

อายตนะภายในและอายตนะภายใน

นอก ๖ อย่างนั้นแล.

อายตนะปพฺพํ จปชฺชกัณฺโถกตํด้วยอายตนะ.

ปฺน จปรํ ภิกฺขเว ภิกฺขุ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ข้ออื่นยังมีอยู่

อีก ภิกษุ

ธมฺเมสุ ธมฺมานุปสฺสํ วิหริ

ย่อมพิจารณาเห็นธรรมในธรรม

สฺตตฺตํ โขชฺฌนฺตํ

คือโพชฌงค์ (องค์แห่งปัญญา

เป็นเครื่องตรัสรู้ ๗ อย่าง)

กถณฺจ ภิกฺขเว ภิกฺขุ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็อย่างไรภิกษุ

ธมฺเมสุ ธมฺมานุปสฺสํ วิหริ

ย่อมพิจารณาเห็นธรรมในธรรม

สฺตตฺตํ โขชฺฌนฺตํ

คือโพชฌงค์ ๗

อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรม

วินัยนี้

สนฺตํ วา อชฺชตฺตํ
สตีสมฺโพชฌงฺกํ

อตุถิ เม อชฺชตฺตํ สตี-
สมฺโพชฌงฺโกติ ปชานาติ
อสฺนตํ วา อชฺชตฺตํ
สตีสมฺโพชฌงฺกํ

นตุถิ เม อชฺชตฺตํ สตี-
สมฺโพชฌงฺโกติ ปชานาติ
ยถา จ อนุปฺปนฺนสฺส สตี-
สมฺโพชฌงฺกสฺส อูปฺปาโท
โหติ

ตณฺจ ปชานาติ
ยถา จ อูปฺปนฺนสฺส สตี-
สมฺโพชฌงฺกสฺส ภาวนา-
ปาริปุริ โหติ
ตณฺจ ปชานาติ.

สนฺตํ วา อชฺชตฺตํ
ธมฺมวิจยสมฺโพชฌงฺกํ

อนึ่ง เมื่อสติสัมโพชฌงค์ (องค์
แห่งปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ คือ
สติ) มี ณ ภายในจิต

ย่อมรู้ชัดว่า สติสัมโพชฌงค์มี ณ
ภายในจิตของเรา

หรือเมื่อสติสัมโพชฌงค์ ไม่มี ณ
ภายในจิต

ย่อมรู้ชัดว่า สติสัมโพชฌงค์ไม่มี
ณ ภายในจิตของเรา

อนึ่ง ความที่สติสัมโพชฌงค์อัน
ยังไม่เกิดขึ้น ย่อมเกิดขึ้นด้วย
ประการใด

ย่อมรู้ชัดประการนั้นด้วย.

อนึ่ง ความเจริญบริบูรณ์ของสติ-
สัมโพชฌงค์ ที่เกิดขึ้นแล้วย่อม
เป็นด้วยประการใด

ย่อมรู้ชัดประการนั้นด้วย.

อนึ่ง เมื่อธัมมวิจยสัมโพชฌงค์
(องค์แห่งปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้
คือความเลือกเห็นธรรม) มี ณ
ภายในจิต

อตุถิ เม อชฺฌตฺตํ ฐมฺมวិย-
สมฺโพชฺฌณฺโคติ ปชานาติ

อสนฺตํ วา อชฺฌตฺตํ
ฐมฺมวิยสมฺโพชฺฌณฺกํ

นตุถิ เม อชฺฌตฺตํ ฐมฺมวิย-
สมฺโพชฺฌณฺโคติ ปชานาติ

ขถา จ อนุปฺปนฺนสฺส ฐมฺม-
วิยสมฺโพชฺฌณฺกสฺส อูปฺปาโท
โหติ

ตถจ ปชานาติ

ขถา จ อูปฺปนฺนสฺส ฐมฺม-
วิยสมฺโพชฺฌณฺกสฺส ภาวนา-
ปาริปุริ โหติ

ตถจ ปชานาติ.

สนฺตํ วา อชฺฌตฺตํ
วิริยสมฺโพชฺฌณฺกํ

อตุถิ เม อชฺฌตฺตํ วิริย-
สมฺโพชฺฌณฺโคติ ปชานาติ

อสนฺตํ วา อชฺฌตฺตํ
วิริยสมฺโพชฺฌณฺกํ

ย่อมรู้ชัดว่า ฐัมมวิยสัมโพชฌณก์
มี ณ ภายในจิตของเรา

หรือเมื่อฐัมมวิยสัมโพชฌณก์
ไม่มี ณ ภายในจิต

ย่อมรู้ชัดว่า ฐัมมวิยสัมโพชฌณก์
ไม่มี ณ ภายในจิตของเรา

อนึ่ง ความที่ฐัมมวิยสัมโพชฌณก์
อันยังไม่เกิดขึ้น ย่อมเกิดขึ้นด้วย
ประการใด

ย่อมรู้ชัดประการนั้นด้วย.

อนึ่ง ความเจริญบริบูรณ์ของ
ฐัมมวิยสัมโพชฌณก์ ที่เกิดขึ้น
แล้ว ย่อมเป็นด้วยประการใด

ย่อมรู้ชัดประการนั้นด้วย.

อนึ่ง เมื่อวิริยสัมโพชฌณก์ (องค์
แห่งปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ คือ
ความเพียร) มี ณ ภายในจิต

ย่อมรู้ชัดว่า วิริยสัมโพชฌณก์
มี ณ ภายในจิตของเรา

หรือเมื่อวิริยสัมโพชฌณก์ ไม่มี
ณ ภายในจิต

นคฺติ เม อชฺชตฺตํ วิริย-
สมฺโพชฺฌนฺโคติ ปชานาติ
ยถา จ อนุปฺปนฺนสฺส วิริย-
สมฺโพชฺฌนฺกสฺส อูปฺปาโท
โหติ

ตถจ ปชานาติ

ยถา จ อูปฺปนฺนสฺส วิริย-
สมฺโพชฺฌนฺกสฺส ภาวนา-
ปาริปุริ โหติ

ตถจ ปชานาติ.

สนฺตํ วา อชฺชตฺตํ
ปิตฺตสมฺโพชฺฌนฺกํ

อตฺถิ เม อชฺชตฺตํ ปิตฺติ-
สมฺโพชฺฌนฺโคติ ปชานาติ

อสนฺตํ วา อชฺชตฺตํ
ปิตฺตสมฺโพชฺฌนฺกํ

นคฺติ เม อชฺชตฺตํ ปิตฺติ-
สมฺโพชฺฌนฺโคติ ปชานาติ

ย่อมรู้ชัดว่า วิริยสัมโพชฌนค์ไม่มี
ณ ภายในจิตของเรา

อนึ่ง ความที่วิริยสัมโพชฌนค์
อันยังไม่เกิดขึ้น ย่อมเกิดขึ้นด้วย
ประการใด

ย่อมรู้ชัดประการนั้นด้วย.

อนึ่ง ความเจริญบริบูรณ์ของ
วิริยสัมโพชฌนค์ ที่เกิดขึ้นแล้ว
ย่อมเป็นด้วยประการใด

ย่อมรู้ชัดประการนั้นด้วย.

อนึ่ง เมื่อปิตฺตสัมโพชฌนค์ (องค์
แห่งปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ คือ
ปิตฺติความปลื้มกายปลื้มใจ) มี
ณ ภายในจิต

ย่อมรู้ชัดว่า ปิตฺตสัมโพชฌนค์ มี
ณ ภายในจิตของเรา

หรือเมื่อปิตฺตสัมโพชฌนค์ ไม่มี
ณ ภายในจิต

ย่อมรู้ชัดว่า ปิตฺตสัมโพชฌนค์ไม่มี
ณ ภายในจิตของเรา

ยถา จ อนุปปन्नสฺส ปิ-
ตฺสุมฺโพชนฺงคฺสฺส อูปปาโท
โหติ

ตณฺจ ปชานาติ

ยถา จ อูปปन्नสฺส ปิ-
ตฺสุมฺโพชนฺงคฺสฺส ภาวนา-
ปาริปุริ โหติ

ตณฺจ ปชานาติ.

สนฺตํ วา อชฺฌตฺตํ
ปฺลสฺสทฺธิสฺมฺโพชนฺงคํ

อตุฏฺฐิ เม อชฺฌตฺตํ ปฺลสฺสทฺธิ-
สฺมฺโพชนฺงคฺโหติ ปชานาติ

อสนฺตํ วา อชฺฌตฺตํ
ปฺลสฺสทฺธิสฺมฺโพชนฺงคํ

นตุฏฺฐิ เม อชฺฌตฺตํ ปฺลสฺสทฺธิ-
สฺมฺโพชนฺงคฺโหติ ปชานาติ

ยถา จ อนุปปन्नสฺส ปฺลสฺสทฺธิ-
สฺมฺโพชนฺงคฺสฺส อูปปาโท
โหติ

อนึ่ง ความที่ปีติสัมผัสโพชนงค์อัน
ยังไม่เกิดขึ้น ย่อมเกิดขึ้นด้วย
ประการใด

ย่อมรู้ชัดประการนั้นด้วย.

อนึ่ง ความเจริญบริบูรณ์ของปีติ
สัมผัสโพชนงค์ ที่เกิดขึ้นแล้ว ย่อม
เป็นด้วยประการใด

ย่อมรู้ชัดประการนั้นด้วย.

อนึ่ง เมื่อผัสสทัตถิสัมผัสโพชนงค์
(องค์แห่งปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้
คือผัสสทัตถิ ความสงบกายสงบจิต)
มี ณ ภายในจิต

ย่อมรู้ชัดว่า บัณฑิตสัมผัสโพชนงค์
มี ณ ภายในจิตของเรา

หรือเมื่อผัสสทัตถิสัมผัสโพชนงค์ ไม่
มี ณ ภายในจิต

ย่อมรู้ชัดว่า บัณฑิตสัมผัสโพชนงค์
ไม่มี ณ ภายในจิตของเรา

อนึ่ง ความที่ผัสสทัตถิสัมผัสโพชนงค์
อันยังไม่เกิดขึ้น ย่อมเกิดขึ้นด้วย
ประการใด

ตณฺจ ปชานาติ

ยถา จ อปฺปนฺนสฺส ปสฺสทฺธิ-

สมฺโพชฺฌนฺกสฺส ภาวนา-

ปาริปุริ โหติ

ตณฺจ ปชานาติ.

สนฺติ วา อชฺฌตฺตํ

สมาธิสมฺโพชฺฌนฺกํ

อตุถิ เม อชฺฌตฺตํ สมาธิ-

สมฺโพชฺฌนฺกโถติ ปชานาติ

อสนฺติ วา อชฺฌตฺตํ

สมาธิสมฺโพชฺฌนฺกํ

นตุถิ เม อชฺฌตฺตํ สมาธิ-

สมฺโพชฺฌนฺกโถติ ปชานาติ

ยถา จ อนฺปฺปนฺนสฺส สมาธิ-

สมฺโพชฺฌนฺกสฺส อปฺปาโท

โหติ

ตณฺจ ปชานาติ

ย่อมรู้ชัดประการนั้นด้วย

อนึ่ง ความเจริญบริบูรณ์ของ
บัสสัทธิสัมโพชฌนค์ ที่เกิดขึ้น

แล้ว ย่อมเป็นด้วยประการใด

ย่อมรู้ชัดประการนั้นด้วย.

อนึ่ง เมื่อสมาธิสัมโพชฌนค์ (องค์
แห่งปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้ คือ
สมาธิ ความที่จิตตั้งมั่นอยู่ใน
อารมณ์อันเดียว) มี ณ ภายในจิต

ย่อมรู้ชัดว่า สมาธิสัมโพชฌนค์
มี ณ ภายในจิตของเรา

หรือเมื่อสมาธิสัมโพชฌนค์ ไม่มี
ณ ภายในจิต

ย่อมรู้ชัดว่า สมาธิสัมโพชฌนค์
ไม่มี ณ ภายในจิตของเรา

อนึ่ง ความที่สมาธิสัมโพชฌนค์
อันยังไม่เกิดขึ้น ย่อมเกิดขึ้นด้วย
ประการใด

ย่อมรู้ชัดประการนั้นด้วย.

ยถา จ อูปปนฺนสฺส สมาริ-
สมฺโพชฌนฺกสฺส ภาวนา-
ปาริปุริ โหติ
ตณฺจ ปชานาติ.

สนฺตํ วา อชฺฌตฺตํ
อุเปกฺขาสมฺโพชฌนฺกํ

อตุถิ เม อชฺฌตฺตํ อุเปกฺขา-
สมฺโพชฌนฺโกติ ปชานาติ

อสนฺตํ วา อชฺฌตฺตํ
อุเปกฺขาสมฺโพชฌนฺกํ

นตุถิ เม อชฺฌตฺตํ อุเปกฺขา-
สมฺโพชฌนฺโกติ ปชานาติ

ยถา จ อนูปปนฺนสฺส อุเปกฺขา-
สมฺโพชฌนฺกสฺส อุปฺปาโท
โหติ

ตณฺจ ปชานาติ

ยถา จ อูปปนฺนสฺส อุเปกฺขา-
สมฺโพชฌนฺกสฺส ภาวนา-
ปาริปุริ โหติ

อนึ่ง ความเจริญบริบูรณ์ของ
สมาธิสัมโพชฌนค์ ที่เกิดขึ้นแล้ว
ย่อมเป็นด้วยประการใด
ย่อมรู้ชัดประการนั้นด้วย.

อนึ่ง เมื่ออุเบกขาสัมโพชฌนค์
(องค์แห่งปัญญาเป็นเครื่องตรัสรู้
คืออุเบกขา ความที่จิตมรยัสต์
เป็นกลาง) มี ณ ภายในจิต

ย่อมรู้ชัดว่า อุเบกขาสัมโพชฌนค์
มี ณ ภายในจิตของเรา

หรือเมื่ออุเบกขาสัมโพชฌนค์ ไม่
มี ณ ภายในจิต

ย่อมรู้ชัดว่า อุเบกขาสัมโพชฌนค์
ไม่มี ณ ภายในจิตของเรา

อนึ่ง ความที่อุเบกขาสัมโพชฌนค์
อันยังไม่เกิดขึ้น ย่อมเกิดขึ้นด้วย
ประการใด

ย่อมรู้ชัดประการนั้นด้วย.

อนึ่ง ความเจริญบริบูรณ์ของ
อุเบกขาสัมโพชฌนค์ ที่เกิดขึ้น
แล้ว ย่อมเป็นด้วยประการใด

ตณฺจ ปชานาติ
 อิติ อชฺฌตฺตํ วา ธมฺเมสุ
 ธมฺมานุปสฺสํ วิหริ
 พหิทฺธา วา ธมฺเมสุ ธมฺมา-
 นุปสฺสํ วิหริ
 อชฺฌตฺตพหิทฺธา วา ธมฺเมสุ
 ธมฺมานุปสฺสํ วิหริ
 สมุทฺยธมฺมานุปสฺสํ วา
 ธมฺเมสุ วิหริ
 วยธมฺมานุปสฺสํ วา ธมฺเมสุ
 วิหริ
 สมุทฺยวยธมฺมานุปสฺสํ วา
 ธมฺเมสุ วิหริ
 อตฺถิ ธมฺมาติ วา ปนสฺส สติ
 ปจฺจุปฺภุจฺจิทา โหติ
 ขาวทเว ฌาณมคฺคตฺตาย
 ปตฺติสฺสตมคฺคตฺตาย
 อนิสฺสํโต จ วิหริ
 น จ กิณฺณํ โลเก อปาทิยติ

ย่อมรู้จักประการนั้นด้วย.
 ดังนี้ ภิกษุย่อมพิจารณาเห็นธรรม
 ในธรรม เป็นภายในบ้าง
 ย่อมพิจารณาเห็นธรรมในธรรม
 เป็นภายนอกบ้าง
 ย่อมพิจารณาเห็นธรรมในธรรม
 ทั้งภายในทั้งภายนอกบ้าง
 ย่อมพิจารณาเห็นธรรมมา คือ
 ความเกิดขึ้นในธรรมบ้าง
 ย่อมพิจารณาเห็นธรรมตา คือ
 ความเสื่อมไปในธรรมบ้าง
 ย่อมพิจารณาเห็นธรรมตา คือ
 ทั้งความเกิดขึ้น ทั้งความเสื่อมไป
 ในธรรมบ้าง
 ก็หรือสติว่าธรรมมีอยู่ เข้าไป
 ตั้งอยู่เฉพาะหน้าแก่เรานั้น
 แต่เพียงสักว่าเป็นที่รู้
 แต่เพียงสักว่าเป็นที่อาศัยระลึก
 เธอย่อมไม่ติดอยู่ด้วย
 ย่อมไม่ยึดถืออะไร ๆ ในโลกด้วย

เอวมปิ โข ภิกขเว ภิกขุ
ธมฺเมสุ ธมฺมานุปสฺสึ วิหริ
สตฺตสฺส โปชณฺเฏสุ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุย่อม
พิจารณาเห็นธรรมในธรรม คือ
โพชฌงค์ ๗ อย่างนี้แล

โพชฌณฺคปพฺพํ จปชฺชอกำหนดด้วยโพชฌงค์.

ปฺน จปํ ภิกขเว ภิกขุ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ข้ออื่นยังมี
อยู่อีก ภิกษุ

ธมฺเมสุ ธมฺมานุปสฺสึ วิหริ
จตุสฺส อริยสจฺเจสุ

ย่อมพิจารณาเห็นธรรมในธรรม
คืออริยสัจ (ของจริงแห่งพระ
อริยเจ้า) ๔

กถณฺจ ภิกขเว ภิกขุ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็อย่างไรภิกษุ
ย่อมพิจารณาเห็นธรรมในธรรม
คืออริยสัจ ๔

ธมฺเมสุ ธมฺมานุปสฺสึ วิหริ

จตุสฺส อริยสจฺเจสุ

อิธ ภิกขเว ภิกขุ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุใน
ธรรมวินัยนี้

อิทํ ทุกฺขนฺติ ยถาภูตํ ปชานาติ

ย่อมรู้ชัดตามความเป็นจริงว่า นี่
ทุกข์

อภํ ทุกฺขสมุทฺทโยติ ยถาภูตํ

ปชานาติ

ย่อมรู้ชัดตามความเป็นจริงว่า นี่
ทุกข์สมุทัย (เหตุที่เกิดทุกข์)

อภํ ทุกฺขนิโรธโรติ ยถาภูตํ

ปชานาติ

ย่อมรู้ชัดตามความเป็นจริงว่า นี่
ทุกข์นิโรธ (ธรรมเป็นที่ดับทุกข์)

อัยมฺ ทุกฺขนิโรธคามินี ปฏิปทาติ
ยถาภูตํ ปชานาติ.

กตมณฺจ ภิกฺขเว ทุกฺขํ
อริยสัจจํ

ชาติปิ ทุกฺขา
ชราปิ ทุกฺขา
มรณมฺปิ ทุกฺขํ
โสภปริเทวทุกฺขโทมนสฺสุ-
ปายาสาปิ ทุกฺขา

อปฺปิเยหิ สมฺปโยโค ทุกฺโข

ปิเยหิ วิปฺปโยโค ทุกฺโข

ยมฺปิ จณฺํ น ลภติ
ตมฺปิ ทุกฺขํ

ย่อมรู้ชัดตามความเป็นจริงว่า ใน
ทุกฺขนิโรธคามินีปฏิบัติ (ข้อ
ปฏิบัติให้ถึงธรรมเป็นที่ดับทุกข์).

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ของจริง
แห่งพระอริยเจ้า คือทุกข์ เป็น
อย่างไรเล่า ?

แม้ชาติ (ความเกิด) ก็เป็นทุกข์
แม้ชรา (ความแก่) ก็เป็นทุกข์
แม้มรณะ (ความตาย) ก็เป็นทุกข์

แม้โสกะ (ความโศก) ปรีเทวะ
(ความร่ำไรรำพัน) ทุกฺข (ความ
ไม่สบายกาย) โทมนัส (ความ
เสียใจ) และอุปายาส (ความ
คับแค้นใจ) ก็เป็นทุกข์

ความประสบสัตว์และสังขาร ซึ่ง
ไม่เป็นที่รัก ก็เป็นทุกข์

ความพลัดพรากจากสัตว์ และ
สังขาร ซึ่งเป็นที่รัก ก็เป็นทุกข์
สัตว์ปรารถนาสิ่งใดย่อมไม่ได้

แม้ข้อที่ไม่สมประสงค์นั้น ก็เป็น
ทุกข์

สงฺขิตฺเตน ปณฺจุปาทา-
นกุขนฺธา หุกฺขา.

โดยย่อ อุปาทานขันธ (ขันธ
ประกอบด้วยอุปาทาน ความถือ
มั่น) ๕ เป็นทุกข์.

กตมา จ ภิกฺขเว ชาติ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ชาติ (ความ
เกิด) เป็นอย่างไร ?

ยา เตสํ เตสํ สत्तฺวานํ ตมฺหิ
ตมฺหิ สत्ตฺตนิกาเย ชาติ สณฺหาติ
โอภกฺกนฺติ นิพฺพตฺติ อภินิพฺพตฺติ
ชนฺธานํ ปาตุภาโว อายตฺตานํ
ปฏฺฐาโก

ความเกิด เกิดพร้อม (คือมี
อายตนะบริบูรณ์) ความหยั่งลง
(คือ เป็นชลापฺพะ หรืออณฺทช-
ปฏฺฐิสฺสนฺธิ) เกิด (คือเป็นสังเสทช-
ปฏฺฐิสฺสนฺธิ) เกิดจำเพาะ (คือเป็น
อุปปาติกปฏฺฐิสฺสนฺธิ) ความปรากฏ
ขึ้นแห่งขันธ ความไต่อายตนะ
ครบ ในหมู่สัตว์นั้น ๆ ของเหล่า
สัตว์นั้น ๆ อันใด

อํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ชาติ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อันนี้ที่กล่าว
ว่า ชาติ (ความเกิด).

กตมา จ ภิกฺขเว ชรา

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ชรา (ความ
แก่) เป็นอย่างไร ?

ยา เตสํ เตสํ สตุตถานํ ตมฺหิ
 ตมฺหิ สตุตฺตนิกาเย ชรา ชีรณตา
 ขณฺฑิจํ ปาถิจํ วลิตจตา
 อายุโน สํหานิ อินฺทริยานํ
 ปริปาโก

อํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ชรา.

กตมณฺจ ภิกฺขเว มรณํ

ยา เตสํ เตสํ สตุตถานํ ตมฺหา
 ตมฺหา สตุตฺตนิกาเย จุติ จวนตา
 เกโท อนฺตรธานํ มจฺจุมรณํ
 กาลกิริยา ขนฺธานํ เกโท กเพ-
 วรสฺส นิกฺখেโป ชีวิตินฺทริยสฺส
 อุปฺปจฺเจโท

อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว มรณํ.

กตโม จ ภิกฺขเว โสโก

ความแก่ ความคร่ำคร่า ความ
 ที่พินาศ ความที่ผมหงอก
 ความที่หนังหดเหี่ยว เป็นเกลียว
 ความเสื่อมแห่งอายุ ความแก่
 ห่อหุ้มแห่งอินทรีย์ในหมู่สัตว์นั้น ๆ
 ของสัตว์นั้น ๆ อันใด

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อันนี้ที่กล่าว
 ว่า ชรา (ความแก่).

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย มรณะ
 (ความตาย) เป็นอย่างไร ?

ความจุติ ความเคลื่อนไป ความ
 แยกทำลาย ความหายไป มฤตยู
 ความตาย ความทำกาลละ ความ
 แยกแห่งขันธ ความทิ้งซากศพไว้
 ความขาดไปแห่งชีวิตินทรีย์ จาก
 หมู่สัตว์นั้น ๆ ของเหล่าสัตว์นั้น ๆ
 อันใด

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อันนี้ที่กล่าว
 ว่า มรณะ (ความตาย).

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย โสกะ (ความ
 แห่งใจ) เป็นอย่างไรเล่า ?

โย โข ภิกขเว อณฺเฏตรณฺณ-
ตเรน พุสฺสเนน สมณฺนาค-
ตสฺส อณฺเฏตรณฺณตเรน ทุกฺข-
ธมฺเมเนน พุฏฺฐสฺส โสโก โสจนา
โสจิตตํ อนฺโต โสโก อนฺโต
ปริโสโก

อํ วุจฺจติ ภิกขเว โสโก

กตโม จ ภิกขเว ปริเทโว

โย โข ภิกขเว อณฺเฏตรณฺณ-
ตเรน พุสฺสเนน สมณฺนาค-
ตสฺส อณฺเฏตรณฺณตเรน ทุกฺข-
ธมฺเมเนน พุฏฺฐสฺส อาเทโว
ปริเทโว อาเทวนา ปริเทวนา
อาเทเวตตํ ปริเทเวตตํ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ความโศก
ความเศร้าใจ ความแค้นใจ ความ
ผาก ณ ภายใตความโศก ณ ภายใ
ของสัตว์ ผู้ประกอบด้วยความ
ฉิบหายอันใดอันหนึ่ง และผู้ที่
ความทุกข์อันใดอันหนึ่ง มา
ถูกต้องแล้ว อันใดเล่า

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อันนี้ที่กล่าว
ว่า โสกะ (ความแค้นใจ).

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ปริเทวะ
(ความร่ำไรร่ำพัน) เป็นอย่างไร
เล่า ?

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ความคร่ำ
ครวญ ความร่ำไรร่ำพัน กิริยา
ที่คร่ำครวญ กิริยาที่ร่ำไรร่ำพัน
ความที่สัตว์คร่ำครวญ ความที่
สัตว์ร่ำไรร่ำพัน ของสัตว์ผู้ประ-
กอบด้วยความฉิบหาย อันใด
อันหนึ่ง และผู้ที่ความทุกข์อันใด
อันหนึ่ง มาถูกต้องแล้วอันใดเล่า

อัม วุจฺจติ ภิกฺขเว ปรีเทโว.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อันนี้ที่กล่าวว่า ปรีเทวะ (ความร่ำไรร่ำพัน).

กตมณฺจ ภิกฺขเว ทฺถุขํ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ทฺถุขํ (ความไม่สบายกาย) เป็นอย่างไรเล่า ?

ยัม โห ภิกฺขเว กายิกํ ทฺถุขํ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ความทฺถุขํ

กายิกํ อสาดํ กายสมฺมุสฺสขํ

เกิดในกาย ความไม่ดีเกิดในกาย

ทฺถุขํ อสาดํ เวทียํ

เวทนาไม่ดีเป็นทฺถุขํ เกิดแต่สัมผัสทางกายอันใดเล่า ?

อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ทฺถุขํ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อันนี้ที่กล่าวว่า ทฺถุขํ (ความไม่สบายกาย).

กตมณฺจ ภิกฺขเว โทมนสฺสํ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย โทมนัส (ความเสียใจ) เป็นอย่างไร ?

ยัม โห ภิกฺขเว เจตสิกํ ทฺถุขํ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ความทฺถุขํ

เจตสิกํ อสาดํ เจโตสมฺมุสฺสขํ

เกิดในใจ ความไม่ดีเกิดในใจ

ทฺถุขํ อสาดํ เวทียํ

เวทนาไม่ดีเป็นทฺถุขํ เกิดแต่สัมผัสทางใจอันใด ?

อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว โทมนสฺสํ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อันนี้ที่กล่าวว่า โทมนัส (ความเสียใจ).

กตโม จ ภิกฺขเว อฺปายาโส

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อฺปายาโส (ความคับแค้น) เป็นอย่างไร ?

โย โข ภิกขเว อณฺณตฺรณฺณ-
ตฺเรน พุยฺสเนน สมณฺณาค-
ตสฺส อณฺณตฺรณฺณตฺเรน ทุกฺข-
ธมฺเมเนน มุจฺจสฺส อายาโส
อุปายาโส อายาสิตฺตํ อุปา-
ยาสิตฺตํ
อหํ วุจฺจติ ภิกขเว อุปายาโส.

กตโม จ ภิกขเว อปปีเยหิ
สมฺปโยโค ทุกฺโข

อิธ ภิกขเว ยสฺส เต โหนฺติ
อนิฉฺชา อกฺขตา อมฺนาปา รูปา
สทฺทา คนฺธา รสา โผฏฺฐพฺพา

เย วา ปนฺสฺส เต โหนฺติ อนตฺถ-
กามา อหิภฺกามา อผาสุกามา
อโยคกฺขเมกามา

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ความแก่น
ความคับแค้น ความที่สัตว์แก่น
ความที่สัตว์คับแค้น ของสัตว์
ผู้ประกอบด้วยความฉิบหายอันใด
อันหนึ่ง และผู้ที่ความทุกข์อันใด
อันหนึ่ง มาถูกต้องแล้วอันใด?
ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อันนี้ที่กล่าว
ว่า อุปายาส (ความคับแค้น).

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ความประสบ
สัตว์และสังขาร ซึ่งไม่เป็นที่รัก
เป็นทุกข์อย่างไร?

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อารมณ์
เหล่าใดในโลกนี้ ซึ่งไม่เป็นที่
ปรารถนา ไม่เป็นที่รักใคร่ ไม่
เป็นที่ปลื้มใจ คือ รูป เสียง กลิ่น
รส และอารมณ์ที่จะพึงถูกต้อง
ด้วยกาย ย่อมมีแก่ผู้นั้น

อนึ่ง หรือชนเหล่าใด ที่ใคร่ต่อ
ความฉิบหาย ใคร่สิ่งที่ไม่เกื้อกูล
ใคร่ความไม่สำราญ และใคร่
ความไม่เกษม จากเครื่อง
ประกอบแก่ผู้นั้น

ยา เตหิ สงฺกตฺติ สมากโม
สโมธานํ มิสฺสึภาโว

อํ วุจฺจติ ภิกฺขเว อปฺปิเยหิ
สมฺปโยโค ทุกฺโข.

กตโม จ ภิกฺขเว ปิเยหิ
วิปฺปโยโค ทุกฺโข

อิธ ภิกฺขเว ยสฺส เต โหนฺติ
อฺญฺชา กนฺตา มนาปา รุปา
สทฺทา กนฺธา รสา โผฏฺฐพฺพา

เย วา ปนฺสฺส เต โหนฺติ
อตุฏฺถกามา หิตกามา ฆาสุกามา
โยคฺกุเขมกามา

มาตา วา ปิตา วา

ความไปร่วม ความมาร่วม ความ
ประชุมร่วม ความระคนกับด้วย
อารมณ์และสัตว์เหล่านั้นอันใด

คู่ก่อนภิกษุทั้งหลาย อันนี้ที่กล่าว
ว่า ความประสมกับสัตว์และ
สังขาร ซึ่งไม่เป็นที่รักเป็นทุกข์.

คู่ก่อนภิกษุทั้งหลาย ความพลัด
พรากจากสัตว์และสังขาร ซึ่งเป็น
ที่รักเป็นทุกข์อย่างไร ?

คู่ก่อนภิกษุทั้งหลาย อารมณ์
เหล่านี้ในโลกนี้ ซึ่งเป็นที่
ปรารถนา เป็นที่รักใคร่ เป็นที่
ปลื้มใจ คือ รูป เสียง กลิ่น รส
และอารมณ์ที่จะพึงถูกต้องด้วยกาย
ย่อมมีแก่ผู้นั้น

อนึ่ง หรือชนเหล่านี้ ที่ใคร่ต่อ
ความเจริญ ใคร่ประโยชน์ก็อภูล
ใคร่ความสำราญ และใคร่ความ
เกษม จากเครื่องประกอบแก่ผู้นั้น
คือมารดา หรือบิดา

ภาตา วา ภิกินี วา

พี่ชายน้องชาย หรือพี่หญิง
น้องหญิง

มิตฺตา วา อมฺจุจฺา วา

มิตร หรืออำมาตย์

ฌาติสาโลหิตา วา

หรือญาติสาโลหิต

ยา เตหิ อสฺสจฺจติ อสฺมาคโม
อสโมธานํ อมิสฺสึภาโว

ความไม่ไปร่วม ความไม่มาร่วม
ความไม่ประชุมร่วม ความไม่
ระคน กับด้วยอารมณ์และสัตว์
เหล่านั้นอันใด

อํยํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ปิเยหิ
วิปฺปโยโค ทุกฺโข.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อันนี้ที่กล่าว
ว่า ความพลัดพรากจากสัตว์และ
สังขาร ซึ่งเป็นที่รักเป็นทุกข์.

กตมณฺจ ภิกฺขเว ขมฺปิจฺฉนํ
น ลกฺขิ ตมฺปิ ทุกฺโข

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย สัตว์
ปรารถนาสิ่งใดย่อมไม่ได้ แม้
ของที่ไม่สมประสงค์นั้น เป็นทุกข์
อย่างไรเล่า?

ชาติธมฺมานํ ภิกฺขเว สตฺตฺตานํ
เอวํ อิจฺฉา อุปฺปชฺชติ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ความ
ปรารถนา ย่อมเกิดขึ้นแก่เหล่า
สัตว์ ที่มีความเกิดเป็นธรรมดา
อย่างนี้ว่า

อโห วต มํยํ น ชาติธมฺมา
อสุตฺตม

เออหนา ขอเราพึงเป็นผู้ไม่มี
ความเกิดเป็นธรรมดาเกิด

น จ วต โน ชาติ อากุญเญยาติ อนึ่ง ขอความเก็ดย่ำมีมาถึงแก่
เราเลยหนา ทั้งนี้

น โข ปเนตํ อิจฺฉาย ปตฺตพฺพํ ข้อนั้น สัตว์ไม่พึงได้ตามความ
ปรารถนาโดยแท้

อิทฺมปิ ยมฺปิ จณฺํ น ลกฺขิ
ตมฺปิ ทุกฺขํ.

แม้ข้อนี้ก็ชื่อว่า ยัมปิจณฺํนลกฺขิ-
ตัมปิทุกฺขํ (สัตว์ปรารถนาสิ่งใด
ย่อมไม่ได้ แม้ข้อที่ไม่สมประสงค์
นั้นก็เป็ทุกฺขํ)

ชราธมฺมานํ ภิกฺขว สตฺตานํ
เอวํ อิจฺฉา อูปฺปชฺชติ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ความ
ปรารถน่าย่อมเกิดขึ้น แก่เหล่า
สัตว์ที่มีความแก่ เป็นธรรมดา
อย่างนี้ว่า

อโห วต มยํ น ชราธมฺมา
อสุตฺตม

เออหนา ขอเราพึงเป็นผู้ไม่มี
ความแก่เป็นธรรมดาเถิด

น จ วต โน ชรา
อากุญเญยาติ

อนึ่ง ขอความแก่อย่ามีมาถึงแก่
เราเลยหนา ทั้งนี้

น โข ปเนตํ อิจฺฉาย ปตฺตพฺพํ

ข้อนั้น สัตว์ไม่พึงได้ตามความ
ปรารถนาโดยแท้

อิทฺมปิ ยมฺปิ จณฺํ น ลกฺขิ
ตมฺปิ ทุกฺขํ.

แม้ข้อนี้ก็ชื่อว่า ยัมปิจณฺํนลกฺขิ-
ตัมปิทุกฺขํ.

พุยาธิธมฺมานํ ภิกฺขเว
สตฺตานํ เอวํ อิจฺฉา อปฺปชฺชติ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ความ
ปรารถน่าย่อมเกิดขึ้น แก่เหล่า
สัตว์ที่มีความเจ็บ ๆ ไข้ ๆ เป็น
ธรรมดาอย่างนั้นว่า

อโห วต มยํ น พฺยาธิธมฺมา
อสุทฺถาม

เออหนา ขอเราพึงเป็นผู้ไม่มี
ความเจ็บไข้เป็นธรรมดาเถิด

น จ วต โน พฺยาธิ
อากฺขณฺณยฺยุนฺติ

อนึ่ง ขอความเจ็บไข้อย่ามีมาถึง
แก่เราเลยหนา

น โข ปเนตํ อิจฺฉาย ปตฺตพฺพํ

ฉะนั้น สัตว์ไม่พึงได้ตามความ
ปรารถนาโดยแท้

อิทฺมปี ฃมฺปิ จ ญํ น ลภติ
ตมฺปิ ทุกฺขํ.

แม้ชั้นนี้ที่ชื่อว่า ยัมปิ จ ญํ น ลภติ
ทัมปิ ทุกข์.

มรณธมฺมานํ ภิกฺขเว
สตฺตานํ เอวํ อิจฺฉา อปฺปชฺชติ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ความ
ปรารถน่าย่อมเกิดขึ้น แก่เหล่า
สัตว์ ที่มีความตายเป็นธรรมดา
อย่างนั้นว่า

อโห วต มยํ น มรณธมฺมา
อสุทฺถาม

เออหนา ขอเราพึงเป็นผู้ไม่มี
ความตายเป็นธรรมดาเถิด

น จ วต โน มรณํ
อากฺขณฺณยฺยาติ

อนึ่ง ขอความตายอย่ามีมาถึงแก่
เราเลยหนา ทั้ง

น โข ปเนตํ อิจฺฉาย ปตฺตพฺพํ

อิทฺมปิ ยมฺปิ จํ น ลภติ
ตมฺปิ ทุกฺขํ

โลกปริเทวทุกฺขโทมนสฺสุ-
ปายาสธมฺมานํ ภิกฺขเว สตฺตานํ
เอวํ อิจฺฉา อปฺปชฺชติ

อโห วต มยํ น โสภปริเทว-
ทุกฺขโทมนสฺสุปายาสธมฺมา
อสุตฺตม

น จ วต โน โสภปริเทว-
ทุกฺขโทมนสฺสุปายาสา
อาคฺขเจยฺยุนฺติ

น โข ปเนตํ อิจฺฉาย ปตฺตพฺพํ

อิทฺมปิ ยมฺปิ จํ น ลภติ
ตมฺปิ ทุกฺขํ

ข้อนั้น สัตว์ไม่พึงได้ตามความ
ปรารถนาโดยแท้

แม้ข้อนี้ก็ชื่อว่า ยัมปิ จังนลภติ
ตัมปิ ทุกฺขํ.

ก่อนอื่นภิกษุทั้งหลาย ความ
ปรารถน่าย่อมเกิดขึ้น แก่เหล่า
สัตว์ ที่มีโสกะ ปริเทวะ ทุกฺชะ
โทมนัส อุปายาส เป็นธรรมคา
อย่างนี้ว่า

เออหนา ขอเราพึงเป็นผู้ไม่มี
โสกะ ปริเทวะ ทุกฺชะ โทมนัส
อุปายาส เป็นธรรมคาเกิด

อนึ่ง ขอ โสกะ ปริเทวะ ทุกฺชะ
โทมนัส อุปายาส อย่ามีมาถึงแก่
เราเลยหนา ทั้งนี้

ข้อนั้น สัตว์ไม่พึงได้ตามความ
ปรารถนาโดยแท้

แม้ข้อนี้ก็ชื่อว่า ยัมปิ จังนลภติ
ตัมปิ ทุกฺขํ (สัตว์ปรารถนาสิ่งใด
ย่อมไม่ได้ แม้ข้อที่ไม่สมประสงค์
นั้นก็เป็นทุกฺขํ).

กตเม จ ภิกขเว สงฺขิตฺเตน	ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย	โดยย่อ
ปณฺจูปาทานกฺขนฺธา ทุกฺขา	อุปาทานชั้นทั้ง ๕	เป็นทุกข์อย่างไร
เสยฺยถิํ	นั่นคือ	
รูปูปาทานกฺขนฺโ	อุปาทานชั้น	คือรูป
เวทฺฐูปาทานกฺขนฺโ	อุปาทานชั้น	คือเวทนา
สณฺณูปาทานกฺขนฺโ	อุปาทานชั้น	คือสัญญา
สงฺขารูปาทานกฺขนฺโ	อุปาทานชั้น	คือสังขาร
วิญฺญาณูปาทานกฺขนฺโ	อุปาทานชั้น	คือวิญญาณ
อิมํ วุจฺจนฺติ ภิกขเว	ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย	โดยย่อ
สงฺขิตฺเตน	เหล่านี้	
ปณฺจูปาทานกฺขนฺธา ทุกฺขา	ที่กล่าวว่า	อุปาทานชั้นทั้ง ๕
	เป็นทุกข์	
อิทํ วุจฺจติ ภิกขเว ทุกฺขํ	ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย	อันนี้ที่กล่าว
อริยสัจจํ.	ว่า	อริยสัจ คือทุกข์.
กตมณฺจ ภิกขเว ทุกฺข-	ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย	อริยสัจ
สมุทฺทโย อริยสัจจํ	คือทุกข์สมุทัย (เหตุให้เกิดทุกข์)	
	เป็นอย่างไร	
ยาํ ตณฺหา	ตัณหา (ความทะยานอยาก)	นี้
	อันใด	
โปโนพฺพทิกา	มีความเกิดอีกเป็นปกติ	

นันทิราศสทกตา

ตตฺร ตตฺราภินนฺทนี

เสยฺยถิ

กามตฺตนา

ภวตฺตนา

วิภวตฺตนา

สา โข ปเนสา ภิกฺขเว ตตฺตนา

กตฺถ อุปฺปชฺชมานา อุปฺปชฺชติ

กตฺถ นีวีสมานา นีวีสติ

ยํ โลกํ ปิยรูปํ สาทฺรुปํ

เอตฺถเตสา ตตฺตนา อุปฺปชฺชมานา

อุปฺปชฺชติ

เอตฺถ นีวีสมานา นีวีสติ

ภิกฺขุ โลกํ ปิยรูปํ สาทฺรुปํ

จกฺขุ โลกํ ปิยรูปํ สาทฺรุปํ

ประกอบด้วยความกำหนด ด้วย

อำนาจแห่งความเพลิกเพลิน

มักเพลินยิ่งในอารมณ์นั้น ๆ

นั่นคือ

ความอยากในอารมณ์ที่สัตว์รักใคร่

ความอยากมีอยากเป็น

ความไม่อยากมีไม่อยากเป็น

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็แลค้นหา
นั้นนั่นแล

เมื่อจะเกิดขึ้น ย่อมเกิดขึ้นที่ไหน

เมื่อจะตั้งอยู่ ย่อมตั้งอยู่ที่ไหน

ที่ใด เป็นที่รักใคร่ เป็นที่พอใจ
ในโลก

ค้นหา นั้น เมื่อจะเกิดขึ้น ก็ย่อม
เกิดขึ้นในที่นั้น

เมื่อจะตั้งอยู่ ก็ย่อมตั้งอยู่ในที่นั้น

ก็อะไรเล่า เป็นที่รักใคร่ เป็นที่
พอใจในโลก

ตา เป็นที่รักใคร่ เป็นที่พอใจใน
โลก

เอตฺตํ เตสา คณฺหา อูปฺปชฺชมานา
อูปฺปชฺชติ

เอตฺถ นีวีสมานา นีวีสติ

โสคํ โลกํ ปียรูปํ สาทรูปํ

ตัณฺหา^๕นั้น เมื่อจะเกิดขึ้น ก็ย่อม
เกิดขึ้นที่^๕ตานัน

เมื่อจะตั้งอยู่ ก็ย่อมตั้งอยู่ที่^๕ตานัน
หุ เป็นที่รักใคร่ เป็นที่พอใจใน
โลก

เอตฺตํ เตสา คณฺหา อูปฺปชฺชมานา
อูปฺปชฺชติ

เอตฺถ นีวีสมานา นีวีสติ

ฆานํ โลกํ ปียรูปํ สาทรูปํ

ตัณฺหา^๕นั้น เมื่อจะเกิดขึ้น ก็ย่อม
เกิดขึ้นที่^๕หุนัน

เมื่อจะตั้งอยู่ ก็ย่อมตั้งอยู่ที่^๕หุนัน
จฺมุก เป็นที่รักใคร่ เป็นที่พอใจ
ในโลก

เอตฺตํ เตสา คณฺหา อูปฺปชฺชมานา
อูปฺปชฺชติ

เอตฺถ นีวีสมานา นีวีสติ

ชีวฺหา โลกํ ปียรูปํ สาทรูปํ

ตัณฺหา^๕นั้น เมื่อจะเกิดขึ้น ก็ย่อม
เกิดขึ้นที่^๕จฺมุกนัน

เมื่อจะตั้งอยู่ ก็ย่อมตั้งอยู่ที่^๕จฺมุกนัน
ลัน เป็นที่รักใคร่ เป็นที่พอใจ
ในโลก

เอตฺตํ เตสา คณฺหา อูปฺปชฺชมานา
อูปฺปชฺชติ

เอตฺถ นีวีสมานา นีวีสติ

กาโย โลกํ ปียรูปํ สาทรูปํ

ตัณฺหา^๕นั้น เมื่อจะเกิดขึ้น ก็ย่อม
เกิดขึ้นที่^๕ลันนัน

เมื่อจะตั้งอยู่ ก็ย่อมตั้งอยู่ที่^๕ลันนัน
กาย เป็นที่รักใคร่ เป็นที่พอใจ
ในโลก

เอตฺตฺเตสา ตณฺหา อูปฺปชฺชมานา
อูปฺปชฺชติ

เอตฺตฺถ นีวีสมานา นีวีสติ
มโน โลเก ปิยรูปํ สาทรูปํ

ตัณหานั้น เมื่อจะเกิดขึ้น ก็ย่อม
เกิดขึ้นที่กายนั้น

เมื่อจะตั้งอยู่ ก็ย่อมตั้งอยู่ที่กายนั้น
ใจ เป็นที่รักใคร่ เป็นที่พอใจใน
โลก

เอตฺตฺเตสา ตณฺหา อูปฺปชฺชมานา
อูปฺปชฺชติ

เอตฺตฺถ นีวีสมานา นีวีสติ.
รูปา โลเก ปิยรูปํ สาทรูปํ

ตัณหานั้น เมื่อจะเกิดขึ้น ก็ย่อม
เกิดขึ้นที่ใจนั้น

เมื่อจะตั้งอยู่ ก็ย่อมตั้งอยู่ที่ใจนั้น
รูป เป็นที่รักใคร่ เป็นที่พอใจใน
โลก

เอตฺตฺเตสา ตณฺหา อูปฺปชฺชมานา
อูปฺปชฺชติ

เอตฺตฺถ นีวีสมานา นีวีสติ
สทฺทฺหา โลเก ปิยรูปํ สาทรูปํ

ตัณหานั้น เมื่อจะเกิดขึ้น ก็ย่อม
เกิดขึ้นที่รูปนั้น

เมื่อจะตั้งอยู่ ก็ย่อมตั้งอยู่ที่รูปนั้น
เสียง เป็นที่รักใคร่ เป็นที่พอใจ
ในโลก

เอตฺตฺเตสา ตณฺหา อูปฺปชฺชมานา
อูปฺปชฺชติ

เอตฺตฺถ นีวีสมานา นีวีสติ
กนฺธา โลเก ปิยรูปํ สาทรูปํ

ตัณหานั้น เมื่อจะเกิดขึ้น ก็ย่อม
เกิดขึ้นที่เสียงนั้น

เมื่อจะตั้งอยู่ ก็ย่อมตั้งอยู่ที่เสียงนั้น
กลิ่น เป็นที่รักใคร่ เป็นที่พอใจ
ในโลก

เอตฺถเตสา ตณฺหา อูปฺปชฺชมานา
อูปฺปชฺชติ

ตํณฺหานํ^๕ เมื่อจะเกิดขึ้น ก็ย่อม
เกิดขึ้นที่กลืนนํ^๕

เอตฺถ นวิสฺमानา นวิสติ
รสา โลเก ปิยรูปํ สาครูปํ

เมื่อจะต้งอยู่ ก็ย่อมต้งอยู่ที่กลืนนํ^๕
รส เป็นที่รักใคร่ เป็นที่พอใจใน
โลก

เอตฺถเตสา ตณฺหา อูปฺปชฺชมานา
อูปฺปชฺชติ

ตํณฺหานํ^๕ เมื่อจะเกิดขึ้น ก็ย่อม
เกิดขึ้นที่รสนํ^๕

เอตฺถ นวิสฺमानา นวิสติ
โณฏฺฐพฺพา โลเก ปิยรูปํ สาครูปํ

เมื่อจะต้งอยู่ ก็ย่อมต้งอยู่ที่รสนํ^๕
โณฏฺฐพฺพะ เป็นที่รักใคร่ เป็นที่
พอใจในโลก

เอตฺถเตสา ตณฺหา อูปฺปชฺชมานา
อูปฺปชฺชติ

ตํณฺหานํ^๕ เมื่อจะเกิดขึ้น ก็ย่อม
เกิดขึ้นที่โณฏฺฐพฺพนํ^๕

เอตฺถ นวิสฺमानา นวิสติ

เมื่อจะต้งอยู่ ก็ย่อมต้งอยู่ที่
โณฏฺฐพฺพนํ^๕

ธมฺมา โลเก ปิยรูปํ สาครูปํ

ธมฺมารมณฺ เป็นที่รักใคร่ เป็นที่
พอใจในโลก

เอตฺถเตสา ตณฺหา อูปฺปชฺชมานา
อูปฺปชฺชติ

ตํณฺหานํ^๕ เมื่อจะเกิดขึ้น ก็ย่อม
เกิดขึ้นที่ธมฺมารมณฺ

เอตฺถ นวิสฺमानา นวิสติ.

เมื่อจะต้งอยู่ ก็ย่อมต้งอยู่ที่
ธมฺมารมณฺนํ^๕.

จกขุวิณญาณ โลก ปิยรูป สาครูป เอตฺถเตสา ตณฺหา อูปฺปชฺชมานา อูปฺปชฺชติ เอตฺถ นีวีสมานา นีวีสติ	ความรู้ทางตา เป็นที่รักใคร่ เป็น ที่พอใจในโลก ตัณหานั้น เมื่อจะเกิดขึ้น ก็ย่อม เกิดขึ้นที่ความรู้ทางตานั่น เมื่อจะตั้งอยู่ ก็ย่อมตั้งอยู่ที่ความรู้ ทางตานั่น
โสทวิณญาณ โลก ปิยรูป สาครูป เอตฺถเตสา ตณฺหา อูปฺปชฺชมานา อูปฺปชฺชติ เอตฺถ นีวีสมานา นีวีสติ	ความรู้ทางหู เป็นที่รักใคร่ เป็น ที่พอใจในโลก ตัณหานั้น เมื่อจะเกิดขึ้น ก็ย่อม เกิดขึ้นที่ความรู้ทางหูนั้น เมื่อจะตั้งอยู่ ก็ย่อมตั้งอยู่ที่ความรู้ ทางหูนั้น
ฆานวิณญาณ โลก ปิยรูป สาครูป เอตฺถเตสา ตณฺหา อูปฺปชฺชมานา อูปฺปชฺชติ เอตฺถ นีวีสมานา นีวีสติ	ความรู้ทางจมูกนั้น เป็นที่รักใคร่ เป็นที่พอใจในโลก ตัณหานั้น เมื่อจะเกิดขึ้น ก็ย่อม เกิดขึ้นที่ความรู้ทางจมูกนั้น เมื่อจะตั้งอยู่ ก็ย่อมตั้งอยู่ที่ความรู้ ทางจมูกนั้น
จิหวาวิณญาณ โลก ปิยรูป สาครูป	ความรู้ทางลิ้น เป็นที่รักใคร่ เป็น ที่พอใจในโลก

เอตฺถเตสา ตณฺหา อูปฺปชฺชมานา
อูปฺปชฺชติ

ตณฺหานั้น เมื่อจะเกิดขึ้น ก็ย่อม
เกิดขึ้นที่ความรู้ทางลึ้นนั้น

เอตฺถ นวิสฺमानา นวิสฺติ

เมื่อจะตั้งอยู่ ก็ย่อมตั้งอยู่ที่ความรู้
ทางลึ้นนั้น

กายวิญฺญาณํ โลเก ปิยรูป
สาตรูป

ความรู้ทางกาย เป็นที่รักใคร่ เป็น
ที่พอใจในโลก

เอตฺถเตสา ตณฺหา อูปฺปชฺชมานา
อูปฺปชฺชติ

ตณฺหานั้น เมื่อจะเกิดขึ้น ก็ย่อม
เกิดขึ้นที่ความรู้ทางกายนั้น

เอตฺถ นวิสฺमानา นวิสฺติ

เมื่อจะตั้งอยู่ ก็ย่อมตั้งอยู่ที่ความรู้
ทางกายนั้น

มโนวิญฺญาณํ โลเก ปิยรูป
สาตรูป

ความรู้ทางใจ เป็นที่รักใคร่ เป็น
ที่พอใจในโลก

เอตฺถเตสา ตณฺหา อูปฺปชฺชมานา
อูปฺปชฺชติ

ตณฺหานั้น เมื่อจะเกิดขึ้น ก็ย่อม
เกิดขึ้นที่ความรู้ทางใจนั้น

เอตฺถ นวิสฺमानา นวิสฺติ.

เมื่อจะตั้งอยู่ ก็ย่อมตั้งอยู่ที่ความรู้
ทางใจนั้น.

จกฺขุสมฺมผลฺโส โลเก
ปิยรูป สาตรูป

ความกระทบทางตา เป็นที่รักใคร่
เป็นที่พอใจในโลก

เอตฺถเตสา ตณฺหา อูปฺปชฺชมานา
อูปฺปชฺชติ

ตณฺหานั้น เมื่อจะเกิดขึ้น ก็ย่อม
เกิดขึ้นที่ความกระทบทางตานี้

เอตถ นีวัสमानา นีวัสติ	เมื่อจะตั้งอยู่ ก็ย่อมตั้งอยู่ที่ความ กระทบทางทานัน
โสตสมฺผลโส โลก ปิยรูป สาตรูป	ความกระทบทางหู เป็นที่รักใคร่ เป็นที่พอใจในโลก
เอตฺถเสสา ตณฺหา อุปฺปชฺชमानา อุปฺปชฺชติ	ตัณหานั้น เมื่อจะเกิดขึ้น ก็ย่อม เกิดขึ้นที่ความกระทบทางหู
เอตถ นีวัสमानา นีวัสติ	เมื่อจะตั้งอยู่ ก็ย่อมตั้งอยู่ที่ความ กระทบทางหู
ฆานสมฺผลโส โลก ปิยรูป สาตรูป	ความกระทบทางจมูก เป็นที่ รักใคร่ เป็นที่พอใจในโลก
เอตฺถเสสา ตณฺหา อุปฺปชฺชमानา อุปฺปชฺชติ	ตัณหานั้น เมื่อจะเกิดขึ้น ก็ย่อม เกิดขึ้นที่ความกระทบทางจมูก
เอตถ นีวัสमानา นีวัสติ	เมื่อจะตั้งอยู่ ก็ย่อมตั้งอยู่ที่ความ กระทบทางจมูก
ชีวหาสมฺผลโส โลก ปิยรูป สาตรูป	ความกระทบทางลิ้น เป็นที่รักใคร่ เป็นที่พอใจในโลก
เอตฺถเสสา ตณฺหา อุปฺปชฺชमानา อุปฺปชฺชติ	ตัณหานั้น เมื่อจะเกิดขึ้น ก็ย่อม เกิดขึ้นที่ความกระทบทางลิ้น
เอตถ นีวัสमानา นีวัสติ	เมื่อจะตั้งอยู่ ก็ย่อมตั้งอยู่ที่ความ กระทบทางลิ้น

กายสมุผลสุโต โลเก ปิยรูป
 สาทรูป
 เอตฺถเตสา ตณฺหา อูปฺปชฺชมานา
 อูปฺปชฺชติ
 เอตฺถ นวิสฺमानา นวิสฺติ

ความกระทบทางกาย เป็นที่รักใคร่
 เป็นที่พอใจในโลก
 ตัณหานั้น เมื่อจะเกิดขึ้น ก็ย่อม
 เกิดขึ้นที่ความกระทบทางกายนั้น
 เมื่อจะตั้งอยู่ ก็ย่อมตั้งอยู่ที่ความ
 กระทบทางกายนั้น

มโนสมุผลสุโต โลเก ปิยรูป
 สาทรูป
 เอตฺถเตสา ตณฺหา อูปฺปชฺชมานา
 อูปฺปชฺชติ
 เอตฺถ นวิสฺमानา นวิสฺติ.

ความกระทบทางใจ เป็นที่รักใคร่
 เป็นที่พอใจในโลก
 ตัณหานั้น เมื่อจะเกิดขึ้น ก็ย่อม
 เกิดขึ้นที่ความกระทบทางใจนั้น
 เมื่อจะตั้งอยู่ ก็ย่อมตั้งอยู่ที่ความ
 กระทบทางใจนั้น

จกฺขุสมุผลสุตฺตา เวทนา
 โลเก ปิยรูป สาทรูป
 เอตฺถเตสา ตณฺหา อูปฺปชฺชมานา
 อูปฺปชฺชติ
 เอตฺถ นวิสฺमानา นวิสฺติ

เวทนาที่เกิดแต่สัมผัสทางตา เป็น
 ที่รักใคร่ เป็นที่พอใจในโลก
 ตัณหานั้น เมื่อจะเกิดขึ้น ก็ย่อม
 เกิดขึ้นที่เวทนา ซึ่งเกิดแต่สัมผัส
 ทางตานนั้น
 เมื่อจะตั้งอยู่ ก็ย่อมตั้งอยู่ที่เวทนา
 ซึ่งเกิดแต่สัมผัสทางตานนั้น

โสตสมุผลสุตฺตา เวทนา โลเก
 ปิยรูป สาทรูป

เวทนาซึ่งเกิดแต่สัมผัสทางหู เป็น
 ที่รักใคร่ เป็นที่พอใจในโลก

เอตฺถเตสา ตณฺหา อูปฺปชฺชมานา
อูปฺปชฺชติ

ตัณหานั้น เมื่อจะเกิดขึ้น ก็ย่อม
เกิดขึ้นที่เวทนา ซึ่งเกิดแต่สัมผัส
ทางหู^๕

เอตฺถ นวิสฺमानา นวิสฺสติ

เมื่อจะตั้งอยู่ ก็ย่อมตั้งอยู่ที่เวทนา
ซึ่งเกิดแต่สัมผัสทางหู^๕

ฆานสมฺมุสฺสุชา เวทนา โลเก
ปิยฺรูปิ สาทฺรูปิ

เวทนา ซึ่งเกิดแต่สัมผัสทางจมูก
เป็นที่รักใคร่ เป็นที่พอใจในโลก

เอตฺถเตสา ตณฺหา อูปฺปชฺชมานา
อูปฺปชฺชติ

ตัณหานั้น เมื่อจะเกิดขึ้น ก็ย่อม
เกิดขึ้นที่เวทนา ซึ่งเกิดแต่สัมผัส
ทางจมูก^๕

เอตฺถ นวิสฺमानา นวิสฺสติ

เมื่อจะตั้งอยู่ ก็ย่อมตั้งอยู่ที่เวทนา
ซึ่งเกิดแต่สัมผัสทางจมูก^๕

ชีวหาสมฺมุสฺสุชา เวทนา
โลเก ปิยฺรูปิ สาทฺรูปิ

เวทนา ซึ่งเกิดแต่สัมผัสทางลิ้น
เป็นที่รักใคร่ เป็นที่พอใจในโลก

เอตฺถเตสา ตณฺหา อูปฺปชฺชมานา
อูปฺปชฺชติ

ตัณหานั้น เมื่อจะเกิดขึ้น ก็ย่อม
เกิดขึ้นที่เวทนา ซึ่งเกิดแต่สัมผัส
ทางลิ้น^๕

เอตฺถ นวิสฺमानา นวิสฺสติ

เมื่อจะตั้งอยู่ ก็ย่อมตั้งอยู่ที่เวทนา
ซึ่งเกิดแต่สัมผัสทางลิ้น^๕

กายสมฺมุสฺสุชา เวทนา โลเก
ปิยฺรูปิ สาทฺรูปิ

เวทนา ซึ่งเกิดแต่สัมผัสทางกาย
เป็นที่รักใคร่ เป็นที่พอใจในโลก

เอตฺถเตสา ตณฺหา อูปฺปชฺชมานา
อูปฺปชฺชติ

ตัณหานั้น เมื่อจะเกิดขึ้น ก็ย่อม
เกิดขึ้นที่เวทนา ซึ่งเกิดแต่สัมผัส
ทางกายนั้น

เอตฺถ นีวีสมานา นีวีสติ

เมื่อจะตั้งอยู่ ก็ย่อมตั้งอยู่ที่เวทนา
ซึ่งเกิดแต่สัมผัสทางกายนั้น

มโนสมฺมุตฺตสชา เวทนา โลก
ปิยรูปํ สาครูปํ

เวทนา ซึ่งเกิดแต่สัมผัสทางใจ
เป็นที่รักใคร่ เป็นที่พอใจในโลก

เอตฺถเตสา ตณฺหา อูปฺปชฺชมานา
อูปฺปชฺชติ

ตัณหานั้น เมื่อจะเกิดขึ้น ก็ย่อม
เกิดขึ้นที่เวทนา ซึ่งเกิดแต่สัมผัส
ทางใจนั้น

เอตฺถ นีวีสมานา นีวีสติ.

เมื่อจะตั้งอยู่ ก็ย่อมตั้งอยู่ที่เวทนา
ซึ่งเกิดแต่สัมผัสทางใจนั้น.

รูปสณฺญา โลก ปิยรูปํ
สาครูปํ

ความจำรูป เป็นที่รักใคร่ เป็นที่
พอใจในโลก

เอตฺถเตสา ตณฺหา อูปฺปชฺชมานา
อูปฺปชฺชติ

ตัณหานั้น เมื่อจะเกิดขึ้น ก็ย่อม
เกิดขึ้นที่ความจำรูปนั้น

เอตฺถ นีวีสมานา นีวีสติ

เมื่อจะตั้งอยู่ ก็ย่อมตั้งอยู่ที่ความ
จำรูปนั้น

สทฺทสณฺญา โลก ปิยรูปํ
สาครูปํ

ความจำเสียง เป็นที่รักใคร่ เป็น
ที่พอใจในโลก

เอตฺตเตสา ตณฺหา อูปฺปชฺชมานา อูปฺปชฺชติ	ตัณหานั้น เมื่อจะเกิดขึ้น ก็ย่อม เกิดขึ้นที่ความจำเสียนั้น
เอตฺต นีวีสมานา นีวีสติ	เมื่อจะตั้งอยู่ ก็ย่อมตั้งอยู่ที่ความ จำเสียนั้น
กนฺธรสฺสณฺหา โลเก ปิยรูปํ สาตรูปํ	ความจำกลิ่น เป็นที่รักใคร่ เป็น ที่พอใจในโลก
เอตฺตเตสา ตณฺหา อูปฺปชฺชมานา อูปฺปชฺชติ	ตัณหานั้น เมื่อจะเกิดขึ้น ก็ย่อม เกิดขึ้นที่ความจำกลิ่นนั้น
เอตฺต นีวีสมานา นีวีสติ	เมื่อจะตั้งอยู่ ก็ย่อมตั้งอยู่ที่ความ จำกลิ่นนั้น
รสฺสณฺหา โลเก ปิยรูปํ สาตรูปํ	ความจํารส เป็นที่รักใคร่ เป็นที่ พอใจในโลก
เอตฺตเตสา ตณฺหา อูปฺปชฺชมานา อูปฺปชฺชติ	ตัณหานั้น เมื่อจะเกิดขึ้น ก็ย่อม เกิดขึ้นที่ความจํารสนั้น
เอตฺต นีวีสมานา นีวีสติ	เมื่อจะตั้งอยู่ ก็ย่อมตั้งอยู่ที่ความ จํารสนั้น
โณฏฺฐพฺพสฺสณฺหา โลเก ปิยรูปํ สาตรูปํ	ความจำโณฏฐัพพะ เป็นที่รักใคร่ เป็นที่พอใจในโลก
เอตฺตเตสา ตณฺหา อูปฺปชฺชมานา อูปฺปชฺชติ	ตัณหานั้น เมื่อจะเกิดขึ้น ก็ย่อม เกิดขึ้นที่ความจำโณฏฐัพพนั่น

เอตถ นีวีสมานา นีวีสติ	เมื่อจะตั้งอยู่ ก็ย่อมตั้งอยู่ที่ความ จำเริญรู้พระนั้น
ธมฺมสณฺหา โลเก ปิยรูป สาตรูป	ความจำรั้มมารมณฺ์ เป็นที่รักใคร่ เป็นที่พอใจในโลก
เอตฺถสฺมา ตณฺหา อูปฺปชฺชมานา อูปฺปชฺชติ	ตัณหานั้น เมื่อจะเกิดขึ้น ก็ย่อม เกิดขึ้นที่ความจำรั้มมารมณฺ์นั้น
เอตถ นีวีสมานา นีวีสติ.	เมื่อจะตั้งอยู่ ก็ย่อมตั้งอยู่ที่ความ จำรั้มมารมณฺ์นั้น.
รูปสณฺเจตนา โลเก ปิยรูป สาตรูป	ความคิดถึงรูป เป็นที่รักใคร่ เป็น ที่พอใจในโลก
เอตฺถสฺมา ตณฺหา อูปฺปชฺชมานา อูปฺปชฺชติ	ตัณหานั้น เมื่อจะเกิดขึ้น ก็ย่อม เกิดขึ้นที่ความคิดถึงรูปนั้น
เอตถ นีวีสมานา นีวีสติ	เมื่อจะตั้งอยู่ ก็ย่อมตั้งอยู่ที่ความ คิดถึงรูปนั้น
สทฺทสณฺเจตนา โลเก ปิยรูป สาตรูป	ความคิดถึงเสียง เป็นที่รักใคร่ เป็นที่พอใจในโลก
เอตฺถสฺมา ตณฺหา อูปฺปชฺชมานา อูปฺปชฺชติ	ตัณหานั้น เมื่อจะเกิดขึ้น ก็ย่อม เกิดขึ้นที่ความคิดถึงเสียงนั้น
เอตถ นีวีสมานา นีวีสติ	เมื่อจะตั้งอยู่ ก็ย่อมตั้งอยู่ที่ความ คิดถึงเสียงนั้น

คนุสสเจตนา โลก ปิยรูป สาตรูป	ความคิดถึงกลิ่น เป็นที่รักใคร่ เป็นที่พอใจในโลก
เอตฺเตสา ตณฺหา อูปฺปชฺชมานา อูปฺปชฺชติ	ตัณหานั้น เมื่อจะเกิดขึ้น ก็ย่อม เกิดขึ้นที่ความคิดถึงกลิ่นนั้น
เอตฺถ นวิสฺमानา นวิสฺสติ	เมื่อจะตั้งอยู่ ก็ย่อมตั้งอยู่ที่ความ คิดถึงกลิ่นนั้น.
รสสเจตนา โลก ปิยรูป สาตรูป	ความคิดถึงรส เป็นที่รักใคร่ เป็น ที่พอใจในโลก
เอตฺเตสา ตณฺหา อูปฺปชฺชมานา อูปฺปชฺชติ	ตัณหานั้น เมื่อจะเกิดขึ้น ก็ย่อม เกิดขึ้นที่ความคิดถึงรสนั้น
เอตฺถ นวิสฺमानา นวิสฺสติ	เมื่อจะตั้งอยู่ ก็ย่อมตั้งอยู่ที่ความ คิดถึงถึงรสนั้น
โณฏฺฐพฺพสเจตนา โลก ปิยรูป สาตรูป	ความคิดถึงโณฏฐัพพะ เป็นที่รัก ใคร่ เป็นที่พอใจในโลก
เอตฺเตสา ตณฺหา อูปฺปชฺชมานา อูปฺปชฺชติ	ตัณหานั้น เมื่อจะเกิดขึ้น ก็ย่อม เกิดขึ้นที่ความคิดถึงโณฏฐัพพะนั้น
เอตฺถ นวิสฺमानา นวิสฺสติ	เมื่อจะตั้งอยู่ ก็ย่อมตั้งอยู่ที่ความ คิดถึงกลิ่นนั้น.
ธมฺมสเจตนา โลก ปิยรูป สาตรูป	ความคิดถึงธัมมารมณ์ เป็นที่รัก ใคร่ เป็นที่พอใจในโลก

เอตฺถเตสา ตณฺหา อูปปชฺชมานา
อูปปชฺชติ

เอตฺถ นีวีสมานา นีวีสติ.

ตัณหานั้น เมื่อจะเกิดขึ้น ก็ย่อม
เกิดขึ้นที่ความคิดถึงธัมมามารมณ์นั้น
เมื่อจะตั้งอยู่ ก็ย่อมตั้งอยู่ที่ความ
คิดถึงธัมมามารมณ์นั้น.

รูปตณฺหา โลเก ปิยรูป
สาตรูป

เอตฺถเตสา ตณฺหา อูปปชฺชมานา
อูปปชฺชติ

เอตฺถ นีวีสมานา นีวีสติ

ความอยากในรูป เป็นที่รักใคร่
เป็นที่พอใจในโลก

ตัณหานั้น เมื่อจะเกิดขึ้น ก็ย่อม
เกิดขึ้นที่ความอยากในรูปนั้น
เมื่อจะตั้งอยู่ ก็ย่อมตั้งอยู่ที่ความ
อยากในรูปนั้น

สทฺทตณฺหา โลเก ปิยรูป
สาตรูป

เอตฺถเตสา ตณฺหา อูปปชฺชมานา
อูปปชฺชติ

เอตฺถ นีวีสมานา นีวีสติ

ความอยากในเสียง เป็นที่รักใคร่
เป็นที่พอใจในโลก

ตัณหานั้น เมื่อจะเกิดขึ้น ก็ย่อม
เกิดขึ้นที่ความอยากในเสียงนั้น
เมื่อจะตั้งอยู่ ก็ย่อมตั้งอยู่ที่ความ
อยากในเสียงนั้น

กนฺธตณฺหา โลเก ปิยรูป
สาตรูป

เอตฺถเตสา ตณฺหา อูปปชฺชมานา
อูปปชฺชติ

ความอยากในกลิ่น เป็นที่รักใคร่
เป็นที่พอใจในโลก

ตัณหานั้น เมื่อจะเกิดขึ้น ก็ย่อม
เกิดขึ้นที่ความอยากในกลิ่นนั้น

เอตถ นีวัสमानา นีวัสติ

เมื่อจะตั้งอยู่ ก็ย่อมตั้งอยู่ที่ความ
อยากในกลืนนั้น

รตตณฺหา โลเก ปิยรูป

สาตรูป

ความอยากในรส เป็นที่รักใคร่
เป็นที่พอใจในโลก

เอตฺถเตสา ตณฺหา อูปฺปชฺชमानา

อูปฺปชฺชติ

ตัณหานั้น เมื่อจะเกิดขึ้น ก็ย่อม
เกิดขึ้นที่ความอยากในรสนั้น

เอตถ นีวัสमानา นีวัสติ

เมื่อจะตั้งอยู่ ก็ย่อมตั้งอยู่ที่ความ
อยากในรสนั้น

โผฏฺฐพฺพตณฺหา โลเก ปิยรูป

สาตรูป

ความอยากในโผฏฐัพพะ เป็นที่
รักใคร่ เป็นที่พอใจในโลก

เอตฺถเตสา ตณฺหา อูปฺปชฺชमानา

อูปฺปชฺชติ

ตัณหานั้น เมื่อจะเกิดขึ้น ก็ย่อม
เกิดขึ้นที่ความอยากในโผฏฐัพพะ
นั้น

เอตถ นีวัสमानา นีวัสติ

เมื่อจะตั้งอยู่ ก็ย่อมตั้งอยู่ที่ความ
อยากในโผฏฐัพพะนั้น

ธมฺมตณฺหา โลเก ปิยรูป

สาตรูป

ความอยากในธัมมารมณ์ เป็นที่
รักใคร่ เป็นที่พอใจในโลก

เอตฺถเตสา ตณฺหา อูปฺปชฺชमानา

อูปฺปชฺชติ

ตัณหานั้น เมื่อจะเกิดขึ้น ก็ย่อม
เกิดขึ้นที่ความอยากในธัมมารมณ์
นั้น

เอตฺถ นีวีสมานา นีวีสติ.

เมื่อจะตั้งอยู่ ก็ย่อมตั้งอยู่ที่ความ
อยากในรั้มมารมณนั้น.

รูปวตฺถโก โลเก ปิยรูป
สาตรูป

ความตริกถึงรูป เป็นที่รักใคร่
เป็นที่พอใจในโลก

เอตฺถเตสา ตณฺหา อุปฺปชฺชมานา
อุปฺปชฺชติ

ตัณหานั้น เมื่อจะเกิดขึ้น ก็ย่อม
เกิดขึ้นที่ความตริกถึงรูปนั้น

เอตฺถ นีวีสมานา นีวีสติ

เมื่อจะตั้งอยู่ ก็ย่อมตั้งอยู่ที่ความ
ตริกถึงรูปนั้น

สทฺทวตฺถโก โลเก ปิยรูป
สาตรูป

ความตริกถึงเสียง เป็นที่รักใคร่
เป็นที่พอใจในโลก

เอตฺถเตสา ตณฺหา อุปฺปชฺชมานา
อุปฺปชฺชติ

ตัณหานั้น เมื่อจะเกิดขึ้น ก็ย่อม
เกิดขึ้นที่ความตริกถึงเสียงนั้น

เอตฺถ นีวีสมานา นีวีสติ

เมื่อจะตั้งอยู่ ก็ย่อมตั้งอยู่ที่ความ
ตริกถึงเสียงนั้น

กนฺธวตฺถโก โลเก ปิยรูป
สาตรูป

ความตริกถึงกลิ่น เป็นที่รักใคร่
เป็นที่พอใจในโลก

เอตฺถเตสา ตณฺหา อุปฺปชฺชมานา
อุปฺปชฺชติ

ตัณหานั้น เมื่อจะเกิดขึ้น ก็ย่อม
เกิดขึ้นที่ความตริกถึงกลิ่นนั้น

เอตฺถ นีวีสมานา นีวีสติ

เมื่อจะตั้งอยู่ ก็ย่อมตั้งอยู่ที่ความ
ตริกถึงกลิ่นนั้น

รสวิตกโก โลเก ปิยรูป

สาตรูป

เอตฺถเสถ ตณฺหา อูปฺปชฺชมานา

อูปฺปชฺชติ

เอตฺถ นวิสฺमानา นวิสฺติ

ความตรึงถึงรส เป็นที่รักใคร่

เป็นที่พอใจในโลก

ตณฺหานั้น เมื่อจะเกิดขึ้น ก็ย่อม
เกิดขึ้นที่ความตรึงถึงรสนั้น

เมื่อจะตั้งอยู่ ก็ย่อมตั้งอยู่ที่ความ
ตรึงถึงรสนั้น

โณฏฺฐพฺพิตฺถโก โลเก

ปิยรูป สาตรูป

เอตฺถเสถ ตณฺหา อูปฺปชฺชมานา

อูปฺปชฺชติ

ความตรึงถึงโณฏฐัพพะ เป็นที่

รักใคร่ เป็นที่พอใจในโลก

ตณฺหานั้น เมื่อจะเกิดขึ้น ก็ย่อม
เกิดขึ้นที่ความตรึงถึงโณฏฐัพพะ
นั้น

เมื่อจะตั้งอยู่ ก็ย่อมตั้งอยู่ที่ความ
ตรึงถึงโณฏฐัพพนั่น

ธมฺมวิตกโก โลเก ปิยรูป

สาตรูป

เอตฺถเสถ ตณฺหา อูปฺปชฺชมานา

อูปฺปชฺชติ

เอตฺถ นวิสฺमानา นวิสฺติ.

ความตรึงถึงธัมมามรณ เป็นที่

รักใคร่ เป็นที่พอใจในโลก

ตณฺหานั้น เมื่อจะเกิดขึ้น ก็ย่อมเกิด
ขึ้นที่ความตรึงถึงธัมมามรณนั้น

เมื่อจะตั้งอยู่ ก็ย่อมตั้งอยู่ที่ความ
ตรึงถึงธัมมามรณนั้น.

รูปวិชาโร โลเก ปิยรูป

สาตรูป

ความตรึงถึงรูป เป็นที่รักใคร่

เป็นที่พอใจในโลก

เอตฺถเตสา ตณฺหา อูปฺปชฺชมานา
อูปฺปชฺชติ

ตัณหานั้น เมื่อจะเกิดขึ้น ก็ย่อม
เกิดขึ้นที่ความตรองถึงรูปนั้น
เมื่อจะตั้งอยู่ ก็ย่อมตั้งอยู่ที่ความ
ตรองถึงรูปนั้น

เอตฺถ นีวีสมานา นีวีสติ

ความตรองถึงเสียง เป็นที่รักใคร่
เป็นที่พอใจในโลก

สทฺทวิจาโร โลเก ปียรูป
สาตรูป

เอตฺถเตสา ตณฺหา อูปฺปชฺชมานา
อูปฺปชฺชติ

ตัณหานั้น เมื่อจะเกิดขึ้น ก็ย่อม
เกิดขึ้นที่ความตรองถึงเสียงนั้น
เมื่อจะตั้งอยู่ ก็ย่อมตั้งอยู่ที่ความ
ตรองถึงเสียงนั้น

เอตฺถ นีวีสมานา นีวีสติ

กนฺธวิจาโร โลเก ปียรูป
สาตรูป

ความตรองถึงกลิ่น เป็นที่รักใคร่
เป็นที่พอใจในโลก

เอตฺถเตสา ตณฺหา อูปฺปชฺชมานา
อูปฺปชฺชติ

ตัณหานั้น เมื่อจะเกิดขึ้น ก็ย่อม
เกิดขึ้นที่ความตรองถึงกลิ่นนั้น
เมื่อจะตั้งอยู่ ก็ย่อมตั้งอยู่ที่ความ
ตรองถึงกลิ่นนั้น

เอตฺถ นีวีสมานา นีวีสติ

รสวิจาโร โลเก ปียรูป
สาตรูป

ความตรองถึงรส เป็นที่รักใคร่
เป็นที่พอใจในโลก

เอตฺถเตสา ตณฺหา อูปฺปชฺชมานา
อูปฺปชฺชติ

ตัณหานั้น เมื่อจะเกิดขึ้น ก็ย่อม
เกิดขึ้นที่ความตรองถึงรสนั้น

เอตุด นีวีสมานา นีวีสติ	เมื่อจะตั้งอยู่ ก็ย่อมตั้งอยู่ที่ความ ครองถึงรสนั้น
โผฏฐพฺพิจาโร โลเก ปียรูป สาตรูป	ความครองถึงโผฏฐัพพะ เป็นที่ รักใคร่ เป็นที่พอใจในโลก
เอตุดเสสา ตณฺหา อูปฺปชฺชมานา อูปฺปชฺชติ	ตัณหานั้น เมื่อจะเกิดขึ้น ก็ย่อมเกิด ขึ้นที่ความครองถึงโผฏฐัพพะนั้น
เอตุด นีวีสมานา นีวีสติ	เมื่อจะตั้งอยู่ ก็ย่อมตั้งอยู่ที่ความ ครองถึงโผฏฐัพพะนั้น
ธมฺมวิจาโร โลเก ปียรูป สาตรูป	ความครองถึงธัมมามรณ เป็นที่ รักใคร่ เป็นที่พอใจในโลก
เอตุดเสสา ตณฺหา อูปฺปชฺชมานา อูปฺปชฺชติ	ตัณหานั้น เมื่อจะเกิดขึ้น ก็ย่อมเกิด ขึ้นที่ความครองถึงธัมมามรณนั้น
เอตุด นีวีสมานา นีวีสติ	เมื่อจะตั้งอยู่ ก็ย่อมตั้งอยู่ที่ความ ครองถึงธัมมามรณนั้น
อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว ทุกฺขสมฺภูโต อริยสัจฺจ.	ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อันนี้ที่กล่าว ว่าอริยสัจ คือทุกขสมุทัย (เหตุ ให้เกิดทุกข์).
กตมณฺจ ภิกฺขเว ทุกฺขนิโรธอ อริยสัจฺจ	ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อริยสัจคือ ทุกขนิโรธ (ธรรมเป็นที่ดับทุกข์) เป็นอย่างไร ?

โย ตสฺสาเยว ตณฺหา
อเสสวราคณิโรธ จาโค
ปณฺนิสฺสํโก มุตฺติ อนาลโย

สา โข ปเนสา ภิกฺขเว ตณฺหา

กตฺถ ปหิยุมามา ปหิยุติ

กตฺถ นิรุชฺฌมามา นิรุชฺฌติ
อํ โลเก ปียรูปํ สาทรูปํ

เอตฺถเตสา ตณฺหา ปหิยุมามา
ปหิยุติ

เอตฺถ นิรุชฺฌมามา นิรุชฺฌติ
ภิกฺขุ โลเก ปียรูปํ สาทรูปํ

จกฺขุ โลเก ปียรูปํ สาทรูปํ

เอตฺถเตสา ตณฺหา ปหิยุมามา
ปหิยุติ

เอตฺถ นิรุชฺฌมามา นิรุชฺฌติ

(คือ) ความสํารอกและความคับ
โดยไม่มีเหลือ ความสละ ความ
สํกั้น ความปล่อยวาง ความไม่
อาลัย ในกัณฺหานั้นนั้นแล อันใด
คุก่อนภิกษุทั้งหลาย ก็กัณฺหานั้น
นั้นแล

เมื่อบุคคลจะละเสีย ย่อมละเสียได้
ในที่ไหน

เมื่อจะคับ ย่อมคับในที่ไหน
ที่ใดเป็นที่รักใคร่ เป็นที่พอใจใน
โลก

กัณฺหานั้น เมื่อบุคคลจะละเสีย
ก็ย่อมละเสียได้ในที่นั้น

เมื่อจะคับ ก็ย่อมคับในที่นั้น
ก็จะไรเล่า เป็นที่รักใคร่ เป็นที่
พอใจในโลก

ตา เป็นที่รักใคร่ เป็นที่พอใจใน
โลก

กัณฺหานั้น เมื่อบุคคลจะละเสีย
ก็ย่อมละเสียได้ที่ตานั้น

เมื่อจะคับ ก็ย่อมคับที่ตานั้น

โสคัม โลเก ปิยรูปํ สาตรูปํ
 เอตฺตํ เสดสา ตณฺหา ปหิยฺยมาณา
 ปหิยฺยติ

เอตฺตํ นิรุชฺฌมาณา นิรุชฺฌติ
 มานํ โลเก ปิยรูปํ สาตรูปํ

เอตฺตํ เสดสา ตณฺหา ปหิยฺยมาณา
 ปหิยฺยติ

เอตฺตํ นิรุชฺฌมาณา นิรุชฺฌติ
 ชิวหา โลเก ปิยรูปํ สาตรูปํ

เอตฺตํ เสดสา ตณฺหา ปหิยฺยมาณา
 ปหิยฺยติ

เอตฺตํ นิรุชฺฌมาณา นิรุชฺฌติ
 กาโย โลเก ปิยรูปํ สาตรูปํ

เอตฺตํ เสดสา ตณฺหา ปหิยฺยมาณา
 ปหิยฺยติ

เอตฺตํ นิรุชฺฌมาณา นิรุชฺฌติ
 มโน โลเก ปิยรูปํ สาตรูปํ

หุเป็นที่รักใคร่ เป็นที่พอใจในโลก
 ตัณหานั้น เมื่อบุคคลจะละเสีย
 ก็ย่อมละเสียได้ที่หุนั้น
 เมื่อจะดับ ก็ย่อมดับที่หุนั้น
 จมูก เป็นที่รักใคร่ เป็นที่พอใจ
 ในโลก

ตัณหานั้น เมื่อบุคคลจะละเสีย
 ก็ย่อมละเสียได้ที่จมูกนั้น
 เมื่อจะดับ ก็ย่อมดับที่จมูกนั้น
 ลิ้น เป็นที่รักใคร่ เป็นที่พอใจใน
 โลก

ตัณหานั้น เมื่อบุคคลจะละเสีย
 ก็ย่อมละเสียได้ที่ลิ้นนั้น
 เมื่อจะดับ ก็ย่อมดับที่ลิ้นนั้น
 กาย เป็นที่รักใคร่ เป็นที่พอใจ
 ในโลก

ตัณหานั้น เมื่อบุคคลจะละเสีย
 ก็ย่อมละเสียได้ที่กายนั้น
 เมื่อจะดับ ก็ย่อมดับที่กายนั้น
 ใจ เป็นที่รักใคร่ เป็นที่พอใจใน
 โลก

เอตฺถเตสา คณฺหา ปหิยุมฺมานา
ปหิยุยติ

คณฺหานั้น เมื่อบุคคลจะละเสีย
ก็ย่อมละเสียได้ทีใจนั้น

เอตฺถ นิรุชฺฌมฺมานา นิรุชฺฌติ.

เมื่อจะดับ ก็ย่อมดับที่ใจนั้น

รูปา โลเก ปิยรูปํ สาทรูปํ

รูป เป็นที่รักใคร่ เป็นที่พอใจ
ในโลก

เอตฺถเตสา คณฺหา ปหิยุมฺมานา
ปหิยุยติ

คณฺหานั้น เมื่อบุคคลจะละเสีย
ก็ย่อมละเสียได้ที่รูปนั้น

เอตฺถ นิรุชฺฌมฺมานา นิรุชฺฌติ

เมื่อจะดับ ก็ย่อมดับที่รูปนั้น

สทฺทหา โลเก ปิยรูปํ สาทรูปํ

เสียง เป็นที่รักใคร่ เป็นที่พอใจ
ในโลก

เอตฺถเตสา คณฺหา ปหิยุมฺมานา
ปหิยุยติ

คณฺหานั้น เมื่อบุคคลจะละเสีย
ก็ย่อมละเสียได้ที่เสียงนั้น

เอตฺถ นิรุชฺฌมฺมานา นิรุชฺฌติ

เมื่อจะดับ ก็ย่อมดับที่เสียงนั้น

กณฺธา โลเก ปิยรูปํ สาทรูปํ

กลิ่น เป็นที่รักใคร่ เป็นที่พอใจ
ในโลก

เอตฺถเตสา คณฺหา ปหิยุมฺมานา
ปหิยุยติ

คณฺหานั้น เมื่อบุคคลจะละเสีย
ก็ย่อมละเสียได้ที่กลิ่นนั้น

เอตฺถ นิรุชฺฌมฺมานา นิรุชฺฌติ

เมื่อจะดับ ก็ย่อมดับที่กลิ่นนั้น

รสา โลเก ปิยรูปํ สาทรูปํ

รส เป็นที่รักใคร่ เป็นที่พอใจใน
โลก

เอตฺถเตสา ตณฺหา ปหิยฺยมาณา
ปหิยฺยติ

เอตฺถ นิรุชฺฌมาณา นิรุชฺฌติ
โณฏฺฐพฺพา โลเก ปิยรูปํ
สาตรูปํ

เอตฺถเตสา ตณฺหา ปหิยฺยมาณา
ปหิยฺยติ

เอตฺถ นิรุชฺฌมาณา นิรุชฺฌติ

ธมฺมา โลเก ปิยรูปํ สาตรูปํ

เอตฺถเตสา ตณฺหา ปหิยฺยมาณา
ปหิยฺยติ

เอตฺถ นิรุชฺฌมาณา นิรุชฺฌติ.

จกฺขุวิญฺญาณํ โลเก ปิยรูปํ
สาตรูปํ

เอตฺถเตสา ตณฺหา ปหิยฺยมาณา
ปหิยฺยติ

เอตฺถ นิรุชฺฌมาณา นิรุชฺฌติ

ตณฺหานํ เมื่อบุคคลจะละเสีย
ก็ย่อมละเสียได้ที่รสนํ

เมื่อจะดับ ก็ย่อมดับที่รสนํ
โณฏฺฐัพพะ เป็นที่รักใคร่ เป็นที่
พอใจในโลก

ตณฺหานํ เมื่อบุคคลจะละเสีย
ก็ย่อมละเสียได้ที่โณฏฺฐัพพะนํ
เมื่อจะดับ ก็ย่อมดับที่โณฏฺฐัพพะ
นํ

ธมฺมามรณํ เป็นที่รักใคร่ เป็นที่
พอใจในโลก

ตณฺหานํ เมื่อบุคคลจะละเสีย
ก็ย่อมละเสียได้ที่ธมฺมามรณํนํ
เมื่อจะดับ ก็ย่อมดับที่ธมฺมามรณํ
นํ.

ความรู้ทางตา เป็นที่รักใคร่ เป็น
ที่พอใจในโลก

ตณฺหานํ เมื่อบุคคลจะละเสีย ก็
ย่อมละเสียได้ที่ความรู้ทางตานํ
เมื่อจะดับ ก็ย่อมดับที่ความรู้ทาง
ตานํ

โสทวิญาณัง โลเก ปิยรูป สาครูป	ความรู้ทางหู เป็นที่รักใคร่ เป็น ที่พอใจในโลก
เอตฺถเตสา ตณฺหา ปหิยฺยมานา ปหิยฺยติ	ตณฺหานั้น เมื่อบุคคลจะละเสีย ก็ย่อมละเสียได้ทีความรู้ทางหูนั้น
เอตฺถ นิรุชฺฌมานา นิรุชฺฌติ	เมื่อจะดับ ก็ย่อมดับทีความรู้ทาง หู ^๕ นั้น
มานวิญาณัง โลเก ปิยรูป สาครูป	ความรู้ทางจมูก เป็นที่รักใคร่ เป็นที่พอใจในโลก
เอตฺถเตสา ตณฺหา ปหิยฺยมานา ปหิยฺยติ	ตณฺหานั้น เมื่อบุคคลจะละเสีย ก็ ย่อมละเสียได้ทีความรู้ทางจมูกนั้น
เอตฺถ นิรุชฺฌมานา นิรุชฺฌติ	เมื่อจะดับ ก็ย่อมดับทีความรู้ทาง จมูก ^๕ นั้น
ชีวหาวิญาณัง โลเก ปิยรูป สาครูป	ความรู้ทางลิ้น เป็นที่รักใคร่ เป็น ที่พอใจในโลก
เอตฺถเตสา ตณฺหา ปหิยฺยมานา ปหิยฺยติ	ตณฺหานั้น เมื่อบุคคลจะละเสีย ก็ ย่อมละเสียได้ทีความรู้ทางลิ้นนั้น
เอตฺถ นิรุชฺฌมานา นิรุชฺฌติ	เมื่อจะดับ ก็ย่อมดับทีความรู้ทาง ลิ้น ^๕ นั้น
กายวิญาณัง โลเก ปิยรูป สาครูป	ความรู้ทางกาย เป็นที่รักใคร่ เป็นที่พอใจในโลก

เอตฺถเตสา ตณฺหา ปหิยฺยมาณา
ปหิยฺยติ

| ตัณหานั้น เมื่อบุคคลจะละเสีย ก็
ย่อมละเสียได้ที่ความรู้ทางกายนั้น

เอตฺถ นิรุชฺฌมาณา นิรุชฺฌติ

เมื่อจะดับ ก็ย่อมดับที่ความรู้ทาง
กายนั้น

มโนวិญาณํ โลกํ ปิยรูปํ
สาตรูปํ

| ความรู้ทางใจ เป็นที่รักใคร่ เป็น
ที่พอใจในโลก

เอตฺถเตสา ตณฺหา ปหิยฺยมาณา
ปหิยฺยติ

| ตัณหานั้น เมื่อบุคคลจะละเสีย ก็
ย่อมละเสียได้ที่ความรู้ทางใจนั้น

เอตฺถ นิรุชฺฌมาณา นิรุชฺฌติ.

เมื่อจะดับ ก็ย่อมดับที่ความรู้ทาง
ใจนั้น.

จกฺขุสมฺมุสฺโส โลกํ
ปิยรูปํ สาตรูปํ

| ความกระทบทางตา เป็นที่รักใคร่
เป็นที่พอใจในโลก

เอตฺถเตสา ตณฺหา ปหิยฺยมาณา
ปหิยฺยติ

| ตัณหานั้น เมื่อบุคคลจะละเสีย
ก็ย่อมละเสียได้ที่ความกระทบทาง
ตานี้

เอตฺถ นิรุชฺฌมาณา นิรุชฺฌติ

เมื่อจะดับ ก็ย่อมดับที่ความ
กระทบทางตานี้

โสตฺถสมฺมุสฺโส โลกํ ปิยรูปํ
สาตรูปํ

| ความกระทบทางหู เป็นที่รักใคร่
เป็นที่พอใจในโลก

เอตฺตํ เกสา ฌณฺหา ปหิยฺยมาณา ปหิยฺยติ	ตํ หนานํ เมื่อบุคคลจะละเสีย ก็ ย่อมละเสียได้ ที่ความกระทบทางหู นั้น
เอตฺตํ นิรุชฺฌมาณา นิรุชฺฌติ	เมื่อจะดับ ก็ย่อมดับ ที่ความกระทบ ทางหู นั้น
ขานสมฺผลสฺส โลกํ ปิยรูปํ สาตรูปํ	ความกระทบทางจมูก เป็นที่รัก ใคร่ เป็นที่พอใจในโลก
เอตฺตํ เกสา ฌณฺหา ปหิยฺยมาณา ปหิยฺยติ	ตํ หนานํ เมื่อบุคคลจะละเสีย ก็ย่อมละเสียได้ ที่ความกระทบทาง จมูก นั้น
เอตฺตํ นิรุชฺฌมาณา นิรุชฺฌติ	เมื่อจะดับ ก็ย่อมดับ ที่ความกระทบ ทางจมูก นั้น
ชีวหาสมฺผลสฺส โลกํ ปิยรูปํ สาตรูปํ	ความกระทบทางลิ้น เป็นที่รักใคร่ เป็นที่พอใจในโลก
เอตฺตํ เกสา ฌณฺหา ปหิยฺยมาณา ปหิยฺยติ	ตํ หนานํ เมื่อบุคคลจะละเสีย ก็ย่อมละเสียได้ ที่ความกระทบทาง ลิ้น นั้น
เอตฺตํ นิรุชฺฌมาณา นิรุชฺฌติ	เมื่อจะดับ ก็ย่อมดับ ที่ความกระทบ ทางลิ้น นั้น
กายสมฺผลสฺส โลกํ ปิยรูปํ สาตรูปํ	ความกระทบทางกาย เป็นที่รักใคร่ เป็นที่พอใจในโลก

เอตฺถเตสา ตณฺหา ปหิยฺยมานา
ปหิยฺยติ

ตัณหานั้น เมื่อบุคคลจะละเสีย
ก็ย่อมละเสียได้ทีความกระตบทาง
กายนั้น

เอตฺถ นีรुชฺฌมานา นีรुชฺฌติ

เมื่อจะดับ ก็ย่อมดับทีความกระตบ
ทางกายนั้น

มโนสมฺมุสฺสโต โลเก ปิยรูป
สาตรูป

ความกระตบทางใจ เป็นทีรักไกร
เป็นพอใจในโลก

เอตฺถเตสา ตณฺหา ปหิยฺยมานา
ปหิยฺยติ

ตัณหานั้น เมื่อบุคคลจะละเสีย
ก็ย่อมละเสียได้ทีความกระตบทาง
ใจนั้น

เอตฺถ นีรุชฺฌมานา นีรุชฺฌติ.

เมื่อจะดับ ก็ย่อมดับทีความกระตบ
ทางใจนั้น.

จกฺขุสมฺมุสฺสชา เวทนา
โลเก ปิยรูป สาตรูป

เวทนาทีเกิดแต่จักขุสัมผัส เป็นที
รักไกร เป็นทีพอใจในโลก

เอตฺถเตสา ตณฺหา ปหิยฺยมานา
ปหิยฺยติ

ตัณหานั้น เมื่อบุคคลจะละเสีย
ก็ย่อมละเสียได้ทีเวทนา ซึ่งเกิด
แต่จักขุสัมผัสนั้น

เอตฺถ นีรุชฺฌมานา นีรุชฺฌติ

เมื่อจะดับ ก็ย่อมดับทีเวทนา ซึ่ง
เกิดแต่จักขุสัมผัสนั้น

โสตสมฺมุสฺสชา เวทนา โลเก
ปิยรูป สาตรูป

เวทนาซึ่งเกิดแต่โสตสัมผัส เป็นที
รักไกร เป็นทีพอใจในโลก

เอตฺถเตสา ตณฺหา ปหิยุมํนา
ปหิยุตฺติ

กัณฺหานํ เมื่อบุคคลจะละเสีย
ก็ย่อมละเสียได้ทีเเวทนา ซึ่งเกิด
แต่โสตสัมผัสํนั้น

เอตฺถ นิรุชฺฌมํนา นิรุชฺฌตฺติ

เมื่อจะดับ ก็ย่อมดับทีเเวทนา ซึ่ง
เกิดแต่โสตสัมผัสํนั้น

ฆานสมฺพสฺสชา เวทนา โลก
ปียรูปํ สาทรูปํ

เวทนาซึ่งเกิดแต่ฆานสัมผัส เป็นที่
รักใคร่ เป็นที่พอใจในโลก

เอตฺถเตสา ตณฺหา ปหิยุมํนา
ปหิยุตฺติ

กัณฺหานํ เมื่อบุคคลจะละเสีย
ก็ย่อมละเสียได้ทีเเวทนา ซึ่งเกิด
แต่ฆานสัมผัสํนั้น

เอตฺถ นิรุชฺฌมํนา นิรุชฺฌตฺติ

เมื่อจะดับ ก็ย่อมดับทีเเวทนา ซึ่ง
เกิดแต่ฆานสัมผัสํนั้น

ชีวฺหาสมฺพสฺสชา เวทนา
โลก ปียรูปํ สาทรูปํ

เวทนาซึ่งเกิดแต่ชีวหาสัมผัส เป็น
ที่รักใคร่ เป็นที่พอใจในโลก

เอตฺถเตสา ตณฺหา ปหิยุมํนา
ปหิยุตฺติ

กัณฺหานํ เมื่อบุคคลจะละเสีย
ก็ย่อมละเสียได้ทีเเวทนา ซึ่งเกิด
แต่ชีวหาสัมผัสํนั้น

เอตฺถ นิรุชฺฌมํนา นิรุชฺฌตฺติ

เมื่อจะดับ ก็ย่อมดับทีเเวทนา ซึ่ง
เกิดแต่ชีวหาสัมผัสํนั้น

กายสมฺพสฺสชา เวทนา โลก
ปียรูปํ สาทรูปํ

เวทนาซึ่งเกิดแต่กายสัมผัส เป็น
ที่รักใคร่ เป็นที่พอใจในโลก

เอตฺถเตสา ตณฺหา ปหิยฺยมานา
ปหิยฺยติ

ตัณหานั้น เมื่อบุคคลจะละเสีย
ก็ย่อมละเสียได้ที่เวทนา ซึ่งเกิด
แต่กายสัมผัสนั้น

เอตฺถ นิรุชฺฌมานา นิรุชฺฌติ

เมื่อจะดับ ก็ย่อมดับที่เวทนา ซึ่ง
เกิดแต่กายสัมผัสนั้น

มโนสมฺมุตฺตสา เวทนา โลเก
ปิยรูปํ สาทรูปํ

เวทนาซึ่งเกิดแต่ในสัมผัส เป็น
ที่รักใคร่ เป็นที่พอใจในโลก

เอตฺถเตสา ตณฺหา ปหิยฺยมานา
ปหิยฺยติ

ตัณหานั้น เมื่อบุคคลจะละเสีย
ก็ย่อมละเสียได้ที่เวทนา ซึ่งเกิด
แต่ในสัมผัสนั้น

เอตฺถ นิรุชฺฌมานา นิรุชฺฌติ

เมื่อจะดับ ก็ย่อมดับที่เวทนา ซึ่ง
เกิดแต่ในสัมผัสนั้น

รูปสณฺญา โลเก ปิยรูปํ
สาทรูปํ

ความจำรูป เป็นที่รักใคร่ เป็นที่
พอใจในโลก

เอตฺถเตสา ตณฺหา ปหิยฺยมานา
ปหิยฺยติ

ตัณหานั้น เมื่อบุคคลจะละเสีย
ก็ย่อมละเสียได้ที่ความจำรูปนั้น

เอตฺถ นิรุชฺฌมานา นิรุชฺฌติ

เมื่อจะดับ ก็ย่อมดับที่ความจำรูป
นั้น

สทฺทสณฺญา โลเก ปิยรูปํ
สาทรูปํ

ความจำเสียง เป็นที่รักใคร่ เป็น
ที่พอใจในโลก

เอตฺถเตสา ตณฺหา ปหิยุมมานา
ปหิยุตฺติ

เอตฺถ นิรุชฺฌมมานา นิรุชฺฌตฺติ

กนฺธสณฺณวาทา โลเก ปิยรูป
สาตรูป

เอตฺถเตสา ตณฺหา ปหิยุมมานา
ปหิยุตฺติ

เอตฺถ นิรุชฺฌมมานา นิรุชฺฌตฺติ

รสสณฺณวาทา โลเก ปิยรูป
สาตรูป

เอตฺถเตสา ตณฺหา ปหิยุมมานา
ปหิยุตฺติ

เอตฺถ นิรุชฺฌมมานา นิรุชฺฌตฺติ

โผฏฐัพพสณฺณวาทา โลเก ปิยรูป
สาตรูป

เอตฺถเตสา ตณฺหา ปหิยุมมานา
ปหิยุตฺติ

ตณฺหานํ เมื่อบุคคลจะละเสีย
ก็ย่อมละเสียได้ด้วยความจำเสียดนั้น
เมื่อจะดับ ก็ย่อมดับด้วยความจำเสียด
นั้น

ความจำกลิ่น เป็นที่รักใคร่ เป็น
ที่พอใจในโลก

ตณฺหานํ เมื่อบุคคลจะละเสีย
ก็ย่อมละเสียได้ด้วยความจำกลิ่นนั้น
เมื่อจะดับ ก็ย่อมดับด้วยความจำกลิ่น
นั้น

ความจํารส เป็นที่รักใคร่ เป็นที่
พอใจในโลก

ตณฺหานํ เมื่อบุคคลจะละเสีย
ก็ย่อมละเสียได้ด้วยความจํารสนั้น
เมื่อจะดับ ก็ย่อมดับด้วยความจํารส
นั้น

ความจําโผฏฐัพพะ เป็นที่รักใคร่
เป็นที่พอใจในโลก

ตณฺหานํ เมื่อบุคคลจะละเสีย ก็
ย่อมละเสียได้ด้วยความจําโผฏฐัพพะ
นั้น

เอตถ นีรุชฌมานา นีรุชฌติ

เมื่อจะดับ ก็ย่อมดับที่ความจำ
ใฝ่รู้พระนั้น

ธมฺมสญฺญา โลกํ ปิยรูปํ

ความจำธัมมารมณ์ เป็นที่รักใคร่
เป็นที่พอใจในโลก

สาตรูปํ

เอตฺถเตสา ตณฺหา ปหิยฺขมานา
ปหิยฺขติ

ตัณหานั้น เมื่อบุคคลจะละเสีย ก็
ย่อมละเสียได้ด้วยความจำธัมมารมณ์
นั้น

เอตถ นีรุชฌมานา นีรุชฌติ

เมื่อจะดับ ก็ย่อมดับที่ความจำ
ธัมมารมณ์นั้น

รูปสยฺเจตนา โลกํ ปิยรูปํ

ความคิดถึงรูป เป็นที่รักใคร่ เป็น
ที่พอใจในโลก

สาตรูปํ

เอตฺถเตสา ตณฺหา ปหิยฺขมานา
ปหิยฺขติ

ตัณหานั้น เมื่อบุคคลจะละเสีย ก็
ย่อมละเสียได้ด้วยความคิดถึงรูปนั้น

เอตถ นีรุชฌมานา นีรุชฌติ

เมื่อจะดับ ก็ย่อมดับที่ความคิดถึง
รูปนั้น

สทฺทสยฺเจตนา โลกํ ปิยรูปํ

ความคิดถึงเสียง เป็นที่รักใคร่
เป็นที่พอใจในโลก

สาตรูปํ

เอตฺถเตสา ตณฺหา ปหิยฺขมานา
ปหิยฺขติ

ตัณหานั้น เมื่อบุคคลจะละเสีย ก็
ย่อมละเสียได้ด้วยความคิดถึงเสียงนั้น

เอตถ นีรุชฌมานา นีรุชฌติ

เมื่อจะดับ ก็ย่อมดับที่ความคิดถึง
เสียงนั้น

กนฺธสฺสเจตนา โลกํ ปิยรูปํ สาตรูปํ	ความคิดถึงกลิ่น เป็นที่รักใคร่ เป็นที่พอใจในโลก
เอตฺถเตสา ตณฺหา ปหิยฺยมาณา ปหิยฺยติ	ตณฺหานั้น เมื่อบุคคลจะละเสีย ก็ ย่อมละเสียได้ที่ความคิดถึงกลิ่นนั้น
เอตฺถ นินฺรุชฺชมาณา นินฺรุชฺชติ	เมื่อจะดับ ก็ย่อมดับที่ความคิดถึง กลิ่นนั้น
รสสฺสเจตนา โลกํ ปิยรูปํ สาตรูปํ	ความคิดถึงรส เป็นที่รักใคร่ เป็น ที่พอใจในโลก
เอตฺถเตสา ตณฺหา ปหิยฺยมาณา ปหิยฺยติ	ตณฺหานั้น เมื่อบุคคลจะละเสีย ก็ ย่อมละเสียได้ที่ความคิดถึงรสนั้น
เอตฺถ นินฺรุชฺชมาณา นินฺรุชฺชติ	เมื่อจะดับ ก็ย่อมดับได้ที่ความคิด ถึงรสนั้น
โผฏฺฐพฺพสฺสเจตนา โลกํ ปิยรูปํ สาตรูปํ	ความคิดถึงโผฏฐัพพะ เป็นที่รัก ใคร่ เป็นที่พอใจในโลก
เอตฺถเตสา ตณฺหา ปหิยฺยมาณา ปหิยฺยติ	ตณฺหานั้น เมื่อบุคคลจะละเสีย ก็ย่อมละเสียได้ที่ความคิดถึง โผฏฐัพพนั้น
เอตฺถ นินฺรุชฺชมาณา นินฺรุชฺชติ	เมื่อจะดับ ก็ย่อมดับที่ความคิดถึง โผฏฐัพพนั้น
ธมฺมสฺสเจตนา โลกํ ปิยรูปํ สาตรูปํ	ความคิดถึงธัมมามรณํ เป็นที่รัก ใคร่ เป็นที่พอใจในโลก

เอตฺถเตสา ตณฺหา ปหิยุมมานา
ปหิยุตฺติ

ตณฺหานั้น เมื่อบุคคลจะละเสีย
ก็ย่อมละเสียได้ที่ความคิดถึง
ธัมมารมณนั้น

เอตฺถ นีรุชฺฌมมานา นีรุชฺฌตฺติ

เมื่อจะดับ ก็ย่อมดับที่ความคิดถึง
ธัมมารมณนั้น

รูปตณฺหา โลก ปิยรูป
สาตรูป

ความอยากในรูป เป็นที่รักใคร่
เป็นที่พอใจในโลก

เอตฺถเตสา ตณฺหา ปหิยุมมานา
ปหิยุตฺติ

ตณฺหานั้น เมื่อบุคคลจะละเสีย ก็
ย่อมละเสียได้ที่ความอยากในรูปนั้น

เอตฺถ นีรุชฺฌมมานา นีรุชฺฌตฺติ

เมื่อจะดับ ก็ย่อมดับที่ความอยาก
ในรูปนั้น

สทฺทตณฺหา โลก ปิยรูป
สาตรูป

ความอยากในเสียง เป็นที่รักใคร่
เป็นที่พอใจในโลก

เอตฺถเตสา ตณฺหา ปหิยุมมานา
ปหิยุตฺติ

ตณฺหานั้น เมื่อบุคคลจะละเสีย ก็
ย่อมละเสียได้ที่ความอยากในเสียง
นั้น

เอตฺถ นีรุชฺฌมมานา นีรุชฺฌตฺติ

เมื่อจะดับ ก็ย่อมดับที่ความอยาก
ในเสียงนั้น

กนฺธตณฺหา โลก ปิยรูป
สาตรูป

ความอยากในกลิ่น เป็นที่รักใคร่
เป็นที่พอใจในโลก

เอตฺถเตสา ตณฺหา ปหิยฺมาณา
ปหิยฺยติ

คัณฺหานันฺ เมื่อบุคคลจะละเสีย ก็
ย่อมละเสียได้ด้วยความอยากในกลืน
นั้น

เอตฺถ นิรุชฺฌมาณา นิรุชฺฌติ

เมื่อจะดับ ก็ย่อมดับที่ความอยาก
ในกลืนนั้น

รสตณฺหา โลเก ปิยรูป
สาตรูป

ความอยากในรส เป็นที่รักใคร่
เป็นที่พอใจในโลก

เอตฺถเตสา ตณฺหา ปหิยฺมาณา
ปหิยฺยติ

คัณฺหานันฺ เมื่อบุคคลจะละเสีย ก็
ย่อมละเสียได้ด้วยความอยากในรสนั้น

เอตฺถ นิรุชฺฌมาณา นิรุชฺฌติ

เมื่อจะดับ ก็ย่อมดับที่ความอยาก
ในรสนั้น

โผฏฺฐพฺพตณฺหา โลเก ปิยรูป
สาตรูป

ความอยากในโผฏฐัพพะ เป็นที่
รักใคร่ เป็นที่พอใจในโลก

เอตฺถเตสา ตณฺหา ปหิยฺมาณา
ปหิยฺยติ

คัณฺหานันฺ เมื่อบุคคลจะละเสีย
ก็ย่อมละเสียได้ด้วยความอยากใน
โผฏฐัพพะนั้น

เอตฺถ นิรุชฺฌมาณา นิรุชฺฌติ

เมื่อจะดับ ก็ย่อมดับที่ความอยาก
ในโผฏฐัพพะนั้น

ธมฺมตณฺหา โลเก ปิยรูป
สาตรูป

ความอยากในธัมมารมณ์ เป็นที่
รักใคร่ เป็นที่พอใจในโลก

เอตฺถเตสา ตณฺหา ปหิยฺยมาณา
ปหิยฺยติ

ตัณหานั้น เมื่อบุคคลจะละเสีย
ก็ย่อมละเสียได้ด้วยความอยากใน
ธัมมารมณ์นั้น

เอตฺถ นิรุชฺฌมาณา นิรุชฺฌติ.

เมื่อจะดับ ก็ย่อมดับที่ความอยาก
ในธัมมารมณ์นั้น.

รูปวตฺถุโก โลเก ปิยรูป
สาตรูป

ความตรึงถึงรูป เป็นที่รักใคร่
เป็นที่พอใจในโลก

เอตฺถเตสา ตณฺหา ปหิยฺยมาณา
ปหิยฺยติ

ตัณหานั้น เมื่อบุคคลจะละเสีย ก็
ย่อมละเสียได้ด้วยความตรึงถึงรูปนั้น

เอตฺถ นิรุชฺฌมาณา นิรุชฺฌติ

เมื่อจะดับ ก็ย่อมดับที่ความตรึง
ถึงรูปนั้น

สทฺทวตฺถุโก โลเก ปิยรูป
สาตรูป

ความตรึงถึงเสียง เป็นที่รักใคร่
เป็นที่พอใจในโลก

เอตฺถเตสา ตณฺหา ปหิยฺยมาณา
ปหิยฺยติ

ตัณหานั้น เมื่อบุคคลจะละเสีย ก็
ย่อมละเสียได้ด้วยความตรึงถึงเสียง
นั้น

เอตฺถ นิรุชฺฌมาณา นิรุชฺฌติ

เมื่อจะดับ ก็ย่อมดับที่ความตรึงถึง
เสียงนั้น

กณฺธวตฺถุโก โลเก ปิยรูป
สาตรูป

ความตรึงถึงกลิ่น เป็นที่รักใคร่
เป็นที่พอใจในโลก

เอตฺตเตสา ตณฺหา ปหิยฺยมานา
ปหิยฺยติ

ตั้งหานั้น เมื่อบุคคลจะละเสีย ก็
ย่อมละเสียได้ถึงความตรึกถึงกลิ่น
นั้น

เอตฺต นีรुชฺฌมานา นีรुชฺฌติ

เมื่อจะดับ ก็ย่อมดับที่ความตรึกถึง
กลิ่นนั้น

รสวิตฺตโก โลเก ปิยรูป
สาตรูป

ความตรึกถึงรส เป็นที่รักใคร่
เป็นที่พอใจในโลก

เอตฺตเตสา ตณฺหา ปหิยฺยมานา
ปหิยฺยติ

ตั้งหานั้น เมื่อบุคคลจะละเสีย ก็
ย่อมละเสียได้ถึงความตรึกถึงรสนั้น

เอตฺต นีรุชฺฌมานา นีรุชฺฌติ

เมื่อจะดับ ก็ย่อมดับที่ความตรึก
ถึงรสนั้น

โณฏฺฐพฺพวิตฺตโก โลเก
ปิยรูป สาตรูป

ความตรึกถึงโณฏฐัพพะ เป็นที่
รักใคร่ เป็นที่พอใจในโลก

เอตฺตเตสา ตณฺหา ปหิยฺยมานา
ปหิยฺยติ

ตั้งหานั้น เมื่อบุคคลจะละเสีย
ก็ย่อมละเสียได้ถึงความตรึกถึง
โณฏฐัพพะนั้น

เอตฺต นีรุชฺฌมานา นีรุชฺฌติ

เมื่อจะดับ ก็ย่อมดับที่ความตรึก
ถึงโณฏฐัพพะนั้น

ธมฺมวิตฺตโก โลเก ปิยรูป
สาตรูป

ความตรึกถึงธัมมารมณฺ์ เป็นที่
รักใคร่ เป็นที่พอใจในโลก

เอตฺเตสา ตณฺหา ปหิยุมมานา
ปหิยุตฺติ

ตณฺหานั้น เมื่อบุคคลจะละเสีย
ก็ย่อมละเสียได้ ที่ความตรึงถึง
ธัมมามรณนั้น

เอตฺถ นีรุชฺฌมมานา นีรุชฺฌตฺติ

เมื่อจะดับ ก็ย่อมดับ ที่ความตรึง
ถึงธัมมามรณนั้น

รูปวិจาโร โลเก ปิยรูป
สาตรูป

ความตรึงถึงรูป เป็นที่รักใคร่
เป็นที่พอใจในโลก

เอตฺเตสา ตณฺหา ปหิยุมมานา
ปหิยุตฺติ

ตณฺหานั้น เมื่อบุคคลจะละเสีย ก็
ย่อมละเสียได้ ที่ความตรึงถึงรูป
นั้น

เอตฺถ นีรุชฺฌมมานา นีรุชฺฌตฺติ

เมื่อจะดับ ก็ย่อมดับ ที่ความตรึง
ถึงรูปนั้น

สทฺทวิจาโร โลเก ปิยรูป
สาตรูป

ความตรึงถึงเสียง เป็นที่รักใคร่
เป็นที่พอใจในโลก

เอตฺเตสา ตณฺหา ปหิยุมมานา
ปหิยุตฺติ

ตณฺหานั้น เมื่อบุคคลจะละเสีย ก็
ย่อมละเสียได้ ที่ความตรึงถึงเสียง
นั้น

เอตฺถ นีรุชฺฌมมานา นีรุชฺฌตฺติ

เมื่อจะดับ ก็ย่อมดับ ที่ความตรึง
ถึงเสียงนั้น

กณฺธวิจาโร โลเก ปิยรูป
สาตรูป

ความตรึงถึงกลิ่น เป็นที่รักใคร่
เป็นที่พอใจในโลก

เอตฺถเตสา ตณฺหา ปหิยฺยมานา
ปหิยฺยติ

ตั้นหานัน เมื่อบุคคลจะละเสีย ก็
ย่อมละเสียได้ถึงความตรองถึงกลี
นั้น

เอตฺถ นิรุชฺฌมานา นิรุชฺฌติ

เมื่อจะดับ ก็ย่อมดับถึงความตรอง
ถึงกลีนั้น

รสฺวิจาโร โลเก ปิยรูป
สาตรูป

ความตรองถึงรส เป็นที่รักใคร่
เป็นที่พอใจในโลก

เอตฺถเตสา ตณฺหา ปหิยฺยมานา
ปหิยฺยติ

ตั้นหานัน เมื่อบุคคลจะละเสีย ก็
ย่อมละเสียได้ถึงความตรองถึงรส
นั้น

เอตฺถ นิรุชฺฌมานา นิรุชฺฌติ

เมื่อจะดับ ก็ย่อมดับถึงความตรอง
ถึงรสนั้น

โผฏฐพฺพวิจาโร โลเก ปิยรูป
สาตรูป

ความตรองถึงโผฏฐัพพะ เป็นที่
รักใคร่ เป็นที่พอใจในโลก

เอตฺถเตสา ตณฺหา ปหิยฺยมานา
ปหิยฺยติ

ตั้นหานัน เมื่อบุคคลจะละเสีย
ก็ย่อมละเสียได้ถึงความตรองถึง
โผฏฐัพพะนั้น

เอตฺถ นิรุชฺฌมานา นิรุชฺฌติ

เมื่อจะดับ ก็ย่อมดับถึงความตรอง
ถึงโผฏฐัพพะนั้น

ธมฺมวิจาโร โลเก ปิยรูป
สาตรูป

ความตรองถึงธัมมารมณ์ เป็นที่
รักใคร่ เป็นที่พอใจในโลก

เอตฺถเตสา ตณฺหา ปหิยฺยมานา
ปหิยฺยติ

เอตฺถ นิรุชฺฌมานา นิรุชฺฌติ

อิทํ วุจฺจาติ ภิกฺขเว
ทุกฺขนิโรธํ อริยสัจจํ.

กตมณฺจ ภิกฺขเว
ทุกฺขนิโรธคามินีปฏิปทา
อริยสัจจํ

อยมฺว อริโย อญฺจกโก
มคฺโค
เสยฺยถิทํ
สมฺมาทิฏฺฐิ
สมฺมาสงฺกปโป
สมฺมาวาจา
สมฺมากมฺมโนโต
สมฺมาอาชีโว
สมฺมาวายาโม

ตัณหานั้น เมื่อบุคคลจะละเสีย
ก็ย่อมละเสียได้ ที่ความตรองถึง
ธัมมามรณนั้น

เมื่อจะดับ ก็ย่อมดับที่ความตรอง
ถึงธัมมามรณนั้น

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อันนี้ที่
กล่าวว่า อริยสัจคือทุกฺขนิโรธ
(ธรรมเป็นที่ดับทุกข์).

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อริยสัจ คือ
ทุกฺขนิโรธคามินีปฏิปทา (ข้อ
ปฏิบัติให้ถึงธรรมเป็นที่ดับทุกข์)
เป็นอย่างไร ?

ทางอันประเสริฐ ประกอบด้วย
องค์ ๘ ทางเดียวนี้แล

ทางนี้เป็นอย่างไร

คือความเห็นชอบ

ความดำริชอบ

วิริตเป็นเครื่องเจรจาชอบ

วิริตธรรมเป็นเครื่องกระทำชอบ

วิริตธรรมเป็นที่เลี้ยงชีพชอบ

ความพยายามชอบ

สมุมาสติ

ความระลึกชอบ

สมุมาสมาธิ

ความตั้งจิตมั่นชอบ

กตมา จ ภิกขเว สมุมหาทิฏฐิ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย สัมมาทิฏฐิ
(ความเห็นชอบ) เป็นอย่างไร ?

อัม โข ภิกขเว ทุกฺขเณ ฌาณํ
ทุกฺขสมุทฺเท ฌาณํ ทุกฺขนิโรธเณ
ฌาณํ ทุกฺขนิโรธคามินิยา
ปฏฺิปปาย ฌาณํ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ความรู้ใน
ทุกข์ ความรู้ในเหตุให้เกิดทุกข์
ความรู้ในธรรม เป็นที่ดับทุกข์
ความรู้ในข้อปฏิบัติ ให้ถึงธรรม
เป็นที่ดับทุกข์อันใดแล

อัม วุจฺจติ ภิกขเว สมุมหาทิฏฺฐิ.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อันนี้ที่กล่าว
ว่า สัมมาทิฏฐิ (ความเห็นชอบ)

กตโม จ ภิกขเว
สมุมาสงฺกปโป

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย สัมมา-
สังกัปปะ (ความดำริชอบ) เป็น
อย่างไร ?

เนกขมฺมสงฺกปโป

ความดำริในการออกบวช (คือ
ออกจากกามารมณ์)

อพฺยาปาทสงฺกปโป

ความดำริในความไม่พยาบาท

อวิหีสาสงฺกปโป

ความดำริในการไม่เบียดเบียน

อัม วุจฺจติ ภิกขเว

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อันนี้ที่กล่าว
ว่า สัมมาสังกัปปะ (ความดำริ
ชอบ)

สมุมาสงฺกปโป

กตมา จ ภิกขเว
สมุทมาวาจา

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย สัมมาวาจา
(วิรติเป็นเครื่องเจรจาชอบ) เป็น
อย่างไร ?

มุตสาทา เวรมณี
ปีสุณาย วาจา เวรมณี

เจตนาเป็นเครื่องเว้นจากกล่าวเท็จ
เจตนาเป็นเครื่องเว้นจากวาจา
ส่อเสียด

ผรุสาย วาจา เวรมณี

เจตนาเป็นเครื่องเว้นจากวาจา
หยาบคาย

สมุพปุปลาปา เวรมณี

เจตนาเป็นเครื่องเว้นจากเจรจา
สำราญ เพื่อเจ้อ

อัม วุจฺจติ ภิกขเว สมุทมาวาจา.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อันนี้ที่กล่าว
ว่า สัมมาวาจา (วิรติเป็นเครื่อง
เจรจาชอบ).

กตโม จ ภิกขเว
สมุทมากรมุมนโต

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย สัมมา-
กัมมันตะ (วิริยธรรมเป็นเครื่อง
กระทำชอบ) เป็นอย่างไร ?

ปาณาติปาตา เวรมณี

เจตนาเป็นเครื่องเว้นจากการ
ฆ่าสัตว์

อทินฺนาทานา เวรมณี

เจตนาเป็นเครื่องเว้นจากการ
ถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้

กาเมสุ มิจฺฉาจารา เวรมณี

เจตนาเป็นเครื่องเว้นจากความ

อัย วุจฺจติ ภิกฺขเว
สมฺมากมฺมนฺโต

ประพฤติผิตในกาม

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อันนี้ที่กล่าว
ว่า สัมมากัมมันตะ (วิริยธรรม
เป็นเครื่องกระทำชอบ)

กตโม จ ภิกฺขเว
สมฺมาอาชีโว

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย สัมมาอาชีวะ
(วิริยธรรมเป็นที่เลี้ยงชีพชอบ)

เป็นอย่างไร ?

อิธ ภิกฺขเว อริยสาวโก

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย พระอริยสาวก
ในธรรมวินัยนี้

มิจุณาอาชีโว ปหาย
สมฺมาอาชีเวน ชีวิกิ กปฺเปติ

ละความเลี้ยงชีพผิดเสียแล้ว

ย่อมสำเร็จความเป็นอยู่ด้วยการ
เลี้ยงชีพชอบ

อัย วุจฺจติ ภิกฺขเว
สมฺมาอาชีโว.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อันนี้ที่กล่าว
ว่า สัมมาอาชีวะ (วิริยธรรม
เป็นเครื่องเลี้ยงชีพชอบ)

กตโม จ ภิกฺขเว
สมฺมาวายาโม

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย สัมมาวายามะ
(ความพยายามชอบ) เป็นอย่าง
ไร ?

อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรม
วินัยนี้

อนุปุณฺณานํ ปาปกานํ	เพื่อจะยังกุศลธรรม อันเป็นบาป
อกุสฺตานํ ฐมฺมานํ อนุปฺปาทาย	ที่ยังไม่เกิดขึ้น ไม่ให้เกิดขึ้น
ฉนฺทํ ชนฺตํ	ย่อมยังความพอใจให้บังเกิด
วายมตํ	ย่อมพยายาม
วิริยํ อารกตํ	ย่อมปรารภความเพียร
จิตฺตํ ปกฺกณฺหาติ ปทหติ	ย่อมประคองตั้งจิตไว้
อุนฺนํ อนฺนํ ปาปกานํ อกุสฺตานํ	เพื่อจะละอกุศลธรรม อันเป็นบาป
ฐมฺมานํ ปหานาย	ที่เกิดขึ้นแล้ว
ฉนฺทํ ชนฺตํ	ย่อมยังความพอใจให้บังเกิด
วายมตํ	ย่อมพยายาม
วิริยํ อารกตํ	ย่อมปรารภความเพียร
จิตฺตํ ปกฺกณฺหาติ ปทหติ	ย่อมประคองตั้งจิตไว้
อนุปุณฺณานํ กุสฺตานํ ฐมฺมานํ	เพื่อจะยังกุศลธรรมที่ยังไม่เกิดขึ้น
อุนฺนํ อนฺนํ	ให้เกิดขึ้น
ฉนฺทํ ชนฺตํ	ย่อมยังความพอใจให้บังเกิด
วายมตํ	ย่อมพยายาม
วิริยํ อารกตํ	ย่อมปรารภความเพียร
จิตฺตํ ปกฺกณฺหาติ ปทหติ	ย่อมประคองตั้งจิตไว้
อุนฺนํ อนฺนํ กุสฺตานํ ฐมฺมานํ	เพื่อความตั้งอยู่ ไม่ให้สับสน
จิตฺติยา อสฺมโมสย ภิกฺขุโยภาวาย	เจริญยิ่ง ไพบูลย์ขึ้นเต็มเปี่ยม
เวปฺปุลลํ ภาวนาย ปาริปุริยา	แห่งกุศลธรรมที่เกิดขึ้นแล้ว

ฉนฺทํ ขนฺติ	ย่อมยังความพอใจให้เกิดขึ้น
วามมตี	ย่อมพยายาม
วิริยํ อารภติ	ย่อมปรารภความเพียร
จิตฺตํ ปกฺกณฺหาติ ปทฺหติ	ย่อมประคองทั้งจิตไว้
อํ วุจฺจติ ภิกฺขเว	ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย
สมฺมาวาจาโม.	อันนี้ที่ กล่าวว่า สัมมาวาจาโม (ความ พยายามชอบ).

กตมา จ ภิกฺขเว สมฺมาสติ	ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย สัมมาสติ (ความระลึกรู้ชอบ) เป็นอย่างไร ?
อิธ ภิกฺขเว ภิกฺขุ	ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุในธรรม วินัยนี้
กาเย กายานุปสฺสตี วิหริตี	ย่อมเป็นผู้พิจารณาเห็นกายในกาย เนื่อง ๆ อยู่
อาตาปี สมฺปชาโน สติมา	มีความเพียรให้กิเลสเร่าร้อน มี สัมปชัญญะ มีสติ
วิเนชฺช โลเก อภิชฺฌาโทมนสฺสํ	พึงนำอภิชฌาและโทมนัส (ความ ยินดีและความยินร้าย) ในโลก เสียให้พินาศ
เวทนาสุ เวทนานุปสฺสตี วิหริตี	ย่อมเป็นผู้พิจารณาเห็นเวทนา ใน เวทนาเนื่อง ๆ อยู่

อาตปปี สมบุชาโน สติมา	มีความเพียรให้กิเลสเร่าร้อน มี สัมปชัญญะ มีสติ
วินยยุ โลเก อภิขุณาโหมนสฺส	พึงนำอภิขุณาและโหมนัส ในโลก เสียให้พินาศ
จิตฺเต จิตฺตานุปสฺสึ วิหริ	ย่อมเป็นผู้พิจารณาเห็นจิตในจิต เนื่อง ๆ อยู่
อาตปปี สมบุชาโน สติมา	มีความเพียรให้กิเลสเร่าร้อน มี สัมปชัญญะ มีสติ
วินยยุ โลเก อภิขุณาโหมนสฺส	พึงนำอภิขุณาและโหมนัส ในโลก เสียให้พินาศ
ธมฺเมสุ ธมฺมานุปสฺสึ วิหริ	ย่อมเป็นผู้พิจารณาเห็นธรรมใน ธรรมเนื่อง ๆ อยู่
อาตปปี สมบุชาโน สติมา	มีความเพียรให้กิเลสเร่าร้อน มี สัมปชัญญะ มีสติ
วินยยุ โลเก อภิขุณาโหมนสฺส	พึงนำอภิขุณาและโหมนัส ในโลก เสียให้พินาศ
อโย วุจฺจติ ภิกฺขเว สมฺมาสติ.	ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อันนี้ที่กล่าว ว่า สัมมาสติ (ความระลึกชอบ).
กตโม จ ภิกฺขเว สมฺมาสมาธิ	ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย สัมมาสมาธิ (ความตั้งจิตมั่นชอบ) เป็น อย่างไร ?

อิธ ภิกขเว ภิกขุ	ก่อนนภิกขุทั้งหลายภิกขุ ในธรรม วินัยนี้
วิวิจเจว กามเมหิ วิวิจ อกุสเลหิ ธมฺเมหิ	สังคแล้วจากกามารมณฺ์ สังคแล้ว จากธรรมที่เป็นอกุศล
สวิตกุกํ สวิจาร์	เข้าถึงปฐมฌาน (ความเพ่งที่ ๑)
วิเวกขมฺปิติสุขํ ปจมํ ฉานํ	ประกอบด้วยวิตกและวิจาร์ มีปีติ
อุปสมุปฺพชฺช วิหริ	และสุข อันเกิดจากวิเวก
วิตกุกวิจารานํ วูปสมา	เพราะความที่วิตกและวิจาร์ (ทั้ง ๒) ระงับลง
อชฺฌตฺตํ สมฺปสาหนํ เจตโส	เข้าถึงทุติยฌาน (ความเพ่งที่ ๒)
เอโกทิกาวํ อวิตกุกํ อวิจาร์	เป็นเครื่องผ่องใสใจ ณ ภายใน ให้
สมาธิขมฺปิติสุขํ ทฺติยํ ฉานํ	สมาธิเป็นธรรมอันเอก ผุดผิขึ้น
อุปสมุปฺพชฺช วิหริ	ไม่มีวิตก ไม่มีวิจาร์ มีแต่ปีติและ สุขที่เกิดจากสมาธิ
ปีติยา จ วิราภา	อนึ่ง, เพราะความที่ปีติวิราศ
	(ปราศ) ไป
อุเปกฺขโก จ วิหริ สโต จ	ย่อมเป็นผู้เพิกเฉยอยู่ และมีสติ
สมฺปชาโน	สัมปชฺฌณะ
สุขณฺจ กายเณ ปณฺิสเวเทติ	และเสวยความสุขด้วยกาย

ยฺชนํ อริยา อจิฺกขนฺติ
อฺปฺกฺขโก สติมา สุขวิหารีติ

ตติยํ ฌานํ อฺปฺสมฺปชฺช วิหริ
สุขสฺส จ ปหานา
ทุกฺขสฺส จ ปหานา
ปฺพฺเพว โสมนสฺสโทมนสฺสํ
อตุลฺกมา
อทุกฺขมสุขํ
อฺปฺกฺขาสติปริสุทฺธิ จตุตฺถํ
ฌานํ อฺปฺสมฺปชฺช วิหริ

อํ วุจฺจติ ภิกฺขเว สมฺมาสมาริ

อิทํ วุจฺจติ ภิกฺขเว
ทุกฺขนิโรธคามินี ปฏิปทา
อริยสจฺจํ

อาศัยคุณคืออุเบกขา สติ สัมป-
ัญญะ และเสวยสุขอันใดเล่า
เป็นเหตุ พระอริยเจ้าทั้งหลาย
ย่อมกล่าวสรรเสริญผู้^๕นั้น ว่าเป็น
ผู้อุเบกขา มีสติอยู่เป็นสุข

เข้าถึงตติยฌาน (ความเพ่งที่ ๓)
เพราะละสุขเสียได้
เพราะละทุกข์เสียได้

เพราะความที่โสมนัส และโทมนัส
(ทั้ง ๒) ในกาลก่อนอัสตงค์ดับไป
เข้าถึงจตุตถฌาน (ความเพ่ง
ที่ ๔) ไม่มีทุกข์ ไม่มีสุข มีแต่
ความที่สติเป็นธรรมชาติบริสุทธิ์
เพราะอุเบกขา

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อันนี้^๕กล่าวว่า
ว่า สัมมาสมาธิ (ความตั้งจิตมั่น
ชอบ)

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อันนี้^๕กล่าวว่า
ว่า อริยสัจคือทุกฺขนิโรธคามินี-
ปฏิบัติ (ข้อปฏิบัติให้ถึงธรรม
เป็นที่ดับทุกข์)

อิติ อชฺฌตฺตํ วา ธมฺเมสุ	ตั้งนี้ ภิกษุย่อมพิจารณาเห็นธรรม
ธมฺมานุปสฺสํ วิหริ	ในธรรมเป็นภายในบ้าง
พหิทฺธา วา ธมฺเมสุ	ย่อมพิจารณาเห็นธรรม ในธรรม
ธมฺมานุปสฺสํ วิหริ	เป็นภายนอกบ้าง
อชฺฌตฺตพหิทฺธา วา ธมฺเมสุ	ย่อมพิจารณาเห็นธรรม ในธรรม
ธมฺมานุปสฺสํ วิหริ	ทั้งภายในทั้งภายนอกบ้าง
สมุทฺทธมฺมานุปสฺสํ วา	ย่อมพิจารณาเห็นธรรมตา คือ
ธมฺเมสุ วิหริ	ความเกิดขึ้นในธรรมบ้าง
วธมฺมานุปสฺสํ วา ธมฺเมสุ	ย่อมพิจารณาเห็นธรรมตา คือ
วิหริ	ความเสื่อมไปในธรรมบ้าง
สมุทฺทวธมฺมานุปสฺสํ วา	ย่อมพิจารณาเห็นธรรมตา คือ
ธมฺเมสุ วิหริ	ทั้งความเกิดขึ้น ทั้งความเสื่อมไป
	ในธรรมบ้าง
อตุฏฺฐิ ธมฺมาติ วา ปณฺสส สติ	ก็หรือสติว่า ธรรมมีอยู่ เข้าไป
ปจฺจุปฺภุจิตา โหติ	ตั้งอยู่เฉพาะหน้าแก่เธอคนนี้
ขาวทฺเว ฌาณมตฺตตาย	แต่เพียงสักว่าเป็นที่รู้
ปตฺติสฺสตมิตฺตตาย	แต่เพียงสักว่าเป็นที่อาศัยระลึก
อนิสฺสํ โตะ จ วิหริ	เธอย่อมเป็นผู้ไม่ติดอยู่ด้วย
น จ ภิกฺขุ โลเก อุปาทิยตี	ย่อมไม่ยึดถืออะไร ๆ ในโลกด้วย
เอวํ ปิ โข ภิกฺขเว ภิกฺขุ	ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ภิกษุย่อม
ธมฺเมสุ ธมฺมานุปสฺสํ วิหริ	พิจารณาเห็นธรรมในธรรม คือ

จตุส อริยสจเจส.

อริยสัจ ๔ อย่างนี้แล.

สจฺจปพฺพิ จบขอกำหนดด้วยสัจจะ

ธมฺมานุปัสสนาสติปฏฺฐานํ จบธมฺมานุปัสสนาสติปฏฺฐาน.

โย หิ โกจิ ภิกฺขเว
อิม จตุตาโร สติปฏฺฐานเ
เอวํ ภาวบฺบย

สตุต วสุตานิ

ตสฺส ทฺวินนํ ผลานํ อณฺณตรํ
ผลํ ปาฏิกงฺขํ

ทิฏฺฐเจว ธมฺเม อณฺเณ

สติ วา อุปาทิสเส อนาคามิตา

ติฏฺฐเนตฺถ ภิกฺขเว สตุต วสุตานิ.

โย หิ โกจิ ภิกฺขเว

ทูก่อนภิกษุทั้งหลาย ผู้ใดผู้หนึ่ง
ฟังเจริญสติปัฏฐานทั้ง ๔ นี้ อย่าง
นี้

ตลอด ๗ ปี

ผู้นั้น พึงหวังผลทั้ง ๒ ผลอันใด
อันหนึ่ง

คือพระอรหัตตผลในปัจจุบันชาติ
นี้ ๑

หรือเมื่ออุปาทิ (คือ สังโยชน์)
ยังเหลืออยู่ เป็นพระอนาคามี ๑
(คือผู้นั้นคงจะได้อรหัตตผล หรือ
อนาคามีผล ในปัจจุบันชาตินี้
เป็นแน่)

ทูก่อนภิกษุทั้งหลาย ๗ ปียกไว้.

ทูก่อนภิกษุทั้งหลาย ผู้ใดผู้หนึ่ง

อิม จตฺตารอ สติปฏฺจําเน

เอวํ ภาเวยฺย

ฉ วสุตฺตานิ

ตสฺส ทฺวินนํ ผลานํ อณฺณตฺรํ

ผลํ ปาฏิกฺกขํ

ทิกฺขเจว ธมฺเม อณฺณา

สติ วา อูปาทิสเส อนาคามิตา

ติฏฺฐนฺตํ ภิกฺขเว ฉ วสุตฺตานิ

โย หิ โกจิ ภิกฺขเว

อิม จตฺตารอ สติปฏฺจําเน

เอวํ ภาเวยฺย

ปณฺจ วสุตฺตานิ

ตสฺส ทฺวินนํ ผลานํ อณฺณตฺรํ

ผลํ ปาฏิกฺกขํ

ทิกฺขเจว ธมฺเม อณฺณา

สติ วา อูปาทิสเส อนาคามิตา

ติฏฺฐนฺตํ ภิกฺขเว ฉ วสุตฺตานิ.

พึงเจริญสติปัฏฐานทั้ง ๔ นี้ อย่าง
นั้น

ตลอด ๖ ปี

ผู้นั้น พึงหวังผลทั้ง ๒ ผลอันใด
อันหนึ่ง

คือพระอรหัตตผลในปัจจุบันชาติ
นี้ ๑

หรือเมื่ออุปาทิ (คือ สังโยชน์)
ยังเหลืออยู่ เป็นพระนาคามี ๑

คู่ก่อนภิกษุทั้งหลาย ๖ ปียกไว้.

คู่ก่อนภิกษุทั้งหลาย ผู้ใดผู้หนึ่ง

พึงเจริญสติปัฏฐานทั้ง ๔ นี้ อย่าง
นั้น

ตลอด ๕ ปี

ผู้นั้น พึงหวังผลทั้ง ๒ ผลอันใด
อันหนึ่ง

คือพระอรหัตตผลในปัจจุบันชาติ
นี้ ๑

หรือเมื่ออุปาทิ (คือ สังโยชน์)
ยังเหลืออยู่ เป็นพระอนาคามี ๑

คู่ก่อนภิกษุทั้งหลาย ๕ ปียกไว้.

โย หิ โกจิ ภิกฺขเว
อิม จตุตฺตารโ สติปญฺจานเ
เอวํ ภาวะยุย

จตุตฺตาริ วสุตฺตานิ
ตสฺส ทฺวินฺนํ ผลานํ อณฺเฏตรํ
ผลํ ปาณิกงฺขํ
ทิกฺขะเว ธมฺเม อณฺเฏ

สติ วา อุปาทิสเส อนากามิตา

ติญฺจนตุ ภิกฺขเว จตุตฺตาริ วสุตฺตานิ.

โย หิ โกจิ ภิกฺขเว
อิม จตุตฺตารโ สติปญฺจานเ
เอวํ ภาวะยุย

คฺคิ วสุตฺตานิ
ตสฺส ทฺวินฺนํ ผลานํ อณฺเฏตรํ
ผลํ ปาณิกงฺขํ
ทิกฺขะเว ธมฺเม อณฺเฏ

สติ วา อุปาทิสเส อนากามิตา

ทูก่อนภิกษุทั้งหลาย ผู้ใดผู้หนึ่ง
พึงเจริญสติปัฏฐานทั้ง ๔ นี้ อย่าง
นั้น

ตลอด ๔ ปี

ผู้นั้น พึงหวังผลทั้ง ๒ ผลอันใด
อันหนึ่ง

คือพระอรหัตตผลในปัจจุบันชาติ
นี้ ๑

หรือเมื่ออุปาทิ (คือ สังโยชน์)
ยังเหลืออยู่ เป็นพระอนาคามี ๑

ทูก่อนภิกษุทั้งหลาย ๔ ปียกไว้.

ทูก่อนภิกษุทั้งหลาย ผู้ใดผู้หนึ่ง
พึงเจริญสติปัฏฐานทั้ง ๔ นี้ อย่าง
นั้น

ตลอด ๓ ปี

ผู้นั้นพึงหวังผลทั้ง ๒ ผลอันใด
อันหนึ่ง

คือพระอรหัตตผลในปัจจุบันชาติ
นี้ ๑

หรือเมื่ออุปาทิ (คือ สังโยชน์)
ยังเหลืออยู่ เป็นพระอนาคามี ๑

คิณฺหณฺตุ ภิกฺขเว ตีณิ วสฺสานิ.

โย หิ โกจิ ภิกฺขเว

อิม จตฺตาริ สติปัฏฺฐานเ

เอวํ ภาวะยุย

เทว วสฺสานิ

ตสฺส ทฺวินฺนํ ผลานํ อญฺญตรํ

ผลํ ปาณิโกงฺขํ

ทิจฺจุเชว ธมฺมเ อญฺญา

สตี วา อูปาทิสเส อนากาமிตา

คิณฺหณฺตุ ภิกฺขเว เทว วสฺสานิ.

โย หิ โกจิ ภิกฺขเว

อิม จตฺตาริ สติปัฏฺฐานเ

เอวํ ภาวะยุย

เอกํ วสฺสํ

ตสฺส ทฺวินฺนํ ผลานํ อญฺญตรํ

ผลํ ปาณิโกงฺขํ

ทิจฺจุเชว ธมฺมเ อญฺญา

ตูก่อนภิกษุทั้งหลาย ๓ ปียกไว้.

ตูก่อนภิกษุทั้งหลาย ผู้ใดผู้หนึ่ง

พึงเจริญสติปัฏฐานทั้ง ๔ นั้น อย่าง
นั้น

ตลอด ๒ ปี

ผู้นั้น พึงหวังผลทั้ง ๒ ผลอันใด
อันหนึ่ง

คือพระอรหัตตผลในปัจจุบันชาติ
นี้ ๑

หรือเมื่ออุปาทิ (คือ สังโยชน์)
ยังเหลืออยู่ เป็นพระอนาคามี ๑

ตูก่อนภิกษุทั้งหลาย ๒ ปียกไว้.

ตูก่อนภิกษุทั้งหลาย ผู้ใดผู้หนึ่ง

พึงเจริญสติปัฏฐานทั้ง ๔ นั้น อย่าง
นั้น

ตลอด ๑ ปี

ผู้นั้น พึงหวังผลทั้ง ๒ ผลอันใด
อันหนึ่ง

คือพระอรหัตตผลในปัจจุบันชาติ
นี้ ๑

สติ วา อุปาทิเสเส อนาคามิตา

ติฏฺฐตุ ภิกฺขเว เอกํ วสุตํ

โย หิ โกจิ ภิกฺขเว

อิม จตุตฺตาริ สติปญฺจานเ

เอวํ ภาวะยุ

สตุต มาสานิ

ตสฺส ทฺวินฺนํ ผลานํ อณฺณตรํ

ผลํ ปาฏิโกจํ

ทิฏฺฐะเว ธมฺเม อณฺณา

สติ วา อุปาทิเสเส อนาคามิตา

ติฏฺฐนฺตุ ภิกฺขเว สตุต มาสานิ

โย หิ โกจิ ภิกฺขเว

อิม จตุตฺตาริ สติปญฺจานเ

เอวํ ภาวะยุ

ณ มาสานิ

ตสฺส ทฺวินฺนํ ผลานํ อณฺณตรํ

ผลํ ปาฏิโกจํ

หรือเมื่ออุปาทิ (คือ สังโยชน์)

ยังเหลืออยู่ เป็นพระอนาคามี ๑

ตูก่อนภิกษุทั้งหลาย ปีหนึ่งยกไว้

ตูก่อนภิกษุทั้งหลาย ผู้ใดผู้หนึ่ง

พึงเจริญสติปัฏฐานทั้ง ๔ นี้ อย่าง
นั้น

ตลอด ๗ เดือน

ผู้นั้น พึงหวังผลทั้ง ๒ ผลอันใด
อันหนึ่ง

คือพระอรหัตตผลในปัจจุบันชาติ
นี้ ๑

หรือเมื่ออุปาทิ (คือ สังโยชน์)

ยังเหลืออยู่ เป็นพระอนาคามี ๑

ตูก่อนภิกษุทั้งหลาย ๗ เดือนยกไว้

ตูก่อนภิกษุทั้งหลาย ผู้ใดผู้หนึ่ง

พึงเจริญสติปัฏฐานทั้ง ๔ นี้ อย่าง
นั้น

ตลอด ๖ เดือน

ผู้นั้น พึงหวังผลทั้ง ๒ ผลอันใด

อันหนึ่ง

ทิฏฺฐเชว ธมฺเม อณฺเฏ

คือพระอรหัตตผลในปัจจุบันชาติ
นี้ ๑

สตี วา อุปาทิเสเส อนาคามิตา

หรือเมื่ออุปาทิ (คือ สังโยชน์)
ยังเหลืออยู่ เป็นพระอนาคามี ๑

ติฏฺฐนฺตํ ภิกฺขเว ณ มาसानิ.

คู่ก่อนภิกษุทั้งหลาย ๖ เดือนยกไว้.

โย หิ โกจิ ภิกฺขเว

คู่ก่อนภิกษุทั้งหลาย ผู้ใดผู้หนึ่ง

อิม จตฺตาริ สติปฏฺฐานเ

พึงเจริญสติปัฏฐานทั้ง ๔ นี้ อย่าง
นั้น

เอวํ ภาเวยฺย

ปญฺจ มาसानิ

ตลอด ๕ เดือน

ตสฺส ทฺวินํ ฌลาณํ อณฺเฏตฺร

ผู้นั้น พึงหวังผลทั้ง ๒ ผลอันใด
อันหนึ่ง

ผลํ ปาฎิโกจํ

ทิฏฺฐเชว ธมฺเม อณฺเฏ

คือพระอรหัตตผลในปัจจุบันชาติ
นี้ ๑

สตี วา อุปาทิเสเส อนาคามิตา

หรือเมื่ออุปาทิ (คือ สังโยชน์)
ยังเหลืออยู่ เป็นพระอนาคามี ๑

ติฏฺฐนฺตํ ภิกฺขเว ปญฺจ มาसानิ.

คู่ก่อนภิกษุทั้งหลาย ๕ เดือนยกไว้.

โย หิ โกจิ ภิกฺขเว

คู่ก่อนภิกษุทั้งหลาย ผู้ใดผู้หนึ่ง

อิม จตฺตาริ สติปฏฺฐานเ

พึงเจริญสติปัฏฐานทั้ง ๔ นี้ อย่าง
นั้น

เอวํ ภาเวยฺย

จตฺตาริ มาसानิ

ตลอด ๔ เดือน

ตสฺส ทฺวินฺนํ ผลานํ อณฺณตรํ

ผลํ ปาฏิกงฺขํ

ทิกฺขเชว ธมฺเม อณฺณา

ผู้นั้น พึ่งหวังผลทั้ง ๒ ผลอันใด

อันหนึ่ง

คือพระอรหัตตผลในปัจจุบันชาติ
นี้ ๑

สตี วา อุปาทิสเส อนาคามิตา

หรือเมื่ออุปาทิ (คือ สังโยชน์)

ยังเหลืออยู่ เป็นพระอนาคามี ๑

ติฏฺชนตฺถ ภิกฺขเว จตฺตารี มาสานิ.

ตูก่อนภิกษุทั้งหลาย ๔ เดือนยกไว้.

โย หิ โกจิ ภิกฺขเว

ตูก่อนภิกษุทั้งหลาย ผู้ใดผู้หนึ่ง

อิม จตฺตาริ สติปญฺจานเ

พึงเจริญสติปัฏฐานทั้ง ๔ นี้ อย่าง

เอวํ ภาเวยฺย

นั้น

คฺฉิ มาสานิ

ตลอด ๓ เดือน

ตสฺส ทฺวินฺนํ ผลานํ อณฺณตรํ

ผู้นั้น พึ่งหวังผลทั้ง ๒ ผลอันใด

ผลํ ปาฏิกงฺขํ

อันหนึ่ง

ทิกฺขเชว ธมฺเม อณฺณา

คือพระอรหัตตผลในปัจจุบันชาติ

นี้ ๑

สตี วา อุปาทิสเส อนาคามิตา

หรือเมื่ออุปาทิ (คือ สังโยชน์)

ยังเหลืออยู่ เป็นพระอนาคามี ๑

ติฏฺชนตฺถ ภิกฺขเว คฺฉิ มาสานิ.

ตูก่อนภิกษุทั้งหลาย ๓ เดือนยกไว้.

โย หิ โกจิ ภิกฺขเว

ตูก่อนภิกษุทั้งหลาย ผู้ใดผู้หนึ่ง

อิม จตฺตาริ สติปญฺจานเ

พึงเจริญสติปัฏฐานทั้ง ๔ นี้ อย่าง

เอวํ ภาเวยฺย

นั้น

เทว มาตานิ	ตลอด ๒ เดือน
ตสฺส ทฺวินฺนํ ผลานํ อณฺเฏตรํ	ผู้หนึ่ง พึงหวังผลทั้ง ๒ ผลอันใด
ผลํ ปาณิกงฺขํ	อันหนึ่ง
ทิกฺขเชว ธมฺเม อณฺเฏ	คือพระอรหันตผลในปัจจุบันชาติ
	นี้ ๑
สตี วา อุปาทิสเส อนากามิตา	หรือเมื่ออุปาทิ (คือ สังโยชน์)
	ยังเหลืออยู่ เป็นพระอนาคามี ๑
ติณฺณตฺถุ ภิกฺขเว เทว มาตานิ.	ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ๒ เดือนยกไว้.
โย หิ โกจิ ภิกฺขเว	ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ผู้ใดผู้หนึ่ง
อิม จตฺตาริ สติปัฏฺฐาน	พึงเจริญสติปัฏฐานทั้ง ๔ นี้ อย่าง
เอวํ ภาวะยุ	นั้น
มาสํ	ตลอด ๑ เดือน
ตสฺส ทฺวินฺนํ ผลานํ อณฺเฏตรํ	ผู้หนึ่ง พึงหวังผลทั้ง ๒ ผลอันใด
ผลํ ปาณิกงฺขํ	อันหนึ่ง
ทิกฺขเชว ธมฺเม อณฺเฏ	คือพระอรหันตผลในปัจจุบันชาติ
	นี้ ๑
สตี วา อุปาทิสเส อนากามิตา	หรือเมื่ออุปาทิ (คือ สังโยชน์)
	ยังเหลืออยู่ เป็นพระอนาคามี ๑
ติณฺณตฺถุ ภิกฺขเว มาโส.	ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ๑ เดือนยกไว้.
โย หิ โกจิ ภิกฺขเว	ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ผู้ใดผู้หนึ่ง

อิม จตุตถาโร สติปัญญาเน

เอวํ ภาเวยฺย

อหุตฺตมาลี

ตสฺส ทฺวินฺนํ ผลานํ อณฺณตรํ

ผลํ ปาณิกงฺขํ

ทิกฺขเจว ฐมฺเม อณฺณา

สตี วา อูปาทิสเส อนาคามิตา

ติฏฺฐตุ ภิกฺขเว อหุตฺตมาโส.

โย หิ โภจํ ภิกฺขเว

อิม จตุตถาโร สติปัญญาเน

เอวํ ภาเวยฺย

สตุตฺตาหํ

ตสฺส ทฺวินฺนํ ผลานํ อณฺณตรํ

ผลํ ปาณิกงฺขํ

ทิกฺขเจว ฐมฺเม อณฺณา

สตี วา อูปาทิสเส อนาคามิตา

พึงเจริญสติปัฏฐานทั้ง ๔ นี้ อย่าง
นั้น

ตลอดทั้งเดือน

ผู้นั้น พึงหวังผลทั้ง ๒ ผลอันใด
อันหนึ่ง

คือพระอรหัตตผลในปัจจุบันชาติ
นี้ ๑

หรือเมื่ออุปาทิ (คือ สังโยชน์)

ยังเหลืออยู่ เป็นพระอนาคามี ๑

ดูก่อนภิกษุทั้งหลายทั้งเดือนยกไว้.

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ผู้ใดผู้หนึ่ง

พึงเจริญสติปัฏฐานทั้ง ๔ นี้ อย่าง
นั้น

ตลอด ๗ วัน

ผู้นั้น พึงหวังผลทั้ง ๒ ผลอันใด
อันหนึ่ง

คือพระอรหัตตผลในปัจจุบันชาติ
นี้ ๑

หรือเมื่ออุปาทิ (คือ สังโยชน์)

ยังเหลืออยู่ เป็นพระอนาคามี ๑

เอกายโน ภิกษเว อัมมโค	ก่อนภิกษุทั้งหลาย ทางนี้เป็นที่
	ไปอันเอก
สตุดานํ วิสุทฺธิยา	เพื่อความหมดจดพิเศษของสัตว์
	ทั้งหลาย
โลกปริทวานํ สมติกุมา	เพื่อก้าวล่วงเสียซึ่งความโศกและ
	ความรำไร
ทุกขโทมนสฺसानํ อฏฺฐงฺกมา	เพื่ออัสตงค์ดับไปแห่งทุกข์และ
	โทมนัส
ฉายสุส อธิคมา	เพื่อบรรลุอายุธรรม
นิพฺพานสฺส สจฺฉิกิริยา	เพื่อกระทำพระนิพพานให้แจ้ง
ยทิตฺถ จตฺตารโ สติปฺญจนาติ.	ทางนี้คือสติปัฏฐาน ๔ อย่าง ด้วย
	ประการฉะนี้.
อติ ชนฺตํ วุตฺตํ	คำอันใด ที่กล่าวแล้วอย่างนี้
อิทเมตํ ปฏิจฺจ วุตฺตนาติ	คำอันนั้น ที่อาศัยทางอันเอก
	(คือสติปัฏฐาน ๔) นี้กล่าวแล้ว
	ด้วยประการฉะนี้
อิทมวโจ ภควา	พระผู้มีพระภาคตรัสพระสูตรนี้จบ
	แล้ว
อตุตฺตมนา เต ภิกฺขุ	ภิกษุเหล่านั้นมีใจยินดี
ภควโต ภาสิตํ อภินนฺทฺนาติ.	เปลื้องเปลื้องนักซึ่งภาษิตของพระผู้
	มีพระภาคเจ้าด้วยประการฉะนี้แล.

สังคาลกสูตร ทิมมิกาย ปาฏิภววรรค

เอวมเม สุตํ

เอกํ สมํ ภควา
ราชกะเห วิหริติ เวพฺพเวน
กลนฺทกนิวาเป.

เตน โข ปน สมเยน
สังคาลโก กหปติปฺตฺโต
กาลสุเสว วุญฺชาย
ราชกะหา นิภุมิตฺวา
อลฺลวตฺตโก อลฺลเกโส
ปณฺชลิโก ปุณฺททิสสา นมสฺสติ

ปรตฺตณฺมิ ทิสํ ทกฺขณฺมิ ทิสํ
ปจฺฉณฺมิ ทิสํ อุตฺตมฺมิ ทิสํ
เหฏฺฐณฺมิ ทิสํ อุมฺปมฺมิ ทิสํ
อถ โข ภควา ปุพฺพพณฺณสมํ

อ้นข้าพเจ้า (คือพระอานนทเถระ)

ได้สลับมาแล้วอย่างนี้

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคเจ้า

เสด็จประทับอยู่ในเวพฺพวัน อัน
เป็นที่ประทานเหยื่อแก่กะแต ไกล
กรุงราชคฤห์.

๕ ๕
ครั้นนั้นแล

สังคาลกมาณพ บุตรคฤหบดี

ลุกขึ้นแต่เช้าแล้ว

ออกจากกรุงราชคฤห์

มีผ้านุ่งผ้าห่มเบี่ยง มีผมเบี่ยง

ยกมือประคอง นอบน้อมทิส

๕ ๖ อยู่

คือทิสเบื้องหน้า ทิสเบื้องขวา

ทิสเบื้องหลัง ทิสเบื้องซ้าย

ทิสเบื้องต่ำ ทิสเบื้องบน

สมัยนั้นแล เวลาเช้า พระผู้มี

พระภาคเจ้า

นิวาเสตฺวา ปตฺตจิวรมาทาย	ทรงนั่งห่มตามสมณวัตร แล้วทรง
	บาตรและจีวร
ราชคหิ ปิณฑาย ปาวสี.	ได้เสด็จเข้าไปสู่กรุงราชคฤห์ เพื่อ
	บิณฑบาต
อทุทสา โข ภควา สิงคาลกั	ได้ทอดพระเนตรเห็นสิงคาลก-
กหปติปุตฺตํ	มาณพ บุตรคฤหบดี
กาลสฺเสว วุฏฺฐาย	ลุกขึ้นแต่เช้า
ราชคหา นิภุมิตฺวา	ออกจากกรุงราชคฤห์
อลฺลวตฺถํ อลฺลเกสํ	มีผ้าห่มผ้าห่มเปียก มีผมเปียก
นมสฺสสนฺตํ ปณฺชลิกํ ปุณฺณทิสา	ยกมือประคอง นอบน้อมทัก
	ทัง ๖ อยู่
ปรตฺถมํ ทิสํ ทกฺขิณํ ทิสํ	คือทักเบื้องหน้า ทักเบื้องขวา
ปจฺฉิมํ ทิสํ ปุริมํ ทิสํ	ทักเบื้องหลัง ทักเบื้องซ้าย
เหฎฺฐิมํ ทิสํ ปุริมํ ทิสํ	ทักเบื้องต่ำ ทักเบื้องบน
ทิสฺวาน สิงคาลกั กหปติปุตฺตํ	ครั้นทอดพระเนตรเห็นสิงคาลก-
	มาณพ บุตรคฤหบดี
เอตทโวจ กิณฺณํ ตวํ	จึงถามเขาว่า คฤหบดีบุตร เหตุไร
กหปติปุตฺต กาลสฺเสว วุฏฺฐาย	หนอ ท่านจึงลุกขึ้นแต่เช้าแล้ว
ราชคหา นิภุมิตฺวา	ออกจากกรุงราชคฤห์
อลฺลวตฺถโถ อลฺลเกโส	มีผ้าห่มผ้าห่มเปียก มีผมเปียก

ปณฺชลโก ปุณฺททิสา นมสฺสลิ

ปุณฺทณฺธิมํ ทิสํ ทกฺขณฺนิ ทิสํ

ปจฺจนฺนิมํ ทิสํ อุตฺตรํ ทิสํ

เหณฺณจฺมิมํ ทิสํ อุมฺปริมํ ทิสนฺติ.

ปีตา มม ภนฺเต

กาลํ กรโณโต เอวํ อว

ทิสา ตาต นมสฺสเสยฺยาสตี.

โส โข อหํ ภนฺเต ปีตุ วจนํ

สกุโรโรโต กรุโรโรโต

มานนฺโต ปุเชนฺโต

กาลสฺสเสว วุณฺนชย

ราชคฺคา นิภูมิตฺวา

อลฺลวตฺโต อลฺลเกโส

ปณฺชลโก ปุณฺททิสา นมสฺสสามิ

ปุณฺทณฺธิมํ ทิสํ ทกฺขณฺนิ ทิสํ

ปจฺจนฺนิมํ ทิสํ อุตฺตรํ ทิสํ

เหณฺณจฺมิมํ ทิสํ อุมฺปริมํ ทิสนฺติ.

ยกมือประคอง นอบน้อมทศ

ทั้ง ๖ อยู่

คือทิศเบื้องหน้า ทิศเบื้องขวา

ทิศเบื้องหลัง ทิศเบื้องซ้าย

ทิศเบื้องต่ำ ทิศเบื้องบน.

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ บิดาของ

ข้าพระองค์

เมื่อจะตายได้สั่งอย่างนี้ว่า

พ่อเอ๋ย เจ้าพึงนอบน้อมทศทั้ง ๖

ดังนี้.

ข้าแต่พระองค์ผู้เจริญ ข้าพระองค์

เมื่อจะสักการะเคารพนับถือบูชา

คำของบิดา

จึงลุกขึ้นแต่เช้าแล้ว

ออกจากกรุงราชคฤห์

มีผ้าถุงผ้าห่มเปือก มีผมเปือก

ยกมือประคอง นอบน้อมทศ

ทั้ง ๖ อยู่

คือทิศเบื้องหน้า ทิศเบื้องขวา

ทิศเบื้องหลัง ทิศเบื้องซ้าย

ทิศเบื้องต่ำ ทิศเบื้องบน ดังนี้.

น โข กหปติปุตต
 อริยสฺส วินย เอว
 น ทิสฺสา นมสฺสิตพฺพาติ.
 ยถากถิ ปน ภนฺเต
 อริยสฺส วินย
 น ทิสฺสา นมสฺสิตพฺพา.
 สาธุ เม ภนฺเต ภควา
 ตถา ธมฺมํ เทสตุ
 ยถา อริยสฺส วินย
 น ทิสฺสา นมสฺสิตพฺพาติ.

เตนหิ กหปติปุตต
 สฺสณฺหาหิ สาธุกํ มนสิสิโรหิ

ภาสิสฺสสามิตฺติ.
 เอวํ ภนฺเตติ โข
 สิงฺคาลโก กหปติปุตฺโต
 ภควโต ปจฺจุสฺสโสสี.
 ภควา เอตทโวจ
 ยโต โข กหปติปุตต

ดูก่อนกฤหบดีบุตร ในวินัยของ
 พระอริยเจ้า ทิศ ๖ เขาไม่นอบ
 น้อมกันอย่างนี้เลย.

ก็ในวินัยของพระอริยเจ้า ทิศ ๖
 เขา นอบน้อมกันอย่างไรพระเจ้าข้า.

ก็ละพระเจ้าข้า ในวินัยของพระ
 อริยเจ้า ทิศ ๖ เขา นอบน้อมกัน
 อย่างไม่ ขอพระผู้มีพระภาคจง
 ทรงแสดงธรรมอย่างนั้น แก่
 ข้าพระองค์เถิด.

ดูก่อนกฤหบดีบุตร ถ้าอย่างนั้น
 ท่านจงฟัง จงทำในใจให้สำเร็จ
 ประโยชน์เถิด

เราจักกล่าว ณ บัดนี้

สังคาลกมาณพบุตรกฤหบดีทูลรับ
 พระผู้มีพระภาคเจ้าว่า อย่างนั้น
 พระเจ้าข้า.

พระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสว่า

ดูก่อนกฤหบดีบุตร เมื่อใดแล

อริยสาวกสฺส จตุตาโร	กรรมกิลเลส ๔ อย่าง อริยสาวก
กมุทกิลเลสา ปหีนา โหนติ	ละได้แล้ว
จตุหิ จานเหิ	อริยสาวกนั้น ย่อมไม่ทำกรรมที่
ปาปกมุมนํ น กโรติ	เป็นบาปด้วยสถาน ๔ อยู่
ณ จ โภคานํ อปายมุขานิ	และไม่เสพเหตุอันเป็นเครื่อง
น เสวติ	ฉิบหายแห่งโภกสมบัติ ๖ อย่าง
โส เอวํ จุฑุทสฺส ปาปกาปคโต	อริยสาวกนั้น หลีกไปจากกรรม
	อันเป็นบาป ๑๔ อย่างนี้แล้ว
ฉทิสาปฺปิจฺฉนาที โหติ	เป็นผู้ปกปิดสกัดกั้นทิศทั้ง ๖ ไว้
อุโภโลกวิชยาชฺช ปฺปฺปิโน	เป็นผู้ปฏิบัติเพื่อความชนะในโลก
โหติ	ทั้ง ๒
ตสฺส อยฺญเจว โลโก	โลกนี้และโลกหน้า อันอริยสาวก
อารทฺโธ โหติ ปโร จ โลโก.	นั้น ปรารังคแล้ว.
โส กายสฺส เกทา ปรี มรณา	อริยสาวกนั้น เบื้องหน้าแต่กาย
	แตกตายไปแล้ว
สฺสคฺคํ สคฺคํ โลกํ อุปปชฺชติ.	ย่อมเข้าถึงสคคิโลกสวรรค์.
กตมสฺส จตุตาโร กมุทกิลเลสา	กรรมกิลเลส ๔ อย่าง อันอริยสาวก
ปหีนา โหนติ	นั้นละได้แล้ว
ปาณาติปาโต โช กหปติปฺปุตฺต	ดูก่อนคฤหบดีบุตร ปาณาติบาต
กมุทกิลเลโส	เป็นกรรมเครื่องเศร้าหมองอย่าง ๑

อหินฺนาทานํ กมฺมกิลเโส	อหินฺนาทาน เป็นกรรมเครื่อง เศร้าหมองอย่าง ๑
กาเมสุ มิจฺฉาจารอ กมฺมกิลเโส	กามมิจฺฉาจาร เป็นกรรมเครื่อง เศร้าหมองอย่าง ๑
มุสวาโท กมฺมกิลเโส	มุสวาท เป็นกรรมเครื่องเศร้า หมองอย่าง ๑
อิมสฺส จตฺตารอ กมฺมกิลเโส	กรรมเครื่องเศร้าหมอง ๔ อย่าง เหล่านั้แล อริยสาวกนั้ละได้แล้ พระผู้มีพระภาค ได้ตรัสค้ำอันเป็น ไวยากรณั้แล้
ปหิณา โหณตํติ.	
อิทฺมโวจ ภควา	
อิทํ วตฺวาน สุกโต	พระองค์ผู้พระสุคต กรันตรัสค้ำ แล้
อถาปรี เอตทโวจ สุตถา	พระองค์ผู้พระศาสดา จึงตรัส คาถาประพันธ์นั้ต่อไปว่า
ปาณาติปาโต	ฆ่าสัตว์ ๑
อหินฺนาทานํ	ลักทรัพย์ ๑
มุสวาโท ปวฺจจติ	พุกปค ๑
ปรทารกมนญฺเจว	ถึงภรรยาของชายอื่น ๑
น ปสฺสณฺติ ปณฺหิตาติ.	บัณฑิตไม่สรรเสริญเลย ทั้งนั้.
กตเมหิ จตฺตฺหิ จานเนหิ	อริยสาวก ย่อมไม่ทำกรรมอัน เป็นบาปด้วยสถาน ๔ อย่างไร
ปาปกมฺมํ น กโรติ	

ฉนุทาคติ กฉุฉนุโต

ปาปกมุมนิ กโรติ

โทสาคติ กฉุฉนุโต

ปาปกมุมนิ กโรติ

โมหาคติ กฉุฉนุโต

ปาปกมุมนิ กโรติ

ภยาคติ กฉุฉนุโต

ปาปกมุมนิ กโรติ.

ยโต โข กหปติปุตฺต

อริยสาวโก

เนว ฉนุทาคติ กฉุฉนุติ

น โทสาคติ กฉุฉนุติ

น โมหาคติ กฉุฉนุติ

น ภยาคติ กฉุฉนุติ

อิมหิ จตุหิ จาเนหิ ปาปกมุมนิ

น กโรตฺติ.

อิทมวโจ ภควา

อิทํ วุตฺวาน สุกโต

อถาปริ เอตทวโจ สตุถา

คนที่ถึงฉนุทาคติ

ย่อมทำกรรมอันเป็นบาปได้

คนที่ถึงโทสาคติ

ย่อมทำกรรมอันเป็นบาปได้

คนที่ถึงโมหาคติ

ย่อมทำกรรมอันเป็นบาปได้

คนที่ถึงภยาคติ

ย่อมทำกรรมอันเป็นบาปได้.

ดูก่อนภคอุหนทิบุตร เมื่อใดแล

อริยสาวก

ไม่ถึงฉนุทาคติ

ไม่ถึงโทสาคติ

ไม่ถึงโมหาคติ

ไม่ถึงภยาคติ

อริยสาวก ย่อมไม่ทำกรรมอันเป็น

บาปด้วยสถาน ๔ เหล่านี้

พระผู้มีพระภาคเจ้า ได้ตรัสคำ

อันเป็นไวยากรณ์แล้ว

พระองค์ผู้สุกต ครั้นตรัสคำแล้ว

พระองค์ผู้พระศาสดา จึงตรัส

กาถาประพันธ์นี้ต่อไปว่า

ฉนฺทา โทสา ภยา โมหา
โย ธมฺมํ อตีวตฺตติ

ผู้ใดประพฤติกว้างขวาง เพราะ
ความพอใจ เพราะความโกรธ
เคือง เพราะความกลัว เพราะ
ความหลง

นินฺยติ ตสฺส ยโส
กาพปกุเขว จนฺทิมาน.

ยศของผู้นั้นย่อมเสื่อมถอย
เหมือนพระจันทร์ในข้างแรม.

ฉนฺทา โทสา ภยา โมหา
โย ธมฺมํ นาตีวตฺตติ

ผู้ใดไม่ประพฤติกว้างขวาง เพราะ
ความพอใจ เพราะความโกรธ
เคือง เพราะความกลัว เพราะ
ความหลง

อาปรุติ ตสฺส ยโส
สูกฺกปกุเขว จนฺทิมาน.
กตมานิ น โภกานํ
อปายมุขานิ น เสวติ

ยศของท่านผู้นั้นย่อมเจริญ
เหมือนพระจันทร์ในข้างขึ้น.

อริยสาวก ไม่เสพเหตุเครื่อง
ฉิบหายแห่งโภกสมบัตติ ๖ อย่าง
อย่างไร ?

สุราเมรยมชฺชปมาทญฺชา-
นุโยโค โข กหปติปฺตฺต

ดูก่อนคฤหบดีบุตร ความ
ประกอบการดื่มเมา คือเหล้า
และน้ำคอง อันเป็นเหตุที่ตั้งแห่ง
ความประมาทเนื่อง ๆ

โภกานํ อปายมุขํ

เป็นเหตุเครื่องฉิบหายแห่งโภก-
สมบัตติอย่าง ๑

วิกาลวิสาขาเรียนุโยโค	ความประกอบการเที่ยวเล่นใน ตรอกมืดในกาลมืดเวลาหนึ่ง ๆ
โกคานํ อปายมุขํ	เป็นเหตุเครื่องฉิบหายแห่งโกค- สมบัติ อย่าง ๑
สมชฺชาภิจรณํ	ความเที่ยวดูการเล่น
โกคานํ อปายมุขํ	เป็นเหตุเครื่องฉิบหายแห่งโกค- สมบัติอย่าง ๑
ชุตปุปฺมาทฏฺฐานานุโยโค	ความประกอบการเล่นพนัน อัน เป็นที่ตั้งแห่งความประมาทหนึ่ง ๆ
โกคานํ อปายมุขํ	เป็นเหตุเครื่องฉิบหายแห่งโกค- สมบัติอย่าง ๑
ปาปมิตฺตานุโยโค	ความคบมิตรชั่วหนึ่ง ๆ
โกคานํ อปายมุขํ	เป็นเหตุเครื่องฉิบหายแห่งโกค- สมบัติอย่าง ๑
อาลสฺसानุโยโค	ความประกอบความเป็นคนเกียจ- คร้านหนึ่ง ๆ
โกคานํ อปายมุขํ.	เป็นเหตุเครื่องฉิบหายแห่งโกค- สมบัติอย่าง ๑.
ฉ โขเม กหปติปฺตุต อาทินฺวา	ดูก่อนภคฤหบดีบุตร เหล่านี้แล โทษ ๖ อย่าง

สุราเมรยมชฺชปมาทญฺชานา-
นุโยเก

สนฺทิฏฺฐิกา ธนชานี

กลหปฺปวฑฺฒนี

โรคนํ อายตนํ
อภิตฺติสลฺขณนํ
หิริโกป็นินิทฺทสนํ

ปณฺณาย พุพฺพลีกรณํคฺวาว
ฉณฺฐํ ปทํ ภวติ
อิม โข กลหปติปฺตฺต
ฉ อาทินฺวา

สุราเมรยมชฺชปมาทญฺชานา-
นุโยเก.

ฉ โขเม กลหปติปฺตฺต
อาทินฺวา

ในความประกอบการค้ำน้ำเมา
คือเหล้าและน้ำคอง อันเป็นเหตุ
ที่^๕ก่^๕แห่งความประมาทเนื่อง ๆ

ความเสื่อมทรัพย์ อันผู้กินเหล้า
จักเห็นด้วยตาเองอย่าง ๑

เหล้า^๕นั้น เป็นเหตุทำความทะเลาะ
กันให้เจริญอย่าง ๑

เป็นบ่อเกิดแห่งโรคทั้งหลายอย่าง ๑
ยังความนิทาให้เกิดขึ้นอย่าง ๑

ให้เปิดอวัยวะที่ทำความอายให้
กำเริบได้อย่าง ๑

บทที่ ๖ นั้นว่า ทำบุญญาให้ถอย
กำลังอย่าง ๑

ดูก่อนคฤหบดีบุตร เหล้า^๕นี้แล
โทษ ๖ อย่าง

ในความประกอบการค้ำน้ำเมาคือ
เหล้าและน้ำคอง อันเป็น^๕ที่^๕ก่^๕แห่ง
ความประมาทเนื่อง ๆ.

ดูก่อนคฤหบดีบุตร เหล้า^๕นี้แล
โทษ ๖ อย่าง

วิกาลวิสาขาจริยานุโยค

อตุตตะปีสุต

อตุตฺโต อรกฺขิตฺโต โหติ

ปุตฺตทาโรปีสุต

อตุตฺโต อรกฺขิตฺโต โหติ

ลาปะเตยฺยปีสุต

อตุตฺตํ อรกฺขิตํ โหติ

สงฺกัโย จ โหติ

เตสฺ เตสฺ จานนฺสฺ

อภูตวจนนฺจ

ตสฺมี รุหติ

พหุนนฺจ ทุกฺขธมฺมานํ

ปฺรกฺขิตฺโต โหติ

อิม โข คหปติปุตฺต

ณ อาทึนฺวา

ในความประกอบการเที่ยวเล่นใน
ตรอกมืดในกาลมืดเวลาหนึ่ง ๆ

แม้ตัวของผู้ที่เที่ยวกลางคืนนั้น
ชื่อว่าเจ้าตัวไม่สงวนรักษาแล้ว
อย่าง ๑

แม้ลูกเมียของผู้เที่ยวกลางคืนนั้น
ชื่อว่าเจ้าของไม่สงวนรักษาแล้ว
อย่าง ๑

แม้ทรัพย์สมบัติของผู้เที่ยวกลางคืน
นั้น
ชื่อว่าเจ้าของไม่สงวนรักษาแล้ว
อย่าง ๑

ผู้เที่ยวกลางคืนนั้น เป็นผู้ที่เขา
รังเกียจในที่นั้น ๆ อย่าง ๑
ถ้อยคำที่ไม่จริง (คำใส่ความ)
ย่อมขึ้นรวมอยู่ในผู้ที่เที่ยวกลางคืน
นั้นอย่าง ๑

ผู้เที่ยวกลางคืนนั้น ประกอบด้วย
ทุกข์เป็นอันมากอย่าง ๑
ตูก่อนคฤหบดีบุตร เหล่านี้แล
โทษ ๖ อย่าง

วิกาลวิสาขาจริยานุโยเค.

ในการประกอบการเล่นใน
ตรอกมืดในกาลมืดเวลาหนึ่ง ๆ.

ณ โขม กหปติปุตต
อาทีนวา

ดูก่อนคฤหบดีบุตร เหล่านั้แล
โทษ ๖ อย่าง

สมชฺชาภิจรณ

ในการเที่ยวดูการเล่น

กฺว นจฺจ

รำที่ไหนไปที่นั้นอย่าง ๑

กฺว คีตํ

ขับร้องที่ไหนไปที่นั้นอย่าง ๑

กฺว วาทิตํ

ดัดสืตที่ไหนไปที่นั้นอย่าง ๑

กฺว อกฺขาตํ

เสภาที่ไหนไปที่นั้นอย่าง ๑

กฺว ปาณิสฺสฺรํ

เพลงปรบมือที่ไหนไปที่นั้นอย่าง ๑

กฺว กุมฺภณฺณนฺติ

เด็กเท็งที่ไหนไปที่นั้นอย่าง ๑

อิม โข กหปติปุตต

ดูก่อนคฤหบดีบุตร เหล่านั้แล

ณ อาทีนวา

โทษ ๖ อย่าง

สมชฺชาภิจรณ.

ในการเที่ยวดูการเล่น

ณ โขม กหปติปุตต

ดูก่อนคฤหบดีบุตร เหล่านั้แล

อาทีนวา

โทษ ๖ อย่าง

ชฺชุดปฺปมาทญฺจานานุโยเค

ในความประกอบการเล่นพนันอัน
เป็นเหตุที่ตึงแห่งความประมาท
เนื่อง ๆ

ชฺยํ เวรํ ปสวติ

คนเล่นการพนันนั้น เมื่อชนะ
ย่อมให้เกิดเวรอย่าง ๑

ชีโน วิตุตมฺนุโสจติ

คนอื่นชนะย่อมเศร้าโศกถึงทรัพย์
ที่เสียไปอย่าง ๑

สนฺทัญฺจิภา ธนฺชานิ

ความเสื่อมทรัพย์ผู้เล่นพนันนั้น จัก
เห็นด้วยนัยน์ตาเองอย่าง ๑

สภากตสฺส วณฺํ น รุหติ

ถ้อยคำของคนเล่นการพนันนั้น ที่
เขาอ้างเป็นพยานย่อมไม่ขึ้นอย่าง ๑

มิตฺตามจุจํจํ ปรีกฺขโต โหติ

คนเล่นพนันนั้น เป็นผู้อันเพื่อนฝูง
ศุหมีนไค้อย่าง ๑

อวหาวิวหาณํ อปฺปตฺติโต
โหติ อภฺยชฺชตฺโต ปฺริสฺสคฺคโล
นาลํ ทารภรณายาติ

ผู้เล่นพนันนั้น เป็นผู้อันชนที่จะ
แต่งงานให้ไม่ต้องประสงค์ เพราะ
เห็นเสียว่า ชายนักเลงเล่นพนัน
ไม่อาจจะเลี้ยงเมียไค้อย่าง ๑

อิม โข กหปติปฺปตฺต

ดูก่อนคฤหบดีบุตร เหล่านี้แล
โทษ ๖ อย่าง

ณ อาทีนฺวา

ชุตปฺปมาทญฺจานานุโยเค.

ในความประกอบการเล่นพนันอัน
เป็นที่ตั้งแห่งความประมาท
เนื่อง ๆ.

ณ โขเม กหปติปฺปตฺต

ดูก่อนคฤหบดีบุตร เหล่านี้แล
โทษ ๖ อย่าง

อาทีนฺวา

ปาปมิตฺตานุโยเค

ในความคบมิตรชั่วเนื่อง ๆ

เย ชุตตะ	คนจำพวกใด เป็นนักเลงพนัน อย่าง ๑
เย โสณทา	คนจำพวกใด เป็นเจ้าชู้อย่าง ๑
เย ปัสสา	คนจำพวกใด เป็นนักเลงเหล้า อย่าง ๑
เย เนกติกา	คนจำพวกใด ลวงคนอื่นด้วย ของปลอมอย่าง ๑
เย วญจนิกา	คนจำพวกใด โกงคนอื่นซึ่งหน้า อย่าง ๑
เย สาหสิกา	คนจำพวกใด เป็นคนเก่งอย่าง ๑
คยาสุส มิตตะตา โหนติ	คนเหล่านั้น ๆ เป็นมิตรเป็นสหาย
เต สหยา	ของเขาทั้งนั้น
อิม โข คหปติปุตฺต	ดูก่อนคฤหบดีบุตร เหล่านี้แล
ฉ อาทินวา	โทษ ๖ อย่าง
ปาปมิตฺตานุโยเค.	ในความคบมิตรชั่วเนื่อง ๆ.
ฉ โขเม คหปติปุตฺต	ดูก่อนคฤหบดีบุตร เหล่านี้แล
อาทินวา	โทษ ๖ อย่าง
อาลสฺसानุโยเค	ในความประจบความเป็นผู้เกียจ คร้านเนื่อง ๆ
อติสฺตินฺติ กมฺมํ น กโรติ	กล่าวผิดเพี้ยนว่า หนานัก แล้ว ไม่ทำการงานอย่าง ๑

อติอุณฺหนติ กมฺมํ น กโรติ	กล่าวผิดเพี้ยนว่า · ร้อนนัก แล้ว ไม่ทำการงานอย่าง ๑
อติสาขฺนติ กมฺมํ น กโรติ	กล่าวผิดเพี้ยนว่า เวลาเย็นเกินไป แล้วไม่ทำการงานอย่าง ๑
อติปาโตติ กมฺมํ น กโรติ	กล่าวผิดเพี้ยนว่า ยังเข้านัก แล้ว ไม่ทำการงานอย่าง ๑
อติจฺณาโตสฺมึติ กมฺมํ น กโรติ	กล่าวผิดเพี้ยนว่า ช้าหวนัก แล้ว ไม่ทำการงานอย่าง ๑
อติปฺปาสิตอสฺมึติ กมฺมํ น กโรติ	กล่าวผิดเพี้ยนว่า ช้าระหายนัก แล้วไม่ทำการงานอย่าง ๑
ตสฺส เอวํ กิจฺจาปເສພຸສຸສ ວິຫາໂຕ	เมื่อเขามากไปด้วยการอ้างเลสใน กิจที่จะต้องทำอยู่อย่างนี้
อนຸປປນຸນາ ເຈວ ໂກຄາ ນຸປປຊນຸນຕິ	โภคสมบัติที่ยังไม่เกิด ก็หาเกิด ขึ้นไม่
ອຸປປນຸນາ ຈ ໂກຄາ ປຣິກຸຊຍ໌ ຄຈຸນນຕິ	โภคสมบัติที่เกิดขึ้นแล้ว ก็ยอม ถึงความเสื่อมสิ้นไป
ອີເມ ໂຂ ຄຸພຕິປຸຕຸຕ	ตูก่อนคฤหบดีบุตร เหล่านั้แล
ฉ ອາທິນວາ	โทษ ๖ อย่าง
ອາລສຸສານຸໂຍເຄຕິ.	ในความประกอบความเป็นผู้เกียจ คร้านเนื่อง ๆ.

อิทมโวจ ภควา

พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสคำอัน
เป็นไวยากรณ์แล้ว

อิทํ วตฺวาน สุกโต

พระองค์ผู้พระสุกต ครันตรัสคำอัน
แล้ว

อถาปรํ เอตทโวจ สตุถา

พระองค์ผู้พระศาสดา จิงตรัส
คาถาประพันธ์ขึ้นต่อไปว่า

โหติ ปานสขา นาม

เพื่อนในโรงสุราก็มี

โหติ สมฺมียสมฺมियो

เพื่อนกล่าวแต่ปากว่าเพื่อน ๆ ก็มี

โย จ อตุเลสุ ชาเตสุ

ก็แต่ว่าผู้ใด เมื่อความต้องการ
เกิดขึ้นแล้ว

สหาโย โหติ โส สขา

ช่วยเป็นสหาย ผู้นั้นได้ชื่อว่าเพื่อน
แท้

อตุสฺสุรเสยฺยา ปรทารเสวนา

ความนอนสย ๑ ความเสพเมียร
ของชายอื่น ๑

เวรปฺปสงฺโก จ อนตฺถตา จ

ความประสงค์หมายมันผูกเวร ๑
ความเป็นผู้ทำแต่สิ่งที่หาประโยชน์
มิได้ ๑

ปาปา จ มิตฺตา สุกทริยตา จ

มิตรชั่ว ๑ ความเป็นผู้ตระหนี่
เหนียวแน่นยิ่งนัก ๑

เอเต น จานา ปุริสํ ธีสยนฺติ.

เหตุ ๖ อย่างเหล่านี้ ย่อมทำบุรุษ
ให้เสื่อมจากสุขประโยชน์ที่จะพึงได้
พึงถึง.

ปาปมิตฺโต ปาปสโ

ปาปอาจารโคจโร

อสุมา โลกา ปรมหา จ

อุกฺขา ธัสเต นโร.

อกุจฺติโย วรุณี นจฺจคิตฺ

ทิวา โสปฺโป ปาริจรียา อกาเล

ปาปา จ มิตฺตา สุกฺทริยตา จ

เอเต น จานา ปุริสํ ธัสยนฺติ.

อกุเขหิ ทิพฺพนฺติ สฺรุ ปิวนฺติ

ยนฺติตุโย ปาณสมา ปเรสํ

นิหีนเสว น จ วุฑฺฒิสว

นิหียติ กาพปกฺเขว จนฺติมา.

คนมีมิตรชั่ว มีเพื่อนชั่ว

มีความประพฤติกเลาะโจรชั่ว

ย่อมเสื่อมจากโลกทั้ง ๒ ก็จาก
โลกนี้ จากโลกหน้า.

การพนันและหญิง ๑ สุรา ๑

เพื่อนร้ายบริ้ง ๑

นอนหลับกลางวันบำเรอตนในสมัย

มิใช่กาล ๑

มิตรชั่ว ๑ ความเป็นผู้ตระหนี่

เหนียวแน่นยิ่งนัก ๑

เหตุ ๖ อย่างเหล่านี้ ย่อมทำบุรุษ

ให้เสื่อมจากสุขประโยชน์ ที่จะ

พึงได้พึงถึง.

ชนเหล่าใด เล่นการพนัน คีฬสุรา

ถึงภรรยาที่รักเสมอด้วยชีวิต ของ

ชายอื่น

คบแต่คนต่ำช้า ไม่คบหาคนมี

ความเจริญ

ชื่อเสียงยศศักดิ์ ของชนเหล่านั้น

ย่อมเสื่อมถอย จุพระจันทร์ใน

ข้างแรม.

เย วารุณิ อธโน อภิณฺจโน

ปีปาโสสิ อตุตฺตปาโคโต

อุทกมिव อิมํ วิกาหติ

อากุลํ กาหติ จิปฺปมตฺตโน.

นทิวาสุปฺปสีเลน

รตฺตินฺนุชานเทสฺสินา

นิจฺจํ มตฺเตน โสณฺฑเณ

สกุภา อวสิตํ ฆรํ.

อติสํตํ อติอฺณหํ

อติสายมิตํ อหุ

อติ วิสฺสณฺณชกมฺมมนฺเต

อตุตา อจฺเจนฺติ มาณเว.

โย จ สํตณฺจ อฺณฺหณฺจ

ติณฺหา ภิกฺขุโย น มณฺดติ

กรํ ปุริสกิจฺจานิ

โส สุขา น วิหายตีติ.

ผู้ใดที่มธุรา ไม่มีทรัพย์ หมด

ความชวนชววยในการงาน

เป็นคนขี้เมา ปราศจากทรัพย์

จกจมน้อยอยู่ จุกจกอันหินจมน้ำ

จักทำความวุ่นวายให้แก่ตนโดย
เร็ว.

คนมักนอนหลับในกลางวัน

เกลียดชังการลุกขึ้นในกลางคืน

เป็นคนเมามายอยู่เป็นนิตย์ เป็น
นักเลง

ไม้อาจจะอยู่ครอบครองเหี้ยเรือน
ได้.

ประโยชน์ทั้งหลาย ย่อมเป็นไป
ล่วงชายหนุ่ม ที่สละละทิ้งการงาน
เสีย ด้วยอ้างเลสว่า หนาวนัก
ร้อนนัก วันนั้น เย็นเกินเสียแล้ว
ทั้งนี้.

ผู้ใด ไม่สำคัญหนาวและร้อนยิ่ง
กว่าหน้

ทำกิจของบุรุษอยู่

ผู้นั้น ย่อมไม่เสื่อมจากความสุขเลย.

จตุตาโรเม กหปติปุตฺต	ทูก่อนคฤหบดีบุตร คน ๔ จำพวก เหล่านี้
อมิตฺตา มิตฺตปณฺธิรูปกา เวทิตพฺพา	ท่านพึงรู้ว่าไม่ใช่มิตร เป็นแต่ มิตรชั่ว
อณฺณทตฺตอุหโร อมิตฺโต มิตฺตปณฺธิรูปโก เวทิตพฺโพ	คือคนปอกลอก นำสิ่งของ ๆ เพื่อนไปถ่ายเดียว ๑ ท่านพึงรู้ว่า ไม่ใช่มิตร เป็นแต่มิตรเทียม
วจีปรโม อมิตฺโต มิตฺตปณฺธิรูปโก เวทิตพฺโพ	คนก็แต่พูด ไม่สงเคราะห์เพื่อน จริง ๑ ท่านพึงรู้ว่าไม่ใช่มิตร เป็นแต่มิตรเทียม
อนุปฺปิยภาณิ อมิตฺโต มิตฺตปณฺธิรูปโก เวทิตพฺโพ	คนช่างพูดประจบสอพลอ ๑ ท่าน พึงรู้ว่าไม่ใช่มิตร เป็นแต่มิตร เทียม
อปายสหาโย อมิตฺโต มิตฺตปณฺธิรูปโก เวทิตพฺโพ.	คนเป็นสหายในความฉิบหาย ๑ ท่านพึงรู้ว่าไม่ใช่มิตร เป็นแต่ มิตรเทียม.
จตุหิ โข กหปติปุตฺต จาน्हิ อณฺณทตฺตอุหโร อมิตฺโต มิตฺตปณฺธิรูปโก เวทิตพฺโพ	ทูก่อนคฤหบดีบุตร คนปอกลอก นำเอาสิ่งของ ๆ เพื่อนไปถ่ายเดียว ท่านพึงรู้ว่าไม่ใช่มิตร เป็นแต่ มิตรเทียม ด้วยสถาน ๔ อย่าง

อณฺณทตฺถุหโร โหติ	คือคนปอกลอก เอาไปถ่ายเดียว อย่าง ๑
อปฺเปณ พหุมิจฺจติ	ปรารถนาจะได้ของมาก ทัวให้ ของเล็กน้อยอย่าง ๑
ภยสฺส กิจฺจํ กโรติ	มีภัยแก่ตน จึงทำกิจของเพื่อน อย่าง ๑
เสวติ อุตฺถการณา	คบเพื่อน เพราะเห็นแก่ประโยชน์ อย่าง ๑
อิมฺเห โข กหปติปฺปุตฺต จตุหิ จานเห อณฺณทตฺถุหโร อมิตฺโต มิตฺตปฏฺฐูปโก เวทิตพฺโพ.	ดูก่อนคฤหบดีบุตร คนปอกลอก นำเอาสิ่งของ ๆ เพื่อนไปถ่ายเดียว ท่านพึงรู้ว่าไม่ใช่มิตร เป็นแต่ มิตรเทียม ทัวสถาน ๔ อย่าง เหล่านี้แล.
จตุหิ โข กหปติปฺปุตฺต จานเห วิจฺปรโม อมิตฺโต มิตฺตปฏฺฐูปโก เวทิตพฺโพ อติเตน ปฏฺฐิสนฺนโรติ	ดูก่อนคฤหบดีบุตร คนตีแท้พูด ท่านพึงรู้ว่าไม่ใช่มิตร เป็นคน เทียมมิตร ทัวสถาน ๔ อย่าง คือปราศรัยทัวของที่ล่วงแล้ว อย่าง ๑

๑. บาลีพระไตรปิฎกทั้งฉบับเก่าและใหม่ว่า ภยสฺส กิจฺจํ น กโรติ เมื่อพิจารณาข้อความ
หมาย คงได้ความว่า เมื่อเพื่อนมีภัย ตนไม่ช่วยทำกิจให้ คือไม่ช่วยชวนชวายเพื่อ
เปลื้องทุกข์ของเพื่อน.

อนาคเตน ปฏิสนฺนรติ
นिरตฺถเกน สงฺคณฺหาติ

ปจฺจุปฺปนฺนสฺส กิจฺจเจสุ
พฺยสฺสนิ ทสฺสเสติ
อิมฺเห โข กหปติปฺตฺต
จตุหิ จานฺเห วิจิปรโม
อมิตฺโต มิตฺตปฏฺิริปโก
เวทิตพฺโพ.

จตุหิ โข กหปติปฺตฺต
จานฺเห อนุปฺปิยภาณิ
อมิตฺโต มิตฺตปฏฺิริปโก
เวทิตพฺโพ
ปาปกมฺมบีสุต อนุชานาติ

กถฺยาณฺปิ อนุชานาติ

สมฺมุขสฺส วณฺณิ ภาสติ

ปรมฺมุขสฺส อวณฺณิ ภาสติ

ปราศรัยด้วยของยังไม่มาถึงอย่าง ๑
สงเคราะห์ด้วยสิ่งหาประโยชน์มิได้
อย่าง ๑

เมื่อมีกิจเกิดขึ้นแล้ว แสดงความ
ซัดซึ้งอย่าง ๑

ดูก่อนภคอุทฺตมบุตร คนดีแต่พูด
ท่านพึงรู้ว่าไม่ใช่มิตร เป็นแต่คน
เทียมมิตร ด้วยสถาน ๔ อย่าง
เหล่านี้แล.

ดูก่อนภคอุทฺตมบุตร คนช่างพูด
ประจบสอพลอ ท่านพึงรู้ว่าไม่ใช่
มิตร เป็นแต่มิตรเทียม ด้วย
สถาน ๔ อย่าง

คือยอมตามใจเพื่อน ให้ทำชั่ว
อย่าง ๑

ยอมตามใจเพื่อน ให้ทำความดี
อย่าง ๑

ต่อหน้ากล่าวสรรเสริญคุณเพื่อน
อย่าง ๑

ลับหลังกล่าวโทษของเพื่อน
อย่าง ๑

อิมหิ โข กหปติปุตต
จตุหิ จานเหิ อนุปปียาณิ
อมิตโต มิตฺตปณฺธิรโป
เวทิตพฺโพ.

ดูก่อนภคอุบาลีบุตร คนช่างพูด
ประจบสอพลอ ท่านพึงรู้ว่าไม่ใช่
มิตร เป็นแต่มิตรเทียม ด้วย
สถาน ๔ อย่าง เหล่านี้แล.

จตุหิ โข กหปติปุตต
จานเหิ อปายสหาโย
อมิตโต มิตฺตปณฺธิรโป
เวทิตพฺโพ

ดูก่อนภคอุบาลีบุตร คนเป็นสหาย
ในความฉิบหาย ท่านพึงรู้ว่าไม่ใช่
มิตร เป็นแต่มิตรเทียม ด้วย
สถาน ๔ อย่าง

สุรามาธมมชฺชปมาทญฺจานา-
นุโยเค สหาโย โหติ

คือเป็นสหายในความประจบการ
ดื่มน้ำเมาคือเหล้าและน้ำตอง อัน
เป็นเหตุที่ตึงแห่งความประมาท
เนื่อง ๆ อย่าง ๑

วิกาลวิสาขาจริยานุโยเค
สหาโย โหติ

เป็นสหายในความประจบการ
เที่ยวในตรอกมืด ในกาลอันมืด
เวลาเนื่อง ๆ อย่าง ๑

สมชฺชาภิจรณ สหาโย โหติ

เป็นสหายในการเที่ยวดูการเล่น
อย่าง ๑

ชฺชูปปมาทญฺจานานุโยเค
สหาโย โหติ

เป็นสหายในความประจบการ
พนัน อันเป็นเหตุที่ตึงแห่งความ
ประมาทเนื่อง ๆ อย่าง ๑

อิมหิ โข กหปติปุตฺต
 จตุหิ ชานหิ อปายสหาโย
 อมิตฺโต มิตฺตปณฺธิรูปโก
 เวทิตพฺโพ.

อิทมวโจ ภควา

อิหิ วตฺวาน สุกโต

อถาปริ เอตทวโจ สตุถา

อณฺณทตฺถุหโร มิตฺโต
 โย จ มิตฺโต วจีปรโม
 อนุปฺปิยณฺจ โย อาห
 อปาเยสุ จ โย สขา
 เอเต อมิตฺเต จตุตาริ
 อิติ วิณฺณาย ปณฺทิตโต
 อารกา ปริวชฺเชยฺย
 มกฺกํ ปณฺณิขํ ยถาติ.

จตุตาริเม กหปติปุตฺต

ตูก่อนกฤหบดีบุตร คนเป็นสหาย
 ในความฉิบหาย ท่านพึงรู้ว่าไม่ใช่
 มิตร เป็นแต่มิตรเทียม ด้วย
 สถาน ๔ อย่าง เหล่านี้แล.

พระผู้มีพระภาคเจ้า ได้ตรัสคำอัน
 เป็นไวยากรณ์แล้ว

พระองค์ผู้พระสุกต ครั้นตรัสคำ
 นั้นแล้ว

พระองค์ผู้พระศาสดา จึงตรัส
 คาถาประพันธ์นี้ต่อไปว่า

มิตรปกกลอกนำไปตายเดียว ๑

มิตรก็แต่พูด ๑

มิตรกล่าวคำประจบ ๑

มิตรเป็นเพื่อนในความฉิบหาย ๑

บัณฑิตมารู้แจ้งคน ๔ จำพวกนี้ว่า
 ไม่ใช่มิตรจริงแล้ว

พึงเว้นเสียให้ห่างไกล

เหมือนคนเดินทาง เว้นทางอันมี
 ภัยเสียจะนั้น.

ตูก่อนกฤหบดีบุตร มิตร ๔ จำพวก
 เหล่านี้

มิตฺตา สุหทา เวทิตพฺพา
 อุปการโก มิตฺโต
 สุหโท เวทิตพฺโพ
 สมานสุขทุกฺโข มิตฺโต
 สุหโท เวทิตพฺโพ
 อตฺถกฺขายี มิตฺโต
 สุหโท เวทิตพฺโพ
 อนุกมฺปโก มิตฺโต
 สุหโท เวทิตพฺโพ.
 จตุหิ โข กหปติปฺปุตฺต
 จานนหิ อุปกาโร มิตฺโต
 สุหโท เวทิตพฺโพ
 ปมตฺตํ รกฺขติ

ปมตฺตสฺส ลาปเตขฺยํ รกฺขติ

ภีตสฺส ปณฺธิสฺสํ โหติ
 อุปฺปนฺนสฺส กิจฺจเจสฺส กรณียสฺส
 ตทฺหิภูณํ โภคํ อนุปฺปเทติ

ท่านพึงรู้ว่า เป็นมิตรมีใจดี

คือมิตรมีอุปการะ ๑

ท่านพึงรู้ว่า เป็นมิตรมีใจดี

มิตรร่วมสุขร่วมทุกข์ ๑

ท่านพึงรู้ว่า เป็นมิตรมีใจดี

มิตรบอกประโยชน์ให้ ๑

ท่านพึงรู้ว่า เป็นมิตรมีใจดี

มิตรมีความเอ็นดู ๑

ท่านพึงรู้ว่า เป็นมิตรมีใจดี.

ดูก่อนคฤหบดีบุตร มิตรมีอุปการะ

ท่านพึงรู้ว่า มีใจดี โดยสถาน

๔ อย่าง

คือรักษาเพื่อนผู้ประมาทแล้ว

อย่าง ๑

รักษาสम्บัติของเพื่อนผู้ประมาท

แล้วอย่าง ๑

เมื่อเพื่อนมีภัยเป็นที่พึ่งไถ้อย่าง ๑

เมื่อกิจจำต้องทำเกิดขึ้นแล้ว

ย่อมเพิ่มโภคะทรัพย์ ๒ เท่าจำนวน

นั้นอย่าง ๑

อิมหิ โข กหปติปุตฺต
 จตุหิ จานนหิ อุปกาโร
 มิตฺโต สุหโต เวทิตพฺโพ.

จตุหิ โข กหปติปุตฺต
 จานนหิ สมานสุขทุกฺโข
 มิตฺโต สุหโต เวทิตพฺโพ
 คุยฺหมสฺส อัจฺฉิขติ

คุยฺหมสฺส ปรีคุยฺหติ

อาปทาสุ น วิหติ
 ชีวปีสฺส อตุถาย ปรีจฺจตุตฺ
 โหติ

อิมหิ โข กหปติปุตฺต
 จตุหิ จานนหิ สมานสุขทุกฺโข
 มิตฺโต สุหโต เวทิตพฺโพ.

จตุหิ โข กหปติปุตฺต
 จานนหิ อตุถกฺขายี มิตฺโต
 สุหโต เวทิตพฺโพ
 ปาปา นิวารติ
 กลฺยาณํ นิเวสติ

ดูก่อนคฤหบดีบุตร มิตรมีอุปการะ
 ท่านพึงรู้ว่ามีใจดี โดยสถาน
 ๔ อย่าง เหล่านี้แล.

ดูก่อนคฤหบดีบุตร มิตรร่วมสุข
 ร่วมทุกข์ ท่านพึงรู้ว่ามีใจดี โดย
 สถาน ๔ อย่าง คือ

บอกความลับที่จะต้องซ่อนของตน
 แก่เพื่อนตนอย่าง ๑

ปิดความลับที่จะต้องซ่อนของเพื่อน
 มิให้แพร่พรายอย่าง ๑

ไม่ละทิ้งในยามอันตรายอย่าง ๑

แม้ชีวิต ก็ยอมสละให้ เพื่อ
 ประโยชน์แก่เพื่อนได้้อย่าง ๑

ดูก่อนคฤหบดีบุตร มิตรร่วมสุข
 ร่วมทุกข์ ท่านพึงรู้ว่ามีใจดี โดย
 สถาน ๔ อย่าง เหล่านี้แล.

ดูก่อนคฤหบดีบุตร มิตรบอก
 ประโยชน์ให้ ท่านพึงรู้ว่ามีใจดี
 โดยสถาน ๔ อย่าง คือ

ห้ามจากความชั่วอย่าง ๑

ให้ตั้งอยู่ในความดีงามอย่าง ๑

อสุตฺตํ สาเวติ

สกุสฺส มกุคฺคํ อจิกฺขติ

อิมหิ โข กหปติปฺตฺต

จตุหิ จานนหิ อตฺถกฺขาเย

มิตฺโต สุหโต เวทิตพฺโพ.

จตุหิ โข กหปติปฺตฺต

จานนหิ อนุกมฺปโก มิตฺโต

สุหโต เวทิตพฺโพ

อภเวนสฺส น นนฺทติ

ภเวนสฺส นนฺทติ

อวณฺณํ ภณฺมานํ นิวารติ

วณฺณํ ภณฺมานํ ปสฺสติ

อิมหิ โข กหปติปฺตฺต

จตุหิ จานนหิ อนุกมฺปโก

มิตฺโต สุหโต เวทิตพฺโพติ.

อิทมวโจ ภกฺวา

ให้ได้ฟังสิ่งที่ไม่เคยฟังอย่าง ๑

บอกทางสวรรค์ให้อย่าง ๑

ดูก่อนคฤหบดีบุตร มิตรบอก
ประโยชน์ให้ ท่านพึงรู้ว่ามิใช่
โดยสถาน ๔ อย่างนี้แล.

ดูก่อนคฤหบดีบุตร มิตรมีความ
เอ็นดู ท่านพึงรู้ว่ามิใช่ โดย
สถาน ๔ อย่าง คือ

ไม่ยินดีเพราะความเสื่อมเสียของ
เพื่อนอย่าง ๑

ยินดีเพราะความเจริญของเพื่อน
อย่าง ๑

ห้ามคนที่กล่าวโทษของเพื่อน
อย่าง ๑

สรรเสริญคนที่กล่าวสรรเสริญ
เพื่อนอย่าง ๑

ดูก่อนคฤหบดีบุตร มิตรมีความ
เอ็นดู ท่านพึงรู้ว่ามิใช่ โดย
สถาน ๔ อย่าง เหล่านี้แล.

พระผู้มีพระภาคเจ้าได้ตรัสคำอัน
เป็นไวยากรณ์แล้ว

อิหํ วตฺวาน สุกโต

พระองค์ผู้พระสุกต ครันตรัสคำ
นี้แล้ว

อถาปรี เอตทโวจ สตุถา

พระองค์ผู้พระศาสดา จึงได้ตรัส
คาถาประพันธ์นี้ต่อไปว่า

อุปกาโร จ โย มิตฺโต

มิตรมีอุปการะ ๑

สุขทุกฺโข จ โย สขา

มิตรร่วมสุขร่วมทุกข์ ๑

อตุฏฺหาเย จ โย มิตฺโต

มิตรบอกประโยชน์ ๑

โย จ มิตฺตานุกมฺปโก

มิตรมีความเอ็นดู ๑

เอเตปิ มิตฺเต จตฺตาโร

บัณฑิตพึงทราบว่ามีตร ๔ จำพวก
เหล่านี้ เป็นมิตรแท้

อิตฺติ วิญฺญาย ปณฺชิโต

สกุจฺจํ ปิรฺรูปนสฺสย

พึงเข้าไปใกล้โดยเคารพ

มาตา ปุตุตฺวํ โอรัสสํ

เพียงตั้งมารดากับบุตรฉะนั้น.

ปณฺชิโต สีสสมฺปนฺโน

บัณฑิตผู้ถึงพร้อมด้วยศีล

ชลํ อคฺคิวั ภาสตี

รุ่งเรืองส่องสว่างอยู่เพียงท่งไฟ

โกเก สํหฺรมาณสฺส

เมื่อบุคคลมารวบรวมโกเก

ภมฺรสุเสว อิริยโต

เป็นไปอยู่อย่างแมลงผึ้ง

โกคา สนฺนิจํ ынฺติ

โกเกทั้งหลาย ย่อมถึงความ
เพิ่มพูนขึ้น

วมฺมิโกวปจฺยติ

เหมือนจอมปลวกที่ตัวปลวกก่อขึ้น
ฉะนั้น

เอว โภเก สมหาริตฺวา
อลมตฺโต กุเล กิหิ.

จตุธา วิภเช โภเก
สเว มิตฺตานิ คนฺถติ
เอเกน โภเก ภูณฺเชยฺย
ทฺวหิ กมฺมํ ปโยชเย
จตุตฺถมฺจ นิธานเปยฺย
อาปทาสุ ภวิสฺสตีติ.

คฤหัสถ์ในสกุลผู้สามารถ ครั้น
รวบรวมโภคะได้อย่างนี้แล้ว.

พึงแบ่งโภคะออกเป็น ๔ ส่วน
คฤหัสถ์นั้น ผูกมิตรไว้ได้
พึงบริโภคจ่ายใช้โภคะด้วยส่วน ๑
พึงประกอบภารงานด้วยส่วน ๒
พึงเก็บส่วนที่ ๔ ไว้
ด้วยหมายว่าจักได้ใช้จ่ายในคราว
มีอันตราย.

กถณฺจ คหปติปฺตุต
อริยสาวโก ฉทิสปาญฺจิณาที
โหติ

ฉ อีมา คหปติปฺตุต ทิสา
เวทิตพฺพา

ปฺรตฺถิมา ทิสา มาตาปิตโร
เวทิตพฺพา

ทกฺขิณา ทิสา อาจริยา
เวทิตพฺพา

ปจฺฉิมา ทิสา ปฺตุตทารา
เวทิตพฺพา

ดูก่อนคฤหบดีบุตร อริยสาวกผู้
สะกັดกันทิตทั้ง ๖ ไว้อย่างไร ?

ดูก่อนคฤหบดีบุตร ท่านพึงทราบ
ทิต ๖ ทิตเหล่านี้

มารดาบิดา ท่านพึงทราบว่า เป็น
ทิตเบื้องหน้า

อาจารย์ ท่านพึงทราบว่า เป็น
ทิตเบื้องขวา

บุตรภรรยา ท่านพึงทราบว่า เป็น
ทิตข้างหลัง

อุตุตรา ทิสา มิตฺตามจุจา

เวทิตพฺพา

เหฏฺฐิมา ทิสา ทาสกมฺมกรา

เวทิตพฺพา

อุปริมา ทิสา สมณพฺราหมณา

เวทิตพฺพา

ปณฺจहि โข กหปติปฺตุต

ชานเหิ ปฺตุเตน ปฺรตุติมา

ทิสา มาตาปิตโร

ปจฺจุปฺปจฺจาทพฺพา

ภโต เนสํ ภริยฺสสามิ

กิจฺจํ เนสํ ภริยฺสสามิ

กุลวํสํ ชเปสฺสามิ

ทายชฺชํ ปฏิปชฺสามิ

อถ วา ปน เปตานํ กาลกตานํ

ทกฺขิณํ อนุปฺปทสฺสามิตี

อิมเหิ โข กหปติปฺตุต ปณฺจहि

ชานเหิ ปฺตุเตน ปฺรตุติมา ทิสา

มาตาปิตโร ปจฺจุปฺปจฺจาท

เพื่อน ท่านพึงทราบว่าเป็นทิศ
เบื้องซ้าย

บ่าวไพร่ คนทำการงาน ท่านพึง
ทราบว่าเป็นทิศเบื้องต่ำ

สมณพราหมณ์ ท่านพึงทราบว่าเป็น
ทิศเบื้องบน

ดูก่อนคฤหบดีบุตร มารดาบิดา
เป็นทิศเบื้องหน้า บุตรพึงบำรุง
ด้วยสถาน ๕ อย่าง คือตั้งใจ
ไว้ว่า

ท่านได้เลี้ยงเรามา เราจักเลี้ยง
ท่านตอบอย่าง ๑

เราจักทำกิจของท่านอย่าง ๑

เราจักดำรงวงศ์สกุลไว้อย่าง ๑

เราจักปฏิบัติทรัพย์มฤคกอย่าง ๑

ก็หรือเมื่อท่านล่วงลับทำกาละไป
แล้ว

เราจักตามเพิ่มพูนทักษิณาทานให้
อย่าง ๑

ดูก่อนคฤหบดีบุตร มารดาบิดา
เป็นทิศเบื้องหน้า บุตรบำรุงด้วย
สถาน ๕ อย่างเหล่านี้แล้ว

ปณฺจหิ โข จานเหหิ ปุตุตฺติ
อนุกมฺปนฺติ
ปาปา นิวารนฺติ
กถฺยาณฺณ นิเวเสนฺติ
สิปปํ สิกฺขหาปนฺติ
ปณฺธิรูเปน ทาเรน สํโยเชนฺติ

สมเย ทายชฺชํ นิยุยาเทนฺติ

อิมเหหิ โข กหปติปฺตุตฺต ปณฺจหิ
จานเหหิ มุคฺเตน ปฺรตฺติมา ทิสสา
มาตาปิตโร ปจฺจุปฺปจฺจิตฺตา
อิมเหหิ ปณฺจหิ จานเหหิ
ปุตุตฺติ อนุกมฺปนฺติ
เอวมสฺส เอสา ปฺรตฺติมา
ทิสสา ปณฺธิจฺจนฺนา โหติ
เขมา อปฺปณฺธิยา.

ปณฺจหิ โข กหปติปฺตุตฺต
จานเหหิ อนุกฺเตวาสิณา ทกฺขิณา
ทิสสา อาจรียา ปจฺจุปฺปจฺจาทพฺพา
อฺภูจฺจานน

ย้อมอนุเคราะห์บุตรด้วยสถาน ๕
อย่าง คือ
ห้ามบุตรจากความชั่วอย่าง ๑
ให้ตั้งอยู่ในความดีงามอย่าง ๑
ให้ศึกษาศิลปวิทยาอย่าง ๑
ให้ประกอบด้วยภรรยาที่สมควร
อย่าง ๑

มอบทรัพย์สมบัติที่ตนควรให้ใน
สมัยอย่าง ๑

ลูกก่อนภรรยาบุตร มารดาบิดา
เป็นทิศเบื้องหน้า บุตรบำรุงด้วย
สถาน ๕ อย่างเหล่านี้แล้ว

ย้อมอนุเคราะห์บุตรด้วยสถาน ๕
อย่างเหล่านี้

ทิศเบื้องหน้านั้น ชื่ออันบุตรปกปิด
ไว้ให้เกษมนิราศภัย ด้วยประการ
อย่างนี้.

ลูกก่อนภรรยาบุตร อาจารย์เป็น
ทิศเบื้องขวา ศิษย์พึงบำรุงด้วย
สถาน ๕ อย่าง
ด้วยการลูกขึ้นยืนอย่าง ๑

อุปัชฌายานน

สุตฺตสฺสาย

ปริจฺจริยา

สกุทจํ ลิปฺปํ ปฏิกุณฺเณน

ด้วยเข้าไปคอยรับใช้อย่าง ๑

ด้วยการเชื่อฟังอย่าง ๑

ด้วยการบำเรออย่าง ๑

ด้วยการเรียนศิลปวิทยาโดยเคารพ
อย่าง ๑

อิมหิ โข กหปติปฺตํ ปณฺจหิ

จเนหิ อนฺตฺวาสิ ทกฺขิณา

ทิสฺสา อจฺริยา ปจฺจุปฺปจฺจิตา

ปณฺจหิ จาเนหิ อนฺตฺวาสิ

อนุกมฺปนฺติ

สุวินิตํ วินนฺติ

สุกฺกิตํ คาทาณฺปนฺติ

สพฺพลปิเปสฺสุ ตํ สมกฺขายิโน

ภวนฺติ

มิตฺตามจฺเจสฺสุ ปฏฺเฏเวทนฺติ

ทิสฺสาสุ ปรีตฺตาณฺติ กโรนฺติ

ลูก่อนกฤหบดีบุตร อาจารย์เป็น
ทิศเบื้องขวา ศิษย์บำรุงด้วยสถาน
๕ อย่างเหล่านี้แล้วย่อมอนุเคราะห์ศิษย์ด้วยสถาน ๕
อย่าง

คือแนะนำตัวอย่าง ๑

ให้เรียนตัวอย่าง ๑

บอกศิลปวิทยาคด้วยดี ในศิลป-
วิทยาทั้งหมด (ไม่ปิดบัง) อย่าง ๑ยกย่องให้ปรากฏในเพื่อนฝูงอย่าง ๑
ทำความป้องกันในทิศทั้งหลาย
อย่าง ๑ลูก่อนกฤหบดีบุตร อาจารย์เป็น
ทิศเบื้องขวา ศิษย์บำรุงด้วยสถาน
๕ อย่างเหล่านี้แล้ว

อิมหิ โข กหปติปฺตํ ปณฺจหิ

จาเนหิ อนฺตฺวาสิ ทกฺขิณา

ทิสฺสา อจฺริยา ปจฺจุปฺปจฺจิตา

อิมหิ ปณฺจหิ จานเห
อนฺเตวาสี อนฺกมฺปนฺติ
เอวมสฺส เอสา ทกฺขิณา
ทิสา ปณฺจิณฺนา โหติ
เขมา อปฺปฏิกฺขา.

ปณฺจหิ โข กหปติปฺตฺต
จานเห สามิกน ปจฺจิมิ ทิสา
กริยา ปจฺจุปฺปชฺชาตพฺพา
สมฺมานนาย
อวิมานนาย
อนติกริยาย
อิสฺสรียโวสฺสทฺถเคน
อลงฺการนปฺปทาเนน

อิมหิ โข กหปติปฺตฺต ปณฺจหิ
จานเห สามิกน ปจฺจิมิ ทิสา
กริยา ปจฺจุปฺปชฺจิตา
ปณฺจหิ จานเห สามิกํ
อนฺกมฺปนฺติ
สุสฺสัวิหิตกมฺมนฺตา จ โหติ
สุสฺสทฺทิตปริชฺชา จ

ย่อมอนุเคราะห์ศิษย์ด้วยสถาน ๕
อย่างเหล่านี้

ทิศเบื้องขวานั้น ชื่ออันศิษย์ปกปิด
ไว้ให้เกษมนิราศภัย ด้วยประการ
อย่างนี้.

ดูก่อนคฤหบดีบุตร ภรรยาเป็น
ทิศเบื้องหลัง สามิพึงบำรุงด้วย
สถาน ๕ อย่างคือ

ด้วยยกย่องนับถืออย่าง ๑
ด้วยไม่ดูหมิ่นอย่าง ๑
ด้วยไม่ประพฤตินอกใจอย่าง ๑
ด้วยมอบความเป็นใหญ่ให้อย่าง ๑
ด้วยเพิ่มเครื่องประดับให้เนื่อง ๆ
อย่าง ๑

ดูก่อนคฤหบดีบุตร ภรรยาเป็น
ทิศเบื้องหลัง สามิบำรุงด้วยสถาน
๕ อย่างเหล่านี้แล้ว

ย่อมอนุเคราะห์สามิด้วยสถาน
๕ อย่าง คือ
จัดการงานตัวอย่าง ๑
สงเคราะห์คนข้างเคียงของสามิตี
อย่าง ๑

อนติจารินี จ

สมุทตณฺจ อนฺรกฺขติ

ทกฺขา จ โหติ อนลสา

สพฺพกิจฺเจสุ

อิมฺหิ ไซ กหปติปฺตฺต ปณฺจหิ

จानฺหิ สามิเกน ปจฺนิมา ทิสา

ภริยา ปจฺจุปฺนฺจิตา

อิมฺหิ ปณฺจหิ จานฺหิ สามิกิ

อนุกมฺปนฺติ

เอวมสฺส เอสา ปจฺนิมา

ทิสา ปณฺนิฉนฺนา โหติ

เขมา อปฺปณฺธิยา.

ปณฺจหิ ไซ กหปติปฺตฺต

จานฺหิ กุลปฺตฺเตน อุตฺตา ทิสา

มิตฺตมฺจา ปจฺจุปฺนฺจาทพฺพา

ทานน

ปียวฺชฺเชน

อุตฺถจริยา

ไม่ประพฤตินอกใจสามีอย่าง ๑

รักษาทรัพย์ที่สามีหาได้นำมาแล้ว

อย่าง ๑

ขยันไม่เกียจคร้านในกิจการทั้งปวง

อย่าง ๑

ทูก่อนคฤหบดีบุตร ภรรยาเป็น

ทิสเบื่องหลัง สามีบำรุงด้วยสถาน

๕ อย่างเหล่านี้แล้ว

ย่อมอนุเคราะห์สามีด้วยสถาน

๕ อย่างเหล่านี้

ทิสเบื่องหลังนั้น ชื่ออันสามีปกปักร

ไว้ให้เกษมนิราศภัย ด้วยประการ

อย่างนี้.

ทูก่อนคฤหบดีบุตร เพื่อนเป็นทิส

เบื่องซ้าย กุลบุตรพึงบำรุงด้วย

สถาน ๕ อย่าง คือ

ด้วยการให้อย่าง ๑

ด้วยถ้อยคำไพเราะควรค้ำไว้ในใจ

อย่าง ๑

ด้วยประพฤติประโยชน์อย่าง ๑

สมานตุดตาย

อวิสวาทนตาย

อิมหิ โข คหปติปุตฺต ปณฺจหิ
 จานนหิ กุลปุตฺเตน อุตฺตรา ทิสา
 มิตฺตามจฺจา ปจฺจุปฺปจฺจิตา
 ปณฺจหิ จานนหิ กุลปุตฺตํ
 อนุกมฺปนฺติ
 ปมตฺตํ รกฺขณฺติ
 ปมตฺตสฺส ตาปเตยฺยํ รกฺขณฺติ

ภิตฺตสฺส สรณํ โหณฺติ

อาปทาสุ น วิหณฺติ
 อปรปฺชํปิสฺส ปฏฺิปุเชนฺติ

อิมหิ โข คหปติปุตฺต ปณฺจหิ
 จานนหิ กุลปุตฺเตน อุตฺตรา ทิสา
 มิตฺตามจฺจา ปจฺจุปฺปจฺจิตา
 อิมหิ ปณฺจหิ จานนหิ
 กุลปุตฺตํ อนุกมฺปนฺติ

ด้วยความเป็นผู้มีตนเสมออย่าง ๑
 ด้วยไม่แก่งกล่าวให้ผิดจากความ
 จริงอย่าง ๑

ดูก่อนคฤหบดีบุตร เพื่อนเป็นทิศ
 เบื้องซ้าย กุลบุตรบำรุงด้วยสถาน
 ๕ อย่างเหล่านี้แล้ว

ย่อมอนุเคราะห์กุลบุตร ด้วยสถาน
 ๕ อย่าง คือ

รักษาเพื่อนผู้ประมาทแล้วอย่าง ๑
 รักษาสมบัติของเพื่อนผู้ประมาท
 แล้วอย่าง ๑

เมื่อเพื่อนสะกึ่งกลัวแล้วเป็นที่พึ่ง
 อาศัยได้อย่าง ๑

ไม่ละทิ้งในยามอันตรายอย่าง ๑
 นับถือตลอดถึงวงศ์วานของเพื่อน
 อย่าง ๑

ดูก่อนคฤหบดีบุตร เพื่อนเป็นทิศ
 เบื้องซ้าย กุลบุตรบำรุงด้วยสถาน
 ๕ อย่างเหล่านี้แล้ว

ย่อมอนุเคราะห์กุลบุตร ด้วยสถาน
 ๕ อย่างเหล่านี้

เอวมสุส เอสา อุตฺตร ทิสา
 ปฏิจฺจนฺนา โหติ เขมา
 อปฺปฏิกฺขา.

ปณฺจหิ โข กหปติปฺตฺต
 จานฺเห อภิรเกณ เหฏฺจิมิ
 ทิสา ทาสกมฺมกรา
 ปจฺจุปฺปฐาตพฺพา
 ขถาลํ กมฺมมฺมํ ลํวิธานน

ภตฺตเวตฺตนาณูปาทานน

กิลานุปฺปจฺจานน

อจฺฉริยานํ รสํ ลํวิภาเคน

สมเย โวสุตฺตเคน

อิมฺหิ โข กหปติปฺตฺต ปณฺจหิ
 จานฺเห อภิรเกณ เหฏฺจิมิ ทิสา
 ทาสกมฺมกรา ปจฺจุปฺปฐิตา

ทิศเบื้องซ้ายนั้น ชื่ออันกุลบุตร
 ปกปิดไว้ให้เกษมนิราศภัยด้วย
 ประการอย่างนี้.

ดูก่อนคฤหบดีบุตร บ่าวไพร่และ
 คนทำงาน เป็นทิศเบื้องต่ำ นาย
 พึ่งบำรุงด้วยสถาน ๕ อย่าง คือ

ด้วยจัดการงานให้ทำตามกำลัง
 อย่าง ๑

ด้วยการให้อาหารและบำเหน็จ
 รางวัลอย่าง ๑

ด้วยการพยาบาลในเวลาเจ็บไข้
 อย่าง ๑

ด้วยแบ่งของมีรสแปลกประหลาด
 ให้กินอย่าง ๑

ด้วยความปล่อยใจในสมัยอย่าง ๑

ดูก่อนคฤหบดีบุตร บ่าวไพร่และ
 คนทำงาน เป็นทิศเบื้องต่ำ
 นายบำรุงด้วยสถาน ๕ อย่างเหล่านี้นี้แล้ว

ปณฺจหิ จานเห อิริกั

อนุกมฺพนฺติ

ปฺพพฺพุชฺชยิโน จ โหนฺติ

ปจฺฉานิปาติโน จ

ทินฺนาทายิโน จ

สูกตกมฺมกรา จ

กิตฺติวณฺณเหรา จ

อิมหิ โข กหปติปฺตฺต ปณฺจหิ

จานเห อิริเรน เหญจิมิ ทิสส

ทาสกมฺมกรา ปจฺจุปฺปจฺจิตา

อิมหิ ปณฺจหิ จานเห อิริกั

อนุกมฺพนฺติ

เอวมสฺส เอสา เหญจิมิ

ทิสส ปฏิจฺฉนฺนา โหติ

เจมา อปฺปฏิกฺขยา.

ปณฺจหิ โข กหปติปฺตฺต

จานเห กุลปฺตฺเตน อฺปริมา

ทิสส สมณพฺราหฺมณา

ปจฺจุปฺปจฺจาทพฺพา

ย่อมอนุเคราะห์นายด้วยสถาน

๕ อย่าง คือ

ลูกชั้นทำการงานก่อนนายอย่าง ๑

เลิกการงานทีหลังนายอย่าง ๑

ถือเอาแต่ของทีนายให้อย่าง ๑

ทำการงานให้ค้ช้ช้อย่าง ๑

นำคุณที่ควรเลื่องลือไปสรรเสริญ

อย่าง ๑

คู่ก่อนภคฺยทศบุตฺร บ่าวไพร่และ

คนทำการงาน เป็นทศเบ็องท่า

นายบำรุงด้วยสถาน ๕ อย่างเหล่า

นี้แล้ว

ย่อมอนุเคราะห์นายด้วยสถาน

๕ อย่างเหล่านี

ทศเบ็องท่านั้น ชื่ออ้นนายปกปิด

ไว้ให้เกษมนิราศภย ด้วยประการ

อย่างนี้.

คู่ก่อนภคฺยทศบุตฺร สมณพราหฺมณ

เป็นทศเบ็องบน กุลบุตรพึงบำรุง

ด้วยสถาน ๕ อย่าง คือ

เมตฺเตน กายกมุเมน	ด้วยกายกรรม	ประกอบด้วย
	เมตตาทาย่าง ๑	
เมตฺเตน วจีกมุเมน	ด้วยวจีกรรม	ประกอบด้วยเมตตาทาย่าง ๑
เมตฺเตน มโนกมุเมน	ด้วยมโนกรรม	ประกอบด้วยเมตตาทาย่าง ๑
อนาวฏฺหุวรตาย	ด้วยความเป็นผู้ไม่ปัดประทุอย่าง ๑	
อามิสานุปฺปทาเนน	ด้วยการเพิ่มให้อามิสถานอย่าง ๑	
อิเมหิ โข กหปติปฺปุตฺต ปญฺจหิ	ดูก่อนภคฺยพติบุตร สมณพราหมณ์	
จฺานเหิ กุลปฺปฺเตน อปรินา	เป็นทิศเบื้องบน กุลบุตรบำรุง	
ทิสฺสา สมณพฺราหฺมณฺณา	ด้วยสถาน ๕ อย่าง เหล่านี้แล้ว	
ปจฺจุปฺปญฺจิตฺตา		
ฉหิ จฺานเหิ กุลปฺปฺตํ	ย่อมอนุเคราะห์กุลบุตร ด้วยสถาน	
อนุกมฺปนฺติ	๖ อย่าง คือ	
ปาปา นิวาเรณฺติ	ห้ามเสียจากความชั่วอย่าง ๑	
กฺลฺยาณฺเน นิเวเสนฺติ	ให้ตั้งอยู่ในความดีอย่าง ๑	
กฺลฺยาณฺเนน มนฺสา อนุกมฺปนฺติ	อนุเคราะห์ด้วยน้ำใจอันงาม	
	อย่าง ๑	
อสุสฺสํ สวณฺติ	ให้ได้ฟังสิ่งที่ไม่เคยฟังอย่าง ๑	
สุสฺสํ ปริโยทปนฺติ	ทำสิ่งที่เคยฟังแล้วให้ผ่องแผ้ว	
	อย่าง ๑	

สกุคฺคสฺส มกฺกํ อัจฺจุขณฺติ
อิมฺหิ โข กหปฺติปฺตฺต ปณฺจหิ
จําเนหิ กุลปฺตฺเตน อูปริมา
ทิสสา สมณพฺรหฺมณฺณา

ปจฺจุปฺนฺจจิตฺตา

อิมฺหิ นหิ จําเนหิ กุลปฺตฺตํ
อนุกมฺปนฺติ

เอวํสฺส เอสา อูปริมา ทิสสา
ปฏิจฺจนฺนา โหติ เขมา
อปฺปฏิกฺขยติ.

อิทมวโจ ภควา

อิทํ วตฺวาน สุกโต

อถาปรํ เอตทวโจ สตุถา

มาตาปิตา ทิสสา ปุพฺพา
อาจริยา ทกฺขิณา ทิสสา
ปฺตฺตทารา ทิสสา ปจฺจํา
มิตฺตามจฺจุจํ จ อุตฺตรา

บอกทางสวรรค์ให้ อย่าง ๑

ทูก่อนคฤหบดีบุตร สมณพราหมณ์
เป็นทิศเบื้องบน กุลบุตรบำรุง
ด้วยสถาน ๕ อย่าง เหล่านี้แล้ว

ย่อมอนุเคราะห์กุลบุตร ด้วย
สถาน ๖ อย่างเหล่านี้

ทิศเบื้องบนนั้น ชื่ออันกุลบุตร
ปกปิดไว้ให้เกษมนิราศภัยด้วย
ประการอย่างนี้.

พระผู้มีพระภาคเจ้า ได้ตรัสคำ
อันเป็นไวยากรณ์นี้แล้ว

พระองค์ผู้พระสุกต ครันตรัสคำ
นี้แล้ว

พระองค์ผู้พระศาสดา จึงตรัส
คาถาประพันธ์นี้ต่อไปว่า

มารดาบิดาเป็นทิศเบื้องหน้า
อาจารย์เป็นทิศเบื้องขวา
บุตรภรรยาเป็นทิศเบื้องหลัง
เพื่อนเป็นทิศเบื้องซ้าย

ทาสกมมกรร เหฏฐา

อุทฺธัมมสมณพราหมณา
เอตา ทิสสา นมสฺสเสยฺย
อลมตฺโต กุเล กิหิ
ปณฺฑิตโต สีสมฺปนโน
สณฺโห จ ปฏฺิภาณวา
นิวาทวตฺตติ อตฺตทฺุโธ

ดาทีโส ลภเต ยถํ
อุฏฺฐานโก อนลโส
อาปทาสุ น เวรติ
อจฺฉินฺทวตฺตติ เมธาวิ

ดาทีโส ลภเต ยถํ
สงฺกาทโก มิตฺตกโร
วทญฺญู วิตมจฺฉโร

เนตา วินตา อนุนตา

ดาทีโส ลภเต ยถํ

บ่าวไพร่และคนทำงานเป็นทิศ
เบื่อง่าย

สมณพราหมณ์เป็นทิศเบื่องบน

กฤหัสถ์ในสกุลผู้สามารถ ควร
นอบน้อมทิศทั้ง ๖ เหล่านี้
บัณฑิตผู้ถึงพร้อมด้วยศีลแล้ว
เป็นคนละเอียดและมีปฏิภาณ
มีความประพฤติไม่เย่อหยิ่ง ไม่
ถือกระด้าง

คนเช่นนั้น ย่อมไฉยศ

คนหมั่นขยัน ไม่เกียจคร้าน

ประพฤติการงานไม่ขาดสาย เป็น
คนมีปัญญา ไม่หวั่นไหวใน
อันตรายทั้งหลาย

คนเช่นนั้น ย่อมไฉยศ

คนผู้สงเคราะห์ ทำคนให้เป็นมิตร
รู้ถ้อยคำที่คนขอกล่าว ปราศจาก
ความตระหนี่

เป็นผู้แนะนำชี้แจงแสดงเหตุผล
เนื่อง ๆ

คนเช่นนั้น ย่อมไฉยศ

ทานนจ ปิยวชฺชณจ
 อตุถจริยา จ ยา อธิ
 สมานตตตา จ ฐมฺเมสุ
 ตตฺถ ตตฺถ ยถารหิ
 เอเต โข สงฺกหา โลเก

รตฺตสุลาณี ยาโยโต

เอเต จ สงฺกหา นาสฺสุ

น มาตา ปุตฺตการณา
 ลภถ มานํ ปูริ วา
 ปิตา วา ปุตฺตการณา

ยสฺมา จ สงฺกหา เอเต
 สมเปกฺขนฺติ ปณฺธิตา

ตสฺมา มหตฺตํ ปปโปนฺติ
 ปาสฺสา จ ภวนฺติ เตติ.

การให้ ๑ กล่าวด้วยคำไพเราะ ๑
 ประพฤติประโยชน์ในโลกนี้ ๑
 | ความเป็นผู้เสมอในธรรมนั้น ๆ
 | ในคนนั้น ๆ ตามควร ๑

ธรรมเครื่องสงเคราะห์เหล่านั้นแล
 ต้องมีอยู่ในโลก

เหมือนไม้สลักแห่งรถอันไปอยู่
 ฉะนั้น

ก็ถ้าธรรมเครื่องสงเคราะห์เหล่านั้น
 จะไม่พึงมีไซ้

มารตาก็ดี จะไม่พึงได้ความนับถือ
 หรือบูชา เพราะเหตุบุตร บิดาก็ดี
 | จะไม่พึงได้ความนับถือหรือบูชา
 | เพราะเหตุบุตร

เหตุใด บัณฑิตทั้งหลายพิจารณา
 เห็นธรรมเครื่องสงเคราะห์เหล่านั้น
 โดยชอบ

เหตุนั้น บัณฑิตทั้งหลายเหล่านั้น
 | จึงถึงความใหญ่ เป็นผู้อัน
 | ประชุมนสรสรเจริญทั่วหน้า.

เอวํ วุตเต

สิงคาลโก กหปติปุตโต

ภควนฺตํ เอตทโวจ

อภิกฺกนฺตํ ภนฺเต

อภิกฺกนฺตํ ภนฺเต

เสยฺยถาปํ ภนฺเต นิฏฺกขุชิตํ

วา อุฏฺกขุชเยยฺย ปณฺธิจฺฉนฺนํ

วา วิวเรยฺย มุพฺพหสฺส วา

มคฺคํ อาจิกฺขเยยฺย อนฺธการ

วา เตลปฺปชฺโชตํ ธาเรยฺย

จกฺขุมฺนโต รูปานิ ทกฺขณฺตํ

เอวเมว ภควตา อนेกปริยาเยน

ธมฺโม ปกาสิโต

เอสาหํ ภนฺเต ภควนฺตํ สรณํ

กัจฉามิ ธมฺมมณฺจ ภิฏฺกขุสงฺกมณฺจ

อุปาสกํ มํ ภควา ธาเรตุ

เมื่อสมเด็จพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัส

พระธรรมเทศนาจบแล้วอย่างนี้

สิงคาลกมาณพกฤหบดีบุตร

ได้กราบทูลความข้อนี้ กระสมเด็จ

พระผู้มีพระภาคเจ้าว่า

ไฟเรายังนัก พระเจ้าข้า

ไฟเรายังนัก พระเจ้าข้า

พระเจ้าข้า บุคคลหมายของทีที่ว่า

หรือเปิดของทีปิด หรือบอกทาง

แก่คนหลงทาง หรือตามประทีป

ไว้ในที่มืด โดยตั้งใจว่า บุคคล

ผู้มีจักขุจะไ้เห็นรูป แม้นั้นใด

พระเจ้าข้า พระผู้มีพระภาคก็ฉัน-

นั้น ทรงประกาศธรรมโดยหลาย

กระบวน อย่างนี้

ข้าพระพุทธเจ้า ถึงพระผู้มีพระภาค

เจ้า และพระธรรม และพระสงฆ์

เป็นสรณะที่พึ่งที่ระลึก

ขอพระผู้มีพระภาคเจ้า จงทรงจำ

ข้าพระพุทธเจ้าไว้ว่า เป็นอุบาสก

อหุชตฤเค ปาณูปติ
สรณํ กตุนติ.

ถึงพระรัตนตรัย เป็นที่พึ่งตลอด
ชีวิต ตั้งแต่วันนี้เป็นต้นไป.

สังคาลกสูตรจบ.

กาลามสูตร

อังกุตตรนิกาย ตักนิบาต มหาวรรค

เอกิ สมยํ ภควา
โกสเลสุ จาริกํ จรมาโน
มหตา ภิกขุสงฺฆเณ สทุธิ
เยน เกสปุตฺตํ นาม
กาลามนํ นิคโม ตทวสริ.
อสฺสอสฺสุ โข เกสปุตฺติยา
กาลามา
สมโณ ขลฺล โภ โคตโม
สกุยปฺตฺโต
สกุยกุลา ปพฺพชิโต
เกสปุตฺตํ อนุปฺตฺโต

ตํ โข ปน ภควนฺตํ โคตมํ
เอวํ กลฺยาโณ กิตฺติสทุโท
อพฺภุคฺคโต
อติปิ
โส ภควา

สมัยหนึ่ง พระผู้มีพระภาคเจ้า
พร้อมด้วยภิกษุสงฆ์หมู่ใหญ่ เสด็จ
จาริกไปในโกศลชนบท
บรรลุนิกมชื่อเกสปุตตะ แห่ง
หมู่ชนกาลามโคตร.
กาลามชนชาวเกสปุตตนิคมไต่ถาม
(เขาใจทกััน) ว่า
ผู้เจริญ ข้าว่า พระสมณโคตม
ผู้เป็นสหายกบตร
ออกผนวชจากศากยสกุล
เสด็จมาถึงเกสปุตตนิคมแล้ว จึง
ตำริว่า
กิตติศัพท์อันงาม ของพระผู้มีพระ
ภาคเจ้า ผู้โคตมโคตรพระองค์นั้น
แล ย่อมระบือไปอย่างนี้ว่า
แม้เพราะอย่างนี้ ๆ
พระผู้มีพระภาคเจ้านั้น

อรหัง	เป็นผู้ไกลกิเลส เป็นผู้ควรไหว้
สมาสมพุทฺธโร	ควรบูชา
วิชาจรรณสมปนฺโน	เป็นผู้ชอบเอง
สุคโต	เป็นผู้บริบูรณ์ด้วยวิชาและจรรยา
โลกวิทู	เป็นผู้ไปดีแล้ว
อนุตฺตโร ปรีสทมฺมสารถิ	เป็นผู้รู้จักโลก
สตฺถา เทวมนุสฺसानํ	เป็นผู้ฝึกบุรุษที่ควรฝึก ไม่มีผู้ยิ่งกว่า
พุทฺธโร	เป็นศาสดาของเทวดาและมนุษย์ทั้งหลาย
ภควา	เป็นผู้เบิกบานแล้ว
โส อิมํ โลกํ สมทวํ สมารกํ	เป็นผู้จำแนกธรรม
สพฺรหฺมกํ สสุสมณพฺรหฺมณี	พระองค์ทำให้แจ้งด้วยปัญญาถึง
ปจฺจํ สเทวมนุสฺสํ สยํ อภิญฺญา	เองแล้ว สอนโลกนี้กับทั้งเทวดา
สจฺฉิกถฺวา ปเวเทติ	มาร พรหม และหมู่สัตว์ พร้อมทั้ง
	สมณพราหมณ์ และเทวคามนุษย์
	ให้รู้ตาม
โส ธมฺมํ เทเสติ	พระองค์ย่อมแสดงธรรม
อาทิกถฺยาณํ	ไพเราะในเบื้องต้น
มชฺเชกถฺยาณํ	ไพเราะในท่ามกลาง
ปริโยสานกถฺยาณํ	ไพเราะในที่สุด

สาธุถิ สพฺพณฺชนํ
 เกวลปรีปฺพณฺณํ ปรีสุทฺธํ
 พุรฺหมจฺริยํ ปกาเสติ
 สาธุ โข ปณฺ ทถา รูปํ
 อรหํ ทสฺสนํ โหตีติ.

อด โข เกสปฺตฺติยา กาลมา

เยน ภควา เตนฺอุปสงฺกมํ
 อุปสงฺกมิตฺวา

อปฺเปกฺขเจ

ภควนฺตํ อภิเวทิตฺวา

เอกมฺนตํ นิสํสีสุ.

อปฺเปกฺขเจ

ภควตา สทฺธิ สมฺโมทิตฺสุ
 สมฺโมทนียํ กถํ สาราณียํ
 วิทิสารตฺวา

เอกมฺนตํ นิสํสีสุ.

อปฺเปกฺขเจ

ประกาศพรหมจรรย์ พร้อมทั้ง
 อรรถ พร้อมทั้งพยัญชนะ บริสุทธิ์
 บริบูรณ์สิ้นเชิง

การได้เห็นท่านผู้ไกลกิเลส ควร
 ไหว้ด้วยบูชา อันทรงคุณเช่นนั้น
 เป็นคุณให้สำเร็จประโยชน์ได้.

ลำดับนั้นแล กาลามชนชาว

เกสปุคคินิคม

พากันไปเฝ้าพระผู้มีพระภาคเจ้า
 ครั้นเข้าไปเฝ้าแล้ว

บางพวก

ถวายบังคมพระผู้มีพระภาคเจ้า
 แล้ว

นั่ง ณ ที่อันสมควร

บางพวก

ปราศรัยกับพระผู้มีพระภาคเจ้า

กล่าวถ้อยคำปราศรัย แสดงความ
 ยินดีแล้ว

นั่ง ณ ที่อันสมควร

บางพวก

เขน ภควา

เตนณฺขลิมฺปณามตฺวา

เอกมนฺตํ นิสิตฺสุ

อปฺเปกฺขเจ

นามโคตฺตํ สาวตฺวา

เอกมนฺตํ นิสิตฺสุ.

อปฺเปกฺขเจ

คุณฺหิภูตา เอกมนฺตํ นิสิตฺสุ

เอกมนฺตํ นิสินฺนา โข

เกสปฺตฺติยา กาลามา

ภควนฺตํ เอตทโวจํ

สนฺติ ภนฺเต เอเก

สมณพฺราหฺมณา

เกสปฺตฺตํ อากฺขณฺติ

เต สกฺเขว วาหิ ทิเปนฺติ

โฆเตนฺติ

ปรวาทิ ปน จุสฺเสนฺติ

วมฺเภนฺติ ปริภวฺนฺติ

โอปปฺกฺขิ กโรนฺติ.

อปเรปี ภนฺเต เอเก

สมณพฺราหฺมณา

ประคองอัญชลีตรงที่ประทับของ
พระผู้มีพระภาคเจ้าแล้ว
นั่ง ณ ที่อันสมควร.

บางพวก

ประกาศชื่อและโคตรแล้ว
นั่ง ณ ที่อันสมควร.

บางพวก

นั่งนิ่ง ๆ อยู่ ณ ที่อันสมควร.

ครั้นหมู่กาลามชน ชาวเกสปุตต-
นิคม นั่งในที่อันสมควรแล้ว

จึงทูลพระผู้มีพระภาคเจ้าว่า

พระเจ้าข้า มีสมณพราหมณ์พวก
หนึ่ง

มาถึงเกสปุตตนิกม

สมณพราหมณ์พวกนั้น แกล้ง
การมเชิดชวาทะของตนถ่ายเดียว

และคัดค้าน ดูหมิ่น ปรักปรา
ถ้อยคำของผู้อื่น

ทำถ้อยคำของผู้อื่นให้กระเด็น.

พระเจ้าข้า ครั้นสมณพราหมณ์
อีกพวกหนึ่ง

เกสปุตติ อากจุนฺติ
เตปี สกัเยว วาหิ ทิเปนฺติ
โซเตนฺติ

ปรวาทิ ปน ขุเสนฺติ
วมฺภนฺติ ปริภวนฺติ
โอปปกฺขิ กโรนฺติ.
เตสํ โน ภนฺเต อมฺหากิ
โหเตว กฺขฺชา โหติ วิจิกฺขณา
โกสุ นาม อิมสํ ภวนฺตานํ
สมณพฺราหมณานํ สจฺจํ อห
โก มฺหฺสาคิ.

อลํ หิ โว กาลามา กงฺขิตุ
อลํ วิจิกฺขณิตุ

กงฺขนิเยว ปน โว จาน
วิจิกฺขณา อูปฺปนฺนา.

เอถ ตุมฺเห กาลามา
มา อนุสฺสเวน
มา ปรมุปราย

มา อิติกราย

มาถึงเกสปุตตนิคม

แม้สมณพราหมณ์พวกหลังนั้น ก็
แกล้งการมเชิดชูวาทะของตนถ้อย
เดียว

และกัศค้าน กุหมื่น ปรักปว้า
ถ้อยคำของผู้อื่น

ทำถ้อยคำของผู้อื่นให้กระเด็น

พระเจ้าข้า พวกข้าพเจ้าทั้งหลาย
มีความสนเท่ห์สงสัยว่า

บรรดาสมณพราหมณ์ผู้เจริญเหล่า
นี้ ใครเล่าพูดจริง

ใครพูดเท็จ กันนี้.

(พ) กาลามชน ท่านควรสนเท่ห์
ควรสงสัย

ความสงสัยของท่านเกิดขึ้นแล้วใน
ที่ควรสงสัย.

กาลามชน ท่านอย่าได้ถือโดยฟัง
ตามกันมา

อย่าได้ถือโดยเข้าใจว่าเป็นของเก่า
สืบ ๆ กันมา

อย่าได้ถือโดยตื่นข่าว

มา ปิฎกสมุปทานน	อย่าได้ถือโดยอ้างตำรา
มา ตกุกเหตุ	อย่าได้ถือโดยเหตุนี้กเถาเอา
มา นยเหตุ	อย่าได้ถือโดยใช้คำตะคะเน
มา อากาปริวิตกุกเกน	อย่าได้ถือโดยความตรึกตามอาการ
มา ทิฏฐินิษฐานกุกขนติยา	อย่าได้ถือโดยชอบใจว่า ต้องกัน กับลัทธิของตน
มา ภพพรูปตาย	อย่าได้ถือโดยเชื่อว่า ผู้พูดควร เชื่อได้
มา สมโณ โน คุรติ.	อย่าได้ถือโดยนับถือว่า สมณะผู้ เป็นครูของเรา.
ยทา ตุมฺเห กาลามา	กาลามชน เมื่อใดท่าน
อตุตฺตนาถ ชานนฺยุยาถ	รู้ด้วยตนเองว่า
อิมํ ธมฺมา อกุสลา	ธรรมเหล่านี้เป็นอกุศล
อิมํ ธมฺมา สาวชฺชา	ธรรมเหล่านี้มีโทษ
อิมํ ธมฺมา วิญญูกรหิตา	ธรรมเหล่านี้ท่านผู้รู้คิดเห็น
อิมํ ธมฺมา สมตฺตตา สมากินฺนา	ธรรมเหล่านี้ใครสมาทานให้เต็มที แล้ว
อหิตาย ทุกฺขาย ลํวตฺตุนฺตติ.	ย่อมเป็นไปเพื่อสิ่งไม่เป็นประโยชน์ เพื่อทุกข์.
อถ ตุมฺเห กาลามา	กาลามชน ท่านพึงละเสียเมื่อนั้น
ปชฺเหยยาถ.	

คัมภีร์ มณฺณล กาลามา

โกลโก ปุริสสฺส อหฺมตฺตํ

อุปฺปชฺชมาโน

อุปฺปชฺชติ หิตาย วา

อหิตาย วาติ.

อหิตาย ภนฺเต

ลฺลฺลฺลฺล ปณํ กาลามา

ปุริสฺสคฺคโกล

โกลณ อภิกฺขโต

ปริยาทินฺนจิตฺโต

ปาณมฺปิ หนติ

อหฺนินมฺปิ อาทียติ

ปรทารมฺปิ กจฺจติ

มฺลปปี ภณฺติ

ปรมฺปิ ตถตฺตตาย สมหาเปติ

ยํส โหติ ทิฆรตฺตํ อหิตาย

ทฺฤชยาติ.

กาลามชน ท่านจะสำคัญความ
ข้อนั้น เป็นไฉน?

โกละ เมื่อเกิดขึ้นในสันดานของ
บุรุษ

ย่อมเกิดขึ้นเพื่อประโยชน์ หรือ
เพื่อสิ่งไม่เป็นประโยชน์?

(ก) เพื่อสิ่งไม่เป็นประโยชน์
พระเจ้าข้า

(พ) กาลามชน ก็บุรุษบุคคลผู้
โกลแล้ว

อันความโกลครอบงำแล้ว

ผู้มีจิตอันความโกลยึดไว้แล้ว

ย่อมฆ่าสัตว์บ้าง

ถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้
บ้าง

ถึงภรรยาของชายอื่นบ้าง

พูดเท็จบ้าง

สิ่งใดเป็นไปเพื่อสิ่งไม่เป็นประโยชน์
เพื่อทุกข์แก่ผู้อื่นนั้นสันกาลนาน
เขาย่อมชักชวนผู้อื่น เพื่อเป็น
อย่างนั้นบ้าง ข้อนี้จริงหรือไม่

เอวํ ภนฺเต

ตํ ก็ มนุสฺส กาลามา

โทโส ปฺริสฺส อชฺชุตํ

อฺปฺชฺชมาโน

อฺปฺชฺชติ หิตาย वा

อหิตาย วาติ.

อหิตาย ภนฺเต.

ทฺฐโห ปนายํ กาลามา

ปฺริสฺสํ กฺกุโล

โทเสน อภิภูโต

ปฺริยาทินฺนจิตฺโต

ปาณมฺปิ หนติ

อทินฺนมฺปิ อาทียติ

ปรทารมฺปิ กจฺจติ

มฺุสฺสํ ปณฺติ

ปรมฺปิ ตถตฺตตาย สมากฺเขปติ

ยํส โหติ ทิฆรคฺคํ อหิตาย

ทฺกุขายาติ.

(ก) ข้อนี้ จริงอย่างนั้นพระเจ้าข้า

(พ) กาลามชน ท่านจะสำคัญความ
ข้อนี้ เป็นไฉน?

โทสะ เมื่อเกิดขึ้นในสันดานของ
บุรุษ

ย่อมเกิดขึ้นเพื่อประโยชน์ หรือ
เพื่อสิ่งไม่เป็นประโยชน์?

(ก) เพื่อสิ่งไม่เป็นประโยชน์
พระเจ้าข้า

(พ) กาลามชน ก็บุรุษบุคคลนี้
อันโทสะประทุรร้ายแล้ว

อันโทสะครอบงำแล้ว

มีผู้มีจิตอันโทสะยึดไว้แล้ว

ย่อมฆ่าสัตว์บ้าง

ถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้
บ้าง

ถึงภรรยาของชายอื่นบ้าง

พุดเท็จบ้าง

สิ่งใดเป็นไปเพื่อสิ่งไม่เป็นประโยชน์

เพื่อทุกข์แก่ผู้อื่นนั้น สันกาลนาน

เขาย่อมชักชวนผู้อื่นเพื่อเป็นอย่าง

นั้นบ้าง ข้อนี้จริงหรือไม่?

เอวํ ภนฺเต

(ก) ข้อนั้น จริงอย่างนั้น พระเจ้าข้า

ตํ กิํ มณฺณถ กาลามา

(พ) กาลามชน ท่านจะสำคัญความข้อนั้น เป็นไฉน ?

โมโห ปุริสสฺส อชฺชุตฺตํ

โมหะ เมื่อเกิดขึ้นในสันดานของบุรุษ

อูปฺปชฺชมาโน

ย่อมเกิดขึ้นเพื่อประโยชน์ หรือเพื่อสิ่งไม่เป็นประโยชน์ ?

อูปฺปชฺชติ หิตาย วา

(ก) เพื่อสิ่งไม่เป็นประโยชน์ พระเจ้าข้า

อหิตาย วาติ.

อหิตาย ภนฺเต.

มุพฺโห ปณายํ กาลามา

(พ) กาลามชน ก็บุรุษบุคคลผู้หลงแล้ว

ปุริสํ ปุคฺคโล

อันโมหะครอบงำแล้ว

โมहन อภิกฺขโต

ผู้มีจิตอันโมหะยึดไว้แล้ว

ปริยาทินฺนจิตฺโต

ย่อมฆ่าสัตว์บ้าง

ปาณมฺปิ หนติ

ถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้บ้าง

อทินฺนมฺปิ อาทียติ

ถึงภรรยาของชายอื่นบ้าง

ปรทรมฺปิ กจฺจติ

พุกเท็จบ้าง

มุสาปิ ภณฺติ

ปรมุปี ตถตุคยา สมาทเปติ
ยัส โหติ ทิฆมรุตติ อหิตาย
ทุกุขาชาติ.

เอว ภาณเต

ตัม กิ มณฺณถ กาลามา

อิม ธมฺมา กุสลา วา
อกุสลา วาติ.

อกุสลา ภาณเต.

สาวชชา วา อนวชชา วาติ.

สาวชชา ภาณเต

วิญญุครหิตา วา

วิญญุปฺปสตุตา วาติ.

วิญญุครหิตา ภาณเต

สมตุตา สมาทินฺนา

อหิตาย ทุกุขา

ลํวตฺตุนฺติ โน วา

สิ่งใดเป็นไปเพื่อสิ่งไม่เป็น
ประโยชน์ เพื่อทุกข์แก่ผู้อื่นนั้น
สิ้นกาลนาน เขาย่อมชักชวนผู้อื่น
เพื่อเป็นอย่างนั้นบ้าง ช้อน ช้าง
หรือไม่ ?

(ก) ช้อน ช้างอย่างนั้น พระ-
เจ้าข้า

(พ) กาลามชน ท่านจะสำคัญ
ความช้อนนั้น เป็นไฉน ?

ธรรมเหล่านี้ เป็นกุศล หรือ
อกุศล ?

(ก) เป็นอกุศล พระเจ้าข้า

(พ) มีโทษ หรือไม่มีโทษ ?

(ก) มีโทษ พระเจ้าข้า

(พ) ท่านผู้รู้ติเตียน หรือท่านผู้รู้
สรรเสริญ ?

(ก) ท่านผู้รู้ติเตียน พระเจ้าข้า
ใครสมათานให้เต็มที่แล้ว

ย่อมเป็นไป เพื่อสิ่งไม่เป็น
ประโยชน์ เพื่อทุกข์หรือไม่ ?

กถิ วา เอตถ โหติติ.

หรือว่าท่านมีความเห็นในข้อนี้
อย่างไร ?

สมตฺตา ภนฺเต สมาทินฺนา

(ก) พระเจ้าข้า ใครสมาทานให้
เต็มที่แล้ว

อหิตาย ทุกฺขาย สํวตฺตุนฺติ

ย่อมเป็นไป เพื่อสิ่งไม่เป็น
ประโยชน์ เพื่อทุกข์

เอวํ โน เอตถ โหติติ.

ในข้อนี้ ข้าพระองค์ มีความเห็น
อย่างนี้.

อติ โข กาลามา

(พ) เพราะเหตุนี้แล กาลามชน
เราได้กล่าวคำใดกะท่านว่า

ยนฺตํ อโวจุมฺห

กาลามชน ท่านอย่าได้ถือโดยฟัง
ตาม ๆ กันมา

เอถ ตุมฺเห กาลามา

อย่าได้ถือโดยเข้าใจว่าเป็นของเก่า
สืบ ๆ กันมา

มา อนฺนุสฺสเวน

อย่าได้ถือโดยตื่นข่าว

มา ปรมุปราย

อย่าได้ถือโดยอ้างตำรา

มา อติกราย

อย่าได้ถือโดยเหตุนี้กะเขาเอา

มา ปิฏกสมฺปทานน

อย่าได้ถือโดยภาคกระเน

มา ตกฺกเหตุ

อย่าได้ถือโดยความตรึกตามอาการ

มา นยเหตุ

อย่าได้ถือโดยชอบใจว่าต้องกันกับ

มา อากาโรปวิตฺกเกน

ลัทธิของตน

มา ทิฏฺฐินิขฺฉานกฺขนฺติยา

มา ภพพรูปตาย

อย่าได้ถือโดยเชื่อว่า ผู้พูดควร
เชื่อได้

มา สมโน โน ครุติ

อย่าได้ถือโดยนับถือว่า สมณะผู้
เป็นครูของเรา

ยทา ตุมฺเห กาลามา

กาลามชน เมื่อใดที่ท่าน

อตฺตนา ว ชาเนยฺยาถ

รู้ด้วยตนเองว่า

อิเม ธมฺมา อกุสลา

ธรรมเหล่านี้ เป็นอกุศล

อิเม ธมฺมา สาวชฺชา

ธรรมเหล่านี้ มีโทษ

อิเม ธมฺมา วิญญฺกรหิตา

ธรรมเหล่านี้ ท่านผู้รู้ติเตียน

อิเม ธมฺมา สมตฺตา

ธรรมเหล่านี้ ใครสมาทานให้
เต็มที่แล้ว

สมาทินฺนา

อหิตาย ทุกฺขาย สํวตฺตนาตีติ

ย่อมเป็นไป เพื่อสิ่งไม่เป็น
ประโยชน์ เพื่อทุกข์ ทั้ง

อถ ตุมฺเห กาลามา

กาลามชน ท่านพึงละเสียเมื่อนั้น

ปชฺเหยฺยาถาติ

อิติ ยนฺตํ วุตฺตํ

เพราะเหตุนี้ ถ้าใดที่เราได้กล่าว
กะท่าน

อิทเมตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ.

คำนั้น เราอาศัยความชอบกล่าว
แล้ว.

เอถ ตุมฺเห กาลามา

กาลามชน ท่านอย่าได้ถือโดย
ตาม ๆ กันมา

มา อนนฺตสเวน

มา ปรมุปราย	ท่านอย่าได้ถือโดยเข้าใจว่า เป็น ของเก่าสืบ ๆ กันมา
มา อติกราย	อย่าได้ถือโดยคั่นข้าว
มา ปิฎกสมุปทานน	อย่าได้ถือโดยอ้างตำรา
มา ตกุกเหตุ	อย่าได้ถือโดยเหตุนี้กเดาเอา
มา นยเหตุ	อย่าได้ถือโดยใช้คาดคะเน
มา อการปริวิตกุกน	อย่าได้ถือโดยความตรึกตามอาการ
มา ทิฎฺฐินิษฺฌมานุกฺขนฺติยา	อย่าได้ถือโดยชอบใจว่า ต้องกัน กับลัทธิของตน
มา ภพฺพรูปตาย	อย่าได้ถือโดยเชื่อว่า ผู้พูดควร เชื่อได้
มา สมณฺเณ โน กรุติ.	อย่าได้ถือโดยนับถือว่า สมณะ ผู้เป็นครูของเรา.
ยทา ตุมฺเห กาลามา	กาลามชน เมื่อใดท่าน
อตฺตนา ว ชาเนยฺยาถ	รู้ด้วยตนเองว่า
อิม ธมฺมา กุสลา	ธรรมเหล่านี้ เป็นกุศล
อิม ธมฺมา อนวชฺชา	ธรรมเหล่านี้ ไม่มีโทษ
อิม ธมฺมา วิญญฺปปสฺสตา	ธรรมเหล่านี้ ท่านผู้รู้สรรเสริญ
อิม ธมฺมา สมตฺตา	ธรรมเหล่านี้ ใครสมาทานให้
สมาทินฺนา	เต็มที่แล้ว
หิตาย สุขาย สํวตฺตุนฺติตี	ย่อมเป็นไป เพื่อประโยชน์ เพื่อสุข

อถ ตุมฺห กาลามา
อุปสมฺปชฺช วิหเรยฺยาถ
คํ ก็ มณฺณถ กาลามา

อโลโก ปุริสสฺส อชฺชตฺตํ
อุปฺปชฺชมาโน
อุปฺปชฺชติ หิตาย वा
อหิตาย วาติ.
หิตาย ญฺเฏ.

อลุหฺโธ ปณายํ กาลามา
ปุริสฺสคฺคโล

โลภณ อภิกฺขโต
อปริยาทินฺนจิตฺโต
เนว ปาณํ หนติ
น อทินฺนํ อาทียติ
น พรทาร์ กจฺฉติ
น มุสา ภณฺติ

ปรมฺปิ ตถตฺตตาย สมาทเปติ
ยํส โหติ ทิฆมฺมคฺคํ หิตาย
สุขาयाติ.

กาลามชน เมื่อนั้น ท่านพึงถึง
พร้อมธรรมเหล่านั้นอยู่

กาลามชน ท่านจะสำคัญความ
ข้อนี้เป็นไฉน ?

อโลภะ เมื่อเกิดขึ้นในสันดาน
ของบุรุษ

ย่อมเกิดขึ้นเพื่อประโยชน์ หรือ
เพื่อสิ่งไม่เป็นประโยชน์ ?

(ก) เพื่อประโยชน์ พระเจ้าข้า.

(พ) กาลามชน ก็บุรุษบุคคลผู้
ไม่โลภแล้วนี้

อันความโลภไม่ครอบงำแล้ว
มีจิตอันความโลภไม่ยึดไว้แล้ว
ย่อมไม่ฆ่าสัตว์เลย

ไม่ถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ให้
ไม่ถึงภรรยาของชายอื่น

ไม่พูดเท็จ

สิ่งใดเป็นไปเพื่อประโยชน์ เพื่อสุข
แก่ผู้อื่นนั้น สันกาลนาน เขาย่อม
ชักชวนผู้อื่นเพื่อเป็นอย่างนั้นบ้าง
ข้อนี้ จริงหรือไม่ ?

เอวํ ภนฺเต

(ก) ข้อนั้น จริงอย่างนั้น

พระเจ้าข้า

ตํ กิ มลฺลนถ กาลามา

(พ) กาลามชน ท่านจะสำคัญ
ความข้อนี้ เป็นไฉน?

อโทโส ปุริสสฺส อชฺชตฺตํ

ความประทุษร้าย เมื่อเกิดขึ้น

อูปฺปชฺชมาโน

ในสันดานของบุรุษ

อูปฺปชฺชติ หิตาย วา

ย่อมเกิดขึ้นเพื่อประโยชน์ หรือ

อหิตาย วาติ.

เพื่อสิ่งไม่เป็นประโยชน์?

หิตาย ภนฺเต.

(ก) เพื่อประโยชน์ พระเจ้าข้า.

อทุฏฺโฐ ปณายํ กาลามา

(พ) กาลามชน ก็บุรุษบุคคล

ปุริสํบุคคลโ

อันโทสะไม่ประทุษร้ายแล้ว

โทเสน อนภฺยโต

อันโทสะไม่ครอบงำแล้ว

อปรียาทินฺนจิตฺโต

มีจิตอันโทสะไม่ยึดไว้แล้ว

เนว ปาณํ หนติ

ย่อมไม่ฆ่าสัตว์เลย

น อทินฺนํ อาทียติ

ไม่ถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้

น พรทานํ กจฺจติ

ไม่ถึงภรรยาของชายอื่น

น มุสา ภณฺติ

ไม่พูดเท็จ

ปรมฺปิ ตถตฺตํ สมาทเปติ

สิ่งใดเป็นไปเพื่อประโยชน์ เพื่อสุข

ยํส โหติ ที่มรตฺตํ หิตาย

แก่ผู้อื่นนั้น สันกาลนาน เขาย่อม

สุขาयाติ

ชักชวนผู้อื่น เพื่อเป็นอย่างนั้นบ้าง

ข้อนี้จริงหรือไม่?

เอวํ ภนฺเต

ตํ ก็ มณฺณถ กาลามา

อโมโห ปุริสสฺส อหฺมตฺตํ

อุปฺปชฺชมาโน

อุปฺปชฺชติ หิตาย वा

อหิตาย วาติ.

หิตาย ภนฺเต.

อมฺพุโห ปณฺยํ กาลามา

ปุริสํปฺกฺกโล

โมเหณ อนภฺยโต

อปริยาทินฺนจิตฺโต

เนว ปาณํ หนฺติ

น อทินฺนํ อาทียติ

น ปรหํ คจฺฉติ

น มุสา ภณฺติ

ปรมฺปิ ตถตฺตาย สฺมาทเปติ

ยํส โหติ ทิฆมฺมตฺตํ หิตาย

สุขายาติ.

(ก) ข้อนี้ จริงอย่างนั้น พระเจ้าข้า

(พ) กาลามชน ท่านจะสำคัญ
ความข้อนั้น เป็นไฉน ?

ความไม่หลง เมื่อเกิดขึ้นใน
สันดานของบุรุษ

ย่อมเกิดขึ้นเพื่อประโยชน์ หรือ
เพื่อสิ่งไม่เป็นประโยชน์ ?

(ก) เพื่อประโยชน์ พระเจ้าข้า.

(พ) กาลามชน ก็บุรุษบุคคลผู้ไม่
หลงแล้วนี้

อันความหลงไม่ครอบงำแล้ว

มีจิตอันความหลงไม่ยึดไว้แล้ว

ย่อมไม่ฆ่าสัตว์เลย

ไม่ถือเอาสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้

ไม่ถึงภรรยาของชายอื่น

ไม่พูดเท็จ

สิ่งใดเป็นไปเพื่อประโยชน์ เพื่อสุข
แก่ผู้อื่นนั้น สันกาลนาน เขาย่อม
ชักชวนผู้อื่น เพื่อเป็นอย่างนั้นบ้าง
ข้อนี้จริงหรือไม่ ?

เอวํ ภนฺเต

ตํ กิ มนฺยถ กาลมา

อิม ธมฺมา กุสลา วา

อกุสลา วาติ.

กุสลา ภนฺเต

สวชฺชา วา อนวชฺชา วาติ.

อนวชฺชา ภนฺเต.

วิญญูครหาติ วา

วิญญูปฺปสตฺถา วาติ.

วิญญูปฺปสตฺถา ภนฺเต

สมตฺตทา สมาทินฺนา

หิตาย สุขาย สํวตฺตุนฺติ

โน วา

กถํ วา เอตฺถ โหตีติ

สมตฺตทา ภนฺเต สมาทินฺนา

หิตาย สุขาย สํวตฺตุนฺติ

เอวํ โน เอตฺถ โหตีติ.

(ก) ข้อนั้นจริงอย่างนั้น พระเจ้าข้า.

(พ) กาลามชน ท่านจะสำคัญ
ความข้อนั้นเป็นไฉน ?

ธรรมเหล่านี้ เป็นกุศล หรือ
เป็นอกุศล ?

(ก) เป็นกุศล พระเจ้าข้า.

(พ) มีโทษหรือไม่มีโทษ ?

(ก) ไม่มีโทษ พระเจ้าข้า.

(พ) ท่านผู้รู้ดีเที่ยน หรือท่านผู้รู้
สรวรเสริญ ?

(ก) ท่านผู้รู้สรวรเสริญ พระเจ้าข้า.

(พ) ใครสมาทานให้เต็มที่แล้ว
ย่อมเป็นไป เพื่อประโยชน์ เพื่อ
สุขหรือไม่ ?

หรือว่าท่านมีความเห็นอย่างไร ใน
ข้อนี้ ?

(ก) พระเจ้าข้า ใครสมาทาน
ให้เต็มที่แล้ว

ย่อมเป็นไปเพื่อประโยชน์ เพื่อสุข
ในข้อนี้ ข้าพระองค์ มีความเห็น
อย่างนั้น.

อติ โข กาลามา

บนฺคํ อโวจุมฺห

เอถ ตุมฺเห กาลามา

มา อนฺนสฺสเวน

มา ปรมุปราย

มา อติกิราย

มา ปิฏกสมฺปทานน

มา ตกฺกเหตุ

มา นยเหตุ

มา อาการปรีวตฺตเกน

มา ทิฏฺฐินิษฺฌานกฺขนฺติยา

มา ภพฺพรูปตาย

มา สมณฺเณ โน ครุติ

ยทา ตุมฺเห กาลามา

อตฺตนา ว ชานนฺยุยาถ

อิม ฐมฺมา กุสลา

อิม ฐมฺมา อนวชฺชา

(พ) เพราะเหตุนี้แล กาลามชน
เราได้กล่าวคำใดแก่ท่านว่า

กาลามชน ท่านอย่าได้ถือโดยฟัง
ตาม ๆ กันมา

อย่าได้ถือโดยเข้าใจว่าเป็นของเก่า
สืบ ๆ กันมา

อย่าได้ถือโดยตื่นข่าว

อย่าได้ถือโดยอ้างตำรา

อย่าได้ถือโดยเหตุนี้ก็เขาเอา

อย่าได้ถือโดยใช้ศักดิ์กะเน

อย่าได้ถือโดยความตรึกตามอาการ

อย่าได้ถือโดยชอบใจว่าต้องกันกับ
ลัทธิของตน

อย่าได้ถือโดยเชื่อว่า ผู้พูดควร
เชื่อได้

อย่าได้ถือโดยนับถือว่า สมณะ
ผู้เป็นครูของเรา

กาลามชน เมื่อใดที่ท่าน
รู้ด้วยตนเองว่า

ธรรมเหล่านี้ เป็นกุศล

ธรรมเหล่านี้ ไม่มีโทษ

อิม ธมฺมา วิฉนฺนปฺปสฺสตา

ธรรมเหล่านี้ท่านผู้รู้สรรเสริญ

อิม ธมฺมา สมคฺตา

ธรรมเหล่านี้ ใครสมาทานให้

สมาทินฺนา

เต็มทีแล้ว

หิตาย สุขาย ลํวคฺคณฺตํ

ย่อมเป็นไป เพื่อประโยชน์ เพื่อสุข

อถ ตุมฺहे กาลามา

กาลามชน เมื่อนั้น ท่านพึงถึง

อุปสมฺบฺชฺช วิหเรยฺยาถาติ

พร้อมธรรมเหล่านี้

อติ ынฺตํ วุตฺตํ

เพราะเหตุนี้ คำใดที่เราได้กล่าว

กะท่าน

อิทเมตํ ปฏิจฺจ วุตฺตํ.

คำนั้น เราอาศัยความซื่อมั่นกล่าว

แล้ว

ส โข โส กาลามา

กาลามชน อริยสาวกนั้น ๆ แล

อริยสาวโก

เอวํ วิคตภาชิโน

เป็นผู้ปราศจากความละโมภปราศ

วิคตพฺยาปาโท อสมฺมุพฺโป

จากพยาบาท เป็นผู้ไม่หลงอย่างนี้

สมฺปชาโน ปตฺติสฺสโต

มีสติมั่นคง รู้ตัวอยู่

เมคฺคตาสหคเตน เจตฺตา

มีใจประกอบด้วยเมตตา

เอกํ ทิสํ ผริตฺวา วิหริ

แผ่ไปตลอดทิศที่ ๑ อยู่

ตถา ทฺวติยํ ตถา ตติยํ

ทิศที่ ๒ ทิศที่ ๓ ทิศที่ ๔ ก็อย่างนั้น

ตถา จตุตฺถํ

อติ อุทุมมโธ ติริยํ สพุพธิ
สพุพตฺตตฺตํ สพุพาวนํ โลกํ
เมตฺตาสหคฺคเตน เจตฺตสํ
วิปฺปเลน มหคฺคเตน
อปฺปมาเณน อเวเรน
อพฺยาปชฺฌเณน ฝริตฺวา วิหริ

กรุณาสหคฺคเตน เจตฺตสํ
เอกํ ทิสํ ฝริตฺวา วิหริ
ตถา ทฺตฺติยํ ตถา ตตฺติยํ
ตถา จตฺตฺตํ

อติ อุทุมมโธ ติริยํ สพุพธิ
สพุพตฺตตฺตํ สพุพาวนํ โลกํ
กรุณาสหคฺคเตน เจตฺตสํ
วิปฺปเลน มหคฺคเตน
อปฺปมาเณน อเวเรน
อพฺยาปชฺฌเณน ฝริตฺวา วิหริ

สุทฺตาสหคฺคเตน เจตฺตสํ
เอกํ ทิสํ ฝริตฺวา วิหริ

มีใจประกอบด้วยเมตตา ไพบูลย์
เต็มที เป็นจิตใหญ่ มีสัจหา
ปริมาณมิได้เป็นอารมณ์ ไม่มีเวร
ไม่มีความเบียดเบียน แม้ไปในที่
ทั้งปวง ทั้งในทิศเบื้องบน ทิศ
เบื้องต่ำ ทิศเบื้องขวาง ตลอด
โลกอันมีสรรพสัตว์ ด้วยความ
เป็นผู้มีใจในสัจทั้งปวง ทั้งนี้อยู่
มีใจประกอบด้วยกรุณา

แม้ไปตลอดทิศที่ ๑ อยู่
ทิศที่ ๒ ทิศที่ ๓ ทิศที่ ๔ ก็อย่างนั้น

มีใจประกอบด้วยกรุณา ไพบูลย์
เต็มที เป็นจิตใหญ่ มีสัจหา
ปริมาณมิได้เป็นอารมณ์ ไม่มี
เวร ไม่มีความเบียดเบียน แม้
ไปในที่ทั้งปวง ทั้งในทิศเบื้องบน
ทิศเบื้องต่ำ ทิศเบื้องขวาง ตลอด
โลกอันมีสรรพสัตว์ ด้วยความ
เป็นผู้มีใจในสัจทั้งปวง ทั้งนี้อยู่
มีใจประกอบด้วยมุกตา

แม้ไปตลอดทิศที่ ๑ อยู่

ตถา ทุติยํ ตถา ตติยํ

ตถา จตุตถํ

อติ อุทุมโธ ติริยํ สพฺพหิ

สพฺพตฺตตาย สพฺพาวนฺตํ โลกํ

มุกฺคิสาสทฺคเตน เจตสา

วิปฺปเลน มหคฺคเตน

อปฺปมาเณน อเวเรน

อพฺยาปชฺเณน ฝริตฺวา วิหริติ

อุเปกฺขาสทฺคเตน เจตสา

เอกํ ทิสํ ฝริตฺวา วิหริติ

ตถา ทุติยํ ตถา ตติยํ

ตถา จตุตถํ

อติ อุทุมโธ ติริยํ สพฺพหิ

สพฺพตฺตตาย สพฺพาวนฺตํ โลกํ

อุเปกฺขาสทฺคเตน เจตสา

วิปฺปเลน มหคฺคเตน

อปฺปมาเณน อเวเรน

อพฺยาปชฺเณน ฝริตฺวา วิหริติ

ทิสที่ ๒ ทิสที่ ๓ ทิสที่ ๔ ก็อย่างนั้น

มีใจประกอบด้วยมุกคิตา ไพบูลย์

เต็มที เป็นจิตใหญ่ มีสัตว์หา

ประมาณมิได้เป็นอารมณ์ ไม่มี

เวร ไม่มีความเบียดเบียน แผ่

ไปในที่ทั้งปวง ทั้งในทิสเบื้องบน

ทิสเบื้องต่ำ ทิสเบื้องขวาง ตลอด

โลกอันมีสรรพสัตว์ ด้วยความ

เป็นผู้มีใจในสัตว์ทั้งปวง กังหน้อย

มีใจประกอบด้วยอุเบกขา

แผ่ไปตลอดทิสที่ ๑ อยู่

ทิสที่ ๒ ทิสที่ ๓ ทิสที่ ๔ ก็อย่างนั้น

มีใจประกอบด้วยอุเบกขา ไพบูลย์

เต็มที เป็นจิตใหญ่ มีสัตว์หา

ประมาณมิได้เป็นอารมณ์ ไม่มี

เวร ไม่มีความเบียดเบียน แผ่

ไปในที่ทั้งปวง ทั้งในทิสเบื้องบน

ทิสเบื้องต่ำ ทิสเบื้องขวาง ตลอด

โลกอันมีสรรพสัตว์ ด้วยความ

เป็นผู้มีใจในสัตว์ทั้งปวง กังหน้อย

ส โข โส กาลามา
อริยสาวโก

เอวํ อเวรจิตฺโต

เอวํ อหยาปชฺฌจิตฺโต

เอวํ อสงฺกิลิฏฺฐจิตฺโต

เอวํ วิสุทฺธจิตฺโต

ตสฺส ทิฏฺฐเจ ฐมฺเม จตฺตาริ

อสุสํสา อธิคฺตา โหนฺติ

สเจ โข ปน อคฺคิ ปโร โลโก

อคฺคิ สุกตทุกกฺขณํ

กมฺมานํ ผลวิปาโก

จानเมตํ

เยนาหํ กายสฺส เกทา

ปรมฺมมรณา สุกตํ สกฺคํ

โลกํ อุปปชฺชิสฺสสามิติ

อยมสฺส ปจฺจโม อสุสํโส

อธิคฺโต โหติ

สเจ โข ปน นคฺคิ ปโร โลโก

กาลามชน อริยสาวกนั้น ๆ แล

มีจิตหาเวรมิได้อย่างนี้

มีจิตหาความเบียดเบียนมิได้อย่างนี้

มีจิตไม่เศร้าหมองแล้วอย่างนี้

มีจิตหมดจดแล้วอย่างนี้

ท่านย่อมเป็นผู้ได้รับความอ่อนใจ

๔ ประการ ในทวิฏฐธรรม

(ความอ่อนใจข้อที่ ๑ ว่า) ก็แลถ้า
ว่า โลกหน้ามีอยู่ไซ้

วิบาก คือผลของกรรมที่สัตว์ทำดี
และทำชั่วมีอยู่

ข้อนี้เป็นฐานะที่คงซึ่งเป็นได้

เบื้องหน้าแต่กายแตกตายไป เรา
จักเข้าถึงสุคติโลกสวรรค์ ดังนี้

นี้เป็นความอ่อนใจข้อที่ ๑ ที่อริย-
สาวกได้รับ.

(ความอ่อนใจข้อที่ ๒ ว่า) ก็แลถ้า
ว่า โลกหน้าไม่มีไซ้

นตฺถิ สุกตทุกฺกฏานํ

กมฺมานํ ผลวิปาโก

อิธํ ภิญฺเฐว ธมฺเม อเวรํ

อหฺยาปชฺฌํ อนินฺมํ สฺขํ

อตุตฺตานํ ปรีหฺรามิติ

อยมสฺส ทฺติโย อสฺสาโส

อริคโต โหติ.

สเจ โข ปน กโรโต

กรียติ ปาปํ

น โข ปนาหํ กสฺสจิ

ปาปํ เจตติ

อกโรนฺตํ โข ปน มํ ปาปกมฺมํ

กุโต ทฺวํ ฝุสฺสิสฺสคฺคิ

อยมสฺส คฺคิโย อสฺสาโส

อริคโต โหติ.

สเจ โข ปน กโรโต

น กรียติ ปาปํ

อิธํ อุกฺเขเนว วิสฺสุทฺธํ

กตฺตฺตานํ สมฺนุปสฺสตามิติ

วิบาก คือผลของกรรมที่สัตว์ทำดี

และทำชั่วก็ไม่มี

ในทวิภูตรธรรมนี้ เราก็จะรักษาตน

ให้เป็นคนไม่มีเวร ไม่เบียดเบียน

ไม่มีทุกข์ มีแต่ความสุข ทั้งนี้

นี้เป็นความพอใจข้อที่ ๒ ที่

อริยสาวกได้รับ

(ความพอใจข้อที่ ๓ ว่า) ก็แลถ้า

เมื่อบาปที่บุคคลทำ เชื่อว่าเป็นอัน

ทำชั่ว

และเราก็ไม่ได้คิดบาปให้แก่ใคร ๆ

ไหนเลย ทุกข์จักมาพ้องพานเรา

ผู้ไม่ได้ทำบาปกรรมไว้ ทั้งนี้

นี้เป็นความพอใจข้อที่ ๓ ที่

อริยสาวกได้รับ

(ความพอใจข้อที่ ๔ ว่า) ก็แลถ้า

เมื่อบาปที่บุคคลทำ ไม่เชื่อว่าเป็น

อันทำชั่ว

บัดนี้ เราก็ได้พิจารณาเห็นตนเป็น

คนบริสุทธิ์แล้ว ทั้ง ๒ ทาง ดังนี้

อภมฺมสฺส จตฺตฺโต อสฺสสฺสโต
อธฺกฺโต โหติ

ส โข โส กาลามา
อริยสวโก

เอวํ อเวรจฺจิตฺโต

เอวํ อพฺยาปชฺฌจฺจิตฺโต

เอวํ อสฺงกิลฺลจฺจิตฺโต

เอวํ วิสฺสุทฺธจฺจิตฺโต

ตสฺส ทิฏฺฐเชว ธมฺเม อิม
จตฺตฺตโร อสฺสสฺสตา อธฺกฺตา
โหนตฺตี

เอวเมตํ ภควา

เอวเมตํ สุกต

ส โข โส ภนฺเต
อริยสวโก

เอวํ อเวรจฺจิตฺโต

เอวํ อพฺยาปชฺฌจฺจิตฺโต

เอวํ อสฺงกิลฺลจฺจิตฺโต

เอวํ วิสฺสุทฺธจฺจิตฺโต

นี่เป็นความเข้าใจข้อที่ ๔ ที่
อริยสาวกได้รับ.

กาลามชน อริยสาวกนั้น ๆ แล

มีจิตหาเวรมิได้ อย่างนี้

มีจิตหาความเบียดเบียนมิได้ อย่างนี้

มีจิตไม่เศร้าหมองแล้ว อย่างนี้

มีจิตหมดจดแล้ว อย่างนี้

ในทวิฏฐธรรม ท่านย่อมได้ความ
เข้าใจ ๔ ประการ เหล่านี้ทั้งนี้.

(ก) ข้าแต่พระผู้มีพระภาคเจ้า
ข้อนี้จริงอย่างนั้น

ข้าแต่พระสุคตเจ้า ข้อนี้จริงอย่าง
นั้น

พระเจ้าข้า พระอริยสาวกนั้น ๆ แล

มีจิตหาเวรมิได้ อย่างนี้

มีจิตหาความเบียดเบียนมิได้ อย่างนี้

มีจิตไม่เศร้าหมองแล้ว อย่างนี้

มีจิตหมดจดแล้ว อย่างนี้

ตสฺส ทิฏฺฐาเว ธมฺเม จตฺตารโ
อสุสฺสา อธิคฺตา โหนฺติ
สจ โข ปน อตฺถิ ปโร โลโก

อตฺถิ สุกตทุกฺกฏานํ
กมฺมานํ ผลวิปาโก
ชานเมตํ

เยนาหํ กายสฺส เภทา
ปรมฺมรณฺหา สุกฺตํ สกฺกํ
โลกํ อุปฺปชฺชิสฺสํมิตฺติ
อยมสฺส ปจฺจโม อสุสฺสาโส
อธิคฺโต โหติ

สจ โข ปน นตฺถิ ปโร โลโก

นตฺถิ สุกตทุกฺกฏานํ
กมฺมานํ ผลวิปาโก
อิธํ ทิฏฺฐาเว ธมฺเม อเวรํ
อพฺยาปชฺฌํ อนินฺทํ สฺขํ
อตฺตํ ปรีหามิตฺติ
อยมสฺส ทฺติโย อสุสฺสาโส
อธิคฺโต โหติ.

ในทิวฐธรรม ท่านย่อมได้ความ
อุ่งใจ ๔ ประการ
(ความอุ่งใจข้อที่ ๑) ว่าก็แลถ้า
ว่าโลกหน้ามีอยู่ไซ้

วิบาก ก็ผลของกรรมที่สัตว์ทำดี
และทำชั่วมีอยู่

ข้อนี้เป็นฐานะที่ต้งซึ่งเป็นได้

เบื้องหน้าแต่กายแตกตายไป เรา
จักเข้าถึงสุคติโลกสววรรค์ ต้งนี้

นี้เป็นความอุ่งใจข้อที่ ๑ ที่
พระอริยสาวกได้รับ

(ความอุ่งใจข้อที่ ๒ ว่า) ก็แลถ้า
โลกหน้าไม่มีไซ้

วิบาก ก็ผลของกรรมที่สัตว์ทำดี
และทำชั่วก็ไม่มี

ในทิวฐธรรมนี้ เราก็จะรักษาทน
ให้เป็นคนไม่มีเวร ไม่เบียดเบียน
ไม่มีทุกข์ มีแต่ความสุข ต้งนี้

นี้เป็นความอุ่งใจข้อที่ ๒ ที่
พระอริยสาวกได้รับ.

สเจ โข ปน กรโธโต
กรียติ ปาป

(ความเข้าใจข้อที่ ๓ ว่า) ก็แลถ้า
เมื่อบาปที่บุคคลทำ เชื่อว่าเป็นอัน
ทำชั่ว

น โข ปนาหิ กสฺสจฺจ ปาป
เจเตมิ

และเราก็ไม่ได้คิดบาปให้แก่ใคร ๆ

อกโรนตํ โข ปน มํ ปาปกมฺมํ
กุโต ทุกขํ ผุสฺสสฺสตีติ
อยมสฺส ตติโย อสฺสาโส
อธิคโต โหติ.

ไหนเลย ทุกข์จักมาพ้องพานเรา
ผู้ไม่ได้ทำบาปกรรมไว้ ดังนี้
นี่เป็นความเข้าใจข้อที่ ๓ ที่
พระอริยสาวกได้รับ

สเจ โข ปน กรโธโต
น กรียติ ปาป

(ความเข้าใจข้อที่ ๔ ว่า) ก็แลถ้า
เมื่อบาปที่บุคคลทำ ไม่เชื่อว่าเป็น
อันทำชั่ว

อิธํ อุกฺเขเนว วิสุทฺธํ
อตุคานํ สมฺนุปสฺสามํตี
อยมสฺส จตุตฺโถ อสฺสาโส
อธิคโต โหติ.

บัดนี้ เราก็ได้แลเห็นตนเป็นคน
บริสุทธิ์แล้วทั้ง ๒ ทาง ดังนี้
นี่เป็นความเข้าใจข้อที่ ๔ ที่
พระอริยสาวกได้รับ.

ส โข โส ฆนฺเต อริยสวโก
เอวํ อเวรจิตฺโต
เอวํ อพฺยาปชฺฌจิตฺโต
เอวํ อสงฺกิลฺโลจจิตฺโต
เอวํ วิสุทฺธจิตฺโต

พระเจ้าข้า พระอริยสาวกนั้น ๆ แล
มีจิตหาเวรมิได้ อย่างนี้
มีจิตหาความเบียดเบียนมิได้ อย่างนี้
มีจิตไม่เศร้าหมองแล้ว อย่างนี้
มีจิตหมดจดแล้ว อย่างนี้

ตสฺส ทิฏฺฐเชว ธมฺเม อิม
จตฺตารโ อสฺสสาธา อธิคฺตา
โหนติ

อภิกฺกนฺตํ ภนฺเต

อภิกฺกนฺตํ ภนฺเต

เสยฺยถาปี ภนฺเต นิฏฺฐชิตํ วา

อุฏฺฐเขยฺย ปฏฺิจฺจนฺนํ วา

วิวเรยฺย มุพฺพหสฺส วา

มคฺคํ อากุเขยฺย อนฺธการว วา

เตลปฺปชฺโชตํ ธาเรยฺย

จกฺขมนฺโต รูปานิ ทกฺขณฺตํ

เอวเมวํ ภควตา

อเนกปริยาเยน ธมฺโม ปกาสิโต

เอเต มยฺ ภาวนฺเต ภควนฺตํ

สรณํ คจฺฉาม ธมฺมณฺจ

ภิกฺขุสงฺฆณฺจ

อุปาสเก โน ภาวนฺเต ภควา

ธารตุ

ในทิกฺขุธรรม ท่านย่อได้ความ
อุ้นใจ ๔ ประการนี้.

ไฟเราะย้งนั้ก พระเจ้าข้า

ไฟเราะย้งนั้ก พระเจ้าข้า

พระเจ้าข้า บุคคลหงายของทีคว่า
หรือเป็ดของทีปีด หรือบอกทาง
แก่คนหลงทาง หรือตามประทีป
ไว้ในทีมืด โดยตั้งใจว่า บุคคล
ผู้มีจักษุจะไ้เห็นรูป แม้นันใด

พระเจ้าข้า พระผู้มีพระภาค
กัฉนั้นั้ ทรงประกาศธรรมโดย
หลายกระบวนอย่างนี้

พระเจ้าข้า ข้าพระองค์เหล่านั้
ขอถึงพระผู้มีพระภาคเจ้า ทัง
พระธรรม ทังพระภิกษุสงฆ์เป็น
สรณะ

พระเจ้าข้า ขอพระผู้มีพระภาคเจ้า
จงทรงจำพวกข้าพระองค์ไว้ว่าเป็น
อุปาสก

อชุตกุเค ปาณูปเต
สรณํ คตติ.

ถึงพระรัตนตรัย เป็นสรณะตลอด
ชีวิต จำเดิมแต่วันนี้เป็นต้นไป.

จบกาลามสูตร
